BSB Bayerische StaatsBibliothek
MDZ Münchener DigitalisierungsZentrum Digitale Bibliothek

Clavius, Christoph

Novi Calendarii Romani Apologia adversus Michaelem Maestlinum Göppingensem, in Tubingensi Academia Mathematicum

Roma 1588
4 Chrlg. 24 m
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10152766-8

10132703

4° Chrlq 24 ᵐᵐ

<36608250160012

<36608250160012

Bayer. Staatsbibliothek

33

10132756

NOVI CALENDARII ROMANI APOLOGIA,

Aduersus Michaelem Mæstlinum Gæppingensem, in Tubingensi Academia Mathematicum,

TRIBVS LIBRIS EXPLICATA.

AVCTORE

CHRISTOPHORO CLAVIO
BAMBERGENSI E SOCIETATE IESV.

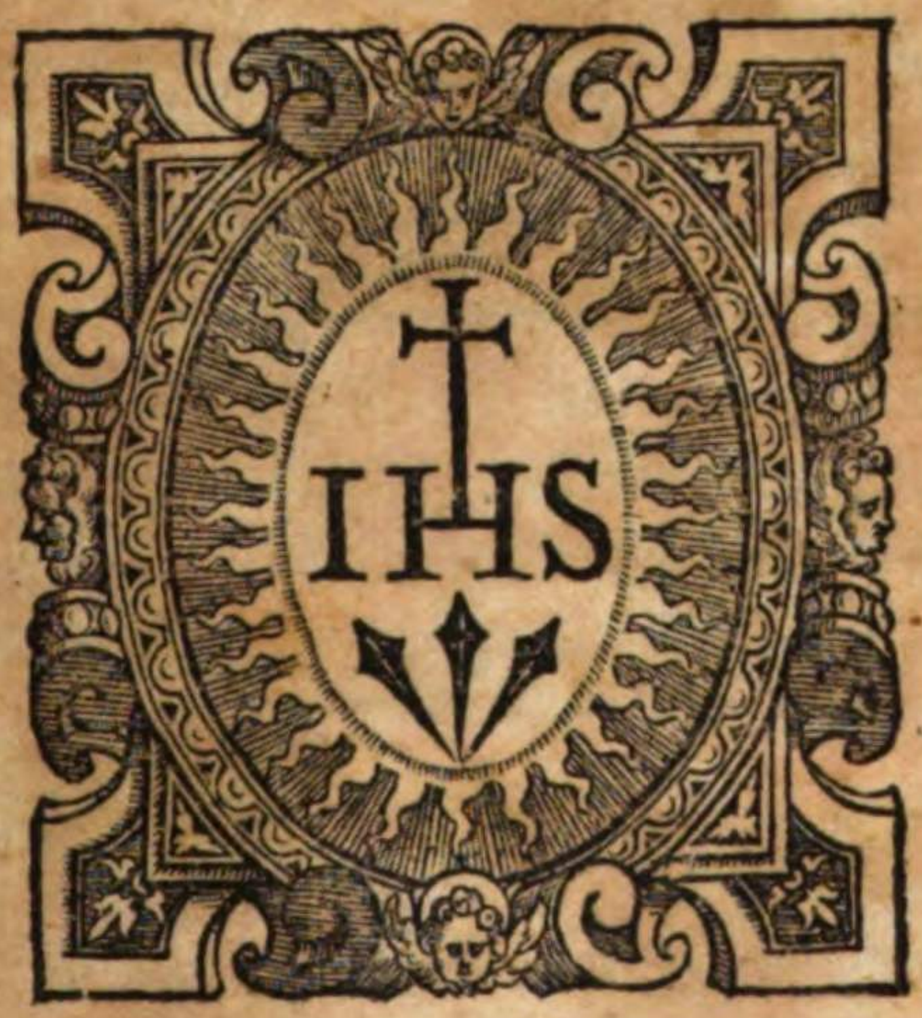

ROMAE,
Apud Sanctium, & Soc. M. D. LXXXVIII.
PERMISSV SVPERIORVM.

Clavius
Calend. Rom
Apologia

1

Nb/63/29
49 BS div

Bayerische
Staatsbibliothek
MÜNCHEN

Bayerische
Staatsbibliothek
MÜNCHEN

INVICTISSIMO ROM. IMPERATORI RVDOLPHO II. CAESARI AVG.

CHRISTOPHORVS CLAVIVS Bambergenſis è Societate IESV.

TANTA eſt nonnullorum hominum ſiue naturę vitio, ſeu prauo ipſorum ſtudio peruerſitas CAESAR INVICTISSIME, vt quemadmodum nihil vnquam tam falſum, abſurdumq́; fuit, quod non ſuos patronos habuerit; ita nihil adeo verum, ac laudabile, quod vituperatorum calumnias omnes effugerit. Argumento eſſe poteſt (ne longius abeam) Calendarium Romanum nuper ex auctoritate GREGORII XIII. Pont. Max. ingentiq́; cum cæterorum Principum, Gymnaſiorumq́; orbis Catholici, tum verò ſacræ Maieſtatis tuæ approbatione, ab erroribus, quos dies paulatim attulerat, vindicatum: & aliquando maximis omnium propè nationum ſtudijs vel editum, vel receptum. Quod quidem tametſi & rectè atq; ordine factum eſt, & concinnatum appoſitè ad morem, vſumq́; eum, quẽ ſemper DEI Eccleſia tenuit in celebrando ſacroſancto Paſchæ die, cæteriſq́; feſtis, quæ mobilia appellantur; inuentus eſt tamen Michael Mæſtlinus, Mathematicus Tubingenſis, qui vt eſt homo Vbiquetariæ hæreſis labe infectus, ita egregium hoc ſpectatumque Calendarium oppugnando, Eccleſiæ Catholicę concordiam diſſoluere nefaria fraude tentaret. Atq; vt omittam ea, quibus Pontificis Romani, Eccleſięq́; auctoritatem contumelioſe labefactare cõtendit: (vt facile conijcere liceat, eum neque veritatis, neque publici commodi ſtudio, ſed odio Romani Pontificis nouam anni reſtitutionem oppugnare) illud

præcipuum telum eſt, quo Calendarium nouum expugnare conatur; quòd ſcilicet ipſum veris cœli curſibus non reſpondeat omni ex parte: verum id quis non videt valere in vnumquodque Calendarium? quippe quod temporibus maxime notandis inuentum, (vt videlicet ſit, quod in diebus feſtis agendis, in emendo, vendendo, locando, cæteriſque rebus contrahendis vulgo ſequantur omnes) ad popularem vtique intelligentiam, vſumque accommodatum ſit oportet, regulaſque faciles, & ex Cyclis depromptas habeat neceſſe eſt, quales non modo Catholicam Eccleſiam iam inde vſque à Concilio Nicæno in Calendario, ſed etiam Iulium Cæſarem, Arabeſque, & veteres omnes in ſuis faſtis ſeruaſſe accepimus. Quis igitur eſt adeo rudis atque hoſpes in Mathematicis diſciplinis, qui Calendarium vllum eſſe arbitretur, quod cum verorum motuum, qui prorſus inæquales ſunt, tabulis congruat omninò; cum nec medijs motibus, qui æquales ſunt, vndequaque Cyclus vllus, qui in Calendario adhibendus eſt, reſpondere queat? Et quidem in anni reſtituendi compendio, quod GREGORIVS XIII. ad M.T. cæteroſque Orbis Catholici Principes miſit, haud obſcurè oſtẽſum eſt, id fieri nullo modo poſſe. Teſtes ſunt Solaris Lunariſque anni æquationes duæ, altera ex Alphõſina, altera ex Copernicana anni ratione; quæ nimirum idcirco propoſitæ ſunt, vt liberum eſſet Mathematicis, vtram mallent, in Calendario reſtituendo ſequi: Et ſimul ſignificatum eſt, qui utraque æquatio (ſi forte eas à ueris motibus lõgius quam par eſt, aberrare uſus coarguat) facili negotio in priſtinum ſtatum reuocari queat. Quid tandem erat cauſæ, quamobrem id fieret, ſi æquationem noſtram, aut cuiuſquã omnino, ueris cæli curſibus perpetuò, & uſquequaque reſpondere poſſe arbitraremur? Itaque fruſtra, atque adeò ſtultè in eo elaborat, deſudatq; Mæſtlinus, ut oſtendat, æquinoctium, quod inæquabili curſu fertur, propter æquationem, quam ſemper æquabilẽ, & ut ita loquar, uniformem eſſe conuenit, haudquaquam in xxj. die Martij ſedem fixam, ac ſtabilem habere. Quid enim? nos id ipſum nõ fatemur? non ultrò etiam teſtamur? non id neceſſario fieri docemus, quod æqui-

noctium

noctium, ob sui inæqualitatem, ut tum diem tum antecedat, tum sequatur? Verum enimuiusmodi nequit; absurdum est, neq; nouo aduersatur Calendario, si ueros, hoc est cum nec ueros, nec medios, ut dixi, motus ullum calculi ordinem sequi possit, sed solam Cyclorum rationem. Addo etiam, quod quatuor annorum millibus, certa per interualla æquinoctium sua sponte ad præstitutum reuertitur diem. Quod ego non ingenio, sed ueritate nixus, ita planum hoc uolumine faciam, ut si absit pertinacia, certamenq; uincendi, nullus deinceps futurus sit dubitationi locus. Quocirca Mæstlinus oleum, ut dicitur, & operam perdidit, nisi ostendat, Calendarium ueros ad motus potius, quã ad Cyclorum rationem & normam referri debere. Quæ sanè res & ualde absurda esset, ac noua, & incredibiles in Christianã Remp. perturbationes inueheret. Quis enim Astronomicarum uarietatem tabularũ uidere, ac statuum [illegible], quas potissimum, uelut certas, Duces sequi oporteret? Iam quod Mæstlinus nostras Epactas, indicta causa, capite damnat, quia in Interlunijs indicandis paulò sunt tardiores; planè temerarium & iniquum est. Nam Epactas rectissimè in Calendario collocatas esse, earumq; æquationem, ad indicandã in annos quartãdecimam primi mẽsis Lunam, ex qua recta Paschę celebratio omnino pendet, accuratissime ex ui[illegible] Ecclesię institutam, secundus huius uoluminis liber docebit. Qua ex re necessario sequitur, Interlunia in Calendario paulo esse tardiora ijs, quæ in cœlo contingunt. Quid igitur nostro Calendario crimini dat aduersarius, quod in quodlibet Calendariũ, quacunq; ratione compositum (saluis modò Cyclis, & æquabilitate anni) nõ [illegible] conueniat? Neq; enim ullum omnino huiusmodi Calendarium condi potest, quod prorsus aut cum cæli cursibus congruat, aut omnia uitet incommoda. Illud est, quod prętermitti in Calendario nullo modo debet, ut scilicet tota eius ratio certis instructa regulis quam minimũ à medijs absit motibus: qua utiq; laude cumulatum esse Calendarium nouum, nostra hæc Apologia fidem profectò faciet; quæ non dubito, quin iustis existimatoribus expectata magis, quam sera uideatur. Etenim mihi item, ut cæteris Mathematicis,

Mæstlini

Mæstlini examen uſ[illegible]ugatoriu ſemper eſt uiſum,
vt riſu potius, quam [illegible]ſo dignum iudicaretur. Cæterum
cum Mæstlinus nouum [illegible]endarium petulantiſſimè exagita-
re, Mathematicos or[illegible]vnus audaciſſimè laceſſere, & tan-
quam parta victo[illegible]a de n[illegible]s triumphare non deſiſtat, ſecurus
ſcilicet, quod nemo omnino vſquam gentium reperiatur, qui
mendax eius examen examinare & excutere vel poſſit, vel au
deat; meas partes eſſe duxi, tumidos iſtius ſpiritus aliquando
frãgere, frigidaſq; ac ieiunas eius calumnias pro virili propul-
ſare: ne fortè (vt nunc eſt) qui in hoc genere nihil vident, cæ
cum, vt dicitur, ſequantur Ducem. Quocirca æquis, iniquiſq;
demonſtrabo, illum quamuis lynceus ſibi videatur, in Com-
puto Eccleſiaſtico, quèm vocant, tanquam cæcum & ſæpe, &
grauit[illegible]ndiſſe: quippe qui (ut alia omittam) temere af-
firmauerit, [illegible]ſcha Luna xv. nefas eſſe celebrari; quod omni-
bus Patrum decretis, Concilijſque aduerſatur: Itemque Lu-
nam xiiij. à plenilunio non differre; quod non modò abſur-
dum, ſed etiam ridiculum eſt. En cur Calendarium nouum
tanto doctiſſimorum hominum ſtudio, ac labore reſtitutum
Mæstlinus, tam maledicè cauilletur. En cur GREGO-
RIO Pontifici Max. tam audacter inſultet. En cur, uelut ar-
biter honorarius orbis terræ Rom. Imperatorem, cæteroſque
Principes Chriſtianos ad ſuum tribunal, ad cauſam dicendam
uocet. Me uerò, ut meam hanc qualemcunq; Apologiam ti-
bi potiſſimum, CAESAR INVICTISSIME dedicarẽ.
multæ cauſæ impulerũt nec leues, nec obſcuræ. Primùm, cum
Rom. Imperator ſuo iure primarius Ec[illegible]leſiæ Romanæ, Se-
diſq; Apoſtolicæ defenſor ſit, ac propugn[illegible]hic meus liber
pro Catholicæ Eccleſiæ, Apoſtolicæq; ſedis dignitate dimi-
cans, cuius ductu, ac præſidio magis exire debuit, quam Impe
ratoris Rom. ſacroſanctæ Eccleſię præſtãtiſſimi, & ſummi Du-
cis? Deinde cuius magis, quam tua, intereſt, perſpectũ & ex-
ploratũ habere, Calendarium nouum, quod toto Imperio Ro
mano, Maieſtatis tuæ auctoritate uulgatum eſt, non flagitio-
ſum, temerariumque negotium eſſe, quod Mæstlinus temerè,
& impudenter iactat; ſed egregium, & Aſtronomię præceptis,

anti-

antiquiſſimiſq; tùm orientalis, tum occidentalis Eccleſiæ inſtitutis ſubnixum? atq; ità ſubnixum, ut non ſolum Mæſtlini leuiſſimi uelitis tela, uerum etiam cuiuſuis aut Eccleſiæ Rom. odio, aut alia de cauſa oppugnatoris, facilè impetus omnes, & machinas eludat? Huc accedit, quod ſuperioribus annis clariſſimus uir Iacobus Curtius à Senfftenau, homo ſumma prudẽtia, omniq; doctrinæ genere inſignis, idemq; S.T.C.M. tùm apud SIXTVM V. Pont. Max. Legatus, mihi pro familiaritate ſignificauit, optare te, vt aliquis intolerabilem iſtius calumniatoris audaciam frangat, eiuſq; cauillationes, ac figmenta diluat; ne ſi nullus ei reſponderet, homo ſuimet laudator egregius ſe nouum Calendariũ funditus euertiſſe iactaret: Indignum quippe, vt eſt, tuæ quoq; Maieſtati videri, homunculum vnũ ex multis tantos ſumpſiſſe ſpiritus, vt aduerſus opus tam præclarum, adeoq; ab omnibus optatum, per ludibrium oblatrare, & orbẽ terræ vniuerſum ad pugnam prouocare non dubitarit. Itaq; tua me tacita quidem, ſed Imperatoria auctoritas ſimul, & ad ſpem non inutilis victorię, & ad tanti Patroni adoptandi cupiditatem erexit. Quid quòd Auguſtiſſima AVSTRIACA familia ſtudio religionis incenſa, plurimis, maximiſque domicilijs noſtro ordini extructis, ac dotatis, vetera beneficia nouis quotidie cumulat; tuaq; erga noſtros homines egregia beneuolentia, ipſi æqualis ætati, adeo noſtram ſibi deuinxit Societatem, vt ea nõ gratius, quam verius, omnia ſe vobis debere, præ ſe ferat? Quocirca, vt ego quoq; pro virili parte tuæ Maieſtati, Regiæq; ſtirpi veſtræ aliquid gratię, vtcunq; licet, perſoluam; volui hunc ingenij mei fœtum, quaſi teſtem, atq; obſidem eſſe noſtræ erga vos perpetuę voluntatis. VALE. ROMA. Anno M. D. LXXXVIII. Quintodecimo CAL. NOVEMB.

LIBRI TRES.

I. DE ANNI SOLARIS AEQVA-
tione.

II. DE ANNI LVNARIS, ET
Cycli literarum Dominicalium Aequa-
tione.

III. DE COMPVTO ECCLESIA-
stico per digitorum articulos.

His cauſæ rationesq; Reſtituti Calendarij vberri-
me explicantur.

INDEX CAPITVM LIBRI I.

I. QVID in sacris literis de Paschæ celebratione præcipiatur, & quid de eadem à SS. Patribus, & Concilijs sancitum sit. pag. 5

II. CVR Calendarium corrigi debuerit, & in quo eius correctio consistat. 17

III. CVR Aequinoctium vernum ad diem 21. Martij potißimum, & qua ratione reuocatum sit. 19

IIII. ECCLESIA cur posthabitis motibus veris apparentibusve, medios tantum, siue æquales, aut potius Cyclos in mobilium festorum celebratione vsurpet. 28

V. QVAE intercalandi ratio adhibita sit, vt Aequinoctium prope diem 21. Martij, ad quẽ est reuocatum, retineatur. 34

VI. DE periodo Anomaliæ Aequinoctiorum, & inæqualitatis annorum ex Nicolai Copernici doctrina. 47

VII. ARGVMENTA Mæstlini aduersus rationem Solaris anni æquandi, in quadringentis quibusq; annis adhibendam, eorumq; solutiones. 60

INDEX CAPITVM LIBRI II.

I. QVO pacto Cyclus decennouennalis annos 19. Solares exæquet. 83

II. QVO pacto aurei numeri in Calendario disponantur, & cur, ijs amotis, in eorum locum Epactæ substitutæ sint. 87

III. QVO artificio Epactæ in Calendario describantur. 107

IIII. DE constructione tabulæ expansæ Epactarum, eiusq; æquatione, & de inuentione Epactæ quolibet anno proposito. 129

V. DE Emboliſmis, ac saltu Lunæ. 236

VI. QVAE appelletur Luna quartadecima Paschalis, & quare Epactæ Calendario ita inscriptæ sint, vt earũ Nouilunia medias ac veras coniunctiones Luminariũ vt plurimũ sequantur. 254

VII. ARGVMENTA Mæstlini aduersus Nouilunia, quartasdecimas Paschales, & æquationem Epactarum, ac Cycli Solaris noui Calendarij, eorumq; confutationes. 274

ACCESSIT APPENDIX, QVA ANTONIVS POSSEVINVS è Societate IESV defenditur, & summa totius Apologiæ explicatur. 311

IN-

INDEX CAPITVM
LIBRI III.

I. DE aureo numero. 326

II. DE Epactis, & Nouilunijs. 333

III. DE Cyclo Solari, siue literarum Dominicalium 28. annorum. 344

IIII. DE litera Dominicali. 348

V. DE annis Bissextilibus, communibusq; tum centesimis, tum non centesimis: & numero dierum ob æquationem anni Solaris vsque ad datum quodcunq; tempus exemptorum. 367

VI. DE festis mobilibus. 370

VII. DE Aduentu Domini. 381

VIII. DE numero Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum Domini. 383

IX. A QVO die hebdomadæ quilibet dies mensis anno quouis proposito denominetur, siue primus is sit, siue non. 387

X. DE Nonis, Idibus, & Calendis. 389

XI. DE Indictione. 391

XII. DE loco Solis in Zodiaco. 394

XIII. DE loco Lunæ in Zodiaco, & quot horis noctu luceat. 396

INDEX RERVM
QVAE VNOQVOQVE CAPITE
Libri I. explicantur.

CAP. I.

De Receptum de Paschæ celebratione, ex scriptura sacra. pag. 5

Iudæi quando Pascha celebrarẽt, ex præcepto diuino. Ibid.

Mensis primus qui. ibid.

Cur Ecclesia maluerit Pascha mobile esse, quam fixum. 7

Non esse audiendos eos, qui putant Pascha stato semper die celebrandum esse. ibid.

Pascha celebrandum esse Dominica prima post Lunam xiiij. primi mensis. ibid.

Pascha cur, cadente Luna xiiij. in Dominicam, transferatur in Dominicam sequentem. ibid.

Auctoritates variæ tum Patrum, tũ Conciliorum, Pascha esse celebrãdum Dominica prima post Lunam xiiij. primi mensis. 8

Concilium Nicænum confirmasse potius, quàm instituisse, Pascha celebrandum esse die Dominico post Lunam xiiij. 10

Eusebio Cæsariensi, & Alexandrinis curam à Nicæno Concilio datam esse Cycli aurei numeri 11

Morem celebrandi Pascha die Dominico post Lunam xiiij. primi mensis tempo ribus Apostolorum incepisse, essegj traditionem Apostolicam. 12

Error quorundam in primo mense definiendo. 14

Mensem primum recte dici eum, cuius Luna xiiij. in diem æquinoctij incidit, vel eum proximè sequitur. 15

Tria in celebratione Paschæ obseruanda. 16

Aequinoctio Vernodiẽ 21. Martij à Nicæno Concilio tributum esse. ibid.

Quæ & quot Nouilunia sint Paschalia ex decreto Concilij Nicæni. ibid.

Quot, & quibus diebus anni celebrari possit Pascha ex Nicæni Concilij decreto. ibid.

Nouilunia ex institutione Concilij Nicæni vsque ad correctionem anni inuestigata fuisse per aureos numeros. 17

Cyclum literarum Dominicalium institutum esse, vt Dominica dies inueniretur. ibid.

CAP. II.

AEquinoctium, Nouiluniaque ante correctionem non eisdem diebus contigisse, quibus tempore Concilij Nicæni fiebant. 17

Quæ Lunationes ex Concilio Nicæno Paschales reiectæ fuerint, tanquam non Paschales, ante correctionem, propter errorem æquinoctij. ibid.

Pascha quando in secundo mense celebratum sit, ante correctionem, propter æquinoctij errorem. ibid.

Nisi Calendarium fuisset correctũ, accidisset post aliquot annos, Pascha semper in secundo mense, tertio, quarto, &c. celebrari, propter æquinoctij versus initium mensis ascensum. 18

Pascha quando ante Calendarij restitutio-

stitutionem celebratum sit Luna xxv. ob Nouiluniorum per aureos numeros inuentorum errorem. ibid.

Nisi correctum fuisset Calendariũ, Paſcha celebrari contigisset in Nouilunio, Luna ij. iij. &c. ob errorem Nouiluniorum, quæ per aureos numeros inquirebantur. ibid.

Ob errorẽ æquinoctij, & Lunæ xiiij. ex aureis numeris inuentæ, ſæpe in Paſchæ celebritate contigisse errorem 7. aut 28. aut 35. dierum, ante emendationem Calendarij. ibid.

Nisi correctum fuisset Calendariũ, committi contigisset in Paſchæ celebratione poſt multos annos, error 42. dierum, & amplius. ibid.

Cauſæ, cur reſtitutio Calendarij fuerit neceſſaria. ibid.

Calendarij correctio in quibus conſtat. 19

CAP. III.

SEntentiæ variæ de æquinoctij reſtitutione. 19

Gregorius xiij. quam ſententiam in reſtituendo æquinoctio ſecutus ſit. ibid.

Incommoda aliarum opinionum de æquinoctij reſtitutione. ibid.

Aequinoctium vernum qua ratione ad diem 21. Martij reſtitutum ſit. 20

Cur 10. dies ſimul exempti ſint ex anno 1582. non autem ſinguli ex ſingulis annis, aut menſibus. ibid.

Aequinoctium cur ſedem ſuam ad 10. dies anticipauerit in Calendario à tempore Concilij Nicæni vſque ad correctionem Calendarij. 21

Anni magnitudo ſecundum Iulium Cæſarem, & Eccleſiam. ibid.

Anni magnitudo ſecundum Alphonſinos. ibid.

Quanto maior ſit annus Romanus, ſiue Eccleſiaſticus anno Alphonſino. ibid.

Aequinoctium in quot annis anticipet vnum diem, ſecundum annum Alphonſinum. ibid.

Calendarij correctio cur in anno 1582. & in Octobri potius inſtituta ſit, quàm in alio anno ac menſe. ibid.

Calendarij correctio cur anno 1583. in regionibus remotioribus fieri iuſſa ſit in Februario. 22

Mæſtlini falſa ratio, cur in Octobri, & non ante diem Paſchæ anni 1582. correctio facta ſit, puta in Februario. ibid.

Mæſtlini ignorantia in ijs, quæ Catholica Eccleſia in Paſchæ celebratione ſemper obſeruauit. 23

Paſcha anni 1582. ſecundum Calendarium nouum, ſi in Februario facta fuisset exemptio 10. dierum, non illegitimũ fuisse, vt perperam vult Mæſtlinus. ibid.

Paſcha anni 1582. ſecundum Calendarium nouum, ſi in Februario fuiſſent 10. dies exempti, legitimum futurum fuisse, etiam ſecundum motum verum. contra quàm vult Mæſtlinus. 24

Paſcha celebrari poſſe Luna xv. ſi tunc ſit Dominica, probatur varijs teſtimonijs, & vſu Eccleſiæ ibid.

Paſcha anni 1582. ex Calendario uetere cõtra Patrum decreta celebratum eſſe in quarta hebdomada, ſiue Luna xxiij. 26

Quòd Eccleſia interdum Luna xiiij. Paſcha celebret, id vitio cycli, qui perfectus omnino eſſe non poteſt, tribuendum eſſe: Eam autem non propterea in hæreſim Quartadecimanorum incidere. 27

CAP.

CAP. IIII.

Ecclesiam motus duntaxat medios, veris relictis, considerare, ob multas causas. 28

1 Quia medij motus æquales sunt, & vniformes, ac proinde ad captum vulgi accommodati: veri autem motus inæquales, & irregulares. ibid.

2 Ne seminarium perpetuum rixarum, & discordiarum excitetur in Ecclesia, si veri motus obseruarentur, ob tabularum Astronomicarum varietatem. ibid.

3 Quia nullæ tabulæ ad hanc vsque diem extructæ sunt, quæ veros motus sine errore exhibeant ad multos annos. 29

4 Quia etiamsi Astronomicæ tabulæ extarent absolutissimæ, frustra tamen veri motus adsciscerentur ab Ecclesia, ob Meridianorum varietatem. 31

5 Quia antiquissima Ecclesiæ consuetudo est in obseruatione mediorum motuum, non autem verorum: quæ sine causa vrgenti mutari non debet. 32

6 Quia ita faciendum esse, testantur vary scriptores, & Computistæ. 33

Prutenicæ tabulæ, quæ hodie ab omnibus vsurpantur, cur incertæ iudicari possint. 29

Ex Astronomis nonnullos in motu Solis ac Lunæ magis fidere tabulis Alphonsinis, quàm Prutenicis. 30

Aequinoctij verni obseruatio à nobili quodam Dano facta anno 1586. ibi.

Rectè ad restituendum æquinoctium in diem 21. Martij, exẽptos fuisse 10. dies, confirmatur ex obseruatione nobilis cuiusdã Dani facta anno 1586. ibi.

Astronomicas tabulas magni faciendas esse, etiamsi longo tempore durare nequeant. ibid.

Astronomicarum tabularum inconstantia vnde proueniat. ibid.

Cur videri possit Deus cœlorum motus tantis difficultatibus voluisse inuoluere. 31

Ecclesiam affixisse semper æquinoctium ad diem 21. Martij, etiamsi per verum motum ab eo aliquantum recedat in annis bissextilibus. 32

Non multum referre, quod ad Paschæ festum spectat, si æquinoctium non semper in ipsum diem 21. Martij incidat, sed eum interdum aliquantum antecedat, vel subsequatur. ibid.

Deum per Moysen præcepisse obseruationem primi Mensis, & 10. diei, & 14. rustico modo, & ad captum vulgi accommodato. ibid.

Ecclesiam non valde laborare de veris aut mediis Nouilunijs, plenilunijs q3, cum in ijs inuestigandis vsa semper sit Cyclis. 33

Ecclesiam in Cyclo Lunari vsurpãdo imitari omnem antiquitatem. ibid.

Medios motus vtiles esse ad dyudicandum, quinam Cyclus è pluribus rectius Lunas xiiij. exhibeat in Calendario. 34

CAP. V.

Qua intercalandi ratio adhibita sit, vt æquinoctium prope 21. diem Martij conseruetur. 34

Annus Astronomicus quid. 35

Annum Astronomicum constare ex diebus, & horis, horarumq3. fragmentis. ibid.

Annus Ciuilis quid. ibid.

Annum Ciuilem necessario constare ex diebus integris. ibid.

Annum Astronomicũ non semper ab eodem momento eiusdem diei incipere. ibid.

Anni Astronomici cognitionem esse neces-

necessariam. 36
Cur quartus quisque annus sit bissextilis. ibid.
Aequinoctium, si omnes anni essent communes, in 1460. annis peragraret omnes dies totius anni. ibid.
Intercalatio unius diei quarto quoq; anno cur maior sit, quã oporteat. ibid.
Quod remedium adhibendum sit, ne æquinoctium, propter nimiam quarto quoque anno intercalationem adhibitam, versus principium mensis prograediatur. ibid.
Anni magnitudo ex Ptolemæo. ibid.
Anni magnitudo ex Albategnio. 37
Anni magnitudo ex Aphõsinis. ibi.
Cur veteres suspicati sint, annum esse inæqualem. ibid.
Copernici de anni inequalitate obseruationes. ibid.
Difficultas intercalandi ad æquinoctium in die 21. Martij retinendum, ob anni inæqualitatem. ibid.
In quot annis dies intercalaris semel omittendus esset, si annus Ptolemæi assumeretur. ibid.
In quot annis secundum Albategnij annum cessandum semel esset ab intercalatione. ibid.
In quot annis Alphonsinus annus requirat exemptionem unius diei intercalaris. 38
Duæ viæ intercalãdi ad æquinoctiũ in die 21. Martij retinendum: una ad inæqualitatem anni Solaris, altera ad mediam anni magnitudinem, institutæ. ibid.
Omnes principes arbitrio Summi Pontificis permiserunt, vt vtram mallet viam intercalandi eligeret. ibid.
Cur posterior via intercalandi ad annũ mediũ instituta delecta sit. ibid.
Annum inæqualem aptum non esse ad intercalandi rationem instituendam. ibid.
Contentiones in Paschæ celebratione à Concilio Nicæno vsque ad Iustinianum Imperatorem, vnde exortæ sint. ibid.
Necessario æquabilem & vniformem intercalandi viam præscribendã fuisse. 39
Annus maximus cur ad æquationem anni Solaris non sit idoneus. ibid.
Annus minimus cur ad æquationem anni Solaris aptus non sit. ibid.
Annus medius, id est, Alphonsinus, cur solus ad annum Solarem æquandum aptus sit. ibid.
Ratio intercalationis ad medium annum instituta quo pacto se ipsam emendet. ibid.
Nihil incommodi, quod alicuius momenti sit, sequi ex intercalatione pro medio anno instituta. 40
Similitudo inter medias Luminarium coniunctiones, & æquationem ad annum medium institutam. ibid.
Nouum non esse, aut absurdum, vt interdum Pascha celebretur vel in secundo mense, vel in vltimo, propter annos communes, & bissextiles. 41
Pascha necessario celebratum esse interdum & in secundo mense, & in vltimo, etiam ipsis Concilij Nicæni temporibus. ibid.
Ecclesiam decretis Patrum, & Cõcilij Nicæni non repugnare, etsi interdum Pascha celebret vel in vltimo mẽse, vel in secundo, cum hoc nullo modo vitari possit. 42
Aequinoctium duplex esse, Astronomicum seu verum, & Ecclesiasticum, siue Politicum. ibid.
Quare, quod æquinoctium Ecclesiasticum discrepet interdum à uero, absurdum non sit. ibid.
Ecclesiam esse liberam in obseruando æquinoctio, & Lunæ cursu ad Pascha celebrandum: obseruare tamen illa

illa propter mysterium. ibid.
Ecclesiæ magis cordi esse pacem fidelium in Paschæ celebratione, quam accuratam æquinoctij, & cursus Lunæ obseruationem. ibid.
Aequinoctium quo pacto ad diem 21. Martij possit reuocari, si post aliquot annos eum diem desereret. 43
Calendarij Gregoriani perpetuitas, ac perfectio, in quo consistat. ibid.
Mæstlinum ignorasse, in quo perfectio, ac perpetuitas Calendarij consistat. ibid.
Fieri non posse, vt æquinoctium in eodem die persistat, ob sex horas quotannis omissas. ibid.
Calendarium nouum intactum permansurum, etiamsi alia intercalandi via instituatur, si fortè à posteris alia anni magnitudo exploretur. 44
Si aureus numerus in Calendario esset relictus, fuissent condenda triginta Calendaria. ibid.
Intercalaris diei omissio in centesimis annis, quadringentesimo quoque excepto, qua ratione ad annum Alphonsinum quadret. ibid.
Centesimi anni cur ad æquationem anni Solaris sint delecti. ibid.
Qui anni centesimi sint post correctionem bissextiles, & qui communes. 45
Similitudo inter intercalationem quadringentesimo quoque anno, & intercalationem quarto quoque anno adhibendam. ibid.
Aequationem in centesimis annis adhibitam non officere intercalationi, quæ 134. quoque anno fieri deberet, sed eam potius perficere. 46
Aequationem in centesimis annis adhibitam eodem modo conseruare æquinoctium in eodem die, quo per intercalationem quarto quoque anno conseruatur. 47
Aequationem in centesimis annis adhibitam similem esse rationi intercalandi Arabum in æquatione anni Lunaris. ibid.

CAP. VI.

PEriodus anomaliæ æquinoctiorũ ex Copernici sententia, quanta sit. 48
Periodus anomaliæ æquinoctiorũ quãdo inceperit ante Christi ortum. ibid.
Periodus anomaliæ æquinoctiorũ quo anno Christi iterum inceptura sit. ibid.
Tabella monstrans, quando anomalia æquinoctiorũ in 8. præcipuis partibus existat. 49
Aequinoctium verum ac medium quando simul fiant & quando maximè inter se differant, & quando mediocris sit eorum differentia. ibid.
Annus tropicus quando sit maximus, & quando minimus, & quando medio se habeat modo. 50
Tabula complectens omnem varietatem æquinoctiorum, & inæqualitatis annorum, in vna integra periodo anomaliæ æquinoctiorum. ibid.
Confusio inter Christianos, si æquatio æquinoctij ad motum uerum instituteretur. 53
Nullam æquationem æquabilem atque vniformẽ institui posse, quæ omni ex parte vero motui Solis quadrare possit. 54
Aequinoctium secundum æquationẽ noui Calendarij non longè à die 21. Martij recedere in tota vna periodo, ideoque meritò eam esse institutam ad annum Alphonsinum, qui medius est. ibid.
Differentiam inter verum, ac medium æquinoctium non attingere diem vnum cum semisse. ibid.
Aequatio præcessionis æquinoctiorũ maxima

maxima quanta sit, cum scilicet verum ac medium æquinoctium maximè inter se distant. ibid.
Aequinoctium medium quando antecedat, aut sequatur verum. ibid.
Quantum sit maximum discrimen inter verum ac medium æquinoctiũ. 55
Mæstlinum quid deceperit, vt putauerit, æquinoctium medium à vero abesse posse toto quatriduo. ibid.
Aequinoctiũ mediũ quãdo fiat. ibid.
Mæstlinus quare putauerit, æquinoctium verum prolapsurum ad diem 27. Martij. 56
Aequinoctium non prolapsurum ad 27. Martij, vt Mæstlinus cauillatur, etiam in spatio 20000. annorum. 57
Calendarium nouum esse perfectum, etiamsi tabulæ Prutenicæ veris motibus adhuc consentirẽt post annos 20000. 57
Aequinoctium cur per æquationem noui Calendarij frequentius post diem 21. Martij contingat in calo, quàm ante. 58
Aequationem quamcunque, præter eam, quæ ad medium annum instituitur, deturbare æquinoctium è propria sede longius, quàm oportet. ibid.
Aequationem ad medium annum institutam iure nõ posse reprehendi. 59

CAP. VII.

Mæstlini malitia & fraus in æquinoctio noui Calendarij oppugnãdo. 60
Argumẽtum primum Mæstlini aduersus æquationem noui Calendarij, ex inconstantia tabularum Astronomicarum. ibid
Argumentum secundum, ex æquinoctijs annorum præsentium. 61
Argumentum tertium, ex æquinoctijs annorum futurorum. ibid
Argumentum quartum, ex æquinoctijs annorum præteritorum. 62
Argumentũ quintum aduersus exemptionem 10. dierum factam. ibid.
Mæstlini argumẽta omnia peccare, quòd verum æquinoctium assumant. 63
Mæstlini testimonium, in anno Ecclesiastico non esse obseruandas Astronomorum subtilitates. ibid.
Mæstlinum verè asserere, in anno Politico, & Ecclesiastico Astronomicas subtilitates non esse consectandas. 64
Mæstlini temeritas in Calendario oppugnando. 65
Mæstlinum verè asserere, neque Iulium Cæsarem, neque Patres Concilij Nicæni de subtilitatibus Astronomicis quicquam monuisse. ibid.
Mæstlinum uerè asserere, post inscriptionem aurei numeri in Calennario à Dionysio exiguo factam, propter sublatas verorum motuum subtilitates, concordiam maximam in Paschæ celebratione seruatam esse. ibid.
Pascha quoties non ex Concilij Nicæni sententia celebratum sit, paucis annis ante Calendarii restitutionem. ibid.
Pascha post annum 2624. semper contra decretum Concilii Nicæni celebrandum esset, nisi Calendarum fuisset correctum. 66
Necessitas correctionis Calendarii, aduersus Mæstlinum. ibid.
Mæstlinum propter odium in Pontificem Romanum asserere, vetus Calendarium esse retinendum. ibid.
Mæstlinum falsò asserere, sibi gratum non esse, de subtilitatibus Astronomorum quæstionem vllam mouere. ibid.
Mæstlinum falsò asserere, in Calendario nouo obseruatas esse subtilitates Astronomicas. ibid.
Mæstlinum falsò asserere, Gregorium xiii. sub pœna excommunicationis orbem Christianum subiicere subti-

litatibus Astronomorum. ibid.
Gregorius xiij. quid prætendat in excommunicatione contra eos, qui Calendarium nouum non recipiunt. ibid.
Mæstlinũ frustra subtilitates Astronomicas consectari in Calendario oppugnando, cum eæ neglectæ sint in eo. 67
Mæstlinum nolentem Calendario nouo fauere. ibid.
Argumenti primi solutio .. ibid.
Tabulas Prutenicas ad Calendariũ restituendum esse adhibitas. ibid.
Tabularum Astronomicarum incõstantiam non obesse perfectioni, ac perpetuitati Calendarij noui. ibid.
Calendarium nouum quomodo perpetuum dicatur. ibid.
Aequinoctium secundum æquationẽ anni medij redire ad diem 21. Martij, etiam post annos 20000. licet interim huc, illucq; ab eo euagetur. 68
Non opus esse tanta animi contentione ad Calendarium nouum defendendum, quantam vult Mæstlinus. ibid.
Argumenti secundi solutio. ibi.
Aequinoctium duos minimum dies poscere, ob annos bissextiles. ibi.
Aequinoctium, quod ad annos præsentes attinet, rectè ad diem 21. Martij reuocatum esse. ibi.
Aequinoctij restitutionem ad diem 21. Martij, per omissionem diei intercalaris anno 1700. non esse versuræ solutionem, vt Mæstlinus calumniatur. 69
Aequinoctium ob anni inæqualitatẽ in vtrãq; partem à die 21. recedere. ibi.
Aequinoctium quando ex die 21. ad 22. & 23. deuoluatur, & quãdo ad 21. reuertatur. Item quando ex die 21. ad 20. & 19 recedat, & quando inde ad 21. regrediatur. ibi.
Diem 21. Martij æquinoctio assignatum, medium locum habere inter 23. diem, & 19. ad quos vsque excurrere potest æquinoctium, cum inde sponte sua ad diem 21. reuertatur. ibi.
Pascha rarò in vltimum, vel secundum mensem in nouo Calendario incurrere. 70
Nouum non esse, vt interdum Pascha in vltimum, vel in secundum mensem incidat. ibi.
Pascha necessariò celebrari nonnunquam in secundo mense, propter duos dies, quos æquinoctium postulat: siue Calendarium vetus retineatur, siue nouũ recipiatur. ibi.
Calendarium correctionem desideraturum non fuisse, si æquinoctium ad diẽ 11. Martij progressum, sponte sua ad 21. regredi cæpisset, nullo adhibito remedio. ibi.
Recessum æquinoctij à die 21. Martij locum solum habere in tabulis Prutenicis. 71
Recessum æquinoctij à die 21. Martij præuisum esse ab auctoribus Calendarij noui, vt testantur duæ viæ æquationis in Cõpendio nouæ rationis restituendi Calenaarij ad Principes missο. ibi.
Argumenti tertij solutio. ibi.
Aequinoctium quare in proximè futuris centesimis annis necessariò à die 21. versus finem mensis delabatur. ibi.
Mæstlinum semper loqui de æquinoctio vero tabularum Prutenicarum: quod ad rem non facit, cum in Calendario assumptum sit æquinoctium anni medij, quod ad vsum Ecclesiæ satis est. 72
Aequinoctium secundum annum medium vniformiter anticipare vnum diẽ in 134. annis, teste ipso Mæstlino. ibi.
Mæstlinum temerè velle, vt in Calendario verus motus considcretur, cũ supra tamen dixerit, neminem Politicorum, & Plebeiorũ subtilitatibus Astronomicis grauandum esse. ibi.
Mæstlinum iterum docere, Calendarij noui æquationem vniformem cõpensare tarditatem, velocitatemq; anticipa-

ticipationis veri æquinoctij. 73
Gregorium xiij. in Bulla Calendarij non dixisse, vt vult Mæstlinus, verum æquinoctium perpetuo permãsurum ad diem 21. ibi.
Ecclesiam in Deum non peccare, q̃ eius æquinoctium à vero distat interdiu vno aut altero die, cum vltrò ad diem 21. regrediatur: quemadmodum eadẽ non peccauit ante correctionem, statuendo illud die 21. quod die 11. fiebat. ibi.
Pascha debito tempore non celebrare, quando peccatum sit, & quando non. ibi.
Mæstlinum iterum concedere, æquinoctium secundum annũ medium posse multis seculis habere sedem fixam. 74
Ridiculum nõ esse, sed necessarium, vt æquinoctium medium in Calendario considereretur, non autem verum. 75
Mæstlinum temerè velle Ecclesiam veris motibus astringere. 76
Mæstlinum falsò affirmare, æquinoctium medium fieri die 23. Martij, posseq́ quatriduo abesse à vero. ibi.
Aequinoctium medium quãtum abesse possit à vero. ibi.
Mæstlinum temerè contendere, æquinoctiũ deuolui posse ad 27. Martij. ibi.
Cur absurdum non sit, Ecclesiam interdum à vero æquinoctio aberrare post correctionem. 77
Mæstlini scurrilis irrisio de die nouissimo noui Calendarij. ibi.
Calendarium nouum meritò laudari, cum statuat æquinoctium in 21. die Martij, qui inter 19. & 23. ad quos vsque excurrere potest, medius est. ibi.
Argumenti quarti solutio. 78
Aequationem æquinoctij noui Calendarij, cum sit æquabilis, non posse omni ex parte quadrare in omnes annos præteritos, ac futuros. ibi.
Aequationem æquinoctij noui Calẽdarij exquisitè respondere nõnullis annis præteritis, ac futuris. ibi.
Argumenti quinti solutio. 79
Aequatio noui Calendarij cur nonnullis annis præteritis, & futuris pauciores dies, quàm res exigit, offerat eximendos, nonnullis autem plures. ibi.
Aequatio noui Calendarij quo pacto ad tempora Concilij Nicæni retracta exhibeat 10. dies eximendos. 80
Necessariam fuisse 10. dierum exẽptionem, vt æquinoctium ex die 11. in 21. restitueretur, siue æquatio 10. dies præbeat eximendos vsque ad Cõcilium Nicænum, siue non. ibi.
Responsio generalis ad omnia argumenta, quæ contra æquationem Calendarij noui afferri possunt. 81
Aequinoctium restituendum esse ad diem 21. Martij per intercalationem, vel omissionem aliquot dierum, si ab eo longius recessisse comperiatur. ibi.
Nullum argumentum posse excogitari, quod vim vllam habeat aduersus Calendarium nouum. ibi.
Nullum Calendarium alio modo cõstrui posse, quàm quo Gregorianum est constructum, quod sit perfectum, perpetuumque, aut diuturnum. 82
Quid requiratur, vt Calendarium aliquod absolutum, & diuturnum dici possit. ibi.
Mæstlinum, si voluisset, ex Compendio nouæ restitutionis Calendarij potuisse eius perfectionem intellegere. ibi.
Neminem iure posse nobis obijcere, nos non præuidisse, quæ obijci possint, aut non intellexisse, quatenus Calendarium dici possit perpetuum. ibi.

INDEX RERVM
QVAE VNOQVOQVE CAPITE
Libri II. explicantur.

CAP. I.

ANnus Lunaris Ciuilis quid, quotuplex, & quantus. 83

Annº Lunaris Astronomicus quid, & quantus. 84

Lunaris mensis magnitudo secũdum motum mediu m. ibid.

Lunarem mensem secũdum Computistas, iusto esse minorem. ibid.

Lunaris mensis per dies, horas, & fragmenta horarum numerati cognitionem necessariam esse, vt menses Lunares Ciuiles, vel Politici rectè instituantur. ibid.

Mensis Lunaris Ciuilis magnitudo. ibid.

Lunationes in Calendario cur sint alternis dierum 30. & 29. ibid.

Nouilunia cur quolibet anno contingant plerunque 11. diebus prius, quàm proximè antecedente annō. 85

Anni 19. Solares quot dies contineant. ibid.

In 19. annis Solaribus fieri Lunationes medias 235. ibid.

Differentia inter dies annorum 19. Solarium, & dies Lunationum 235. quanta sit. ibid.

Anticipatio mediarum Lunationum quanta sit in 19. annis, & quanta in 76. ibid.

Lunationes medias anticipare diem vnum in annis 312 $\frac{1}{2}$. ibid.

In 19. annis Solaribus contineri Lunationes 235. Ciuiles. ibid.

Lunationes 235. Ciuiles in 19. annis Solaribus contentæ quo pacto expleant tempus totidem Lunationum mediarũ, etiamsi in qualibet omittantur Min. 44. Sec. 3. Ter. 11. 86

Vnde in 19. annis suppleantur Min. 44. Sec. 3. Ter. 11. quæ in quaque Lunatione Ciuili omittũtur, vnà cum 12. horis vltimæ Lunationi extraordinariæ ademptis. 87

Metonem Athenienſem inuentorem fuisse aurei numeri circa Olympiadem 86. ibid.

CAP. II.

AVrei numeri quo ordine à veteribus in Calẽdario collocati sint. 87

Aurei numeri cur in Calendario nõ seruent ordinem naturalem, sed maior antecedat minorem plerunque 11. diebus. ibid.

Aureum numerum quemlibet in Calendario gigni à proximè antecedente, per additionem 8. vel per subtractionem 11. à proximè vero insequente, per additionem 11. vel per subtractionem 8. 88

Aureus numerus minor in Calendario maiorem antecedentem plerunque sequitur proximè: maior verò minorem non proximè, sed vno relicto die vacuo. ibid.

Aurei numeri omnes qua ratione ex primo aureo numero Calendarij, aut ex postremo, Calendario inscribantur. ibid.

Aureus

Aureus numerus maior quibus in locis minorem sequatur proximè in Calendario vetere, & in nouo huius temporis, si aurei numeri in eo forent describendi. 89

Calendarium Ecclesiasticum, quo Ecclesia à Concilio Nicæno vsque ad anni correctionem à Gregorio xiij. factam vsa est. 90

Aureorum numerorũ seriem in Calendario non esse instar Cycli, vt primus ab vltimo formetur per addit onẽ 8. quemadmodum aliorum quilibet à superiore gignitur. 96

Calendarium Ecclesiasticum, quo post anni correctionem à Gregorio xiij. factam Ecclesia vti deberet, vsque ad annum 1700. si aurei numeri pro Epact s in eo descripti essent. 97

Aureus numerus sequens cur ab antecedente formetur per additionem 8. vel subtractionem 11. Antecedens verò à sequenti per additionem 11. vel subtractionem 8. Et cur non continuato ordine scribantur aurei numeri in Calendario. 103

Cycli decennouennalis distributio in Ogdoadem, & Hendecadem. 104

Nouilunia quo modo ex aureis numeris in Calendario dispositis inuestigentur. ibid.

Aurei numeri defectus in Nouilunijs inuestigandis. ibid.

Nouilunia quantum anticiparint à tempore Concilii Nicæni vsque ad annum correctionis. ibid.

Nouilunia ante correctionem inueniebantur in Calendario per ascensum quinque dierum inclusiuè ab aureo numero proposito. ibid.

Aurei numeri quo pacto in veteri Calendario promouendi fuissent, tam ante correctionem, quàm post, vt Nouilunia indicarent. 105

Aurei numeri in Calendario correcti, cur non possint perpetuò, aut longo tempore Nouilunia monstrare. ibid.

Triginta Calendaria esse conficienda, si aureus numerus in Calendario retineri deberet. ibid.

Epactas meritò in locum aureorum numerorum suffectas esse. ibid.

Epacta quælibet cur minor esse debeat, quàm 30. ibid.

Epactæ quid sint, & cur 30. sint. 106

Epactæ cur sic dictæ sint. ibid.

CAP. III.

Epactæ cur in Calendario dispositæ sint ordine retrogrado. 107

Epactæ quo pacto in Calendario disponantur. ibid.

Cautio adhibenda in Epactarum descriptione in Calendario. ibid.

Cur in sex locis Calendarii eidem diei duæ Epactæ ascribantur. ibid.

Lunationes fieri alternas 30. & 29. dierum, ob appositionem duarum Epactarum ad eundem diem in sex locis Calendarii. 108

Epacta 25. cur alio charactere, coloreuè scribenda sit supra aliam Epactam xxv. in sex locis Calendarii. 108

Propter Epactam 25. diuerso colore, charactereuè scriptam non posse in eodem Cyclo decennouennali duo Nouilunia in eundem diem incidere. 108

Epacta xxiiii. cur in eodem Cyclo non vsurpetur, quando Epacta xxv. & aureus numerus non maior, quàm 11. concurrunt. Item cur Epacta xxvi. in vsu non sit in eodem cyclo, quando Epacta 25. & aureus numerus maior, quàm 11. concurrunt. 109

Epactam 25. diuersi coloris, characteri suè è regione Epactæ xxvi. positã non perturbare Lunationes. 110

Aequatio mensium Lunarium in Calen-

Calẽdario cur potius facta sit per Epactas xxv. xxiiij. simul positas, quàm per aliàs. ibi.

Lunationes Paschales in nouo Calendario, cur non omnes sint. 29. dierum, vt in veteri. 111

Epacta 19. cur alio colore, aut charactere ad vltimum diem Decembris è regione Epactæ xx. posita sit 112

Propter Epactam 19. diuersi coloris, aut characteris vltimo die Decembris appositam non posse in eodem Cyclo decennouenna li duo Nouilunia in eũdem diem incidere. 113

Calendarium Gregorianum cũ Epactis loco aureorum numerorum per dies mensium digestis. 115

Calendarium Compendij nouæ rationis restituendi Calendarij ad Principes Christianos à Gregorio xiij. transmissi. 122

Nouilunia ex vsu Ecclesiæ quo modo ex Epactis in Calendario inquirantur. 128

Epactæ Calendarij noui qua ratione ꝑpetuò Nouilunia indicare possint. 128

Epactas rectè in locum aureorum numerorum successisse, aptęq; ordine retrogrado in Calendario esse dispositas. ibi.

Dies Decembris, qui post vltimam Lunationem anni supersunt, exhibere plerunq; Epactã anni insequentis. 128

Aureo numero 19. currente, addendam plerunque esse vnitatem ad dies, qui post vltimam Lunationem in Decembri supersunt, vt Epacta insequentis anni conficiatur. 129

CAP. IIII.

EPactas duntaxat 19. ex omnibus 30. in vno, aut pluribus spatijs centum annorum, ad Nouilunia monstranda, esse vsurpandas. 129

Epactæ aliæ 19. vna vnitate maiores, aut minores, quàm 19. antecedẽtes quando assumendæ sint. 130

Epactarum tabula expansa quo pacto construatur. ibi.

Epactarum lineis in tabula expansa cur ascriptæ potius sint literæ alphabeti, quàm anni Domini. 131

Epactarum tabula expansa. 132

Tabula æquationis tabulæ Epactarum expansæ. 134

Tabula æquationis tabulæ Epactarum expansæ quo pacto cõstruatur. 139

Nouilunia Cycli debere ex vsu Ecclesiæ subsequi, vt plurimum, cõiunctiones ex tabulis inuentas. 140

Nouilunia aurei numeri circa tempora Concilij Nicæni eadem ferè fuisse, quæ in cœlo fiebant. ibi.

Nouilunia aurei numeri circa annũ Domini 550. serius cõtigisse, quàm in cælo, ac proinde ad vsum Ecclesiæ magis accommodata fuisse. ibi.

Radicem æquationis Epactarum referendam esse ad annum Domini 550. & quare. 141

Aequationẽ Lunæ trecẽtesimo quoq; anno præueniri annis 12. cum dimidio, quorum tamen ratio habenda sit, quando summã 100. annorũ cõfecerint. 141

Continuatio tabulæ æquationis Epactarum per annos centesimos, vsq; ad correctionis annum. 142

Aequatio Epactarum quo pacto instituatur anno 1582. correctionis. 142

Litera æquationis anni correctionis quæ. ibi.

Aequationis Epactarum tabula quo pacto post correctionem instituatur, habita etiam ratione æquationis anni Solaris. 143

Litera æquationis anni 1600. q̃. 143

Aequatio Lunæ cur ex anno 1700. in annum 1800. differatur. ibi.

Litera æquationis anni 1700. q̃. 143

Litera æquationis anni 1800. q̃. 143
Litera æquationis annorum 1900. 2000. 2100. quæ. 144
Literæ æquationis, annorum 2200. 2300. quæ. ibi.
Literæ æquationis annorum 2400. 2500. quæ. ibi.
Continuatio tabulæ æquationis Epactarum post correctionem per centesimos annos in infinitum. ibi.
Regula triplex continuandi tabulam æquationis Epactarum in infinitum. ibi.
Qua arte tabella Cycli Epactarum perpetua in Calendario Gregoriano vnà cum tabula æquationis, constructa sit. 145
Literas æquationis Epactarum post annos 10000. progredi eadem omnino proportione. 146
Totum laborem in condenda tabula æquationis consistere in primo spatio 10000. annorum. 147
Tabulam æquationis Epactarum contineri Cyclo 300000. annorum. 147
Vsus tabulæ expansæ, & æquationis Epactarum in Epacta cuiusuis anni inuenienda. 148
Vsus tabellæ Cycli Epactarum perpetuæ, quæ in Calendario proposita est. 149
Epactam cuiuslibet anni formari ab Epacta antecedentis anni per additionem 11. Nonnunquam etiam per additionem 12. ibid.
Epacta 25. diuersi coloris, aut characteris, quando vsurpanda. 150
Quare addantur 12. ad Epactam cum aureo numero 19. concurrentem, vt sequentis anni Epacta conficiatur. ibid.
Cur, aureo numero 19. currente, addenda sit vnitas ad dies, qui in Decembri post vltimam Lunationem supersunt, vt Epacta sequentis anni constituatur. ibid.
Aequationis tabula qua ratione instauranda sit, si sorte alia anni magnitudo inueniatur. 151
Aequationis tabula qua ratione instauranda sit, si fortè Luna non in annis 312. cum dimidio, sed vel in paucioribus, pluribusuè anticipare vnum diem deprehendatur. 152
Epactas in Calendario loca non mutare, etiamsi tabula æquationis Epactarum propter aliam fortassis anni magnitudinem inuentam, vel propter aliam Lunationum periodum innouetur. ibi.
Aureus numerus, vel alius quiuis Cyclus omnia loca Calendarij non replẽs, cur non possit esse in Calendario immutabilis. ibid.
Calendarium Gregorianum cur dicatur perpetuum. 153
Cyclus Epactarum noui Calendarij qua ratione dicatur ad quamcunque anni magnitudinem posse accommodari. ibid.
Calendarium nouum non dici perpetuum, propter restitutionem æquinoctij factam, eiusque æquationem præscriptam, vt Mæstlinus putat. ibi.
Anni Solaris æquandi ratio cur duplex in Compendio ad Principes Christianos transmisso proposita sit. 153
Aequinoctij restitutio quam sit facilis per omissionem, vel intercalationem aliquot dierum. 154
Cycli ad Nouilunia monstranda dispositio in Calendario, qui ad omnem anni magnitudinem accommodari possit, & perpetuus sit, cur sit difficilis. ibid.
Calendarium nouum laude esse dignum, quòd in eo discordes Solis ac Lunæ motus ad concordiam sunt redacti, etiamsi æquinoctium ob inæqualitatem anni Solaris egeat interdum

alia

alia æquatione, præter eam, quæ 400. quibusq; annis adhibetur. ibi.
Nouilunior um inueniendorum rationem ex Epactis, diuersam non esse ab ea, quæ per aureos numeros fit. 155
Explicatio 30. Calendariorum, in quibus aurei numeri pro Epactis sunt descripti. ibid.
Triginta Calendaria aureorum numerorum, triginta lineis tabulæ Epactarum expansæ respondentia. 156
Aurei numeri qua ratione ex Epactis excerpantur, vt in 30. Calendaria digerantur. 204
Nouilunia quo modo ex aureis numeris 30. Calẽdariorum reperiantur. 204
Calẽdariorũ 30. incommoditas. 240
Explicatio 30. tabularum omnes Lunationes 30. Cyclorum decennouennalium tabulæ expãsæ complectentiũ. 205
Triginta tabulæ omnium Lunationum totius anni respondẽtes Cyclis 30. decennouennalibus tabulæ expãsæ. 206
Annus Lunaris tam cõmunis, quàm Emboliſmicus, quando fiat cauus, dierum videlicet 353. vel 383. 236

CAP. V.

LVnatio quælibet cur illi mensi tribuatur, in quo finitur. 236
Cyclum quemlibet 19. Epactarum incipere vel ab Epacta ✳. si in proposito cyclo continetur, vel ab Epacta j. si ✳. in dato cyclo non reperitur. 237
Cycli decennouennales tabulæ expansæ incipientes à ✳. vel ab Epacta j. qui sint. ibid.
Cyclum decennouennalem quemcunque incipere vel à primo die Ianuarij, vel ab vltimo die Decembris. 238
Cur qualibet tabula Lunationum incipiat à ✳. vel j. & prima Lunatio anni incipiat à primo die Ianuarij, vel ab vltimo Decembris. ibid
Cyclum decennouennalem aurei numeri incipere vel ab aureo numero ad Calendas Ianuarij scripto, vel ab eo, qui vltimo diei Decembris ascribendus esset, si inde annus Solaris, incipe-ret. 239
Aurei numeri Cyclũ ante correctionem semper incepisse ab aureo numero 3. ibid.
Aurei numeri cyclum initium sumere succe,ssiuè ab omnibus aureis numeris, si æquatio Solaris anni, ac Lunaris adhibeatur. 240
Cyclus quilibet decẽnouennalis Epactarum quare semper incipiat à ✳. vel ab Epacta j. ibid.
Aurei numeri cyclum apud Alexandrinos semper incepisse ab vltimo die anni ipsorum, & ab aureo numero j. ibid.
Emboliſmus quid sit. ibid.
Lunationes 13. qua ratione in vno anno possint contineri. 241
Annos 7. Emboliſmicos in quolibet cyclo decennouennali contineri, unde cognoscatur, & quinam illi sint. ibid.
Anni 3. 6 9. 11. 14. 17. 19. cur in omni Cyclo decennouennali sint Emboliſmici. ibid.
Annus Emboliſmicus quando contineat dies 384. & quando 383. 242
Lunationem 7. Emboliſmicam continere dies 29. in duobus tantum Cyclis: In alijs autem 28. Cyclis dies 30. & aliquam aliam Lunationem Emboliſmicam esse dierum 29. ibid.
Anni Emboliſmici primam Lunationem terminari in aliquo primorum 11. dierum Ianuarij, & quare. ibid.
Epactas vndecim semper esse Emboliſmicas, hoc est, annum illum esse semper Emboliſmicum, in quo vna ex illis cum quocũq; aureo numero currat;

&

& quæ illæ sint. 243
Anni Emboliſmici Lunationem tertiamdecimam terminari in aliquo poſtremorum 11. dierum Decembris, & quare. ibid.
Anni Emboliſmum inſequentis primam Lunationem ſemper incipere ab aliqua Epacta Emboliſmica in Decembri, excepto Emboliſmo, in quo Epacta xix. non cum aureo numero 19. currit, & quare. ibid.
Epactas xix. xx. xxj. xxij. xxiij. xxiiij. xxv. 25. xxvi. xxvij. xxviij. xxix. eſſe omnes Emboliſmicas, ac ſolas; annoſque 3. 6. 9. 11. 14. 17. 19. in omni Cyclo decēnouennali, omnes, ac ſolos eſſe Emboliſmicos, quo pacto ex tabula expanſa, & ex 30. tabulis Lunationum cognoſcatur. ibid.
Annum, in quo Epacta xviij. & aureus numerus 19. concurrunt, Emboliſmicum quoque eſſe; & quare. 244
Annus, in quo Epacta xviij. nō cum aureo numero 19. concurrit, quare non ſit Emboliſmicus. ibid.
Aureos numeros ſeptem, 2. 5. 8. 11. 13. 16. 19. in veteri Calendario fuiſſe Emboliſmicos. 245
Aurei numeri Cyclum neceſſario in veteri Calendario à 3. initium ſumpſiſſe. ibid.
Aurei numeri Cyclus cur in veteri Calendario à nullo alio numero, quàm à 3. potuerit habere initium. 246
Anni Emboliſmici quænam ex 13. Lunationibus dicenda ſit Emboliſmica. ibid.
Epactæ Emboliſmicæ habentes Lunationem 13. dierum 30. & Emboliſmicam, quæ ſint. ibid.
Epactæ Emboliſmicæ habentes Lunationem 13. dierum 30. quando efficiant primam Lunationem anni dierum 29. ibid.
Epactas xviij. & xix. cum aureo numero 19. concurrentes, habere Lunationem 13. dierum 29. & Emboliſmicam. 247
Epactæ Emboliſmicæ habentes primam Lunationem anni dierum 29. & Emboliſmicam, quæ ſint. ibid.
Epactæ Emboliſmicæ habentes Lunationem 13. dierum 29. & ſecundam dierum 30. & Emboliſmicam, quæ ſint. 248
Saltus Lunæ quid apud Computiſtas in annis Lunaribus communibus. 248
Saltus Lunæ quando fieri poſſit dici in anno Emboliſmico. ibid.
Annos tam Emboliſmicos, quàm communes, in quibus ſaltus Lunæ ſit, eſſe cauos, dierum videlicet 383. & 353. 249
Saltum Lunæ ſemper fieri, cum aureus numerus eſt 1. alias nunquam, ſiue annus ſit communis, ſiue Emboliſmicus: duobus annis Emboliſmicis Epactarum xix. xviij. exceptis, currente aureo numero 19. In iis enim ſaltus Lunæ fit, currente aureo numero 19. non autem 1. ibid.
Saltus Lunæ cur pleriſque diſpliceat. ibid.
Emboliſmos, ac ſaltum Lunæ efficere, ut nonnunquam duæ vel tres Lunationes continuæ ſint dierum 29. & duæ vel quatuor, dierum 30. ibid.
Tabula omnium Lunationum totius anni ſecundum aureos numeros veteris Calendarij. 251
Explicatio tabulæ perpetuæ Nouiluniorum totius anni. 252
Calendarium præſtantius eſſe cum Epactis, quàm cum aureis numeris. ibid.
Tabula Nouiluniorum totius anni perpetua. 253

CAP. VI.

Maestlini, & aliorum error, existimantium, Pascha celebrari non debere Luna xv. 254

Prohibitum nunquam fuisse, ne Luna xv. Pascha celebretur: alioquin Pascha sæpissimè in Lunam xxy. incideret, cõtra Patrum, ac Conciliorum sanctiones. ibid.

Pascha frequenter ab Ecclesia celebratum esse Luna xv. 255

Pascha prope tempora Concilij Nicæni celebratum esse nonnunquam Luna xv. quæ plenilunium medium præuenerit, & quare. ibid.

Mæstlini, & aliorum opinio erronea de Luna xiiij. Paschali. 256

Opinio alia falsa de Luna xiiij. Paschali. ibid.

Luna xiiij. Paschalis, ex vsu Ecclesiæ, quæ. ibid.

Tabulas medij motus Lunæ vtiles esse ad examinandum Cyclum quemcunque propositum. ibid.

Epactarum Cyclus cur in Calendario nouo ita dispositus sit, vt Nouilunia eius plerunque sequantur coniunctiones veras, ac medias tanto spatio, vt Lunæ xiiij. vel antecedant vno tantum die medias oppositiones, vel in easdem incidant, vel certè non longè post illas eueniant. 257

Nouilunium, & Accensio Lunæ apud Computistas idem. ibid.

Pascha sæpe celebrari ante plenilunium, si Nouilunium Cycli non sequeretur coniunctionem, quæ in cælo fit. ibid.

Epactæ in Calendario cur non promotæ sint sursum vno die, vt citius Nouilunia indicarent, quàm nunc indicant. 258

Tabula plurium annorum ostendẽs, plurima Nouilunia Epactarum, si promotæ essent per vnum diem sursum in Calendario, anteuertere coniunctiones veras. 259

In tabula æquationis Epactarum literam D, maiusculam rectè appositam esse anno 1582. post correctionẽ factã, non autem literam E, maiusculã. 261

Pascha circa tempus Concilij Nicæni frequenter incidisse in Lunam xiiij. propterea, q̃ Nouilunia nimis citò ab aureis numeris monstrabantur. ibid.

Cur in Pascha celebrando tot dissensiones fuerint inter Orientalem Ecclesiam, & Occidentalem. 262

Multos errores in Pascha fieri, si Epactæ citius Nouilunia indicarent, quàm ex præscripto noui Calendarij indicant, præsertim anno 1598. ibid.

Pascha anni 1598. ritè celebrari ex præscripto noui Calẽdarij, cõtra Mæstlinũ, Io. Antonium Maginum, & alios nonnullos. ibid.

Maginum non rectè Pascha anni 1598. in suis Ephemeridibus reijcere ex die 22. Martij in diem 29. 263

Pascha nunquam ab Ecclesia ex Luna xv. si in eam Dominica incidit, dilatum esse in aliam hebdomadam, cũ hoc decretis Ecclesiæ repugnet. ibid.

Epactas non esse promouendas per vnum diem deorsum, vt tardius Nouilunia monstrarent. ibid.

Neminem iure posse Calẽdarium nouum reprehendere, q̃ eius Nouilunia serius, quàm oportet, indicentur. ibi.

Nouilunia Epactarum etsi in Calendario vt plurimum postponuntur, multa tamen cælestibus Nouilunijs consentire. 264

Nullum Cyclũ in Calendario descriptũ posse omnia incõmoda vitare. 264

Nullũ Cyclũ posse cælestibus motibus plane respõdere, varias ob causas. 264

Lunationem in anno bissextili interdum complecti dies 31. ibid.

Nouilunia nimis postposita in Calendario

lendario efficere, vt Pascha vltimo mense celebretur. 265

Lunam ex Beda non esse dicendam primam eo die, quo cum Sole coniungitur, etiamsi 23. horis ante occasum Solis, quo ipsi dies incipit, coniunctio fiat. 265

Lunam ex Campano non esse dicendam primam ipso die cõiunctionis, sed sequenti die. ibid.

Lunã xiiij. Cycli ex Theophilo Alexandrino, & S. Cyrillo, esse eam, quæ ex tabulis Astronomicis est xvi. à coniunctione. ibid.

Epactas noui Calendarij meritò indicare Nouilunia post coniunctiones medias. 266

In anno Politico Solari diem illum interdum appellari primum, qui verius esset vltimus dicendus: & diem illum nonnunquam dici vltimũ alicuius mensis, qui verius dicendus esset primus insequentis mensis. ibid.

Lunam ab Ecclesia dici necessario interdum primam, quæ verius secunda diceretur. 267

Epactæ annorum, ac mensium, quæ. ibid.

Epactæ annorum, ac mensium quo pacto colligantur, & in tabulas redigantur, ad Nouilunia, Pleniluniaque inuestiganda. ibid.

Tabulæ ad Nouilunia, Pleniluniaq; media calculanda. 270

Nouilunia, Pleniluniaq; media, qua ratione ex tabulis Epactarum supputẽtur. 272

Nouilunia media, Pleniluniaque vt verè inueniantur, cur ad calculum addendi sint dies omnes exempti, quanquam in tabula expansa non sit factus descẽsus per tot lineas Epactarum. 274

CAP. VII.

ARgumenta Mæstlini, & aliorum, contra Nouilunia Cycli Epactarum noui Calendarij quo pacto soluantur. 274

Calendarij restaurationem non esse opus impossibile, quanquam nullus Cyclus omnino motibus Cælestibus respondeat. 275

Cyclum Epactarum in Calendario monstrare, quot dies plerumq; post coniunctionem veram elapsi sint. ibid.

Mæstlini inscitia, atque arrogantia in Lunis xiiij. Paschalibus oppugnandis. ibid.

Mæstlini argumenta aduersus Lunas xiiij. Paschales confirmare Cyclum Epactarũ potius, quàm infirmare. ibid.

Mæstlini error putantis, idẽ esse oppositionẽ mediã, & Lunã xiiij. ibid.

Mæstlini inconsiderantia, dũ annos ante correctionem examinat, ac si ex illis fuissent 10. dies exempti. 276

Argumentum Mæstlini; q propter elisionem 3. dierum intercalarium ex 400. quibusq; annis, pleraq; plenilunia Paschalia noui Calendarij pertineant ad secundum mensem. 277

Mæstlini error in primo mense definiendo. 278

Argumentum Mæstlini, q multi termini Paschales noui Calendarij pertineant ad vltimum mensem. ibid.

Argumẽta duo proxima, si quicquã valerent tollere è medio omnem æquinoctij restitutionẽ, anniq; correctionẽ. 279

Solutio proximorum duorum argumentorum Mæstlini. ibid.

Nouiluniũ Paschale quinti diei Aprilis desinere esse Paschale, & Nouiluniũ non Paschale septimi diei Martij incipere esse Paschale, quando fit transitus de superiori linea tabulæ expansæ ad inferiorem. ibid.

Nouilunium Paſchale octaui diei Martij deſinere eſſe Paſchale, & Nouiluniũ non Paſchale ſexti diei Aprilis incipere eſſe Paſchale, quando fit tranſitus de inferiori linea tabulæ expanſæ ad ſuperiorem. 280

Plenilunia Paſchalia in Aprili quorundam annorum à Mæſtlino prolatorum, non eſſe ſecundi menſis, vt ipſe falsò putat, ſed ad primum pertinere. 281

Lunas xiiij. primi menſis ab Eccleſia referri ad diem 21. Martij æquinoctio deſtinatum, etſi interdum ab eo die æquinoctium diſtet. ibid.

Refutatio aliarum quarundam calumniarum Mæſtlini aduerſus Lunationes Paſchales. 282

Falſum eſſe, æquinoctium à 21. die Martij ad 27. poſſe recedere, vt Mæſtlinus vult. 283

Mæſtlinus aliqua ex parte laudat tabulam æquationis Epactarum. 283

Mæſtlini temeritas, atque inſcitia in Epactarum æquatione. 284

Mæſtlinum non penitus intellexiſſe tabulam æquationis Epactarum. 289

Aequationem Epactarum inter annũ 1700. & 1800. Aſtronomico calculo congruere, contra Mæſtlinum. ibid.

Aequationem Mæſtlini repugnare Aſtronomiæ, & Patrũ decretis. ibid.

Mæſtlini error in anticipatione Lunæ definienda. 290

Mæſtlini deceptio puerilis, q̃ putauit, in Calendario nouo ab anno 320. ad 800. tribui anticipationi Lunæ vnũ diem ſpatio 500. annorum. ibid.

Mæſtlinum fruſtra velle, annis Concilij Nicæni præfigendam fuiſſe literam N, maiuſculam, non autem P, maiuſculum. 291

Mæſtlinum perperã adhibere æquationem anni Solaris ad annos præteritos, quæ nunquam in vſu fuit, vt literã æquationis Epactarum temporibus Cõcilij Nicæni inquirat. ibid.

Aequationem vtriuſque anni adhibitam non poſſe exhibere eaſdem Epactas, quæ verè tempore Concilij Nicæni Nouilunia monſtrabant, & quarè. 292

Mæſtlinũ fruſtra oppugnare Lunas xiiij. Paſchales noui Calendarij circa tempora Concilij Nicæni, cum à xiiij. Paſchalibus aureorum numerorum illius temporis non differant. 294

Lunas xiiij. Paſchales Epactarũ noui Calendarij, & aurcorum numerorũ tempore Concilij Nicæni eſſe eaſdẽ. 295

Mæſtlinum falsò obijcere, ex 19. terminis Paſchalibus circa tempus Concilij Nicæni ab eo propoſitis, ſolum vnũ verum eſſe, & 18. falſos. ibid.

Mæſtlinum falsò nobis imponere, q̃ diem 21. Martij ita æquinoctio aſſignauerimus, vt arbitremur, eum ſolum eſſe propriam ipſius ſedem. ibid.

In Paſchæ celebratione quinq; errores vitandos eſſe. 296

Paſcha quorũdam annorũ à Mæſtlino prolatorum non cadere in Lunam xiiij. vt falsò exiſtimat, ſed in oppoſitionẽ mediã, duobus annis exceptis. 296

Annis 1503. 1514. ante correctionẽ rectè eſſe celebratũ Paſcha, ſi non cogitentur 10. dies exempti, vt cõuenit. 297

Cyclum reprehendi non poſſe, etiamſi nõnunquam Paſcha in Lunam xiiij. incidat. 298

Cyclum Epactarum noui Calendarij pauciora continere errata, quam Cyclum aurei numeri veteris Calendarij, etiã circa tempora Cõcilij Nicæni. 298

Mæſtlini cauillatio, quòd Paſcha cadere poſſit in Lunam xiij. in nouo Calendario. ibid.

Paſcha ob imperfectam Cyclorum naturam neceſſario interdum incidere in principium quartæ hebdomadæ. 299

INDEX RERVM.

Mæstlini inconstantia, & contradictio. ibid.

Mæstlinum non rectè Calendario nouo imponere, q̃ sæpe Pascha reijciat in vltimum mensem, & in secundum. 300

Pascha secundum Ecclesiæ vsum celebrari posse nonnunquã vltimo mẽse, & secũdo, propter annos bissextiles, ac cões, etiãsi annꝰ Iulianus uerꝰ esset. 300

Mæstlinus iterũ per calumniam reprehendit Epactas noui Calendarij ad tempora Concily Nicæni reductas. 300

Mæstlinũ malitiose Cyclũ Solarẽ in Calẽdario nouo æquatũ reph̃ẽdere. 301

Aequatio Cycli Solaris quare in p̃teritos annos penitꝰ quadrare nõ possit. 301

Constructio tabulæ æquationis literarum Dominicalium perpetua. 303

Litera Dominicalis quo pacto ex Cyclo perpetuo inueniatur quouis anno proposito. 305

Mæstlinum non rectè tabulam æquationis literarum Dominicalium ad annos præteritos reuocasse. ibid.

Mæstlinũ non rectè oppugnare æquationem Epactarum, aut Cycli Solaris, quippe cum solum probet æquationem æquinoctij non penitus temporibus Concilij Nicæni congruere. 306

Mæstlinus quid probare debuisset, vt falsam esse conuinceret tabulã æquationis literarum Dominicalium. ibid.

Mæstlinum contendere, æquationem nostram, si vera est, debere annis Concily Nicæni conuenire. 307

Calendarium quo pacto ad tempora Concilij Nicæni dicatur restitutũ. 308

Necessariũ non esse, vt æquatio anni Solaris respõdeat numero dierũ ob æquinoctij restitutionem exemptorum. 308

Aequatio Lunationum cur annis ante correctionem adhibenda sit, non autẽ æquatio Cycli Solaris. 309

Apologiæ conclusio aduersus Mæstlinum. ibid.

Mæstlinũ nihil obijcere Calendario nouo, q̃ antea non cognouerimus. 310

IN APPENDICE.

Mæstlini alius libellus, quo alterũ suum hoc Examen defendere conatur aduersus Posseuinum, & alios, qui eius rationes refellere conãtur. 311

Mæstlinus non vult, Calendarium nouum dici posse perpetuum, sed esse colluuiem omnium errorum, qui in vllo Calendario extare possunt. 312

Calendarium nouum iure dici perpetuum, & non esse colluuiem omnium errorum, qui in vllo Calendario extare possunt, vt vult Mæstlinus. 314

Errores Calendarij veteris, qui in nouo, quantum per Cyclum licet, sublati sunt. ibid.

Pascha quando in veteri Calendario vel in secundo mense, vel post Lunam xxi. contra Patrum decreta celebratum sit. 315

Mæstlinus quid in suo Examine probet. ibid.

Mæstlini scripta in Calendarium esse colluuiem omnium errorum, & officinam omnium mendaciorum. ibid.

Mæstlinum solum probare, Calendarium nouum non omnino veris motibus congruere: quod ad rem non facit, & à nemine negatur. ibid.

Calendarium vetus magis à veris motibus discrepare, quàm nouum. 316

Mæstlinus Apologiam hanc vocat partum elephantinum. ibid.

Mæstlinus culicem parit. ibid.

Mæstlinum tria potissimum in scripto Posseuini pupugisse. ibid.

Mæstlinum hæreticum esse. ibid.

Mæstlinus quid in suo Examine probandum receperit aduersus nouum Calendarium. 317

Mæstlinum nihil noui contra Calendarium in sua Defensione afferre. 317
Examen Mæstlinianum multò minus continere in recessu, quàm fronte promittat; cum solum probet, æquinoctium Calendarij noui vero æquinoctio non congruere, & tamen multò plura probanda receperit. ibid.
Calendarij auctores præuidisse, æquationem anni Solaris non omni ex parte vero motui respõdere: vt propterea frustra eam Mæstlinus insectetur. 318
Calendarium nouum cur dictum sit perpetuum ab auctoribus. ibid.
Mæstlinum impudenter nobis obijcere, nouum Calendarium per nos polliceri, æquinoctium semper diei 21. Martij adhæsurum. ibid.
Mæstlini Examen multa continere putida. ibid.
Mæstlino responsionem hanc, trabẽ esse in oculis. 319
Mæstlinum non oppugnare æquationem Epactarum, aut Cycli Solaris, ex propriis. ibid.
Mæstlinum, cum probat, æquinoctiũ modo ad diem 19. modo ad 24. recedere à 21. Martij, confirmare æquinoctij æquationem Calendarij noui. ibid.
Ad reliqua capita Defensionis Mæstlinianæ cur non respondeatur. 320
Mæstlinum eo esse animo, vt Calendarium oppugnaret, quocunque modo restitutum esset. ibid.
Mæstlinum insidiosè nobis suadere, vt nouas tabulas construamus, vt nostrum Calendarium possit esse perpetuum. ibid.
Calendarium non posse esse perpetuum, si certis quibusdã tabulis Astronomicis niteretur. 321
Calendarium vt sit perpetuum, quo modo institui debeat. ibid.
Apologia hæc, cur à verbis asperioribus non penitus abstineat. ibid.
Mæstlinus si modeste Calendarium oppugnasset, modestè ei fuisset responsum. ibid.
Mæstlinum in oppugnando Calendario toti orbi Christiano se opponere. 322
Mæstlinus rectius fecisset, si silentio Calendarium nouum cum toto Christiano orbe admisisset. ibid.
Errores quatuor Calendarij noui, qui vitari nullo modo possunt, quocunque modo instituatur Calendarium. ibid.
Mæstlinum, præter quatuor illos errores, qui vitari nequeunt, nullius erroris Calendarium conuicisse. ibid.
Mæstlinum fictè asserere, se veritati libenter cessurum. 323
Mæstlino quid probandum sit, vt Calendarium nouum euertat. ibid.
Mæstlinum ad Calendas Græcas cõfecturum Calendarium omni ex parte perfectum atque absolutum. 324

INDEX

INDEX RERVM
QVAE VNOQVOQVE CAPITE
Libri III. explicantur.

CAP. I.

Cyclus aurei numeri quid. 326

Aureum numerum quẽlibet incipere mense Ianuario: quod etiã de Epacta, Cyclo Solari, & Indictione dicendum est. ibid.

Annorum centesimorum collocatio in articulis digitorum ad aureũ numerum cuiusuis anni inueniendum. ibid.

Anni centesimi cuiusque, quamuis magni, inuentio facilis in articulis digitorum. 327

Anni centesimi cuiusq;, qui maior non sit, quàm 1800. inuentio facilis in digitorum articulis. ibid.

Aureorum numerorum collocatio in digitorum articulis, ad aureum numerũ cuiuslibet anni inueniendum. 328

Aureorum numerorum alia collocatio facilior in digitorum articulis, ad aureum numerum cuiusuis anni inueniendum. ibid.

Aureorum numerorum alia dispositio facillima in articulis digitorum, ad aureum numerum cuiusuis anni inueniendum. ibid.

Aureus numerus cuiuslibet anni quo pacto reperiatur. 329

Abiectio facilis numeri 19. ex magno numero. ibid.

Aureus numerus cuiuslibet anni quo pacto per præcepta Arithmetices reperiatur. 330

Tabellæ triplicis constructio ad aureum numerum cuiuslibet anni inueniendum. ibidem.

Aureus numerus cuiusuis anni quo pacto ex tabella reperiatur. 331

Tabula ad inueniendum aureum numerum quouis anno proposito. 332

CAP. II.

Epactæ quid. 333

Aurei numeri quo pacto in Pollice sinistro locentur ad Epactas inuestigandas. ibid.

Aureis numeris in Pollice collocatis quid addendum sit, vt fiant Epactæ ante Calendarium restitutum. ibid.

Ex Epactis, quæ ante correctionem vsurpabantur, quid auferendum sit, vt reliquæ fiant Epactæ post anni restitutionem. ibid.

Epactæ quo pacto inuestigẽtur ab anno correctionis vsque ad annum 1700. exclusiuè. ibid.

Epacta 25. diuersi coloris, aut characteris quando vsurpanda sit. 334

Epacta 19. vltimo die Decembris scripta quando in vsu sit. ibid.

Epactæ post annum 1700. quo pacto inuestigentur. ibid.

Carmina, quibus scitur, quot linearum in tabula expansa Epactarum mutatio facta sit; hoc est, quot diebus Nouilunia descenderint in Calendario, vel ascenderint, vsque ad annum 4900. ibid.

Nu-

Numerus ex Epactis ante correctionem inuentis auferendus, quando maior est, quàm 30. quid agendum. 336
Nouilunia vbi notata sint in Calendario. ibid.
Epactæ Calendis mensium ascriptæ quæ sint. ibid.
Epactæ Calẽdis cuiusuis mẽsis ascriptæ, Februario excepto, scribitur rursus ad vltimum diem. 337
Epactæ xxiiij. xxv. quibus mensibus eidem diei ascribantur. ibid.
Menses dierum 31. & 30. vel 28. ac proinde in quibus eidem diei duæ Epactæ adscribuntur, quo pacto per digitos manus sinistræ cognoscantur. 337
Menses, quibus eidem diei duæ Epactæ adscribuntur, quo pacto per certos versus cognoscantur. ibid.
Nouilunia quo modo per Epactas memoriter reperiantur, prout in Calendario nouo annotantur. 338
Lunæ ætas quo pacto deprehendatur memoriter. 340
Lunationes dierum 30. & 29. in Calendario quo pacto cognoscantur. 340
Nouilunia qua ratione per Epactas, & mensium Calendas reperiantur. 340
Lunæ ætas quo pacto per Epactas, Calendas mensium, & dies inueniantur. 341
Nouilunia per Epactas, & Calẽdas diesq; mensium memoriter inuenta, cur à Nouilunijs Calendarij plerunq; differant. ibid.
Regulares Lunæ quid sint, & quo pacto inueniantur. ibid.
Regulares Lunæ in nouo Calendario diuersas esse à Regularibus veteris Calendarij. ibid.
Lunæ ætas, ac Nouilunia qua arte per Regulares Lunæ inuestigentur. 342
Epactarum inuẽtio per tabellas. 342
Tabellæ ad Epactas inueniẽdas. 343

CAP. III.

Cyclus Solaris quid. 344
Anni centesimi quo pacto in articulis digitorum locentur ad Cyclum Solarem inueniendum. ibid.
Cyclus Solaris quo pacto in digitorũ articulis disponatur ad Cyclum Solarem inueniendum. ibid.
Cycli Solaris dispositio in manu facilior, ad Cyclum Solarem inueniendum. 345
Cyclus Solaris cuiusuis anni quo pacto inueniatur. ibid.
Tabellæ triplicis constructio ad Cyclum Solarem inueniendum. 346
Cycli Solaris inuentio ex tabellis. 346
Tabula ad Cyclum Solarem inueniendum. 347
Cycli Solaris inuentio per præcepta Arithmetices. 348

CAP. XIII.

Dominicalium literarum dispositio in manu, ad literam Dominicalem cuiusque anni inueniendam ex Solari Cyclo. 348
Cycli Solaris dispositio in manu, ad inueniendam literam Dominicalem, ex Cyclo Solari. 349
Anni bissextiles, & communes quo pacto ex dispositione Cycli Solaris in manu cognoscantur. ibid.
Dominicalis literæ inuentio ante correctionem, ex Cyclo Solari. ibid.
Dominicalis literæ inuentio ex Cyclo Solari, post anni correctionem. 349
Dominicaliũ literarũ alia dispositio

in

in manu, ad inueniendam literam Dominicalem post annum restitutum. 351
Tabellæ duplicis constructio ad literam Dominicalem inueniendam. 352
Dominicalis literæ inuentio post correctionem. ex tabella, & Cyclo Solari. ibid.
Dominicalis literæ inuentio ante correctionem, ex Cyclo Solari, & ex tabella. ibid.
Tabula ad literam Dominicalem inueniendam ex Cyclo Solari. 353
Cycli Solaris immutatio ad inueniendam literam Dominicalem post correctionem, sine numeratione dierum exemptorum, & mutatione literarum in radicibus digitorum. 354
Dominicalis literæ inuentio post correctionem, per Cyclum Solarem immutatum, sine numeratione dierum exemptorum, & mutatione literarum in radicibus digitorum. ibid.
Anni centesimi tam bissextiles, quã primi, secundi, ac tertij, à bissexto, cur easdem literas Dominicales habeant, eosdemque Cyclos Solares immutatos. 355
Dominicales literæ cur in radicibus digitorum ponantur serie naturali, initio facto ab Auriculari, & litera C. 356
Dominicales literæ cur percurratur serie naturali, & tam per internodia, quàm per nodos, in inuentione literæ Dominicalis. ibid.
Dominicales literæ cur in singulis articulis Indicis binæ ponantur, omissis internodijs, serie naturali, in inuentione literæ Dominicalis. 357
Annorum centesimorum dispositio in 7. articulis manus, ad inueniendam literam Dominicalem ante correctionem, sine Cyclo Solari. ibid.
Annorum post quemlibet centesimũ expansorum dispositio in 7. articulis manus, ad inueniendam literam Dominicalem sine Cyclo Solari, tam ante correctionem, quam post. ibid.
Cyclus 28. annorum qua ratione ex magno numero annorum expansorum facile abijciatur. 358
Compendium dispositionis 28. annorum in 7. articulis manus. ibid.
Numeratio quaternorum annorum in 7. articulis manus, qua ratione facile fiat. 359
Compendium aliud dispositionis 28. annorum in 7. articulis manus. 360
Dominicalis literæ inuentio ante anni correctionem, sine Cyclo Solari, longè facillima. ibid.
Dominicales literæ centesimorum annorum bissextilium incidunt semper in radices Auricularis, & Annularis. ibid.
Annorum centesimorum dispositio in 7. articulis manus, ad inueniendam literam Dominicalem post correctionem anni, sine Cyclo Solari. 362
Dominicalis literæ inuentio post anni restitutionem, sine Cyclo Solari, longè etiam facillima. ibid.
Dominicales literæ annorum centesimorum bissextilium incidunt semper in radices Auricularis, & Annularis. Litera autem Dominicalis annorum centesimorum communium in solam radicem Auricularis incidit. 363
Tabellæ triplicis constructio ad inueniendam literam Dominicalem, sine Cyclo Solari. 364
Tabula ad literam Dominicalem inueniendam, sine Cyclo Solari. 365
Dominicalis literæ inuentio ex tabella triplici, sine Cyclo Solari. 366

CAP. V.

ANni non centesimi bissextiles, & cõmunes, qua ratione cognoscantur. 367
Anni centesimi bissextiles, & non

5

biſſextiles, quo pacto cognoſcãtur. 367
Dies intercalares omiſſi vſque ad quemcunque annum centeſimum inclusiue quot ſint, qua arte cognoſcatur. 368
Dies intercalares omiſſi vſque ad annum centeſimum quemcunque incluſiuè, quot ſint, quo pacto commodius cognoſcatur. 369
Dierum exemptorum numerus ad quid ſit neceſſarius. ibid.

CAP. VI.

DOminicalium 7. literarũ collocatio in digitorum articulis, ad feſta mobilia inuenienda. 370
Epactarum diſpoſitio in ſiniſtra manu, ad feſta mobilia inuenienda. ibid.
Epactarum diſpoſitio facilior. ibid.
Feſta mobilia præcipua, eorumq; radices, quæ ſint. 371
Feſtorum mobilium inuentio in digitorum articulis. ibid.
Paſcha Hebræorum, vel Luna xiiij. Paſchalis, quo pacto in manu reperiatur. ibid.
Feſta mobilia in anno biſſextili, qua ratione per poſteriorem literam Dominicalem inquirenda ſint. 372
Paſcha Hebræorũ, ſiue Luna xiiij. Paſchalis, quo pacto memoriter inueniatur. 374
Paſcha Hebræorũ, ſiue Luna xiiij. Paſchalis, quo pacto aliter memoriter reperiatur. 375
Epactæ cuiuſuis ſedes in manu ſiniſtra, quo pacto per eius Lunam xiiij. Paſchalem inueniatur. 376
Epactæ cuiuſuis ſedes in ſiniſtra manu, quo pacto facilius inueniatur. ibid.
Paſcha quo pacto cum alijs feſtis mobilibus reperiatur memoriter, ſine collocatione Epactarum, & literarum Dominicalium in manu. 377
Dies menſium, qui in feſtis mobilibus ſunt inſtar xiiij. Paſchalis, hoc eſt, tot diebus ipſa feſta antecedunt, quot diebus Luna xiiij. Paſchalis diem Paſchæ præit. ibid.
Aureorum numerorum diſpoſitio in manu, ad inuenienda feſta mobilia ante anni reſtitutionem. 379
Aureorum numerorum alia diſpoſitio in manu, ad inuenienda feſta mobilia ante anni reſtitutionem. 380
Aurei numeri cuiuſque ſedes in manu quo pacto inueniatur per Epactã illi aureo numero reſpondentem ante anni reſtitutionem. ibid.
Feſta mobilia quo pacto ex aureis numeris reperiantur, ante reſtitutionẽ anni. 381

CAP. VII.

ADuentus prima Dominica quo die menſis celebretur, quo pacto cognoſcatur. 381
Aduentus Domni inuentio facilior. 382
Aduentus Domini inuentio alia expeditiſſima. ibid.

CAP. VIII.

DOminicarum inter Pẽtecoſten, & Aduentum numerus, quo pacto cognoſcatur. 383
Dominicarum inter Pentecoſten, & Aduentum numerus, quo pacto facilius inueniatur. 384
Dominicæ inter Pentecoſten, & Aduentum, quando ſint tantum 24. & quando 23. ibid.

Feſto-

Festorum mobilium inuentio ex tabula. ibid.
Tabula festorum mobilium quo modo dispositioni eorundem festorum in manu respondeat. 385
Tabula festorum mobilium. 386

CAP. IX.

Dominicalis litera ad Calendas cuiusque mensis scripta quæ sit. 387
Mẽsis quilibet a qua feria incipiat, quo pacto cognoscatur. ibid.
Dominicalis litera diei cuiusuis mẽsis proposito ascripta quæ sit, & à qua feria idem ille dies denominandus sit. 388
Feria quo pacto inuestigetur mense Februario, in anno bissextili post festũ S. Matthiæ. ibid.
Compendium inuentionis literæ cuicunque diei mẽsis propositi præfixæ. 389

CAP. X.

Mensis cuiuslibet primum diem dici Calendas, alios autem à Nonis, Idibus eiusdem mensis, vel à Calendis mensis insequentis denominari. 389
Mensis quilibet quot Nonas, atque Idus habeat, & in quem diem incidant Nonæ, atque Idus quouis mense. 390
Mensium dies quo pacto à Nonis, Idibus, & Calendis denominari debeant. ibid.
Mensium dies quo modo ex Nonis, Idibus, & Calendis cognoscantur. 391

CAP. XI.

Indictio quid. 391
Annorum centesimorum collocatio in manu, ad Indictionem perquirendam. 392
Indictionum trium dispositio in manu, ad Indictionem cuiusuis anni inquirendam. ibid.
Indictiones omnium centesimorum annorum quæ sint. ibid.
Indictio cuiusuis anni quo pacto reperiatur. ibid.
Tabula ad Indictionem cuiuslibet anni inueniendam. 393
Tabellæ triplicis cõstructio, & vsus, ad Indictionem cuiusuis anni inueniendam. 394
Indictionis inuentio per præcepta Arithmetices. ibid.

CAP. XII.

Sol in quod signum quolibet mense ingrediatur. 394
Dies introitus Solis in signum cuiuslibet mensis, quo pacto cognoscatur. 395
Zodiaci gradus, in quo Sol quolibet die existat, qua ratione reperiatur. 395

CAP. XIII.

Luna quo in loco Zodiaci quolibet die proposito existat. 396
Luna quem locum in Zodiaco occupet, quo pacto aliter reperiatur. 397
Luna quot horis noctu luceat. ibi.
Luna quot horis noctu luceat, quo modo aliter cognoscatur. 398
Lunæ locus in Zodiaco, & tempus eius fulsionis nocturno tempore, quare non ad vnguem per regulas, quas diximus, reperiatur. ibid.

INDEX ALPHABETICVS.

A

Abiectio facilis numeri 19. ex magno numero. 329

Abiectio facilis numeri 28. ex magno numero. 358

Accensio Lunæ, & Nouilunium apud Computistas idē. 257

Acquandi anni Solaris cur duplex ratio ad Christianos Principes missa sit. 153

Aequationem anni Solaris in centesimis annis adhibitam non officere intercalationi, quæ 134. quoque anno fieri deberet, sed eam potius perficere. 46

Aequationem anni Solaris in centesimis annis adhibitam, eodem modo conseruare æquinoctium in eodem die, quo per intercalationem quarto quoque anno conseruatur. 47

Aequationem anni Solaris in centesimis annis adhibitam similem esse intercalandi rationi, quam Arabes in æquatione anni Lunaris sequuntur. 47

Aequationem æquinoctij ad verum motum institutam, parituram inter Christianos confusionem. 53

Aequatio anni Solaris, & Lunaris efficit, vt aurei numeri ita per dies mēsium promoueantur, vt vnusquisque cuilibet diei succesiue adscribatur. 240

Aequationem æquabilem nullam instituui posse, quę omni ex parte quadrare possit vero motui Solis, ita vt æquinoctium perpetuo ad diem 21. Martij conseruet. 54

Aequatio præcessionis æquinoctiorum maxima quanta sit. 55

Aequationi anni Solaris neque maximum, neque minimum annum, sed medium solum esse aptum. 59

Aequationem ad medium annum institutam, iure non posse reprehendi. 59

Aequationem anni Solaris in nouo Calendario præscriptam, reducere æquinoctium ad diem 21. Martij, etiamsi ab eo interdum recedat. 68

Aequationem anni Solaris non omni ex parte vero motui respondere, præuisū esse ab auctoribus Calendarij; vt propterea frustra eam Mæstlinus insectetur. 318

Aequationem æquinoctij noui Calendarij confirmari a Mæstlino, cum probat; æquinoctium modo ad diem 19. modo ad 24. à 21. Martij recedere. 319

Aequationem anni Solaris perperam a Męstlino ad annos præteritos adhiberi, quæ nunquam in vsu fuit, vt literam æquationis Epactarum temporibus Concilij Nicęni inquirat. 291

Aequationem vtriusq; anni, Solaris ac Lunaris, adhibitam non posse exhibere easdem Epactas, quæ verè tempore Concilij Nicæni Nouilunia monstrabant. 292

Aequationem anni Solaris respondere numero dierum ob æquinoctij restitutionem exemptorum, non est necessariū. 308

Aequationem æquinoctij, cum sit vniformis, non posse præteritis annis ac futuris exquisite respondere. 78

Aequationem æquinoctij in nouo Calendario exquisitè respondere nonnullis annis præteritis & futuris. ibid.

Aequatio æquinoctij in nouo Calēdario cur nonnullis annis p̄teritis, & futuris pauciores dies, quam res exigit, offerat eximendos, nonnullis autem plures. 79

Aequatio æquinoctij in nouo Calēdario quo pacto ad tempora Concilij Nicæni retracta exhibeat 10. dies eximendos. 80

Aequationem quamcunque, præter eā, quæ ad medium annum instituitur, deturbare æquinoctium a propria sede longius, quām oportet. 58

Aequationem vniformem anni medij compensare tarditatem, velocitatemq; anticipationis æquinoctij veri secundum

annum

annum inęqualem, teſte ipſo Mæſtlino. 73
Aequationem Epactarum inter annum 1700. & 1800. Aſtronomico calculo congruere, contra Mæſtlinum. 289
Aequationem Epactarum a Mæſtlino inſtitutam repugnare Aſtronomiæ, & Patrum decretis. 289
Aequationem Epactarum, aut Cycli Solaris non oppugnari a Mæſtlino ex proprijs. 319
Aequatio Lunationum cur annis ante correctionem adhibenda ſit, non autem æquatio Cycli Solaris. 309
Aequationis Epactarum radix ad annũ 550. refertur, & quare. 141
Aequatio Lunæ 300. quoque anno præuenitur annis 12. cum dimidio, quorum tamen ratio habẽda ſit, quando ſummam 100. annorum confecerint. ibid.
Aequatio Epactarũ quo pacto inſtituatur anno Correctionis 1582. 142
Aequationis Epactarum tabula quo pacto poſt correctionem inſtituatur, habita etiam ratione æquationis anni Solaris. 143
Aequationis Epactarum tabulæ condendæ totum laborem conſiſtere in primo ſpatio 10000. annorum. 147
Aequationis Epactarum tabulam contineri Cyclo 300000. annorum, & quare. ibid.
Aequatio menſium Lunarium cur facta ſit per Epactas xxv. xxiiii. 110
Aequatio menſium Lunarium in nouo Calendario efficit, vt Nouilunia Paſchalia contingant ijsdem diebus, quibus tempore Concilij Nicæni contingebant. 112
Aequatio Lunæ non ijsdem omnino diebus in ueteri, & nouo Calendario facta eſt. 139
Aequationis tabula quo modo in infinitum continuari poſsit, triplici regula docetur. 144
Aequationis tabula quomodo inſtauranda ſit, ſi diuerſa anni magnitudo reperta fuerit. 151
Aequationis tabula qua ratione inſtauranda ſit, ſi Luna maiori, vel minori temporis ſpatio, quam in annis 312 1/2. diem vnum anticipare deprehẽdatur. 152
Aequatio Cycli Solaris quare in præteritos annos penitus quadrare non poſſit. 301
Aequinoctio Verno diem 21. Martij à Nicæno Concilio tributum eſſe. 16. & 32
Aequinoctium, Nouiluniáque ante Correctionem Calendarij non eiſdem diebus contigiſſe, quibus tempore Concilij Nicæni fiebant. 17
Aequinoctij error quas Lunationes ex Concilio Nicæno Paſchales reiecerit ante Correctionem, tanquam non Paſchales. ibid.
Aequinoctij error quando ante emendationem anni Paſcha reiecerit in menſem ſecundum. ibid.
Aequinoctij, & Lunæ xiiij. ex aureis numeris inuentæ errorem, induxiſſe ſæpe ante correctionem in Paſchæ celebritate errorem 7. aut 28. aut 35. dierum. 18
Aequinoctij reſtitutio ſecundum varias ſententias. 19
Aequinoctij reſtitutio ſecundum quam ſententiam facta ſit à Gregorio xiij. ibid
Aequinoctium non potuiſſe ſine magnis incommodis reſtitui in alium diem, quam in 21. Martij. ibid.
Aequinoctij Verni reſtitutio ad diem 21. Martij, qua ratione facta ſit. 20
Aequinoctium cur anno 1582. reſtitutum ſit per 10. dierum exemptionẽ ſemel factam, & non potius per ſingulorum dierum ex ſingulis annis, aut menſibus detractionem. ibid.
Aequinoctium cur ſedem ſuam ad 10. dies anticipauerit in Calendario, à tempore Concilij Nicæni vſque ad correctionem Calendarij. 21
Aequinoctium in quot annis anticipet vnum diem, ſecundum annum Alphonſinum. 21 & 38
Aequinoctij Verni obſeruatio à nobili quodam Dano facta anno 1586. 30
Aequinoctium rectè reſtitutum eſſe ad diem 21. Martij per 10. dierum exemptionem, probatur obſeruatione nobilis cuiuſdam Dani. ibid.

biſſextiles, quo pacto cognoſcãtur. 367
Dies intercalares omiſſi vſque ad quemcunque annum centeſimum inclu-ſiue quot ſint, qua arte cognoſcatur. 368
Dies intercalares omiſſi vſque ad annum centeſimum quemcunque in-cluſiuè, quot ſint, quo pacto commo-dius cognoſcatur. 369
Dierum exemptorum numerus ad quid ſit neceſſarius. ibid.

CAP. VI.

DOminicalium 7. literarũ collocatio in digitorum articulis, ad feſta mobilia inuenienda. 370
Epactarum diſpoſitio in ſiniſtra ma-nu, ad feſta mobilia inuenienda. ibid.
Epactarum diſpoſitio facilior. ibid.
Feſta mobilia præcipua, eorumq; radices, quæ ſint. 371
Feſtorum mobilium inuentio in digi-torum articulis. ibid.
Paſcha Hebræorum, vel Luna xiiij. Paſchalis, quo pacto in manu reperia-tur. ibid.
Feſta mobilia in anno biſſextili, qua ratione per poſteriorem literam Domi nicalem inquirenda ſint. 372
Paſcha Hebræorũ, ſiue Luna xiiij. Paſchalis, quo pacto memoriter inue-niatur. 374
Paſcha Hebræorũ, ſiue Luna xiiij. Paſchalis, quo pacto aliter memoriter reperiatur. 375
Epactæ cuiuſuis ſedes in manu ſini-ſtra, quo pacto per eius Lunam xiiij. Paſchalem inueniatur. 376
Epactæ cuiuſuis ſedes in ſiniſtra ma nu, quo pacto facilius inueniatur. ibid.
Paſcha quo pacto cum alijs feſtis mobilibus reperiatur memoriter, ſine collocatione Epactarum, & literarum Dominicalium in manu. 377
Dies menſium, qui in feſtis mobili-bus ſunt inſtar xiiij. Paſchalis, hoc eſt, tot diebus ipſa feſta antecedunt, quot diebus Luna xiiij. Paſchalis diem Pa-ſchæ præit. ibid.
Aureorum numerorum diſpoſitio in manu, ad inuenienda feſta mobilia ante anni reſtitutionem. 379
Aureorum numerorum alia diſpoſi-tio in manu, ad inuenienda feſta mo-bilia ante anni reſtitutionem. 380
Aurei numeri cuiuſque ſedes in ma-nu quo pacto inueniatur per Epactã illi aureo numero reſpondentem ante anni reſtitutionem. ibid.
Feſta mobilia quo pacto ex aureis numeris reperiantur, ante reſtitutionẽ anni. 381

CAP. VII.

ADuentus prima Dominica quo die menſis celebretur, quo pacto co-gnoſcatur. 381
Aduentus Domni inuentio faci-lior. 382
Aduentus Domini inuentio alia ex-peditiſſima. ibid.

CAP. VIII.

DOminicarum inter Pẽtecoſten, & Aduentum numerus, quo pacto cogno ſcatur. 383
Dominicarum inter Pentecoſten, & Aduentum numerus, quo pacto fa-cilius inueniatur. 384
Dominicæ inter Pentecoſten, & Aduentum, quando ſint tantum 24. & quando 23. ibid.

Festorum mobilium inuentio ex tabula. ibid.
Tabula festorum mobilium quo modo dispositioni eorundem festorum in manu respondeat. 385
Tabula festorum mobilium. 386

CAP. IX.

Dominicalis litera ad Calendas cuiusque mensis scripta quæ sit. 387
Mẽsis quilibet a qua feria incipiat, quo pacto cognoscatur. ibid.
Dominicalis litera diei cuiusuis mẽsis proposito ascripta quæ sit, & à qua feria idem ille dies denominandus sit. 388
Feria quo pacto inuestigetur mense Februario, in anno bissextili post festũ S. Matthiæ. ibid.
Compendium inuentionis literæ cuicunque diei mẽsis propositi præfixæ. 389

CAP. X.

Mensis cuiuslibet primum diem dici Calendas, alios autem à Nonis, Idibus eiusdem mensis, vel à Calendis mensis insequentis denominari. 389
Mensis quilibet quot Nonas, atque Idus habeat, & in quem diem incidant Nonæ, atque Idus quouis mense. 390
Mensium dies quo pacto à Nonis, Idibus, & Calendis denominari debeant. ibid.
Mensium dies quo modo ex Nonis, Idibus, & Calendis cognoscantur. 391

CAP. XI.

Indictio quid. 391
Annorum centesimorum collocatio in manu, ad Indictionem perquirendam. 392
Indictionum trium dispositio in manu, ad Indictionem cuiusuis anni inquirendam. ibid.
Indictiones omnium centesimorum annorum quæ sint. ibid.
Indictio cuiusuis anni quo pacto reperiatur. ibid.
Tabula ad Indictionem cuiuslibet anni inueniendam. 393
Tabellæ triplicis cõstructio, & vsus, ad Indictionem cuiusuis anni inueniendam. 394
Indictionis inuentio per præcepta Arithmetices. ibid.

CAP. XII.

Sol in quod signum quolibet mense ingrediatur. 394
Dies introitus Solis in signum cuiuslibet mensis, quo pacto cognoscatur. 395
Zodiaci gradus, in quo Sol quolibet die existat, qua ratione reperiatur. 395

CAP. XIII.

Luna quo in loco Zodiaci quolibet die proposito existat. 396
Luna quem locum in Zodiaco occupet, quo pacto aliter reperiatur. 397
Luna quot horis noctu luceat. ibi.
Luna quot horis noctu luceat, quo modo aliter cognoscatur. 398
Lunæ locus in Zodiaco, & tempus eius fulsionis nocturno tempore, quare non ad vnguem per regulas, quas diximus, reperiatur. ibid.

INDEX ALPHABETICVS.

Alius libellus Mæstlini, quo alterum suum hoc examen defendere conatur aduersus Posseuinum,& alios,qui eius rationes refellere conantur. 311

Aloysium Liliùm Cycli Epactarum inuentorem laude esse dignum. 154

Alphabeti literæ cur potius ascriptæ sint lineis Epactarum in tabula expansa, quàm anni Domini. 131

Alphonsinis tabulis magis hoc tempore fidere quosdam, quàm Prutenicis, in motu Solis ac Lunæ. 30

Alphonsini anni magnitudo. 21. & 37

Alphonsinus annus, quot annos requirat, vt æquinoctiũ anticipet vnum diẽ. 38

Alphonsinus annus, id est, medius, cur solus ad annum Solarem æquandum aptus sit. 39

Ambrosij sententia de celebratione Paschæ ex decreto Concilij Nicæni. 11

Anni magnitudo secundum Iul. Cæsarem,& Ecclesiam. 21

Anni magnitudo secundum Alphonsinos. 21.& 37

Anni magnitudo secundum Ptolemæum. 36

Anni magnitudo secundum Albategnium. ibid.

Anni Astronomici cognitionem esse necessariam ad annum Ciuilẽ ritè instituendum. ibid.

Anni inæqualitas à Copernico obseruata. 37

Anni magnitudo maxima, & minima, quæ sit secundum Copernicum. ibid.

Anni inęqualitatem reddere difficilem rationem intercalandi, vt æquinoctium in die 21. Martij retineatur. ibid.

Anni magnitudinem mediam esse aptissimam ad annũ Solarẽ æquandũ. 39.& 72

Anni centesimi cur ad æquationem anni Solaris sint delecti. 44

Anni centesimi bissextiles, & non bissextiles, post anni restitutionem qui. 45

Anni inæqualitatem efficere, vt æquinoctium in vtramq; partem à 21. die Martii recedat. 69

Anni 19. Solares quot dies contineant. 85

Anni 19. Solares quot Lunationes mediας contineant. ibid.

Anni 19. Solares quot Lunationes Ciuiles contineant. ibid.

Anni Solaris æquandi ratio cur duplex ad Principes Christianos missa sit. 153

Anni 3.6.9.11.14.17.19. cuiuslibet Cycli decennouennalis, cur semper, ac soli sint Emboliſmici. 241

Anni Emboliſmici primam Lunationẽ terminari in aliquo primorum 11. dierum Ianuarij,& quare. 243

Anni Emboliſmici Lunationem vltimam, siue 13. terminari in aliquo postremorum 11. dierum Decembris, & quare. ibid.

Anni Emboliſmum insequentis Lunationem primam incipere ab aliqua Epacta Emboliſmica, excepto Emboliſmo, in quo aureus numerus 19.& Epacta xix. non concurrunt. ibid.

Anni Emboliſmici quænam ex 13. Lunationibus dicenda sit Emboliſmica. 246

Anni Emboliſmici continentes dies, tantum 383. & communes continentes 153. dies duntaxat, qui. 249

Anni tam Emboliſmici, quàm communes, in quibus Saltus Lunæ fit, qui. ibid.

Anni magnitudo si fortè dieursa reperiatur, quomodo tabula æquationis instauranda sit. 151

Anni Solaris æquationem non omni ex parte vero motui respondere, præuisum esse ab auctoribus Calendarij, vt propterea frustra eã Mæstlinus insectetur. 318

Anni Solaris æquationem respondere omnino numero dierum exemptorum, nõ esse necessarium. 308

Anni centesimi quo pacto disponantur in manu, ad aureum numerum cuiusuis anni inueniendum. 326

Anni centesimi cuiusque, quamuis magni, inuentio facilis in articulis digitorũ, ad aureum numerum cuiusq; anni inueniendum. 327

Anni centesimi cuiusque, qui maior nõ sit, quàm 1800. inuentio facilis in digitorum articulis, ad aureum numerum cuiusq; anni inueniendum. ibid.

Anni

INDEX ALPHABETICVS.

Anni centesimi quo pacto in articulis digitorum locentur ad Cyclum Solarem inueniendum. 344

Anni bissextiles & cõmunes quo pacto ex dispositione Cycli Solaris in manu cognoscantur. 349

Anni centesimi tam bissextiles, quam primi, secundi, ac tertij á bissexto, cur easdem literas Dominicales habeant, eosdẽq; Cyclos Solares inmutatos. 355

Anni centesimi quo pacto in 7. articulis locentur, vt litera Dominicalis sine Cyclo Solari inueniatur ante anni correctionem. 357

Anni post quemuis centesimum expansi, quo pacto in 7. articulis disponantur, ad literam Dominicalem inueniendam sine Cyclo Solari. ibid.

Anni quaterni Cycli 28. annorũ quo pacto facilẽ in 7. articulis numerentur. 359

Anni centesimi quo pacto in 7. articulis disponãtur, vt litera Dominicalis post anni restitutionem inueniatur sine Cyclo Solari. 362

Anni non centesimi bissextiles, & communes quo pacto dignoscantur. 367

Anni centesimi bissextiles, & non bissextiles quo pacto dignoscantur. ibid.

Anni centesimi quo pacto in 3. articulis locentur ad Indictionem cuiuslibet anni inuestigandam. 392

Anno 1598. rectè, & secundum Concilium Nicænum, Pascha in Calendario nouo celebrari, contra Maginum, & Mæstlinum. 262

Annos bissextiles & communes in causa esse, vt æquinoctio duo dies necessario tribuantur. 68

Annos 19. Solares continere 235. Lunationes medias. 85

Annos 19. Solares continere 235. Lunationes Ciuiles. ibid.

Annos 7. Emboliſmicos esse in quolibet Cyclo decennouennali, vnde cognoscatur, & quinam illi sint. 241

Annus Romanus, siue Ecclesiasticus, quanto maior sit anno Alphonsino. 21

Annus Solaris duplex; Astronomicus & Ciuilis. 35

Annus Astronomicus quid. ibid.

Annum Astronomicum cõstare ex diebus & horis, horarumque fragmentis. 35

Annus Ciuilis quid. ibid.

Annum Ciuilem necessario constare ex diebus integris. ibid.

Annum Astronomicum non semper ab eodem momento eiusdem diei incipere. ibid.

Annus quartus quisque cur sit bissextilis. 36

Annus secundũ Ptolemæũ quantus. 36

Annus secundũ Albategniũ quãtus. 37

Annum Solarem non esse semper eiusdem magnitudinis. ibid.

Annum Solarem esse inæqualem, cur veteres suspicati sint. ibid.

Annus Ptolemæi quot annos requirat, vt æquinoctium anticipet vnum diem. 37

Annus Albategnij quot annos requirat, vt æquinoctiũ anticipet vnũ diem. 37

Annus Alphonsinus quot annos requirat, vt æquinoctiũ anticipet vnum diẽ. 38

Annus medius, siue Alphonsinus, cur ad æquationẽ æquinoctii assumptus sit. 38

Annũ inæqualem aptum non esse ad intercalandi rationem instituendam. 38

Annus maximus cur ad æquationem anni Solaris non sit idoneus. 39

Annus minimus cur ad æquationem anni Solaris aptus non sit. ibid.

Annus medius, id est, Alphonsinus, cur solus ad annum Solarem æquandum aptus sit. ibid.

Annus tropicus quando sit maximus, quando minimus, & quando medio modo se habeat. 50

Annus Lunaris duplex, Ciuilis siue Politicus, & Astronomicus. 83

Annus Lunaris Ciuilis qd, quotuplex, & quantus. 84

Annus Lunaris Ciuilis duplex communis, & Emboliſmicus. ibid.

Annus Lunaris Astonomicus duplex; medius siue æqualis, & verus. ibid.

Annus Lunaris Astronomicus quid, & quantus. ibid.

Annus Lunaris tam communis quam Emboliſmicus quando sit cauus. 236

6

INDEX ALPHABETICVS.

Aequinoctiũ etsi non semper in ipsum diem 21. Martij incidat, sed eũ interdũ aliquãtũ antecedat, vel subsequatur, hoc tñ non officit Paschæ celebritati. 32. & 77

Aequinoctium Hebræis in Paschæ celebratione præceptum esse rustico plane modo, & ad captũ vulgi accommodato. 32

Aequinoctium in quot annis anticipet vnũ diẽ secundũ annum Ptolemæi. 37

Aequinoctium in quot annis anticipet vnum diem secũdũ annũ Albategnij. ibid.

Aequinoctium qua intercalandi ratione propè 21. diẽ Martij conseruetur. 34

Aequinoctium, si omnes anni essent cõmunes, in 1460. annis peragraret omnes dies totius anni. 36

Aequinoctiũ ne iterũ versus mẽsis initiũ ascendat, quod remediũ adhibendum. ibi.

Aequinoctium retinere in 21. diem Martij, quàm sit difficile. 37

Aequinoctium duplici intercalandi via in 21. die Martij retineri posse. 38

Aequinoctiũ duplex: Astronomicũ seu verum, & Ecclesiasticum seu politicum. 42

Aequinoctium Ecclesiasticum á vero interdum discrepare, nõ esse absurdũ. 42

Aequinoctij obseruationem Ecclesiæ non esse necessariam simpliciter in celebratione Paschæ, sed liberam. ibid.

Aequinoctium quo pacto ad suam sedẽ reduci possit, si eam post aliquot annos desereret. 43. 63 71. 81

Aequinoctium in eodem die persistere nõ posse, ob sex horas quotãnis omissas. 43

Aequinoctium medium, seu anni magnitudinem mediam adhibitam esse in Calendario nouo, tanquam aptissimam ad æquinoctiũ in propria sede conseruandum. 40. 72. & 75

Aequinoctiorum anomaliæ periodus, ex Copernico. 48

Aequinoctiorũ anomaliæ periodus qñ inceperit ante Christi ortum. ibid.

Aequinoctiorũ anomalię periodus quo anno Christi iterũ inceptura sit. ibid.

Aequinoctium verum ac medium quando simul fiant, & quando maximè inter se differant, & quando mediocris sit eorum differentia. 49 & 54

Aequinoctium, si ad motum verum institueretur, parere cõfusionem inter Christianos. 53

Aequinoctii nullam æquationem æquabilem, & vniformem dari posse, quæ omni ex parte vero Solis motui quadret, ita vt æquinoctium perpetuò ad diem 21. Martii conseruetur. ibid.

Aequinoctium secundum æquationem noui Calendarij non longè á die 21. Martii posse recedere. 54

Aequinoctium medium quando ante verum contingat, & quando post. ibid.

Aequinoctium verum ac medium, quãtam habeant maximã differentiã. 55. & 76

Aequinoctium medium ac verum quando fiant, ex sententia Erasmi Reinholdi, & Iosephi Moletii, contra Mæstlinum. ibid.

Aequinoctium non prolapsurum ex die 21. Martii ad diem 27. vt falsò vult Mæstlinus. 57 & 76

Aequinoctium medium à vero non differre posse toto quatriduo 55. 76

Aequinoctium mediũ posse à vero abesse toto quatriduo, verumque ex die 21. Martii prolapsurum ad diẽ 27. cur Mæstlinus confinxerit. 55. 56. & 283

Aequinoctium verum à medio nunquã abesse per diem vnum cum dimidio. 55

Aequinoctium necessario per exemptionem 10. dierum reuocandum fuisse ad diẽ 21. ex die 11. 80

Aequinoctium, de quo Gregorius xiii. in Bulla loquitur, esse medium, non autẽ verum, vt perperam vult Mæstlinus. 73

Aequinoctij æquationem exquisitè respondere nonnullis annis præteritis, ac futuris. 78

Aequinoctium cur per æquationẽ noui Calendarii frequentius post diem 21. Martii contingat in Cyclo, quàm ante. 58

Aequinoctium etiam post 20000. ann. secundum æquationem noui Calendarii, & tabulas Prutenicas, reuerti ad diem 21. Martii. 68

Aequinoctium, quod ad annos præsentes spectat, rectissimè ad diem 21. Martii reuocatum esse, contra Mæstlinum. 68

Aequinoctium duos minimum dies postulare,

ſtulare, ob annos communes, ac biſſextiles. 68

Aequinoctij reſtitutionem ad diem 21 Martij, per omiſsionem diei intercalaris anno 1700. non eſſe verſuræ ſolutionem, vt Męſtlinus calumniatur. 69

Aequinoctium ob anni inæqualitatem, in vtramque partem recedere á die 21. vſque ad 23. & 19. Martij. 69

Aequinoctium quando ex die 21. Martii ad 22. & 23. deuoluatur, & quando ad 21. reuertatur. Item quando idem ex die 21. ad 20. & 19. recedat, & quando inde ad 21. regrediatur. ibid.

Aequinoctium ad diem 11. Martii ante correctionẽ progreſſum, ſi ſponte ſua, nullo alio adhibito remedio, ad 21. diem regredi cepiſſet, Calendarium emendationem deſideraturum non fuiſſe. 70

Aequinoctii progreſſum regreſſumq; in tabulis Prutenicis, non in Alphonſinis, locum habere. 71

Aequinoctii receſſum à die 21. Martii pręuiſum eſſe ab auctoribus Calẽdarii. 71

Aequinoctium cur in proximè futuris centeſimis annis à die 21. verſus finem mẽſis delabatur. ibid

Aequinoctium ſecundum annum mediũ vniformiter anticipare vnum diẽ in 134. annis, teſte ipſo Męſtlino. 72

Aequinoctium Eccleſiaſticum etiamſi à vero diſtet interdum vno, aut altero die, non eſſe abſurdum, cum vltrò ęquinoctiũ verum ad diem 21. regrediatur. 73

Aequinoctium medii anni poſſe multis ſeculis ſedem fixam habere in die 21. Martii, teſte ipſo Męſtlino. 74

Aequinoctium medium in Calendario conſiderari potius, quàm verum, non eſſe ridiculum, vt vult Mæſtlinus, ſed neceſſarium. 75

Aequinoctium mediũ fieri die 23. Martii hoc tempore, falsò affirmari à Mæſtlino. 76

Aequinoctii æquationem noui Calendarii, cum ſit æquabilis, & vniformis, neque in præteritos annos retractam, neque in futuros extenſam, penitus cęleſtibus motibus, propter eorum inæqualitatem, conuenire poſſe. 78

Aequinoctii æquationem noui Calendarii rectè dici poſſe congruere & præteritis, & futuris annis, cum eius æquinoctium in medio progreſſus, regreſſusque veri ęquinoctii conſiſtat. 79

Aequinoctium ad diem 21. Martii reſtitutum eſſe potius, quàm ad vllum alium, vt termini Paſchales à Concilio Nicæno conſtituti conſeruentur. 296

Aequinoctium ex decreto Pontifi. Ro. reſtituendum eſſe ad diem 21. Martii, ſi forte longo temporis interuallo acciderit, ipſum plus æquo ab eo diſceſsiſſe. 81

Aequinoctii reſtitutio quàm ſit facilis per omiſsionem, vel intercalationem aliquot dierum. 154

Aequinoctium perpetuo adhæſurũ diei 21. Martii, ita vt æquatione nunquam egeat, in Calendario nouo non promitti, vt cauillatur Męſtlinus. 318

Aequinoctii æquationem noui Calendarii confirmari à Męſtlino, cum probat, ipſum modò ad diem 19. modo ad 24. recedere à die 21. Martii. 319

Aequinoctium noui Calendarii vero æquinoctio non congruere omnino, probari ſolum à Mæſtlino, quod nemo negauit, cum tamen multò plura probanda receperit. 317

Aduentus prima Dominica quo pacto inueniatur. 381

Aduentus prima Dominica qua ratione facilius inueniatur. 382

Aduentus prima Dominica qua via expeditiſsimè reperiatur. ibid.

Aetas Lunæ quo pacto reperiatur memoriter. 340

Aetas Lunæ quo pacto per Epactas, Calendas Menſium, & dies inueniatur. 341

Aetas Lunę, ac Nouilunia, qua arte per Regulares Lunæ inueſtigentur. 342

Albategnii annus quantus ſit. 37

Albategnii annus quot annos requirat, vt æquinoctium vnum diem anticipet. ibid.

Alexandrinis, & Euſebio Cæſarienſi aurei numeri ordinandi curam à Concilio Nicęno datam eſſe. 11

INDEX ALPHABETICVS.

Alius libellus Mæstlini, quo alterum suum hoc examen defendere conatur aduersus Posseuinum,& alios,qui eius rationes refellere conantur. 311

Aloysium Liliũm Cycli Epactarum inuentorem laude esse dignum. 154

Alphabeti literæ cur potius ascriptæ sint lineis Epactarum in tabula expansa, quàm anni Domini. 131

Alphonsinis tabulis magis hoc tempore fidere quosdam, quàm Prutenicis, in motu Solis ac Lunæ. 30

Alphonsini anni magnitudo. 21. & 37

Alphonsinus annus, quot annos requirat, vt æquinoctiũ anticipet vnum diẽ. 38

Alphonsinus annus,id est, medius, cur solus ad annum Solarem æquandum aptus sit. 39

Ambrosij sententia de celebratione Paschæ ex decreto Concilij Nicæni. 11

Anni magnitudo secundum Iul. Cæsarem,& Ecclesiam. 21

Anni magnitudo secundum Alphonsinos. 21.& 37

Anni magnitudo secundum Ptolemæum. 36

Anni magnitudo secundum Albategnium. ibid.

Anni Astronomici cognitionem esse necessariam ad annum Ciuilẽ ritè instituendum. ibid.

Anni inæqualitas à Copernico obseruata. 37

Anni magnitudo maxima, & minima, quæ sit secundum Copernicum. ibid.

Anni inęqualitatem reddere difficilem rationem intercalandi,vt æquinoctium in die 21. Martij retineatur. ibid.

Anni magnitudinem mediam esse aptissimam ad annũ Solarẽ æquandũ. 39.& 72

Anni centesimi cur ad æquationem anni Solaris sint delecti. 44

Anni centesimi bissextiles, & non bissextiles,post anni restitutionem qui. 45

Anni inæqualitatem efficere, vt æquinoctium in vtramq; partem à 21.die Martii recedat. 69

Anni 19. Solares quot dies contineant. 85

Anni 19. Solares quot Lunationes mediας contineant. ibid.

Anni 19. Solares quot Lunationes Ciuiles contineant. ibid.

Anni Solaris æquandi ratio cur duplex ad Principes Christianos missa sit. 153

Anni 3.6.9.11.14.17.19.cuiuslibet Cycli decennouennalis, cur semper, ac soli sint Emboliſmici. 241

Anni Emboliſmici primam Lunationẽ terminari in aliquo primorum 11. dierum Ianuarij,& quare. 243

Anni Emboliſmici Lunationem vltimam, siue 13. terminari in aliquo postremorum 11. dierum Decembris, & quare. ibid.

Anni Emboliſmum insequentis Lunationem primam incipere ab aliqua Epacta Emboliſmica,excepto Emboliſmo,in quo aureus numerus 19.& Epacta xix.non concurrunt. ibid.

Anni Emboliſmici quænam ex 13. Lunationibus dicenda sit Emboliſmica. 246

Anni Emboliſmici continentes dies, tantum 383. & communes continentes 153.dies duntaxat,qui. 249

Anni tam Emboliſmici, quàm communes,in quibus Saltus Lunæ fit, qui. ibid.

Anni magnitudo si fortè dicursa reperiatur,quomodo tabula æquationis instauranda sit. 151

Anni Solaris æquationem non omni ex parte vero motui respondere, præuisum esse ab auctoribus Calendarij, vt propterea frustra eã Mæstlinus insectetur. 318

Anni Solaris æquationem respondere omnino numero dierum exemptorum, nõ esse necessarium. 308

Anni centesimi quo pacto disponantur in manu,ad aureum numerum cuiusuis anni inueniendum. 326

Anni centesimi cuiusque, quamuis magni,inuentio facilis in articulis digitorũ, ad aureum numerum cuiusq; anni inueniendum. 327

Anni centesimi cuiusque, qui maior nõ sit,quàm 1800. inuentio facilis in digitorum articulis, ad aureum numerum cuiusq; anni inueniendum. ibid.

Anni

INDEX ALPHABETICVS.

Anni centesimi quo pacto in articulis digitorum locentur ad Cyclum Solarem inueniendum. 344

Anni bissextiles & cõmunes quo pacto ex dispositione Cycli Solaris in manu cognoscantur. 349

Anni centesimi tam bissextiles, quam primi, secundi, ac tertij á bissexto, cur easdem literas Dominicales habeant, eosdéq; Cyclos Solares inmutatos. 355

Anni centesimi quo pacto in 7. articulis locentur, vt litera Dominicalis sine Cyclo Solari inueniatur ante anni correctionem. 357

Anni post quemuis centesimum expansi, quo pacto in 7. articulis disponantur, ad literam Dominicalem inueniendam sine Cyclo Solari. ibid.

Anni quaterni Cycli 28. annorũ quo pacto facilè in 7. articulis numerentur. 359

Anni centesimi quo pacto in 7. articulis disponãtur, vt litera Dominicalis post anni restitutionem inueniatur sine Cyclo Solari. 362

Anni non centesimi bissextiles, & communes quo pacto dignoscantur. 367

Anni centesimi bissextiles, & non bissextiles quo pacto dignoscantur. ibid.

Anni centesimi quo pacto in 3. articulis locentur ad Indictionem cuiuslibet anni inuestigandam. 392

Anno 1598. rectè, & secundum Concilium Nicænum, Pascha in Calendario nouo celebrari, contra Maginum, & Mæstlinum. 262

Annos bissextiles & communes in causa esse, vt æquinoctio duo dies necessario tribuantur. 68

Annos 19. Solares continere 235. Lunationes medias. 85

Annos 19. Solares continere 235. Lunationes Ciuiles. ibid.

Annos 7. Emboliſmicos esse in quolibet Cyclo decennouennali, vnde cognoscatur, & quinam illi sint. 241

Annus Romanus, siue Ecclesiasticus, quanto maior sit anno Alphonsino. 21

Annus Solaris duplex; Astronomicus & Ciuilis. 35

Annus Astronomicus quid. ibid.

Annum Astronomicum cõstare ex diebus & horis, horarumque fragmentis. 35

Annus Ciuilis quid. ibid.

Annum Ciuilem necessario constare ex diebus integris. ibid.

Annum Astronomicum non semper ab eodem momento eiusdem diei incipere. ibid.

Annus quartus quisque cur sit bissextilis. 36

Annus secundũ Ptolemæũ quantus. 36

Annus secundũ Albategniũ quãtus. 37

Annum Solarem non esse semper eiusdem magnitudinis. ibid.

Annum Solarem esse inæqualem, cur veteres suspicati sint. ibid.

Annus Ptolemæi quot annos requirat, vt æquinoctium anticipet vnum diem. 37

Annus Albategnij quot annos requirat, vt æquinoctiũ anticipet vnũ diem. 37

Annus Alphonsinus quot annos requirat, vt æquinoctiũ anticipet vnum diẽ. 38

Annus medius, siue Alphonsinus, cur ad æquationẽ æquinoctii assumptus sit. 38

Annũ inæqualem aptum non esse ad intercalandi rationem instituendam. 38

Annus maximus cur ad æquationem anni Solaris non sit idoneus. 39

Annus minimus cur ad æquationem anni Solaris aptus non sit. ibid.

Annus medius, id est, Alphonsinus, cur solus ad annum Solarem æquandum aptus sit. ibid.

Annus tropicus quando sit maximus, quando minimus, & quando medio modo se habeat. 50

Annus Lunaris duplex, Ciuilis siue Politicus, & Astronomicus. 83

Annus Lunaris Ciuilis qd, quotuplex, & quantus. 84

Annus Lunaris Ciuilis duplex communis, & Emboliſmicus. ibid.

Annus Lunaris Astonomicus duplex; medius siue æqualis, & verus. ibid.

Annus Lunaris Astronomicus quid, & quantus. ibid.

Annus Lunaris tam communis quam Emboliſmicus quando sit cauus. 236

6

INDEX ALPHABETICVS.

Annus Solaris qua ratione continere posſit 13. Lunationes. 241

Annus Emboliſmicus quando contineat dies 384. & quando 383. 242

Annus Lunaris, vt ſit Emboliſmicus, quænam Epactæ eſſe debeant in vſu. 243

Annum Lunarem eſſe Emboliſmicum, in quo vna ex 11. Epactis, quæ proximis 11. diebus poſt Calendas Ianuarij aſcriptæ ſunt, vſurpatur. 243

Annum, in quo aureus numerus 19. & Epacta xviij. concurrunt, eſſe quoque Emboliſmicum. 244

Annus in quo Epacta xviij. non cum aureo numero 19. concurrit, quare non ſit Emboliſmicus. ibid.

Anomaliæ æquinoctiorum periodus ex Copernico. 48

Anomaliæ æquinoctiorum periodus quo anno inceperit ante Chriſti ortum, ſecundum Copernicum. ibid.

Anomaliæ æquinoctiorum periodus quo anno iterum inceptura ſit, ſecundum Copernicum, ibid.

Anticipatio Nouiluniorum mediorũ in annis 19. quanta, & quanta in annis 76. 85

Anticipationem Nouiluniorũ in Calendario ex imperfectione Cycli decennouennalis ortam eſſe. 104

Antonium Maginum deceptum eſſe in celebratione Paſchæ anni 1598. 263

Apologia hæc cur à verbis aſperioribus non prorſus abſtineat. 321

Apologiæ concluſio aduerſus Mæſtlinum. 309

Apologiam hanc à Mæſtlino per irriſionem vocari elephantinum partum. 316

Apoſtolicam eſſe traditionem, vt Paſcha celebretur prima Dominica poſt Lunam xiiij. primi menſis. 12

Argumentum primum Mæſtlini aduerſus æquationem æquinoctij. 60

Argumentum ſecundum Mæſtlini aduerſus æquationem æquinoctij. 61

Argumentum tertium Mæſtlini aduerſus æquationem æquinoctij. ibid.

Argumentum quartum Mæſtlini aduerſus æquationem æquinoctij. 62

Argumentum quintum Mæſtlini aduerſus æquationem æquinoctij. ibid.

Argumenta omnia Mæſtlini peccare, quod verum motum aſſumant, qui in Calendarii negotio conſiderandus minimè eſt. 63

Argumenti primi aduerſus æquationẽ æquinoctii ſolutio. 67

Argumenti ſecundi aduerſus æquationem æquinoctii ſolutio. 68

Argumenti tertii aduerſus æquationẽ æquinoctii ſolutio. 71

Argumenti quarti aduerſus æquationẽ æquinoctii ſolutio. 78

Argumenti quinti aduerſus æquationẽ æquinoctii ſolutio. 79

Argumentorum omnium ſolutio, quæ aduerſus æquationẽ æquinoctii noui Calendarii aſſerri poſſunt. 81

Argumẽtum nullum excogitari poſſe, quod aduerſus æquationem æquinoctii noui Calendarii vim vllam habeat. 81

Argumentorum Mæſtlini, & aliorum aduerſus Nouilunia Cycli Epactarum noui Calendarii, ſolutio 274

Argumenta Mæſtlini aduerſus Lunas xiiii. Paſchales confirmare Cyclum Epactarum potius, quam infirmare. 275

Argumentum Mæſtlini, quòd propter eliſionem 3. dierum intercalariũ ex 400. quibuſque annis pleraque Plenilunia Paſchalia noui Calendarii pertineant ad ſecundum menſem. 277

Argumentũ Mæſtlini, quod multi termini Paſchales noui Calendarii pertineant ad vltimum menſem. 278

Argumenta duo proxima Mæſtlini, ſi quicquam probarent, tollere e medio omnem æquinoctii reſtitutionem, anniq; Solaris correctionem. 279

Argumentorum duorum proximorum Mæſtlini ſolutio. ibid.

Arrogantia, atque inſcitia Mæſtlini in Lunis xiiii. Paſchalibus oppugnandis. 275

Aſtronomicas tabulas ad hanc diẽ nullas extructas eſſe, quæ veros motus exhibeant ad multos annos. 29

Aſtronomicas tabulas magnifaciendas eſſe,

esse, etiamsi longo tempore durare nequeant. 30
Astronomorũ nonnullos in motu Solis ac Lunæ magis fidere tabulis Alphósinis, quam Prutenicis. ibid.
Astronmicarum tabularum inconstantia vnde proueniat. ibid.
Astronomicę tabulę etsi extarent absolutisimę, frustra tamẽ veri motus ascisscerentur ab Ecclesia, ob Meridanorum varietatem. 31
Astronomicarum tabularum inconstãtiam non obesse perfectioni, ac perpetuitati Calendarii noui. 67
Astronomicus annus quid. 35
Astronomicum annum constare ex diebus, horis, horarumq; fragmentis. ibid.
Astronomicum annum non semper ab eodem momẽto eiusdẽ diei incipere. ibid.
Astronomici anni cognitionẽ esse necessariã, vt Ciuilis annus ęquari possit. 36
Astronomicus annus Lunaris quid. 84
Astronomicum ęquinoctium discrepare interdum ab Ecclesiastico, non esse absurdum. 42
Astronomicas subtilitates in anno Politico siue Ecclesiastico non esse consectãdas, teste ipso Męstlino. 64
Astronomicas subtilitates in Calendario nouo obseruatas esse, falsò à Mestlino affirmari. 66. & 67
Auctores Calendarii noui pręuidisse, ęquationem anni Solaris non omni ex parte vero motui respondere; vt propterea frustra eam Męstlinus insectetur. 318
Auctoritates varię tum Patrum, tum Conciliorum, Pascha celebrandum esse Dominica prima post Lunam xiiii. primi mensis. 8
Aurei numeri causa, si in Calendario relictus esset, construenda fuissent 30. Calendaria. 44. & 105
Aurei numeri quo ordine in Calendario veteri collocati sint. 87
Aurei numeri cur non seruent ordinẽ naturalem in Calendario. 87. & 103
Aureum numerum quemlibet in Calendario gigni à proximè antecedẽte per additionem 8. vel per subtractionem 11. A proximè vero insequenti per additionem 11. vel per subtractionem 8. 8
Aureus numerus minor in Calendario maiorem antecedentem plerunqne sequitur proximè: maior vero minorem non proximè, sed vno relicto die vacuo. 88
Aurei numeri omnes quo pacto in Calendario ex primo aureo numero Calendarii, aut ex postremo iscribantur. 88
Aureus numerus maior quibus in locis Calendarii veteris proximè sequatur minorem; Item in nouo, si aurei numeri in eo retenti essent. 89
Aurei numeri Cyclum apud Alexandrinos semper incœpisse ab vltimo die anni ipsorum, & ab aureo nu. 1. 240
Aureos numeros 2. 5. 8. 11. 13. 16. 19. Emboliśmicos fuisse in veteri Calendario. 245
Aurei numeri defectus in Nouiluniis indicandis. 104
Aurei numeri quo pacto ad initia vel fines mensium promouendi fuissent in veteri Calendario, vt Nouilunia monstrarent tam ante detractionem 10. dierum, quam post. 105
Aureos numeros in veteri Calendario appositos fuisse iisdem diebus, quibus Epactę primę lineę tabulę expansę apponuntur in nouo, paucis quibusdam locis exceptis, propter ęquationem Lunę factam non iisdem omnino diebus in veteri & in nouo Calendario. 139
Aureos numeros tẽpore Concilij Nicęni indicasse Nouilunia iisdem fere diebus, quibus secundum tabulas mediorũ motuum fiebant in cęlo, vnde non adeo commodè ex vsu Ecclesię, quia nimis citò ea monstrabant. 140
Aurei numeri inuentor Meton. 87
Aurei numeri qua ratione ex Epactis excerpantur in Calendario. 204
Aureorum numerorum seriem in Calendario non esse instar Cycli, vt primus ab vltimo formetur per additionem 8. quemadmodum aliorum quilibet à superiore gignitur. 96
Aureus numerus sequens cur ab antecedente formetur per additionem 8. vel

subtractionem 11. Antecedens verò à sequente per additionem 11. vel subtractionem 8. Et cur non continuato ordine scribantur aurei numeri in Calendario. 103. & 104

Aurei numeri in Calendario correcti, cur non possint perpetuò, aut longo tempore Nouilunia monstrare. 105

Aureo numero 19. currente, addendam esse vnitatem ad dies, qui in Decẽbri post vltimam Lunationem supersunt, vt insequentis anni Epacta habeatur. 129. & 150

Aureo numero 19. currente, cur addantur 12. ad Epactam concurrentem, vt sequentis anni Epacta colligatur. 150

Aurei numeri Cyclus, vel quiuis alius non replens omnia loca Calẽdarij, cur nõ possit in Calẽdario esse immutabilis. 152

Aureorũ numerorũ 30. Calẽdaria. 156

Aurei numeri Cyclum ante correctionem semper incepisse ab aureo numero 3. 239. & 245

Aurei numeri Cyclum in veteri Calendario cur á nullo alio aureo numero, quã à 3. incipere potuerit. 246

Aurei numeri Cyclum incipere ab aureo numero ad Calẽdas Ianuarij scripto, vel ab eo, qui vltimo diei Decembris ascribendus esset, si inde annus Solaris inciperet. 240

Aurei numeri Cyclum initium sumere successiuè ab omnibus aureis numeris, si æquatio Solaris anni, ac Lunaris adhibeatur. 240

Aureo numero 19. concurrente cum Epacta xviij. annum illum esse Emboliſmicum. 244

Aurei numeri Cyclus quid. 326

Aureum numerum quemlibet incipere suum vsum mense Ianuario: quod etiam de Epacta qualibet, Cyclo Solari, & Indictione dicendum est. 326

Aureorũ numerorũ Calẽdariũ vet⁹. 90

Aureorum numerorum Calendarium nouum ab anno correctionis vsque ad annum 1700. 97

Aurei numeri quo pacto in Pollice siniſtro locent, ad Epactas inuestigãdas. 333

Aureis numeris in Pollice collocatis, quid addendum sit, vt fiant Epactæ ante Calendarium restitutum. ibid.

Aureis numeris rectè substitutas esse Epactas, & aptè eadem retrogrado ordine procedere in Calendario. 128

Aureorum numerorum collocatio in digitorum articulis, ad aureum numerũ cuiuslibet anni inueniendum. 328

Aureorum numerorum alia collocatio facilior in digitorum articulis, ad aureũ numerũ cuiuslibet anni inueniẽdũ. ibid.

Aureorum numerorum alia dispositio facillima in articulis digitorũ, ad aureum numerũ cuiusuis anni inueniendum. ibid.

Aureus numerus cuiusuis anni quo pacto in digitis reperiatur. 329

Aureus numerus quo pacto per præcepta Arithmetices inueniatur quolibet anno. 330

Aureus numerus qua ratione ex tabula reperiatur. 331

Aurei numeri Cyclum ab Eusebio Cæsarienſi, & Alexandrinis ordinatum esse, auctoritate Concilij Nicæni. 12

Aureos numeros in dies Calendarij digestos esse à Dionysio Abbate. 17

Aureus numerus minor cur proximè sequatur maiorem in Calendario potius, quàm maior minorem. 104

Aurei numeri in Calendario dispositi quo pacto Nouilunia indicent. 104

Aureos numeros veteris Calendarii magis accommodatè ad vsum Ecclesiæ indicasse Nouilunia, anno Domini 550. quam Concilii Nicæni temporibus, & quarè. 140

Aureos numeros tempore Concilii Nicæni citius, quàm Ecclesiæ vsus postulat, indicasse Nouilunia. 255. & 261

Aureorum numerorũ dispositio in manu, ad festa mobilia ante anni restitutionem inuestiganda. 379

Aureorum numerorum alia dispositio in manu, ad festa mobilia inuestiganda ante correctionem anni. 380

Aurei numeri cuiusque sedes in manu, quo pacto facili negotio per Epactam inueniatur, ad festa mobilia ante correctionem anni inuestiganda. ibid.

INDEX ALPHABETICVS.

B

BEdæ ſententia, Concilium Nicęnũ renouaſſe Eccleſiaſticum decretum de Paſchæ celebratione Dominico die poſt Lunam xiiij. primi menſis. 10

Bedam non dicere Lunam primam eo die, quo cum Sole coniungitur. 265

Biſſextiles, & communes annos efficere, vt duo dies neceſſario tribuendi ſint æquinoctio. 68

Biſſextiles anni, ac communes quo pacto ex diſpoſitione Cycli Solaris in manu cognoſcantur. 349

Biſſextiles anni centeſimi, cur eaſdem ſemper literas Dominicales eoſdemq; Cyclos Solares immutatos habeant. 355

Biſſextiliũ annorum centeſimorum literæ Dominicales incidunt ſemper in radices Auricularis, & Annularis. 360. & 363

Biſſextiles, & communes anni non centeſimi quo pacto facilè cognoſcantur. 367

Biſſextiles, & non biſſextiles anni centeſimi, qua via facilè dignoſcantur. ibid.

Biſſextilis cur ſit quartus q̃ſq; annus. 36

Biſſextilis ni fieret quartus quiſque annus, æquinoctium percurreret omnes dies anni in 1460. annis. ibid

Biſſextilis annus cur nimis frequẽs fiat quarto quoque anno. ibid

C

CAlendaria triginta aureorum numerorum triginta lineis tabulę Epactarum expanſæ reſpondentia. 156

Calendaria triginta condenda eſſe, ſi aureus numerus in Calendario relinqueretur. 44. & 105

Calendariorum 30 incommoditas. 204

Calendarij correctio cur neceſſaria fuerit. 18

Calendarii correctio in quo cõſiſtat. 19

Calendarii correctio, quod ad æquinoctium attinet, qua ratione, & cur potius ea ratione, quam alia, inſtituta ſit. 20

Calendarii correctio cur anno 1582. & menſe Octobri potius inſtituta ſit, quàm in alio anno vel menſe. 21

Calendarii correctio cur fieri iuſſa ſit menſe Februario anni 1583. in regionibus remotioribus. 22

Calẽdarii Gregor. perpetuitas, atq; pfectio, in quo cõſiſtat 43. 81. 153. 252. & 316

Calendario nouo Męſtlinum fauere nolentem. 67

Calendarii antiqui imperfectio. 17. 65. & 316.

Calendarii perfectioni, & perpetuitati non obeſſe tabularum Aſtronomicarum inconſtantiam. 67

Calẽdarium Eccleſiaſticum uetus cum aureis numeris, quo vſa eſt Eccleſia. 90

Calendariũ nouũ cũ aureis numeris ab anno correctionis vſq; ad annũ 1700. 97

Calendarium Gregorianum cum Epactis per dies menſium loco aureorum numerorum digeſtis. 115

Calendarium quod in compendio nouæ rationis reſtituendi Calendarii à Gregorio xiij. ad Principes Chriſtianos miſſum eſt. 122

Calẽdarii veteris errores, qui in nouo, quãtum per Cyclũ licet, ſublati ſunt. 314

Calendarii noui æquinoctiũ vero æquinoctio non omnino congruere, Męſtlinum ſolum probare, cum tamẽ multò plura reperit probanda: ac proinde minus eſſe in ei⁹ examinis receſſu, q̃ frõte ꝓmittat. 317

Calendarii auctores præuidiſſe, ęquationẽ anni Solaris nõ omni ex parte vero motui reſpondere: vt propterea fruſtra eam Mæſtlinus inſectetur. 318

Calendarii noui examen à Mæſtlino editum multa continere putida. ibid.

Calendarii noui ęquationẽ æquinoctii confirmari à Mæſtlino, cũ probat, ęquinoctium modo ad diem 19. modo ad 24. recedere à 21. Martii. 319

Calendarii noui quatuor errores, qui vitari non poſſunt, quocunque modo inſtituatur Calendarium. 322

Calendarium nouum eſſe perfectum, etiamſi tabulæ Prutenicę veris motibus poſt annos 20000. adhuc conſentirent 57

Calendariũ nouum intactum permanſurum, etiamſi alia intercalandi ratio inſtituatur; ſi forte à poſteris alia anni magnitudo obſeruaretur. 44. 81. & 152

Calendarium nouum ex tabulis Prutenicis eſſe correctum. 67

Calen-

INDEX ALPHABETICVS.

Calendariũ correctionem non desiderat turum fuisse, si æquinoctium ad diem 11. Martij progressum sponte sua ad 21. regredi cepisset, nullo adhibito remedio. 70

Calẽdarium Gregorianum meritò laudari. 77

Calendariũ, vt absolutum dicatur, quid requirat. 82

Calendarium nouum eo nomine maximè landandum, quòd Solis, ac Lunæ motus discordes ad concordiam reduxerit, quacumque in futuram egeat æquinoctiũ æquatione. 154

Calendarium nisi correctum fuisset, accidisset post aliquot annos, Pascha semper in secundo mense, tertio, quarto, &c. celebrari, propter æquinoctij versus initium mensis ascensum. 18

Calendarium vetus quando Pascha reiecerit in Lunam xxv. ob Nouiluniorum, quæ per aureos numeros inquirẽbantur errorem. ibid

Calendarium nisi correctum fuisset, Pascha celebrari contigisset in Nouilunio, Luna ij. iij. &c. ob errorem Nouiluniorũ, quæ per aureos numeros inquirebãtur. 18

Calendarium nisi fuisset correctum, committi contigisset in Paschæ celebratione, post multos annos, error 42. dierũ, & amplius. ibid.

Calẽdarium nisi fuisset correctum, Pascha post annum 2624. semper contra decretum Concilij Niceni celebrandum foret. 66

Calendarium necessariò fuisse corrigendum, contra Mæstlinum. 66

Calendarium nouum vt defendatur, nõ esse opus, vt auctor Calendarij omne suũ robur intendat, vt Mæstlinus nugatur. 68

Calendarij noui æquationem vniformem cõpensare tarditatem, velocitatemque anticipationis æquinoctij veri, teste ipso Mæstlino. 73

Calendarii noui æquatio cur nonnullis annis præteritis, & futuris pauciores dies, quàm res exigit, offerat eximendos, nonnullis autem plures. 79

Calendarij noui æquatio quo pacto ad tempora Concilij Nicæni retracta exhibeat 10. dies eximendos. 80

Calendarium nouum non dici perpetuum, propter restitutionem æquinoctii factam, eiusq; æquationẽ præscriptã. 153

Calendariorum 30. cum aureis numeris explicatio. 155

Calendariu.n præstantius esse cum Epactis, quàm cum aureis numeris. 252

Calendarium nouum iure reprehendi non posse, quòd Nouilunia Epactarum cælestibus Nouilunijs postponat. 263

Calendarij restitutionem non esse opus impossibile, aut laborem inanem, vt Mæstlinus nugatur. 275

Calendario nouo nihil obijci à Mæstlino, quod non antea cognouerimus, aut quod Calendarium Gregorianum labefactare possit. 310

Calendarium nullum alio modo construi posse, quàm quo Gregorianum constructum est, quod sit perfectum, perpetuumque, aut diuturnum. 82

Calendarium vetus, & nouum licèt nõ ijsdem omnino diebus æquationes Lunæ cõstituant: in illo tamen aureos numeros, & in hoc Epactas rectè dispositas esse. 139

Calendarium quo pacto dicatur ad tempora Concilij Nicæni restitutum. 308

Calendarium nouum non esse colluuiẽ omnium errorum, vt Mæstlinus calumniatur, sed meritò dici perpetuum. 314

Calendarium vetus magis a veris motibus discrepare, quàm nouum. 316

Calendarium cur dicatur perpetuum. 153. 252. 318.

Calendarium nouum, ex Mæstlini sententia, dici nõ debere perpetuum, sed colluuiem omnium errorum, qui in vllo Calendario extare possunt. 312

Calendarium vetus quando Pascha in secundum mensem, vel post Lunam xxj. reiecerit, contra Patrum decreta. 315

Calendarium nouum non omnino veris motibus congruere, probari solum à Mæstlino: quod ad rem non facit, & à nemine negatur. ibid.

Calendarium nouum nullo argumento nouo oppugnari à Mæstlino in sua Defensione. 317

Calen-

INDEX ALPHABETICVS.

Calẽdarium nouum quibus nominibus oppugnare ſuſceperit Mæſtlinus. ibid.

Calendarium non polliceri, æquinoctium ſemper diei 21. Martij adhæſurum, vt impudẽter nobis obijcit Męſtlinus. 318

Calendarium oppugnatum iri à Mæſtlino, quocumque modo à Pontifice Roma no reſtitueretur. 320

Calendarium non poſſe eſſe perpetuũ, ſi certis quibuſdam tabulis Aſtronomicis nitatur, ac proinde Mæſtlinum inſidiosè nobis ſuadere, vt nouas tabulas conſtruamus, per quas Calendarium noſtrum magis perpetuum eſſe poſsit. 321

Calendarium vt ſit perpetuum quomodo inſtitui debeat. ibid.

Calendarium ſi modeſtè à Mæſtlino eſſet oppugnatum, modeſtè ei fuiſſet reſpon ſum. 321

Calendarium nouũ nullius erroris con uinci à Mæſtlino, præter quatuor errores, qui in nullo Calẽdario vitari poſſunt. 322

Calendarium nouum vt euertatur, quid probandum ſit Mæſtlino. 323

Calendarium omni ex parte perfectum à Mæſtlino confectum iri ad Calendas Græcas. 324

Calendis menſium quæ Epactæ ſint adſcriptæ. 336

Calendę, Nonæ, atque Idus in quolibet menſe, quo pacto ſciantur. 389.& 390

Campanum non dicere Lunam primam eo die, quo cum Sole coniungitur. 265

Carmina ad ſciendum, quot linearum mutatio in tabula expanſa Epactarum facta ſit: hoc eſt, quot diebus Nouilunia deſcenderint, vel aſcẽderint in Calendario, vſque ad annum 4900. 334

Cauſę, cur reſtitutio Calendarij fuerit neceſſaria. 18

Cautio adhibenda in Epactarum deſcriptione in Calendario. 107

Cauus annus Lunaris quid, & quid plenus. 84

Celebratio Paſchæ cur tot diſſenſiones habuerit inter Orientalem, & Occidentalem Eccleſiam. 262

Centeſimi anni, cur ad æquandum annum Solarem delecti ſint. 44

Centeſimi anni quo pacto in manu diſponantur, ad aureum numerum inuenien dum. 326

Centeſimi anni cuiuſque, quamuis magni, inuentio facilis in articulis digitorũ, ad aureum numerum inueſtigandum. 327

Centeſimi anni cuiuſque, qui maior nõ ſit, quam 1800. inuentio facilis in digitorum articulis, ad aureum numerum inquirendum. ibid.

Centeſimi anni quo pacto in articulis digitorum locentur, ad Cyclum Solarem inueniendum. 344

Centeſimi anni quo pacto in 3. digitis diſponantur, ad inueniẽdam Indictionem cuiuslibet anni. 392

Centeſimi anni tam biſſextiles, quàm primi, ſecundi, ac tertii, à biſſexto, cur eaſdem literas Dominicales habeant, eoſdemque Cyclos Solares immutatos. 355

Centeſimi anni biſſextiles, & communes, qua ratione cognoſcantur. 367

Centeſimi anni biſſextiles, ac non biſſextiles, poſt correctionem qui. 45

Centeſimos annos biſſextiles, ac non biſſextiles regulam annorũ biſſextilium, ac communium non centeſimorum ſeruare. 367.& 368

Centeſimorum annorum diſpoſitio in ſeptem articulis manus, ad inueniendam literam Dominicalem ante correctionem, ſine Cyclo Solari. 357

Centeſimorum annorum ante correctionem, literę Dominicales incidunt ſemper in radices digitorum Auricularis, & Annularis. 360

Centeſimorum annorum diſpoſitio in ſeptem articulis manus, ad inueniendam literam Dominicalem poſt correctionem anni, ſine Cyclo Solari. 362

Centeſimorum annorum biſſextilium poſt correctionem, literę Dominicales incidunt ſemper in radices digitorum Auricularis, & Annularis. Litera autem Dominicalis annorum centeſimorum cõmunium in ſolam radicem Auricularis incidit. 363

Chriſtianis quando celebrandum Paſcha. 7

Chri-

INDEX ALPHABETICVS.

Christianorum dissensiones in celebratione Paschæ cur tot fuerint in Ecclesia Orientali, & Occidentali. 262
Ciuilis annus quid. 35
Ciuilem annum necessario constare ex diebus integris. ibid.
Ciuilis annus Lunaris quid, quotuplex & quantus. 84
Ciuilis Lunaris mẽsis magnitudo. ibid
Cœlorum motus cur tantis difficultatibus videantur à Deo inuoluti. 31
Collocatio aureorum numerorum in digitorum articulis, ad aureum numerũ cuiuslibet anni inueniendum. 328
Collocatio alia aureorum numerorũ facilior in digitorum articulis, ad aureũ numerũ cuiusuis anni inueniendũ. ibid.
Collocatio alia aureorum numerorum facillima in articulis digitorum, ad aurũ numerũ cuiusuis anni inueniẽdũ. 328
Collocatio Cycli Solaris in digitorũ articulis, ad Cyclum Solarem cuiusuis anni inueniendum. 344
Collocatio Cycli Solaris in manu, ad inueniendam literam Dominicalem, ex Cyclo Solari. 349
Collocatio literarum Dominicalium in manu, ad literam Dominicalem cuiusque anni inueniendam, ex Cyclo Solari. 348
Collocatio alia literarum Dominicalium in manu, ad inueniendam literam Dominicalem post annum restitutũ. 351
Collocatio annorum post quemlibet centesimum expansorum in septem articulis manus, ad inueniendam literã Dominicalem, sine Cyclo Solari, tam ante, quam post correctionem. 357
Collocatio 7. literarum Dominicaliũ in 5. digitis, ad festa mobilia inuenienda. 370
Collocatio Epactarum in manu sinistra, ad festa mobilia post anni correctionem inuenienda. ibid.
Collocatio Epactarum in manu sinistra facilior, ad festa mobilia post anni correctionem inuenienda. ibid.
Collocatio aureorum numerorum in manu sinistra, ad festa mobilia ante anni restitutionem inuenienda. 379
Collocatio Indictionum in 3. digitis ad Indictionem cuiuslibet anni inuestigandam. 392
Compendium dispositionis 28. annorũ Cycli Solaris in 7. articulis manus, ad literam Dominicalẽ inueniendam. 358
Compendium aliud dispositionis annorum 28. Cycli Solaris in 7. articulis manus, ad literam Dominicalem inueniendam. 360
Compendium inueniendæ literæ Dominicalis, quæ cuicunque diei in Calẽdario præfixa est, ex prima litera mẽsis. 389
Computistarum defectus in periodo mensis Lunaris definienda. 84
Conciliorum, & Patrum variæ auctoritates, Pascha celebrari debere die Dominica post Lunam xiiij. primi mensis. 8. 9. & 10
Concilium Nicænũ cõfirmasse potius, quam instituisse, Pascha celebrandum esse die Dominica post Lunam xiiij. 10
Concilium Nicænum Eusebio Cæsariensi, & Alexandrinis curam dedisse Cycli aurei numeri. 11
Concilium Nicænum æquinoctio Verno attribuisse diem 21. Martij. 16
Concilij Nicæni temporibus Pascha necessariò celebratum interdum esse & in secundo mense, & in vltimo. 41
Concilij Nicæni Patres, & Iulium Cæsarem in Calendario nil præcepisse de subtilitatibus Astronomicis, teste ipso Mæstlino. 65
Concilij Nicæni temporibus Pascha nonnunquam celebratum esse Luna xv. Cycli, ante Plenilunium medium, & vnde hoc prouenerit. 255
Concilij Nicæni temporibus Pascha frequenter in Lunam xiiij. incidisse, & vnde hoc prouenerit. 261
Constructio tabulæ expansæ. 130
Conctructio tabulæ æquationis tabulæ Epactarum expansæ. 139
Constructio tabellæ Cycli Epactarum perpetuæ in Calendario Gregoriano vnà cum tabula æquationis. 145
Constructio tabulæ æquationis Cycli Sola-

Solaris antiqui. 303
Conſtructio tabellę triplicis ad aureũ numerũ cuiuſlibet anni inueniẽdũ. 330
Conſtructio tabellę triplicis ad Cyclũ Solarẽ cuiuſuis anni inueniendum. 346
Conſtructio tabellæ duplicis ad literã Dñicalẽ inueniẽdã, ex Cyclo Solari. 352
Conſtructio tabellæ triplicis ad inueniendam literam Dominicalem ſine Cyclo Solari. 364
Conſtructio tabellæ triplicis ad Indictionem cuiuſuis anni reperiendam. 394
Contentiones in Paſchæ celebratione à Concilio Nicæno vſque ad Iuſtinianũ Imperatorem, vnde exortę ſint. 38
Copernici de anni inæqualitate obſeruationes. 37
Copernici de æquinoctiorum anomalia obſeruationes. 48
Correctio Calendarii cur fuerit neceſſaria. 18. & 66
Correctio Calendarii cur facta ſit per 10. dierum detractionem ex anno 1582. non autem per detractionem ſingulorum dierũ ex ſingulis annis, aut mẽſibus. 20
Correctio Calẽdarii in quo cõſiſtat. 19
Corectio Calẽdarii cur in anno 1582. & in Octobri menſe inſtituta ſit potius, quàm in alio anno, vel menſe. 21. & 22
Correctio Calendarii cur in anno 1583. iuſſa ſit fieri in regionibus remotioribus, in Februario. 22
Culicem Mæſtlinus parit. 316
Cycli Lunaris antiquiſsimus apud varios populos vſus; ac proinde Eccleſiam in eo vſurpando imitari omnem antiquitatem. 33
Cycli neceſsitas in anno Politico, vt pax, & concordia ſeruetur. 64. & 67
Cycli ad Nouilunia monſtrãda diſpoſitionem in Calendario, ita ut perpetuus ſit, difficilem ſemper antiquis viſam eſſe, & quare. 154
Cycli aurei numeri inuẽtor Meton. 87
Cycli Solaris æquatio quare in præteritos annos penitus quadrare non poſſit. 301. & 309
Cycli Solaris perpetui tabella cũ eius æquatione, & vſu. 302. & 305
Cycli Solaris vel Epactarum æquationem non rectè impugnari à Mæſtlino, & quare. 306
Cycli Epactarum quinam à ✳. & quinã ab 1. incipiant. 237
Cycli decennouennales duo tantum ex omnibus 30. tabulæ expanſæ habent ſeptimam Lunationem Emboliſmicam 29. dierum. 242
Cycli decennouennalis diſtributio in Ogdoadem, & Hendecadem. 104
Cycli Solaris, vel Epactarum æquationem à Mæſtlino non oppugnari ex propriis. 319
Cycli Solaris diſpoſitio in manu, ad cyclum Solarem cuiuſuis anni inueſtigandum. 344
Cycli Solaris diſpoſitio in manu facilior, ad Cyclum Solarem cuiuſuis anni inueniendum. 345
Cycli Solaris inuentio ex tabellis. 346
Cycli Solaris inuentio per præcepta Arithmetices. 348
Cycli Solaris diſpoſitio in manu, ad inueniendam literam Dominicalem ex Cyclo Solari. 349
Cycli Solaris immutatio ad inueniendam literam Dominicalem poſt correctionem, ſine numeratione dierum exemptorum, & mutatione literarum in radicibus digitorum. 354
Cyclorũ vſum in Eccleſia eſſe antiquiſsimum in Nouiluniis inueſtigandis. 33
Cyclos ab Eccleſia vſurpari potius, quàm motus veros aut medios, & quare. 28. & 64
Cyclum literarum Dominicalium inſtitutum eſſe, vt apud omnes eodem die celebraretur Dominica. 17
Cyclum aurei numeri à Dionyſio reſtitutum, vel potius ab Euſebio Cæſarienſi conditum, atq; à Theophilo expoſitum Romano Calendario inſcriptum eſſe. 65
Cyclum aurei numeri non poſſe perpetuò, aut longo tempore Nouilunia rectè monſtrare in Calendario. 105
Cyclum quemlibet decennouennalem Epactarum tabulæ expanſæ incipere, vel ab Epacta ✳. vel ab Epacta j. 237

INDEX ALPHABETICVS.

Cyclum aurei numeri ante correctionem anni incepisse semper ab aureo numero 3. 239. & 245

Cyclum aurei numeri successiuè incepturum à singulis aureis numeris, si æquatio vtriusque anni, Solaris ac Lunaris, adhibeatur. 240

Cyclum aurei numeri apud Alexandrinos semper incepisse ab aureo numero j. & ab vltimo die anni ipsorum. ibid.

Cyclum nullum in Calendario vitare posse omnia incommoda. 264

Cyclum nullum posse cælestibus motibus planè respõdere, ob varias causas. 264

Cyclum Epactarum in nouo Calendario monstrare plerunque, quot dies Luna habeat post coniunctionem veram. 275

Cyclum Solarem in Calendario nouo æquatum malitiosè reprehendi à Mæstlino. 301

Cyclum non posse reprehendi, etiamsi nonnunquam Pascha in Lunam xiiij. incidat. 298

Cyclum Epactarum noui Calendarii pauciora errata continere, quàm Cyclum aurei numeri in veteri Calendario, etiam tempore Concilii Nicæni. ibid.

Cyclum quemcunque decennouennalẽ incipere à primo die Ianuarii, vel ab vltimo Decembris. 238

Cyclum aurei numeri incipere vel ab aureo numero ad Calendas Ianuarii scripto, vel ab eo, qui vltimo Decembris ascribendus esset, si inde annus Solaris inciperet. 239

Cyclum quemlibet decennouennalem continere 7. annos Emboliſmicos: vnde illi cognoscantur, & quinam sint. 241

Cyclum aurei numeri citius, quàm vsus Ecclesiæ postulabat, indicasse Nouilunia tempore Nicæni Concilii. 140. 255. & 261

Cyclum aurei numeri anno 500 circa tempora Iustiniani Senioris, serius, atque adeo rectius, ex vsu Ecclesiæ, monstrasse Nouilunia, quàm Concilij Nicæni temporibus. 140

Cyclum Epactarum in Calendario ita dispositum esse, vt plerunque Nouilunia ndicet serius, quàm in cœlo fiunt, & quare. 251. & 257

Cyclum aurei numeri Calendario inscriptum esse à Dionysio circa tempora Iustiniani senioris. 39

Cyclum Solarem cuiusque anni incipere à Ianuario: quod etiam de aureo numero, Epacta, atque Indictione dicendum est. 326

Cyclus aurei numeri quo ordine in Calendario veteri fuerit dispositus. 87

Cyclus aurei numeri quomodo indicet in Calendario Nouilunia. 104

Cyclus aurei numeri quo pacto promouendus fuisset in Calendario, vt Nouilunia monstraret, tam ante, quàm post correctionem. 105

Cyclus quilibet non replens omnia loca Calendarij, cur non possit in Calendario esse immutabilis. 152

Cyclus Epactarum noui Calẽdarij qua ratione dicatur ad quamcunque anni magnitudinem posse accommodari. 153

Cyclus quilibet decennouennalis Epactarum quare semper incipiat à ✳, vel ab Epacta j. 240

Cyclus quilibet decennouennalis cur habeat omnes hos 7. annos. 3. 6. 9. 11. 14. 17. 19. ac solos Emboliſmicos. 241

Cyclus aurei numeri in veteri Calendario cur à nullo alio aureo numero, quàm à 3. initium habere potuerit. 246

Cyclus aurei numeri quid. 326

Cyclus Solaris quid. 344

Cyclus Solaris quo pacto in digitorum articulis disponatur ad cuiusuis anni Cyclum Solarem inueniendum. ibid.

Cyclus Solaris cuiusuis anni quo pacto inueniatur. 345

Cyclus 28. annorum qua ratione ex magno annorum expansorum numero facile abijciatur. 358

Cyclus quicunque cur motibus cęlestibus omnino respondere nequeat. 264

Cyrilli Alexandrini sententia de celebratione Paschæ. 13

Cyrillo, & Theophilo Alexãdrinis Lunam xiiij. Cycli esse eam, quæ ex tabulis Astronomicis est xvj. à coniunctione. 265

Dani

INDEX ALPHABETICVS.

D

DAni cuiusdam obseruationem æquinoctij confirmare 10. dierum exemptionem anno 1582. factam, vt æquinoctium in diem 21. Martij restitueretur. 30

Decennouennalis Cycli distributio in Ogdoaden,& Hendecaden. 104

Decreta Pontificum, & Conciliorum, de celebratione Paschæ. 8

Defensio Examinis Mæstlini ab eodem edita. 311

Defensionis Mæstlinianæ reliqua capita cur responsione indigna iudicẽtur. 320

Deum per Moysen præcepisse Hebræis obseruationem primi mensis,& 10. diei, & 14. rustico modo,& ad captum vniuersi populi Israelitici accommodato. 32

Deus cur videatur motus cœlorum tantis voluisse difficultatibus inuoluere. 31

Die Dominica celebrandum esse Paschа. 8

Die eodem Pascha in toto orbe Christiano celebrari non posse, si veri motus obseruarentur, ob Meridianorum varietatem. 31

Diem 21. Martii tributum esse æquinoctio Verno à Patribus Nicæni Concilij. 16.& 32

Diem 21. Martij æquinoctio assignatum, medium locum habere inter 23. diẽ, & 19. ad quos vsque excurrere potest æquinoctium, cum inde sponte sua ad diem 21. reuertatur. 69

Diem primum cuiusque mensis dici Calendas. 389

Diem 21. Martii non ita æquinoctio tributum esse in Calendario nouo, vt arbitremur, eum solum propriam esse sedem ipsius, vt Mæstlinus cauillatur. 296

Diem illum in anno Politico interdum appellari primum, qui verius esset vltimus dicendus: Et diem illum nonnunquam dici vltimum alicuius mensis, qui verius dicendus esset primus insequẽtis mensis. 266

Dierum 10. exemptionem fuisse necessariam, vt æquinoctium ex die 11. Martii in 21. restitueretur. 80

Dierum exemptorum numerus vsque ad quemcunq; annum centesimum quantus sit, quo pacto facile cognoscatur. 368. & 369.

Dies Decembris, qui post vltimam Lunationem anni supersunt, exhibent plerunque Epactam anni insequentis. 128

Dies intercalaris in quot annis omittendus semel esset, secundum annum Ptolemæi. 37

Dies intercalaris in quot annis semel esset omittendus, secundum annum Albategnij. ibid.

Dies intercalaris in quot annis esset semel omittendus, secundũ annum Alphonsinum. ibid.

Dies intercalares vsque ad quemcunq; centesimum annum omissi quot sint, qua ratione facilè cognoscatur. 368. & 369

Dies mensium, qui in festis mobilibus sunt instar Lunæ xiiij. Paschalis, hoc est, qui tot diebus ipsa festa antecedunt, quot diebus Luna xiiij. Paschalis diem Paschæ præit, quo pacto inueniantur. 377

Dies mensium quo pacto à Nonis, Idibus, & Calendis denominandi sint. 390

Dies mensium quo pacto ex Nonis, Idibus, & Calendis cognoscantur. 391

Dies mensium, quibus Sol signa Zodiaci ingrediatur, qui sint. 395

Dies quilibet mensis propositi à qua feria hebdomadæ denominandus sit. 388

Dies omnes exempti ob æquationem æquinoctii, cur ad calculum Lunationum addendi sint, vt media Nouilunia, Pleniluniaque inueniantur; quamquam in tabula expansa non sit factus descensus per tot lineas Epactarum. 274

Differẽtia inter Christianos, & Iudęos, in celebratione Paschæ. 7

Differentiam inter verum ac medium æquinoctium non attingere diem $1\frac{1}{2}$. 54

Differentia maxima inter verum ac medium æquinoctium quanta sit. 55

Differentia inter dies annorum 19. Solarium, & dies Lunationum 235. mediarum quanta sit. 85

Difficultas intercalandi ad æquinoctium in die 21. Martii retinendum, vnde proueniat. 37

INDEX ALPHABETICVS.

Discordias maximas orituras in Ecclesia, si motus veri in celebratione Paschæ obseruarentur. 28

Discordiarum, & turbationum semina in celebratione Paschę ex Ecclesia sublata esse, post inscriptionem aurei numeri in Calendario à Dionysio Abbate factam. 65.& 242

Dispositio Cycli decẽnouennalis in Calendario ad Nouilunia perpetuo monstrãda, qui ad omnem anni magnitudinem accommodari possit, quare antiquis semper visa sit difficilis. 154

Diuisio totius huius operis. 4

Dominica prima post Lunam xiiii. primi mensis celebrandum esse Pascha. 7

Dominicalium literarum Cyclum institutum esse, vt ne vnquam in Dominica die celebranda dissensio foret. 17

Dominica prima Aduentus quo die celebretur, qua ratione cognoscatur. 381

Dominicalis litera cuiusque anni quo pacto ex Cyclo Dominicalium literarum perpetuo inueniatur. 305

Dominicalium literarum dispositio in manu, ad inueniendam literam Dominicalem cuiusque anni ex Cyclo Solari. 348

Dominicalis litera cuiusque anni qua ratione ex Cyclo Solari reperiatur ante anni correctionem. 349

Dominicalis litera cuiusque anni quo pacto ex Cyclo Solari inueniatur post emẽdationem anni. ibid.

Dominicalium literarum alia dispositio in manu ad inueniendam literam Dominicalem cuiusq; anni post correctionẽ, ex Cyclo Solari. 351

Dominicalis literæ cuiusque anni inuentio ex tabula, post anni correctionem. 352

Dominicalis literæ inuentio ante correctionem anni ex tabula. ibid.

Dominicalis literæ inuentio post correctionem, ex Cyclo Solari immutato. 354

Dominicales literæ cur serie naturali in manu percurrantur, idque per internodia, ac nodos. 356

Dominicales literę cur in radicibus 4. digitorum numerentur serie naturali alphabeti. ibid.

Dominicales literæ cur binę in singulis articulis Indicis locẽtur, internodijs omissis. 357

Dominicalis literæ inuentio ante correctionem anni, sine Cyclo Solari. 360

Dominicales literæ annorum centesimorum ante correctionem reperiuntur in articulis Auricularis, & Annularis. ibid.

Dominicalis literæ inuentio post anni restitutionem, sine Cyclo Solari. 362

Dominicales literæ annorũ centesimorum bissextilium post correctionem inueniuntur in articulis Auricularis, & Annularis. 363

Dominicalis litera cuiusque anni centesimi non bissextilis, post correctionem, reperirur in sola radice Auricularis. ibid.

Dominicalis literę inuentio ex tabula sine Cyclo. 366

Dominicalium literarum Cycli ęquatio cur in pręteritos annos quadrare non possit. 301.& 309

Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum numerus, quo pacto reperiatur. 383.& 384

Dominicę inter Pentecosten, & Aduentum, quando tantum sint 24. & quando 23. 384

Dominicalis litera Calendis cuiusque mensis ascripta in Calendario, quę. 387

Dominicalis litera diei proposito cuiusuis mensis ascripta in Calendario, quę. 388

E

Ecclesia qua in re discrepet à Iudęis, & Quartadecimanis in celebratione Paschę. 7.& 8

Ecclesia cur maluerit Pascha esse mobile, quàm fixum. 7

Ecclesia cur motus medios, & ęquales siue Cyclos potius, quã veros motus adhibeat in celebratione Paschę. 28.29.30.38

Eccle-

Ecclesię magis cordi esse pacem fidelium in Paschę celebratione, quàm accuratam ęquinoctii,& cursus Lunę obseruationem. 42
Ecclesiam nō incidere in hęresim Quartadecimanorum, quòd interdum ob Cycli imperfectionem Pascha celebret Luna xiiii. 27
Ecclesiam medios motus, seu potius Cyclos obseruare ex antiquissima consuetudine,quę sine vrgenti causa mutari non debet. 32
Ecclesiam debere medios motus,seu Cyclos potius,quàm veros motus obseruare, confirmant varii scriptores, & Computistę. 33
Ecclesiam affixisse ęquinoctium ad diē 21.Martii. 32
Ecclesiā nō valde laborare de veris aut mediis Nouiluniis, Pleniluniisque, cum in iis inuestigandis vsa semper sit Cyclis. 33
Ecclesiam in Cyclo Lunari vsurpando imitari omnem antiquitatem. ibid.
Ecclesiam decretis Patrum, & Concilii Nicęni non repugnare, etsi interdum Pascha celebret vel in vltimo mense, vel in secundo; cum hoc in nullo Cyclo vitari possit. 42
Ecclesiam liberam esse in obseruando ęquinoctio, & Lunę cursu ad Pascha celebrandum; obseruare tamen illa propter mysterium. ibid.
Ecclesiam in Deum non peccare, quòd eius ęquinoctium à vero distet interdum vno aut altero die,cum vltrò ad diem 21. regrediatur: quemadmodum eadem non peccauit ante correctionem, statuendo illud in die 21.quod die 11.fiebat. 73
Ecclesiam temerè à Męstlino veris motibus astringi. 76
Ecclesiam interdum à vero ęquinoctio aberrare,non esse absurdum. 77
Ecclesiam frequenter Pascha celebrasse Luna xv. 255
Ecclesiam nunquam distulisse Pascha in Lunam xxii.si Luna xv.in Dominicam inciderit. 263
Ecclesiam dicere necessario interdum Lunam primam, quę verius secunda esset dicenda. 267
Ecclesiasticum vel Politicum ęquinoctium discrepare interdum à vero,non esse absurdum. 42
Ecclesiasticum, vel Politicum ęquinoctium ad verum referri debere, quantum fieri potest. ibid.
Ecclesiasticum ęquinoctium, etsi interdum à vero discrepet, nō tamē propterea Ecclesiam peccare. 73
Ecclesiasticum Calendarium, quo Ecclesia à Concilio Nicęno vsque ad anni correctionem à Gregorio xiii. factam vsa est. 90
Ecclesiasticum Calendarium, quo post anni correctionem à Gregorio xiii.factam Ecclesia vti deberet vsque ad annū 1700. si aurei numeri pro Epactis in eo descripti essent. 97
Emboliſmus quid. 240
Emboliſmicos annos 7.cōtineri in quouis Cyclo decennouennali,hos nimirum, 3.6.9.11.14.17.19. 241
Emboliſmici anni cur in omni Cyclo decennouennali sint hi. 3.6.9.11.14.17.19. ibid.
Emboliſmicus annus quando cōtineat dies 384.& quando 383. 242
Emboliſmicum septimum annū in duobus tantum Cyclis, ex omnibus 30. tabulę expansę, habere Lunationem Emboliſmicam dierum 29. ibid.
Emboliſmici anni primam Lunationem terminari in aliquo primorum 11. dierum Ianuarii, & quare. ibid.
Emboliſmicus annus vt sit, quęnam ex 30.Epactis in vsu esse debeat. 243
Emboliſmici anni Lunationem 13. terminari in aliquo postremorum 11.dierum Decembris,& quare. ibid.
Emboliſmicum annum esse eum quoque, in quo Epacta xviii.& aureus numerus 19.concurrunt. 244
Emboliſmica Lunatio quęnam sit ex 13. Lunationibus anni Emboliſmici. 246
Emboliſmicę Epactę habentes Lunationem 13.dierum 30. & Emboliſmicam, quęnam sint. ibid.

Em-

Emboliſmicæ Epactæ habentes Lunationem 13. dierum 30. & primam dierum 29. quænam ſint. ibid.
Emboliſmicæ Epactæ habẽtes Lunationem primã dierum 29. & Emboliſmicam, quænam ſint. 247
Emboliſmicæ Epactę habentes ſecundam Lunationem dierum 30. & Emboliſmicam, quęnam ſint. 248
Emboliſmos, ac Saltum Lunæ efficere, vt nonnunquam contingant duæ, vel tres Lunationes continuæ dierum 29. & duæ vel quatuor dierum 30. 249
Emboliſmici aurei numeri quinam fuerint in veteri Calendario. 245
Epacta 25. cur diuerſo colore, characte reue, eidem diei cum Epacta xxvj. in ſex locis Calendarii aſcribatur. 108
Epacta 25. diuerſi coloris, aut characteris quando vſurpanda. 150. & 334
Epacta 19. cur diuerſo colore, aut charactere ſcribatur ad vltimum diem Decembris vnà cum Epacta xx. 112
Epacta quælibet cur minor eſſe debeat, quàm 30. 105
Epacta xviij. non cum aureo numero 19. concurrens, cur non ſit Emboliſmica. 244
Epacta 19. diuerſi coloris, aut characteris vltimo diei Decembris aſcripta, quando ſit in vſu. 112 & 334
Epacta xxiiij. quare non poſsit eſſe in vſu in eo Cyclo decennouennali, in quo Epacta xxv. & aureus numerus non maior, quàm 11. concurrunt. 109
Epacta xxvi. cur non poſsit eſſe in vſu in eo Cyclo decennouennali, in quo Epacta xxv. & aureus numerus maior, quàm 11. concurrunt. ibid.
Epacta cuiuſuis anni ante anni reſtitutionem, vt inueniatur, quid addendum aureis numeris in Pollice collocatis. 333
Epacta cuiuſuis anni poſt annum reſtitutum vſque ad annum 1700. quo pacto inueniatur. 334
Epacta cuiuſuis anni poſt reſtitutionem anni vt inueniatur, quid auferendum ab Epacta, quæ aureo numero illíus anni reſpondebat ante reſtitutionem anni. 333
Epactæ quid ſint, & cur ſint 30. 106. & 333
Epactæ cur ſic dictæ. ibid.
Epactæ cur in Calendario diſpoſitæ ſint ordine retrogrado. 107
Epactæ qua ratione in Calendario diſponi debeant. ibid.
Epactæ hæ duæ, xxiiij. xxv. cur in ſex locis Calendarij eidem dici aſcribantur. ibid.
Epactæ in Calendario digeſtæ qua ratione Nouilunia indicent. 128
Epactæ in Calendario deſcriptæ quo modo perpetuò indicare poſſint Nouilunia. ibid.
Epactæ Emboliſmicæ habentes Lunationem 13. dierum 30. & Emboliſmicam quæ. 246
Epactæ Emboliſmicæ habentes Lunationem 13. dierum 30. quando efficiant primam Lunationem anni dierum duntaxat 29. ibid.
Epactæ Emboliſmicæ habentes primã Lunationem dierum 29. & Emboliſmicam, quæ. 247
Epactæ Emboliſmicæ habentes Lunationem 13. dierum 29. & ſecundam dierum 30. atque Emboliſmicam. 248
Epactæ in Calendario nouo cur non ſint promotæ ſurſum vno die, vt citius Nouilunia indicarent: quam nunc indicant. 258
Epactæ ſi in Calendario nouo citius Nouilunia monſtrarent, quam nunc mõſtrant, multos errores fieri in Paſchæ celebratione, præſertim anno 1598. 262
Epactæ annorũ, ac menſiũ quæ. 267
Epactæ annorum, ac menſium quo pacto colligantur, & in tabulas redigantur ad Nonilunia, Pleniluniaque inueſtiganda. ibid.
Epactæ poſt annum 1700. quo pacto inueniantur. 334
Epactæ vt poſt correctionem reperiantur, quid agendum, quando numerus auferendus ex Epactis ante correctionem maior eſt, quam 30. ibid.
Epactæ Calendis menſium adſcriptæ quæ. 336

INDEX ALPHABETICVS.

Epactæ hæ duæ xxiiij. xxv. quibus mẽsibus aſcriptæ ſint eidem diei, quo pacto cognoſcatur, 337

Epactæ cuiuſuis ſedes in manu, quo pacto per Lunam xiiij. Paſchalem facilè inueniatur, ad feſta mobilia inuenienda. 376

Epactæ cuiuſuis ſedes in manu ad feſta mobilia reperienda, quo pacto facilius inueniatur. ibid.

Epactæ hæ duæ xxiiij. xxv. cur potius ad Lunationum æquationem adhibitæ ſint, quam aliæ. 110. & 111

Epactæ Emboliſmicæ quæ, & quot ſint. 243

Epactam 25. diuerſi coloris, aut characteris efficere, vt in eodem Cyclo decennouennali non poſſint duo Nouilunia in eundem diem incidere. 108

Epactam 25. diuerſi coloris, characterisue è regione Epactæ xxvj. locatam nõ perturbare anni Lunationes. 110

Epactam 19. diuerſo colore, aut charactere è regione Epactæ xx. menſe Decembri ſcriptam non efficere, vt duo Nouilunia in eodem Cyclo decennouennali in eundem diem incidant. 113

Epactam cuiuſlibet anni exhiberi plerunque à diebus Decembris, qui poſt vltimam Lunationem antecedentis anni ſuperſunt. 128

Epactam cuiuſlibet anni colligi ab Epacta antecedentis anni per additionem 11. nonnunquam etiam per additionem 12. 149

Epactam cuiuſuis anni incipere à Ianuario: quod etiam de aureo numero, Cyclo Solari, & Indictione dicendum eſt. 326

Epactam Calendis cuiuſlibet menſis, Februario excepto, aſcriptam ſcribi quoque ad vltimum eiuſdem menſis diem. 337

Epactam xviij cum aureo numero 19. concurrentem eſſe Emboliſmicam, alias nunquam. 244

Epactarum tabula expanſa quo pacto conſtruatur. 130

Epactarum lineis in tabula expanſa cur aſcriptæ potius ſint literæ alphabeti, quã anni Domini. 131

Epactarum tabula expanſa. 132. & 133

Epactarum æquationis tabula quo pacto conſtruatur. 139

Epactarum æquationis tabulam contineri Cyclo 300000. annorum. 147

Epactarum Cyclus qua ratione dicatur ad quamcunq; anni magnitudinem poſſe accommodari. 153

Epactarum Cyclus quilibet decennouẽnalis cur ſemper incipiat à ✳. vel ab Epacta j. 240

Epactarũ Cyclus in Calendario nouo cur ita diſpoſitus ſit, vt eius Nouilunia ſequantur plerunque coniunctiones veras ac medias tanto ſpatio, vt Lunæ xiiij. vel antecedant vno tantum die medias oppoſitiones, vel in eaſdem incidant, vel certè non longè poſt illas eueniant. 257

Epactarum Calẽdarii Nouilunia etiãſi vt plurimum poſtponantur, multa tamen cœleſtibus Nouiluniis conſentire. 264

Epactarum Cyclum in Calẽdario monſtrare, quot dies plerunq; poſt veram coniunctionem elapſi ſint. 275

Epactarum æquationem Calendarii noui inter annum 1700. & 1800. Aſtronomico calculo congruere, contra Mæſtlinum. 289

Epactarum Cyclũ noui Calendarij pauciora continere errata, quàm Cyclum aurei numeri Calendarii veteris. 298

Epactarum æquationem, & Cycli Solaris, in nouo Calendario inſtitutam, non oppugnari à Mæſtlino ex propriis. 319

Epactarum inuentio per tabellas, vſque ad annum 1900. ab anno correctionis. 343

Epactarum diſpoſitio in manu, ad feſta mobilia inuenienda. 370

Epactarum æquationis Radicem ad annum Domini 550. referri debere, & quare. 141

Epactarum æquationis condendæ totũ laborẽ poſitũ eſſe in primo ſpatio 10000. annorum. 147

Epactarum tabella perpetua in Calendario Gregoriano, vna cum tabula æquationis, qua arte conſtructa ſit. 145

Epactarum tabellæ perpetuæ in Calendario Gregoriano propoſitæ vſus. 149

Epa-

Epactarum Cycli decennouennales à * incipientes in tabula expansa, qui sint, & qui ab Epacta j. incipiant. 237
Epactarum seriem in Calendario nouo non esse instar Cycli, ita vt prima Epacta Ianuarii sequatur vltimam Decembris eodem ordine, quo cæteræ se consequuntur. 107
Epactarum linea quæcunque in tabula expansa, si mutetur in inferiorem, efficit vt Nouilunium quinti diei Aprilis Paschale desinat esse Paschale: & Nouilunium nõ Paschale septimi diei Martii incipiat esse Paschale. 279. & 280
Epactarum linea quęcunque in tabula expansa, si in superiorem mutetur, efficit, vt Nouilunium Paschale octaui diei Martij desinat esse Paschale: & Nouilunium non Paschale sexti diei Aprilis incipiat esse Paschale. 280
Epactarum æquationem non rectè oppugnari à Mæstlino. 306
Epactas 30. meritò in locum aureorũ numerorum suffectas esse. 105. & 128
Epactas rectè ordine retrogrado in Calendario dispositas esse. 128
Epactas 19. duntaxat ex omnibus 30. in vno aut pluribus spatiis centũ annorũ vsurpari ad nouilunia monstranda. 129
Epactæ aliæ 19. quæ vna sint vnitate maiores, aut minores, quam quæproximè in vsu fuerunt, quãdo assumendæ sint. 130
Epactas in Calendario non mutaturas loca, etiamsi tabula ęquationis Epactarum propter aliam fortassis anni magnitudinem inuentam, vel propter aliam Lunationum periodum, innouetur. 152
Epactas has vndecim, xix. xx. xxj. xxij. xxiij. xxiiij. xxv. 25. xxvj. xxvij. xxviij. xxix. semper esse Emboliſmicas. 243
Epactas non esse promouẽdas deorsum, vt Nouilunia serius indicent, quam nunc indicant in Calendario. 263
Epactas noui Calendarii de industria indicare Nouilunia post coniunctiones medias. 266
Epactas noui Calendarij ad tempora Concilij Nicæni reductas, per calumniã à Męstlino reprehendi. 300
Epactas duas x xiiij. xxv. eidem diei in sex locis Calendarij ascriptas efficere, vt Lunationes sint dierum 30. & 29. alternis. 108
Epactas, quę tempore Concilij Nicęni Nouilunia monstrabant, non posse inueniri per vtriusque anni, Solaris ac Lunaris, ęquationem; ideoque frustra id tentari à Męstlino. 292
Epactas non debere indicare Nouilunia citius in Calendario, quam nunc indicant. 262
Erronea opinio Męstlini, & aliorum de Luna xiiij. Paschali. 256
Erronea alia opinio de Luna xiiii. ibid.
Errores, qui in Paschę celebratione contigissent, si Calendarium correctum non esset. 17. & 18
Error quorundam in primo mense definiendo. 14
Errorem ęquinoctii, & Lunę xiiii. ex aureis numeris antè correctionem anni inuentę, induxisse sępe errorem 7. aut 28. aut 35. dierum. 18
Error Mestlini, & aliorum existimantium, Pascha nunquam celebrari debere Luna xv. 254
Errores multos fieri in Pascha, si Epactę citius Nouilunia indicarent, quam nunc indicant in Calendario, pręsertim anno 1598. 262
Error Męstlini putantis, idem esse oppositionem mediam, & Lunam xiiii. 275
Error Męstlini in primo mense definiendo. 277
Error Męstlini in anticipatione Lunationum definienda. 290
Errores quinque in Paschę celebratione vitandos esse, vitatosque esse in nouo Calendario, quantum per Cyclum licuit. 296
Errores veteris Calendarij, qui in nouo, quantum per Cyclum licet, sublati sunt. 314
Errores quatuor noui Calẽdarii, qui vitari nullo modo possunt, quacunque ratione Calendarium instituatur. 322
Eusebio Cęsariensi, & Alexandrinis datam esse curam à Concilio Niceno

Cycli

INDEX ALPHABETICVS.

Cycli aurei numeri. 11

Examen Męstlini multò minus continere in recessu, quàm fronte promittat. 317

Examen Mæstlini multa continere putida. 318

Examen Mæstlini solum probare, Calédarium nouum nõ omnino veris congruere motibus: quod ad rem non facit, & à nemine negatur. 315

Excommunicatio contra quos feratur à Gregorio xiij. in Bulla Calendarij. 66

Expansa tabula Epactarum qua ratione constructur. 129

Expansa Epactarum tabula. 132. & 133

Expansæ tabulæ, & tabulæ æquationis eiusdem vsus. 148

F

FEsta mobilia non congruis temporibus celebrata esse ante annum restitutum. 17. & 18

Festa mobilia præcipua, eorumque radices, quæ. 371

Festorum mobilium inuentio in digitorum articulis. ibid.

Festa mobilia in anno bissextili, qua ratione per posteriorem literam Dominicalem inquirenda sint. 372

Festa mobilia quo pacto memoriter reperiantur, sine collocatione Epactarum, & literarum Dominicalium in manu. 377

Festa mobilia quo pacto ex aureis numeris reperiantur, ante restitutionem anni. 381

Festorum mobilium inuentio ex tabula. 384

Festorum mobilium tabula quo modo dispositioni eorundem festorum in manu respondeat. 385

Festorum mobilium tabula. 386

Feria hebdomadę denominans primum diem cuiuslibet mensis, quæ. 387

Feria hebdomadæ denominans diem quemlibet cuiusuis mensis, quo pacto reperiatur. 388

Feria hebdomadæ denominans diem quemlibet in Februario post festum Sãcti Matthię in anno bissextili, qua ratione reperiatur. 388

G

GRadus Zodiaci, in quo Sol quolibet die existat, qua ratione memoriter, plus minus, reperiatur. 395

Gregorius xiij quam viam in restituendo Calendario secutus sit. 19

Gregorius xiij. quid prætendat in excommunicatione contra eos, qui Calendarium nouum non recipiunt. 66

Gregorium xiij. sub pœna excommunicationis orbem Christianum subtilitatibus Astronomorum subijcere, per calumniam affirmari à Mæstlino. ibid.

Gregorium xiij. in Bulla Galendarij nõ dixisse, vt perperam vult Mæstlinus, verũ æquinoctium perpetuò permansurum ad diem 21. Martij. 73

Gregorium xiij. in Bulla Calendarii loqui de æquinoctio medio, non autem vero, vt Mæstlinus cauillatur. ibid.

Gregoriani Calendarij perpetuitas, atque perfectò. 81. 43. 153. & 252

Gregorianum Calendarium cur dicatur perpetuum. 153

Gregorianum Calendarium cum Epactis intactum permansurum, etiamsi alia intercalandi ratio instituatur, si fortè à posteris alia magnitudo anni obseruaretur. 44. 81. & 152

Gregorianum Calendarium esse perfectum, etiamsi tabulæ Prutenicæ veris motibus adhuc consentirent post annos 2000. 58

Gregorianum Calendarium meritò laudari. 77. & 154

Gregotianum Calendarium eo modo institutum esse, vt alio modo Calendariũ nullum, quod sit perfectum perpetuumq;, constitui possit. 81

Gregorianum Calendarium cum Epactis per dies mensium loco aureorum numerorum digestis. 115

Gregorianum Calendarium non esse colluuiem omnium errorum, vt temerè asserit Mæstlinus, sed meritò dici perpetuum. 314

8

INDEX ALPHABETICVS.

H

HEbræorum primus menſis,qui. 5
Hebręorum Paſcha,ſiue Luna xiiij. Paſchalis, quo pacto in manu per Epactã dati anni reperiatur. 371
Hebræorum Paſcha, ſiue Luna xiiij. Paſchalis, qua ratione aliter inueniatur memoriter. 374. & 375
Hebræi quando Paſcha celebrarent,ex præcepto diuino. 5
Hebręis æquinoctij obſeruationem in Paſcha celebrando pręceptam eſſe ruſtico planè modo, & ad vulgi captum accommodato. 32
Horæ, quibus Luna noctu luceat, quo pacto inueniantur. 397.& 398

I

IEiunium quadrageſimale quando ſoluendum,ex traditione Patrum. 7
Inconſtantia tabularum Aſtronomicarum vnde. 30
Inconſtantiam tabularum Aſtronomicarum non obeſſe perfectioni, ac perpetuitati Calendarij noui. 67
Indictio quid. 391
Indictionem cuiuſlibet anni incipere à Ianuario: quod etiam de aureo numero, Epacta,& Cyclo Solari dicendum eſt 326
Indictionum diſpoſitio in 3. digitis ad Indictionem cuiuſuis anni inueſtigandam. 392
Indictiones omnium centeſimorum annorum quæ ſint. ibid.
Indictio cuiuſuis anni quo pacto reperiatur. ibid.
Indictionis inuẽtio per pręcepta Arithmetices. 394
Inæqualitatem anni efficere,vt æquinoctium à die 21. Martii in vtramq; partem recedat. 69
Initium cuiuſlibet Cycli decennouennalis Epactarum noui Calendarij ſumi vel à ✳. vel ab Epacta j. 237
Initium cuiuſuis Cycli decennouennalis ſtatui vel in primo die Ianuarij, vel in vltimo Decembris die. 238
Initium Cycli aurei numeri in veteri Calendario ſumptum ſemper fuiſſe ab aureo numero 3. 239 & 245
Initium Cycli aurei numeri apud Alexandrinos ſemper ductum eſſe ab aureo numero j. 240
Initium Cycli aurei numeri ſumi ſucceſſiuè ab omnibus aureis numeris,ſi ęquatio anni Solaris Lunarisque adhibeatur. ibid.
Inſcriptio Examinis Mæſtliniani inſolens. 2
Intercalandi via quæ adhibita ſit, vt æquinoctium ad diem 21. Martii conſeruetur. 34
Intercalandi difficultas ad æquinoctiũ in die 21. Martii retinendum,ob anni inæqualitatem. 37
Intercalandi duæ vię ad æquinoctium in die 21. Martij retinendum: vna ad inæqualitatem anni Solaris, altera ad mediã anni magnitudinem, inſtituta. 38
Intercalandi ratio cur ad magnitudinem anni medij, ſiue Alphonſini inſtituta ſit. ibid.
Intercalandi rationem commodè inſtitui non poſſe ad anni magnitudinem inæqualem. 38.& 58
Intercalandi rationem præſcribendam fuiſſe omnino æquabilem, & vniformẽ. 39
Intercalandi ratio,qua ſpatio 400. annorum tres dies intercalares omittuntur, quo modo ad magnitudinem anni Alphonſini quadret. 44
Intercalaris dies cur quarto quoque anno adhibeatur. 36
Intercalaris dies in quot annis ſecundum Ptolemæi annum omittẽdus eſſet. 37
Intercalaris dies in quot annis ſecundum Albategnij annum eſſet omittendus. ibid.
Intercalaris dies in quot annis ſecundũ annum Alphonſinum ſit omittendus. 38
Intercalaris diei omiſsio in centeſimis annis,quadringenteſimo quoque anno excepto,qua ratione ad annum Alphonſinũ quadret. 44
Intercalarium dierum vſque ad quemcunq; annum centeſimum incluſiuè omiſ-

forum numerus, qua arte cognoſca-- tur. 368.& 369
Intercalatio vnius dici quarto quoque anno, cur maior ſit, quàm oporteat. 36
Intercalationis ratio ad medium annũ inſtituta, quo pacto ſe ipſam emendet. 39
Intercalationem ad medium annum inſtitutam nihil afferre incommodi, quod ſit alicuius momenti. 40
Intercalationẽ quadringenteſimo quoque anno faciendam, perſimilem eſſe intercalationi, quæ quarto quoq; anno adhibetur. 45.& 47
Intercalationẽ in centeſimis annis adhibendam, ſimilem eſſe rationi intercalandi Arabum in æquatione anni Lunaris. 47
Intercalationem nullam ſtatis ſemper temporibus faciendam, poſſe ęquinoctium retinere in die 21. Martij. 53
Ioſephi Iudæi ſentẽtia de celebratione Paſchæ Iudęorum. ibid.
Iudæi quando Paſcha celebrarent, ex præcepto diuino. 5
Iudæis ęquinoctij obſeruationem in Paſcha celebrando præceptam fuiſſe ruſtico planè modo, & ad vulgi captum accommodato. 32
Iudæorum menſis primus qui. 5
Iudęorum Paſcha, ſiue Luna xiiij. Paſchalis, quo pacto in manu per Epactam dati anni inueniatur. 371
Iudæorum Paſcha, ſiue Luna xiiij. Paſchalis, qua ratione aliter inueniatur memoriter. 374.& 375

L

LItera Dominicalis quo pacto ex Cyclo perpetuo inueniatur quouis anno propoſito. 305
Litera Dominicalis ad Calendas cuiuſque menſis poſita, quæ. 387
Litera Dominicalis diei cuilibet in quocunque menſe aſcripta, quæ. 388
Litera æquationis anni correctionis 1582. quæ. 142
Literæ alphabeti cur potius, quàm anni Domini, adſcriptæ ſint lineis Epactarum in tabula expanſa. 131
Literæ ęquationis annorũ 1600. 1700. 1800. 1900. 2000. 2100. 2200. 2300. 2400. 2500. quæ. 143.& 144
Literæ Dominicalis inuentio ante correctionem anni, ex Cyclo Solari. 349
Literę Dominicalis inuentio poſt anni reſtitutionem, ex Cyclo Solari. ibid.
Literæ Dominicalis inuentio poſt anni correctionem, ex Cyclo Solari, & tabula. 352
Literę Dominicalis inuentio ante reſtitutionem anni, ex Cyclo Solari, & tabula. ibid.
Literæ Dominicalis inuentio poſt correctionem anni, ex Cyclo Solari immutato. 354
Literę Dominicales cur in radicibus digitorum ſiniſtræ manus locentur ſerie naturali, ad literam Dominicalem cuiuſque anni inueniendam. 356
Literæ Dominicales cur in manu numerentur per internodia, ac nodos digitorũ, idq; ſerie naturali, ad inueniendam cuiuſque anni literam Dominicalem. ibid.
Literæ Dominicales cur binę ponantur in ſingulis articulis Indicis, internodijs prętermiſſis, vt literæ Dominicales annorum biſſextilium reperiantur. 357
Literę Dominicalis inuentio ante correctionem anni, ſine Cyclo Solari. 360
Literę Dominicalis inuentio poſt anni emendationem, ſine Cyclo Solari. 362
Literę Dominicalis inuentio ex tabula, ſine Cyclo Solari. 366
Literã D, maiuſculam in tabula æquationis Epactarum rectè appoſitam eſſe anno 1582. poſt correctionem, non autem literam E, maiuſculam, vt nonnulli volunt. 261
Literarum Dominicalium Cyclum eſſe inſtitutum, vt in Dominica die celebranda nulla eſſet diſſenſio inter Chriſtianos. 17
Literarum Dominicalium diſpoſitio in manu ad inueniendam cuiuſque anni literam Dominicalem, ex Cyclo Solari. 348
Literarum Dominicalium alia diſpoſitio in manu, ad inueniendam literam Dominicalem poſt anni reſtitutionem. 351

Literarum Dominicalium disposítio in digitis singulis, ad inuenienda festa mobilia. 370
Literarum Dominicalium disposítio in Indice sinistræ manus, ad inquirendam primam Dominicá Aduentus. 381.& 382
Literas Dominicales annorum centesimorum ante correctionem, semper inueniri in articulis Auricularis, & Annularis. 360
Literas Dominicales annorum centesimorum bissextilium post correctionem, reperiri quoque in articulis Auricularis, & Annularis. 363
Literas Dominicales annorum centesimorum non bissextilium post annum restitutum, reperiri in solo articulo Auricularis. ibid.
Literas æquationis Epactarum post annos 10000. progredi eadem proportione, qua in proximo spatio 10000. annorum, sed non easdem. 146
Literas æquationis Epactarum easdem omnino post 300000. ann. redire in orbem, instar Cycli. 147
Luna xv. Pascha celebrare, nunquam fuisse Christianis prohibitum, cõtra Mæstlinum, & alios. 254
Luna xv. Pascha celebrari & posse ac debere, & frequenter celebratumesse, contra Mæstlinum, & alios. 24.254.& 255
Luna xiiij. Paschalis ex vsu Ecclesiæ. quę sit. 256
Luna xiiij. celebratum esse interdum Pascha, circa tempora Concilij Nicæni; quia nimis citò Nouilunia ab aureis numeris indicabantur. 261
Luna xiiij. Paschalis, siue Pascha Hebræorum, quo pacto in manu reperiatur. 371
Luna xiiij. Paschalis, siue Pascha Hebræorum, qua ratione memoriter reperiatur, ex Epacta cognita. 374.&.375
Luna quem locum in Zodiaco occupet quolibet die proposito, qua via cognoscatur. 396
Luna quem locum in Zodiaco teneat quouis die proposito, quo pacto aliter cognoscatur. 397
Luna quot horis noctu luceat, quo modo cognoscatur. 397.& 398
Luna xiiii. necessario nonnunquam celebrari Pascha, ob Cyclorum imperfectionem. 27.& 298
Lunæ ætas quo pacto quotidie reperiatur. 340
Lunæ ætas quo pacto per Epactam, Calendas, & dies mensium singulis diebus comperiatur. 341
Lunæ Regulares quid, & quo modo inueniantur. ibid.
Lunę ætas, ac Nouilunia, qua ratione per Regulares Lunæ reperiantur. 342
Lunæ locus in Zodiaco, & tempus eius sulsionis nocturno tempore, quare non ad vnguem memoriter inueniatur. 398
Lunæ saltus apud Cõputistas quid. 248
Lunæ saltus quando dici possit fieri in anno Emboliśmico. ibid.
Lunæ saltum efficere semper annum Lunarem tam cominunem, quàm Emboliśmicum, in quo fit, cauum. 249
Lunę saltum semper fieri, cum aureus numerus est j. alias nunquam, siue annus sit communis, siue Emboliśmicus; duobus annis Emboliśmicis exceptis Epactarum xix. xviij. currente aureo numero 19. In his enim saltus Lunæ fit, cum aureus numerus est 19. non autem j. ibid.
Lunę saltum, atque Emboliśmos efficere, vt duę, vel tres Lunationes continuę sint nonnunquam 29. dierum; & duę, vel quatuor, dierum 30. ibid.
Lunę accensionem, & Nouiluniũ, apud Computistas, esse idem. 257
Lunę saltus cur pleriśq; displiceat. ibi.
Lunę ęquationem trecentesimo quoq; anno faciendam esse, dummodo ratio habeatur annorum 12 $\frac{1}{2}$. quibus vera æquatio prę̃uenitur, quando summam 100. annorum confecerint. 141
Lunę cursus, & ęquinoctii obseruationem non esse Ecclesię necessariam, sed liberam, ad Paschę celebrationem. 42
Lunam xiiij. ex vsu Ecclesię, non esse diem oppositionis Solis ac Lunę, contra Męstlinum, & alios. 254.& 255
Lunam xiiij. ex vsu Ecclesię, non esse

diem,

diem, qui oppositionem veram proximè antecedit, vt nonnulli falsò putant. 256
Lunam non esse dicendam primam, secundum Bedam, eo die, quo cum Sole coniungitur, etiamsi 23. horis ante occasum Solis, quo ipsi dies incipit, coniunctio fiat. 265
Lunam, ex Campano, non esse dicendam primam ipso die coniunctionis, sed sequenti die. ibid.
Lunam xiiij. Cycli, ex Theophilo Alexandrino, & S. Cyrillo, esse eam, quę ex tabulis Astronomicis est xvj. à coniunctione. ibid.
Lunam ab Ecclesia dici necessariò interdum primam, quę verius secunda diceretur. 267
Lunam xiiij. quę præit æquinoctium verum, aut medium, sumi interdum ab Ecclesia pro Paschali; illam vero, quæ æquinoctium idem subsequitur, non censeri interdum Paschalem; id vitio vertendum Ecclesiæ non esse: cum hoc, ob Cyclorum imperfectam naturam, vitari nequeat. 283
Lunarem mensem primum non rectè definiri à Mæstlino, & aliis. 14
Lunares anni communes dierum tantum 353. & Embolismici dierum 383. dũtaxat, qui. 249
Lunarem mensem primum rectè dici eũ cuius Luna xiiij. in diem æquinoctij incidit, vel eum proximè sequitur. 15
Lunarem mensem, secundum Computistas, esse iusto minorem. 84
Lunaris mensis primus, qui. 5
Lunaris annus duplex, Ciuilis, & Astronomicus. 83
Lunaris annus Ciuilis, quid, & quotuplex. 83 & 84
Lunaris annus Astronomicus quid. 84
Lunaris mensis magnitudo secundum motum medium. ibid.
Lunaris mensis per dies, horas, & fragmẽta horarum numerati cognitionem necessariam esse, vt menses Lunares Ciuiles, vel Politici rectè instituantur. ibid.
Lunaris mensis Ciuilis magnitudo. 84
Lunaris annus tam Embolismicus, quã communis, quando fiat cauus. 236
Lunarium mensium æquatio cur potius facta sit per Epactas xxiiij. xxv. quàm per alias. 110
Lunas xiiij. Paschales, ex vsu Ecclesiæ, debere vel vno die antecedere oppositiones medias, vel in eas incidere, vel easdem non multò post insequi. 257
Lunas xiiij. Paschales, seu primi mẽsis, referri ab Ecclesia ad diẽ 21. Martij æquinoctio destinatum; etsi interdum ab eo die æquinoctium verum distet. 281
Lunas xiiij. Paschales noui Calendarij circa tempora Concilij Nicæni frustrà à Mæstlino oppugnari; cum à Lunis xiiij. Paschalibus aureorum numerorum illius tẽporis non differant. 294
Lunas xiiij Paschales Calendarii noui, & aureorum numerorum tempore Concilii Nicæni, esse easdem. 295
Lunatio prima anni cur incipiat à primo die Ianuarii, vel ab vltimo die Decembris die. 238
Lunatio quælibet cur illi mensi tribuatur, in quo finitur. 236
Lunatio septima Embolismica quando sit dierum 29. tantum in anno Embolismico. 242
Lunatio Embolismica, quænam sit ex tredecim, quæ in anno Embolismico continentur. 246
Lunationem primam anni Embolismici terminari in aliquo primorum 11. dierum Ianuarii, & quare. 242
Lunationem septimam Embolismicam continere dies 29. in duobus tantum Cyclis decẽnouennalibus: In aliis autem 28. Cyclis tabulæ expansę, dies 30. & aliquam aliam Lunationem Embolismicam esse dierum 29. ibid.
Lunationem 13. in anno Embolismico terminari in aliquo postremorum 11. dierum Decembris, & quare. 243
Lunationem primam anni Embolismum insequentis semper incipere ab aliqua Epacta Embolismica: excepto Embolismo, in quo Epacta xix. cum aureo numero 19. concurrit, & quare. 243

INDEX ALPHABETICVS.

Lunationem in anno biſſexti li contin e re interdum dies 31. 264
Lunationes quę,& quot Paſchales ſint, ex decreto Concilii Nicæni. 16
Lunationes ex Concilio Nicæno Paſchales, quæ ante anni correctionem reiectæ fuerint, tamquam non Paſchales, ob æquinoctii errorem. 17
Lunationes in Calendario cur ſint alternis dierum 30. & 29. 84
Lunationes 235. medias contineri in 19.annis Solaribus. 85
Lunationes 235.Ciuiles in 19.annis Solaribus contineri. ibid.
Lunationes mediæ quantum anticipent in Calendario in 19. annis, & quantum in 76. annis. ibid.
Lunationes medias anticipare vnum diem in 312 $\frac{1}{2}$. annis. ibid.
Lunationes 235.Ciuiles in 19.annis Solaribus contentæ, quo pacto expleant tempus totidem Lunationũ mediarũ, etiamſi in qualibet omittantur Min. 44. Sec. 3. Ter.11. 86
Lunationes fieri alternas 30.& 29.dierum,ob oppoſitionem duarum Epactarum xxiiii. xxv. ad eundem diem in ſex locis Calendarii. 108
Lunationes Paſchales in nouo Calendario,cur non omnes ſint 29.dierum,vt in veteri Calendario. 111
Lunationes omnium triginta Cyclorum tabulæ expanſæ, per tabulas digeſtæ. 206
Lunationes non perturbari, ſed potius dirigi, ex poſitione Epactæ 25. alterius characteris coloriſve è regione Epactæ xxvi. 110
Lunationes quantum anticiparint à tẽpore Concilii Nicæni vſq; ad annum correctionis. 104
Lunationes 13.quomodo cõtineri poſſint vno anno. 241
Lunationes duas, vel tres cõtinuas poſſe eſſe dierum 29.ob Emboliſmos, ac ſaltum Lunæ. 249
Lunationum mediarum anticipatio in 19.annis Solaribus quanta ſit, & quanta in 76. annis. 85
Lunationum tabula quælibet ex 30. cur ſemper incipiat à ✳. vel ab Epacta j. 238
Lunationum omnium totius anni tabula ſecundum aureos numeros veteris Calendarii. 251
Lunationum æquatio cur præteritis annis adhibenda ſit, at Cycli Solaris æquatio non item. 309
Lunationes dierum 30.& 29. in Calendario,quo pacto cognoſcantur. 340

M

MAeſtliniani Examinis inſolens inſcriptio. 2
Mæſtlini falſa ratio,cur in Octobri, & non ante diem Paſchæ anni 1582. correctio facta ſit,puta in Februario. 22
Mæſtlini ignorantia in ijs,quæ Catholica Eccleſia in Paſchæ celebratione ſemper obſeruauit. 23
Mæſtlini malitia & fraus in æquinoctio noui Calendarii oppugnando. 60
Mæſtlini argumentum primum aduerſus æquationem æquinoctii, ex inconſtantia tabularum Aſtronomicarum.ibid.
Mæſtlini argumentum ſecundum aduerſus æquationem æquinoctii, ex æquinoctiis annorum præſentium. 61
Mæſtlini argumentum tertium aduerſus æquationem æquinoctii, ex æquinoctiis annorum futurorum. ibid.
Mæſtlini argumentum quartum aduerſus æquationem æquinoctii, ex æquinoctijs annorum præteritorum. 62
Mæſtlini argumentum quintum aduerſus exemptionem 10. dierum factam, vt æquinoctium in diem 21. Martii reſtitueretur. ibid.
Mæſtlini argumenta omnia peccare, quod verum æquinoctium aſſumant. 63
Mæſtlini teſtimonio non eſſe obſeruandas in anno Eccleſiaſtico Aſtronomorum ſubtilitates. ibid.
Mæſtlini temeritas in Calendario oppugnando. 65
Mæſtlini teſtimonio æquinoctium ſecũdum annum medium vniformiter vnum

diem

diem in 134. annis anticipare. 72
Męstlini scurrilis irrisio de die nouissimo noui Calendarij. 77
Mæstlini, & aliorum error, existimantium, Pascha celebrari non debere Luna xv. 254
Męstlini, & aliorum opinio erronea de Luna xiiij. Paschali. 256
Męstlini, & aliorum argumenta contra Nouilunia Cycli Epactarũ noui Calendarij quo pacto soluantur. 274
Męstlini inscitia & arrogantia in Lunis xiiij. Paschalibus oppugnandis. 275
Męstlini argumenta cõtra Lunas xiiij Paschales confirmare Cyclum Epactarũ potius, quam infirmare. ibid
Mæstlini error putantis, idem esse oppositionem mediam,& Lunam xiiii. ibid.
Męstlini inconsiderantia, dum annos ante correctionem Calendarii examinat, ac si ex illis fuissent 10. dies exempti. 276
Męstlini argumentũ,quod propter elisionem 3. dierum intercalarium ex 400. quibusque annis, pleraque Plenilunia Paschalia noui Calendarij pertineant ad secundum mensem. 277
Męstlini error in primo mense definiendo. 278
Męstlini argumentũ, quod multi termini Paschales noui Calendarij pertineant ad vltimum mensem, & non ad primum. ibid.
Mæstlini aduersus Lunationes Paschales alię calumniæ, earumque refutatio. 282
Mæstlini temeritas, atque inscitia in Epactarum ęquatione. 284
Męstlini ęquationem Epactarum repugnare Astronomię, & Patrum decretis. 289
Mæstlini error in anticipatione Lunę definienda. 290
Męstlini deceptio puerilis, qđ putauit in Calendario nouo ab anno 320. ad annum 800. tribui anticipationi Lunę vnum diem spatio 500. annorum. ibid.
Męstlini cauillatio, quod Pascha cadere possit in Lunam xiii. in nouo Calendario. 498
Mæstlini inconstantia, & contradictio. 299
Mæstlini alius libellus, quo alterum suum hoc Examen defendere conatur aduersus Posseuinum, & alios, qui eius rationes refellere conantur. 311
Mæstlini scripta in Calendarium esse colluuiem omnium errorum, & officinâ omnium mendaciorum. 315
Męstlini Examen multo minus continere in recessu, quàm fronte promittat;cum solum probet, æquinoctium Calendarii noui vero æquinoctio non congruere, & tamen multò plura probãda receperit. 317
Mæstlini Examen multa continere putida. 318
Mæstlinianæ Defensionis reliqua capita cur responsione indigna iudicẽtur. 320
Mæstlino quid probandum sit,vt Calendarium euertat. 323
Mæstlino teste,non esse obseruandas in anno Ecclesiastico Astronomorum subtilitates. 63
Mæstlino teste,æquinoctium secundum annum medium vniformiter in 134. annis anticipare vnum diem. 72
Mæstlino responsionem hanc, trabem esse in oculis. 319
Mæstlinum perperam asserere, Pascha anni 1582. futurum fuisse illegitimum secundum nouum Calendarium. 23 & 24
Mæstlinum falsò asserere, Pascha anni 1582. secundum vetus Calendarium fuisse legitimum. 26
Mæstlinum ignorasse, in quo Calendarii Gregoriani perfectio, & perpetuitas consistat. 43
Mæstlinum quid deceperit, vt putauerit,æquinoctium mediũ à vero abesse posse toto quatriduo. 55
Mæstlinum verè asserere,in anno Politico, & Ecclesiastico Astronomicas subtilitates non esse consectandas. 64
Mæstlinum verè asserere, neque Iulium Cæsarem, neque Patres Concilii Nicęni de subtilitatibus Astronomicis quicquam monuisse. 65
Męstlinum verè asserere,post inscriptionẽ aurei numeri in Calẽdario à Dionysio exiguo

exiguo factam, propter sublatas verorum motuum subtilitates, concordiam maximam in Paschæ celebratione seruatam esse. ibid.

Mæstlinum propter odium in Romanũ Pontificem suadere, vetus Calendarium esse retinendum. 66. & 72

Mæstlinum falso asserere, in Calẽdario nouo obseruatas esse subtilitates Astronomicas. 66

Mæstlinum Calendario nouo fauere nolentem. 67

Mæstlinum temere velle Ecclesiam veris motibus astringere. 76

Mæstlinum falso affirmare, æquinoctiũ mediũ fieri die 23. Martij, posseque quatriduo abesse à uero. ibid.

Mæstlinum temere contendere, æquinoctium deuolui posse ad 27. diem Martij. 76. & 283

Mæstlinum falsò asserere, sibi gratum non esse, de subtilitatibus Astronomorũ quæstionem vllam mouere. 66

Mæstlinũ falsò asserere, Gregoriũ xiij. sub pœna excõmunicationis orbẽ Christianum subijcere subtilitatibus Astronomorum. ibid.

Mæstlinum frustra subtilitates Astronomicas consectari in Calendario oppugnando, cum eæ neglectæ in eo sint. 67

Mæstlinum calumniari, æquinoctij restitutionem ad 21. diem Martij per omissionem diei intercalaris anno 1700. esse versuræ solutionem. 69

Mæstlinũ semper loqui de æquinoctio vero tabularum Prutenicarum: quod ad rem non facit, cum in Calendario assumptum sit æquinoctium anni medii, quod ad vsum Ecclesiæ satis est. 72

Mæstlinum temere velle, vt in Calẽdario verus motus consideretur, cum supra tamen dixerit, neminem Politicorũ, & Plebeiorum subtilitatibus Astronomicis grauandum esse. ibid.

Mæstlinum iterum docere, Calendarij noui æquationem vniformem compensare tarditatem, velocitatemque anticipationis veri æquinoctii. 73

Mæstlinũ falsò asserere, Gregoriũ xiij. in Bulla Calendarii dixisse, verum æquinoctium perpetuo adhæsurum diei 21. Martii. ibid.

Mæstlinum iterum concedere, æquinoctium secundum annum medium posse multis seculis habere sedem fixam. 74

Męstlinum, & Maginum non rectè oppugnare Pascha anni 1598. cum illud sit ex nouo Calendario legitimum. 262

Męstlinum falsò asserere, Plenilunia Paschalia in Aprili quorundam annorũ ab eo prolatorum esse secũdi mensis. 281

Mæstlinum, si voluisset, ex Compendio Calendarii potuisse eius perfectionem intelligere. 82

Męstlinum omnem correctionem Calendarii tollere è medio. 279

Męstlinum deceptũ esse in aliquot annorum Nouiluniis, quę dicit esse secundi mensis, cum sint primi. 281

Męstlinum non penitus intellexisse tabulam equationis Epactarum. 289

Męstlinum frustra velle, annis Concilii Nicæni præfigendam fuisse literam N, maiuscula, non autẽ P, maiusculã. 291

Mæstlinum perperam adhibere equationem anni Solaris ad annos preteritos, quę nunquam in vsu fuit, vt literam æquationis Epactarum temporibus Concilii Niceni inquirat. ibid.

Mæstlinum frustra oppugnare Lunas xiiii. Paschales noui Calendarii circa tẽpora Concilii Nicæni, cum à Lunis xiiii. Paschalibus aureorum numerorum illius temporis non differant. 294

Męstlinum falso obiicere, ex 19. terminis Paschalibus circa tempus Concilii Niceni ab eo propositis, solum vnum verum esse, & 18. falsos. 295

Męstlinum falso nobis imponere, quòd diem 21. Martii ita equinoctio assignauerimus, vt arbitremur, eum solum esse propriam ipsius sedem. ibid.

Męstlinum falsò asserere, quibusdam annis ab eo prolatis Pascha cadere in Lunam xiiii. cum incidant in oppositionem mediã, duobus annis exceptis, licet dolose eximat dies 10. ante Calendarii correctionem. 296. ibid.

Męstli-

Mæstlinum non rectè Calédario, nouo imponere, quod sępe Pascha in secundum vel vltimum mensem reijciat. 300
Mæstlinum iterum per calumniam reprehendere Epactas noui Calendarii ad tempora Concilij Nicæni reductas. ibid.
Mæstlinum malitiosè Cyclum Solarẽ in Calendario nouo æquatum reprehendere. 301
Mæstlinum non rectè oppugnare ęquationem Epactarum, aut Cycli Solaris; quippe cum solum probet, æquationem æquinoctij non penitus temporibus Cõcilij Nicæni congruere. 306
Mæstlinum non rectè tabulam æquationis literarum Dominicalium ad annos pręteritos reuocasse. 295
Mæstlinum contendere, æquationem nostram, si vera est, debere annis Nicęni Concilij conuenire. 307
Męstlinũ nihil obiicere Calendario nouo, quod antea non cognouerimus. 310
Męstlinum solum probare, Calendariũ nouum non omnino vẽris motibus congruere: quod ad rem non facit, & à nemine negatur. 315
Męstlinum tria potissimum in scripto Posseuini pupugerunt. 316
Męstlinum hęreticum esse. ibid.
Męstlinum nihil noui contra Calendarium in sua Defensione afferre. 317
Męstlinum impudenter nobis obijcere, nouũ Calendariũ per nos polliceri, æquinoctium semper diei 21. adhæsurum. 318
Mæstlinum nõ oppugnare æquationem Epactarum, aut Cycli Solaris, ex proprijs. 319
Mæstlinum, cum probat, æquinoctium modo ad diem 19. modo ad 24. recedere, 21. Martij, confirmare æquinoctii æquationem Calendarii noui potius, quam infirmare. ibid.
Mæstlinum eo esse animo, vt Calendarium oppugnaret, quocunque modo à Pontifice Rom. restitutum esset. 320
Mæstlinum insidiosè nobis suadere, vt nouas tabulas construamus, vt nostrum Calendarium possit esse perpetuum. ibid.
Męstlinum in oppugnando Calendario Gregoriano toti orbi Christiano se opponere. 322
Męstlinum pręter 4. errores, qui in nullo Calendario, quacunque ratione instituatur, vitari possunt, nullius erroris Calendarium nouum conficisse. ibid.
Męstlinum fictè asserere, se veritati libẽter cessurum. 323
Mæstlinum ad Calendas Gręcas confecturum Calendarium omni ex parte perfectum, atque absolutum. 324
Mæstlinum cauillari, cum asserit, auctorem Calendarij non credere extremũ diem iudicij, eò quod calculum ad plures annos extendat. 57
Mæstlinus quare putauerit, equinoctiũ verũ prolapsurũ ad 27 diẽ Martii. 56
Mæstlinus aliqua ex parte tabulam æquationis Epactarum laudat, magis laudaturus, si eam plane percepisset. 283
Mæstlinus non vult, Calendarium nouum dici posse perpetuum, sed esse colluuiem omnium errorum, qui in ullo Calendario extare possunt. 312
Mæstlinus quid probare debuisset, vt falsam esse conuinceret tabulam æquationis literarum Dominicalium. 306
Mæstlinus quid tantum in suo Examine probet. 315
Mæstlinus culicem parit. 316
Mæstlinus Apologiã hanc per irrisionem vocat partum elephantinum. ibid.
Mæstlinus qd in suo Examine probãdũ receperit aduersus nouũ Calẽdariũ. 317
Męstlinus si modestè Calẽdarium oppugnasset, modestum a nobis responsum habuisset. 321
Mæstlinus rectius fecisset, si silentio Calendarium notum cum toto Christiano orbe admisisset. 322
Maginum & Mæstlinum non rectè oppugnare Pascha anni 1598. 262
Maginũ non rectè Pascha anni 1598. in suis Ephemeridibus reiicere ex die 22. Martii in diem 29. 263
Magnitudinem anni mediam solam commodam esse ad æquinoctium in sua sede retinendum. 39
Mense secũdo, vel vltimo Pascha nonnunquam

nunquam celebrari, non esse nouum aut absurdum, propter annos communes, ac bissextiles. 41
Mensem primum à quibusdam non rectè definiri. 14
Mensem primum rectè dici eum, cuius Luna xiiij. in diem æquinoctij incidit, vel eum proximè sequitur. 15
Menses dierum 31.& 30.vel 28.ac proinde in quibus eidē diei duæ Epactæ ascribuntur, quo pacto per digitos manus sinistræ cognoscantur. 337
Menses, quibus eidem diei duæ Epactę ascribuntur, quo pacto per certos versus cognoscantur. ibid.
Mensis primus, qui. 5
Mensis primi Lunas xiiij. Paschales referri ab Ecclesia ad 21. diem Martij, quanquàm ab eo æquinoctium interdum distet. 281
Mensis Lunaris magnitudo secundum medium motum. 84
Mensis Lunaris per dies, horas,& fragmenta horarum numerati cognitionem necessariam esse, vt menses Lunares Ciuiles, vel Politici rectè instituantur. 84
Mensis Lunaris Ciuilis magnitudo. 84
Mensis Lunaris magnitudinem secundum medium motum à Computistis poni iusto minorem. ibid.
Mensis quilibet quam literam Dominicalem Calendis ascriptam habeat. 387
Mensis quilibet à qua feria hebdomadæ incipiat, quo pacto cognoscatur. ibid.
Mensis quilibet quot Nonas, atq; Idus habeat, & in quem diem incidant Nonæ, atque Idus cuiuslibet mensis. 390
Mensis cuiuslibet primum diem dici Calendas, alios autem à Nonis, Idibus eiusdem mensis, vel à Calendis mensis insequentis denominari. 389
Mensium Lunarium æquatio in Calendario cur potius facta sit per Epactas xxv. xxiiij. simul positas, quàm per alias. 110
Mensium dies propositi à quibus ferijs denominentur. 388
Mensium dies quo pacto à Nonis, Idibus, & Calendis denominentur. 390
Mensium dies qua ratione ex Nonis, Idibus, & Calendis cognoscantur. 391
Meridianorū varietatem efficere, vt frustra Ecclesia ad celebrationem Paschæ veros motus adhiberet, & quare. 31
Meton Athenienſis Inuentor aurei numeri. 87
Minutiæ horarum in qualibet Lunatione omissæ, vnde, & quo modo supplean tur. ibid.
Morem celebrandi Pascha die Dominico post Lunam xiiij. primi mensis, temporibus Apostolorum incepisse, essęq; traditionem Apostolicam. 12
Motus cœlorum cur videatur Deus tantis voluisse difficultatibus inuoluere. 31
Motus medios ab Ecclesia potius considerari, quàm veros, multas ob causas. 28.29.& 30.
Motus medios, ob eorum æqualitatem, accommodatos esse ad captum vulgi. 28
Motus medios potius, quàm veros, ab Ecclesia obseruari, esse cōsuetudinem antiquissimam. 32
Motus medios ab Ecclesia obseruādos esse potius, quàm veros, testantur varii scriptores, & Computistæ. 33
Motus medios esse vtiles ad diiudicandum, quinam Cyclus è pluribus rectius Lunas xiiii. exhibeat in Calendario. 34
Motuum mediorum Lunæ tabulas vtiles esse ad examinandum quemcunq; Cyclum propositum. 256
Motuum verorum tabulas ad hanc vsque diem nullas esse extructas, qui sine errore motus ad multos annos exhibeant. 29
Motuum verorum obseruationem in celebratione Paschæ magnam parituram in toto orbe Christiano perturbationem, & quare. 28.& 53
Moysen Hebræis præcepisse obseruationem primi mensis,& 10.diei, & 14. rustico planè modo, & ad captum vulgi accommodato. 32

N

NEcessitas correctionis Calendarij, contra Mæstlinum. 66
Nicæni Concilij decretum de Paschæ cele-

celebratione à Concilio Antiocheno, Chalcedonensi,& aliis confirmatum. 10
Nicænum Concilium confirmasse potius,quàm instituisse,Pascha celebrandum esse die Dominico post Lunam xiiii.primi mensis. ibid.
Nicænum Concilium Eusebio Cæsarien si,& Alexandrinis curam dedisse Cycli aurei numeri. 11
Nicænum Concilium diem 21. Martii æquinoctio Verno destinasse. 16
Nicæni Cõcilii temporibus Pascha necessariò celebratum esse interdum & in secundo mense, & in vltimo,& quare. 41
Nicæni Concilij Petres, & Iulium Cæsarem nihil de subtilitatibus Astronomicis præcepisse, verè affirmari à Mæstlino. 65
Nicolai Copernici de anni inæqualitate obseruationes. 37
Nicolai Copernici de æquinoctiorum anomalia obseruationes. 48
Nonæ,atque Idus in quos dies cuiuslibet mensis incidant. 389
Nouilunia, & æquinoctium ante anni correctionem non eisdem diebus contigisse, quibus tempore Concilij Nicæni fiebant. 17
Nouilunia citius, quàm Ecclesiæ vsus postulabat,indicata fuisse ab aureo numero,tempore Concilii Nicæni. 140.& 255
Nouilunia aurei numeri circa annum Domini 550.serius contigisse,quàm in cœlo,ac proinde ad vsum Ecclesiæ magis accommodata fuisse. 140
Nouilunia ex institutione Concilii Nicæni vsque ad correctionem anni inuestigata fuisse per aureos numeros. 17
Nouilunia Paschalia ex decreto Concilij Nicæni quot,& quæ sint. 16
Nouilunia ex Cõcilio Nicæno Paschalia, quæ reiecta fuerint, tanquam non Paschalia, ante anni correctionem, propter errorem æquinoctii. 17
Nouilunia cur quolibet anno contingant plerunq; vndecim diebus prius, quã proximè antecedenti anno. 85
Nouilunia quomodo inueniantur in Calendario per aureos numeros. 104
Nouilunia quantum anticiparint in Calendario à tempore Concilij Nicæni, vsque ad annum correctionis. ibid.
Nouilunia ante correctiònem inueniebantur per ascensum quinque dierum inclusiuè ab aureo numero proposito. ibid.
Nouilunia ex vsu Ecclesię ex Epactis in Calendario digestis, quomodo inueniantur. 128
Nouilunia qua ratione perpetuò indicari possint per Epactas in Calẽdario. 128
Nouilunia Cycli debere ex vsu Ecclesiæ, subsequi vt plurimum coniunctiones ex tabulis mediorum motuum inuentas. 140
Nouilunia aureorum numerorum tempore Concilii Nicæni, eadem ferè fuisse quæ secundum tabulas mediorum motũ fiebant in cœlo. 140
Nouilunia quomodo ex aureis numeris 30.Calendariorum reperiantur. 204
Nouilunia in Calendario subsequi debere cõiunctiones veras, & medias plerunque,& quanto tempore,& quare. 257.261
Nouilunia non debere citius per Epactas in Calendario indicari, quam nunc indicantur. 262
Nouilunia,si non sequerentur coniunctiones,quæ in cœlo fiunt, efficere,vt sæpe Pascha ante Pleniluniũ celebretur. 257
Nouilunia Epactarum etsi in Calendario vt plurimun postponuntur, multa tamen cœlestibus Nouiluniis cõsentire. 264
Nouilunia per Epactas meritò indicari post coniunctiones cœlestes. 266
Nouilunia nimis postposita efficere, vt Pascha celebretur interdum in vltimo mense. 265
Nouilunia Pleniluniaque media, quomodo ex tabulis Epactarum supputentur. 272
Nouilunia media, Pleniluniaque vt verè inueniantur, cur ad calculum addendi sint dies omnes exempti,quamquam in tabula expansa non sit factus descensus per tot lineas Epactarum. 274
Nouilunia vbi notata sint in Calendario. 336
Nouilunia atque ætas Lunæ quo modo

per Epactas memoriter reperiantur, prout in Calendario nouo annotantur. 338
Nouilunia atque ętas Lunę qua ratione per Epactas, & mensium Calendas memoriter reperiantur. 340
Nnuilunia, atq; ętas Lunę qua arte per Regulares Lunę, & Epactas inueniantur. 342
Nouiluniorum error quando ante correctionem Calendarii reiecerit Pascha in Lunam xxv. 18
Nouiluniorum inueniendorum rationem ex Epactis, diuersam non esse ab ea, quæ per aureos numeros fit. 155
Nouiluniorum Calendarii tabula perpetua. 253
Nouiluniorum ęquatio in Calendario cur facta sit potius per Epactas xxv. xxiiii. quàm per aliàs. 110
Nouilunium, & accensio Lunę, apud Computistas idem. 257
Nouilunium Paschale quinti diei Aprilis desinere esse Paschale, & Nouilunium non Paschale septimi diei Martii incipere esse Paschale, quando fit transitus de superiori linea tabulę expansę ad inferiorem. 279
Nouilunium Paschale octaui diei Martii desinere esse Paschale, & Nouilunium non Paschale sexti diei Aprilis incipere esse Paschale, quando fit transitus de inferiori linea tabulę expansę ad superiorem. 280

O

OMissio vnius diei in quot annis secundum annum Ptolemęi fieri debeat, vt ęquinoctium in die 21. Martii conseruetur. 37
Omissio vnius diei in quot annis secundum Albategnii annum facienda sit, ne ęquiuoctium à die 21. Martii versus principium mensis recedat. ibid.
Omissio vnius diei in quot annis debeat fieri secundum annum Alphonsinum, vt ęquinoctium retineatur in die 21. Martii. 38
Omissio diei intercalaris in centesimis annis facienda, quadringentesimo quoque anno excepto, qua ratione ad annum Alphonsinum quadret. 44
Omissi dies intercalares quot sint vsq; ad quemuis centesimum annum, quo pacto cognoscatur. 368. & 369
Omissionem 10. dierum fuisse necessariam, vt æquinoctium ad 21. diem Martii ex 11. die reuocaretur. 86
Opinio erronea Męstlini, & aliorum de Luna xiiii. Paschali. 256
Opinio alia erronea de Luna xiiii. Paschali. ibid.
Oppositionem mediam, siue Pleniluniu, & Lunam xiiii. Paschalem, non esse idem, vt perperam Mæstlinus vult. 256. & 275.

P

PAscha quando celebraretur à Iudæis, ex præcepto diuino. 5
Pascha Christianorum cur Ecclesia maluerit esse mobile potius, quam fixum. 7
Pascha stato semper die celebrandum non esse. ibid.
Pascha celebrandum esse Dominica prima post Lunam xiiii. primi mensis. 7. 8. 10. & 25.
Pascha cur, incidente Luna xiiii. in Dominicam, transferatur in Dominicam sequentem. 7
Pascha quando in secundo mense celebratum sit, ante correctionem, propter æquinoctii errorem. 17
Pascha posse celebrari Luna xv. si tunc sit Dominica, probatur variis testimoniis, & vsu Ecclesiæ. 24
Pascha anni 1582. si secundum Calendarium nouum celebratum esset, non fuisset illegitimum, vt perperam vult Mæstlinus. 23
Pascha anni 1582. si secundum Calendarium nouum celebratum esset, etiam secundum motum verum, fuisset legitimum, contra Mæstlinum. 24
Pascha anni 1582. ex Calendario veteri

ri contra Patrum decreta celebratum esse in quarta hebdomada, siue Luna xxiii. contra Mæstlinum. 26

Pascha interdum ab Ecclesia celebrari Luna xiiii. id vitio Cycli, qui perfectus omnino esse non potest, tribuendum esse: Ecclesiam autem non propterea in hæresim Quartadecimanorum incidere. 27

Pascha non eodem tempore celebrari posse apud omnes, si veros motus Ecclesia sequeretur, ob Meridianorum varietatem. 31

Pascha post aliquot annos, nisi Calendarium emendatum fuisset, semper contigisset celebrari in secundo mense, tertio, quarto, &c. propter æquinoctii uersus initium mensis ascensum. 18

Pascha quando ante Calendarii restitutionem celebratum sit Luna xxv. ob Nouiluniorum per aureos numeros inuentorum errorem. ibid.

Pascha celebrari contigisset in Nouilunio, Luna ij. iij. &c. ob Nouiluniorum errorem, quæ per aureos numeros inquirebantur; nisi correctum esset Calendarium. ibid.

Pascha sæpe celebratum esse cum errore 7. aut 28. aut 35. dierum ante Calendarii emendationem. ibid.

Pascha, nisi correctum esset Calendarium, post multos annos celebrari contigisset cum errore 42. dierum, & eò amplius. ibid.

Pascha celebrari interdum vel in secundo mense, vel in vltimo, nouum non esse, aut absurdum, propter annos communes, & bissextiles. 41. & 70

Pascha necessario celebratum esse interdum & in secundo mense, & in vltimo, etiam ipsis Concilii Nicæni temporibus. ibid.

Pascha celebrari nonnunquam vel in secundo mense, vel in vltimo, non repugnare decretis Patrum, & Concilii Nicæni; cum id nullo modo vitari queat. 42

Pascha quoties non ex Concilii Nicæni sententia celebratum sit, paucis annis ante Calendarii restitutionem. 65

Pascha post annum Domini 2624. nisi Calendarium fuisset correctum, semper contra decreta Concilii Nicæni celebrandum esset. 66

Pascha rarò in vltimum, vel secundum mensem in Calendario nouo incurrere. 70

Pascha non debito tempore celebrare, quando sit peccatum. 73

Pascha celebrari non debere Luna xv. falsò, ac temerè affirmari à Mæstlino. 254

Pascha ne Luna xv. celebretur, nunquá prohibitum fuisse in Ecclesia. ibid.

Pascha frequenter ab Ecclesia celebratum esse Luna xv. 255

Pascha prope tempora Concilii Nicæni celebratum esse nonnunquam Luna xv. quæ Plenilunium medium præuenerit, & quare. ibid.

Pascha sæpe celebrari ante Pleniluniũ, si Nouilunium Cycli non sequeretur coniunctionem, quæ in cœlo fit. 257

Pascha circa tempora Concilii Nicæni frequenter incidisse in Lunam xiiii. propterea quòd Nouilunia ab aureis numeris nimis citò monstrabantur. 261

Pascha contingeret sæpe celebrari vltimo mense, si Nouilunia nimis postponerentur. 265

Pascha anni 1598. ritè celebrari ex præscripto noui Calendarii, contra Mæstlinum, Io. Antonium Maginum, & alios nonnullos. 262

Pascha anni 1598. non rectè à Magino in suis Ephemeridibus reiici ex die 22. Martii in diem 29. 263

Pascha nunquam ab Ecclesia ex Luna xv. si in eam Dominica incidit, dilatum esse in aliam hebdomadam; cum hoc decretis Patrum repugnet. ibid.

Pascha vt ritè celebretur, quinque errores præcipuos vitandos esse, cosque in nouo Calendario, quantum per Cyclum licuit, vitatos esse. 296

Pascha quorundam annorum à Mæstlino prolatorum nõ cadere in Lunam xiiii. vt falsò existimat, sed in oppositionem mediam, duobus annis exceptis. ibid.

Pascha annis 1503. 1514. ante correctionẽ rectè

rectè esse celebrari ex præscripto Calendarij Gregoriani, si non cogitentur ex illis exempti 10. dies, vt par est. 297
Pascha in Lunam xiiij. nonnunquam incidere posse ex imperfecta Cycli natura. 298
Pascha ob imperfectam Cyclorum naturã necessariò incidere interdum in principium quartæ hebdomadæ. 299
Pascha vt dicatur, ex vsu Ecclesiæ antiquissimo non cadere in vltimum, vel secundum mensem, quid requiratur. 300
Pascha nonnunquam celebrari posse, ex vsu Ecclesiæ, in secundo, & vltimo mense, propter annos communes, ac bissextiles, etiamsi annus Iulianus verus esset. 300
Pascha quando in veteri Calendario vel in secundo mense, vel post Lunam xxj. contra Patrum decreta celebratum sit. 315
Pascha persępe non rectè celebraretur, si Epactę citius in Calendario Nouilunia indicarent; prę sertim anno 1598. 262
Pascha prohiberi à Patribus celebrari Luna xiiii. non autem Luna xv. 23
Pascha Hebręorum, vel Luna xiiii. Paschalis, quo pacto in manu reperiatur. 371
Pascha qua ratione cũ aliis festis mobilibus in manu inueniatur. 371
Pascha Hebręorum, siue Luna xiiii. Paschalis, quo pacto memoriter inueniatur. 374
Pascha Hebręorum, seu Luna xiiii. Paschalis, qua ratione aliter memoriter reperiatur. 375
Pascha quo pacto cum aliis festis mobilibus reperiatur memoriter, sine collocatione Epactarum, & literarum Dominicalium in manu. 377
Pascha quo pacto cum aliis festis mobilibus, ex aureis numeris, inueniatur in manu. 381
Paschę celebrandi prę ceptum ex sacra scriptura. 5
Paschę celebrationem Dominica prima post Lunam xiiii. primi mensis, temporibus Apostolorum incepisse, essęque traditionem Apostolicam. 12
Paschę celebrationem consistere in tribus. 16
Paschę celebrationi non officere, etiãsi ęquinoctium non semper in ipsum diem 21. Martii incidat, sed interdum cum aliquantum antecedat, vel subsequatur. 32
Paschę celebratio cur habuerit tot dissensiones inter Ecclesiam Orientalem, & Occidentalem 262
Paschalia Nouilunia, ex decreto Concilii Nicęni, quę, & quot sint. 16
Paschalia Nouilunia secundum Concilium Nicęnum, quę tanquam non Paschalia reiecta sint ante correctionem Calendarii, propter errorem ęquinoctii. 17
Paschales Lunationes in nouo Calẽdario, cur non omnes sint 29. dierum, vt in veteri. 111
Paschalis Luna xiiii. ex vsu Ecclesiæ quæ. 256
Paschales termini auctoritate Concilii Nicæni constituti, qui sint. 16
Paschalis celebrationis errores, qui ante restitutionem Calendarii committebantur. 17. & 18
Paschale Nouiluniũ quinti diei Aprilis desinere esse Paschale, & Nouilunium non Paschale septimi diei Martii incipere esse Paschale, quando fit transitus de superiori linea tabulæ expansę ad inferiorem. 279
Paschale Nouiluniũ octaui diei Martii desinere esse Paschale, & Nouilunium nõ Paschale sexti diei Aprilis incipere esse Paschale, quando fit transitus de inferiore linea tabulæ expãsę ad superiorẽ. 280
Paschalia plenilunia in Aprili quorundam annorum à Męstlino prolatorum, nõ esse secundi mensis, vt ipse falsò putat, sed ad primum pertinere. 281
Paschales Lunas xiiii. ab Ecclesia referri ad 21. diem Martii æquinoctio destinatum, etsi interdum ab eo die æquinoctium distet. ibid.
Paschales Lunas xiiii. noui Calendarii circa tempora Concilii Nicæni frustra oppugnari à Mæstlino; cum a Lunis xiiii. Paschalibus aureorum numerorum illius temporis non differant. 294

INDEX ALPHABETICVS.

Paſchales Lunas xiiii. Epactarum noui Calendarii, & aureorum numerorum, eſſe eaſdē tempore Cōcilii Nicæni. 295

Paſchalis Luna xiiii. ſiue Paſcha Hebræorum, quo pacto in manu reperiatur. 371

Paſchalis Luna xiiii. ſiue Paſcha Hebræorum, quo pacto memoriter inueniatur. 374

Paſchalis Luna xiiii. ſiue Paſcha Hebræorum, qua ratione aliter inueniatur memoriter. 375

Paſchali Luna xiiii. cadente in Dominicam, cur Paſcha in ſequentem Dominicam transferatur. 7

Patres Concilii Nicæni, & Iulium Cæſarem, nihil præcepiſſe de ſubtilitatibus Aſtronomicis, vere affirmari à Mæſtlino. 65

Patrum, & Conciliorum variæ auctoritates, Paſcha celebrandum eſſe Dominica prima poſt Lunam xiiii. primi menſis. 8

Patrum, & Conciliorum decretis Eccleſiam non repugnare, etſi interdum Paſcha celebret vel in vltimo menſe, vel in ſecundo; cum hoc nullo modo vitari queat. 42

Peccatum quando ſit, Paſcha non debito tempore celebrare. 73

Perfectio ac perpetuitas Calendarii Gregoriani in quo conſiſtat. 43

Periodus anomalię ęquinoctiorum ex Copernico quanta ſit. 48

Periodus anomalię ęquinoctiorū quādo inceperit ante Chriſti ortum. ibid.

Periodus anomalię æquinoctiorū quo anno Chriſti iterum inceptura ſit. ibid.

Perpetuitas, ac perfectio Calendarii Gregoriani in quo conſiſtat. 43

Philonis Iudęi de celebratione Paſchæ ſententia. 6

Pii primi de celebratione Paſchæ decretum. 8

Plenilunia, Nouiluniaque media, qua ratione ex tabulis Epactarum ſupputentur. 272

Plenilunia Nouiluniaque media vt verè inueniantur, cur ad calculum addendi ſint omnes dies exempti, quanquam in tabula expanſa non ſit factus deſcenſus per tot lineas Epactarum. 274

Plenilunia Paſchalia in Aprili quorundā annorū à Męſtlino prolatorum, non eſſe ſecundi menſis, vt ipſe falsò putat, ſed ad primum pertinere. 281

Pontificis Romani arbitrio omnes Principes Chriſtianos permiſiſſe, vt vtrā mallet, viam intercalandi eligeret. 38

Præceſsionis æquinoctiorum æquatio maxima quanta ſit. 54

Primum menſem à quibuſdam non rectè definiri. 14

Primum menſem rectè dici eum, cuius Luna xiiii. in diem æquinoctii incidit, vel eum proximè ſequitur. 15

Primus menſis, qui. 5

Principes Chriſtianos omnes arbitrio Pontificis Romani permiſiſſe, vt vtram mallet, viam intercalandi eligeret. 38

Prutenicæ tabulæ, quæ hodie ab omnibus ferè vſurpantur, cur incertæ iudicari poſsint. 29

Prutenicas tabulas ad Calendarii reſtitutionem eſſe adhibitas. 67

Ptolemæi annus quantus ſit. 36

Ptolemæi annus quot annos requirat, vt æquinoctium anticipet vnum diem. 37

Q

QVartadecimanorum hæreſim in celebratione Paſchæ fugiendam eſſe. 8

Quartadecimanorum hæreſim Eccleſiam non incurrere, etſi interdum Paſcha celebret, ob imperfectam Cyclorum naturam, Luna xiiii. 27

Quartadecima Luna Paſchalis, ex vſu Eccleſiæ, quæ. 256

Quartamdecimam Lunam Cycli ex Theophilo Alexandrino, & S. Cyrillo, eſſe eam, quæ ex tabulis Aſtronomicis eſt xvi. à coniunctione. 265

Quartaſdecimas Lunas primi menſis ab Eccleſia referri ad diem 21. Martii. æquinoctio deſtinatum, etſi interdum ab eo die æquinoctium diſtare comperiatur. 281

Quar-

Quartaſdecimas Lunas Paſchales noui Calédarii circa tẽporaCõcilii Niceni fruſtra oppugnari à Mæſtlino; cum à Lunis xiiii. Paſchalibus aureorum numerorum illius temporis non differant. 294

Quartasdecimas Lunas Paſchales Epactarum noui Calendarii, & aureorum numerorum, eaſdem eſſe tempore Concilij Nicæni. 295

Quartamdecimam Lunam non eſſe dié, qui oppoſitionem veram proximè antecedit, vt nonnulli volunt. 256

Quartamdecimam Lunam, & oppoſitionem Solis ac Lunæ, non eſſe idem, vt vult Mæſtlinus. 256. & 275

Quartadecima Luna Paſchalis, ſiue Paſcha Hebræorum, quo pacto in manu reperiatur. 371

Quartadecima Luna Paſchalis, ſiue Paſcha Hebræorum, qua ratione per ſolam Epactam currentem inueniatur memoriter. 374

Quartadecima Luna Paſchalis, ſiue Paſcha Hebræorum, quo modo aliter per Epactam currentem memoriter reperiatur. 375

Quartadecima Luna nonnunquàm Paſcha celebratum eſſe circa tempora Concilii Nicæni, eò quòd aurei numeri nimis cito Nouilunia indicabant. 261

Quartadecima Luna Paſcha celebrari, ſemper fuiſſe prohibitum, non autem Luna xv. 254

Quartasdecimas Paſchales debere antecedere medias oppoſitiones vno tantum die, vel in eaſdem incidere, vel certè non multò poſt eas reperiri. 257

Quartaſdecimas Paſchales ita à Męſtlino oppugnari, vt ab eo Cyclus Epactarum noui Calendarij potius confirmetur, quã deſtruatur. 275

Quarta hebdomada celebrari neceſſariò nonnunquam Paſcha, ob imperfectam Cyclorum naturam. 299

Quarto quoque anno centeſimo intercalationem vnius diei adhibendam, vel potius retinendam, ſimilem eſſe intercalationis viſitatę quarto quoque anno non centeſimo adhibendæ. 45

Quarto quoq; anno intercalatio vnius dici, cur maior ſit, quàm oporteat. 36

Quartus quiſque annus cur biſſextilis. ibid.

Quartus quiſque annus centeſimus poſt correctionem anni, cur ſolus maneat biſſextilis, alii vero centeſimi anni non biſſextiles. 44. & 45

R

RAdicem æquationis Epactarum refe rendam eſſe ad annum Domini 550. & quare. 141

Radices feſtorem mobilium, quæ. 371

Ratio intercalandi quæ adhibita ſit, vt æquinoctium prope 21. diem Martii conſeruetur. 34

Ratio intercalationis ad medium annum inſtituta, quo pacto ſeipſam emendet. 39

Ratio æquandi anni Solaris cur duplex ad Principes Chriſtianos à Gregorio xiii. miſſa ſit. 153

Rationem intercalandi ad annum medium inſtitutam, nihil incommodi afferre, quod alicuius momenti ſit. 40

Rationes duæ intercalandi ad æquinoctium in die 21. Martii retinendum: vna ad inæqualitatem anni Solaris, altera ad mediam anni magnitudinem, inſtituta. 38

Ratio intercalandi ad annum medium inſtituta, cur in anni reſtitutione delecta ſit. ibid.

Rationem intercalandi æquabilem, & vniformem neceſſario pręſcribendam fuiſſe in hoc correctionis negotio. 39

Ratio intercalandi ad annum maximũ inſtituta, quare ſit incommoda. ibid.

Ratio intercalandi ad anni magnitudinem minimam inſtituta, cur apta non ſit. ibid.

Rationem intercalandi, vt æquinoctiũ in die 21. Martii retineatur, reddi difficilem, ob inæqualitatem anni Solaris 37

Receſſum æquinoctii á 21. die Martii locum duntaxat habere in tabulis Prutenicis. 71

Receſſum æquinoctii à 21. die Martii

præuiſum eſſe ab auctoribus Calendarij noui, vt teſtantur duæ viæ æquationis in Compendio nouę rationis reſtituendi Calendarii ad Principes Chriſtianos miſſo. ibid.
Regula triplex ad æquationem Epactarum rectè inſtituendam, atq; in infinitum continuandam. 144
Regula inueniendi aureum numerum cuiuſlibet anni, in manu. 329
Regula inueniendi aureum numerum cuiuſlibet anni, per præcepta Arithmeticæs. 330
Regula inueſtigandi Epactam cuiuſlibet anni, ante correctionem Calendarii. ibid.
Regula inueſtigandi Epactam cuiuſlibet anni, poſt emendatum annum vſque ad annum 1700. excluſiuè. ibid.
Regula inueſtigandi Epactam cuiuſuis anni poſt annum 1700. 334
Regula inueſtigandi Nouilunia memoriter per Epactas, prout in Calendario nouo annotantur. 338
Regula inueniendi ætatem Lunæ memoriter, prout in Calendario numeratur. 340
Regula cognoſcendi Lunationes dierum 30. & 29. in Calendario. ibid.
Regula inueniendi Nouilunia per Epactas, & méſium Calendas, memoriter. 340
Regula inueſtigandi ætatem Lunæ memoriter per Epactas, Calendas, ac dies menſium. 341
Regula inueniẽdi Regulares Lunę. 341
Regula inueniendi ętatem Lunę, & Nouilunia, per Regulares Lunę, & Epactas, memoriter. 342
Regula inquirendi Cyclum Solarem cuiuſlibet anni, in manu. 345
Regula inueſtigandi Cyclum Solarem per prękepta Arithmetices. 348
Regula inueniendi literam Dominicalem ante, & poſt correctionẽ anni, ex Cyclo Solari. ibid.
Regula inueniendi literam Dominicalem, poſt anni correctionem, per Cyclum Solarem immutatum. 354
Regula inueniendi literam Dominicalem ante correctionem anni, ſine Cyclo Solari, longè facillima. 360
Regula inueniendi literam Dominicalem poſt anni reſtitutionem, ſine Cyclo Solari, longè etiam facillima. ibid.
Regula cognoſcendi annos non centeſimos biſſextiles, & communes. 367
Regula cognoſcendi annos centeſimos biſſextiles, & non biſſextiles. ibid.
Regula cognoſcendi, quot dies intercalares omiſsi ſint vſque ad quemcunque annum centeſimum incluſiuè. 368. & 369
Regula inueniendi feſta mobilia in manu. 371. & 372
Regula inueniendi Lunam xiiii. Paſchalem, ſiue Paſcha Hebræorum. 371. 374. & 375.
Regula inueniendi Paſcha, cum aliis feſtis mobilibus memoriter, ex cognita Luna xiiii. Paſchali. 377
Regula inueniendi feſta mobilia ex aureis numeris, ante anni reſtitutionem. 381
Regula inueniendi primam Dominicam Aduentus. 381. & 382
Regula inueniendi numerum Dominicarum inter Pentecoſten, & Aduentum Domini. 383. & 384
Regula inueniendi literam Dominicalem Calendis cuiuſlibet méſis aſcriptam; & à qua feria quilibet menſis incipiat. 387
Regula inueniendi literam Dominicalem cuicunque diei anni aſcriptam; & à qua feria dies ille denominetur. 388. & 389.
Regula denominandi dies menſium à Nonis, Idibus, & Calendis. 390
Regula cognoſcendi, quotus dies menſis ſit quilibet dies à Nonis, Idibus, & Calendis denominatus. 391
Regula inueniendi Indictionem cuiuſuis anni, in manu. ibid.
Regula inueniendi Indictionem cuiuſuis anni per præcepta Arithmeticæs. ibid.
Regula inueniendi diem, quo Sol quoduis ſignum Zodiaci ingrediatur. 395
Regula inueniendi gradum Zodiaci, in quo Sol quouis die propoſito exiſtat. ibid.

10

INDEX ALPHABETICVS.

Regula inueniendi locum Lunę in Zodiaco, plus minus, quouis die propoſito. 396. & 397

Regula cognoſcendi, quot horis Luna noctu luceat. 397. & 398

Regulares Lunę quid ſint, & quo pacto inueniantur. 341

Regulares Lunę in nouo Calendario diuerſas eſſe à Regularibus veteris Calędarii. ibid.

Remedium adhibendum quod ſit, ne ęquinoctium, propter nimiam quarto quoq; anno intercalationem adhibitam, verſus principiũ menſis progrediatur. 36

Reſponſio ad primum argumentum Mæſtlini aduerſus æquationem æquinoctij 67

Reſponſio ad ſecundum argumentum Mæſtlini aduerſus æquationem æquinoctii. 68

Reſponſio ad tertium argumentum Mæſtlini aduerſus æquationem æquinoctij. 71

Reſponſio ad quartum argumentum Mæſtlini aduerſus æquationem æquinoctij. 78

Reſponſio ad quintum argumentum Mæſtlini aduerſus æquationem æquinoctij. 79

Retrogrado ordine cur Epactæ collocatæ ſint in Calendario potius, quàm ordine naturali numerorum. 107

Reſponſio generalis ad omnia argumẽta Męſtlini, & aliorum, quæ aduerſus æquinoctij æquationem excogitari poſſunt. 81

Reſponſio generalis ad omnia argumenta Mæſtlini, & aliorum, quę aduerſus Nouilunia Epactarum noui Calendarij afferri poſſunt 279

Reſponſio ad duo argumenta Mæſtlini, quibus probare conatur, pleraque Plenilunia Paſchalia noui Calendarii, propter eliſionem 3. dierum intercalarium ex 400. quibuſque annis, pertinere ad ſecundum menſem: Item multos terminos Paſchales ad vltimum menſem pertinere. 279

Reſponſionem auctoris eſſe Mæſtlino trabem in oculis. 319

Reſtaurationem Calendarij non eſſe opus impoſsibile, aut laborem inanem, vt Mæſtlinus putat; quanquam nullus Cyclus omnino motibus cæleſtibus reſpondeat. 275

Reſtitutio æquinoctii ad diem 21. Martii, quàm ſit facilis per omiſsionem, vel intercalationem vnius, vel aliquot dierum, ex edicto ſummi Pontificis. 154

Reſtitutio Calendarii, quod ad Cyclũ Calendario inſcribendum attinet, cur antiquis viſa ſit ſemper perdifficilis. ibid.

S

SAltum Lunę ſemper fieri, cumaureus numerus eſt j. aliàs nunquam, ſiue annus Lunaris ſit communis, ſiue Emboliſmicus: duobus annis Emboliſmicis Epactarum xix. xviij. exceptis, currente aureo numero 19. In ijs enim ſaltus Lunæ fit, currente aureo num. 19. non autem j. 249

Saltum Lunæ, & Emboliſmos efficere, vt nonnunquam duę, vel tres Lunationes continuę ſint 29. dierum: & duæ, vel quatuor dierum 30. ibid.

Saltus Lunę apud Cõputiſtas, quid. 248

Saltus Lunæ quando dici quoque poſſit fieri in anno Emboliſmico. ibid.

Saltus Lunę cur pleriſq; diſpliceat. 249

Scriptura ſacra quid de Paſchę celebratione pręcipiat. 5

Seminarium perpetuum rixarum, & diſcordiarum futurum in Eccleſia, ſi veri motus in celebratione Paſchę obſeruarẽtur, ob tabularum Aſtronomicarum varietatem, & inconſtantiam. 28

Sententia de æquinoctii reſtitutione, quam Gregorius xiii. in anni correctione ſecutus eſt. 19

Sententię varię de ęquinoctii reſtitutione. ibid.

Sententiarum aliarum de æquinoctij reſtitutione, præter eam, quæ annum mediũ aſſumit, incommoditas. ibid.

Signum Zodiaci, in quod Sol quolibet menſe ingreditur, quo pacto cognoſcatur. 394

Signum Zodiaci cuiuſlibet menſis, quo die

die Sol ingrediatur, qua ratione cognoſcatur. 395
Signi cuiuſlibet in Zodiaco gradus, in quo Sol quouis die propoſito exiſtat, quo pacto reperiatur. ibid.
Similitudo inter medias Luminarium coniunctiones,& æquationem æquinoctii ad annum medium inſtitutam. 40
Similitudo inter intercalationem quadringenteſimo quoque anno, & intercalationem vſitatam quarto quoque anno adhibendam. 45
Similitudo inter æquationem anni Solaris in centeſimis annis adhibendam, & æquationem annis Lunaris apud Arabes. 47
Sol in quod ſignum Zodiaci quolibet menſe ingrediatur, qua via cognoſcatur. 394
Sol quibus diebus ſignum cuiuſlibet mẽſis ingrediatur,quo pacto ſciatur. 395
Sol quo in gradu Zodiaci quouis die propoſito exiſtat, qua ratione cognoſcatur. ibid.
Solarem annum non eſſe ſemper eiuſdẽ magnitudinis. 37
Solarem annum eſſe inæqualem,cur veteres ſuſpicati ſint. ibid.
Solares anni 19. quot dies contineant. 85
Solares annos 19. continere 235. Lunationes medias. ibid.
Solares annos 19.continere 235.Lunationes Ciuiles. ibid.
Solaris annus duplex:Aſtronomicus, & Ciuilis. 35
Solaris annus Aſtronomicus quid. 35
Solaris annus Aſtronomicus conſtat ex diebus,horis,horarumq; fragmentis. 35
Solaris annus Ciuilis quid. ibid.
Solaris annus Ciuilis neceſſario conſtat ex diebus integris. ibid.
Solaris annus Aſtronomicus non ſemper ab eodem momento eiuſdem diei incipit. ibid.
Solaris annus quartus quiſque cur ſit biſſextilis. 36
Solaris annus ſecundum Ptolemæum quantus. ibid.
Solaris annus ſecundum Albategnium quantus. 37
Solaris annus ſecundum Alphonſinos, quantus. 21. & 37
Solaris annus non eſt ſemper eiuſdem magnitudinis. 37
Solaris anni æquandi duplex ratio cur ad Principes Chriſtianos miſſa ſit à Gregorio xiij. 153
Solaris anni Aſtronomici cognitionem eſſe neceſſariam ad annum Ciuilem rectè inſtituendum. 36
Solaris anni inæqualitas à Copernico obſeruata. 37
Solaris anni magnitudo maxima & minima, quę ſit ſecundum Copernicũ. ibid.
Solaris anni magnitudo quando ſit maxima, quando minima, & quando mediò modo ſe habeat, ex Copernici obſeruatione. 50
Solaris anni magnitudo ſecundum Iulium Cæſarem, & Eccleſiam. 21
Solaris anni inæqualitatem reddere difficilem rationem intercalandi, vt æquinoctium in die 21. Martij retineatur. 37
Solaris anni magnitudinem mediã aptiſſimam eſſe ad æquationem anni inſtituendam. 39. & 72
Solaris anni inæqualitatem efficere, vt æquinoctium in vtramque partem à die 21. Martij recedat. 69
Solaris anni magnitudo ſi fortè diuerſa reperiatur, qua ratione tabula æquationis Epactarum inſtauranda ſit. 151
Solaris anni media magnitudo, cur ad æquationem æquinoctij delecta ſit. 38
Solaris anni maximam magnitudinem ad æquationem anni Solaris non eſſe idoneam,& quare. 39
Solaris anni minima magnitudo, cur ad æquationẽ anni Solaris apta nõ ſit. 39
Solaris anni media magnitudo, cur ſola ad annũ Solarẽ æquandũ apta ſit. 39
Solaris anni æquationem non omni ex parte vero motui reſpondere, præuiſum eſſe ab auctoribus Calendarij, vt propterea fruſtra eam Mæſtlinus inſectetur. 318
Solaris anni æquationem reſpondere omnino numero dierum exemptorum, ſi

ad anteactos annos retrahatur, non esse necessarium. 308
Solaris cycli, & Epactarũ æquationem nõ oppugnari à Mæstlino ex proprijs. 319
Solaris Cycli quemlibet annum incipere à Ianuario: quod etiam de aureo numero, Epacta, & Indictione dicendum est. 326
Solaris Cyclus quid. 344
Solaris Cyclus quo pacto in digitis collocetur, ad inueniendum cuiuslibet anni propositi Cyclum Solarem. 344.& 345
Solaris Cyclus cuiusuis anni, quo pacto inueniatur. 345
Solaris Cyclus cuiuslibet anni, qua ratione ex tabula reperiatur. 346
Solaris Cyclus cuiusuis anni, qua arte p præcepta Arithmetices inueniatur. 348
Solaris Cycli dispositio in manu ad literam Dominicalẽ cuiuslibet anni ex Cyclo Solari reperiendam. 349
Solaris Cycli immutatio facillima, ad literam Dominicalẽ cuiuslibet anni post anni restitutionem inueniendam. 354
Solaris Cycli, vel Epactarum æquationem à Mæstlino non recte oppugnari. 306
Solarem Cyclum in Calendario nouo malitiosè reprehendi à Mæstlino. 301
Solaris Cycli æquatio, quare præteritis annis non omnino quadrare possit. 301
Solutio primi argumenti Mæstlini aduersus æquationem æquinoctij. 67
Solutio secundi argumẽti Mæstlini aduersus æquationem æquinoctij. 68
Solutio tertij argumenti Mæstlini aduersus æquationem æquinoctij. 71
Solutio quarti argumenti Mæstlini aduersus æquationem æquinoctij. 78
Solutio quinti argumenti Mæstlini aduersus æquationem æquinoctij. 79
Solutio generalis omnium argumentorum Mæstlini, & aliorum, quæ contra æquationem anni Solaris in nouo Calẽdario præscriptam excogitari possunt. 81
Solutio generalis omnium argumentorum Mæstlini, & aliorum, quæ aduersus Nouilunia Epactarum noui Calendarij afferri possunt. 274
Solutio duorum argumẽtorum Mæstlini, quorum altero probare conatur, propter elisionem 3. dierum intercalariũ ex 400. quibusque annis pleraque Plenilunia Paschalia noui Calendarij pertinere ad secundum mensem: altero verò, multos terminos Paschales noui Calendarij ad vltimum mensem spectare. 279

T

TAbella monstrans, quando anomalia æquinoctiorum in 8. præcipuis partibus existat. 49
Tabella Cycli Epactarum perpetua in Calendario Gregoriano, vna cum tabula æquationis, qua arte constructa sit. 145
Tabellæ Cycli Epactarum perpetuæ, quę in Calendario Gregoriano proposita ite, vsus. 149
Tabellę duę ad inueniendam Epactam cuiusq; anni ab anno correctionis vsque ad annum 1900. 343
Tabula complectens omnem varietatem ęquinoctiorum, & inequalitatis annorum, in vna integra periodo anomalię ęquinoctiorum. 50
Tabula Epactarum expansa quo pacto constructur. 130
Tabula Epactarum expansa. 132
Tabula æquationis Epactarum tabulæ expansæ quo pacto constructur. 139
Tabula æquationis Epactarum tabulæ expansæ. 134
Tabula æquationis Epactarum qua ratione instauranda sit, si fortè alia anni magnitudo inueniatur. 151
Tabula æquationis Epactarum qua ratione instauranda sit, si fortè Luna non in annis $312\frac{1}{2}$ sed vel in paucioribus, pluribusue anticipare vnum diem comperiatur. 152
Tabula quælibet ex 30. tabulis Lunationũ cur semper incipiat à ✳. vel ☽. ibid.
Tabula omnium Lunationum totius anni secundum aureos numeros veteris Calendarii. 251
Tabula Nouiluniorum totius anni perpetua, secundum Epactas Gregoriani Calendarii. 253

INDEX ALPHABETICVS.

Tabula plurium annorum ostendens, plurima Nouilunia Epactarum, si promotæ essent per vnum diem sursum in Calendario, anteuertere coniunctiones veras. 259

Tabula ad aureum numerum inuenien dum quouis anno proposito. 332

Tabula ad Cyclum Solarem inuenien-dum. 347

Tabula ad literam Dominicalem inue-niendam, ex Cyclo Solari. 353

Tabula ad literam Dominicalem inue-niendam, sine Cyclo Solari. 365

Tabula festorum mobilium. 386

Tabula festorum mobilium quo pacto dispositioni eorundem festorum in manu respondeat. 385

Tabula ad Indictionem cuiuslibet anni inueniendam. 393

Tabulæ Prutenicæ, quę hodie ab omnibus vsurpantur, cur incertę iudicari possint. 29

Tabulę Astronomicę etiamsi extarent absolutissimę, frustra tamen veri motus adsciscerentur ab Ecclesia, ob Meridianorum varietatem. 31

Tabulę ęquationis Epactarum condendę totum laborem consistere in primo spatio 10000. annorum. 147

Tabulę Epactarum expansę, & tabulę ęquationis Epactarum vsus. 148

Tabulę 30. omniũ Lunationum totius anni, respondẽtes 30. Cyclis decennouen nalibus tabulę expansę. 206

Tabulę Nouiluniorum totius anni per petuę explicatio. 252

Tabulę Epactarum ad Noui lunia, Pleniluniaque media calculanda. 270

Tabulę ęquationis literarum Dominicalium perpetuæ constructio. 303

Tabulæ ad aureum numerum cuiusque anni inueniendum constructio. 330

Tabulæ ad Cyclum Solarem cuiusuis anni inueniendum constructio. 346

Tabulæ ad literam Dominicalem ex Cyclo Solari inueniendã constructio. 352

Tabulæ ad literam Dominicalem sine Cyclo Solari inueniendam constructio. 364

Tabulæ ad Indictionem cuiusuis anni inueniendam constructio. 394

Tabulam æquationis Epactarum conti neri Cyclo 300000. annorum, 147

Tabularum astronomicarum inconstãtia vnde proueniat. 30

Tabularum Astronomicarum inconstantiam non obesse perfectioni, ac perpetuitati Calenda rii Gregoriani. 67

Tabularum 30. omnes Lunationes 30. Cyclorum decennouennalium tabulę expansæ complectentium explicatio. 205

Tabulas Astronomicas nullas ad hanc vsque diem extructas esse, quæ veros motus sine errore exhibeant ad multos annos. 29

Tabulas Prutenicas ad Calendarium restituendum esse adhibitas. 67

Tabulas medii motus Lunæ vtiles esse ad examinandum Cyclum quemcunque propositum. 256

Tabulas Astronomicas magni faciendas esse, etiamsi longo tempore durare nequeant. 30

Tabulis Alphonsinis in motu Solis, ac Lunæ, nonnullos Astronomos magis fidere, quàm Prutenicis. ibid.

Termini Paschales auctoritate Concilii Niceni constituti, qui sint. 16

Theophilum Alexandrinum, & S. Cyrillum appellare Lunam xiiii. ex Cyclo eam, quæ ex tabulis Astronomicis est xvj. à coniunctione. 265

Tropicus annus Solaris quando sit maximus, quando minimus, & quando medio modo se habeat, ex Copernici obseruationibus. 50

V

VAriæ sententię de ęquinoctii restitutione. 19

Varietatem tabularum Astronomicarum nõ obesse perfectioni, & perpetuitati Calendarii Gregoriani. 67

Veteres cur suspicati sint, annum esse inæqualem. 37

Victoris Papæ de celebratione Paschæ decretum. 8

Zodiaci

Z

ZOdiaci gradus, in quo Sol proposito quouis die existat, quo pacto reperiatur, 395

Zodiaci locus, in quo Luna quouis die proposito existat, qua ratione ferè exploretur, 396. & 397

Zodiaci locus, in quo Luna quolibet dato die existat, & tempus, quo noctu luceat, quare non exquisitè memoriter possit reperiri. 398

Zodiaci signa quibus mensibus tribuantur, singula singulis. 394

Zodiaci signum quodlibet quo die Sol ingrediatur. 395

INDICIS ALPHABETICI FINIS.

Bayerische
Staatsbibliothek
MUNCHEN

ERRATORVM CORRECTIO

Pag.	Lin.	Errata.	Correctio.
18	40	ſequerentur	ſequeretur
23	31	Paſchæ celebrant	Paſcha celebrant
37	2	Hor 6.	Hor 5.
41	32	cum ea æquinoctium	cum ex æquinoctium
45	35	16.24.	16.20. 24.
67	17	ſi ea ad	ſi ex ad
70	30	& in tertiam	& in quartam
71	29	ad 21 Martij ad	à 21.Martii ad
75	7	tandem 21.	diem 21.
82	20	ut in eo Calendario	ut eo in Calendario
106	34	addenda ſint 13.	addenda ſint 12.
153	19	numerus	munus
255	1	Conciliorumque Pontificum	Conciliorum, ſummorumque Pontificum
280	8	definere autem Paſchale	definere autem eſſe Paſchale
318	2	congruerent	congruent
331	20	numerum	numerorum
335	6	cui propoſitus	cui uoci propoſitus
345	13	anno 600.	annus 600.
358	9	arte omnes	arte annos omnes
371	2	Præcipue	Præcipua
397	11	mouetur ab	mouetur vno die ab

Præter hæc

Pagina 91. In Martio proximè ſub aureo numero xij. è regione diei 23. deeſt aureus numerus 1.

Pagina 93. In Auguſto deeſt dies 31. quo appoſito, ſcribendi ſunt numeri Calendarum, vt in Ianuario, vel Decembri.

Pagina 195. Epacta 25. è regione xxvj. deleatur, & ſcribatur è regione xxv.

Poſt paginam 241. vſque ad paginam 248. corrigendi ſunt paginarum numeri.

Pagina 277. è regione anni 1571. primæ tabellæ ſub D. H. M. lege 9.4.6.

Pagina 282. Vltimis quinque-lineis tabellæ dele (Apr.) & ſcribe (Mar.)

Alia errata leuiora facile prudens lector corriget.

APOLOGIAE CALENDARII NOVI

ADVERSVS MICHAELEM MAESTLINVM
Mathematicum Tubingenſem

LIBER PRIMVS.

PRAEFATIO.

QVOD *ſummis votis Concilia Oecumenica, quod omnes Mathematici, & boni omnes ſemper expetiuerunt, vt Calendarium Romanum ab erroribus, in quos ob inæquales Solis, ac Lunæ curſus diuturnitate temporis erat prolapſum, reuocaretur, hoc ſuperioribus annis à Gregorio XIII. Pont. Max. conſultis per literas totius orbis Chriſtiani Principibus, adhibitisq; peritiſſimis Mathematicis, Deo adiuuante, perfectum atque abſolutum eſt. Quæ res cum à Rodolpho II. Romanorum Imperatore ſemper Auguſto, à Regibus, Principibusque Chriſtianis, à Rebus pub. & à præcipuis Academijs, mirifica, & penè incredibili voluntatum, ſtudiorumque conſenſione probata eſſet, atque laudata; deinde legibus, vt ab omnibus ſanctè obſeruaretur, confirmata eſt. Vnus hiſce diebus prodijt Michael Mæſtlinus neſcio quis Gœppingenſis, in Acade-*

mia Tubingenſi Mathematicus, qui arrogantia plus quam hæretica tumens non ſolum factum hoc Pontificis omni memoria dignum, perinde ac cętera omnium Pontificum præcepta, ac leges, pro nihilo habet, atque contemnit, (quod omnium ſemper hæreticorum fuit proprium) verum etiam edito longo ſatis ac verboſo examine, Calendarij emendationem funditus euertere conatur, idque tam præcipiti proiectaque audacia, vt quaſi alter Iſmael, cuius manus contra omnes, in Pontificem ipſum Chriſti Vicarium, in Mathematicos omnes, in conſenſionem omnium fidelium ludibundus incurrat. Ediderat quidem prius, vt aſſerit, aliud examen Germanica lingua conſcriptum, quod in manus meas nondum peruenit; ſed quia id vidit tantas non habuiſſe vires, vt Calendarium è medio, quod optabat, tolleret, quippe quod non ſolum Catholici omnes, ſed plerique etiam hæretici eius præſtantia, ac veritate allecti receperint, addidit hoc alterum, quo ſane putat ſe victoriam de Calendario reportaſſe, atque ſilentium impoſuiſſe omnibus, qui id adhuc approbarunt, & vt reciperetur ab omnibus, ſuo hortatu, & conſilio apud Principes, ac Magiſtratus auctores extiterunt. Vt autem omnes videant, quàm arroganter, atque inſolenter in poſteriori hoc examine iſte centumgeminus Briareus non ſolum nouo Calendario, cæloque bellum indicat, verum etiam omnes, quot quot vbique gentium ſunt, Mathematicos ad pugnam prouocet, non abs re fore iudicaui, ſi inflata eius inſcriptio ad verbum hic inſeratur, quæ ita ſe habet.

Inſolens inſcriptio examinis Maſſiliani.

ALTERVM EXAMEN NOVI PONTIFICIALIS Gregoriani Calendarij, quo ex ipſis fontibus demonſtratur, quod nouum Calendarium omnibus ſuis partibus, quibus quam rectiſsimè reformatum vel eſt, vel eſſe putatur, multis modis mendoſum, & in ipſis fundamentis vitioſum ſit.

QVO AVCTOR vniuerſos Mathematicos, qui vel primum confecere nouum illud Calendarium, vel defendere hactenus, audacter prouocat, vt niſi impoſtores, & publicæ pacis in S. Romano Imperio turbatores haberi velint, ad hoc examen reſpondeant. Aut ſi reſpondere nequeant, vt ſe nimis temerario applauſu, & præcoci conſilio hoc Calendarium collaudaſſe, atque paſſim ad recipiendum perſuaſiſſe, ingenue, pro communis Patriæ ſalute, agnoſcant.

HAEC

HÆC *est glorioſi illius militis verborum iactatio, qua ſibi omnino perſuaſit, neminem ad eius examen reſpondere auſurum eſſe. Cui ego quidem examini vel propter obſcuritatem aduerſarij, vel propter apertas calumnias, atque ineptias, neminem arbitror, (coniecturam enim facio ex me) adhuc reſpondere voluiſſe. Neminem enim tam ſtultum, tam fatuum, tam cæcum fore exiſtimabant, apud quem aduerſus Pontificis Max. Imperatoris Rom. & Chriſtianorum Regum auctoritatem, Catholiciq; orbis conſenſionem vnius hominis loquacitas valeret. At cuius hominis? nempe eius, qui ex Germaniæ angulo Gœppinga, ex inſcitiæ latebris emerſus, ignotus omnibus, famam, celebritatemque nominis ex Romani Calendarij euerſione, velut ille olim ex Dianæ Epheſiæ ruina, quæreret. Ac me quidem, cum ſæpius à grauiſſimis viris ad reſpondendum incitarer, hæc ipſa cogitatio fecit vel ad ſuſcipiendum opus, vel ad exequendum, tardiorem. Ad extremum, cum ex amicorum literis cognouiſſem, detrectatione tam ignobilis certaminis, tanquàm conceſſione victoriæ, iſtum inſolentiſſimè debacchari, & quorundam nimis credulorum animos paulatim iam labare cœpiſſe, ſtatui hoc qualecunque certamen non defugere. Ego igitur, qui vnus ex ijs fui, quibus veteris Calendarij corrigendi negotium datum eſt, quantuluſcunque ſum, velut alter Dauid, diuina magis ope, quàm meis viribus fretus, cum iſto Golia, pro Eccleſiæ dignitate congrediar. Quis eſt enim iſte Philiſtæus incircumciſus, qui exprobrauit aciem Dei viuentis? Itaque hac Apologia, quantum in me erit, efficiam, (quando cum alijs me prouocat) vt omnes intelligant, nos impoſtores non eſſe, aut pacis perturbatores, ſed prudenti conſilio, ac neceſſario, errores è Calendario ſuſtuliſſe, ipſum vero neque, in quo correctio Calendarij conſiſtat, intellexiſſe, neque illud reſtitutum iam, atque emendatum rectè oppugnaſſe, ſed multa prauo animo & iniquo, in eo ad alienum ſenſum torſiſſe, vt facilius orbi terrarum imponeret, rudeſque, & imperitos in Calendarium nouum, tanquam innumeris vitijs, atq; erroribus refertum, ſimulque in Pontificem Max. eius auctorem concitaret. Silentio autem præteribo impias huius eccleſiæ turbinis voces aduerſus poteſtatem Pontificis Romani; cum omnium hæreticorum tam veterum, quàm recentiorum proprium ſemper fuerit, ab obedientia capitis Eccleſiæ (quod eſſe Pontificem Romanum, innumerabiles ferme Doctores ex Concilijs, & Patribus luce clarius demonſtrarunt) ſe ſubducere. Tantum iſtius omnium gentium correctoris examen pro virili examinabo, vt cuiuſmodi tandem ſit, perſpici queat. Cæterum oro, quæſoque eos, qui hoc volumen lecturi ſunt, ne ſi quando iſti, vti prouocauit, reſpondero, modeſtiæ, meique me oblitum putent: ſed meminerint tantam hæretici hominis audaciam Pontificiæ maieſtati inſolentiſſime inſultantem leniter, clementerque accipiendam non fuiſſe. Nam vt errantis inſcitia docenda eſt, ita furentis audacia frangenda. Id adeo D. Hie-*

Cur non citius ad examen Maſtlini reſponſum ſit.

ronymum, alioſque ſanctos patres factitaſſe cernimus, qui Hæreticorum impudentiam acri, vehementiqúe oratione retuderunt. Ne videlicet Catholicorum lenitas inſolentiam aleret, augeretque Hæreticorum, ſi homines arrogantiſſimi modeſtiam metum interpretarentur. Quo circa nemo erit tam iniuſtus rerum exiſtimator, qui non idem in eadem cauſa mihi quoque licere arbitretur: præſertim cum nouus iſte Golias vinci, ſterniqúe non poſſit, niſi porrecta, attritaque audaciſſimi hominis frons ſubinde feriatur. Verum faciemus id modice, vt ipſe quoque intelligat, nos non tam cruorem, quàm ruborem elicere voluiſſe. Vt autem reſponſum hoc meum neque infructuoſum ſit legentibus, & ab omnibus facilius percipiatur, explicanda in eo erunt, quæ ad negotium correctionis Calendarij opportuna viſa fuerint, atque inter cætera, cur emendari oportuerit, & in quo eius reſtitutio conſiſtat. Ita enim fiet, opinor, vt non ſolum calumnijs Mæſtlini ſatisfiat quam cumulatiſſime, verum etiam, vt omnibus alijs, qui nouum hoc Calendarium improbare nonnunquam ſolent, (non aliam ob cauſam arbitror, quàm quod rationes correctionis non plane illis ſint perſpectæ, ac cognitæ) ſilentium imponatur: cæteri autem, qui iamdiu noui Calendarij rationem diligentius cognoſcere expetunt, habeant aliquando, vnde vberiorem eius cognitionem petant. Sunt quidem omnia fundamenta reſtituti Calendarij copioſiſſime explicata in libro nouæ rationis reſtituendi Calendarij Romani: ſed quia liber ille tum ob intempeſtiuam mortem Gregorij XIII. felicis recordationis, tum ob alia impedimenta, quæ varia extiterunt, nondum in lucem prodijt, viſum eſt, quàm maxima fieri poteſt breuitate, exponere in hoc reſponſo ea, ſine quibus ſatisfieri cauillationibus Mæſtlini plene non poteſt. Totam vero Apologiam in duos libros tribuemus. In primo omnia, quæ ad Aequinoctium ſpectant, explicabuntur. Secundus cyclum Epactarum, atque literarum Dominicalium continebit, Epactaſque recte in Calendario diſpoſitas eſſe ad Paſcha debito tempore celebrandum, clariſſime demonſtrabit. His tertius liber accedet complectens regulas breuiſſimas, quibus computus eccleſiaſticus per articulos digitorum traditur.

Diſtributio huius operis in tres libros,

QVID IN SACRIS LITERIS DE PASCHAE celebratione præcipiatur, & quid de eadem à SS. Patribus, & Concilijs ſancitum ſit.

CAP. PRIMVM.

Præceptum de Paſchæ celebratione, ex ſcriptura ſacra.

PRINCIPIO igitur, vt à certis conſeſſiſque ordiamur, in Exodo cap. xij. Phaſe, ſiue Paſcha Hebræis præcipitur his verbis: *Dixit quoque Dominus ad Moyſen, & Aaron in terra Aegypti; Menſis iſte vobis principium menſium, primus erit in menſibus anni. Loquimini ad vniuerſum cœtum filiorum Iſrael, & dicite eis, Decima die menſis huius tollat vnuſquiſque agnum per familias & domos ſuas.* & paulo infra. *& ſeparabitis eum vſque ad quartamdecimam diem menſis huius, immolabitq; eum vniuerſa multitudo filiorum Iſrael ad veſperam.* & poſt pauca. *Eſt enim Phaſe (id eſt, tranſitus) Domini.* & infrà. *Habebitis autem hanc diem in monumentum, & celebrabitis eam ſolennem Domino in generationibus veſtris cultu ſempiterno.* Et paulo poſt. *Primo menſe, quartadecima die menſis ad veſperam comedetis azyma vſque ad diem vigeſimam primam eiuſdem menſis.* Deinde Leuitici cap. xxiii. *Hæ ſunt ergo feriæ Domini ſanctæ, quas celebrare debetis temporibus ſuis. Menſe primo, quartadecima die menſis ad veſperam Phaſe Domini eſt, & quintadecima die menſis huius ſolennitas azymorum Domini eſt.* Item Numerorum cap. ix. *Locutus eſt Dominus ad Moyſen in deſerto Sinai anno ſecundo, poſtquam egreſſi ſunt de terra Aegypti, menſe primo, dicens: Faciant filij Iſrael Phaſe in tempore ſuo, quartadecima die menſis huius ad veſperam, iuxta omnes ceremonias & iuſtificationes eius.* Et aliquanto poſt. *Locutusq; eſt Dominus ad Moyſen, dicens. Loquere filijs Iſrael: Homo qui fuerit immundus ſuper anima, ſiue in via procul in gente veſtra, faciat Phaſe Domino in menſe ſecundo, quartadecima die menſis ad veſperam.* Numerorum quoque Cap. xxviii. habentur hæc verba. *Menſe autem primo, quartadecima die menſis, Phaſe Domini erit, & quintadecima die ſolennitas.* Ex hiſce omnibus locis manifeſtum eſt, præceptum à Deo fuiſſe Hebræis, vt Phaſe, ſiue Paſcha celebrarent die quartadecima primi menſis ad veſperam.

Quando Iudæi Paſcha celebrarent ex præcepto diuino.

IS autem menſis Lunaris (menſibus enim Lunaribus Hebræi vtebantur) primus eſt, cuius dies xiiii. Lunæ (numerato etiam ipſo die Nouilunij, ſiue Neomeniæ) cadit vel in diem æquinoctij verni, vel poſt æquinoctium primo occurrit. Colligitur hoc non obſcure ex anti-

Menſis primus qui.

antiquioribus, & doctioribus Hebræis, qui semper Pascha secundum cyclum Lunarem in Luna XIIII. cadente in æquinoctium, vel ipsum proxime sequente celebrandum esse tradiderunt. Cuius rei testis locupletissimus est Iosephus Iudæus libro III. Antiquitatum Iudaicarum Cap. XIII. sic scribens. *Mense verò Xanthico, qui apud nos Nisan appellatur, & est anni principium, quartadecima Luna, Sole opposito in Ariete, quo mense liberati sumus à seruitute Aegyptiorum, sacrificium, quod tunc egredientes ex Aegypto fecerunt, immolare nos annis singulis, (quod Pascha dicitur) celebrare q3 præcepit. Et vtique celebramus illud per Tribus nostras, nihil immolatorum in crastinum reseruantes.* Quibus verbis aperte docet, quartamdecimam Lunam primi mensis, qua Iudæi Pasca celebrabant, esse eam, quæ vel in æquinoctij diem cadit, vel quæ proxime æquinoctium sequitur, nimirum cum Sol est vel in principio Arietis, vel in aliquo Arietis gradu.

IDEM sensisse Philonem Iudęorum doctissimum, & alios Iudæos antiquiores, clarissimis verbis docet Anatolius Laodiceæ vrbis Syriæ episcopus, qui circa annum Domini 280. annis ferme 45. ante Concilium Nicænum floruit, qui postquam docuerat, (vt auctor est Eusebius lib. VII. Historiæ Ecclesiasticæ Cap. XXIX.) annum, quod ad Paschæ celebrationem attinet, ab æquinoctio verno esse inchoandum, hæc subiungit. *Et ideo non parum delinquere dicimus eos, qui ante initium hoc noui anni (id est, ante vernum æquinoctium) Pascha putant esse celebrandum. Sed nec à nobis primum exordium sumit hæc ratio, sed ab antiquis Iudæis fuisse comprobata demonstratur, & ante aduentum* CHRISTI *obseruata; sicut euidenter docet Philo, & Iosephus, sed & horum antiquiores Agathobulus, & ab eo eruditus Aristobulus ex Paneade, qui vnus ex illis LXX. senioribus fuit, qui missi fuerant à Pontificibus ad Ptolemæum regem Aegypti, Hebræorum libros interpretari in Græcum sermonem: quiq3 multa ex traditionibus Mosi proponenti Regi, percunctantiq3 responderunt. Ipsi ergo cum quæstiones Exodi exponerent, dixerunt, Pascha non prius esse immolandum, quàm æquinoctium vernale transiret. Aristobulus verò etiam hoc addidit, In die Paschæ non solum obseruandum esse, vt Sol æquinoctium vernale transcendat, verum & Luna. Cum enim duo sint æquinoctia, Veris scilicet, & Autumni, æquis spatijs dirempta, & quartadecima mensis primi sit statuta solennitas post vesperam, quando Luna Soli opposita deprehenditur è regione, sicut etiam oculis probare licet: inuenitur vtique vernalis æquinoctij partem Sol obtinens, Luna verò è contrario Autumnalis. Legi in eorum libris, & alijs multa de his validissimis assertionibus exposita, quæ euidenter ostendunt, Paschæ solennitatem omni genere post æquinoctium celebrandam.* Hæc Eusebius de Anatolio refert. Ex quibus liquet, vetustiores Hebræos, ac peritiores sumpsisse ex traditione Moysis eam Lunam XIIII. primi mensis, quæ vel in æquinoctium incidit, vel ipsum proxime sequitur: ita vt Luna XIIII. æquinoctium antecedens reiecta semper fuerit, vt inutilis, & quæ ad vltimum potius mensem anni, quàm ad primum spectaret. Atque hæc in

sacra,

sacra, & diuina Scriptura, & à doctioribus Hebræis de Pascha Mosaico sancita sunt.

Cur ecclesia maluerit Pascha mobile esse, quàm fixum.

IAM verò tempore gratiæ post legem Mosaicam, Ecclesia Catholica, etsi ceremonialibus illis præceptis obstricta non erat, propterea quod legalia omnia per mortem, & resurrectionem IESV CHRISTI cessauerunt, atque vim suam amiserunt, vt inter sacros Doctores conuenit: voluit tamen Pascha Christianum cuius Pascha Hebræorum figura fuit atque vmbra, vagum quoque esse ac mobile, non autem statum ac fixum; in eoque celebrando eadem, quæ Hebræi, obseruare, hoc est, æquinoctium vernum, & Lunam XIIII. primi mensis, propter sacramentum, & recondita mysteria, quæ in eiusmodi celebratione Paschæ resurrectionis Dominicæ includuntur, vt copiose a S. Augustino libro II. ad Inquisitiones Ianuarij Cap. I. & II. scriptum est. Quare non audiendi sunt, qui existimant, ecclesiam debere solennitatem Paschæ celebrare stato semper die, instar aliarum celebritatum, quæ fixæ nuncupantur, nulla habita consideratione Lunæ primi mensis, hac potissimum inducti ratione, vt Ecclesia se a difficultatibus, & controuersijs, quæ in Nouilunijs Paschalibus oriri solent inter scriptores, liberet omnino, atque expediat: Non sunt, inquam, audiendi, (quamuis Ecclesia id suo iure vtens libere facere posset, & nemo eam ob id posset reprehendere, cum illud Paschæ præceptum sit Ceremoniale, quod iam cessauit, vt dictum est) quoniam nunquam eo ritu celebrandi Pascha Ecclesia Catholica vsa est, sed semper in eo celebrando motum Lunæ, ac Solis obseruauit, sancitumque ita fuit ab antiquissimis, sanctissimisque Pontificibus Romanis, necnon à Concilio primo Nicæno confirmatum, & alijs quamplurimis, vt mox dicemus. Quamobrem consuetudo hæc tam vetusta nullo modo sine graui aliqua causa infringenda videtur.

Dominica prima post Lunam XIIII. primi mẽsis Pascha Christianum celebrandum esse, ita vt Luna XIIII. in Dominicam cadente, transferatur in Dominicã sequentem.

CÆTERVM in hoc Ecclesia à Iudæorum more discessit, quod Pascha non in ipsa quartadecima Luna primi mensis, vt Hebræi, sed in Dominica; quæ quartamdecimam Lunam primi mensis proxime consequitur, celebrari iussit, propterea quod prima Dominica post Iudæorum Pascha Dominus à mortuis resurrexit. Quocirca quemadmodum Iudæi Pascha celebrabant in decimaquarta Luna propter immolationem agni, qui mortem CHRISTI præfigurabat, ita nos in Pascha, resurrectionis CHRISTI memoriam, quæ Dominico die facta est, celebramus. Veruntamen quoties dies XIIII. Lunæ primi mensis in diem Dominicum cadit, solennitatem Paschæ transferri præcipit in sequentem diem Dominicum, in quem nimirum Luna XXI. primi mensis incidit. Cuius rei duæ potissimum causæ a Patribus, & scriptoribus afferuntur. Primum, ne in Luna XIII. ieiunium quadrageſimale soluatur, aut (si tunc non soluatur, sed in XIIII. Luna, vt Patres antiqui volebant) ne die Dominico ieiunare cogamur cum hæreticis Manichæis, & sequenti die Lunæ festa Paschalia incipiant. Non licuisse autem ante Lunam XIIII. primi mensis soluere ieiunium,

liqui-

liquidò constat ex Eusebio lib. v. Ecclesiasticæ hist. Cap. XXIII. vbi sic ait. *In prouincijs Asiæ quæstio non minima exorta est, velut ex antiqua eorum obseruatione descendens, quod quartadecima Luna putarunt omni modo Pascha celebrandum, quando videlicet Iudæis præcipitur agnus immolari, veluti necessario confirmantes, quacunque die septimanæ quartadecima Luna veniisset, solui debere ieiunium, cum talis consuetudo in nullis prorsus alijs vnquam obseruata fuisset ecclesiis.* Idem docet B. Ambrosius in Epistola ad Episcopos per Æmiliam constitutos, his verbis. *Vnde si inciderit, sicut futurum est proxime, quartadecima Luna mensis primi die Dominica, quia neque Dominica ieiunare debemus, neque tertiadecima Luna, die Sabbati incidente, ieiunium soluere, (quod maxime die Passionis est exhibendum) in alteram hebdomadam celebritas Paschæ est differenda.* Venerabilis etiam Beda libro de Temporum ratione Cap. LVII. de eadem re ita scribit. *Conuenit itaque diligenter aduertere, vt quoties XIIII. Luna in Dominicum incurrit diem, in sequentem septimanam Paschalem diem potius differamus, duplici hoc modo. Primum quidem, ne XIII. Luna inuenta in Sabbati die soluamus ieiunium, quod consequens non est, quod nec ipsa lex præcipit. Deinde ne Dominica die Luna XIIII. constituta ieiunare cogamur, indecentem rem, illicitamq; facientes. Hoc enim Manichæorum secta consuetudo possedit, &c.* Deinde ne vnquàm cum Iudæis Pascha celebremus, aut cum Quartadecimanis hæreticis congruamus, qui legem Mosaicam cum Euangelio obseruandam esse docebant.

PASCHA autem celebrandum esse Dominica, eaque prima post Lunam XIIII. primi mensis, hoc est, post Pascha Iudæorum, multis SS. Patrum auctoritatibus & Concilijs, decretisque confirmari potest. Primùm quidem celebrandum id non esse Luna XIIII. cum Iudæis, sed Dominica die, statuit S. Pius Papa, & martyr, decimus à B. Petro circa annum Domini CL. in Epistola decretali, his verbis, vt habetur De Consecr. Distinct. 3. Cap. Nosse. *Nosse vos volumus, quod Pascha Domini die Dominico annuis temporibus sit celebrandum.* & paulo post. *Vnde & nos Apostolica auctoritate instituimus, omnes idem obseruare debere, quia & nos idem seruamus: Nec debetis à capite quoquomodo discedere.*

Decretum S. Pij Papæ de celebratione Paschæ die Dominica.

ET S. Victor Papa item & martyr, quartusdecimus à B. Petro, circa annum Domini CXC. in Epistola ad Theophilum Cæsariensem episcopum, quæ habetur Distinct. III. De Consecr. Cap. Celebritatem, decernit Pascha celebrari debere non qualibet die Dominica, sed ea, quæ Lunam XIIII. primi mensis sequitur, ita scribens. *Celebritatem Sancti Paschæ die Dominica agi debere, & prædecessores nostri iam statuerunt, & nos illud eadem die solenniter celebrare mandamus: quia non decet, vt membra à capite discrepent, aut aliter gerant. A quartadecima verò Luna primi mensis vsque ad vigesimamprimam eiusdem mensis eadem celebretur festiuitas.*

Decretum S. Victoris Papæ de Paschæ celebratione die Dominico post Lunam XIIII. primi mẽsis.

AD hæc idem à varijs Concilijs confirmatum est, atque sancitum.

Nam

Nam in Concilio primo post Apostolos, quod S. Victoris Summi Pontificis, cuius proxime mentionem fecimus, hortatu in Cæsarea Palæstinæ á compluribus Episcopis celebratum est, cui præfuerunt Theophilus eiusdem vrbis Episcopus, Narcissus Episcopus Hierosolymorum, & Cassius Ecclesiæ Tyri Episcopus, ita decretum esse, legimus apud Eusebium libro v. Ecclesiast. Historiæ, Cap. XXIII. *Conuentus Episcoporum, & Concilia per singulas quasque prouincias conuocantur, prorogatisq; ad se inuicem epistolis de singulis quibusq; locis, vnum omnes Ecclesiasticum dogma confirmant. Ne liceat aliquando, nisi in die Dominica, in qua Dominus surrexit à mortuis, Dominicum Paschæ celebrare mysterium, & in hac sola soluendum esse Paschale ieiunium.* De hoc decreto idem Theophilus in epistola Synodali, vbi explicat clarius, Pascha esse die Dominica post Lunam XIIII. celebrandum, ita scribit. *Constitutum est in illa Synodo, vt ab XI. Calend. Aprilis vsque ad XII. Calend. Maij Pascha deberet obseruari, & nec antea, nec postea cuicunque limites transgrediendi sit facultas. Similiter & de Luna præceptum diuinum teneatur: Mandatum per Mosen sit vobis obseruatum, à decimaquarta Luna vsque ad vigesimamprimam. Has ergo septem Lunas in Pascha similiter tenendo constat fuisse consecratas. Quando ergo sit inter illum limitem, ab XI. Cal. Aprilis vsque ad XII. Calend. Maij dies Dominicus, & Luna ex illis septem sanctificatis, conuenit nobis Pascha, vt iustum est, obseruare in* CHRISTO IESV *domino nostro.* Ex hac constitutione patet, eo tempore Pascha celebrari solitum á die 22. Martij, vsque ad 20. Aprilis; cui tamen tempori additi postea sunt quinque alij dies, primo mense id necessario exigente: ita vt Pascha celebrari possit vsque ad 25. Aprilis inclusiue. Primus enim mensis non est ille, in quo Sol totum Arietem percurrit, vt videntur voluisse Patres in illa Synodo Cæsariensi, sed cuius Luna xiiij. cadit in aliquem dierum a 21. Martij inclusiue, in quo æquinoctium fit, vsque ad 18. Aprilis inclusiue. Ex quo sequitur, Pascha celebrari posse die 25. Aprilis, vt paulo post dicemus.

Decretum Concilij Cæsariensis in Palæstina de celebratione Paschæ post Lunã XIIII primi mensis.

DEINDE in celeberrima illa synodo Nicæna CCCXVIII. episcoporum, sanctitate, & innocentia vitæ insignium, præsentibus sedis Apostolicæ Legatis à S. Syluestro Papa eò missis, & Constantino Magno, cuius sumptibus est celebrata, solenni ritu decretum idem est, siue potius confirmatum, atque renouatum communi omnium consensu. De qua re in epistola ab eadem synodo ad Ecclesiam Alexandrinam, & ad fratres Ægyptum, Libyam, & Pentapolim incolentes missa, hæc extant verba, vt refert Socrates lib. I. Historiæ Ecclesiasticæ, Cap. vj. atque Theodoretus lib. I. Histo. Eccles. Cap. ix. *Quod autem ad omnium consensum de sacratissimo festo Paschatis celebrando attinet, scitote, quod vestris precibus controuersia de eare susceptа prudenter, & commode sedata est: ita vt omnes fratres, qui Orientem incolunt, quiq; Iudæorum consuetudinem ante in eo festo obseruando imitari solebant, iam Romanos, nos, & omnes vos, qui eundem morem, quem nos, in illo recolendo à pri-*

Epistola Concilij Nicæni de Paschæ celebratione.

12

mis temporibus tenuistis, sint consentientibus animis in eodem celebrando deinceps sedulo secuturi. Ipse quoque Imperator Constantinus Magnus elegantem epistolam de eodem argumento ad ecclesias scripsit, quæ quidem ab eisdem scriptoribus affertur locis citatis.

Confirmatur decretum Concilij Nicæni à Paschæ celebratione à cõcilio Antiocheno, Chalcedonensi, & alijs.

DENIQVE idem fuit postea stabilitum, & sub pœna anathematis præceptum in synodo Antiochena, & in Concilio Chalcedonensi 630. episcoporum, quod sub Leone Magno celebratum est, & in plerisque alijs Concilijs.

Concilium Nicęnum confirmasse potius, quàm instituisse, Pascha celebrandum esse die Dominica post Lunã xiiii.

ETSI autem verba illa Nicęni Concilij expresse non explicant, quo die sacrosanctum Pascha celebrandum sit, sed solum cum Iudæis non esse obseruandum, indicare videntur; non obscure tamen ex ijs intelligi potest, consuetudinem Romanæ Ecclesiæ, sanctionemque Pij, ac Victoris Romanorum Pontificum, quo Pascha die Dominico à Luna xiiij. ad xxj. vsque celebrandum præcipitur, confirmatam esse, atque renouatam: quippe cum aperte significent, omnes Orientales, qui prius cum Iudæis Luna xiiij. Pascha celebrabant, consentientibus animis Romanorum morem, qui Dominico die post Lunam xiiij. idem perpetuo obseruarunt, amplexatos esse. Atque hanc esse magni illius Concilij de Paschæ celebratione sententiam, immo in eodem canonem ea de re editum esse, innumerabiles pene rerum Ecclesiasticarum scriptores docuerunt, è quibus Venerabilis Beda cum pluribus locis, tum præsertim lib. iij. Ecclesiasticæ historiæ gentis Anglorum Cap. xxv. disertis verbis idem confirmat, cum in quadam de Pascha recte celebrando disceptatione introducit Vvilfridum quendam, qui iussus à Rege dicere, sic exorsus est.

Sententia Bedæ, Concilium Nicænum renouasse ecclesiasticũ decretum de Paschæ celebratione post Lunã xiiii. primi mensis, Dominico die.

PASCHA quod facimus (loquitur autem de Pascha celebrando die Dominico post xiiij. Lunam, vt ex sequentibus liquet) vidimus Romæ, vbi beati Apostoli Petrus, & Paulus vixere, docuere, passi sunt, & sepulti, ab omnibus celebrari: hoc in Italia, hoc in Gallia, &c. Deinde paulo post. *At verò Petrus cum Romæ prædicaret, memor quia Dominus prima Sabbati resurrexit à mortuis, ac mundo spem resurrectionis contulit, ita Pascha faciendum intellexit, vt secundum consuetudinem, ac præcepta legis, xiiij. Lunam primi mensis, aque sicut Ioannes, orientem ad vesperam semper expectaret: & huc exorta, si Dominica dies (quæ tunc prima Sabbati vocabatur) erat mane ventura, in ipsa vespera Pascha Dominicum celebrare incipiebat, quo modo & nos omnes hodie facere solemus: Sin autem Dominica non proximo mane post Lunam xiiij. Sed xvi. aut xvij. aut alia qualibet Luna vsque ad xxi. esset ventura, expectabat eam, & præcedente Sabbato vespere sacrosancti Paschæ solennia inchoabat; sicq; fiebat, vt Dominica Paschæ dies non nisi à xv. Luna vsque ad xxi. seruaretur. Neque hæc Euangelica, & Apostolica traditio legem soluit, sed potius adimplet, in qua obseruandum Pascha à xiiij. Luna primi mensis ad vesperam, vsque ad xxi. Lunam eiusdem mensis ad vesperam præceptum est: In quam obseruantiam imitandam, omnes S. Ioannis successores in Asia post obitum eius, & omnis per orbem Ecclesia conuersa est: &*

hoc esse verum Pascha, hoc solum fidelibus celebrandum, Nicæno Concilio non statutum nouiter, sed confirmatum est, vt Ecclesiastica docet historia.

BEATVS quoque Ambrosius in epistola lxxxiij. ad Episcopos per Æmiliam constitutos de eadem solennitate Paschali sic scribit. *Non mediocris esse sapientiæ diem celebritatis definire Paschalis, & scriptura diuina nos instruit, & eruditio maiorum, qui conuenientes ad synodum Nicænam, inter illa Fidei, vt vera, ita admiranda decreta, etiam super celebritate memorata, congregatis peritissimis calculandi, decem & nouem annorum collegere rationem, & quasi quendam constituere circulum, ex quo exemplum in annos reliquos gigneretur. Hunc circulum ἐνιαύσιον nuncupauerunt, sequentes illud, quod non debeamus vana quadam opinione super celebritate huiusmodi fluctuare, sed vera ratione comperta, ita omnium concurrat affectio, vt vna nocte vbique sacrificium pro resurrectione Domini deferatur.* Infra autem clarius exponens, quæ in Nicæna Synodo decreta sunt, ita scribit. *Duo autem sunt obseruanda in solemnitate Paschæ, quartadecima Luna, & primus mensis, qui dicitur nouorum.* Et aliquanto post, cum docuisset, Dominico die Pascha esse celebrandum, ita rursus ait. *Incipit autem mensis non secundum vulgarem vsum, sed secundum consuetudinem peritorum, ab æquinoctio, qui dies est xij. Calendas Aprilis, &c.*

Sententia B. Ambrosij de celebratione Paschæ ex decreto Concilij Nicæni.

IN hac epistola duo præcipue declarat S. Ambrosius, Primum, Pascha ex decreto Concilij Niceni celebrandum esse Dominica die post xiiij. Lunam primi mensis, qui ab æquinoctio incipit. Quibus verbis explicat, primum mensem esse eum, cuius Luna xiiij. in æquinoctium incidit, id est, in diem 21. Martij. vel proxime sequitur. Cum enim dicit primum mensem ab æquinoctio incipere, & non ante, non vult Nouilunium primi mensis ab æquinoctio sumi debere, sed Lunam xiiij. Alias nunquam Pascha celebrari potuisset ante diem 4. Aprilis; quippe cum hac ratione Luna xiiij. Paschalis omnium prima in diem 3. Aprilis incideret: cum tamen aperte in eadem epistola doceat suo tempore ex Concilij Nicæni sententia, Pascha mense Martio esse celebratum. Voluisse autem eum assumi Dominicum diem post xiiij. Lunam, perspicuum est. Nam in eadem epistola asserit, Pascha in sequentem hebdomadam differendum esse, quando Dominica dies in Lunam xiiij. incidit, vt supra ex eadem hac Ambrosij epistola tradidimus. Secundo loco idem docet, Patres Nicæni Concilij decreuisse, Lunam xiiij. primi mensis inquirendam esse per cyclum aurei numeri decennouennalem, quippe qui eius dispositionem in Calendario peritissimis in calculandi arte, nimirum Eusebio Episcopo Cæsariensi, & Alexandrinis Ægyptijs commiserint.

Eusebio Cesariensi, & Alexãdrinis curam à Nicæno Concilio datam esse cycli aurei numeri.

QVOD idem planius Beda profitetur libro de Temporum ratione Cap. xlij. vbi in hunc modum scribit. *Decennouennalis circuli ordinem primus Eusebius Cæsareæ Palestinæ Episcopus, ob quartas decimas Lunas festi Paschalis, ipsumq; diem Paschæ inueniendum composuit, eo quod Lu-*

na cuiuslibet ætatis post tantum temporis ad eundem redeat anni solaris diem: nõ quod Aegyptus, vel cætera per Orientem CHRISTI *Ecclesia verum eatenus Lunæ cursum, vel diem nescierit rite inuenire Paschalem, sed quia ea, quæ ipsis temporibus annuatim cum labore inuestigata, & per orbem mandata sæpius in quæstionem venire solebant, facilius præfixa semel regula circulari, semper obseruari, & sine scrupulo ambigendi poterant edisci.* Huc accedit, quod idem Beda libro De Ratione computi, Cap. XVI. docet, Cycli decennouēnalis ordinem, primū Eusebium Cæsareę Palęstinę Episcopum composuisse. Idemque repetit lib. v. Historię Ecclesiast. gentis Anglorum Cap. XXII. ex Epistola Ceolfridi Abbatis ad Regem Naitanum, vbi hęc verba habentur. *Itaque per æquinoctialem solis exortum, post completam diem primi mensis quartamdecimam, quæ cuncta ex lege obseruanda accepimus, expectamus adhuc, monente Euangelio, in ipsa hebdomada tertia tempus diei Dominicæ, & sic demum votiua Paschæ nostri festa celebramus, vt indicemus, nos non cum antiquis excussum Aegyptiæ seruitutis iugum venerari, sed redemptionem totius mundi, quæ in antiqui Dei populi liberatione præfigurata, in* CHRISTI *autem resurrectione completa est, deuota fide, ac dilectione colere, vt de resurrectionis etiam nostræ, quam eadem die Dominica futuram credimus, spe nos certissima gaudere signemus. Hic autem, quem vobis sequendum monstramus, computus Paschæ decennouennali circulo continetur, qui dudum quidem, hoc est, ipsis Apostolorum temporibus iam seruari in Ecclesia cœpit, maxime Romæ, & Aegypti, vt supra diximus, sed per industriam Eusebij, qui à B. martyre Pamphilo cognomen habet, distinctius in ordinem compositus est, vt quod eatenus per Alexandriæ Pontificem singulis annis per omnes Ecclesias mandari consueuerat, iam deinde congesta in ordinem serie Lunæ quartædecimæ, facillime posset ab omnibus sciri.* Ex his omnibus testimonijs liquido constat, Pascha ex Ecclesiæ præcepto non alia die celebrandum esse, quàm Dominica prima post Lunam XIIII. primi mensis.

Morem celebrandi Pascha die Dominico post Lunam XIIII. primi mensis temporibus Apostolorum incepisse, esseque traditionem Apostolicã.

IAM verò hoc non esse nouum aliquod Pontificum, Conciliorumque decretum, sed ab exordio nascentis Ecclesię morem hunc perpetuo viguisse Romæ, & apud pleraſque alias Ecclesias, vt non cum Iudæis Luna XIIII. sed die Dominico Pascha celebraretur, atque adeo ab Apostolis ita traditum esse, satis perspicue ex nonnullis auctoritatibus, quas adduximus, colligi posse videtur; quippe cum in epistola Nicæni Concilij disertis verbis contineatur, morem illum celebrandi Paschæ Romanos, Alexandrinos, atque Ægyptios a primis temporibus tenuisse. Clarius id ex locis Bedæ intelligitur, cum dicat, B. Petrum, cum Romæ prędicaret, Paschā ita esse faciendum intellexisse; esseque hanc consuetudinem, Euangelicam & Apostolicam traditionem: nec non ita seruari cœpisse in Ecclesia ipsis Apostolorum temporibus, maxime Romæ, & in Ægypto. Clarissime verò idem affirmat Ceolfridus Abbas apud Bedam lib. v. Ecclesiasticę historię gentis Anglorum, Cap. XXII. Vbi sic habetur. *Si ergo fieri posset, vt semper in diem quintumdecimum*

cimum primi mensis, id est, in Lunam xv. Dominica dies incurreret, vno semper eodemq; tempore cum antiquo DEI populo, quanquam sacramentorum genere discreto, sicut vna, eademque fide, Pascha celebrare possemus. Quia verò dies Septimanæ non æquali cum Luna tramite procurrit, decreuit Apostolica traditio, quæ per B. Petrum Romæ prædicata, per Marcum Euangelistam, & interpretem ipsius, Alexandriæ confirmata est, vt aduenïente primo mense, aduenïente in eo vespera diei quartædecimæ, expectetur etiam dies Dominica à quintadecima vsque ad vicesimamprimam diem eiusdem mensis.

EVSEBIVS quoq; lib. v. Ecclesiasticę historię, Cap. xxij. testatur, cęteras Ecclesias, Asianis exceptis, per vniuersum orbem terrarum dispersas, consuetudinem ex Apostolica traditione ad illud vsque tempus continuatam tenuisse, vt non alio die, quam eo, quo seruator a mortuis resurrexit, ieiunia dissoluerentur. Præterea S. Cyrillus Patriarcha Alexandrinus in omnibus sermonibus Heortisticis, qui plurimi sunt, & in quibus solenne ieiunium quadragesimale, diem festum Paschæ, & Pentecostes populo indicebat quotannis, pronunciat semper Pascha celebrari tali die mensis in Dominica, secundum Euangelicas, vel Apostolicas traditiones. Rursus idem S. Cyrillus in epistola ad Innocentium Papam j. (quam citant Ioan. Stofflerinus in Calendario Romano proposit. xxxij. ad initium, & Albertus Pighius libro de ratione Paschalis celebrationis, & Calendarij restitutione, propos. viij.) sic ait: *Sanctum Paschæ mysterium, eiusque sacra solennitas, sicut est à Saluatore nostro, & ab Apostolis tradita, illibata mansisset, si eam quorundam insipientium peruersitas inter cætera Fidei sacramenta minime contaminasset, &c.* Dubitandum autem non est, quin de Pascha post Lunam xiiij. primi mensis in Dominica celebrando loquatur, cum ita celebrandum esse constanter semper asseruerit, ex doctrina Theophili patrui sui, & prædecessoris in Episcopatu Alexandrino, vt ex sermonibus Heortisticis patet, in quibus perpetuo Pascha Dominico die celebrandum populo proponit.

POSTREMO euidenter hoc confirmatur ex epistola Protherij Præsulis Alexandrini ad B. Leonem Papam j. qui per Martianum Imperatorem procurauerat, vt Episcopus Alexandrinus cyclum Paschalem Theophili accuratius explicaret. Ita enim ea in epistola legitur, vt refert venerabilis Beda lib. De Temporum ratione, Cap. xlij. & in libello de Æquinoctio ad Vvichenredum prope initium, & Ioan. Stophlerinus, atque Albertus Pighius locis citatis. *Lætificauerunt me literæ dilectionis tuæ, quas frater coepiscopus noster Victorius pio apportauit officio. Oportebat enim, vt ab Alexandrinæ Ecclesiæ præsule talia scripta ad sedem Apostolicam mitterentur, quæ ostenderent, magisterio beatissimi Petri Apostoli Paschalis festi computum ab initio per B. Marcum eius discipulum didicisse Aegyptios, quod etiam constat didicisse Romanos, &c.* Clarissimum autem est, in hac epistola verba fieri de Paschæ celebratione post Lunam xiiij. primi mensis: quippe cum ita celebratum semper

per

per sit Romæ, & Alexandriæ. Quare cum dicat Protherius, id Romanos quidem a S. Petro, Alexandrinos verò a S. Marco didicisse, liquet eum asserere, Pascha hoc modo obseruandum esse ex traditione Apostolica.

HIS ita constitutis, Pascha Dominico die post Lunam XIIII. primi mensis celebrandum esse, explicandum paulo diligentius est, primum mensem esse eum, cuius Luna XIIII. in æquinoctij diem incidit, vel eundem proxime consequitur, vt supra asseruimus. Non enim desunt, qui primum mensem aliter definiendum censeant, eum videlicet mensem appellantes primum, cuius Nouilunium diei æquinoctij propinquius est. Qua in sententia Mæstlinus etiam noster libenter versatur, vt occasionem quærat nouum Calendarium oppugnandi, vt suo loco videbimus. Sed hi maxime decipiuntur. Nam cum fieri possit, vt duo Nouilunia æqualiter ab æquinoctij die distent, vnum quidem ante, alterum verò post, ambigi posset, ac meritò, vtrum illorum pro Paschæ celebritate eligendum foret. Constituto enim, verbi gratia, æquinoctio in 21. die Martij, si plenilunium medium, siue oppositio luminarium media (Medijs enim motibus potius, quam veris, hoc in negotio vtimur, vt Capite IIII. ostendemus) incidat in meridiem diei 21. Martij, tanto interuallo a meridie diei 21. aberit Nouilunium medium, quod diem æquinoctij præcedit, quanto ab eodem distat Nouilunium medium, quod eundem diem æquinoctij subsequitur; cum vtrunque a plenilunio medio absit diebus 14. horis 18. Min. 22. sec. 2. ferè, vt lib. 2. exponemus. Quocirca iure optimo ambigere quis possit, vtrum ex duobus illis Nouilunijs ad primum mensem spectet. Manifestius hoc ex cyclo decennouennali aurei numeri intelligetur, quo Ecclesia Catholica a Concilio Nicæno vsque ad hanc Calendarij correctionem vsa est. In eo namque aureus numerus 8. positus erat tam ad diem 6. Martij, quam ad diem 5. Aprilis. Quare cum vterque dies æquali spatio a die 21. Martij remotus sit, quòd tã inter diem 6. & 21. Martij, quam inter 5. diem Aprilis, & 21. Martij, dies 14. interijcian tur, ambiguum erit, num Nouilunium diei 6. Martij Paschale sit, an potius illud, quod die 5. Aprilis contingit.

Error quorũdam in primo mẽse definiendo.

IDEM quoque apparet ex cyclo Epactarum noui Calendarij, quem quidem recte in eo distributum esse, libro II. demonstrabimus. Cum enim Epacta XXV. rubra apposita quoque sit & ad diem 6. Martij, & ad 5. Aprilis diem, orietur necessario eadem ambiguitas de primo mense Paschali eligendo. Maiorq; difficultas existet, quando Epacta XXIIII. in vsu est, quod eius Nouilunium die 7. Martij contingens sit æquinoctio, hoc est, diei 21. Martij propinquius, quam Nouilunium eiusdem, quod die 5. Aprilis accidit: quippe cum inter diem 7. Martij, & 21. interponantur tantùm dies 13. inter diem autem 5. Aprilis, & 21. Martij interiecti sint dies 14. Ex sententia ergo eorum, qui ex Nouilunio primum mensem arbitrantur esse metiendum, foret Nouilunium illud diei 7. Martij Paschale, aliud verò in diem 5. Aprilis incidens reijciendum esset,

set, tanquam non Paschale. quod omnino falsum est, & contra vsum vetustissimum Ecclesiæ Catholicæ, quæ Nouilunium diei 7. Martij respuit, atque sequens, quod die 5. Aprilis accidit, Paschale statuit, non aliam ob causam, quam quod prioris dies 14. cadat in diem 20. Martij ante æquinoctium, atq, ob id ad vltimum mensem anni referendum sit.

RECTIVS ergo primus mensis describitur per Lunam XIIII. quæ vel in æquinoctij diem incidit, vel eum proxime consequitur, vt & a nobis factum est, & ante nos a compluribus scriptoribus ecclesiasticis comprobatum, præsertim a venerabili Beda hac in re exercitatissimo cum alijs in locis, tum in his paucis, quæ in confirmationem nostræ sententiæ adducenda censuimus. Libro ergo de Temporum ratione, Cap. XLIX. aduersus Victorium quendam, qui aliter primum mensem, & Lunas quartasdecimas Paschales supputabat, ita scribit. *Nos Aegyptiam calculandi disciplinam, quæ & tuo iudicio, (alloquitur autem Victorium) & vniuersalis Ecclesiæ consensu verior apparet, omnibus sequendam nouimus: Initium videlicet primi mensis ab octauo Iduum Martiarum vsque in Nonarum Aprilium diem: Quartasdecimas verò Lunas Paschæ a duodecimo Calendarum Aprilium vsque in decimumquartum Calendas Maias: Porrò diem Paschæ Dominicum ab vndecimo Calendarum Aprilium vsque in septimum Calendarum Maiarum; & hoc in Luna XV. vsque in XXI. esse quærendum.* Quibus verbis aperte primam Lunam XIIII. Paschalem Beda in die æquinoctij collocat, & vltimam in die 18. Aprilis; ac proinde vult primum mensem, idest, Paschalē, esse eum, cuius Luna XIIII. cadit vel in diem æquinoctij, vel ipsum proxime sequitur. Idē apertius declarat Cap. XLIII. eiusdem libri in hunc modum. *Qui vtrique (anni scilicet communes, & Emboliſmici) sicut supra dictum est, ab exordio primi mensis, quem Hebræi Nisan vocant, hoc est, ab accensione Lunæ Paschalis initium sumunt, cuius exordium mensis hac regula debet obseruari: vt nunquam Luna Paschæ XIIII. vernum præcedat æquinoctium, sed vel in ipso æquinoctio, hoc est, duodecimo Calendarum Aprilium, vel eo transgresso, legitima procedat. Vnde fit, vt ab octauo Iduum Martiarum die vsque in Nonarum Aprilium diem Lunaris anni sint quærenda primordia. Ipsa autem Luna XIIII. cum primum XII. Calendas Apriles, cum nouissime XIIII. Calendas Maias occurrendo, diem festi Paschalis ab XI. Calendas Apriles, vsque in VII. Calendas Maias faciat inquirendum.* Idem repetit Cap. LVII. his verbis. *Nam quæ post XIIII. Lunam Dominica dies occurrit, ipsa est Paschalis Dominicæ Resurrectionis dies: Quæ quidem XIIII. Luna primum in Aequinoctio, id est, XII. Calendarum Aprilium, vltimum vicesimo nono ab hinc die, id est, XIIII. Calendarum Maiarum sub vespere processum terris ostendit.* Denique Cap. LX. hoc modo loquitur. *Cuius primi mensis, septemque eius dierum azymorum nunc regula talis est, vt quæ post Aequinoctium XV. Luna occurrerit, primi mensis intelligatur, & hæc quemcunque septem dierum vsque ad XXI. Dominicum acceperit, Paschalis festi gaudijs aptum porrigat.*

Mensem primum recte dici eum, cuius Luna XIIII. in diem æquinoctij incidit, uel eum proxime sequitur.

ITA-

Tria in celebratione Paschæ obseruanda.

ITAQVE cùm tria, ex Decretis sanctorum Pontificum, & Conciliorum, vt diximus, in recta Paschæ celebratione, vnde cętera mobilia festa pendent, obseruet Romana, & Catholica Ecclesia: Æquinoctium vernum; Lunam XIIII. primi mensis; & primam Dominicam post illam Lunam XIIII. declarandum iam est, quam rationem Ecclesia sequatur, vt vbiuis locorum eodem tempore a fidelibus sacra Paschæ solennitas peragatur, hoc est, vt illa tria, quæ ad eius celebrationem necessaria sunt, ab omnibus eodem modo inquirantur, ita vt nulla prorsus discrepantia in eis existat.

Æquinoctio verno die 21. Martij à Nicæno Concilio tributam esse.

NE igitur cuiuis libera concederetur facultas errandi in Æquinoctio, & die XIIII. Lunæ primi mẽsis, ac Dominico die ad celebrandum Pascha definiendo, statutum est a Patribus Concilij Nicæni, vt Æquinoctio verno tribueretur dies 21. Martij, quo die tunc, aut circiter, Æquinoctium fiebat. Ex quo fit, vt illa dies XIIII. Lunæ, quæ antecedit diem 21. Martij, censeatur pertinere ad vltimum anni mensem, non autem ad primum, ac proinde apta non sit ad Paschæ celebritatem: quæ verò dies XIIII. Lunæ in diem 21. Martij cadit, vel si non eum in diem incidit, quæ post diem 21. Martij primo loco occurrit, legitima sit ad Pascha celebrandum. Ex his perspicuum est, omnia Nouilunia, ac sola, quæ ab 8. die Martij vsque ad 5. Aprilis contingunt inclusiue, esse Paschalia, quæ sunt numero 29. nimirum 24. in posterioribus 24. diebus Martij, & 5. in prioribus 5. Aprilis diebus. Horum namque 29. mensium Lunarium nulla dies XIIII. diem 21. Martij, in quo Æquinoctium constitutum est, antecedit, sed cuiusque dies XIIII. Æquinoctij diem, quem diximus, consequitur, primo Nouilumio excepto, cuius dies XIIII. in ipsum diem 21. incidit.

Quæ & quot Nouilunia sint Paschalia ex decreto Concilij Nicæni.

Quibus diebus anni Pascha celebrari possit, & quot, ex Nicæni Cõcilij decreto.

QVÆ cum ita sint, liquidò constat, Pascha semper celebrari posse, ac debere in aliquo dierum a 22. Martij, vsque ad 25. Aprilis, adeo vt primum Pascha, ac citimum celebrari possit die 22. Martij, postremum verò atque vltimum die 25. Aprilis, totaque solennitas Paschalis latitudinem habeat 35. dierum, quorum priores 10. ad finem Martij, posteriores autem 25 ad principium Aprilis pertineant. Nam quando dies 21. Martij est dies Sabbati, & in eundem dies XIIII. Lunæ cadit, quæ prima Paschalis est, erit sequenti die Dominico, id est, die 22. Martij, solennitas Paschæ: Atque ante hunc diem Pascha celebrari rite non potest, neque vnquam hactenus post Concilium Nicænum celebratum est. Quando item dies 18. Aprilis est dies Dominicus, & in eundem dies XIIII. Lunæ incidit, quæ postrema Paschalis est, celebrabitur Pascha proxime sequenti die Dominico, nimirum die 25. Aprilis, post quem diem Pascha ex decreto Concilij Nicæni sine flagitio celebrari non potest. Atque hos terminos Paschales Concilij Nicæni auctoritate constitutos accepimus, qui ex collocatione Æquinoctij in 21. die Martij necessario colliguntur, vt diximus.

DEINDE vt in Nouilunijs, atque adeo in diebus XIIII. Lunæ nulla inter Christianos amplius dissensio oriretur, quemadmodum a

Conci-

Concilio Nicæno vsque ad tempora ferme Iustiniani Imperatoris acciderat, sed omnes eisdem diebus primam diem Lunæ pronunciarent, dispositi sunt a Dionysio Abbate 19. aurei numeri ab Alexandrinis acceptiper dies in Calendario tali artificio, vt quiliber ei diei cuiusuis mensis præfigeretur, in quo Nouilunium accidebat illo anno, quo aureus ille numerus præfixus in vsu erat. Itaque currente aureo numero 1. fiebat toto eo anno Nouilunium in illa die cuiusque mensis, cui prefixus erat aureus numerus 1. Currente verò aureo numero 2. fiebat Nouilunium eo die, qui aureum numerum 2. præfixum habebat, atque ita de ceteris: ita vt Nouilunia in diuersos semper dies cuiusuis mensis inciderent, quemadmodum & omnes 19. aurei numeri diuersis diebus mensium ascripti erant: donec 19. anni essent transacti, post quos iterum aureus numerus erat 1. Nouiluniaque propterea ad eosdem redibant dies, &c. Sed hac de re plura in 2. lib. explicata reperies.

Nouilunia per aureos numeros in Calẽdar o dispositos inuestigata esse à Cõcilij Nicæni tẽporibus usq; ad Calẽdarij correctionem, ut omnes ijsdẽ diebus Neomæenias celebrarent.

POSTREMO, vt omnibus constaret, quando esset dies Dominica, institutus fuit Cyclus literarum Dominicalium continens 28. annos; vt litera Dominicali cuiusuis anni cognita, nulla esset in diei Dominicæ, atque adeo in solennitatis Paschalis celebratione diuersitas apud Christianos.

Cyclum literarũ dominicaliũ esse inuentum, ut in Dominico die celebrando nulla esset dissensio.

CVR CALENDARIVM CORRIGI DEbuerit, & in quo eius correctio consistat.

CAP. II.

OMNIA quæ in Paschæ celebritate obseruanda esse diximus, recte sanè ac sapienter auctoritate Niceni Concilij definita sunt. Verùm quia Æquinoctium vernum nostra tempestate non amplius contingebat die 21. Martij, sed 11. ferme die: Nouilunia item non recte per aureos numeros in Calendario collocatos indicabantur, sed quatuor diebus & amplius, serius, quam oportebat; factum est, vt Pascha sæpe numero contra sanctionem Concilij Nicæni vsque ad hoc tempus celebratum sit. Nam quoniam, vt supra diximus, primus mensis Lunaris, atque adeo Paschalis est ille, cuius dies XIIII. Lunæ vel in diem æquinoctij Verni cadit, vel ipsum proxime sequitur; Æquinoctium autem vernum ante correctionem Calendarij circa diem 11. Martij contingebat: sequitur vt omnes Lunæ XIIII. a die 11. Martij. vsque ad 20. fuerint, ex præscripto Concilij Nicæni Paschales, hoc est, primi mensis: quas tamen, tanquam eas, quæ ad vltimum mensem spectarent, & Æquinoctiũ antecederent, Ecclesia semper respuit; propterea quod Æquinoctium vernum diei 21. Martij cum Concilio Nicæno affixit. Ex quo factum est, vt quotiescunque Lunæ dies XIIII. diem 10. Martij sequebatur, & 21. diem antecedebat,

Aequinoctiũ, Nouiluniaque ante correctionẽ Calendarij non eisdem diebus contigisse, quibus tẽpore Concilij Nicæni fiebant.

Quæ Lunationes ex Concilio Nicæno Paschales reiectæ fuerint, tanquam nõ Paschales, ante Calẽdarij correctionem, propter erroré æquinoctij.

Quando Pascha in mense, secũdo ante emendationem Calendarij celebratum fit, propter æquinoctij errorem.

C bat,

Nisi Calendariū fuisset correctū, accidisset post aliquot annos, Pascha semper in secundo mense, tertio, quarto, &c. celebrari, propter æquinoctij verius initiū mēsis ascensum.

bat, Pascha mense secundo celebratum sit. Atque hic error in dies obscure serpens longius progressus esset, nisi remedium esset adhibitum; adeo vt progressu temporis, omnes Lunæ XIIII. Paschales relictæ essent, tanquam inutiles, semperque Pascha in secundo mense, immo tandem in tertio, quarto, &c. atque in ipsa æstate fuisset celebratum: quod fuisset sane absurdissimum, & Patrum decretis omnino contrarium.

Quando Pascha ante Calēdarij restitutionēm celebratum sit Luna XXV. ob Nouiluniorum per aureos numeros inuentorū errorē.

DEINDE propter quatuor illos dies, & amplius, quibus Nouilunia, vt diximus, serius quam res postulat, per aureos numeros in Calendario indicabantur, sæpe accidebat, vt Pascha celebraretur Luna XXV. quando nimirum Luna XIIII. per aureum numerum inuenta, quæ verè erat Luna XVIII. incidebat in diem Dominicum, ac proinde Pascha in sequentem Dominicum diem differebatur. Hoc autem manifeste repugnat decretis summorum Pontificum, & Concilij Nicæni, quæ semel atque iterum inculcant, Pascha celebrandum esse a Luna XIIII. primi mensis exclusiue, vsque ad XXI. eiusdem inclusiue. Atque eiusmodi error, nisi remedio aliquo ei esset occursum, maior deinceps euasisset, ita vt sacrosanctum Pascha Luna XXX. atque adeo in Nouilunio ipso, siue Luna I. & Luna II. III. &c. celebrari contigisset. Quæ res quantum incommodi secum allatura fuerit, nemo est, qui non videat.

Nisi correctūsuisset Calendariū, Pascha celebrari contigisset in Nouilunio, Luna II. III. &c. ob errorem Nouiluniorū, quæ per aureos numeros inquirebantur.

Ob errorē æquinoctij, & Lunæ XIIII. ex aureis numeris inuentæ sæpe in Paschæ celebritate contigisse errorem 7. aut 28. aut 35. dierū ante emendationem Calendarij.

EX hoc errore Æquinoctij verni, & Lunæ XIIII. factum est, vt Pascha sæpissime celebratum sit 7. aut 28. aut 35. diebus tardius, quam Decreta Patrum præcipiunt: vt ante correctionem Calendarij vsu venit his annis, 1565. 1568. 1576. 1579. Idemque euenisset, si emendatum non fuisset Calendarium, his annis, 1595. 1598. 1603. 1606. 1609. & plerisque alijs, in quibus omnibus erratum esset in Paschæ celebratione diebus 35. vt annos omittam, in quibus vel viginti octo, vel septem dierum error commissus esset. Quod satis apparet ex Paulo Middelburgensi lib. II. Paulinæ, vbi Paschæ solennitates ab anno 1500. ad annum vsque 3000. supputauit, cum erroribus, qui secundum vsum Ecclesiasticum committebantur: ex quibus omnibus festi dies Paschæ tantùm 200. reperiuntur legitimi, alij verò 1301. contra Patrum decreta celebrati, cum errore etiam interdum 42. dierum, qui quidem in plures dies progressu temporis excreuisset, nisi correctum esset Calendarium.

Cōmitti cōtigisset in Paschæ celebratione post multos annos error 42. dierū, & amplius, nisi correctū esset Calendarium.

IGITVR, vt incōmoda illa atq; absurda, quæ recensuimus, uitarētur, & ne in maiora incideret posteritas, (Nihil autē dico hoc loco de historiarum, temporumque perturbatione, quæ ex continua illa anticipatione Æquinoctij verni versus mensium initia sequerentur, scilicet Incarnationem Dominicam in æstatem, Natalem CHRISTI Domini diem in tempus vernum, Ortum S. Ioan. Baptistæ in Autumnum, &c. temporis progressu prolapsura fuisse, vt disertè in libro nouæ rationis corrigendi Calendarij Romani explicatur.) vt hęc, inquam, incommoda a posteris vitarentur, necessarium omnino fuit, vt

Causæ, cur restitutio Calendarij facta sit necessaria.

Incommoda historiarum, tēporum, & prēcipuarum anni celebritatum, si Calendarium emendatū non esset.

Æqui-

Æquinoctium vernum in pristinam sedem a Patribus Nicæni Concilij ei tributam, hoc est, in diem 21. Martij restitueretur, Nouiluniaque per numeros in Calendario dispositos ita monstrarentur, vt eorum plenilunia ab illis, quæ calculus secundum medium motum exhibet, quo ad eius fieri potest, non discreparent. Sed quoniam Æquinoctium in suam sedem restitui non potuit, nisi per aliquot dierum exemptionem, factum est, vt Cyclus Solaris, siue literarum Dominicalium, ad hoc vsque tempus in Ecclesia DEI vsitatus, necessario interrumpendus fuerit. Oportuit ergo Cyclum hunc ita quoque innouare, vt per eum litera Dominicalis non secus post correctionem Calendarij, atque ante, quocunque anno proposito, posset inueniri. Itaque in his tribus, Æquinoctij restitutione, Nouiluniorum emendatione, & Innouatione Cycli Solaris, totum negotium correctionis Calendarij consistit. Quæ qua ratione instaurata sint, in ijs, quæ sequuntur, planum faciemus.

In quibus correctio Calendarij consistat.

CVR AEQVINOCTIVM VERNVM AD diem XXI. Martij potissimum, & qua ratione reuocatum sit.

CAPVT III.

EORVM, qui de Calendarij correctione scripserunt, variæ de Æquinoctij restitutione fuerunt sententiæ. Quidam enim illud relinquendum esse censebant eo die, quo correctionis tempore reperiebatur, die videlicet x1. mẽsis Martij. Alij autem ad diẽ 25. eiusdẽ mensis reuocandum esse asseuerabant, hoc est, ad diem Dominicæ incarnationis, propterea quod arbitrabantur, incarnationem æterni FILII DEI in Æquinoctio verno factam esse. Plerique demùm prudentiori consilio restituendum contendebant ad diem 21. Martij, vbi illud tempore Concilij Nicæni ferè deprehendebatur. Atque horum opinionem meritò Gregorius XIII. amplexus est, quippe quæ minus nouitatis, ac mutationis contineat. Nam si Æquinoctium circa diem x1. Martij relictum esset, vbi ante correctionem erat, aut ad diem 25. Martij esset reuocatum, aut ad alium quemcunque diem a die 21. diuersum, oportuisset immutare omnes terminos paschales auctoritate Concilij Nicæni constitutos, omniaque Breuiaria, ac Missalia renouare; cum omnia hæc ita sint digesta, atque ordinata, ac si Æquinoctium vernum die 21. Martij perpetuo contingeret: quæ res, quantam perturbationem allatura fuerit fidelibus, si vidissent, Pascha, & alia festa mobilia alijs diebus nunc, quam olim ab antiquis patribus celebrari, nemo est qui dubitet: præsertim verò, cum non exiguum detrimentum hominibus Ecclesiasticis importaret, propter innumerabi-

Sententiæ variæ de æquinoctij restitutione.

Quam sententiã in restituẽdo æquinoctio Gregorius XIII. secutus sit.

Incõmoda aliarum opinionum de æquinoctij restitutione.

lium ferme librorum Ecclesiasticorum iacturam, & immensos sumptus, qui coemendis nouis libris ad DEI cultum pertinentibus necessarij essent. Habent enim pieræque Ecclesiæ, ac Monasteria horum librorum bibliothecas multis aureorum millibus æstimatas, quæ omnes inutiles factæ essent. Huc accedit, quod cum omnes Ecclesiæ Orientales, quæ numerosæ sunt, & quarum ratio maxime habenda erat, canonem de Pascha celebrando in Concilio Nicæno confirmatum religiosissime custodiant, non potuit vernum Æquinoctium maiore omnium Ecclesiarum commodo ad alium diem reuocari, quàm ad diem 21. Martij, vbi tempore Nicæni Concilij reperiebatur. Hac enim ratione decretum de celebratione Paschæ a Patribus in eo Concilio sancitum, permansit intactum prorsus, atque illæsum. Postremò, quoniam cum maior pars Martyrum, Doctorum, Confessorum, ac Virginum, quorum solennitates grata memoria pie veneratur Ecclesia, circa tempora Nicæni Concilij floruerit, Martyrum quidem paulo ante, sub Decio, & Diocletiano crudelissimis Ecclesiæ DEI persecutoribus; Confessorum verò ipso Concilij tempore, vel paulo post, temporibus Basilij, Gregorij Nazianzeni, Ioan. Chrysostomi, Damasceni, Ambrosij, Augustini, Hieronymi, Gregorij Magni, & quando solitudines Ægypti, ac Palæstinæ innumera Monachorum, & Anachoretarum multitudine sub Paulo, Antonio atque Hilarione, sanctissimis Eremitis, refertæ erant; non potuit Æquinoctium ad magis conueniens tempus reuocari, quàm ad Concilij Nicæni tempora, vt festi Sanctorum dies congruis temporibus celebrarentur, hoc est, non longe ab illis, quibus in terra vixerunt. Nam si vel ad tempus incarnationis Dominicæ redactum esset, vel eo in loco, vbi ante correctionem reperiebatur, retentum, fuissent omnium illorum Sanctorum tempora confusa, atque perturbata.

Qua ratione Vernũ æquinoctium ad diem 21. Martij restituũ sit.

RESTITVTVM porrò est Æquinoctium a Gregorio XIII. Pont. Max. ad diem 21. Martij, exemptis decem diebus ex mense Octobri anni 1582. ita vt post quartum diem Octobris, qui B. Francisco sacer est, loco diei quinti assumptus fuerit statim quintusdecimus, decem interiectis eo anno prorsus omissis. Hac etenim ratione factum est, vt vernum Æquinoctium anno 1583. insequenti, & alijs deinceps, contigerit decem diebus serius, quàm ante hanc correctionem: ac proinde cum ipsum antea fieret circa diem 11. Martij, idem nunc circa diem 21. accidere cernatur, quemadmodum Concilij Nicæni temporibus.

Cur 10. dies simul exempti sint ex anno 1582. non autem singuli ex singulis annis, aut mẽsibus.

FACTA quoque est hæc restitutio per ablationem decem dierum simul ex vno mense, non autem per omissionem decem dierum intercalarium in 40. annis, aut per detractionem eorundem 10. dierum ex 10. mensibus, detrahendo singulos dies ex mensibus singulis, quod nonnulli optabant; tum quia multa occurrere potuissent in 40. annis, quæ correctionem impedirent, tum etiam, quia sæpius Cyclus Dominicalium literarum interrumpendus fuisset, qui tamen in hac nostra resti-

restitutione semel tantùm interruptus est.

SI quis porrò scire cupiat, quî factum sit, vt Æquinoctium sedem suam pristinam, hoc est, diem 21. Martij deseruerit, & ad diem 11. peruenerit; intelligat huius rei causam esse, quod Iulius Cæsar, quem Ecclesia Catholica Romana est secuta, plus æquo vnius anni magnitudini tribuerit. Constituit enim annum solarem dierum 365. & horarum 6. Et quia in anno Ciuili, qui dies duntaxat integros complectitur, omittebat sex illas horas, quæ in quatuor annis diem integrum efficiunt, decreuit, vt quarto quouis anno dies vnus ex 24. horis conflatus intercalaretur, fieretque annus dierum 366. quem Bissextilem appellarunt. Annus autem Solaris verus, quem Tropicum vocant, tantus non est, sed aliquot horæ minutis minor, ita vt secundum tabulas Alphonsi Hispaniæ Regis, complectatur dies 365. & horas tantùm 5. Min. 49. Sec. 16. quæ quidem anni magnitudo media quodammodo est inter maximam, & minimam anni magnitudinem. Nam, vt Cap. VI. huius lib. fusius dicemus, Astronomi peritiores obseruarunt annos Solares esse inæquales; & maximum quidem annum fuisse Hipparchi, ac Ptolemæi ferè temporibus, affirmant; minimum verò ætate Albategnij, & medium quodammodo circa Alphonsi regis tempora extitisse, atque nunc iterum ad maximam ferè peruenisse magnitudinem. Itaque annus Romanus, qui apud Ecclesiam in vsu est, superat Alphonsinum annum, quem medium fermè inter maximum, & minimum esse diximus, Minutis 10. & Secundis 44. vnius horæ. Ex quo fit, vt totidem Minutis, Secundisque quolibet anno Iuliano Æquinoctia, ac Solstitia sedes suas anticipent: quia quando Sol proprio motu, secundum tabulas Alphonsinas, ad idem punctum Æquinoctij, aut Solstitij, à quo recesserat, reuertitur, desunt ad annum Iulianum complendum illa, quæ diximus, Min. 10. & Sec. 44. vnius horæ. Quocirca secundum easdem tabulas, Æquinoctia, Solstitiaque in annis ferme 134. vno die integro, & in annis 402. diebus circiter tribus sedes suas præcurrent. Quod si anni magnitudo, qua vtitur Ecclesia, omni ex parte congrueret motui Solis annuo, nulla cerneretur Æquinoctiorum, Solstitiorumque anticipatio, sed eisdem semper anni diebus recurrerent.

Aequinoctiũ cur sedem suam ad 10. dies anticipanerit in Calendario, à tẽpore Concilij Nicæni vsq; ad correctiouem Calendari.

Anni magnitudo secundum Iuliũ Cæsarem, & Ecclesiam.

Anni magnitudo secundũ Alphonsinos.

Quanto maior sit annus Romanus, siue Ecclesiasticus, anno Alphõsino.

In quot annis æquinoctium anticipet unũ diẽ, secundum annum Alphonsinum.

QVOD si quis roget, Cur exemptio illa decem dierum ex anno 1582. in mense Octobri facta sit, & non potius ex aliquo anno centenario, vel ex aliquo alio bissextili, non quidem in Octobri, sed in quouis alio mense: Hoc enim in primis Mæstlinum male habuit; Responsum in promptu est. Potuerunt quidem decem illi dies ex quocunque anno eximi, atque etiam ex quolibet mense: sed delectus est annus 1582. quia tunc omnia ad correctionem necessaria fuerunt primùm expedita atque absoluta. Responsa enim omnium Regum, Principum, Rerumque publicarum, & præcipuarum Vniuersitatum ad summum Pontificem allata sunt, & a Mathematicis ad Calendarij emendationem conuocatis quam diligentissime examinata. Quare ne diutius restauratio Calendarij, quam omnes Christiani Principes, & Respub.

Correctio Calendarij cur in anno 1582. & in Octobri potius instituta sit, quàm in alio anno, ac mẽse.

positio media Luminarium (quæ in hoc negotio, uera relicta, usurpatur ab Ecclesia :) inciderit, secundum tabulas Ioan. Antonij Magini, quæ recentiores sunt, in die 17. Aprilis, Hor. 7. Min. 57. post Meridiē, immo secūdū Prutenicas tabulas. hor. 3. & amplius ante Meridiē, quis dubitabit, nisi solus Mæstlinus, rerū Ecclesiasticarū prorsus ignarus, sequēti die 18. quę fuit Dominica, potuisse ex prescripto Patrū Nicęni Cōcilij Pascha legitime celebrari, cū ea Dominica Lunam XIIII. primi mensis proxime insequatur? Immo nunquam Ecclesia rectius solennitatem Paschalem agit, quam cum in primo mense Dominicus dies in oppositionem mediam Solis, ac Lunæ cadit. Reliqui namque sequentes sex dies Lunæ, uidelicet XVI. XVII. XVIII. XIX. XX. XXI. ad celebritatem Paschæ assumpti sunt propter diem Dominicum, qui non semper in Lunam XV. (quod optandum esset) cadit, siue in oppositionem mediam, ante quam Pascha celebrare fas non est, sed uel in Lunam XVI. uel XVII. &c. usque ad XXI. inclusiue, ultra quam Pascha differre licitum non est. Sed nouus iste Mathematicus Tubingensis non solum Pascha legitime Luna XV. celebrari posse ignorauit, uerùm Pascha anni 1582. ex motu uero ostendere conatur falsum fuisse, si secundum nouum Calendarium esset celebratum : quasi uerò Ecclesia ueros motus, non autem medios potius, aut Cyclos ad hoc negotium adhiberet, ut proximo Capite planum faciemus. Qua in re mirum in modum quoque hallucinatur, cum eo anno oppositio uera Luminarium facta sit die 17. Aprilis, Hor. 15. ferè post Meridiem : ut Pascha illud secundum etiam uerum motum legitimum fuisse, nemo possit ambigere, cum celebratum fuisset post plenilunium, atque adeo multo magis post Lunam XIIII. ueram: quod tamen necessarium non est.

Pascha an. 1582. secundum Calendarium nouum, si 1 Februario fuissent 10. dies exēpti, legitimum futurum fuisse, etiā secundum motū uerum, cōtra quā vult Mæstlinus.

ET ne existimet Mæstlinus, me temere (ut ipse solet) loqui, ac sine auctoritate ulla statuere, Pascha celebrari posse quocunque die Dominico post Lunam XIIII. usque ad XXI. sed ab initio primitiuæ Ecclesiæ hoc ita sancitum fuisse, expendat diligenter auctoritates, ac testimonia Patrum, Conciliorumque, quæ Cap. 1. attulimus ad confirmandum, Pascha celebrandum esse die Dominico, primumque mensem esse eum, cuius Luna XIIII. in Æquinoctium incidit, aut ipsum proxime sequitur. In ijs enim omnibus diserte explicatur, Pascha debere celebrari prima Dominica post Lunam XIIII. primi mensis, quæ nimirum in Lunam XV. XVI. &c. usque ad XXI. inclusiue cadit. Quibus auctoritatibus addi possunt eæ, quæ sequuntur.

Pascha celebrari posse Luna XV. si tunc sit Dominica, probatur uarijs testimonijs, & usu Ecclesiæ.

BEDA Venerabilis lib. De Tēporum ratione, Cap. 57. postquā docuit, Dominicam diem, quæ post XIIII. Lunam occurrit, esse Paschalem Dominicæ resurrectionis diem, paulo post subiungit. *Et si fieri posset, vt eadem omnibus annis Sabbati die Luna XIIII. contingeret, nil nostræ Paschalis obseruantiæ tempus à legali discreparet. Nam & ipsi iuxta legis edicta semper XIIII. Luna primi mensis ad vesperam immolantes, & comedentes agni immaculati carnem, sanguinemq; illius ad repellen-*

repellendum exterminatorem nostris postibus aspergentes, id est, aquam Baptismi, & Paschalium celebrantes solennia Missarum, spiritalem superaremus Aegyptum, atque illucescente mane in Luna xv. eiusdem mensis primum azymorum diem intraremus, septemq; dies eiusdem celebritatis legitimos à mane quintidecimi diei vsque in vesperum vicesimiprimi mensis ipsius, id est, à Dominico Paschæ vsque in Dominicum octauarum Paschæ, debita cum veneratione compleremus. Sed quoniam Lunæ dies eadem diuersas Septimanæ deuoluitur in Ferias, inde fit, vt qui propter resurrectionem nostri Redemptoris in Dominicum diem Paschæ initium reseruare docemur, aliquoties nostra festiuitas septimo post Legalium azymorum exordium die sumat ingressum. Nonne vides hoc loco, Bedam apertissime docere, Dominicum diem Paschæ cadere posse in Lunam xv. atque tunc quidem rectissime Pascha celebrari?

IDEM clarissime tradit Cap. Lix. vbi sic ait. *Nam cum in veteri Testamento tribus argumentorum indicijs Paschale tempus sit obseruari præceptum; videlicet vt post Aequinoctium, vt mense primo, vt tertia eius Septimana, id est, à vespera xiiii. Lunæ, quod est initium xv. vsque in vesperum, id est, terminum xxi. celebretur; quarta in eiusdem obseruatione regula est nobis à tempore Dominicæ resurrectionis imposita, vt cum Aequinoctio transcenso, Lunam primi mensis xiiii. vesperi ortum facere viderimus, non statim ad faciendum Pascha prosiliamus, sed Dominicum diem, quo ipse Pascha, id est, transitum de morte ad vitam, de corruptione ad incorruptionem, de pœna ad gloriam resurgendo facere dignatus est, expectantes, in ipso tandem congrua Paschæ solennia celebremus.* Et paulo post. *Quoties ergo diem Dominicum mox, aduentante xiiii. Luna, habemus, nil nostrum tempus Paschale à legali dissonat, quamuis alijs Sacramentorum generibus eiusdem Paschæ solennia colimus. Quoties verò secundo, vel tertio, vel quarto, vel quinto, vel sexto, vel septimo ab hinc die idem Dominicus occurrerit, ne sic quidem legem, aut Prophetas soluimus, sed Euangelicæ potius gratiæ Sacramentis adimplemus.* Quam quidem Ecclesiæ consuetudinem ex Theophilo Alexandrino Episcopo quoque confirmat: idemque Cap. Lx. & Lxi. & alijs sæpius repetit.

HOC ipsum communi consensu omnes Computistæ, quotquot de Paschæ celebratione scripserunt, constanter asseuerant. Nam vt alios taceam, Paulus Middelburgensis Episcopus Forosempronienſis non longe à principio libri xii. in hunc modum scribit. *Nos ergo in supputatione Lunæ Paschalis, diem oppositionis Luminarium vocabimus Lunam xv. quæ si in die Dominico inciderit, eodem die Pascha celebrandum annotabimus, iuxta Canonem à sanctis Patribus in Nicæna Synodo institutum, quo Pascha celebrari præcipitur die Dominico à xiiii. Luna vsq; ad xxi. hoc est, die Dominico primo post xiiii. Lunam.* Ex his omnibus constat, Pascha recte, ac legitime celebrari posse, immo verò ex Decretis Patrum celebrandum omnino esse, Luna xv. hoc est, in oppositione Luminarium, si tunc dies Dominicus adfuerit.

14

Atque hanc consuetudinem videmus semper in Ecclesia, tam Orientali, quàm Occidentali conseruatam esse. Semper namque primo Dominico die post Lunam XIIII. Pascha ad nostram vsque ætatem celebratum est.

PVDEAT ergo Mæstlinum, si pudere potest, arrogantiæ & temeritatis, quod Mathematicum se scribat, cum tamen rem non solum Mathematicis, sed etiam omnibus Christianis notissimam, Pascha nimirum Luna XV. posse celebrari, prorsus ignoret: quippe qui crassissimum, immo hæreticum appellare errorem non vereatur, si Pascha in plenilunio medio celebretur. Sed quid mirum, hominem hæreticum consuetudinem Ecclesiæ in Paschę celebratione obseruatam ignorare, qui tam temere, & impudenter omnes eius leges spernit atque contemnit, vt spiritu vertiginis agitatus libere, quicquid ei in mentem venerit, credere possit? Ecce tibi, Mæstline, veram causam dilationis in Octobrem anni 1582. quam tanto tibi studio indicari flagitas. Habes simul, qui Pascha anni eiusdem, si secundum nouum Calendarium esset celebratum, desendit, legitimumque futurum fuisse demonstrat, ex Decretis Patrum, ac Nicæni Concilij, atque vsu Ecclesiæ; in quo tamen crassissimum errorem ipse committens, ab alijs committi falsó criminabaris: quorum neutrum nobis factu possibile esse, temere tibi persuadebas.

NON ergo sũmus Pontifex, si decẽ dies ex Februario anni 1582. de trahendos statuisset, metuere potuit, vt falsò iactas, ne ipse, suumq; hoc opus cum sibilo exploderetur. Neque enim, vt tu insimulas, Paschale festum tunc ex loco vero abstraxisset, & in locum erroneum, seu hæreticum abiecisset; sed contra potius ex loco erroneo restituisset in verum. Nam eo anno Pascha ex Calendario vetere celebratum est Luna XXIIII. hoc est, quarta hebdomada, contra Patrum, Conciliorumque sanctiones: quod secundum nouum in Luna XV. hoc est, in principio tertiæ hebdomadæ, in qua sola legitimè potest Pascha celebrari, peractum fuisset. Exere nunc vires ingenij tui, & mirabili tua illa prudentia, (qua præditum esse eum uis, qui calculum in peracta tempora retrahat) seu potius, vt ego interpretor, insigni tua impudentia defende erroneum hoc tuum Pascha anni 1582. legitimum autem, quod exhibuisset nouum Calendarium, quantumcunque potes, falsum futurum fuisse demonstra. *Hic Rhodus, hic saltus.* Libet enim idem dictum in te conuertere, quod tu non semel in fautores Gregoriani Calendarij, quasi iam victoriam reportaueris, temere iactare soles.

Pascha ann. 1582 ex Calendario vetere contra Patrum Decreta celebratum esse in quarta hebdomada, fine Luna XXIII.

NAM quod errorem, quem ex celebratione Paschæ in plenilunio committi falsò putas, ex auctoris Calendarij sententia hæreticum appellas, (quod idem & alijs in locis facis) plane sycophantaris. In Calendario enim sermo est de Quartadecimanis hæreticis, qui contra decreta Conciliorum, & vsum vniuersalis Ecclesiæ contendebant, Pascha cum Iudæis Luna XIIII. celebrandum esse. A quo tamen er-

Quòd Ecclesia in terdũ Luna XIIII.

rore

rore longè abest Ecclesia, etsi interdum, ob imperfectam Cycli Lunaris rationem, (Nullus enim Cyclus, quamuis perfectus, Nouilunia, Pleniluniaque ita monstrare potest, quemadmodum postea docebimus, vt motibus cælestibus semper ad vnguem respondeant) Pascha celebret Luna XIIII. Quod quidem in nouo Calendario accidere nonnunquam potest, rarius tamen multò, quàm in veteri, secundum Cyclum aurei numeri in Concilio Nicæno editum, præsertim verò prope tempora eiusdem Concilij, vt postea suo loco demonstrabimus. Abest, inquam, Ecclesia ab hæreticorum errore, si interdum, propter Cycli imperfectam naturam Pascha Luna XIIII. celebret: quia nõ affirmat, Pascha esse celebrãdum Luna XIIII. sed casu; & (vt cũ Philosophis loquar) per accidens interdum Pascha ita celebrat, & omnẽ adhibet diligentiã, vt Cyclus ita in Calẽdario disponatur, vt quoad eius fieri potest, nunquam Pascha Luna XIIII. celebretur, vt infra fusius exponemus. Tu verò, tuiq; similes, qui omnes antiquũ fœdus contra Catholicam DEI Eccleſiam iniuistis, notam hæresis effugere non potestis, cum, contemptis omnibus Ecclesiæ Catholicæ legibus, & sanctionibus, spiritu superbiæ agitati nouam fidem, nouumque Euangelium prædicetis, & tam pertinaciter vetus Calendarium collapsum, odio noui à Pontifice Romano editi, defendatis.

Pascha celebret, id uitio cycli, qui perfectus omnino esse non potest, tribuendum esse; Eam autẽ nõ propterea in hæresim Quartadecimanorum incidere.

AT etiam ausus es, homo præmortui pudoris, auaritiam, ac sordes Gregorio XIII. Pont. Max. obijcere, cuius effusa liberalitas, seu munificentia potius, in orbem omnium terrarum, maxime verò in Germaniam redundauit, adeo vt omnium, præter te, hæreticorum maledicentiam restinxerit. Scilicet Pontifex ille, vt sacerdotij, sic animi magnitudine Maximus, cum ingentes thesauros in omnium gentium salutem profunderet, id ageret, vt edito nouo Calendario (quod tu insimulas) pauculos nummulos ex plebecula colligeret. Equidem confirmarem iureiurando, (nam his rebus interfui) ne teruncium quidem ad Pontificis ærarium hinc peruenisse, nisi vererer, ne satis exploratæ tanti Pontificis largitati meum testimonium faceret iniuriam: præsertim cum tuum crimen sua sponte ab illo resiliat, atque in te ipsum recidat, qui causam edendi ista examina nullam habuisti, nisi vt aliquid pecuniolæ ab imperitis corraderes. Nam gloriola, quam per calumniam simul captasti, versa est, vt uides, in infamiam. Sed hactenus. Neque enim committam, vt imitari videar maledici hominis meledicentiam. Namque hæc ipsa non maledicendi, sed maledicta repellendi causa dicta sunt; simulque vt omnes huius præclari examinis specimen sumerent, cum pene oculis cernerent, quam æquo, quam syncero animo, quam acri ingenio, quam firmis rationibus Gregorianum Calendarium oppugnare, conspirationemque vniuersi orbis Christiani, Pontificiamque auctoritatem conuellere homulus ex argilla ac luto fictus contenderit: Cuius quidem impudentia implicatam inscitiam tantam ipsa examinis inscriptio, vt ostendimus, declarauit, quantam nulla res alia excusare vllo modo

possit, nisi se confiteri velit, id quod res ipsa loquitur, se, cum hoc examen scriberet, satis sobrium non fuisse.

ECCLESIA CVR POSTHABITIS MOTIbus veris apparentibusve, medios tantùm, siue æquales, aut potius Cyclos in mobilium festorum celebratione vsurpet. CAP. IIII.

AEQVINOCTIO in pristinam sedem, in qua a Concilio Niceno collocatum est, restituto, præscribenda quoque fuit ratio, qua idem Æquinoctium in sua sede retineretur. Quæ vt planior fiat, paulo diligentius explicandum erit prius, quales motus Ecclesia consideret, atq; in mobilium festorum celebratione adhibeat. Hoc enim exposito, liquidò etiam constabit, quam temere, & sine causa Calendarium nouum a Mæstlino oppugnetur. Ecclesia igitur, posthabitis veris Lunæ ac Solis motibus, quippe qui ad Astronomos magis pertineant, solos medios, & æquales considerat. Cuius rei multiplex ratio afferri potest.

Ecclesiam motus duntaxat medios considerare, ob multas causas.

1. ratio. Quia medij motus æquales sũt, & uniformes, ac proinde ad captũ vulgi accommodati: veri autem motus inæquales & irregulares.

PRIMVM quia motus veri inæquales sunt, modò velociores, modo tardiores; medij autem motus sunt semper æquales atque vniformes: ac proinde hi facili negocio in cyclum redigi possunt, non autem illi. Cum ergo ad inuestigationem Æquinoctij, Nouilunij, ac plenilunij Paschalis, tradendæ sint regulæ faciles, quæ sine magno labore a quolibet, Astronomiæ etiam omnino rudi, & ignaro, percipi, ac teneri possint, sine cognitione tabularum Astronomicarum, ne vniuersus populus Astronomiam cogatur perdiscere, quod nouum atque inauditum est, & factu prorsus impossibile; recipiendi fuerunt motus medij potius, quam veri, præsertim quia facilius in veris, apparentibusque motibus, quam in medijs, & æqualibus error potest admitti. Neque verò magni refert, veros re ipsa in cælestibus corporibus existere, medios autem cogitatione tantum, atque arte esse excogitatos ab Astronomis, vt videlicet veros per medios inuestigent. Nam Ecclesia obstricta non est, neque vnquam fuit, exquisitis astrorum legibus, motibusque; sed satis est, si Solis, ac Lunæ motus pingui quadam (vt aiunt) Minerua assequatur, dummodo non multum a vero recedat. Id quod antiquissimus vsus a primitiua Ecclesia ad nostram vsque ætatem continuatus, atque perductus euidenter demonstrat.

2. ratio. Ne seminarium perpetuum rixarum, & discordiarum excitetur in Ecclesia, si veri motus obseruare

DEINDE quia, si veris motibus Ecclesia vteretur, perpetuum extaret seminarium discordiarum, atque rixarum inter CHRISTI fideles in sacrosancti Paschæ celebratione, propter tabularum Astronomicarum varietatem, & discrepantiam, diuersasque motuum hypotheses, cum alij has, alij illas tabulas sequendas esse contenderent: sicut

ficut hodiè videmus alios tabulas Alphonſinas, alios verò Prutenicas ex Copernici doctrina erutas, in motibus aſtrorum cognoſcendis vſurpare. Ex quo efficeretur, vt diuerſi diuerſa Æquinoctia, Nouiluniaque obſeruarent, atque adeo Paſcha non eodem tempore celebrarent, quod valde abſonum foret, & abſurdum.

sur, ob tabularũ Aſtronomicarum varietatem.

TERTIO, quoniam ad hanc vſque diem nullæ tabulæ conditæ ſunt ab Aſtronomis, per quas veri ſtellarum motus ad omne tempus certò, & ſine vllo errore inquiri poſſint, & cognoſci; ſed quilibet obſeruationibus ſui temporis congruentes tabulas ſemper confecit, quæ longo deinde tempore elapſo deficere a vero deprehenſæ ſunt, propterea quod ne vnius motus cæleſtis periodus exquiſitè, ac penitus cognita adhuc ſit. Nam Ptolemæus Aſtronomorum princeps, & ſolertiſſimus cæleſtium motuum indagator, confecit ſanè ante annos 1450. tabulas ſuis obſeruationibus congruentes, quibus eo tempore motus cælorum certiſſime, & ſine vlla dubitatione ſupputabantur. His deinde, quoniam experientia docuerat, eas non amplius motus cæleſtes accurate exhibere, ſucceſſerunt tabulæ aliæ, dictæ Alphonſinæ, quòd ſumptibus, ac diligentia Alphonſi regis Hiſpaniæ ante annos circiter 340. ab Aſtronomis conditæ ſint, quibus ea tempeſtate certius, quam per tabulas Ptolemæi, motus inueniebantur. In harum tandem locum repoſitæ ſunt noſtro hoc tempore tabulæ Copernici, quæ Prutenicæ vulgo appellantur, propterea quod omnium Aſtronomorum ferè conſenſu, cum phænomenis cæleſtibus longe exquiſitius conueniunt, quam Alphonſinæ. Atque ita fortaſſe poſt multa ſecula poſteri noſtri alias motuum cæleſtium periodos obſeruabunt, nouasque propterea hypotheſes conficient, atque adeo pro tabulis Prutenicis nouas alias ſubſtituent. Quis enim pro certo affirmare audeat, tabulas Prutenicas omni tempore cælorum motibus conſenſuras eſſe, cum videat tabulas Ptolemæi præſtantiſſimi Aſtronomi, & qui meritò omnibus antefertur, mancas nunc eſſe, & imperfectas, quæ illis tamen temporibus fuerunt abſolutiſſimæ? Præſertim cum Prutenicæ tabulæ incertis hypotheſibus, nedum abſurdis, & a communi hominum opinione abhorrentibus, ac quibus omnes Philoſophi naturales repugnant, fundatæ ſint? Huc accedit, quod nondum vna integra periodus Anomalię præceſſionis Æquinoctiorum, in qua Copernicus omnem inæqualitatem Solaris anni fundat, perfecta eſt atque abſoluta: ut meritò dubitare quis poſſit de ueritate tabularum ex illa Anomalia extructarum, & an, abſoluta una periodo, altera ſequens præcedenti ſit omni ex parte reſponſura. Quæ cum ita ſint, quis erit tam impudens & audax, qui DEI Eccleſiam aſtringere uelit tam incertis, ac fallacibus Aſtronomorum præceptis, ac tabulis? Certe, opinor, nemo; niſi fortè dicere uelis, Eccleſiam debere nunc has, nunc illas amplecti tabulas, prout hoc, uel illo tempore motibus cęlorum eas congruere animaduerterit: quod nihil aliud eſſet, quam omnia in dubium reuocare; quippe cum uix inter Aſtronomos

3. ratio. Quia nullæ tabulæ ad hanc uſque diẽ extructæ ſũt, quæ ueros motus ſine errore exhibeant ad multos annos.

Prutenicæ tabulæ, quæ hodie ab omnibus uſurpãtur, cur incertæ iudicari poſſint.

Nisi Calendariũ fuisset correcti, accidisset post aliquot annos, Pascha semper in secundo mense, tertio, quarto, &c. celebrari, propter æquinoctij verius initiũ mẽsis ascensum.

bat, Pascha mense secundo celebratum sit. Atque hic error in dies obscure serpens longius progressus esset, nisi remedium esset adhibitum; adeo vt progressu temporis, omnes Lunæ XIIII. Paschales relictæ essent, tanquam inutiles, semperque Pascha in secundo mense, immo tandem in tertio, quarto, &c. atque in ipsa æstate fuisset celebratum: quod fuisset sane absurdissimum, & Patrum decretis omnino contrarium.

Quando Pascha ante Calẽdarii restitutionẽm celebratum sit Luna XXV. ob Nouiluniorum per aureos numeros inuentorũ erroré.

DEINDE propter quatuor illos dies, & amplius, quibus Nouilunia, vt diximus, serius quam res postulat, per aureos numeros in Calendario indicabantur, sæpe accidebat, vt Pascha celebraretur Luna XXV. quando nimirum Luna XIIII. per aureum numerum inuenta, quæ verè erat Luna XVIII. incidebat in diem Dominicum, ac proinde Pascha in sequentem Dominicum diem differebatur. Hoc autem manifeste repugnat decretis summorum Pontificum, & Concilij Nicæni, quæ semel atque iterum inculcant, Pascha celebrandum esse a Luna XIIII. primi mensis exclusiue, vsque ad XXI. eiusdem inclusiue. Atque eiusmodi error, nisi remedio aliquo ei esset occursum, maior deinceps euasisset, ita vt sacrosanctum Pascha Luna XXX. atque adeo in Noulunio ipso, siue Luna I. & Luna II. III. &c. celebrari contigisset. Quæ res quantum incommodi secum allatura fuerit, nemo est, qui non videat.

Nisi correctũ fuisset Calendariũ, Pascha celebrari contigisset in Nouilunio, Luna II. III. &c. ob errorem Nouiluniorũ, quæ per aureos numeros inquirebantur.

EX hoc errore Æquinoctij verni, & Lunæ XIIII. factum est, vt Pascha sæpissime celebratum sit 7. aut 28. aut 35. diebus tardius, quam Decreta Patrum præcipiunt: vt ante correctionem Calendarij vsu venit his annis, 1565. 1568. 1576. 1579. Idemque euenisset, si emendatum non fuisset Calendarium, his annis, 1595. 1598. 1603. 1606. 1609. & plerisque alijs, in quibus omnibus erratum esset in Paschæ celebratione diebus 35. vt annos omittam, in quibus vel viginti octo, vel septem dierum error commissus esset. Quod satis apparet ex Paulo Middelburgensi lib. II. Paulinæ, vbi Paschæ solennitates ab anno 1500. ad annum vsque 3000. supputauit, cum erroribus, qui secundum vsum Ecclesiasticum committebantur: ex quibus omnibus festi dies Paschæ tantùm 200. reperiuntur legitimi, alij verò 1301. contra Patrum decreta celebrati, cum errore etiam interdum 42. dierum, qui quidem in plures dies progressu temporis excreuisset, nisi correctum esset Calendarium.

Ob erroré æquinoctij, & Lunæ XIIII. ex aureis numeris inuentæ sæpe in Paschæ celebritate contigisse errorem 7. aut 28. aut 35. dierũ ante emendationem Calendarij.

Cõmitti cõtigisset in Paschæ celebratione post multos annos error 42. dierũ, & amplius, nisi correctũ esset Calendarium.

IGITVR, vt incõmoda illa atq; absurda, quæ recensuimus, uitarẽtur, & ne in maiora incideret posteritas, (Nihil autẽ dico hoc loco de historiarum, temporumque perturbatione, quæ ex continua illa anticipatione Æquinoctij verni versus mensium initia sequerentur, scilicet Incarnationem Dominicam in æstatem, Natalem CHRISTI Domini diem in tempus vernum, Ortum S. Ioan. Baptistæ in Autumnum, &c. temporis progressu prolapsura fuisse, vt diserte in libro nouæ rationis corrigendi Calendarij Romani explicatur.) vt hęc, inquam, incommoda a posteris vitarentur, necessarium omnino fuit, vt

Causæ, cur restitutio Calendarij facta necessaria.

Incommoda historiarum, tẽporum, & præcipuarum anni celebritatum, si Calendarium emendatũ non esset.

Æqui-

Æquinoctium vernum in pristinam sedem a Patribus Nicæni Concilij ei tributam, hoc est, in diem 21. Martij restitueretur, Nouiluniaque per numeros in Calendario dispositos ita monstrarentur, vt eorum plenilunia ab illis, quæ calculus secundum medium motum exhibet, quo ad eius fieri potest, non discreparent. Sed quoniam Æquinoctium in suam sedem restitui non potuit, nisi per aliquot dierum exemptionem, factum est, vt Cyclus Solaris, siue literarum Dominicalium, ad hoc vsque tempus in Ecclesia DEI vsitatus, necessario interrumpendus fuerit. Oportuit ergo Cyclum hunc ita quoque innouare, vt per eum litera Dominicalis non secus post correctionem Calendarij, atque ante, quocunque anno proposito, posset inueniri. Itaque in his tribus, Æquinoctij restitutione, Nouiluniorum emendatione, & Innouatione Cycli Solaris, totum negotium correctionis Calendarij consistit. Quæ qua ratione instaurata sint, in ijs, quæ sequuntur, planum faciemus.

In quibus correctio Calendarij consistat.

CVR AEQVINOCTIVM VERNVM AD diem XXI. Martij potissimum, & qua ratione reuocatum sit.

CAPVT III.

EORVM, qui de Calendarij correctione scripserunt, variæ de Æquinoctij restitutione fuerunt sententiæ. Quidam enim illud relinquendum esse censebant eo die, quo correctionis tempore reperiebatur, die videlicet XI. mẽsis Martij. Alij autem ad diẽ 25. eiusdẽ mensis reuocandum esse asseuerabant, hoc est, ad diem Dominicæ incarnationis, propterea quod arbitrabantur, incarnationem æterni FILII DEI in Æquinoctio verno factam esse. Plerique demùm prudentiori consilio restituendum contendebant ad diem 21. Martij, vbi illud tempore Concilij Nicæni ferè deprehendebatur. Atque horum opinionem meritò Gregorius XIII. amplexus est, quippe quæ minus nouitatis, ac mutationis contineat. Nam si Æquinoctium circa diem XI. Martij relictum esset, vbi ante correctionem erat, aut ad diem 25. Martij esset reuocatum, aut ad alium quemcunque diem a die 21. diuersum, oportuisset immutare omnes terminos paschales auctoritate Concilij Nicæni constitutos, omniaque Breuiaria, ac Missalia renouare; cum omnia hæc ita sint digesta, atque ordinata, ac si Æquinoctium vernum die 21. Martij perpetuo contingeret: quæ res, quantam perturbationem allatura fuerit fidelibus, si vidissent, Pascha, & alia festa mobilia alijs diebus nunc, quam olim ab antiquis patribus celebrari, nemo est qui dubitet: præsertim verò, cum non exiguum detrimentum hominibus Ecclesiasticis importaret, propter innumerabi-

Sententiæ variæ de æquinoctij restitutione.

Quam sententiã in restituẽdo æquinoctio Gregorius XIII. secutus sit.

Incõmoda aliarum opinionum de æquinoctij restitutione.

lium ferme librorum Ecclesiasticorum iacturam, & immensos sumptus, qui coemendis nouis libris ad DEI cultum pertinentibus necessarij essent. Habent enim pieræque Ecclesiæ, ac Monasteria horum librorum bibliothecas multis aureorum millibus æstimatas, quæ omnes inutiles factæ essent. Huc accedit, quod cum omnes Ecclesiæ Orientales, quæ numerosæ sunt, & quarum ratio maxime habenda erat, canonem de Pascha celebrando in Concilio Nicæno confirmatum religiosissime custodiant, non potuit vernum Æquinoctium maiore omnium Ecclesiarum commodo ad alium diem reuocari, quàm ad diem 21. Martij, vbi tempore Nicæni Concilij reperiebatur. Hac enim ratione decretum de celebratione Paschæ a Patribus in eo Concilio sancitum, permansit intactum prorsus, atque illæsum. Postremò, quoniam cum maior pars Martyrum, Doctorum, Confessorum, ac Virginum, quorum solennitates grata memoria pie veneratur Ecclesia, circa tempora Nicæni Concilij floruerit, Martyrum quidem paulo ante, sub Decio, & Diocletiano crudelissimis Ecclesiæ DEI persecutoribus; Confessorum verò ipso Concilij tempore, vel paulo post, temporibus Basilij, Gregorij Nazianzeni, Ioan. Chrysostomi, Damasceni, Ambrosij, Augustini, Hieronymi, Gregorij Magni, & quando solitudines Ægypti, ac Palæstinæ innumera Monachorum, & Anachoretarum multitudine sub Paulo, Antonio atque Hilarione, sanctissimis Eremitis, refertæ erant; non potuit Æquinoctium ad magis conueniens tempus reuocari, quàm ad Concilij Nicæni tempora, vt festi Sanctorum dies congruis temporibus celebrarentur, hoc est, non longe ab illis, quibus in terra vixerunt. Nam si vel ad tempus incarnationis Dominicæ redactum esset, vel eo in loco, vbi ante correctionem reperiebatur, retentum, fuissent omnium illorum Sanctorum tempora confusa, atque perturbata.

Qua ratione Vernũ æquinoctium ad diem 21. Martij restituũ fit.

RESTITVTVM porrò est Æquinoctium a Gregorio XIII. Pont. Max. ad diem 21. Martij, exemptis decem diebus ex mense Octobri anni 1582. ita vt post quartum diem Octobris, qui B. Francisco sacer est, loco diei quinti assumptus fuerit statim quintusdecimus, decem interiectis eo anno prorsus omissis. Hac etenim ratione factum est, vt vernum Æquinoctium anno 1583. insequenti, & alijs deinceps, contigerit decem diebus serius, quàm ante hanc correctionem: ac proinde cum ipsum antea fieret circa diem 11. Martij, idem nunc circa diem 21. accidere cernatur, quemadmodum Concilij Nicæni temporibus.

Cur 10. dies simul exempti sint ex anno 1582. non autem singuli ex singulis annis, aut mẽsibus.

FACTA quoque est hæc restitutio per ablationem decem dierum simul ex vno mense, non autem per omissionem decem dierum intercalarium in 40. annis, aut per detractionem eorundem 10. dierum ex 10. mensibus, detrahendo singulos dies ex mensibus singulis, quod nonnulli optabant; tum quia multa occurrere potuissent in 40. annis, quæ correctionem impedirent, tum etiam, quia sæpius Cyclus Dominicalium literarum interrumpendus fuisset, qui tamen in hac nostra resti-

restitutione semel tantùm interruptus est.

SI quis porrò scire cupiat, quî factum sit, vt Æquinoctium sedem suam pristinam, hoc est, diem 21. Martij deseruerit, & ad diem 11. peruenerit; intelligat huius rei causam esse, quod Iulius Cæsar, quem Ecclesia Catholica Romana est secuta, plus æquo vnius anni magnitudini tribuerit. Constituit enim annum solarem dierum 365. & horarum 6. Et quia in anno Ciuili, qui dies duntaxat integros complectitur, omittebat sex illas horas, quæ in quatuor annis diem integrum efficiunt, decreuit, vt quarto quouis anno dies vnus ex 24. horis conflatus intercalaretur, fieretque annus dierum 366. quem Bissextilem appellarunt. Annus autem Solaris verus, quem Tropicum vocant, tantus non est, sed aliquot horæ minutis minor, ita vt secundum tabulas Alphonsi Hispaniæ Regis, complectatur dies 365. & horas tantùm 5. Min. 49. Sec. 16. quæ quidem anni magnitudo media quodammodo est inter maximam, & minimam anni magnitudinem. Nam, vt Cap. VI. huius lib. suprà dicemus, Astronomi peritiores obseruarunt annos Solares esse inæquales; & maximum quidem annum fuisse Hipparchi, ac Ptolemæi ferè temporibus, affirmant; minimum verò ætate Albategnij, & medium quodammodo circa Alphonsi regis tempora extitisse, atque nunc iterum ad maximam ferè peruenisse magnitudinem. Itaque annus Romanus, qui apud Ecclesiam in vsu est, superat Alphonsinum annum, quem medium fermè inter maximum, & minimum esse diximus, Minutis 10. & Secundis 44. vnius horæ. Ex quo fit, vt totidem Minutis, Secundisque quolibet anno Iuliano Æquinoctia, ac Solstitia sedes suas anticipent: quia quando Sol proprio motu, secundum tabulas Alphonsinas, ad idem punctum Æquinoctij, aut Solstitij, à quo recesserat, reuertitur, desunt ad annum Iulianum complendum illa, quæ diximus, Min. 10. & Sec. 44. vnius horæ. Quocirca secundum easdem tabulas, Æquinoctia, Solstitiaque in annis ferme 134. vno die integro, & in annis 402. diebus circiter tribus sedes suas præcurrent. Quod si anni magnitudo, qua vtitur Ecclesia, omni ex parte congrueret motui Solis annuo, nulla cerneretur Æquinoctiorum, Solstitiorumque anticipatio, sed eisdem semper anni diebus recurrerent.

Æquinoctiũ cur sedem suam ad 10. dies anticipauerit in Calendario, à tẽpore Concilij Nicæni vsq; ad correctiouem Calendari.

Anni magnitudo secundum Iuliũ Cæsarem, & Ecclesiam.

Anni magnitudo secundũ Alphonsinos.

Quanto maior sit annus Romanus, siue Ecclesiasticus, anno Alphonsino.

In quot annis æquinoctium anticipet unũ diẽ, secundum annum Alphonsinum.

QVOD si quis roget, Cur exemptio illa decem dierum ex anno 1582. in mense Octobri facta sit, & non potius ex aliquo anno centenario, vel ex aliquo alio bissextili, non quidem in Octobri, sed in quouis alio mense: Hoc enim in primis Mæstlinum male habuit; Responsum in promptu est. Potuerunt quidem decem illi dies ex quocunque anno eximi, atque etiam ex quolibet mense: sed delectus est annus 1582. quia tunc omnia ad correctionem necessaria fuerunt primùm expedita atque absoluta. Responsa enim omnium Regum, Principum, Rerumque publicarum, & præcipuarum Vniuersitatum ad summum Pontificem allata sunt, & a Mathematicis ad Calendarij emendationem conuocatis quam diligentissime examinata. Quare ne diutius restauratio Calendarij, quam omnes Christiani Principes, & Respub.

Correctio Calendarij cur in anno 1582. & in Octobri potius instituta sit, quàm in alio anno, ac mẽse.

Reſpub. mirifice collaudarant, atque approbarant, differretur, viſum eſt Pontifici Maximo annum 1582. correctioni tantopere expetitæ deſtinare.

QVOD autẽ in Octobri potius factum id fuerit, quàm in alio menſe, cauſa nulla fuit alia, neque aliud hac in re myſterium quærendum eſt, quàm quod is menſis ad negotium hoc aptiſſimus viſus eſt, quippe qui plures dies Sanctorum celebritatibus vacuos haberet. Ex quo factum eſt, vt decem dies ex eo exempti minorem perturbationem, confuſionemque in Diuinis Officijs perſoluendis apud homines Eccleſiaſticos pepererit. Nam licet in Februario, Martio, & Aprili pauci etiam feſti Sanctorum dies celebrentur, tamen quia in eos menſes incidunt Septuageſima, Quadrageſima, & tempus Paſchale, iudicatum eſt, eos non eſſe decem diebus priuandos, vt tempora illa, quæ ſumma religione ab Eccleſia celebrantur, continuato ordine ſine vlla interruptione percurrerentur: præſertim quia ſi, exempli cauſa, Septuageſima tunc celebrata eſſet ſecundum Calendarium nouum die 14. Februarij, omiſſis decem præcedentibus diebus, extitiſſent tantum quatuor Dominicæ poſt Epiphaniam, & reliquæ duæ ante Aduentum non potuiſſent interponi, cum eo anno Dominicæ ſolum 24. poſt Pentecoſten futuræ fuiſſent. Quia verò nonnullæ prouinciæ ex Octobri anni 1582. nondum decem dies exemerant, quod ad eas tam cito exemplaria noui Calendarij perferri non potuerant, optimo conſilio factum eſt, vt anno inſequenti 1583. non expectato Octobri, decem dies ex Februario eximerentur, ne diutius populi illi in dierum numeratione ab Eccleſia Romana diſſentirent. Etſi enim eo anno, qui nondum Calendarium emendauerant, eodem, quo nos, die Paſcha celebraturi erant, tamen in dierum numero a nobis diſſenſiſſent, cum nos decimo die Aprilis, illi autẽ vltimo Martij agerent Paſcha. Non eſt igitur, quòd Mæſtlinus ſe tantopere diſcruciet in exquirenda cauſa, cur anno potiſſimum 1582. ſummus Pontifex reſtaurationem Calendarij fieri voluerit menſe Octobri, anno verò 1583. menſe Februario.

Cur anno 1583. in regionibus remotioribus correctio fieri iuſſa ſit in Februario.

VERVM vt arrogantia Mæſtlini, ſimulq; in Calẽdarij negotio inſcitia omnibus manifeſta fiat, & luce clarius appareat, quã vafre & malitioſe in ſuo examine ſe geſſerit, calũniãdi magis noui Calendarij, quã veritatis inquirẽdæ ſtudio, libet hoc loco huius correctionis in Octobri inſtitutæ causã, quã ipſe ſolũ, vt hominibus imponeret, atq; in Pontificẽ Romanũ liberius baccharetur, confinxit, paulo diligentius examinare. Sic autem ſcribit. *At correctionis huius initium non potuit ante Paſcha anni 1582. fieri. Nam ſi hoc factum eſſet, periclitatum fuiſſet totum opus Calendarij huius, periclitata fuiſſet magna pars auctoritatis Pontificis, ſuorumq; Calendarificum; periclitati fuiſſent omnes ſumptus huius gratia corraſi, & erogati, & quod maximum eſt, Pontifex rurſus ſua ſpe deluſus fuiſſet. Nam eo ipſo anno deprehenſa fuiſſet inanis futilitas calculi huius Gregoriani Calendarij. Cum enim aureus numerus, qui eo anno erat 6. habuerit Epactam xxvi. & repoſuerit terminum Paſchalem in diem 17. Aprilis,*

Ratio falſa Mæſtlini, cur in Octobri, & non ante diem Paſchæ anni 1582. correctio facta ſit, puta in Februario.

Aprilis, qui erat dies Sabbati: vtique conueniebat ſecundum numeros, & regulas noui Calendarij, ſequentem diem 18. eſſe Dominicam Paſchatis. Sed in eadem ipſa Dominica erat demum Lunæ, & Solis vera oppoſitio, ſecundum calculum Aſtronomicum: itaque eo ipſo anno 1582. celebrandum fuiſſet Paſcha in plenilunio. Hæc res haud dubie valde fuiſſet ominoſa nouo Calendario: Nam ipſa non potuiſſet quenquam hominum latere, propterea quod in omnibus, & ſingulis diarijs, ſeu Calendarijs anniuerſarijs, plenilunium hoc inuentum fuiſſet in die Paſchali. Et hoc quidem eo magis fuiſſet conſpicuum tam illiteratis, quàm literatis, (quorum nullus propemodum eſt, qui huiuſmodi aliquod annale diarium non ſecum ſemper portet, aut certe domi parieti affixum habeat) quod eo anno veteris Calendarij Paſcha conuenientem ſuum locum, videlicet diem 25. noui, aut diem 15. veteris Calendarij obtinuit. Quis iam dubitabit, quin Pontifex metuerit, ſe, ſuumq; hoc opus cum ſibilo exploſum iri, propterea quod ipſe Paſchale feſtum ex loco vero abſtraheret, & in locum erroneum, ſeu, vt auctor nominat, hæreticum abijceret? Nunc autem poſtquam callide, ne dicam doloſe, hoc periculum eſt euitatum, ſperat & ipſe, & Calendarij auctor, ſe iam tutiſſimos eſſe: Non enim quemquam tantum prudentiæ habiturum confidunt, qui calculum in peracta tempora retrahat. Et licet aliquis hoc tentet, calculum eum tamen non tantum ponderis amplius habiturum, quantum ei fuiſſet, ſi in re præſenti manifeſtiſſima falſitas monſtrata eſſet. Quod ſi autem craſſiſſimus hic error, qui ex ſententia auctoris hæreticus eſt, quo Calendarium hoc veſtrum nouum ſtatim in ipſo principio inaugurationis laborauit, non ſit vera cauſa dilationis dictæ, indicate vos Mathematici aliam; & ſimul defendite hunc ipſum huius anni errorem. Sed neutrum vobis factu poſſibile eſſe ſcio.

HIS verbis Mæſtlinus temeritatem ſuam atque inſcitiam non modo Mathematicis, quos prouocat, uerum etiam cæteris harum rerum non imperitis manifeſte prodit. Confundit enim diem xv. Lunæ cũ die xiiii. & Quartadecimanos hæreticos appellat eos, qui in Luna xv. ſiue in oppoſitione Lunæ cum Sole Paſchę celebrant: vt prorſus ignorare conuincatur, quid de recta Paſchę celebratione Patres, & Concilia ſanxerint, & quid in ea re ab Eccleſia ad hoc vſque tempus obſeruatum ſit. Neque enim prohibitum vnquam fuit, ne in Luna xv. Paſcha celebretur, aut in plenilunio, vt falsò exiſtimat, ſed ne in Luna xiiii. cum Quartadecimanis hæreticis, non expectato die Dominico poſt Lunam xiiii. primi menſis, ſolennitas Paſchalis peragatur: vt vel hinc perſpicue conijcere liceat Mæſtlini ignorantiam, ac temeritatem, qui tam impudenter reprehendere audet id, quod Eccleſia ex præſcripto Patrum, Conciliorumque ſanctiſſime ſemper obſeruauit. Itaque ſi anno correctionis 1582. Paſcha ex Calendario nouo eſſet celebratum, nulla in re Eccleſia a Decretis Patrum, & Concilij Nicæni diſceſſiſſet, ſed rectiſſime ex eorum ſententia id peregiſſet: id quod manifeſtum eſt cuiuis in cõputo Eccleſiaſtico uel mediocriter uerſato. Nam cum eo anno (ſi decem dies in Februario fuiſſent exempti) oppoſitio

Mæſtlini ignorantia in iis quæ Catholica Eccleſia ſ Paſchæ celebratione ſemper obſeruauit.

Decreta Patrum non prohibere Paſchæ celebrationem in Luna xv. ſed in Luna xiiii.

Paſcha an. 1582 ſecũdũ Calendariũ nouũ, ſi in Februario facta fuiſſet exẽptio x. dierũ, nõ illegitimũ fuiſſe, ut perperã vult Mæſtlinus.

positio media Luminarium (quæ in hoc negotio, uera relicta, usurpatur ab Ecclesia:) inciderit, secundum tabulas Ioan. Antonij Magini, quæ recétiores sunt, in diē 17. Aprilis, Hor. 7. Min. 57. post Meridiē, immo secūdū Prutenicas tabulas. hor. 3. & amplius ante Meridiē, quis dubitabit, nisi solus Mæstlinus, rerū Ecclesiasticarū prorsus ignarus, sequēti die 18. quę fuit Dominica, potuisse ex prescripto Patrū Nicęni Cōcilij Pascha legitime celebrari, cū ea Dominica Lunam XIIII. primi mensis proxime insequatur? Immo nunquam Ecclesia rectius solennitatem Paschalem agit, quam cum in primo mense Dominicus dies in oppositionem mediam Solis, ac Lunæ cadit. Reliqui namque sequentes sex dies Lunæ, uidelicet XVI. XVII. XVIII. XIX. XX. XXI. ad celebritatem Paschæ assumpti sunt propter diem Dominicum, qui non semper in Lunam XV. (quod optandum esset) cadit, siue in oppositionem mediam, ante quam Pascha celebrare fas non est, sed uel in Lunam XVI. uel XVII. &c. usque ad XXI. inclusiue, ultra quam Pascha differre licitum non est. Sed nouus iste Mathematicus Tubingensis non solum Pascha legitime Luna XV. celebrari posse ignorauit, uerùm Pascha anni 1582. ex motu uero ostendere conatur falsum fuisse, si secundum nouum Calendarium esset celebratum: quasi uerò Ecclesia ueros motus, non autem medios potius, aut Cyclos ad hoc negotium adhiberet, ut proximo Capite planum faciemus. Qua in re mirum in modum quoque hallucinatur, cum eo anno oppositio uera Luminarium facta sit die 17. Aprilis, Hor. 15. ferè post Meridiem: ut Pascha illud secundum etiam uerum motum legitimum fuisse, nemo possit ambigere, cum celebratum fuisset post plenilunium, atque adeo multo magis post Lunam XIIII. ueram: quod tamen necessarium non est.

Pascha an. 1582. secundum Calendarium nouum, si i Februario fuissent 10. dies exēpti, legitimum futurum fuisse, etiā secundum motū uerum, cōtra quā uult Mæstlinus.

ET ne existimet Mæstlinus, me temere (ut ipse solet) loqui, ac sine auctoritate ulla statuere, Pascha celebrari posse quocunque die Dominico post Lunam XIIII. usque ad XXI. sed ab initio primitiuæ Ecclesiæ hoc ita sancitum fuisse, expendat diligenter auctoritates, ac testimonia Patrum, Conciliorumque, quæ Cap. 1. attulimus ad confirmandum, Pascha celebrandum esse die Dominico, primumque mensem esse eum, cuius Luna XIIII. in Æquinoctium incidit, aut ipsum proxime sequitur. In ijs enim omnibus differre explicatur, Pascha debere celebrari prima Dominica post Lunam XIIII. primi mensis, quæ nimirum in Lunam XV. XVI. &c. usque ad XXI. inclusiue cadit. Quibus auctoritatibus addi possunt eæ, quæ sequuntur.

Pascha celebrari posse Luna XV. si tunc sit Dominica, probatur uarijs testimonijs, & usu Ecclesiæ.

BEDA Venerabilis lib. De Tēporum ratione, Cap. 57. postquā docuit, Dominicam diem, quæ post XIIII. Lunam occurrit, esse Paschalem Dominicæ resurrectionis diem, paulo post subiungit. *Et si fieri posset, vt eadem omnibus annis Sabbati die Luna XIIII. contingeret, nil nostræ Paschalis obseruantiæ tempus à legali discreparet. Nam & ipsi iuxta legis edicta semper XIIII. Luna primi mensis ad vesperam immolantes, & comedentes agni immaculati carnem, sanguinemq; illius ad*

repellen-

repellendum exterminatorem nostris postibus aspergentes, id est, aquam Baptismi, & Paschalium celebrantes solennia Missarum, spiritalem superaremus Aegyptum, atque illucescente mane in Luna xv. eiusdem mensis primum azymorum diem intraremus, septemq; dies eiusdem celebritatis legitimos à mane quintidecimi diei vsque in vesperum vicesimiprimi mensis ipsius, id est, à Dominico Paschæ vsque in Dominicum octauarum Paschæ, debita cum veneratione compleremus. Sed quoniam Lunæ dies eadem diuersas Septimanæ deuoluitur in Ferias, inde fit, vt qui propter resurrectionem nostri Redemptoris in Dominicum diem Paschæ initium reseruare docemur, aliquoties nostra festiuitas septimo post Legalium azymorum exordium die sumat ingressum. Nonne vides hoc loco, Bedam apertissime docere; Dominicum diem Paschæ cadere posse in Lunam xv. atque tunc quidem rectissime Pascha celebrari?

IDEM clarissime tradit Cap. Lix. vbi sic ait. *Nam cum in veteri Testamento tribus argumentorum indicijs Paschale tempus sit obseruari præceptum; videlicet vt post Aequinoctium, vt mense primo, vt tertia eius Septimana, id est, à vespera xiiii. Lunæ, quod est initium xv. vsque in vesperum, id est, terminum xxi. celebretur; quarta in eiusdem obseruatione regula est nobis à tempore Dominicæ resurrectionis imposita, vt cum Aequinoctio transcenso, Lunam primi mensis xiiii. veseri ortum facere viderimus, non statim ad faciendum Pascha prosiliamus, sed Dominicum diem, quo ipse Pascha, id est, transitum de morte ad vitam, de corruptione ad incorruptionem, de pœna ad gloriam resurgendo facere dignatus est, expectantes, in ipso tandem congrua Paschæ solennia celebremus.* Et paulo post. *Quoties ergo diem Dominicum mox, aduentante xiiii. Luna, habemus, nil nostrum tempus Paschale à legali dissonat, quamuis alijs Sacramentorum generibus eiusdem Paschæ solennia colimus. Quoties verò secundo, vel tertio, vel quarto, vel quinto, vel sexto, vel septimo ab hinc die idem Dominicus occurrerit, ne sic quidem legem, aut Prophetas soluimus, sed Euangelicæ potius gratiæ Sacramentis adimplemus.* Quam quidem Ecclesiæ consuetudinem ex Theophilo Alexandrino Episcopo quoque confirmat: idemque Cap. Lx. & Lxi. & alijs sæpius repetit.

HOC ipsum communi consensu omnes Computistæ, quotquot de Paschæ celebratione scripserunt, constanter asseuerant. Nam vt alios taceam, Paulus Middelburgensis Episcopus Forosempronienſis non longe à principio libri xii. in hunc modum scribit. *Nos ergo in supputatione Lunæ Paschalis, diem oppositionis Luminarium vocabimus Lunam xv. quæ si in die Dominico inciderit, eodem die Pascha celebrandum annotabimus, iuxta Canonem à sanctis Patribus in Nicæna Synodo institutum, quo Pascha celebrari præcipitur die Dominico à xiiii. Luna vsq; ad xxi. hoc est, die Dominico primo post xiiii. Lunam.* Ex his omnibus constat, Pascha recte, ac legitime celebrari posse, immo verò ex Decretis Patrum celebrandum omnino esse, Luna xv. hoc est, in oppositione Luminarium, si tunc dies Dominicus adfuerit.

Atque hanc consuetudinem videmus semper in Ecclesia, tam Orientali, quàm Occidentali conseruatam esse. Semper namque primo Dominico die post Lunam XIIII. Pascha ad nostram vsque ætatem celebratum est.

PVDEAT ergo Mæstlinum, si pudere potest, arrogantiæ & temeritatis, quod Mathematicum se scribat, cum tamen rem non solum Mathematicis, sed etiam omnibus Christianis notissimam, Paschanimirum Luna XV. posse celebrari, prorsus ignoret: quippe qui crassissimum, imo hæreticum appellare errorem non vereatur, si Pascha in plenilunio medio celebretur. Sed quid mirum, hominem hæreticum consuetudinem Ecclesiæ in Paschę celebratione obseruatam ignorare, qui tam temere, & impudenter omnes eius leges spernit atque contemnit, vt spiritu vertiginis agitatus libere, quicquid ei in mentem venerit, credere possit? Ecce tibi, Mæstline, veram causam dilationis in Octobrem anni 1582. quam tanto tibi studio indicari flagitas. Habes simul, qui Pascha anni eiusdem, si secundum nouum Calendarium esset celebratum, defendit, legitimumque futurum fuisse demonstrat, ex Decretis Patrum, ac Nicæni Concilij, atque vsu Ecclesiæ; in quo tamen crassissimum errorem ipse committens, ab alijs committi falsó criminabaris: quorum neutrum nobis factu possibile esse, temere tibi persuadebas.

NON ergo sũmus Pontifex, si decẽ dies ex Februario anni 1582. detrahendos statuisset, metuere potuit, vt falsò iactas, ne ipse, suumq; hoc opus cum sibilo exploderetur. Neque enim, vt tu insimulas, Paschale festum tunc ex loco vero abstraxisset, & in locum erroneum, seu hæreticum abiecisset; sed contra potius ex loco erroneo restituisset in verum. Nam eo anno Pascha ex Calendario vetere celebratum est Luna XXIII. hoc est, quarta hebdomada, contra Patrum, Conciliorumque sanctiones: quod secundum nouum in Luna XV. hoc est, in principio tertiæ hebdomadæ, in qua sola legitimè potest Pascha celebrari, peractum fuisset. Exere nunc vires ingenij tui, & mirabili tua illa prudentia, (qua præditum esse eum uis, qui calculum in peracta tempora retrahat) seu potius, vt ego interpretor, insigni tua impudentia defende erroneum hoc tuum Pascha anni 1582. legitimum autem, quod exhibuisset nouum Calendarium, quantumcunque potes, falsum futurum fuisse demonstra. *Hic Rhodus, hic saltus.* Libet enim idem dictum in te conuertere, quod tu non semel in fautores Gregoriani Calendarij, quasi iam victoriam reportaueris, temere iactare soles.

Pascha ann. 1582 ex Calendario vetere contra Patrum Decreta celebratum esse in quarta hebdomada, fine Luna XXIII.

NAM quod errorem, quem ex celebratione Paschæ in plenilunio committi falsò putas, ex auctoris Calendarij sententia hæreticum appellas, (quod idem & alijs in locis facis) plane sycophantaris. In Calendario enim sermo est de Quartadecimanis hæreticis, qui contra decreta Conciliorum, & vsum vniuersalis Ecclesiæ contendebant, Pascha cum Iudæis Luna XIIII. celebrandum esse. A quo tamen er-

Quòd Ecclesia in tertiũ Luna XIIII.

rore

rore longè abeſt Eccleſia, etſi interdum, ob imperfectam Cycli Lunaris rationem, (Nullus enim Cyclus, quamuis perfectus, Nouilunia, Pleniluniaque ita monſtrare poteſt, quemadmodum poſtea docebimus, vt motibus cæleſtibus ſemper ad vnguem reſpondeant) Paſcha celebret Luna XIIII. Quod quidem in nouo Calendario accidere nonnunquam poteſt, rarius tamen multò, quàm in veteri, ſecundum Cyclum aurei numeri in Concilio Nicæno editum, præſertim verò prope tempora eiuſdem Concilij, vt poſtea ſuo loco demonſtrabimus. Abeſt, inquam, Eccleſia ab hæreticorum errore, ſi interdum, propter Cycli imperfectam naturam Paſcha Luna XIIII. celebret: quia nõ affirmat, Paſcha eſſe celebrãdum Luna XIIII. ſed caſu; & (vt cũ Philoſophis loquar) per accidens interdum Paſcha ita celebrat, & omnẽ adhibet diligentiã, vt Cyclus ita in Calẽdario diſponatur, vt quoad eius fieri poteſt, nunquam Paſcha Luna XIIII. celebretur, vt infra fuſius exponemus. Tu verò, tuiq; ſimiles, qui omnes antiquũ fœdus contra Catholicam DEI Eceleſiam iniuiſtis, notam hæreſis effugere non poteſtis, cum, contemptis omnibus Eccleſiæ Catholicæ legibus, & ſanctionibus, ſpiritu ſuperbiæ agitati nouam fidem, nouumque Euangelium prædicetis, & tam pertinaciter vetus Calendarium collapſum, odio noui à Pontifice Romano editi, defendatis.

Paſcha celebret, id uitio cycli, qui perfectus omninõ eſſe non poteſt, tribuendum eſſe; Eam autẽ nõ propterea in hæreſim Quartadecimanorum incidere.

AT etiam auſus es, homo præmortui pudoris, auaritiam, ac ſordes Gregorio XIII. Pont. Max. obijcere, cuius effuſa liberalitas, ſeu munificentia potius, in orbem omnium terrarum, maxime verò in Germaniam redundauit, adeo vt omnium, præter te, hæreticorum maledicentiam reſtinxerit. Scilicet Pontifex ille, vt ſacerdotij, ſic animi magnitudine Maximus, cum ingentes theſauros in omnium gentium ſalutem profunderet, id ageret, vt edito nouo Calendario (quod tu inſimulas) pauculos nummulos ex plebecula colligeret. Equidem confirmarem iureiurando, (nam his rebus interfui) ne teruncium quidem ad Pontificis ærarium hinc peruenisſe, niſi vererer, ne ſatis exploratæ tanti Pontificis largitati meum teſtimonium faceret iniuriam: præſertim cum tuum crimen ſua ſponte ab illo reſiliat, atque in te ipſum recidat, qui cauſam edendi iſta examina nullam habuiſti, niſi vt aliquid pecuniolæ ab imperitis corraderes. Nam gloriola, quam per calumniam ſimul captaſti, verſa eſt, vt uides, in infamiam. Sed hactenus. Neque enim committam, vt imitari videar maledici hominis meledicentiam. Namque hæc ipſa non maledicendi, ſed maledicta repellendi cauſa dicta ſunt; ſimulque vt omnes huius præclari examinis ſpecimen ſumerent, cum pene oculis cernerent, quam æquo, quam syncero animo, quam acri ingenio, quam firmis rationibus Gregorianum Calendarium oppugnare, conſpirationemque vniuerſi orbis Chriſtiani, Pontificiamque auctoritatem conuellere homulus ex argilla ac luto fictus contenderit: Cuius quidem impudentia implicatam inſcitiam tantam ipſa examinis inſcriptio, vt oſtendimus, declarauit, quantam nulla res alia excuſare vllo modo

possit, nisi se confiteri velit, id quod res ipsa loquitur, se, cum hoc examen scriberet, satis sobrium non fuisse.

ECCLESIA CVR POSTHABITIS MOTIbus veris apparentibusve, medios tantùm, siue æquales, aut potius Cyclos in mobilium festorum celebratione vsurpet. CAP. IIII.

AEQVINOCTIO in pristinam sedem, in qua a Concilio Niceno collocatum est, restituto, præscribenda quoque fuit ratio, qua idem Æquinoctium in sua sede retineretur. Quæ vt planior fiat, paulo diligentius explicandum erit prius, quales motus Ecclesia considereret, atq; in mobilium festorum celebratione adhibeat. Hoc enim exposito, liquidò etiam constabit, quam temere, & sine causa Calendarium nouum a Mæstlino oppugnetur. Ecclesia igitur, posthabitis veris Lunæ ac Solis motibus, quippe qui ad Astronomos magis pertineant, solos medios, & æquales considerat. Cuius rei multiplex ratio afferri potest.

Ecclesiam motus dumtaxat medios considerare, ob multas causas.

1. ratio. Quia medij motus æquales sũt, & uniformes, ac proinde ad captũ vulgi accommodari: veri autem motus inæquales & irregulares.

PRIMVM quia motus veri inæquales sunt, modò velociores, modo tardiores; medij autem motus sunt semper æquales atque vniformes: ac proinde hi facili negocio in cyclum redigi possunt, non autem illi. Cum ergo ad inuestigationem Æquinoctij, Nouilunij, ac plenilunij Paschalis, tradendæ sint regulæ faciles, quæ sine magno labore a quolibet, Astronomiæ etiam omnino rudi, & ignaro, percipi, ac teneri possint, sine cognitione tabularum Astronomicarum, ne vniuersus populus Astronomiam cogatur perdiscere, quod nouum atque inauditum est, & factu prorsus impossibile; recipiendi fuerunt motus medij potius, quam veri, præsertim quia facilius in veris, apparentibusque motibus, quam in medijs, & æqualibus error potest admitti. Neque verò magni refert, veros re ipsa in cælestibus corporibus existere, medios autem cogitatione tantum, atque arte esse excogitatos ab Astronomis, vt videlicet veros per medios inuestigent. Nam Ecclesia obstricta non est, neque vnquam fuit, exquisitis astrorum legibus, motibusque; sed satis est, si Solis, ac Lunæ motus pingui quadam (vt aiunt) Minerua assequatur, dummodo non multum a vero recedat. Id quod antiquissimus vsus a primitiua Ecclesia ad nostram vsque ætatem continuatus, atque perductus euidenter demonstrat.

2. ratio. Ne seminarium perpetuum rixarum, & discordiarum excitetur in Ecclesia, si veri motus obseruarẽ

DEINDE quia, si veris motibus Ecclesia vteretur, perpetuum extaret seminarium discordiarum, atque rixarum inter CHRISTI fideles in sacrosancti Paschæ celebratione, propter tabularum Astronomicarum varietatem, & discrepantiam, diuersasque motuum hypotheses, cum alij has, alij illas tabulas sequendas esse contenderent: sicut

ficut hodiè videmus alios tabulas Alphonſinas, alios verò Prutenicas ex Copernici doctrina erutas, in motibus aſtrorum cognoſcendis vſurpare. Ex quo efficeretur, vt diuerſi diuerſa Æquinoctia, Nouiluniaque obſeruarent, atque adeo Paſcha non eodem tempore celebrarent, quod valde abſonum foret, & abſurdum.

sur, ob tabularũ Aſtronomicarum varietatem.

TERTIO, quoniam ad hanc vſque diem nullæ tabulæ conditæ ſunt ab Aſtronomis, per quas veri ſtellarum motus ad omne tempus certò, & ſine vllo errore inquiri poſſint, & cognoſci; ſed quilibet obſeruationibus ſui temporis congruentes tabulas ſemper confecit, quæ longo deinde tempore elapſo deficere a vero deprehenſæ ſunt, propterea quod ne vnius motus cæleſtis periodus exquiſitè, ac penitus cognita adhuc ſit. Nam Ptolemæus Aſtronomorum princeps, & ſolertiſſimus cæleſtium motuum indagator, confecit ſanè ante annos 1450. tabulas ſuis obſeruationibus congruentes, quibus eo tempore motus cælorum certiſſime, & ſine vlla dubitatione ſupputabantur. His deinde, quoniam experientia docuerat, eas non amplius motus cæleſtes accurate exhibere, ſucceſſerunt tabulæ aliæ, dictæ Alphonſinæ, quòd ſumptibus, ac diligentia Alphonſi regis Hiſpaniæ ante annos circiter 340. ab Aſtronomis conditæ ſint, quibus ea tempeſtate certius, quam per tabulas Ptolemæi, motus inueniebantur. In harum tandem locum repoſitæ ſunt noſtro hoc tempore tabulæ Copernici, quæ Prutenicæ vulgo appellantur, propterea quod omnium Aſtronomorum ferè conſenſu, cum phænomenis cæleſtibus longe exquiſitius conueniunt, quam Alphonſinæ. Atque ita fortaſſe poſt multa ſecula poſteri noſtri alias motuum cæleſtium periodos obſeruabunt, nouasque propterea hypotheſes conficient, atque adeo pro tabulis Prutenicis nouas alias ſubſtituent. Quis enim pro certo affirmare audeat, tabulas Prutenicas omni tempore cælorum motibus conſenſuras eſſe, cum videat tabulas Ptolemæi præſtantiſſimi Aſtronomi, & qui meritò omnibus antefertur, mancas nunc eſſe, & imperfectas, quæ illis tamen temporibus fuerunt abſolutiſſimæ? Præſertim cum Prutenicæ tabulæ incertis hypotheſibus, nedum abſurdis, & a communi hominum opinione abhorrentibus, ac quibus omnes Philoſophi naturales repugnant, fundatæ ſint? Huc accedit, quod nondum vna integra periodus Anomalię præceſſionis Æquinoctiorum, in qua Copernicus omnem inæqualitatem Solaris anni fundat, perfecta eſt atque abſoluta: ut meritò dubitare quis poſſit de ueritate tabularum ex illa Anomalia extructarum, & an, abſoluta una periodo, altera ſequens præcedenti ſit omni ex parte reſponſura. Quæ cum ita ſint, quis erit tam impudens & audax, qui DEI Eccleſiam aſtringere uelit tam incertis, ac fallacibus Aſtronomorum præceptis, ac tabulis? Certe, opinor, nemo; niſi fortè dicere uelis, Eccleſiam debere nunc has, nunc illas amplecti tabulas, prout hoc, uel illo tempore motibus cęlorum eas congruere animaduerterit: quod nihil aliud eſſet, quam omnia in dubium reuocare; quippe cum uix inter Aſtronomos

3. ratio. Quia nullæ tabulæ ad hanc uſque diẽ extructæ ſũt, quæ ueros motus ſine errore exhibeant ad multos annos.

Prutenicæ tabulæ, quæ hodie ab omnibus uſurpãtur, cur incertæ iudicari poſſint.

Ex Astronomia nonnullos in motu Solis ac Lunæ magis fidere tabulis Alphonsinis, quã Prutenicis.

nomos constaret, quibusnam tabulis magis fidendum esset: quemadmodum hac etiam ætate videmus, excellentissimos esse Mathematicos, qui in motu Solis, ac Lunæ Alphonsinis tabulis magis credendum esse censent, quàm Prutenicis.

TYCHO Brahe Danus quidem nobilis vir, & insignis Mathematicus, qui nunc motus Astrorum proprijs obseruationibus examinat, totusque in eo est, vt eos, quoad eius fieri possit, correctissimos nobis exhibeat, deprehendit anno 1586. adhibita accurata diligentia, vt ab erudito viro, & in rebus Mathematicis peritissimo Bartholomæo Sculteto accepi, Æquinoctium vernum, hoc est, ingressum Solis in Arietem, accidisse die 10. Martij. Hor. 9. Min. 2. post Meridiem, secundum vetus Calendarium: quod tabulæ Alphonsinæ sex propemodum horis citius exhibent; Prutenicæ verò horis ferè 13. tardius. Vbi manifestò apparet, Alphonsinum calculum ad obseruationem supradictam propius accedere, quam Prutenicum, siue Copernianum. Ex Calendario nouo incidit idem Æquinoctium obseruatum in diem 20. Martij, Hor. 9. Min. 2. post Mer. ac proinde sequenti diei 21. recte ascriptum fuit: vt vel hinc liquido etiam appareat, præclare in hac Calendarij correctione actum esse, vt decẽ dies ex ann. 1582. eximerentur, vt Æquinoctium in diem 21. Martij restitueretur.

Recte ad restituẽdum æquinoctiũ in diẽ 21 Martij exemptos fuisse 10. dies, cõfirmatur obseruationibus nobilis cuiusdam Dani.

VT ergo dissidium hoc Astronomorum, atque discordia tolleretur è medio, prudentissimo consilio Ecclesia tabulas verorum motuum curiositati Astronomorum relinquens semper respuit, atque motus medios, qui æquales, & vniformes sunt, aut potius Cyclos medijs motibus maxime consentientes, ad mobilium festorum solennia adhibendos esse iudicauit.

Tabulas Astronomicas magni faciendas esse, etiãsi longo tẽpore durare nequeant.

NEC verò hæc a me ideo allata sunt, quod putem tabulas Astronomicas omnino reijciendas esse, tanquam falsas & futiles: Omni enim laude dignos semper existimaui Astronomos, qui varijs temporibus maximo labore ac studio astrorum motus obseruarunt, atque ad eosdem facile supputandos, licet non omnino exquisite, ita tamen, vt parum a vero absint, tabulas uarias mira industria elaborarunt, atque posteris transmiserunt. Sed hoc solum contendo, Ecclesiam non esse ad curiosas Astronomorum subtilitates alligandam, cum eędem tabulæ diu durare nequeant, sed aliæ atque aliæ pro temporum varietate sint adhibendæ, vt diximus. Neque verò hoc dignitati, ac præstantię Astronomiæ nobilissimæ scientiæ quicquam detrahit, immo eam potius mirificè commendat, quod tam accurate tantam motuum varietatem nobis ob oculos proposuerit, vt quam proxime veritatem ipsam attingamus. Et quid mirum, Astronomos non posse perfecte motus cælorum tanto interuallo a nobis dissitorum intelligentia consequi, cum nec vnius substantiæ, quamuis minimæ, in hisce inferioribus absolutam cognitionem Philosophi hactenus adipisci potuerint?

Tabularũ Astronomicarum incõstantia unde proueniat.

ET certe videtur mihi DEVS Opt. Max. cælorum, atque stellarum architectus sapientissimus, de industria Planetarum, stellarumque

que motus tantis voluisse difficultatibus inuoluere, quas nemo mortalium suo ingenio expedire, & explicare possit: (quis enim ab orbe condito ad nostra vsque tempora tam excellens in Astronomia repertus est, qui periodos cælestium motuum ita definierit, vt post aliquot annorum secula a vero nihil discederent, propter minutias quasdam in cuiuslibet planetæ periodo abundantes, aut deficientes, quæ in magno temporis interuallo non leuem errorem inducunt?) vt nimirum semper inueniamus, quod in tam admirabili nobilissimorum corporum artificio, & in tam constanti eorum motuum harmonia, & concordia admiremur, perpetuisque laudibus eorum conditorem, atque motorem celebremus: vt potissimum propter cælorum immensam molem, eorumque ordinem, ac motus, in quibus semper supereesse videtur, quod summa diligentia a solertissimis rerum cælestium perscrutatoribus inquiratur, scriptum esse possit existimari ab Ecclesiaste Cap. iij. *Et mundum tradidit disputationi eorum*. Ne videlicet aliquando, si perfecte cælorum numerum, ordinem, & motum intellexissent homines, desinerent opera DEI inquirere, & admirari, atque adeo ingenia, sublata exercendi causa, cessatione quodammodo torperent.

QVARTO Ecclesia veros motus negligit, assumitque medios, seu potius Cyclos; quoniam etiamsi tabulæ Astronomicæ extarent absolutissimæ, & ab omni errore purgatissimæ, ita vt omni vitio carerent, frustra tamen, & sine vlla necessitate in diebus festis mobilibus celebrãdis exquisita illa, & curiosa supputatio Horarum, ac Minutiarum secundum veros motus adhiberetur. Nam quamquam accuratissime & Æquinoctiuum vernum, & plenilunia Paschalia ex motibus veris supputarentur, regionum tamen, ac Meridianorum varietas efficeret, vt labor ille inutilis, ac vanus redderetur. Quando namque Romæ v. g. Æquinoctium vernum cadit in meridiem diei 21. Martij, incidit idem quibusdam Orientalioribus populis in eundem diem 21. sub occasum Solis, alijs in mediam noctem sequentem eius diei, atque ideo sequenti diei 22. tribuendum erit, &c. Similiter si tunc plenilunium verum contingat Romæ die 22. Martij circa Meridiem, accidet idem apud priores populos Orientaliores sub Solis occasum, apud posteriores verò circa mediam noctem, &c. Quare si eo anno dies 22. Martij fuerit Dominicus, celebrabitur quidem Romæ Pascha, secundum Patrum, & Conciliorum sanctiones: apud Orientaliores verò populos, præsertim remotiores, si verum motum spectare debent, celebrari non poterit; propterea quod illis Æquinoctium sit die 22. & plenilunij tempus nondum aduenit. Constat autem ex Patrum decretis, neque in ipso die Æquinoctij Pascha legitime celebrari posse, sed necessarium esse, vt Æquinoctij dies antecesserit, neque ante plenilunium, ne in Luna XIIII. aut ante XIIII. celebretur. Et quoniam in Concilio Nicæno sancitum est, vt omnes eo mense, ac die Pascha celebrent, quo id Ecclesia Romana obseruat, idemque postea confirmatum est in Concilio Arelatensi, & Carthaginensi quarto, clarissimeque a S. Ambrosio plu-

4. ratio. Quia etiãsi Astronomicæ tabulæ extarent absolutissimæ, frustra tamen ueri motus adsciscerentur ab Ecclesia, ob Meridianorum varietatem.

ribus

ribus verbis in epistola ad Episcopos per Æmiliam constitutos asseritur: Liquidò colligitur, Ecclesiam in Paschæ celebratione rationem veri motus Luminarium habere non posse.

5. ratio. Quia antiquissima Ecclesiæ consuetudo est i obseruatione mediorum motuũ, non autem uerorum: quæ sine causa urgenti mutari nõ debet.

QVINTO, propter antiquissimam consuetudinem, qua medij motus, seu potius Cycli in Ecclesia, veris motibus neglectis, in vsu semper fuerunt, & quæ sine vrgenti aliqua necessitate mutari non debet. Nam Ecclesiam Æquinoctium vernum secundum verum motum non obseruasse, euidenter ex decreto sanctorum Patrum, in Nicæno Concilio edito demonstratur, quo per vniuersum terrarum orbem statuerunt, die 21. Martij Æquinoctium esse obseruandum. Perspicuum autem est, Æquinoctium neque secundum verum motum, neque secundum medium ad vnicum diem posse astringi atque alligari. Si enim anno, qui bissextilem proxime antecedit, id contingat die 21. necesse est idem anno sequenti bissextili, propter diem intercalarem Februario additum, incidere in diem 20. Item si in anno bissextili fiat Æquinoctium circa Meridiem alicuius diei, accidet idem necessario anno, qui bissextilem proxime consequitur, sub occasum Solis eiusdem diei, & altero post bissextilem anno, circa mediam noctem, tertio denique anno post bissextilem, sub ortum Solis alterius diei; propter sex illas horas, quæ in singulis annis communibus omittuntur: quandoquidem in illis dies duntaxat 365. integri numerantur; cum tamen sex propemodum horæ in quolibet anno supersint. Ex quibus perspicue concluditur, decretum illud neque ad verum, neque ad medium motum posse referri, sed solùm ad diem 21. Martij, quo ferè eo tempore Æquinoctium fieri solebat, etsi secundum calculum Astronomicum interdum ante eum diem, vel paulo post contingere deprehenderetur; ne scilicet apud quosdam Æquinoctium obseruaretur die 21. apud alios verò alio die, si Astronomicas tabulas consulere vellent, ac proinde diuersis temporibus Pascha celebraretur: quod foret absurdum,

Non multum refert, quod ad Paschæ festum spectat, si æquinoctiũ non semper in ipsum diẽ 21. Martij incidat, sed eum interdũ aliquantum antecedat, uel subsequatur.

NEQVE verò magni interest, (quod ad solennitatem Paschalem attinet) siue Æquinoctium in ipsum diem 21. Martij incidat, siue eum antecedat, siue subsequatur, dummodo ab eo non longe absit. Non enim Ecclesia tam accuratis, subtilibusque Astronomorum præceptis vnquam astricta fuit; cum neque Hebræis ipsis, quibus omnia ceremonialia erant, præceptum fuerit, ut uerum, aut medium Æquinoctium in Paschæ solennitate obseruarent, sed tantùm tempus, quo dies, iudicio sensus, noctibus æquales fiunt: quod quidem triduum, aut quatriduum sine magna differentia complecti solet.

Deũ p Moysẽ præcepisse obseruationẽ primi mensis, & 10. diei, & 14. rustico modo, & ad captũ uniuersi populi Israelitici accommodato.

COLLIGITVR hoc satis apertè ex Sacra scriptura. Præcepit enim DEVS per Moysen Paschæ celebritatem Exo. xii. his uerbis. *Mensis iste vobis principium mensium, primus erit in mensibus anni, &c.* Et aliquanto post. *Et seruabitis eum* (agnum scilicet) *vsque ad quartamdecimam diem mensis huius, &c.* Vbi semper inculcantur uoces hæ, *iste* & *huius*, quibus significari uidetur, DEVM noluisse immutare consuetam

suetam anni, ac mensium Hebræorum formam, & numerationem, sed mutationem tantùm septimi mensis in primum; ac si diceretur: Mensis iste, qui hactenus in Ægypto a vobis secundum vulgarem anni vsum, non autem secundum Astronomicum calculum, septimus est habitus, & nominatus, deinceps erit vobis primus totius anni, in eoque Pascha celebrabitis. Neque dici potest, Moysi instructo a DEO ignotam tunc fuisse veram vtriusque anni tam Solaris, quàm Lunaris magnitudinem, quia hoc ridiculum esset; sed dicendum potius est, Moysen locutum esse ad sensum vulgi Astronomiæ ignari, quandoquidem ad vniuersum cætum filiorum Israel verba faciebat, appellasseque primum mensem more non Astronomico, quando videlicet Sol primum punctum Arietis ingreditur, sed ritu, modoque admodum vulgari, & plane rustico, hoc est, Abib, Hebraice, & ἀβὶβ, Græcè, quod Latine sonat mensem nouorum, siue nouarum frugum; quoniam verno tempore nouæ fruges in Ægypto colliguntur.

IAM verò neque in Nouilunijs, Pleniluniisque inuestigandis Ecclesiam multum laborare de vero, aut medio motu, ex eo constare potest, quod in ijs perquirendis inde vsque a principio vsa semper est Cyclis Lunaribus, siue decennouennalibus, qui nullo modo possunt veris, aut medijs motibus omni ex parte congruere; cum secundum Cyclos, Lunationes complectantur dies integros, quæ tamen & secundum verum, & secundum medium motum præter dies integros, horas aliquot, horarumque fragmenta continent. Adde quod in annis bissextilibus Lunationes vno die veniunt tardiores in Cyclo post diem intercalarem, cuius ratio haberi non potest, nisi pluribus iam annis elapsis, vt lib. 2. patebit, cum rationem Cycli decennouennalis aurei numeri exponemus. Ac quidem, quod ad Cyclum Lunarem attinet, imitatur Ecclesia ea in re non solum Hebræos, Alexandrinos, & Romanos, verum etiam Chaldæos, Arabes, Athenienses, & omnium ferè ætatum populos, qui omnes ad Nouilunia perquirenda Cyclis Lunaribus multo tempore ante CHRISTI aduentum, ac post vsi sunt: quos omnes Paulus Middelburgensis lib. 2. Paulinæ explicat.

Ecclesiã non esse valde solicitã de veris aut medijs Nouilunijs, pleniluniisq;, cũ in ijs inuestigandis vsa semper sit cyclis.

SEXTO denique confirmatur idem auctoritate multorum Astronomorum, omniumque, qui de rebus ad Romanum Calendarium pertinentibus ex Ecclesiæ consuetudine scripserunt: inter quos præcipue est Campanus in principio sui Computi maioris, vbi asserit, *Computum esse scientiam numerationis, & diuisionis temporum* (eius vtor verbis) *secundum vulgares obseruantias*. Et Cap. xv. docet, *Computistas, veris Lunationibus, propter earum difficilem varietatem, Astronomis relictis, de medijs solum, propter earum vniformitatem, negotiatos esse*.

6. ratio. Quia ita faciẽdũ esse, testantur varij scriptores, & Computistę.

IOANNES quoque Stofflerinus in suo Calendario Romano propos. 34. litera, Z, maiuscula, docet, vniuersalem Ecclesiam a Concilio Nicæno in hodiernum vsque diem Cyclum aurei numeri ab Ale-

15

xandrinis acceptum, qui eo prius vsi sunt, pro Paschæ celebratione vsurpasse. Et paulo infra affirmat, aureos numeros in Calendario inscriptos indicare dies mediocrium coniunctionum Luminarium, &c. Et aliquanto post scribit, Orthodoxam Ecclesiam, præsertim Latinam, ante Nicænam Synodum, ad Pascha per Lunam XIIII. inquirendum, vsam esse Cyclo Lunari consueto, & a Iulio Cæsare instituto. Idem pluribus alijs locis repetit.

PAVLVS item a Middelburgo Episcopus Forosempronienſis in sua Paulina lib. 10. circa medium, paulo ante tabulam Æquinoctiorum, post longam disputationem de anni magnitudine varia, & inæquali scribit his verbis. *Hæc tamen diuersa quantitas anni Solaris non impedit operationem nostram pro norma Paschalis solennitatis conscribenda, quia Ecclesia Romana in Paschali supputatione non obseruat motus diuersos, vel extremos, propter ipsorum varietatem, sed medios duntaxat & vniformes. Media autem anni quantitas inter maximam & minimam est dierum 365. Hor. 5. Min. 49. Sec. 16.* Et mox subiungit. *Quamobrem omisso hoc scrupulo æquationis anni Solaris Astrologis necessario, describemus hic æquinoctia vernalia pro primo mense, & Paschali norma, competentia iuxta supputationem ex tabulis Alphonsinis deductam, &c.*

EX his omnibus credo satis esse confirmatum, neque diem verni Æquinoctij, neque Lunas XIIII. Paschales examinari debere per Ephemerides, & Astronomicas ueri, aut medij motus, ut frustra nonnulli contendunt, sed satis esse, si per regulas populares, perceptu faciles, & adhuc in Ecclesia vsitatas, cuiusmodi sunt Cycli, inquirantur. Non negarim tamen medios motus ex Astronomicis tabulis depromptos, non autem uetos, (quòd hi inæquales sint, illi autem æquales,) maximo esse vsui ad diiudicandum, quinam Cyclus ex omnibus in Calendario dispositus rectissime Lunas XIIII. Paschales exhibeat.

Medios motus utiles esse ad diiudicandum, quinā cyclus è pluribus rectius Lunas XIIII. exhibeat in Calendario.

QVAE INTERCALANDI RATIO ADHIBIta sit, vt Aequinoctium prope diem 21. Martij, ad quem est reuocatum, retineatur.

CAP. V.

QNE interealādi ratio adhibita sit, vt æquinoctium prope 21. diem Martij conseruetur.

ACne Æquinoctium vernum progressu temporis diem 21. Martij, ad quem reuocatum est, iterum deferat, & versus principium mensis progrediatur, vt ante Calendarij correctionem, instituta est hæc intercalandi ratio, vt seruata quidem consueta ratione intercalandi unum diem quarto quoque anno, non omnes anni centesimi in posterum bissextiles sint, (licet secundum consuetam rationem annorum bissextilium omnes bissextiles esse deberent) sed primi tres cen-

centesimi post annum 1600. fiant communes, dierum uidelicet tantum 365. quales sunt anni 1700. 1800. 1900. quartus autem insequens centesimus, ideſt, 2000. bissextilis sit, dierum nimirum 366. Item tres centesimi proximi, 2100. 2200. 2300. eodem modo communes fiant, & quartus centesimus proximus 2400. bissextilis sit. Atque ita deinceps, eodem semper ordine seruato. Huius intercalationis ratio, quoniam acriter a Mæstlino oppugnatur, paulo plenius explicanda est hoc loco, ut omnes intelligant, nullam aliam intercalandi rationem potuisse iniri commodiorem, atque eam vafre ac malitiosè a Mæstlino impugnari. Quod ut planius fiat, dicenda prius pauca erunt de uaria anni magnitudine diuersis temporibus ab Astronomis deprehensa. Atque ut hinc exordium sumatur, annus Solaris duplex est, Astronomicus, & Ciuilis.

ASTRONOMICVS annus est spatium temporis, quo Sol proprio motu totum Zodiacum percurrit ab Occasu in Ortum, initio sumpto ab aliquo puncto certo, ut a principio Arietis, donec ad idem reuertatur. Quod quidem temporis spatium præter dies 365. integros complectitur 5. Horas, & insuper aliquot Horæ minuta, ut ex Astronomorum obseruationibus satis apparet.

Annus Astronomicus quid.

Annum Astronomicum constare ex diebus, & horis, horarumque fragmentis.

ANNVS CIVILIS ex diebus tantùm integris constat, modo ex 365. & appellatur Communis; modo ex 366. & Bissextilis, siue Intercalaris dicitur. Neque aliter annus Ciuilis supputari potest, quàm per integros dies, neglectis Horis, Horarumque fragmentis, cum ad usum populi, ac vulgi, quod non percipit anni numerationem per dies cum Horis, & Horarum minutijs, instituendus sit: & talis supputatio anni neque in Calendario possit disponi, neque idonea sit, aut accommodata ad mercimonia, aut commercia, aliaque ciuilia negotia peragenda, uel ad dies festos colendos, sacrasque Ecclesiæ ceremonias rite obeundas; propterea quod annus ita dinumeratus modo a Meridie, modo ab Occasu Solis, modo a media nocte, modo a Solis Ortu, & modo denique ab aliquo alio momento diei initium sumit; in Calendario autem neque Horæ, neque minutiæ Horarum, sed dies duntaxat integri collocantur. Exempli gratia, annus 1588. si Horarum, & Minutorum ratio habeatur, incipit secundum Ephemerides Ioannis Antonij Magini, die 20. Martij, Hor. 9. Min. 49. ferè post Meridiem. Annus deinde proximus, 1589. Die 20. Martij. Hor. 15. Min. 36. ferè post Meridiem. Annus uerò 1590. Die 20. Martij. Hor. 21. & fermè Min. 31. post Meridiem. Annus autem 1591. Die 21. Martij. Hor. 3. Min. 28. fermè post Meridiem. Annus denique 1592. initium iterum sumit a Die 20. Martij. Hor. 9. Min. 23. aut circiter post Meridiem. Vbi vides, nunquam annum eodem momento temporis incipere: quæ res nullo modo potest ad usum populi esse idonea, nisi omnes uelimus Astronomia esse instructos: quod & ridiculum est, nec fieri ullo modo potest.

Annus ciuilis quid.

Annum ciuilem necessario constare ex diebus integris.

Annum Astronomicum non semper ab eodé momento eiusdem diei incipere.

ETSI autem hæc descriptio in Dies, Horas, fragmentaque Hora-

Necessariam esse cognitionē anni Astronomici.

rum non possit, vt diximus, ad vsum vulgi transferri, necessaria tamen est eius cognitio, vt annus Ciuilis ex diebus integris constans possit interdum æquari, modo per additionem, modo per detractionem vnius diei, qui ex omissis horis, earumque fragmentis conflatur, vt cum anno Astronomico, quantum fieri potest, congruat, & Sol ijsdem ferè temporibus anni Æquinoctia, ac Solstitia conficiat.

Cur quartus quisque annus sit bissextilis.

HANC enim ob causam Ecclesia quarto quoque anno, ex instituto Iulij Cæsaris, vnum diem intercalarem ad annum adiungit, vt fiat dierum 366. cum alij tres antecedentes anni dies tantummodo 365. complectantur. Nam cum Ecclesia maxime receptam Iulij Cæsaris rationem secuta constituat annum Astronomicum Dierum 365. & Horarum 6. In anno autem Ciuili comprehendantur dies duntaxat 365. fit, vt primo anno Ciuili ad annum Astronomicum explendum, desint horæ 6. in secundo, 12. in tertio, 18. & in quarto 24. quæ vnum diem naturalem constituunt. Quare necesse est annum quartum, ne horæ illæ 24. negligantur, constituere dierum 366. alioquin Æquinoctia, ac Solstitia tunc vno die serius contingerent, quàm in Calendario notantur, & post alios quatuor annos duobus diebus tardius, & sic deinceps: ita vt in 120. annis vno mense integro, id est, totis diebus 30. uersus finem anni prolaberentur, &c. atque ad priores sedes non reuerterentur, nisi post 1460. annos. In quo spatio temporis vernum Æquinoctium per singulos menses, atque adeo dies, in orbem iret. Quæ res quantam temporum confusionem allatura esset, quis non videt?

Æquinoctium, si omnes anni essēt communes, in 1460. annis peragraret oēs dies totius anni.

Intercalatio vnius diei quarto quoque anno cur maior sit quam oporteat.

SED quoniam Solaris annus ab Astronomis aliquanto minor obseruatus est, quàm Dierum 365. Hor. 6. efficitur, vt plus quam oporteat, quarto quouis anno intercaletur, cum horæ, & fragmenta, quibus Astronomicus annus Ciuilem superat, in quatuor annis ad vnum diem integrum non excrescant. Quare nisi fragmentorum illorum, quæ in quoque quadriennio ad diem integrum conficiendum desunt, ratio habeatur, ita vt, quando ad integrum diem excreuerint, vnus dies ex anno eximatur, hoc est, ab intercalatione semel cessetur, progredientur paulatim Æquinoctia, & Solstitia uersus principia mensium, quemadmodum ante correctionem Calendarij contigit. Quod ne in posterum eueniat, hoc remedium excogitatum est, vt annus aliquis, qui deberet esse bissextilis, fiat communis dierum tantum 365. non autem intercalaris dierum 366. vt fusius infra dicetur. Vt autem statuere possimus, quot annorum spatio fragmenta horarum, quæ ad sex horas complendas in quolibet anno Astronomico desunt, vnum diem integrum conficiant, atque adeo dies vnus intercalaris omitti debeat, attente, diligenterque consideranda sunt, quæ de anni magnitudine per celebriorum Astronomorum obseruationes memoriæ prodita sunt.

Anni magnitudo ex Ptolemæo.

RELICTIS igitur uetustioribus Astronomis, PTOLEMÆVS anno circiter 130. post CHRISTVM natum, suis obseruationibus

bus deprehendit anni magnitudinem Dierum 365. Hor. 6. minus parte trecenteſima vnius diei, id eſt, vltra dies integros, Hor. 6. Min. 55. Sec. 12.

ALBATEGNIVS circa annum Domini 880. nimirum annis circiter 750. poſt Ptolemæum, inuenit annum continere Dies 365. Hor. 5. Min. 46. Sec. 24. Anni magnitudo ex Albategnio.

ALPHONSINÆ tabulæ, quæ circa annum Domini 1250. conditæ ſunt, ſtatuunt annum conſtare ex Diebus 365. Hor. 5. Min. 49. Sec. 16. Anni magnitudo ſecundum Alphōſinos.

HÆ ſunt celebriores de magnitudine anni Solaris ſententiæ. Ex quibus conſtat, annum Solarem eſſe modo maiorem, modo minorem; quandoquidem a peritiſſimis Aſtronomis diuerſus ac varius varijs temporibus eſt obſeruatus. Ac veteres quidem Aſtronomi coniectura admodum probabili ducebantur ad ſuſpicandum, annum Solarem non poſſe ſemper eſſe eiuſdem magnitudinis, tum propter apparentem motum Solis inæquabilem & irregularem, tum verò ob irregularem motum octauæ ſphœræ; Sed quoniam hæc res plene cognoſci non poteſt, niſi multis ſeculis elapſis, nihil certi nobis de annorum Solarium inæqualitate reliquerunt. Annū ſolarē non eſſe eiuſdem ſemper magnitudinis.

VNVS poſt hominum memoriam NICOLAVS COPERNICVS egregius noſtræ ætatis Mathematicus, conferendo diligentiſſime ſuas obſeruationes cum obſeruationibus Hipparchi, Ptolemæi, Albategnij, & Alphonſi, auſus eſt ſolertia ſane incredibili, adhibitis nouis hypotheſibus, incrementum hoc, & decrementum anni Solaris demonſtrare, & anni inæqualitatem ad certam definitamque normam redigere; inuenitque per calculum ex ſuis hypotheſibus depromptum, annum Solarem, cum ad maximam magnitudinem excreuerit, paulo eſſe maiorem eo, quem Ptolemæus comperit, Dierum nimirum 365. Hor. 5. Min. 55. Sec. 37. Ter. 40. cum verò maxime decreuerit, paulo minorem eſſe eo, quem Albategnius reperit, hoc eſt, Dierum 365. Hor. 5. Min. 42. Sec. 55. Ter. 7. ita ut magnitudo anni Alphonſini media propemodum ſit inter maximam, ac minimam anni magnitudinem. De qua annorum inæqualitate plura capite inſequenti ſcribemus. Copernici de anni inæqualitate obſeruationes.

QVÆ cum ita ſint, difficile ſane fuit Gregorio XIII. Pontifici prudentiſſimo ſtatuere, quam intercalandi viam præſcriberet, vt vernum Æquinoctium in 21. die Martij retineretur. Nam anni Ptolemaici magnitudo exigebat, vt trecenteſimo ferè quoque anno vnus dies intercalaris omitteretur; propterea quod annus ille trecenteſima parte vnius diei minor ſit, quàm annus Iulianus, vel Eccleſiaſticus, Dierum 365. Hor. 6. atque idcirco trecentorum annorum ſpatio Æquinoctium vno die a ſede ſibi in Calendario conſtituta ad initium menſis promoueatur. At ſecundum Albategnij annum vnus ferme dies intercalaris omittendus eſſet centeſimo quoque anno, quod in tanto annorum ſpatio Æquinoctium ſecundum magnitudinem illius anni vno Difficultas intercalandi ad æquinoctium in die 21. Martij retinēdum.

In quot annis dies intercalaris ſemel omittēdus eſſet, ſi annus Ptolemæi aſſumeretur.

In quot annis ſecundum Albategnij annum ceſſandum ſemel eſſet ab intercalatione.

die

In quot annis Alphonsinus annus requirat exceptionem vnius diei intercalaris.

die sedem suam ferè anticipet in Calendario. Denique si haberetur ratio anni Alphonsini, cessandum semel esset ab intercalatione vnius diei spatio 134. ferè annorum. Atque hæc varietas intercalandi in dies crescceret, prout anni magnitudo varia inter maximum, ac minimum annum existeret. Quo igitur se uerteret Pontifex, aut quam viam sibi proponeret sequendam?

Duæ uiæ intercalandi ad æquinoctium in die 21. Martij retinẽdũ.

PROPOSITÆ sunt ei a præstantibus Astronomis, qui huic negotio præerant, duæ potissimum viæ. Altera quidem, ut pro inæqualitate anni Solaris, modo maiori interuallo annorum, modo minori dies iniercalaris vnus eximeretur, prout annus maior, aut minor ex Copernici calculo existeret: Altera verò, ut posthabita anni inæqualitate, ratio intercalandi ad annum Alphonsinum, qui inter maximum, & minimum medius quodammodo est, accommodaretur. Vtraque via in compendio nouæ rationis restituendi Calendarium ad Principes Christianos, Respublicas, atque Vniuersitates celebriores missa est, vt re diligenter, ac diu, multumque considerata deliberarent, vtra potissimum aptior, conuenientiorque uideretur, ut eam summus Pontifex, uelut totius orbis Christiani consensum, sua auctoritate comprobaret, Verùm cum omnes, uno aut altero ad summum excepto, rem totam arbitrio Pontificis permisissent, posterior tandem ratio, consilio Astronomorum, delecta est, has potissimum ob causas.

Quæ ratio intercalãdi delecta sit, & quas ob causas.

1. causa Cur in correctione Calẽdarij media anni magnitudo assumpta sit.

PRIMVM, quoniam Ecclesia in Paschæ celebratione regulare quid, & uniforme, quod statum sit, & a uero non longe absit, potius quam accuratam Astronomorum supputationem sequi debet; cum annorum, mensium, aliorumque temporum dimensiones ad captum uulgi accommodatæ esse debeant, Quare prior uia intercalandi nulla ratione adhibenda uidetur, propterea quod incerta est, irregularis, atque inæquabilis, quippe in qua uno tempore pluribus annis omitti deberet dies intercalaris, alio uerò paucioribus: quod quid aliud esset, nisi conijcere populum Christianum uniuersum in laqueos inexplicabiles, cum perpetuo dubius atque incertus futurus esset, quando intercalaris dies foret omittendus? Neque enim dici potest, Ecclesiam populo debere proponere tabulam intercalationis, in qua anni descripti sint, quibus intercalatione utendum non sit: quia inter Astronomos excitaretur incendium discordiarum, seditionumque intolerabilium, cum quilibet suum calculum obtruderet in hoc negotio sequendum; quandoquidem, ut proximo Cap. diximus, hic illas tabulas, ille uerò has contendat esse assumendas. Quam enim obsecro aliam ob causam post Concilium Nicænum ad tempora usque Iustiniani Imperatoris tot dissidia atque contentiones in Pascha celebrando inter Græcos, & Latinos extiterunt, nisi quod in eo Concilio patres illi sanctissimi nõ proposuerint certum aliquem Cyclum, quẽ tota Ecclesia obseruaret, sed curam eam Eusebio Episcopo Cæsarienſi, atque Alexandrinis demandarunt? Hinc enim factum est, ut Latini secundum

Annũ inæqualẽ aptum non esse ad intercalãdi rationem instituendum.

Contentiones in Paschę celebratione à Cõcilio Nicæno usque ad Iustinianum Imperatorem, unde exortæ sint.

unum

unum Cyclum, & Græci ſecundum alterum contenderent Paſcha eſſe celebrandum, donec tempore Iuſtiniani Senioris Dionyſius Abbas Cyclum Alexandrinorum Calendario Romano inſcriberet, quem omnes deinceps Eccleſiæ concordibus animis ſequerentur: quod & factum eſt tam ab Eccleſia Orientali, quam Occidentali, uſque ad Gregorianam hanc correctionem. Niſi ergo Gregorius XIII. Pontifex prudentiſſimus æquabilem quandam, & regularem intercalationis formulam præſcripſiſſet, ſed Aſtronomis curam eam reliquiſſet, ut ex uero motu tabulas conficerent, quæ annos deſcriptos continerent, quibus ab intercalatione ceſſandum eſſet: quis non uidet, perpetuas rixas, & diſſenſiones inter Aſtronomos futuras fuiſſe, cum ſuum quiſque calculum Eccleſiæ obtruderet? Vna igitur ac definita magnitudo anni eligenda fuit, ut ſecundum eam ratio inſtitueretur, qua intercalatio certo quodam annorum ſpatio intermitteretur. Ita namque & uulgo, ac rudi populo magis eſt conſultum & omnis materia diſcordiarum inter Aſtronomos è medio penitus ſublata.

Maximus annus cur adæquationē anni Solaris non ſit idoneus.

QVARE cum annus ſit inæqualis, maximus, minimus, & medius, non poterit ad hanc rem aſſumi maximus, quia nimis rarò intercalatio omitteretur, id eſt, ſemel trecenteſimo quoque anno. Et quamuis ratio hæc eo tempore, quo annus in maximam magnitudinem excreuiſſet, motui Solis exquiſitè reſponderet, maxime tamen diſtaret a uero, cum idem annus minimam obtineret magnitudinem.

Minimus annus cur ad æquationē anni Solaris aptus non ſit.

EANDEM ob cauſam neq; minimus annus huic rei idoneus eſſe poteſt, propterea quod nimis crebam omiſſionem diei intercalaris expoſcit, & ſolum motui Solis reſponderet eo tempore, quo annus minimus circumageretur.

Medius annus, id eſt, Alphonſinus cur ſolus ad annū ſolarem æquādum aptus ſit.

SOLVS ergo annus inter maximum, & minimum medius, cuiuſmodi eſt Alphonſinus, ad hoc munus aptus erit: quia ſiue maior aliquo tempore annus fuerit deprehenſus, ſiue minor, quàm medius, parum a uero aberrare poterimus, ſi pro magnitudine anni illius medij omiſſionem diei intercalaris inſtituamus, cum neque nimis rarò, neque nimis crebro dies intercalaris è medio tollatur, ſed media quædam ſemper ratio ſeruetur: adeo ut ratio hæc intercalandi ſeipſam emendet, atque corrigat. Nam quando æquo crebrius intercalaris dies omittitur uno tempore, compenſatur hic error tempore alio, quando rarius dies intercalaris eximitur, & contra.

Ratio intercalationis ad mediū annum inſtituta quo pacto ſeipſā emendet.

ID quod perſpicuum erit ex calculis annorum aliquot ad finem Cap. VI. vbi luce clarius apparebit, æquationem æquabilem ad ſolum annum medium, non autem ad minimum ſiue maximum poſſe inſtitui: quippe cum horum annorum æquationes Æquinoctium poſt aliquot annos longiſſime e propria ſede exturbent, æquatio uerò illius, hoc eſt, medij anni, idem circa 21. diem, quæ eſt eius ſedes propria, ita conſeruet, ut ab eo non longè poſſit euagari, etiam ad plurima annorum millia.

NEQVE

Nihil incommodi, quod alicuius momenti sit, sequi ex intercalatione pro medio anno instituta.

NEQVE aliud incommodum (si incommodum dici potest) ex hac intercalationis omissione secundum mediam anni magnitudinem instituta sequi potest, quàm vt anno maximo citius, quàm opus est, diem intercalarem eximamus, atque idcirco Æquinoctium aliquantulum a die 21. Martij uersus finem mensis recedat, Ecclesiasticumque Æquinoctium diei 21. affixum, contingat ante verum: Anno verò minimo tardius, quàm æquum est, diem intercalarem omittamus, ac proinde Æquinoctium deserat diem 21. Martij, progrediaturque versus mensis initium, ita vt Ecclesiasticum Æquinoctium post cæleste, seu verum accidat. Hoc autem non esse absurdum, sed potius consuetudini Ecclesiæ maxime consentaneum, ex ijs, quæ sequuntur intelligetur.

2. causa. Cur in correctione Calendarij magnitudo anni media assumpta sit.

DEINDE posterior hæc ratio magis probata est, quia ut proximo Capite pluribus argumentis probauimus, Ecclesia vsa semper est medijs motibus in Nouilunijs, & Lunis XIIII. ad rectam Paschæ celebrationem inuestigandis, veris motibus exquisitiori Astronomorum perscrutationi relictis: quòd medij motus sint semper æquales, & vniformes, veri autem inæquales, ac difformes, modo medijs maiores, & modo minores. Æquum igitur, & consentaneum esse videtur, vt ad Æquinoctium in sua sede retinendum, adhibeat quoque anni magnitudinem, quæ inter maximam, & minimam media est, cum par vtrobique ratio esse videatur. Nam quemadmodum coniunctiones Luminarium mediæ veras nunc antecedunt, nunc verò subsequuntur, ita etiam Æquinoctium, quod annus inter maximum, & minimum medius exhibet, vno tempore præcedet, subsequente vero; alio autem tempore post verum accidet, vt paulo ante diximus.

Similitudo inter medias Luminarium coniunctiones, & æquationē ad annum mediū instituta.

QVOD si quis obijciat, ex eo, quod Æquinoctium verum non semper in die 21. Martij, vbi illud Ecclesia statuit, sed interdum uel ante, uel post contingat, necessario effici, nonnullas Lunas XIIII. pertinere ad primum mensem, & esse Paschales, ex decretis, & sanctionibus Patrum, & Concilij Nicæni, & tamen eas reijci, tanquam non Paschales, & ad vltimum mensem spectantes, propterea quod ante diem 21. Martij, in quo putat Ecclesia Æquinoctium fieri, Lunæ illæ XIIII. existunt, licet in ipsum diem Æquinoctij, quod tum fortassis diem 21. antecedit, incidant, vel ipsum etiam subsequantur: Rursus nonnullas Lunas XIIII. non esse Paschales secundum eadem decreta, & sanctiones Patrum, ac Nicæni Concilij, sed ad vltimum mensem pertinere, quæ tamen ab Ecclesia legitimæ ad Pascha celebrandum, & primi mensis censeantur, propterea quod in diem 21. Martij Æquinoctio destinatum incidunt, vel eum subsequuntur, etsi Æquinoctium uerum, quod tum fortassis post diem 21. contingit, præcedant: quorum vtrumque absurdum esse uidetur, cum priores Lunæ XIIII. Pascha in secundum mensem reijciant, posteriores autem idem in duodecimo atque ultimo mense exhibeant celebrandum.

Dubitatio, quòd interdum Pascha reijciatur in secūdum mensem, nō nunquā vero primum mensē præueniat, propterea quòd æquinoctiū nō semper in die 21. Martij hæret, si æquatio p medio anno instituatur.

SI quis, inquam, sic obijciat, respondendum est, hoc non esse absurdum,

surdum, neque nouum in Ecclesia DEI. Nam Æquinoctium vno die non potest contineri, sed duos sibi deposcit dies: propterea quod si in anno bissextili aliquo contingat v. g. die 20. Martij circa meridiem, idem sequenti anni accidet sex horis tardius, nimirum die 20. sub occasum Solis, propter sex illas horas, quæ in anno quolibet post bissextum omittuntur; deinde proximo anno die 20. circa mediam noctem, & alio anno insequenti die 21. sub ortum Solis; ac tandem sequenti anno, qui iterum bissextilis est, ad priorem diem 20. circa meridiem regredietur, propter diem intercalarem anno adiectum. Cum igitur Æquinoctium duos dies requirat, Ecclesia autem vnicum diem Æquinoctio semper assignauerit, videlicet 21. Martij, vt omnes CHRISTI fideles eodem vbique die Pascha celebrent, proxima scilicet Dominica post Lunam XIIII. quæ cadit vel in diem Æquinoctij, hoc est, in 21. Martij, vel eum proxime sequitur, non autem antecedit, vt supra docuimus; non potuit vllo tempore, neque ipsius Concilij Nicæni temporibus, quando Canon Paschalis primum confirmatus est, atque a generali Concilio editus, euitari, quin interdum Pascha celebraretur ultimo mense, vel secundo. Quod ita planum efficiam.

Solutio dubitationis. Nonum non esse, ut interdum Pascha celebretur vel in secũdo mẽse, vel in vltimo, propter annos cõmunes, & bissextiles.

FAC Æquinoctium circa tempora Concilij Nicæni, quod a Patribus in die 21. Martij constitutum est, contigisse verè die 21. & 22. Martij, quemadmodum id tabulæ Copernici, siue Prutenicæ nobis demonstrant, in quibus reperimus, Æquinoctium anno Domini 324. bissextili contigisse die 21. Martij circa meridiem, ac proinde anno tertio post bissextum die 22. sub ortum ferè Solis. Hoc posito, quotiescunque tunc anno tertio post bissextum Luna XIIII. incidit in diẽ 21. Martij (quod quidem, currente aureo numero XVI. ante correctionem Calendarij, semper accidebat) celebratum est Pascha vltimo mense, cum Luna illa XIIII. Æquinoctium præcesserit, atque in ipsum Æquinoctium Pascha inciderit, si fortè tunc dies 22. fuit Dominica. Ponamus deinde, Æquinoctium circa idem tempus Nicæni Concilij occupasse diem 20. & diem 21. Martij, quod Alphonsinis tabulis magis congruit, cum ea Æquinoctium anno 324. bissextili in die 20. Martij horis fermè 22. ante meridiem reponant. Hoc, inquam, si recipimus, quotiescunque eo tempore Luna XIIII. in anno bissextili in diem 20. Martij incidit, reiectum est Pascha in mensem secundum, cum illa Luna XIIII. verè Paschalis fuerit, propterea quod uel in Æquinoctium incidit, uel ipsum secuta est, & tamen eam Ecclesia respuerit, tanquam vltimi mensis; non aliam vtique ob causam, quàm quod diem 21. Æquinoctio assignatum anteceserit. Idem nunc post correctionem contingat quoque necesse est, quotiescunque Epactæ XXIIII. XXIII. sunt in vsu. Nam cadente Æquinoctio in diem 20. Martij, & currente Epacta XXIIII. esset Luna XIIII. huius Epactæ cadens in diem 20. Martij, Paschalis, ex Decretis Patrum, & Concilij Nicæni, quæ tamen reijcitur, & alia secundi mensis recipitur. Incidente autem Æquinoctio in diem 22. & currente Epacta XXIII. su-

Pascha necessariò celebratũ esse interdum & in secũdo mense & in vltimo, etiam ipsis Concilij Nicæni temporibus.

16

mitur Luna XIIII. huius Epactæ in diem 21. cadens, pro Paschali, cum tamen, ex Decretis Patrum, ad vltimum mensem pertineat, propterea quod ante Æquinoctium existit.

Ecclesiã Decretis Patrũ, & Cõcilij Nicæni nõ repugnare, etsi interdum Pascha celebret uel in vltimo mense, uel in secundo, cũ hoc nullo modo uitari possit.

EX his liquido apparet, nouum non esse in Ecclesia, vt Pascha uel in vltimo mense, uel in secundo celebretur, propter Æquinoctium vni diei affixum, quod duos dies postulat. Neque verò in hoc Ecclesia a Decretis Patrum, & Concilij Nicæni discedere putanda est: quia Decreta illa non ita seuerè accipienda sunt, vt velint Ecclesiam ex tabulis Astronomicis Æquinoctium debere explorare; sed ita solum sunt intelligenda, vt Ecclesiam præcipiant in Paschæ celebratione obseruare debere diem Æquinoctio ascriptum, licet nonnunquam Æquinoctium antecedat illum diem, vel subsequatur, dummodo non longe ab eo recedat.

Æquinoctiũ duplex esse, Astronomicũ, seu uerũ, & Ecclesiasticũ, siue Politicum.

QVOCIRCA recte dici potest, Æquinoctium duobus posse modis accipi: vno prout vere in rerum natura existit, & ab Astronomis consideratur, alio prout in Calendario affigitur ad certum aliquem diem, & ab Ecclesia ad Pascha rite celebrandum adhibetur. Et quamuis Ecclesiasticum hoc Æquinoctium debeat ad Astronomicum illud, ac verum, quantum fieri potest, referri, iustas tamen ob causas potest vnum ab altero nonnihil discrepare. Iustissima autem causa, quare Ecclesiasticum Æquinoctium a naturali, ac vero interdum differat, est concordia fidelium, atque consensus, propter quem Ecclesia Æquinoctium vnico diei ascripsit, ut nimirum in orbe Christiano vniuerso eodem die coniunctis animis sacrosanctum Paschæ diem omnes agitarent: quæ sane corcordia vix, aut ægre retineri posset, si Æquinoctium, habita ratione veri motus, ad duos, aut etiam plures dies alligaretur, ut ex dictis constat. Itaque tametsi Ecclesia in Paschæ celebritate libere, ac sponte (Nullis etenim legibus ad hoc faciendum astringitur, vt supra Cap. j. diximus) Æquinoctium, & cursum Lunæ sibi obseruandum proponat, ob maiorem nimirum mysteriorum, quæ in sanctissima passione, ac resurrectione Dominica continentur, explicationem; magis tamen cordi ei est pax fidelium atque concordia: adeo ut si casu aliquo detrimentum accipiendum sit uel in Æquinoctio motuque Lunæ, uel in concordia fidelium, præoptet magis Pascha eodem die ab omnibus celebrari, etsi non perfecte Æquinoctium, cursusque Lunæ teneatur, quàm uel minimum consensionem fidelium in eo celebrando dirimi, aut perturbari. Quis enim meritò Ecclesiam reprehendat, uel erroris insimulet, si nonnihil à perfecta Æquinoctij, atque Lunæ XIIII. obseruatione deflectat, ut tranquillitas, & pax inter fideles in Pascha, omnium festorum celeberrimo, agendo conseruetur? Æquinoctium enim, & Lunam XIIII. libere, & solum propter congruentiam quandam, ac similitudinem cum Pascha Hebræorum in hoc negotio considerat, vt Cap. j. docuimus; pacem uerò credentium, atque concordiam, ex præcepto diuino tueri, atque conseruare debet.

Quare quòd æquinoctium Ecclesiasticum discrepet interdum a vero, id absurdum non sit.

Ecclesiam esse liberam in obseruando æquoctio, & Lunæ cursu ad Pascha celebrandum: obseruare tamen illa propter mysterium.

Ecclesiæ magis cordi esse pacem fideliũ in Paschæ celebratione, quã accuratam æquinoctij, & cursus Lunæ obseruationem.

DENI-

DENIQVE medium annum potissimum in hac re secuta est Ecclesia, quoniam etsi propter diei intercalaris intermissionem pro magnitudine anni media institutam post aliquot seculorum decursum accideret, Æquinoctium non persistere in die 21. Martij, sed uel uersus finem mensis prolapsum esse, vel progressum uersus initium, per nouas obseruationes deprehenderetur, quod ob Astronomicarum tabularum inconstantiam, mutabilitatemque contingere posse non negamus; (quemadmodum enim tabulæ Ptolemæi, & Alphonsi Regis deprehensæ iam sunt a ueris motibus nonnihil deflexisse, quamquam suis temporibus, quando conditæ sunt, eos rectissime exhiberent, ita nobis tabularum Prutenicarum ex Copernici doctrina erutarum perpetuitatem, aut diuturnitatem polliceri non possumus.) Etsi, inquam, Æquinoctium è sua sede discessisse reperiretur, nullo tamen negotio ad diem 21. poterit reuocari, si ex Decreto Pontificis Romani vnus, aut alter dies, vel etiam plures, si opus sit, extra ordinem in aliquo anno intercalentur, si forte uersus finē mensis prolapsum deprehenderetur: aut ex anno aliquo eximantur, si uersus initium mensis processisset, pro multitudine scilicet dierum, quibus Æquinoctium a die 21. recessisse animaduerteretur. Hac enim ratione ad 21. diem restituetur: nec quicquam in Epactis Calendarij propterea immutandum erit, sed solum æquationes tabulæ expansæ Epactarum paulo aliter erunt disponendæ. Quod qua ratione fieri debeat, libro 2. Cap. iiij. trademus.

3. causa. Cur in correctione Calendarij media anni magnitudo assumpta sit.

Si post aliquot annos æquoctiū diem 21. Mart. decresceret, quo pacto ad eundē pos sit reuocari.

ATQVE in hoc excellentia, ac perpetuitas Calendarij Gregoriani consistit, quòd ad quamcumque intercalandi formam, hoc est, ad quamuis anni magnitudinem accomodari possit, nulla Cycli Epactarum facta in Calendario mutatione: quæ res in nullum alium Cyclum Lunarem quadrare potest; cum mutata intercalationis ratione, Cycli quoq; in Calendario dispositio mutanda sit necessario, ut Cap. iiij. secundi libri, cum de Epactarum tabula expansa agemus, copiose explicabimus: quod quidem Mæstlinus homo acutus non uidit; alioqui tam audax in hoc Calendario reprehendendo non fuisset.

Perpetuitas, ac perfectio Calēdarij Gregoriani in quo consistat.

Mæstlinum ignorasse, in quo perfectio, ac perpetuitas Calendarij consistat.

NON enim Calendarium Gregorianum ideo appellatur perpetuum, & nulli unquam mutationi obnoxium, quod, vt ille falso interpretatur, talis in eo intercalandi formula sit præscripta, vt per eā Æquinoctium in 21. die Martij ita retineatur, quo minus ab eo aliquando recedat. Hoc enim fieri nulla ratione potest, si annus Ciuilis ex diebus integris constans, & intercalandi modus facilis, ac regularis, ut decet, non autem Astronomicus annus ex diebus, horis, horarumque fragmentis constitutus, & irregularis intercalationis forma populo rudi proponenda sit. Quis est enim tam stupidus, atque hebes, si modo Astronomicis tinctus sit, qui hoc sibi persuadeat, cum experientia quotidiana nos doceat, ne in quatuor quidem annorum interuallo, propter sex horas quotannis omissas, Æquinoctium in eodem die posse consistere? Sed eam ob causam perpetuum, & nulli mutationi

Fieri non posse, ut æquinoctium in eodē die persistat, ob sex horas quotānis omissas

obnoxium dicitur Calendarium, quòd etiamsi a posteris alia anni magnitudo fuerit deprehensa, ac proinde alia quoque intercalationis regula secundum eam instituenda sit, (quod quidem posse, accidere, ingenue fatemur, propter anni magnitudinem incertam, & inæqualem. Ob hanc enim causam in compendio restitutionis Calendarij duæ intercalandi formulæ Principibus Christianis, & Mathematicis propositæ sunt,) Calendarium tamen ipsum, quod ad dispositionem Epactarum spectat, intactum prorsus sit permansurum. Id quod non contingeret, si aureus numerus in Calendario relictus esset, quod plerique optabant; quippe cum, non solum si alia atque alia intercalatio pro diuersis anni magnitudinibus institueretur, sed etiam seruata eadem semper intercalandi forma, secundum annum Alphonsinum, a nobis exposita, tricies oportuisset aureum numerum in Calendario immutare, atque idcirco triginta Calendaria diuersa (quod esset intolerabile) condenda fuissent, ut infra patebit.

Calendarium nouum intactũ permansurum, etiãsi alia intercalandi uia instituatur, si fortè à posteris alia anni magnitudo exploretur.

Si aureus numerus in Calẽdario esset relictus, fuisset condenda 30. Calendaria.

ITAQVE cum in hoc correctionis negotio anni Alphonsini magnitudo delecta sit, secundum quam ad Æquinoctium in eodem die conseruandum forma intercalandi instituatur, tanquam magis vniformis, magisque ad sensum vulgi accõmodata, explicemus iam, qua ratione omissio diei intercalaris centesimo quoque anno post annum 1600. quadringentesimo quoque excepto, de qua ad initium huius Capitis dictum est, ad hanc anni magnitudinem quadret. Etenim cum, vt Capite iij. ostendimus, Æquinoctium in annis 134. fermè vnum diem anticipet, ita ut, si nunc diei 21. Martij adhæreat, post 134. annos ad diem 20. progressurum sit; efficitur, ut si quouis anno 134. post annum 1600. dies intercalaris omittatur, constituendo modo annum 132. modo 136. (quoniam annus 134. bissextilis non est) communem, dierum scilicet 365. non autem bissextilem, vt fieri deberet, si annus Iulianus, siue Ecclesiasticus maior, minorve non esset, quàm dierum 365. & horarum 6. efficitur, inquam, vt Æquinoctium ad diem 21. reuertatur: quemadmodum ex omissione decem dierum anno 1582. facta, quibus a 21. die versus principium mensis discesserat, ad eundem diem 21. restitutum est. Sed quoniam uarietas hæc, qua modo anno quolibet 132. modo 136. intercalatio omitti deberet, facile obliuioni tradi posset, quod anni huiusmodi nulla insigni nota sint affecti, electi sunt ad hanc rem anni potius centesimi, cum hi magis sint conspicui, & non tam facile in illis negligentia aliqua, aut obliuio possit obrepere, præsertim quod omnes centesimi anni sint Iubilæis dedicati, vt propterea Ecclesiæ Catholicæ filijs sint notissimi, atque expectatissimi. Cum enim in annis 134. vt dictum est, Æquinoctium anticipet vnum diem, anteuertet idem sedem suam in Calendario spatio 402. annorum, tribus diebus.

Qua rõne omissio diei intercalaris in centesimis annis, quadringẽtesimo quoq; excepto, ad annum Alphonsinũ quadret.

Cur anni centesimi ad æquationẽ anni solaris sint delecti.

QVARE si quolibet spatio quadringentorũ annorũ tres dies intercalares intermittantur, hoc seruato ordine; vt primi tres centesimi post 1600. annum (Annus enim 1600. æquatione non indiget, cum in eo

propter

propter uicinitatem anni 1582. in quo Calendarium est correctum, Æquinoctium nondum diem integrum anticipare potuerit) sint communes, & non bissextiles, quadringentesimus autem quisque bissextilis sit; conseruabitur Æquinoctium circa 21. diem Martij, perinde ac si centesimo trigesimo quarto quoque anno dies intercalaris omitteretur.

ITAQVE etsi in posterum quartus quisque annus de more adhuc sit bissextilis, hi tamen anni 1700. 1800. 1900. bissextiles non censebuntur, (quamuis in bissextilium numero contineantur) sed communes, annus autem 2000. erit bissextilis. Eodemque modo anni 2100. 2200. 2300. communes fient, & annus 2400. bissextilis, atque ita deinceps eodem semper seruato ordine, donec compertum sit, Æquinoctium ita a 21. die Martij discessisse, vt ad eum reuerti non possit, nisi per decretum summi Pontificis extra ordinem intercalatio fiat, aut omissio vnius, pluriumve dierum in aliquo anno, ut supra ostendimus. Nam quod duos illos annos, qui vltra 400. supersunt, neglexerimus, nemo mirari debet: quippe cum in multis annorum millibus vix vnius diei errorem possint efficere, etsi eorum ratio non habeatur: qui tamen error, si ad vnum diem excreuerit, facile per intercalationem extraordinariam vnius diei in aliquo anno communi corrigetur: quòd tunc dies ille anno restituendus sit, qui sine necessitate exemptus est.

VIDES ergo rationem hanc intercalationis in centesimis annis institutam, per similem esse consuetæ intercalandi formulæ quarto quoque anno, atque ideo facile a populo memoria posse retineri. Quemadmodũ enim quartus quisque annus post CHRISTVM natũ bissextilis semper fuit, & erit, alij autem omnes anni, communes; ita post annum 1600. quadringentesimus quisque annus bissextilis erit, reliqui verò omnes anni centesimi, communes. Item quemadmodum inter annos non centesimos, ij tantùm bissextiles sunt, quos quaternarius numerat, quales sunt anni 20. 84. 1588. 3416. &c. ita quoque post correctionem, ex annis centesimis ij duntaxat, quorum centenariorum numerum quaternarius numerat, bissextiles erunt, quales sunt anni 1600. 2000. 2400. 3600. 9600. &c. Nam omnes hos centenariorum numeros 16. 24. 36. 96. quaternarius metitur, vt patet.

Similitudo inter intercalationem quadringẽtesimo quoque anno, & intercalationem quarto quoq; anno adhibendam.

VERVM dicet aliquis. Hæc intercalaris diei omissio in annis centesimis, maxime quidem ad captum vulgi, & ad memoriam est accomodata, sed minus idonea ad Æquinoctium in 21. die Martij conseruandum videtur. Nam cum ad retinendum Æquinoctium in eodem die, omittendus sit vnus dies intercalaris, pro anni Alphonsini magnitudine, quouis 134. anno, vt supra ostensum est, fit, vt in æquatione, quæ per centesimos annos progreditur, in primo centesimo per omissionem diei intercalaris præueniatur iusta ac legitima æquatio annis 34. in secundo verò centesimo, annis 68. & in tertio centesimo, annis 102. Quæ res non videtur Æquinoctium in sua retinere sede, sed

Dubitatio, quòd æquatio non recte videatur adhiberi in cẽtesimis annis, quæ 134. quoque anno fieri deberet.

ab ea

Solutio dubitationis, & æquatio in centesimis annis adhibita non officiat intercalationi, quæ 134. quoq; anno fieri deberet, sed eam potius perficiat.

ab ea potius deturbare. Attamen si rem paulo attentius considerare velimus, intelligemus, hac nostra æquatione, si anni magnitudo tanta vtique esset, quantam nobis tabulæ Alphonsinæ præbent, Æquinoctium rectius in sua sede conseruari, quàm si quouis anno 134. ea fieret, quod ita planum erit.

STATVAMVS Æquinoctium v. g. contingere aliquo anno in die 21. Martij, sex horis ante ortum Solis, hoc est, media nocte antecedente. Hoc posito, idem post annos 33 $\frac{1}{2}$. anteuertet eam mediam noctem sex horis, fietque circa occasum Solis diei 20. propterea quod in annis 134. vnum diem anticipat, ideoque annis 33 $\frac{1}{2}$. quartam partem diei, hoc est, sex horas. Post annos vero 67. eadem de causa idem in meridie eiusdem diei 20. reperietur. Et post 100. annos in ortu Solis eiusdem diei 20. Ita vt post spatium 100. annorum Æquinoctium a prima sibi assignata sede recesserit versus initium mensis per tres quartas partes diei, hoc est, per horas 18. Quod si hoc anno centesimo dies intercalaris non eximatur, sed expectetur annus 134. excrescet hic recessus versus mensis initium ad 24. horas, Æquinoctiumque ante diem 20. media nocte accidet, antequam dies anno 134. eximatur; semperque hoc eueniet quolibet spatio 134. annorum. At si primo centesimo anno subtrahatur dies intercalaris, etiamsi anticipatio Æquinoctij nondum ad integrum diem, sed ad horas duntaxat 18. excreuerit, deducetur Æquinoctium ex ortu Solis diei 20. in ortum Solis diei 21. distabitque sex horis versus finem mensis a puncto primum assignato, non autem horis 18. versus principium mensis. Deinde in secundo centesimo, cum primum Æquinoctium ad meridiem diei 20. peruenerit, restituetur idem, per subtractionem diei intercalaris, in meridiem diei 21. distabitque horis 12. a prima sede. At verò in tertio centesimo, cum iam Æquinoctium attigerit Solis occasum diei 20. reuocabitur idem, per alterius diei exemptionem, ad Solis occasum diei 21. atque a prima sede horis 18. distabit. Deinceps autem sensim distantia hæc imminuetur, donec in quarto centesimo per 18. horas imminuta sit, (quod centesimo quoque anno Æquinoctium horis 18. sedem suam anteuertat) atque idcirco in prima rursum sede, hoc est, in media nocte ante diem 21. existat, cum quarto illo centesimo dies intercalaris non omittatur, sed de more intercaletur.

VIDES ergo, si dies vnus quolibet anno 134. excerperetur, quod fortassis non paucis videri possit expedire, Æquinoctium semper recessurum versus principium mensis a sede sibi assignata, ut recessus hic prope annum 134. ad diem ferè integrum excrescat. Secundum verò nostram æquationem in centesimis annis institutam, non posse distantiam Æquinoctij a prima sua sede distare 24. horis, sed ad summum, horis 18. atque idcirco rectius conseruari Æquinoctium ad diem 21. si in centesimis annis fiat æquatio, quàm si annus 134. expectetur.

ADDE quod nostra hæc æquatio in centesimis annis adhibita non solum,

solum, vt antea dictum est, ad solitam intercalandi rationem quadriennalem conformatur, sed eadem prorsus est ratio in vtraque, quod ad conseruationem Æquinoctij in eadem sede attinet. Nam sicut primo anno post bissextum Æquinoctium versus finē mensis prolabitur sex horis; secūdo horis 12. & tertio horis 18. propter senas horas in singulis annis cōmunib. omissas; anno deniq; quarto ob intercalationem vnius diei prope anni initium, non expectatis 24. horis expletis, in eandem sedem restituitur: ita in quolibet spatio quadringentorum annorum accidit, si primi tres centesimi fiant communes, & quartus intercalaris, vt ex dictis liquidò constat.

Æquationē in cē tesimis annis adhibitam eodē modo conseruare æquinoctiū in eodem die, quo per intercalationem quarto quoq; anno conseruatur.

QVID quod eandem propemodum rationem intercalandi Arabes inæquatione anni Lunaris sequuntur? Numquam enim expectant, donec ex horis omissis dies integer confletur, sed quotiescunque ex illis horis maior numerus, quàm 12. componitur, instituunt annum intercalarem, adijcientes vnum diem anno Lunari dierum 354. quem Emboliſmum appellant, vt scilicet annus Lunaris æquetur. Qua de re legendus est Campanus in Computo maiori, & Paulus Middelburgensis lib. 2. suæ Paulinæ. Sed vt planius percipiatur, non potuisse commodiorem, & vero magis similem æquationis viam iniri, quàm eam, quæ hoc Capite a nobis explicata est, afferemus in medium argumenta, seu potius cauillationes Mæstlini, aduersus eam æquandi Solaris anni rationem. Verùm prius insequenti Cap. explicanda paulo diligentius erit tota periodus anomaliæ Æquinoctiorum, & inæqualitatis annorum, secundum hypotheses Nicolai Copernici. Hinc enim clarissime apparebit, & formulam æquationis præscriptam aptissimam esse, & Mæstlinum in ea oppugnanda uafrum admodum fuisse, ac malitiosum.

DE PERIODO ANOMALIAE AEQVINOctiorum, & inæqualitatis annorum ex Nicolai Copernici doctrina.

CAP. VI.

QVONIAM ad funditus euertendam Solaris anni æquandi formulam proximo Capite explicatam, temerè affirmat Mæstlinus, Æquinoctium vernum, si ea adhibeatur, ex die 21. Martij non ita post multa annorum millia ad 27. vsque prolapsurum, & ad diem 21. amplius non rediturum: additque medium Æquinoctium hoc tempore in diem 23. Martij incidere, atque Æquinoctium verum a medio tum progrediendo, tum regrediendo toto quatriduo discedere posse; operæ pretium me facturum existimo, si ad eludendam huius vaticinatoris insaniam, pro Apologiæ instituto, breuiter

uiter proponam hoc Cap. ob oculos Æquinoctia tam vera, quàm media totius periodi anomaliæ Æquinoctiorum, atque annorum Solarium inæqualitatis, ex tabulis Prutenicis, quæ apud omnes ferè iam ſolæ in pretio ſunt, & ex quibus Mæſtlinus omnia ſua argumenta confinxit, atque deprompſit. Ita enim calumniæ eius, quas in æquatione Æquinoctiorũ, quæ in nouo Calendario præſcribitur, oppugnanda hoc loco adhibet, omnibus fient manifeſtæ, planumque efficietur, Æquinoctium vernum, adhibita noſtra intercalandi formula, non tanto ſpatio a die 21. recedere, quanto is falſo, & ſolo contradicendi ſtudio ipſum digreſſurum vaticinatur.

ET quoniam Nicolaus Copernicus, ex cuius doctrina Prutenicæ tabulæ extruuntur, ſtatuit periodum anomaliæ præceſſionis Æquinoctiorum confici ſpatio 1717. annorum Ægyptiorum, qui conſtituunt annos Iulianos, quibus nunc vtimur, 1715. & dies 302. partiemur totum hunc orbem, & reuolutionem in 8. partes præcipuas, primùm quidem in quatuor Quadrantes, ſingulos deinde quadrantes in binas partes æquales, vt tempus cuiuſlibet harum octo partium æqualium complectatur annos 214. dies 174. ac horas 15.

Periodus anomaliæ æquinoctiorũ quando inceperit ante Chriſti ortum.

HABVIT autem hęc reuolutio anomaliæ ſuum initium annis 63. completis, & diebus 227. Horis 20. ac Min. 42. ante CHRISTVM natum: propterea quod tanto temporis interuallo æqualis, ſiue medius motus eius anomaliæ conficit arcum a Copernico aſſignatum pro Radice ipſius ad initium annorum Domini: quæ Radix continet Sig. 0. Grad. 6. Min. 40. Sec. 27. Ter. 28. Quar. 6. Si igitur annis 63. & diebus 227. Horis 20. ac Min. 42. ante CHRISTI Ortum elapſis adijciantur anni 1715. & dies 302. totius circuitus ac reuolutionis, comperiemus eandem anomaliam denuo reuolutionem ſuam inchoare anno Domini 1653. die 25. Martij, ſecundum Calendarium nouum, cum prioris reuolutionis principiũ incidiſſet in 18. diem Maij, ſi tunc annus Iulianus fuiſſet in vſu. Hinc per additionem continuam annorum 214. dierum 174. Hor. 15. colligentur anni, in quibus eadem reuolutio illas octo partes totius periodi occupabit, vt in ſubiecta formula factum eſt, in qua duæ reuolutiones integræ ſunt deſcriptæ.

Periodus anomaliæ æquinoctiorũ quo anno Chriſti iterum inceptura ſit.

Quando

Quãdo anomalia æquinoctiorum in qualibet octo partium exiſtat.	Anni Domini Labentes.	Dies	Menſes
In principio reuolutionis, ſeu primi quadrantis.	*63. ante Chriſtũ natũ expleto. & 1653.*	*18. 25.*	*Maij. Martij.*
In medio primi quadrantis.	*151. & 1867.*	*8 18.*	*Nouemb. Septemb.*
In fine primi quadrantis, & principio ſecundi.	*366. & 2082.*	*2. 13*	*Maij. Martij.*
In medio ſecundi quadrãtis.	*580. & 2296.*	*23. 4.*	*Octob. Septemb.*
In fine ſecundi quadrantis, & principio tertij.	*795. & 2511.*	*16. 1.*	*Aprilis. Martij.*
In medio tertij quadrantis.	*1009. & 2725.*	*7. 25.*	*Octob. Auguſti.*
In fine tertij quadrantis, & principio quarti.	*1224. & 2940.*	*31. 16.*	*Martij. Februarij.*
In medio quarti quadrãtis.	*1438. & 3154.*	*21. 12.*	*Septemb. Auguſti.*
In fine quarti quadrantis, ſeu totius reuolutionis, & in principio nouæ reuolutionis.	*1653. & 3369.*	*25. 2.*	*Martij. Februarij.*

ÆQVINOCTIVM igitur verum, ac medium inter ſe non differunt, ſed ſimul fiunt, quando anomalia eſt tam in principio ſuæ reuolutionis, quàm in fine ſecundi quadrantis, hoc eſt, in principio tam primi, quàm tertij quadrantis: quia tunc æquatio præceſſionis nulla eſt. Maxima autem inter vtrumque Aequinoctium differentia eſt, cum anomalia finem tum primi, tum tertij quadrantis poſſidet in ſua reuolutione: quia æquatio præceſſionis tunc maxima eſt. Differentia denique inter vtrumque Æquinoctium in medio cuiuſque quadrantis mediocris eſt: quod tunc æquatio præceſſionis medio modo ſe habeat; adeo vt in tota periodo anomaliæ bis vtrumque Æquinoctium ſimul

Aequinoctiũ verum ac medium quãdo ſimul fiãt & quando maximè inter ſe differant, & quando mediocris ſit eorum differentia.

fiat, & bis maxime alterum ab altero differat, quater autem eorum differentia in mediocritate quadam consistat.

Annus tropicus, quando sit maximus, & quando minimus, & quãdo medio se habeat modo.

RVRSVS annus tropicus, seu vertens maximus est, quando anomalia & in principio suæ reuolutionis, & in fine existit, scilicet in initio primi quadrantis, & in fine quarti. Minimus autem est, cum eadem anomalia in medio suæ reuolutionis constituitur, hoc est, in fine secundi quadrantis, siue in principio tertij. In alijs denique locis anomaliæ, mediocris est. Atque huius varietatis causa est, quia præcessio Æquinoctiorum vnius anni, quæ semper ab anno sidereo æquali (qui continet Dies 365. Hor. 6. Min. 9. Sec. 39. ex Thebitij, & Copernici sententia) subtrahenda est, vt anni tropici magnitudo relinquatur, tam in suæ reuolutionis principio, quàm in fine tardissima est. In medio autem velocissima. Alijs denique in locis medio modo se habet inter tardissimum, ac velocissimum eius motum. Itaque in tota periodo anomaliæ præcessionis Æquinoctiorum annus semel maximus est, semel minimus, & sæpius mediocris; ita tamen, vt semper duorum annorum à minimo anno vtrinque æqualiter distantium magnitudines sint inter se æquales. Quæ omnia in tabula insequenti continentur, vbi tempus veri ac medij Æquinoctij, quando anomalia circa octo illa loca totius reuolutionis ab anno 1653. inchoatæ existit, supputatum est, vnà cum anni uertentis magnitudine. Facta autem est supputatio ad annos bissextiles, qui propinquiores sunt annis, in quibus anomalia in octo illis locis existit, (excepto anno 1653. qui principium est reuolutionis, & ad quem calculus subductus est, licet non sit bissextilis) quòd in bissextilibus annis minor varietas cernatur in Solis ingressu in primum gradum Arietis. Calculus quoque ad æquationem Calendarij restituti, quæ per 400. annos progreditur, accommodatus est. Negleximus tamen horas in æquinoctijs, quod satis esse visum sit, si dies verni æquinoctij cum tempore ante, uel post meridiem, aut mediam noctem scriberetur, horis omissis.

Anno 1653. quando reuolutio anomaliæ præcessionis æquinoctiorum incipit.

Æquinoctium { verum / medium } fiet { 20. Martij post med. noc. / 20. Martij post med. noc.

Annus tropicus continebit Dies 365. Hor. 5. Min. 55. Sec. 37. Ter. 40. quæ anni magnitudo fuit etiam anno 63. ante CHRISTI Domini ortum, & secundum quam Aequinoctium diem unum anticipat annis ferme 329.

Anno

Anno 1868. cum anomalia erit iuxta medium primi quadrantis ſuæ reuolutionis:

Æquinoctium { verum / medium } fiet { 21. Martij poſt med. noc. / 20. Martij circa ortum ☉

Annus tropicus continebit Dies 365. Hor. 5. Min. 53. Sec. 52. *quæ anni magnitudo conuenit etiam tempori circa annum Domini 151. & ſecundum quam Aequinoctium anticipat diem vnum annis propemodum 231.*

Anno 2080. obtinente anomalia finem ferme primi quadrantis, & principium ſecundi ſuæ reuolutionis.

Æquinoctium { verum / medium } fiet { 21. Martij circa occasũ ☉ / 20. Martij poſt mer.

Annus tropicus erit Dierum 365. Hor. 5. Min. 49. Sec. 16. Ter. 29. quæ anni magnitudo quadrat etiam in tempus circa annum Domini 366. & ſecundum quam anticipatio Aequinoctij per vnum diem requirit annos ferè 134.

Anno 2296. cum anomalia circa medium ſecundi quadrantis ſuæ reuolutionis verſabitur.

Æquinoctium { verum / medium } fiet { 21. Martij poſt merid. / 20. Martij ſub occasũ ☉

Annus tropicus erit Dierum 365. Hor. 5. Min. 44. Sec. 46. Ter. 59. quæ anni magnitudo fuit etiam circa annum Domini 580. & ſecundum quam anticipat Aequinoctium vnum diem annis ferè 94.

Anno 2512. quando anomalia erit iuxta finem ſecundi quadrantis, & in principio ferè tertij, videlicet in medio totius reuolutionis.

Æquinoctium { verum / medium } fiet { 21. Martij ante mer. / 21. Martij ante mer. }

Annus tropicus erit Dierũ 365. Hor. 5. Min. 42. Sec. 55. Ter. 7. quæ anni magnitudo extitit quoque circa annum Domini 795. & ſecundum quam, vt Aequinoctium anticipet vnum diem, requiruntur ferè anni 84.

Anno 2724. anomalia occupante medium fermè tertij quadrantis ſuæ reuolutionis.

Æquinoctium { verum / medium } fiet { 20. Martij poſt med. noc. / 21. Martij circa occasũ ☉ }

Annus tropicus erit Dierũ 365. Hor. 5. Min. 44. Sec. 46. Ter. 59. quæ anni magnitudo fuit etiam circa annum Domini 1009. & ad anticipationem Aequinoctij per vnum diem poſtulat fermè annos 94.

Anno 2940. verſante anomalia in fine prope tertij quadrantis ſuæ reuolutionis, & in principio ferè quarti.

Æquinoctium { verum / medium } fiet { 19. Martij poſt med. noc. / 21. Martij circa ortum ☉ }

Annus tropicus erit Dierũ 365. Hor 5. Min. 49. Sec. 16. Ter. 29. quæ anni magnitudo quadrat etiam in tempus circa annum Domini 1224. poſtulatq; annos propemodum 134. vt Aequinoctium anticipare poſſit vnum diem.

Anno

Anno 3156. cum anomalia erit ferè in medio quarti quadrantis ſuæ reuolutionis.

Æquinoctium { verum / medium } fiet { 20. Martij circa occasũ ☉ / 21. Martij circa merid. }

Annus tropicus erit Dierũ 365. Hor. 5. Min. 53. Sec. 52. quæ anni magnitudo extitit etiã circa tempora anni Domini 1438. & ſecundum eam, vt Aequinoctium anticipet vnum diem, requiruntur propemodum anni 231.

Anno 3368. quando anomalia tenebit ferè finem totius reuolutionis, hoc eſt, in fine quaſi quarti quadrantis verſabitur.

Æquinoctium { verum / medium } fiet { 21. Martij circa mer. / 21. Martij circa mer. }

Annus tropicus erit Dierũ 365. Hor. 5. Min. 55. Sec. 37. Ter. 40. quæ anni magnitudo conuenit etiam in tempora circa annum Domini 1653. & circa annum 63. ante CHRISTI ortum: requirit autem annos ferè 329. vt Aequinoctium anticipet vnum diem. Et ſi annus haberet ſemper hanc magnitudinem, omittenda eſſet intercalatio biſſextilis conſueta quolibet anno 329.

EX his facile conijci poteſt, quanta confuſio oriretur in orbe Chriſtiano vniuerſo, ſi æquatio Æquinoctij ſecundum verum motum eſſet inſtituenda, quippe quæ ſæpiſſime in ſpatio 1715. annorum mutanda eſſet, pro varia anni magnitudine, quæ mirum in modum eo in ſpatio continenter creſcit, atque decreſcit. Quæ res magnam omnibus Eccleſijs ſolicitudinem iniiceret, cum perpetuò ambigerent, num hoc, vel illo anno biſſextili dies intercalaris omittendus eſſet, cogerenturque ea de re Aſtronomorum ſententias explorare quotannis, quod abſurdum eſſet omnino, & ad hoc vſque tempus inauditum.

Confuſio inter Chriſtianos, ſi æquatio æquinoctij ad motũ verũ inſtitueretur.

SIMVL illud conſtat, nullam æquationem anni Solaris, quæ præcipiat certis, ſtatisque ſemper temporibus diem intercalarem eſſe omit-

omittendum, (qualis est nostra, statuens, vt quadringentesimo quoque anno tres dies intercalares eximantur) omni ex parte quadrare posse vero motui Solis, ita vt Æquinoctium perpetuo ad diem 21. Martij retineat, atque conseruet: propterea quod secundum verum motum modo plures anni requiruntur, modo pauciores, quibus Æquinoctium per vnum diem in Calendario versus initium mensis progrediatur.

Aequinoctium secundum æquationem noui Calendarij non longè a die 21. Martij recedere, ideoque merito eam esse institutam ad annum Alphõsinũ, qui medius est.

CONSTAT præterea, Æquinoctium vernum in tota proxime futura periodo, quæ ab anno 1653. incipiet, a sua sede non multo longius, quàm spatio vnius diei in vtramuis partem declinare, etiamsi æquatio intercalationis noui Calendarij adhibeatur, vt recte Alphonsini anni magnitudo, quæ media quodammodo est inter maximam ac minimam, assumpta sit, ex qua intercalationis formula præscribatur; quandoquidem ea formula & æquabilis est, & vniformis, atque ad vulgi captum accommodatissima, & quæ Æquinoctium circa diem 21. Martij, in quo eius sedes constituta est, ita detineat, vt ab eo non procul recedere possit, sed modo eum antecedat, modo subsequatur, modo denique in ipsum diem 21. incidat.

Differentiã inter verum ac mediũ æquinoctium nõ attingere diẽ vnũ cum semisse.

POSTREMO colligitur ex his, quæ diximus, in tota una periodo anomaliæ Æquinoctiorum discrimen inter verum mediumque Æquinoctium ad duos integros dies nunquam excrescere, immò neque ad sesquidiem: quod tamen per calumniam Mæstlinus totum quatriduum posse conficere affirmat. Qua in re cum doctrina Copernici, quam ipse tantopere iactat, manifestissime pugnat. Hoc autem ita quoque planum fiet. Æquinoctium verum, ac medium simul eodem temporis momento fiunt, quoties æquatio præcessionis nulla est, quod quidem fit, anomalia præcessionis obtinente principium, vel medium, vel finem sui ambitus, ac reuolutionis: Plurimum verò alterum ab altero distat, cum eadem æquatio maxima est, quod quidem fit, quoties anomalia versatur in principio secundi quadrantis, & quarti suæ reuolutionis.

Aequinoctiũ verum ac medium quãdo simul fiãt, & quando maxime inter se distẽt.

Aequinoctiũ medium quãdo antecedat, aut sequatur verum.

PORRO quando duo hæc Æquinoctia inter se differunt, medium antecedit, & verum sequitur, hoc est, Æquinoctium medium contingit ante verum, quando æquatio præcessionis Æquinoctiorum mediæ præcessioni adimitur, vt vera præcessio colligatur; quod quidem fit, quotiescunque duplicata anomalia semicirculo minor est, id est, quando anomalia Æquinoctiorum nondum secundum quadrantem totius periodi confecerit. Medium verò Æquinoctium sequitur, & verum præcedit, hoc est, Æquinoctium verum ante medium accidit, quando æquatio præcessionis Æquinoctiorum mediæ præcessioni adijcitur, vt vera præcessio componatur; quod quidem vsu venit, quandocunque anomalia duplicata maior est semicirculo, videlicet quando anomalia Æquinoctorum iam transierit secundum quadrantem totius periodi.

TANTO autẽ tẽpore vnum æquinoctiũ alterum præcedit, aut sequitur,

tur, quantũ ſatis eſt, vt Sol motu ſuo vero arcum æquationis præceſſionis Æquinoctiorum percurrat. Quoniam verò maxima Æquinoctiorum æquatio nunquam excedit Gr. 1. Min. 11. Sec. 22. Ter. 30. & motus Solis diurnus nullo tempore minor eſt, quàm Gr. 0. Min. 56. Sec. 46. efficitur, vt tempus inter verum, ac medium Æquinoctium nunquam excedat diem 1. & hor. 6. aut paulo amplius, etiam tum, cum motus Solis tardiſſimus eſt, & Æquinoctiorum æquatio maxima: vt vehementer mirer, quid in mentem venerit Mæſtlino, cum veluti ſomnians dixit, differentiam inter vtrumque Æquinoctium ad totum quatriduum poſſe excreſcere, mediumque Æquinoctium hoc ſeculo contingere die 23. Martij, cum tamen ab anno CHRISTI Domini 1653. vſque ad annum 3368. vna tota reuolutione anomaliæ diem 21. nunquam tranſgrediatur, vt ex ſuperiori calculo manifeſtum eſt.

Quantum ſit maximũ diſcrimen inter uerum ac medium æquinoctium.

SED videor mihi videre cauſam erroris Tubingenſis iſtius Mathematici. Ratiocinatus eſt de medio, ac vero Æquinoctio, ſicut de media, ac vera coniunctione, ſeu oppoſitione Luminarium ſolemus. Putauit enim tum demum Æquinoctium fieri medium, quando linea medij motus Solis cum puncto medij Æquinoctij coniungitur; quemadmodum media coniunctio, oppoſitiove Solis ac Lunæ accidit, quando lineæ mediorum motuum Solis & Lunæ coniunguntur, vel opponuntur. Ex quo fit, vt ſi punctum Æquinoctij medij exiſtat tunc inter punctum veri Æquinoctij, & corpus Solare, Æquinoctium verum a medio abſit maiori interuallo, quàm proſtaphæreſis, ſiue æquatio præceſſionis Æquinoctiorum poſtulat; quanquam neque ſic ad totum quatriduum peruenire poſſit hæc diſtantia, cum æquatio Solis nunquã duos gradus contineat.

Quid deceperit Mæſtlinũ, ut putauerit, æquinoctium medium à uero abeſſe poſſe toto quatriduo.

SED hallucinatus eſt iſte Lynceus Mathematicus. Alia enim ratio eſt Æquinoctij medij, & alia coniunctionis, uel oppoſitionis Luminarium mediæ. Æquinoctium ſiquidem medium fit, cum primùm Sol punctum medij Æquinoctij attigerit, vt Aſtronomi docent. Eraſmus enim Reinholdus Aſtronomus peritiſſimus in tabulis Prutenicis, Præcepto 22. ita ſcribit. *Non dubium eſt, Solem conficere vernum Aequinoctium, cum tanto interuallo adhuc præcedit primam ſtellam Arietis, quantum interiectum eſt inter ipſam vernam ſectionem vtriusque circulorum, Aequinoctialis, atque obliqui, & eandem ſtellam.* Intelligendum autem hoc eſſe tam de verna ſectione media, quàm de vera, colligitur ex 10. Præcepto, vbi differentiam inter medium, & apparens Æquinoctium appellat Proſthaphæreſim, ſeu æquationem Æquinoctiorum, quæ maxima ſcrupulorum eſt 71. primorum, & ſecundorum 22. cum ſemiſſe vnius ſecundi.

Aequinoctiũ mediũ quando fiat.

MVLTO clarius idem docet Ioſephus Moletius celebris Aſtronomus in tabulis Gregorianis, Canone 13. cum ſic ait. *Fit Aequinoctium apparens, quando Sol ingreditur punctum ſectionis Ecliptica, & Aequatoris apparentis: Medium vero, quando Sol intrat punctum ſectionis Aequatoris medij, & Ecliptica. Et ideo Aequinoctium verum fit, quando Sol*

do Sol antecedit primam Arietis ſtellam tanto ſpatio, quanta eſt vera præceſſio Aequinoctiorum ad datum tempus: Medium autem, quando Sol antecedit tanto interuallo primam Arietis ſtellam, quantus eſt arcus mediæ præceſſionis. Differentia inter hæc duo Aequinoctia, eſt tempus reſpondens proſthaphæreſi Aequinoctiorum.

NON igitur medium Aequinoctium fit, quando linea medij motus Solis punctum medij Aequinoctij occupat, vt perperam vult Mæſtlinus, ſed quando Sol ipſe punctum illud poſſidet, vt nos tradidimus. Nam ſi medium fieret Aequinoctium, quando Sol medio ſuo motu ſectionem vernam mediam obtinet, non ſemper ſimul fierent verum ac medium Aequinoctium, quando proſthaphæreſis Aequinoctiorum nulla eſt; quòd rarò admodum tunc verus Solis motus a medio non differat. Hoc autem cum omnibus Aſtronomis pugnat, quippe qui omnes doceant, medium Aequinoctium vno cum vero contingere, quando proſthaphæreſis præceſſionis Aequinoctiorum nulla eſt.

VERVM proferamus calculum ad annos aliquot vlteriores, vt appareat, quàm temerarius, atque inconſideratus in hoc quoque Mæſtlinus fuerit, cum aſſeruit, Aequinoctium prolapſurum ante annum Domini 1500. ad diem 27. Martij, ſi ratio æquandi anni Solaris in nouo Calendario præſcripta ſeruetur.

Quare Mæſtlinus putauerit, æquinoctiũ verũ prolapſurum ad diem 27. Martij.

Quod quidem non ex calculo aliquo aſſeruit, ſed ex falſa opinione, qua æquinoctiũ medium die 23. Martij accidere exiſtimauit, verumque Aequinoctium a medio diſtare poſſe toto quatriduo. Hinc enim, & non aliũde colligitur, verum Aequinoctium prolapſurum ali quando ad diem 27. Martij, & progreſſurum ad diem 19. vſque. Hoc autem falſum eſſe, calculus ſubiectorum annorum euidenter demonſtrat.

Aequi-

Aequinoctium ergo vernum fiet		
Anni Domini	Dies Martij	Tempus ante vel post meridiem, aut med. noct.
4709.	*21.*	*post med. noc.*
5084.	*21.*	*ante med. noc.*
5209.	*23.*	*circa med. noc.*
6004.	*23.*	*sub occ. Solis.*
10020.	*23.*	*post med. noc.*
15002.	*21.*	*post med. noc.*
15004.	*20.*	*circa med. noc.*
15102.	*21.*	*post med.noc.*
15202.	*21.*	*post med. noc.*
15604.	*22.*	*post med. noc.*
15804.	*23.*	*circa med. noc.*
20004.	*20.*	*post mer.*
20005.	*20.*	*post med. noc.*

VBI est, obsecro, in his 13. annis vsque ad 20005. annum Æquinoctium die 27. Martij? Ego certe reperio, id vltra biduum, aut triduum, & paulo amplius a die 21. non abesse, etiamsi verum Æquinoctium ex tabulis Prutenicis, adhibita semper formula æquationis Calendarij Gregoriani, supputetur. Sed videlicet Mæstlinus, homo simplex, neminem nostrum fore existimauit, qui ad eius vaticinationem de prolapsione Æquinoctij ad 27. diem excutiendam, in futura secula numerando, progrederetur: quod idem nobis antea de festo Paschæ anni 1582. ex superioribus seculis obiecit.

QVOD si post tantum annorum interuallum (si mundus tam diu duraturus est, ne fortè aduersarius temerè clamet, quod non semel facit, & quidem importunissime, nos diem nouissimum non credere, perinde ac is, qui calculum ad aliquot annos futuros extendit, pro certo asserat,

Calẽdariũ nouũ esse pfectũ, ẽtsi tabulæ Prutenicæ ueris motib. adhuc cõsẽtirẽt post annos 20000.

to asserat, mundum totos eos annos duraturum) constaret, tabulas Prutenicas adhuc congruere motibus cælestibus, quis non videt, si in Ecclesiastico computo regulare quid, atque æquabile ad festa mobilia ex motibus cælorum cognoscenda est proponendum rudi populo, (quod omnino esse necessarium, abunde Cap. iiij. & alijs in locis a nobis ostensum est) aptissimam esse nostram intercalandi rationem, quæ ad anni magnitudinem mediam accommodata per 400. annos progreditur? Hac enim intercalationis formula adhibita, Æquinoctium suapte sponte ad diem 21. Martij redit, licet propter anni Solaris inæqualem magnitudinem, siue Æquinoctiorum præcessionem inæqualem, soleat interdum a die 21. aliquantum vltro citroque euagari: ut iure optimo æquatio hæc nostra Æquinoctium circa diem 21. Martij conseruare dici possit.

Cur æquinoctiũ per æquationem noui Calendarij frequentius post diem 21. Martij contingat in cælo, quàm ante.

NON est tamen prætereundum hoc loco, Æquinoctium, si æquatio ad Alphonsinum annum, siue medium instituta adhibeatur, frequentius consequi diem 21. mensis Martij, quàm anteuertere, maiorique interuallo ab eodem die 21. versus mensis finem recedere, quàm versus principium mensis. Quoniam enim, vt dictum est, minimus annus requirit annos 84. ad Æquinoctij anticipationem per vnum diem, Alphonsinus autem, siue medius postulat annus 134. & maximus annos 329. fit, vt maior sit velocitas, qua æquationẽ maximo anno debitam præuenimus, quàm tarditas, qua æquationem minimo anno respondentem prorogamus. Quare, cum annus ferè est maximus, deuoluetur quidem Æquinoctium ad posteriores dies mẽsis, quòd plures dies intercalares per nostram æquationem medij anni omittantur, quàm res exigit; & quando annus fermè minimus est, Æquinoctium ad priores dies mensis regredietur, non tanta tamen celeritate, quanta ad finem mensis est prolapsum, propterea quòd non tot dies intercalares per æquationem nostram anni Alphonsini retenti sunt, qui propter annum minimum debuissent omitti, quot prius omissi sunt, quos maximus annus retinendos esse præscribebat.

Aequationẽ quãcunque, præter eam, quæ ad medium annum instituitur, deturbare æquinoctiũ è propria sede longius, quàm optet.

SED vt euidentius adhuc appareat, necessario assumptum esse annum medium, ut æquatio stata ac determinata præscriberetur, non autem annum minimum, maximumve, ut Cap. v. tradidimus, supputauimus Æquinoctium anni 5084. adhibita æquatione tum spatio quouis annorum 84. quos minimus annus requirit ad anticipationem Aequinoctij per unum diem, tum spacio quolibet annorum 329. quos maximum annum postulare diximus, ut Aequinoctium anticipet vnum diem. Itaque si prior æquatio usurpetur, ablati erunt anno 5084. (decem illis, qui anno correctionis exempti sunt, annumeratis) dies omnino 51. incidetque Aequinoctium in 7. fermè diem Aprilis, diebus scilicet 17. post diem 21. Martij. Si autem posterior æquatio adhibeatur, ablati erunt omnino dies duntaxat 21. Aequinoctium vero cadet in diem ferè 7. Martij, nimirum 14. diebus propemodum ante diem 21. Martij. At nostra æquatione adhibita, omissi ad eum annum

num usque, erunt dies 36. & Aequinoctium die 21. Martij ante mediam noctem ferè continget, ut ex proximo calculo superiorum 13. annorum manifestum est. Vides igitur, Aequinoctium ex minimi anni æquatione a die 21. Martij uersus posteriores menses nimis magno interuallo recedere, ex æquatione uero anni maximi nimis longè uersus initium mensis ab eodem die 21. relabi: quod tamen æquatio medij anni circa eundem diem 21. conseruat, atque tuetur. Eodem pacto calculus indicabit, æquationem ad quemcunque annum institutam, præterquam ad medium, Aequinoctium è propria sede, quam ei die 21. Martij fiximus, longius, quàm oportet, deturbare. Patet hoc ex anni magnitudine Dierum 365. Hor. 5. Min. 53. Sec. 2. Ter. 37. quæ annos fermè 207. ad anticipationem unius diei postulat, ac proinde apta esse videri possit, ut ad eam æquatio præscriberetur, cum anni 207. medium pene locum obtineant inter annos 84. & 329. quos minimum, ac maximum annum requirere diximus, ut Aequinoctium anticipet unum diem in Calendario. Videamus ergo, an hæc æquatio tam bene Aequinoctium ad diem 21. conseruet, quàm nostra. Igitur calculus docet, anno 2940. quo per hanc æquationem exempti erunt dies 18. in uniuersum, Aequinoctium fieri die 18. Martij sub ortum Solis, nimirum 3. diebus & eò amplius, ante diem 21. Martij: Anno uero 10020. quo, eadem æquatione adhibita, ablati erunt omnino dies 51. Æquinoctium contingere die 1. Martij sub ortum etiam Solis, diebus scilicet 20. & eo amplius, ante diem 21. Martij. Conferamus iam hæc Aequinoctia cum Aequinoctijs eorundem annorum ex nostra æquatione, comperiemusque eam (etsi anni 134. quibus secundum eam unum diem anticipat Aequinoctium, non obtineant medium locum inter annos 84. & 329. quos minimus, & maximus annus ad unius diei anticipationem exigunt) tanto interuallo Aequinoctium ex sede propria non detrudere; cum anno 2940. Aequinoctium exibeat die 19. Martij post med. noc. Anno uero 10020. idem reijciat in diem 23. Martij post med. noc. Ex quo efficitur, nostram æquationem a nemine iure reprehendi posse, cum nulla aptior afferri possit; nisi quis inæquabilem, atque irregularem, pro uaria anni magnitudine, uarijs temporibus dicat adhibendam esse: quod iam dudum ab usu & consuetudine Ecclesiæ exclusimus.

Æquationē ad medium annum institutam iure non posse reprehendi.

ARGVMENTA MAESTLINI ADVERSVS rationem Solaris anni æquandi, in quadringentis quibusque annis adhibendam, eorumque solutiones.

CAP. VII.

TAMETSI ex ijs, quæ superioribus duobus Capitibus scripsimus, facili negotio refutari possunt omnia, quæ aduersus Gregorianam anni correctionem (quod ad Aequinoctij restitutionem ad diem 21. Martij, eiusque in eodem conseruationem attinet) afferri possunt: vt tamen veritas magis appareat, dissoluemus hoc Capite omnia argumenta nostri aduersarij, quæ ad eneruandum funditus nouum Calendarium plurima confinxit, eaque omnia simul suum in librum congessit. Ac primum dissimulandum non est, eum in hac re ualde malitiose facere, quod in quibusdam annis Aequinoctium, quod tabulæ Prutenicæ die 22. Martij post meridiem exhibẽt, diei sequenti ante meridiem ascribat: & cõtra quod eædem tabulæ statuunt accidere 21. Martij, ante meridiem, conijciat in diem antecedẽtẽ post meridiẽ, ut hac ratione Astronomię ignaris uel falso persuadeat, Aequinoctium plus æquo ex nostra æquatione, a 21. Martij recedere. Nec minus veteratorem se præbet, dum, ut Aequinoctium ostendat non in 21. diem Martij, sed in 20. cadere, calculum annis bissextilibus accommodat, in quibus necessario, propter diem intercalarem additum, Aequinoctium citius contingit, quàm in communibus annis. Id quod apparet in annis 1584. 1596. ut alios prætream, in quorum priore Aequinoctium asserit cadere in diem 20. Martij, & horam 10. post meridiem, in posteriore uerò in horam 9. post meridiem eiusdem diei 20. Hoc autem nostræ æquationi non repugnat. Cum enim hi anni sint bissextiles, mirum non est, Aequinoctium in ijs fieri die 20. non autem 21. Quinimo (quando ita urget) recte dicere possumus, more Ecclesiastico, Aequinoctium utrumque diei 21. tribuendum esse, cum in nocte diem 21. antecedente, hoc est, post occasum Solis diei 20. fiat. Sed his prætermissis, ex quibus tamen conijci licet, quàm solida sint eius argumenta, quæ tam ueteratoria ratione nituntur, ad rem ipsam ueniamus.

Malitia Mæstlini & fraus in æquinoctio noui Calendarij, oppugnãdo.

1. argumen. Mæstlini, ex inconstantia tabularũ Astronomicarũ.

PRIMVM igitur Mæstlinus anxiõ ac solicito animo apud se exquirit, utras tandem tabulas Astronomicas Gregoriana hæc Calendarij emendatio sequatur, Alphonsinasne, an Prutenicas. Et postquam nonnullis coniecturis concludit, Prutenicas adhibitas esse, uociferatur, & clamitat, prima noui Calendarij fundamenta uacillare, propterea

pterea quod nullarum, ut ait, tabularum ad hanc usque diem editarum calculus cum cælo exactè congruit; quippe quæ incertæ sint, & strenuum aliquem restitutorem desiderent: atque hanc communem esse omnium Mathematicorum querelam affirmat, ex quo colligit Calendarium nouum nulla ratione esse perfectum, aut perpetuum, ac proinde neque omnibus seculis sine ulla mutatione duraturum, cum eius fundamentum minime firmum sit.

DEINDE (libet enim omnia huius præstigiatoris argumenta simul exponere, ut eius præstigiæ vniuersæ pariter euanescant) Aequationem nostram funditus euertere conatur exemplis uarijs tum ad annos præsentes, tum ad futuros, ac præteritos pertinentibus. Nam de annis præsentibus ita scribit. 2. argumẽtũ Mæstlini, ex æquinoctijs annorũ præsentium.

Sed quid multis? Quid iactat Calendarij auctor, Pontifex, & eorum assecla, huius Calendarij perfectionem? cum tamen præsentium, quibus iam viuimus, annorum experientia eam falsitatis coarguat? Nec enim omissio 10. dierum reduxit æquinoctium plenarie in 21. Martij. Nam hoc nostro tempore ipsum incidit omni intercalari anno, non in 21. sed in 20. Martij. Vt anno 1584. erat illud in 20. Martij hora 10. noctis. Anno 1596. idem erit hora 9. noctis eiusdem diei. Anno 1612. hora 8. & 1624. hora 7. pomerid. eiusdem 20. diei Martij, & sic consequenter. Quin etiam post annum 1640. ascendet æquinoctium etiam in ijs annis, qui primi sunt post intercalares, in eundem diẽ 20. Martij. Itaque ab eo anno venient omnium bissextilium, & omnium proxime post eos sequentium annorum aquinoctia in diem 20. Martij, vsque ad annum 1700. Et quanquam omissione dieiintercalaris anni 1700. aliquid horum restituetur, restitutio tamen ista est tantùm uersuræ solutio. Nam æquinoctia annorum bissextilium, & primorum post eos, reducentur quidem, expunctione diei intercalaris anni 1700. in 21. Martij, sed hoc ipso modo trasponentur æquinoctia annorum secundorũ, & tertiorum post bissextiles in 22. Martij. Et hæc permutatio, atque vicissitudo non tolli poterit, donec tandem non ita post multos annos, æquinoctia omnium tam bissextilium, quàm trium sequentium annorum diem 21. Martij omnino deserant. Ecce tantum abest, vt huic difficultati possit hoc nouo Calendario vlla medicina parari, etiamsi cuncti omnem suam eruditionem in vnum acerum congerant.

Atque hoc quidem modo ostendere conatur Mæstlinus, Calendarij correctionem in annos præsentes non conuenire.

QVOD autem æquatio nostra futuris annis nequaquam respondeat, hoc modo concludere se putat. *Anno 1600. incidit æquinoctium in diem 10. Martij, hor. 8. cum dimidia p. m. Anno 1900. in 9. Martij, hor. 8. cum dimidia p.m. secundum numeros dierum veteris Calendarij. Vera ergo anticipatio est tantummodo vnius diei. Sed nouum Calendarium his 300. annis præterit totum triduum, nimirum dies intercalares annorum 1700. 1800. 1900. Quare secundum eius numeros incidet hoc æquinoctium (demptis etiam 10. reliquis diebus) anno 1600. in diem 20. Martij; At anno 1900. in 22. Martij.* 3. argumẽtũ Mæstlini ex æquinoctijs annorũ futurorum.

Præ-

Præterea in annis post 1900. sequentibus, hæc ipsa diuersitas maiora habet incrementa : vt anno 1905. qui primus est post aliquem annum bissextilem, incidit æquinoctium in 23. Martij, horam 2. matutinam. Anno 1906. qui secundus est itidem post aliquem intercalarium annorum, fiet æquinoctium die 23. hora 8. ante meridiana. Et anno 1907. tertio post bissextilem, erit æquinoctium die 23. Martij, hora 2. pomerid. Videtis ergo vos, qui tantis laudibus Calendarium hoc supra astra attollitis, & sedem fixam in eo pro æquinoctio celebratis, quod æquinoctium hoc vobis nimis sit lubricum, quàm vt in 21. Martij detineri possit.

DEINDE post vnam ferè ac dimidiatam paginam hunc in modum argumentum hoc secundum claudit: *Vos Mathematici ergo, Calendarij noui defensores, adhucne cum Pontifice dicitis, quòd æquinoctij dies sit fixa? sunt ne dies 19. & 23. Martij, ijdem cum 21. die?*

4. argumentum Mæstlini ex æquinoctijs annorū præteritorum.

EMENDATIONEM denique Calendarij neque cum præteritis annis concordare, his uerbis nititur persuadere. *Calculus Astronomicus (cuius pars est Calendarij computus, proprium habet hoc, vt extendi possit tam ad præcedentia, quàm sequentia tempora numerata ab Epocha suæ fundationis. Hanc ob causam ex calculo motuum cælestium extructo ex obseruationibus, his 2000. duntaxat annis nuper elapsis, computamus motus siderum retrò, vsque ad primam rerum creationem, non aliter, quàm si motuum calculus iam tunc fuisset sic constructus.* Et mox subiungit: *Ita pari modo huius Calendarij vsus poterit tam præteritis, quàm venturis annis accommodari. Nam hoc intentum eius est, nec aliud esse licet, quàm vt, sicut nunc præstat, quod præstandum est, ita iam olim idem ipsum præstiturum fuisset, si modo citius vsurpari cœpisset. Sed quo modo se habeat, docet vel hoc vnum exemplum. Anno 1200. erat æquinoctium vernum verum die 12. Martij, hora 6. p. m. sed qui in veteri Calendario erat dies 12. is in nouo fuisset tum 19. dies. Nam dierum 10. omissorum anno 1582. tres posteriores cedunt annis illis 400. inter annum 1200. & 1600. Quare dies æquinoctij illic fuit nequaquam dies 21. sed 19. Martij.*

5. Argumentum Mæstlini aduersus exemptionē 10. dierū factā.

PERGIT deinde aduersarius noster, & decem dierum exemptionem ex anno 1582. non congruere temporibus Concilij Nicæni, confirmare contendit his verbis. *In specie autem hic singulariter notanda est crassa, & ridicula, ne dicam pudenda, noui Calendarij exorbitatio. Correctionis fundamentum, & origo est Concilij Nicæni auctoritas, vel decretum. Quis hic non dicet, quod noui Calendarij calculus maximoperè cum illius Concilij tempore congruere debeat? Nam si vlla eius est perfectio, eam certe talem esse oportet, vt si Concilij eius Patribus cognita, & ab ijsdem recepta fuisset, ipsa ab eo tempore statim incipiendo illos 10. dies paulatim locis, & temporibus competentibus abstulisset. Quod si factum fuisset, nunc non tantum ea 10. dierum elisione toto hoc tempore in vnum aceruum collectorum non opus esset, sed Calendarium ipsum per se, sine vlteriore correctione, hæc omnia, sicut iam exhibentur, sua sponte obtulisset. Atque hoc modo vnus & idem status, is scilicet, qui tempore Nicæ-*

ni

ni Concilij fuit, continua ſerie inuariatus permanſiſſet. Sed ecce quæ ſit eius conſtantia. Abiecti ſunt 10. dies ſimul, propterea quòd ij temporibus congruentibus, inde à Concilio Nicæno non ſingulatim ablati ſunt. At quæ ſunt illa loca, & tempora, quibus hæc eliſio neglecta eſt? Oportet certe omiſſionem hanc decem vicibus non fuiſſe obſeruatam, quandoquidem in 10. dies excreuit. Oportet etiam eadem loca in nouo Calendario exactiſſime notari poſſe. Verùm ſi calculus iſte nouus (attendite vos Mathematici) ad dictum annum retro eadem proportione retrahatur, qua in futuros annos continuandus traditur, monſtrantur nequaquam 10. ſed tantummodo 9. dies, qui hactenus elidendi fuiſſent, videlicet, dies intercalares annorum 1500. 1400. 1300. 1100. 1000. 900. 700. 600. 500. Reliqui enim centenarij, ſcilicet 1200. 800. 400. biſſextiles manent. Videtis quod plane nullus ſuperſit locus pro exterminando die 10. Ergo oportet, æquinoctium illic non in 21. ſed 20. Martij fuiſſe: Cui tamen & experientia, & veſtrum toties repetitum teſtimonium reclamat. Ecce quæ ſit veſtri operis perfectio, quàm elegans eius cum experientia, & obſeruationibus concordia.

HÆC ſunt præcipua argumenta, quibus Mæſtlinus nouus de cælo lapſus Mathematicus, qui Mathematicos omnes, quotquot ſunt, fuerunt, ac futuri ſunt, præ ſe contemnit, ac pro nihilo habet, æquinoctium noui Calendarij tum quod ad 21. Martij reſtitutum recte non ſit, tum quod in eadem die conſtanter hærere non poſſit, ſe omnino putat expugnaſſe: Ad quæ, quoniam æquinoctium noui Calendarij ex multis capitibus petunt, ſigillatim reſpondebimus, & nonnullas alias ipſius cauillationes aduerſus idem æquinoctium, quibus examen ſuum uarijs in locis reſperſit, refellemus.

Mæſtlini argumenta peccare, q̃ uerum æquinoctiũ aſſumãt.

PRINCIPIO igitur peccant omnia hæc eius argumenta multis modis, nullumque prorſus robur aduerſus nouum Calendarium habent. Nam in ijs verus ſemper motus aſſumitur, ac verum æquinoctium; cum tamen abunde ſatis ſupra oſtenſum ſit, in correctionis Calendarij negotio conſiderandos tantummodo eſſe motus medios, atque æquales: immo verò, neglectis etiam mediis motibus, adhibendum eſſe potius regulare quid, & æquabile, quod inſtar cycli cuiuſdam ad vulgi captum ſit accommodatum, ſi modo non longe abſit a vero. Id quod aduerſarius quoque ipſe veritate coactus fatetur, cum poſt examinationem æquinoctij aliquot annorum ex ueris motibus, ita ſcribit.

Mæſtlini teſtimonium, in anno eccleſiaſtico non eſſe obſeruãdas Aſtronomorum ſubtilitates

QVOD ſi quis miretur, quare de his ſubtilitatibus Aſtronomicis in anno Politico, vel Eccleſiaſtico diſputem, is nouerit, quod ego, & mecum omnes ſani, atque prudentes Mathematici vltro confiteamur, haſce ſubtilitates Aſtronomicas in rei veritate nihil conducere ad annum Politicum: vnde neminem Politicorum, & plebeiorum hiſce grauandum ſtatuimus. Sicut nec Iulius Cæſar, prudentiſſimus Imperator, in anni reſtitutione ſubtilitatibus vllis turbas mouere voluit. Nec Patres Concilij Nicæni, qui huic nouo Calendario (attamen præter ſuum intentum, ſicut in Dia-

lexi

lexi mea Cap. vi. demonſtratur) occaſionem ſubminiſtrant, quicquam de his ſubtilitatibus monuerunt. Immo nos ipſi nouimus, quod quotieſcunque Eccleſia ad huiuſmodi ſubtilitates delapſa eſt, quales olim inter Eccleſiam Romanam, & Alexandrinam de termino Paſchatis erant, antequam per Dionyſium Abbatem Romanum, circa annum CHRISTI *532. Cyclus decennouennalis reſtitueretur, ipſa horribiliter cum maxima offenſione infirmorum fuerit perturbata. Contra autem nemini incognitum eſt, quod interim ab anno 532. ad hoc nouum Calendarium vſque, propter ſublatas has ſubtilitates, vniformitas, & nunquam ſatis laudata concordia in toto orbe Chriſtiano (quod ad præſentem Calendarij vſum, vnà cum Paſchatis celebratione attinet) fuerit ſeruata. Non ergo gratum mihi eſt, de his ſubtilitatibus vllam hic quæſtionem mouere, ſed malem eas Scholæ Aſtronomicæ relinquere. Sed Calendarij auctor in Canonibus ſuis, & Pontifex in Bulla, atque alij eorum coadiutores, quos Pontifex magno numero in vrbem (ipſo teſte in Bulla) conuocauit, circa has ſubtilitates verſantur, & earum gratia de nouo hoc Calendario ſuo iactitare non erubeſcunt: quod ipſum tam perfectum ſit, ne VLLI VNQVAM MVTATIONI ſit obnoxium futurum: quod profecto de ſubtilitatibus Aſtronomicis conſtanti ratione a ſe obſeruatis, intelligunt. Si enim in eis quicquam deſideretur, certum eſt, quod tam præclara perpetuæ perfectionis, omnibus ſeculis duraturæ laus nequaquam poſſit huic ipſorum Calendario competere. Vnde GREGORIVS XIII. Papa non veretur canonum illorum ſubtilitatibus totum orbem Chriſtianum ſub metu indignationis ipſius DEI OMNIPOTENTIS, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius, ſubijcere, non aliter quàm ſi magna pars æternæ ſalutis in his ſubtilitatibus eſſet repoſita. Idcirco hæ ipſæ ſubtilitates mihi hic examinandæ ſunt, vt demonſtretur, quàm ineptum ſit, quàm etiam impoſſibile, velle annum Politicum huiuſmodi ſubtilitatibus vincire; quia non correctio, ſed confuſio Calendarij inde ſubſequi neceſſe habet. Vnde manifeſtum euadit, quàm infeliciter hoc ipſum in nouo Calendario fuerit tentatum.*

HIS verbis multa verè, (ne videamur improbare etiam, ſi quid aliquando dixerit boni) multa ad Calendarij noui vſum valde accommodate eſt locutus; multa item falsò, per calumniam, vt eius mos eſt, pronunciauit. Veriſſime quidem dixit, in anno Politico, & Eccleſiaſtico Aſtronomicas ſubtilitates non eſſe conſectandas, neminemque Politicorum, & Plebeiorum hiſce grauandum eſſe: quod & nos vltro fatemur. In toto enim Calendario, poſtpoſitis veris motibus, mediosduntaxat, ſeu potius Cyclos Politicis, & Plebeijs cognitu facillimos perpetuò adhibuimus. Liquet hoc & ex anni Solaris æquandi ratione, cum ea ad anni medij magnitudinem ſit inſtituta, & ex Cyclo Epactarum, qui ad Nouilunia, & Plenilunia indicanda Calendario inſcriptus eſt; quippe qui motum Lunæ, eiuſque cum Sole coniunctiones, oppoſitionesque æquales ſemper aſſumat. Vt vel hinc conijci liceat, Mæſtlinum temere, & inconſiderate tanto impetu, tantaque ferocia

Quę in proximo teſtimonio Mæſtlini uera ſint.

rocia in Calendarium nouum inuehi, cum illud subtilitatibus Astronomicis oppugnet, quas ipse quoque nobiscum in Calendarij negotio censuit esse reijciendas.

Marsilini temeritas in Calendario oppugnando.

VERE quoque affirmauit, neque Iulium Cæsarem in anni restitutione eiusmodi subtilitates adhibuisse, (sicuti neque nos in hac Calendarij restitutione eas secuti sumus) neque Patres Concilij Nicæni de illis quicquam monuisse. Ex quo sequitur temerarium eum esse, & procacem in suo Examine, qui vt ingenij sui subtilitatem ostentet, eam solam ob causam Calendarium improbat, quod subtilitatibus Astronomorum, id est, veris motibus non omni ex parte respondeat.

VERVM denique est, quod ait, ex eo tempore, quo Dionysius Abbas Cyclum decennouenalē aurei numeri restituit, vel (vt uerius dicamus) eum ab Eusebio Cæsariensi Concilij Nicæni temporibus conditum, atque a Theophilo Alexandrino expositum, illustratumque Romano Calendario inscripsit, nulla in eo facta mutatione, nisi quantum supputationis ratio postulabat, propter diuersa Calendariorū initia: ex eo tempore, inquam, propter sublatas verorum motuum subtilitates, concordiam maximam in Paschæ celebratione seruatam esse. Atque vtinam eandem hanc pacem ac concordiā ipse cum cæteris, qui ab Ecclesia Catholica desciuerunt, vnà nobiscum inire, & conseruare in animum inducat, vt nimirum, accurato illo verorum motuum calculo relicto, medios, seu Cyclares (vt ita dicam) motus cum Ecclesia Catholica sequatur: quemadmodum prisci illi Christiani libentissime studio pacis, & vnitatis, Cyclum Ecclesiæ a Dionysio Calendario inscriptum acceperunt, licet sæpenumero ex eo Cyclo aliter, quàm Patres ac Concilia decreuerant, (quod aliter fieri non poterat, ob imperfectam Cycli conditionem, ac naturam) Paschæ solennitas celebrata fuerit; quippe cum hac nostra ætate (vt festos Paschæ dies illegitimos superiorum temporum præteream) ante Calendarij correctionem, in quolibet spatio decennouennali sexies Pascha, propter solam Æquinoctij anticipationem, per illum Cyclum non recte sit celebratum. Id quod accidit, quotiescunque hi sex aurei numeri. 3. 6. 8. 11. 14. 19. occurrerunt. Omnium enim horum Lunæ XIIII. ex constitutione Patrum Nicæni Concilij Paschales erant in Martio. Nam aureus numerus 6. suam XIIII. reponebat in diem 11. Martij, in quo Æquinoctium fiebat, alij verò quinque aurei numeri suas XIIII. post diē 11. & ante 21. Martij, in quo Ecclesia Æquinoctium collocauerat, constitutas habebant; atque ideo celebrationi Paschæ congruentes erant: quas tamen omnes Ecclesia respuebat, tanquam inutiles; quod ante tempus sui Æquinoctij, hoc est, ante diem 21. Martij, monstrarent Lunas XIIII.

Quoties Pascha non ex Concilij Nicæni sententia celebratū sit, paucis annis ante Calēdarij restitutionem.

SILENTIO prætereo errores, qui in eodem Pascha celebrando, ob aurei numeri a recto cursu declinationem commissi sunt, propterea quod aurei numeri toto quatriduo, eoque amplius Nouilunia monstrabant

19

ſtrabant ſerius, quàm oportebat. Adeo ut ab anno 1500. ad annum 1582. vſque, quo correctum eſt Calendarium, hoc eſt, in ſpatio 83. annorum, feſti dies Paſchæ 54. fuerint non rite celebrati, & tantùm 29. rite. Et niſi reſtitutum eſſet Calendarium, in reliquis 17. annis vſque ad annum 1600. duodecies Paſcha perperam celebratum eſſet, quinquies duntaxat recte. Ab anno autem 2624. deinceps nullum Paſcha amplius futurum eſſet legitimum, ſed omnia contra ſanctiones Pontificum, & Concilij Nicæni fuiſſent celebranda. Quæ omnia diligentiſſime collecta ſunt a Paulo Middelburgenſi lib.xij. Paulinæ. Vt hinc etiam appareat neceſſitas huius correctionis a GREGORIO XIII. inſtituta, ne videlicet in tam foedos errores Eccleſia laberetur, concordiamque illam, & conſenſionem fidelium turbaret, aut penitus diſſolueret.

Niſi Calendariũ fuiſſet correctũ, Paſcha poſt annũ 2624. ſemper cõtra decretum Cõcilij Nicæni celebrandum eſſet.

Neceſsitas correctionis Calendarij, aduerſus Mæſtlinum.

CVI igitur dubium eſſe poteſt, quin Mæſtlinus odio potius Romani Pontificis, quàm pacis, & cõcordiæ ſtudio, populo Chriſtiano perſuadere tẽtet, ut nouo Calendario exploſo, antiquũ retineat? Multò.n. maior cõcordia, atq. cõſenſus in Paſcha celebrando ſeruaretur in nouo Calẽdario, quã in veteri, ſi illud Mæſtlinus, ſeditioſus pacificator, alijque hæretici, depoſita inueterata in ſummum Pontificem ira, recipere uellent. Neque.n. ut ex ſequentibus liquido conſtabit, tot ac tam turpes errores in Paſchæ celebratione in nouo Calendario committi poſſunt.

Mæſtlinũ ꝓpter odium in Pontificem Romanum perſuadere, vetus Calendarium eſſe retinendum.

EXPOSVI quæ uerè, quanquam non ſyncero animo, dixit Mæſtlinus: nunc, quæ falsò dixerit (quæ ex animo locutus eſt) uideamus. Primùm igitur falſum eſt, quod negat, gratum ſibi eſſe, de ſubtilitatibus Aſtronomorum ullam hic quæſtionem mouere: cum aliud nil agat in toto ſuo examine, niſi ut Calendarium nouum exagiter, hoc ſolo nomine, quod illis ſubtilitatibus non penitus congruat. Deinde, ne magis malitioſus diſſimulator ſui Conſilij, quàm criminator alieni eſſet, falſo inſimulat, Calendarij auctorem, Pontificem, & cæteros Aſtronomos ad emendationem Calendarij a Pontifice conuocatos in his ſubtilitatibus uerſari. Nam ſi huiuſmodi ſubtilitates uoluiſſemus conſectari, neque anni Solaris æquationem ſecundum mediam anni magnitudinem inſtituiſſemus, neque Cyclum Lunarem Calendario inſcripſiſſemus, ſed hæc omnia ex tabulis Aſtronomicis præcepiſſemus obſeruanda.

Quæ in eodẽ proximo Mæſtlini teſtimonio falſa ſint.

Mæſtlinũ falsò aſſerere, in Calẽdario nouo obſeruandas eſſe ſubtilitates Aſtronomicas.

FALSVM denique eſt, & a uero longe alienum, atque adeo impudentiſſimum mendacium, GREGORIVM XIII. in Bulla Calendarij totum orbem Chriſtianum, ſub metu indignationis omnipotentis DEI, ſubtilitatibus Aſtronomorum ſubijcere, non aliter, quàm ſi magna pars æternę ſalutis in his ſubtilitatibus eſſet repoſita. Nam in tota illa Bulla nullum inuenias verbum, quo harum ſubtilitatum mentio fiat; ſolosque eos anathemate ferit Pontifex, qui pacis, & concordiæ perturbatores ſunt, atque ad edictum ſuum contumaces, quorum ſigniferum, ac Ducem ſe Męſtlinus profitetur. Atque in hac pace conſeruanda, magna pars æternæ ſalutis, non in Aſtronomorum

Quid Põtifex ꝓtẽdat in excõmunicatione contra eos qui Calendarium nouum nõ recipiunt.

ſubti-

subtilitatibus est repositа; quòd sine obedientia, quæ Pontifici Romano, ut CHRISTI Vicario, & pastori uniuersali totius Ecclesiæ, debetur, & quæ sola pacem tuetur inter fideles, salus æterna nulli speranda sit. Sed argumentum hoc, quod Pontifex Romanus iure potuerit sub excommunicationis pœna imperare, ut nouum Calendarium obseruetur, doctissime tractatum est a Ioanne Busæo in disputatione Apologetica pro Calendario Gregoriano, aduersus Iacobum Heerbrandum Mæstlini in eodem impietatis, ac maledicentiæ morbo fodalem, ad quam lectorem reijcimus.

QVÆ cum ita sint, non est Mæstline quod has ipsas subtilitates tibi examinandas suscipias, ut demonstres, quàm ineptum sit, quàm etiam impossibile, uelle annum Politicum huiusmodi subtilitatibus uincire, quia non correctionem, sed confusionem Calendarij inde subsequi necesse est. Sponte enim, & libenti animo tibi damus, atque concedimus, fieri non posse, ut annus Politicus Astronomorum subtilitatibus uinciatur, perturbationemque maximam in toto orbe Christiano exorituram, si ea ad Calendarium abhibeantur. Hanc namque ob causam eas negleximus, medijsque motibus, siue Cyclis potius contenti fuimus. Qua in re nemo iure nos, uel te ipso iudice, si tuo iudicio stare uelis, reprehendere potest. Gratias interim tibi & agimus, & habemus ingentes, quod causæ nostræ tuis hisce uerbis ita strenue faueris, ut unus ex ijs, qui restitutioni Calendarij interfuerunt, fuisse uidearis. Sed iam ad argumentorum solutiones ueniamus.

Mæstlinus nolãs Calendario nouo fauet.

QVOD igitur ad primum argumentum Mæstlini attinet; fateor, in hoc correctionis negotio tabulas Prutenicas, tanquam hac ætate celebriores, ac probabiliores esse adhibitas. Hinc enim factum est, ut cum doceant, interdum plures annos, quàm 134. requiri, ut Æquinoctium anticipet unum diem in Calendario, interdum uerò pauciores, æquatio anni Solaris ad mediam anni magnitudinem instituta sit, perinde ac si singulis spatijs annorum 134. uno die uersus principium mensis Æquinoctium progrederetur; ut hac mediocritate nimia illa tarditas, ac uelocitas quodammodo compensaretur.

Solutio primi argumenti Mæstlini.

Tabulas Prutenicas ad Calẽdariũ restituendũ esse adhibitas.

NEQVE uerò huic rei tabularum inconstantia, aut uarietas officit. Nam, ut Cap. v. diximus, perfectio, ac perpetuitas Calendarij non consistit in eo, quòd Æquinoctium in die 21. Martij ita fixum sit, atque stabilitum, ut ab eo nunquam, etiam nostra, uel alia quacumque adhibita æquatione, possit dimoueri, cum hoc fieri nullo modo possit, cum ob tabularum mutabilitatem, quascumque tandem sequi uelimus, tum verò, si via quædam media, æquabilis, siue regularis, & ad vulgi captum accõmodata deligenda sit, vt ratio postulat, & in Calendario emendato obseruatum est: sed in eo potius perpetuitas Calendarij existit, ut supra dictum est, quod in eo Cyclus Epactarum eo artificio sit dispositus, vt nihil vnquam in eo futuris seculis immutandum sit, sed intactum prorsus Calendarium sit permansurum, etsi

Inconstantiã tabularũ Astronomicarum nõ obesse perfectioni, ac perpetuitati Calẽdarij noui.

per intercalationem, aut omissionem diei vnius, aut plurium, ex Decreto summi Pontificis, Æquinoctium ad 21. Martij reuocandum erit, si fortè longius ab eo prolapsum comperiatur, vt ad eum sua sponte, sine hoc remedio, reuerti nequeat. De hac porrò Calendarij perpetuitate vberius libro 2. Cap. 4. agemus; vbi etiam docebimus, qua ratione Nouilunia quoque, ac plenilunia, si opus sit, corrigi possint, nulla prorsus in Cyclo Epactarum, qui Calendario inscriptus est, mutatione facta.

HVC accedit, quod, vt proximo Cap. dictum est, Æquinoctium secundum nostram æquationem, & tabulas Prutenicas, etiam post 20000. annos, ad diem 21. regreditur, licet interim modo ad 23. modo ad 19. diem euagatum sit: quod absurdum non est, cum nulla æquatio anni Solaris æquabilis, ac vniformis æquinoctium possit in ipso die 21. conseruare, ac retinere, vt eodem Cap. ostendimus.

NON ergo opus est, (quod ille ait) vt Calendarij auctor omne hic suum robur intendat, & nos eius defensores coniungamus vires nostras, vt hoc Elogium Pontificis, quo Calendarium reformatum ad omnem anni magnitudinem congruere gloriatur, conciliemus cum nostra hac æquali in 400. annis anticipatione, ne Æquinoctium vernum verum ex manibus nostris elabatur, sicut anguilla. His.n.penè verbis Męstlinus audacter omnes nos prouocat, & instar militis glorioſi de nobis triũphum se egisse inaniter iactat, non semel nobis exprobrando, nos non posse, quicquid moliamur, Æquinoctium, quod diei 21. Martij magno labore affiximus, detinere. Non, inquam, tanta animi contentione opus est, quia nullo negotio Æquinoctium vel in sua sede hærebit, vel certe ad eam, si quando ab ea discesserit, restituetur, si remedium, de quo dictum est, congruis temporibus, ex auctoritate Romani Pontificis, adhibeatur, quod tamen perquam rarò accidet. quod ex his, quæ diximus, facile apparet.

Solutio secundi argumenti Mæstlini.

PERPERAM deinde secundum Mæstlini argumentum probat, Æquinoctium per 10. dierum exemptionẽ, æquationemque nostram, præsentibus annis non congruere. Anni enim 1584. 1596 1612. 1624. quos exempli causa ponit, omnes sunt bissextiles. Quare mirum non est, Æquinoctium in illis, propter diem intercalarem additum, versus diẽ 20. Martij a 21. procedere; quanquam iure optimo diei 21. ascribi etiã possit, cum in omnibus illis annis post Solis occasum contingat, nimirum hor. 10. 9. 8 ac 7. post meridiem: quod & supra ad initium huius Capitis asseruimus. Et verò omnibus Astronomis cognitum est, duos minimum dies Æquinoctio tribuendos esse, propter annos communes, ac bissextiles, etiamsi intercalatio quarto quoque anno adhibita exquisitissime anno Solari congrueret. Vt hinc illud quoque perspicue appareat, Mæstlinum in suo examine sycophantam esse, & nodum (sicut est in prouerbio) in scirpo quærere. Rectissime ergo Æquinoctium, quod ad annos præsentes attinet, ad 21. Martij reuocatum est.

Quod

Quod autem post annum 1640. magis semper, ac magis versus anni principium progressurum sit Æquinoctium, (Nam anno 1645. qui non est bissextilis, sed primus post bissextilem, accidet die 20. Martij, Hor. 12. Min. 24. post meridiem: Anno verò 1697. qui primus etiam est post bissextilem, idem cadet in diem 20. Martij, Hor. 9. post meridiem) id mirificè omissionem diei intercalaris anno 1700. faciendam comprobat, vt nimirum hoc modo in annis post bissextilem Æquinoctium ad diem 21. retrahatur.

Restitutionē Aequinoctij ad diē 21. Martij, per omissionē diei intercalaris anno 1700, nō esse versurę solutionē, ut Mæstlinus calumniatur.

NEQVE verò restitutio hæc (vt Mæstlinus calumniatur) est tantùm versuræ solutio. Nam etsi futuris annis post 1700. ob ipsam hanc diei exemptionem, Æquinoctium annorum, qui secundi sunt, ac tertij post bissextiles, transferetur in diem 22. Martij, & longo post tempore in 23. etiam diem, (quod in tertio quoque argumento objicit Mæstlinus.) non tamen vitio uerti hoc potest nostræ æquationi, sed inæqualitati anni Solaris. Cum enim, vt supra ostensum est, æquatio anni æquabilis ac regularis debeat esse, vt ab omnibus possit percipi, anni autem magnitudo inæqualis sit, modo maior, modo minor; fit, vt, si adhibeatur æquatio mediæ anni magnitudini congruens, quæ sola æqualis est, (quemadmodum vsus Ecclesiæ postulat) Æquinoctium non possit in die 21. Martij perpetuo conseruari, vt proximo Cap. ostendimus, sed a 21. die modo ad 22. & 23. diem deuoluatur, modo ad diem 20. & 19. transcendat. Deuoluetur autem ad 22. & 23. diem, quando anni magnitudo maxima erit, atque idcirco plures anni, quàm 134. ad anticipationem vnius diei requirentur, vt hoc nostro seculo ferè contingit, accidetque continenter vsque ad annum 2080. propterea quod toto hoc tempore annus uertens maior est Alphonsino, vt ex antecedenti Cap. liquet. Sed inde ad 21. diem regredietur, cum annus vertens minor fiet Alphonsino, quod tunc pauciores annos, quàm 134. ad vnius diei anticipationem Æquinoctium desideret. At verò ex die 21. ad 20. & 19. Martij progredietur Æquinoctium, quando propter minimam anni magnitudinem ad 21. diem regressum erit, & annus adhuc minor reperietur, quàm annus Alphonsinus. Quam primum autem annus maior efficietur, retrocedet Æquinoctium a die 19. & 20. ad 21. Dies ergo 21. Martij Æquinoctio assignatus, medium quodammodo locum tuetur inter diem 23. & 19. ad quos vsque ita excurrit Æquinoctium, vt vltra excurrere uix possit, ne plurimorum quidem spatio seculorum, sed inde ad diem 21. vltrò regrediatur, vt proximo Capite ostensum est. Itaque hæc, Mæstline, aut versura non est, aut si quo modo versura dici potest, non decoctoris ad perdendam, sed prudentis patrisfamilias ad constituendam rem familiarem versura, temporis causa, putanda est.

Aequinoctiū, ob anni inæqualitatē in utrāq; partē à die 21. recedere.

Quando æquinoctiū ex die 21. ad 22. & 23. deuoluatur, & quādo ad 21. reuertatur. Quando idem ex die 21. ad 20. & 19. recedat, & quando inde ad 21. regrediatur.

Diem 21. Martij æquinoctio assignatū, mediū locū habere inter 23. diem, & 19. ad quos utq; excurrere pōt æquinoctium, ei inde sponte sua ad diē 21. reuertatur.

QVOD si quis obijciat, ex hac Æquinoctij ad diem 23. Martij, & ad 19. excursione effici, vt Pascha possit & in vltimo mēse, & in secundo cele-

Dubitatio.

Solutio dubitationis.

celebrari: quod absurdum esse videtur: Respondeo primùm, perraro hoc posse accidere. Etsi enim Æquinoctium ad diem 22. vel 23. deuoluatur, nunquam tamen propterea Pascha in vltimo mense celebrabitur, nisi cum Epacta XXIII. vel XXII. erit in vsu: quod rarò continget, cum non in quolibet cyclo decennouennali Epactarum vtraq; Epacta XXIII. & XXII. in vsum veniat, sed ex omnibus 30. Epactarum cyclis, in octo duntaxat. Nam ex reliquis 22. cyclis, Epacta XXIII. reperitur sola in 11. cyclis, & Epacta XXII. in alijs 11. vt postea ex tabula Epactarum expansa patebit. Huc accedit, quod hic error, si quando occurrat, sæpenumero per literam Dominicalem tollitur, ita ut Pascha post æquinoctium celebretur, etsi illæ Epactæ in vsu sint, & suas XIIII. Lunas in mensem duodecimum conijciant. Pari ratione, quãquam Æquinoctium ad diem 20. vel 19. Martij progrediatur, nunquam tamen idcirco Pascha in secundum mensem reijcietur, nisi Epacta XXIIII. vel XXV. currente, quod etiam rarò fiet.

Pascha rarò in vltimum, nel secundum mẽsem in nouo Calẽdario incurrere.

Nouũ non esse, ut interdum Pascha in vltimũ, vel in secundum mẽsem incidat.

DEINDE fac vtrumque accidere; nouum tamen id in DEI Ecclesia, & inusitatum non est, cum id ipsum necessario quoque contigerit ipsius Concilij Nicæni temporibus, quando Decretum de recta Paschæ celebratione conditum, vel potius cõfirmatum est, ut supra Cap. v. demonstrauimus. Quin etiam quanquam annus solaris æquatione non egeret, sed Æquinoctium semper diebus 21. & 20. Martij affixum esset, atque vetus Calendarium retineretur, reijceretur tamen Pascha necessario in secundum mensem, quotiescunque, Æquinoctio in 20. Martij incidente, (quod in annis bissextilibus necessario posse fieri, supra ostendimus) Luna XIIII. in 20. Martij caderet. Nec verò quisquam in hoc Ecclesiam Catholicam iure reprehendet, quòd nonnunquam Pascha celebret in primo, vel secundo mense, quando id ratio cycli, vel dies Æquinoctio præfixus ita exigit; cum à iugo legis Mosaicæ sit liberata. Nonne enim ante Calendarij correctionem Pascha frequentissime in secundum mensem, & in tertiam primi mensis hebdomadam fuit reiectum, & tamen nemo propter hoc Ecclesiam ausus est condemnare? Satis est, ut Ecclesia Pascha ex Patrum, ac Conciliorum decretis celebret, seruato certo quodam die Æquinoctij, licet non semper in eo contingat, & adhibito cyclo Lunari ad Lunas XIIII. inquirendas, quamquàm interdum hæ XIIII. a uero motu discrepent.

Pascha necessario celebrari nonnũ quam in secũdo mense, pp duos dies, quos æquinoctium postulat; siue Calendariũ vetus retineatur, siue nouum recipiatur.

EGO quidem cum alijs viris doctissimis permultis in ea semper fui sententia, vt existimarem Æquinoctium ab Ecclesia non debuisse corrigi, quanquam ad diem 11. vsque Martij excurrerit, si inibi cursum inhibuisset, & sponte sua, nulla adhibita æquatione, ad 21. diem regredi cœpisset. Quanto magis ergo nunc contenti esse debemus æquatione hac quadringentesimo quoque anno adhibenda secundum mediam anni magnitudinem omnium facillima, quæ Æquinoctium a sede constituta, hoc est, a die 21. Martij, non longius amoueri patitur, quàm duorum vel trium ad summum dierum interuallo?

Calendariũ correctionẽ desiderarũ non fuisse, si æquinoctium ad diem 11. Martij progressum, spõte sua ad 21. regredi cepisset, nullo adhibito æquatione medio.

IAM

IAM verò si contingat, æquinoctium diem 21. Martij omnino deferere: siue versus finem mensis, siue versus initium progrediendo, ita vt in destinatam sibi sedem non possit remeare, dictum iam sæpius est, qua ratione per intercalationem, vel omissionem aliquot dierum extraordinariam, ex edicto Summi Pontificis, ad diem 21. sit restituendum. Id quod perpetuitati Calendarij non repugnat, vt diximus.

Recessum æquinoctij a die 21. locum solũ habere in tabulis Prutenicis.

HIC porrò progressus, regressusque æquinoctij locum solum habet in tabulis Prutenicis, præuisusque antea fuit ab ijs, qui Calendarium iussu Summi Pontificis emendarunt, ut ex compendio nouæ rationis restituendi Calendarij ad Principes Christianos misso intelligi potest, in quo tam æqualis, regularisque æquatio ad magnitudinem anni mediam accommodata, quàm inæqualis, irregularisque ex Copernici doctrina descripta est. Retenta autem est prior, tanquam facilior, & ad Ecclesiæ vsum accommodatior, ut dictum est supra. Quod si fortè Prutenicæ tabulæ tam certæ non sint, vt diu durare possint, sed Alphonsinæ motui Solis rectius respondeant, ut plerique Astronomorum affirmant, non erit huic progressui, regressuique Æquinoctij vllus locus, sed per longam seculorum seriem in assignata sibi sede permanebit. Deinde verò iterum ad eam restituendum erit, si quando ab ea discesserit, quemadmodum supra diximus. Vides igitur, Mæstline, quàm facile per intercalationem, vel omissionem intercalationis extraordinariam, huic difficultati de progressu, regressuque Æquinoctij possit hoc nouo Calendario medicina fieri, si opus fuerit, etiamsi non cuncti, vt flagitabas, omnem suam eruditionem in unum aceruum conferant. Vtinam tam facile tuę menti medicina fieri potuisset: profecto iam intelligeres, nostro Calendario nulla opus esse alia medicina.

Solutio tertij argum. Mæstlini.

EX his, quæ proxime dicta sunt, facile responderi potest ad tertiũ argumentum, hoc est, ad exempla futurorum annorum, quibus aduersarius probat, Æquinoctium ad 21. Martij ad 22. & 23. usque prolabi. Dicendum enim est, id necessario ita fieri debere, propter anni solaris inæqualem magnitudinem, cui nulla æquatio uniformis, ac regularis omni ex parte respondere potest, ut in antecedenti Cap. ostendimus. Nam cum hoc tempore uersemur ferè in maxima anni magnitudine, quid mirum est, Aquinoctium annis 1800. & 1900. uersus finem mensis deuolui, cum æquatio nostra regularis, & uniformis plures dies intercalares eximat, quam maxima anni magnitudo requirat? Etsi autem hisce annis æquinoctium uerum, propter nostram æquationem, post diem 21. Martij contingat, non est tamen hoc absurdum, cum per se, nullo adhibito remedio, ad eandem postea diem 21. regrediatur, si tabulas Prutenicas sequamur, quæ solæ Æquinoctium insequentibus centesimis annis versus finem mensis deuoluunt. Nam annis 2080. 2296. 2512. 2724. & alijs, Æquinoctium iterum in die 21. uel circa reperietur, ut ex antecedenti Cap. perspicuum est.

Quare æquinoctium in proxime futuris centesimis annis a die 21. uersus finẽ mensis delabatur.

MONENDVS autem hoc loco mihi Lector uidetur, (quod & supra non semel significauimus) aduersarium in omnibus illis annis

vsur-

vſurpare Æquinoctium verum ex Prutenicis tabulis, quod ad rem, de qua agimus, non facit; quippe cum nos de Æquinoctio medio ſecundum calculum Alphonſinorum loquamur in noſtra æquatione: quod quidem in medio ferè ſemper progreſſus atque regreſſus Æquinoctij veri, ex Copernici doctrina, a 21. die Martij verſus initium menſis, & uerſus finem, reſidere, ſupra oſtenſum eſt. De hoc enim nos loqui, manifeſte conſtat ex æquatione quadringenteſimo quoque anno adhibenda, quæ ſoli anno Alphonſino conuenit, & quæ per multa ſecula Æquinoctium verum Copernianum circa 21. diem ita conſeruabit, vt ab eo non longe poſſit euagari: quod quidem ad vſum Eccleſiæ, vt feſtum Paſchæ eodem tempore celebretur in vniuerſo orbe Chriſtiano, ſatis eſt.

NEQVE hoc quidem ignorauit Mæſtlinus, adeo vt ſi pacato & tranquillo animo de Calendario vellet iudicare, non poſſet non nobiſcum facere, idemque ſentire, & omnibus perſuadere, (niſi eum ab hoc Conſilio odium Romani Pontificis abſtraxiſſet) vt vetere explоſo, nouum Calendarium reciperent. Ita namque non longe a principio Cap. 1. ſcribit. *Aequalis quidem annus tropicus eſt dierum 365. horarum 5. Scrup. 49. Sec. 16. hoc eſt, a quadrante diei, ſiue a ſex horis deficit 10. Minutis, & 44. Secundis ferè. Vnde in annis 134. complet anticipatio vnum ferè diem, & annis 402. ferè totum triduum.* Ecce quomodo Mæſtlinus coactus vi veritatis idem, quod nos, aſſerit, Æquinoctium videlicet, ſecundum mediam anni magnitudinem, quæ æqualis eſt, æqualiter ſemper verſus initium menſis progredi, ita vt ſpatio quolibet 402. annorum eius progreſſio totum triduum complectatur.

Aequinoctia ſecundum annum medium uniformiter anticipare vnâ diem in 134. annis, teſte ipſo Mæſtlino.

CÆTERVM ſtimulante improbitate, ad ingenium reuerſus, videns ac volens ruit, cum ſtatim ſubiungit, nos debere, relicto medio hoc anno, verum conſiderare: quod concedendum nulla ratione eſt in rebus Eccleſiaſticis, atque Politicis. Nam & ipſemet ſupra ſtatuit, neminem Politicorum, & Plebeiorum ſubtilitatibus Aſtronomicis grauandum eſſe, & diffuſe ſatis a nobis Cap. 4. oſtenſum eſt, medios potius motus, quàm veros, in mobilium feſtorum celebratione ab Eccleſia eſſe adhibendos.

DEINDE poſt vnam fermè paginam ſic quoque ait. *Sin verò quis obijciat, quod motus cæleſtes eiuſmodi æquationibus ligentur, quibus quicquid alicubi adimatur, id alibi reſtituatur, vnde mutua compenſatione facta, futurum, vt Aequinoctium vernum verum ad 21. Martij redeat. Reſpondeo, etſi æquationes alibi ſint addendæ, quæ alibi minuuntur: eorum tamen reſtitutio non niſi poſt aliquot centenos, vel etiam millenos annos abſoluitur, vt mox dicetur, at interim toto illo tempore Eccleſia ſe peccatis, & quidem abſurdiſſimis (ſic nominantur huiuſmodi errores a Calendarij auctore, Canone 2.) polluеret, quando ipſa perſuaſa à Pontifice Gregorio xiij. falſo crederet, quod Aequinoctium vernum non medium, ſed verum, ſemper in 21. Martij ſedem ſuam fixam teneret. vnde futurum,*

turum, vt Paſcha (ſicut infra demonſtrabitur) etſi iuxta Calendarij præſcriptionem obſeruetur, non tamen conueniente tempore celebretur. Hic ergo rurſus videte veſtri Calendarij certitudinem.

HIS rurſus verbis clare teſtatur Mæſtlinus, noſtram æquationem vniformem, & æquabilem compenſare tarditatem, velocitatemque anticipationis Æquinoctij veri ſecundum annum inæqualem, & irregularem. Vt iam fruſtra tam atrox bellum aduerſus Calendarium ſuſcepiſſe eum appareat. Nam etiamſi compenſatio hæc non fiat, niſi poſt centenos aliquot, aut etiam millenos annos, tamen tempore intermedio non multum a vero Æquinoctio recedet Eccleſia, vt propterea non dici poſſit ſe polluere peccatis abſurdiſſimis, (quibus quidem ipſe Mæſtlinus ſe polluit, cum hæc obijcit Eccleſiæ) quod a vero Æquinoctio aliquantulum diſcedat. Nunquam enim Pontifex GREGORIVS XIII. in Bulla Calendarij populo Chriſtiano perſuadere conatus eſt, verum Æquinoctium ſecundum Calendarij reſtitutionem in 21. Martij fixam ſemper ſedem tenere, ſed de medio tantùm locutus eſt, vel potius de Æquinoctio anni medij, & æqualis, quod a vero non longe abeſſe poteſt, ſi æquatio annorum 400. adhibeatur; cum differentia non magna ſit, & vltra duos aut tres dies vix excreſcat; adeo vt poſt 20000. annos, & eo amplius, uerũ Æquinoctium adhuc in die 21. Martij, vel circa reperiatur, ex tabulis Prutenicis, ſi illa æquatio 400. annorum non intermittatur. Et verò ſi ante correctionem Calendarij Æquinoctium Eccleſiaſticum, quod 21. Martij fieri putabatur, a vero diſtabat 10. diebus, & tamen nemo, niſi impius eſſet, Eccleſiam propterea in Deum peccaſſe vnquam dixit: quis tam impudens erit, atque audax, præter vnum Mæſtlinum, vt Eccleſiam peccati ream faciat, ſi poſt reſtitutionem Calendarij Æquinoctium Eccleſiaſticum a vero interdum diſtet vno, aut altero ad ſummum die, præſertim cum per ſe, nullo alio remedio adhibito, ad ſuam ſedem reuertatur?

Eccleſiã in Deũ non peccare, ꝙ eius æquoctium à uero diſtat interdum uno aut altero die, cũ ultrò ad diem 21. regrediatur: quẽadmodum eã ſẽ non peccauit ante correctionẽ, ſtatuendo illud die 21. quod die 11. fiebat.

QVOD verò attinet ad Paſcha non congruo tempore celebrandum, ſi Æquinoctium medium, non verum, ſequatur Eccleſia; reſpondeo, abſurdiſſimum peccatum fore, ſi quis dedita opera terminos Paſchales ita præſcriberet, vt Paſcha non legitimo tempore, & contra Patrum, Conciliorumque decreta celebraretur, cum eoſdem aliter, & quidem aptius poſſet diſponere: at quando ex natura Cyclorum, qui medijs motibus potius debent, quàm veris conuenire, interdum contingit, Paſcha non legitimo tempore celebrari, ita vt error hic vitari nequeat, niſi veri motus aſciſcantur, (quod fieri non oportere, Cap. 4. oſtenſum eſt) nullum peccatum cenſeri debet. Nullus etenim Cyclus tam perfectus, & omnibus numeris abſolutus eſſe poteſt, vt omnem errorem euitare queat, vt ſupra diximus, & clarius Cap. 5. lib. 2. exponemus. Vide ergo tu, Mæſtline, noſtri Calendarij certitudinem, quam videre nolles, quæ quidem tanta eſt, quantam per Cyclos, quibus neceſſario alligatur, habere po-

Quando peccatũ ſit, Paſcha debito tempore non celebrare, & quando non.

20

test, neque illam vnquam euertes, etiamsi omnes machinas adhibeas

SED videamus adhuc vnum locum nostri aduersarij, vbi iterum concedit, medium Æquinoctium, si æquatio 400. annorum adhibeatur, multis seculis posse habere sedem fixam in certo aliquo die. Hic autem locus est ad calcem primi Capitis, vbi ita in Calendarium nouum, homo ridibundus, inuehitur. *Non minus ridiculum est, quòd Calendarij huius auctores, quos Mathematicos esse conuenit, motum, seu anticipationem Aequinoctij veri, non aliter, quàm vt motum medium computant. Sed quid quæso in Astronomia absurdius dici potest? cum omnis Astronomica scientia in eo potissimum consistat, vt doceat, quam inæquales sint motus veri, seu apparentes, & quantum a medijs differant. Quamobrem etsi media Aequinoctia hac triduì intra 400. annos omissione possent forsan multis seculis (non tamen omnibus, sicut patet in mea Dialexi Cap. xi. Animaduersione iiij. secundi defectus Astronomici) habere sedem propemodum fixam in vna certa die: Hoc tamen negotio non de Aequinoctio verno medio, quod incidit non in 21. sed in 23. Martij, agitur. Hoc ergo cum auctores Calendarij non perpenderint, prostituunt se egregie deridendos, quòd in ijs hallucinantur, quæ cuiuis ex Astronomiæ tyronibus nota esse conuenit. Sicut autem verum Aequinoctium a medio potest toto quatriduo recedere in antecedentia, quemadmodum supra dictum est de anno 1200. Eo enim anno verum prius fuit medio 4. diebus, quantum scilicet 19. dies a 23. distat: quod fieri solet, quoties vtraque prosthaphæresis Aequinoctiorum, & anomaliæ Solis annuæ fuerit maxima, & addenda: Ita quando vtraque futura est maxima, & subtrahenda, (si mundus tamdiu subsisteret: quanquam nouum Calendarium de nouissimo aliquo die nihil nouit, alioqui nō continuaret suos canones ad 40. mille annos post* CHRISTVM *natum) ibi tum idem verum Aequinoctium sequetur post medium itidem quatriduo, & incidet in 27. diem Martij. Vbi hic est 21. Martij? Laudibus vestris, vos Mathematici, videmini Calendarium vestrum nimis alte supra astra eleuasse, adeo vt Aequinoctium eius vertigine correptum, hinc inde nutando, tandem ex sedili suo, quod firmum fixistis ei in 21. Martij, delapsum sit, & in illos alios dies deciderit. Succurrite ergo clienti vestro, ne nimium errando vos omnino deludat, & pudefaciat, sicut iam statim sequitur. Addo enim & hoc, quod vos considerare velim. Hoc nostro quidem seculo, dum apogæum Solis adhuc circa Solstitium æstiuum moratur, fit, vt prosthaphæresis annuæ anomaliæ, quæ debetur motui eius die Aequinoctij verni, sit non tantùm addenda, sed etiam prope maxima: Idcirco ipsum Aequinoctium vernum verum, propter prosthaphæresim Aequinoctiorum aliàs addendam, aliàs subtrahendam, nutat a die 21. reciproce ad 19. & ad 23. Martij. Verum propter apogæi descensum versus Libram, fit, vt addenda hæc prosthaphæresis paulatim attenuetur. donec tandem omnino annihiletur. At vbi apogæum Solis superauerit Libræ priores partes; eadem prosthaphæresis,*

phæresis, quæ Aequinoctij verni diei cedit, augebitur denuò, sed sub titulo subtractionis, &c. Hinc necessario subsequetur, vt reciproca Aequinoctialis diei nutatio non amplius dependeat a 21. Martij, sed transeat in diem 22. 23. 24. vsque in 25. eiusdem, a singulis eorum similiter biduo antè, & biduo post nutando. Itaque futurum erit, (loquor denuò ex sententia noui Calendarij, quod nullum diem nouissimum habet) vt Aequinoctium vernum verum tandem 21. Martij tandem penitus deserat, adeo vt etiam nulla nutatione eum amplius attingere possit. Fiet autem hoc circa annum CHRISTI *4700. Quanquam enim hoc idem Aequinoctium interea maiorem huius temporis partem conficiet extra diem 21. Martij, vagando per 20. 22. 23. 24. & 25. interdum tamen reciprocabitur rursus etiam in 21. eiusdem. Verùm vbi ad annum 4700. peruentum fuerit, reditus eius ad 21. Martij nullus vnquam amplius expectandus erit, donec 15000. anni post* CHRISTVM *fuerint completi. Considerate iterum, vos Mathematici, quàm* PERPETVA, & FIXA *sit sedes æquinoctij vestri in 21. Martij. Videtis hic, quod ipsum per decem mille annos, & vltra, non inuenietur in 21. sed vel in 22. 23. 24. 25. 26. vel etiam 27. die Martij. Et hoc quidem futurum est, adhuc eo tempore, quo Calendarium hoc nouum perfectissimam certitudinem sibi pollicetur. Nam calculum hunc ego nondum tam procul extendi, quin Calendarij auctor suum calculum ad annos multo remotiores produxerit. Sic ergo, vos Calendarij noui defensores, cernitis, quàm exquisitum habeatis Calendarium, tale nimirum, quod velut præfractus & indomitus equus, nec procedere, nec retrocedere vult, immo quod in primo vestibulo falsum deprehenditur, dum ad primam suam stationem, tanquam locum natiuum, redire nec vult, nec potest, in quo etiam pro 21. die, omnes reliqui a 19. vsque ad 27. vobis insimul obtruduntur, item in quo Aequinoctium vernum verum, vt plurimum, in alijs illis diebus, rarius autem, immo si integras reuolutiones dictarum anomaliarum spectetis, rarissime in 21. die versatur. Quid autem hæc in paschali festo turbent, patebit ex sequentibus. Quare non amplius dubium vobis esse potest, quin sciatis, uos non tantùm misere esse deceptos, sed etiam, ne soli sitis miseri, vos vestris Consilijs, & approbationibus, alios quoque, ad recipiendum hoc vitiosum Calendarium decepisse. Sed quid interim conscientia vestra? Respondete si potestis.*

HIC enim vero Tubingensis iste Thraso, aliquantò hilarior, quasi parta victoria, in Calendarium debacchatur. In hac enim verbosa iactatione, si demas pauca illa verba, quibus affirmat, media Æquinoctia, tridui intra 400. annos omissione, posse forsan multis seculis habere sedem propemodum fixam in vna certa die; quot, DEVS Bone, mendacia, quot uana & absurda continentur? Primùm enim, qui potest esse ridiculum, quòd Calendarij huius auctores anticipationem Æquinoctij, instar motus medij, computant: qua item ratione verum esse potest, hoc in negotio Calendarij non de Æquinoctio verno medio agi, cum plurimis argumentis Cap. 4. demonstratum sit, Ecclesiam in Paschæ solennitate celebranda medios duntaxat motus,

Ridiculum non esse, sed necessarium, vt æquinoctium medium in Calendario cõsideretur, non autem verum.

veris posthabitis, adhibere? Quod cum auctores Calendarij perpenderint, videat aduersarius, ne (quod ipse de illis affirmat) se prostituat egregiè deridendum, quòd in ijs hallucinatur, quæ cuiuis ex computi Ecclesiastici tyronibus nota esse conuenit, nimirum medios motus, aut potius Cyclos ab Ecclesia vsurpari, veris motibus postpositis. Videat rursum, ne se ridiculum, & temerarium præbeat, cum homo nullius pretij, atque consilij, leges Ecclesiæ imponere audeat, eamque de diuturna consuetudine, possessioneque Cyclorum, aut mediorum motuum, temere velit deijcere, verisque astringere motibus: præsertim cum is ipse asserat, vt supra ostendimus, subtilitates Astronomicas in rei veritate nihil conducere ad annum Politicum, & Patres Concilij Nicæni nihil de his subtilitatibus monuisse. In quo quidem, si mentiri in animum induxerat, mendacem (quod prouerbio fertur) memorem esse oportuit.

Mæstlinum temere uelle Ecclesiã ueris motibus astringere.

DEINDE non uideo, ex qua Astronomia didicerit Ptolemæus iste Tubingensis, medium Æquinoctium in 23. Martij incidere, atque uerum ab eo posse toto quatriduo interdum distare. Nam si differentia inter uerum, & medium Æquinoctium est tempus æquationi præcessionis Æquinoctiorum respondens, æquatio autem hæc ex tabulis Prutenicis, nunquam excedat Gradum 1. Min. 11. Sec. 22 $\frac{1}{2}$ non poterit utique unum ab altero abesse per diem 1 $\frac{1}{2}$ ut pluribus superiore Cap. tradidimus. Quare cum hoc tempore verum Æquinoctium fiat die 21. Martij, immo Mæstlino ipso auctore, ascendat ad diem 20. non poterit medium Æquinoctium in diem 23. incidere, sed necessario ante eum diem fiet. Præterea anno 1653. qui non longe admodum abest ab hoc tempore correctionis, cum anomalia præcessionis Æquinoctiorum denuò suam periodum incipiet, æquatio præcessionis Æquinoctiorum nulla erit, atque idcirco ambo Æquinoctia simul accident die 20. Martij post med. noc. ut proximo Cap. diximus. Vbi hic latet dies 23. pro Æquinoctio medio? Sunt ne dies 20. & 21. ijdem, qui dies 23? Ego profecto ex ea Arithmetica, quæ mihi discenda fuit, (ita enim nobiscum tu iocaris) in hisce tribus diebus unum eundemque agnoscere non possum. Quod si tibi fuerit noua Arithmetica, quæso communica eam etiam cum alijs, ne tu unus sapere uideare.

Mæstlinũ falsò affirmare, æquinoctium mediũ fieri die 23. Martij, posseq; quatridao abesse à uero.

Quantum abesse possit mediũ æquoctium à uero.

IAM Æquinoctium uerum aliquando prolapsurum esse ad diem 27. usq; Martij, ut tu cauillaris, propterea quod apogæo Solis in Libra constituto, æquatio præcessionis Æquinoctiorum subtrahenda est, ego nondum cognoscere potui, ne ex multorum quidem millium annorum calculo, ut ex proximo Cap. liquet. Quid enim? An non apogæum Solis anno 6004. in grad. 20. Libræ uersabitur, & tamen Æquinoctium limites diei 23. non transgredietur? Sanè dies 23. & 27. multum inter se differunt. Nonne etiam anno 10020. Æquinoctium paulo post 23. diem continget, apogæo Solis in grad. 10. Sagittarij commorante? Sed fac, Æquinoctium post 4700. usque ad 15000. annum deserere omnino diem

Mæstlinum temere contendere, æquinoctium denoui posse ad 27. Martij.

no diem 21. Martij, & ad finem mensis delabi, (quod contendis) nunquid post annum illum 15000. te etiam auctore, ad 21. non reuertetur? Quod si durum tibi videtur, Ecclesiam toto eo tempore, quod inter annos 4700. & 15000. intercedit, a uero Æquinoctio aberrare, memento eam ante nouum Calendarium totos 10. dies, & quidem citra hominum offensionem, ab Æquinoctio abfuisse, vt miran dum propterea non sit, si interdum post Calendarij correctionem ab eodem distet duobus, aut tribus ad summum diebus: quod quidem ob inæqualem Æquinoctij progressionem accidit, si tabulæ Prutenicæ uerum docent: quanquam ab hoc etiam errore, si ita visum fuerit, facile liberare se possit Ecclesia, si præcipiat dies aliquot intercalares extra ordinem uni anno adijci, ut supra monuimus: quod tamen necessarium non est, quandoquidem suapte natura Æquinoctium post aliquod temporis interuallum ad 21. Martij recurrit. Id quod ante correctionem non contingebat.

Cur absurdū nō sit, Ecclesiam interdum a uero æquinoctio aberrare post correctionem.

NAM quod loquacitate plusquam scurrili Mæstlinus temere effutit hoc loco, & alibi quoque ad nauseam vsque inculcat, nouum Calendarium de nouissimo aliquo die nihil nosse, propterea quod in eo calculus ad 40. mille annos post CHRISTVM natum extensus est, quis non uidet, meras esse nugas, & non tam ad Calendarium euertendum prolatum ab eo esse, quàm ut haberet, quod diceret; cum nouum Calendarium non propter nouissimum diem, sed ob Calendarij perpetuitatem, plures annos, & ætates in examen adducat? Certe omnes Astronomi tabulas suas multis annorum millibus accommodare docēt, & tamen nemo propterea unquam dixit, illos de extremo die mundi nihil credere. Quòd si Mæstlinus putat, auctorem Calendarij noui nullum diem nouissimum habere, propterea quod ad plures annos calculum suum extendit, non licebit utique per illum cuiquam calculum vllum ad 1000. annos, immo neque ad 100. aut etiam pauciores extrahere, cum nemo tot annos ad nouissimum usque diem superesse, certò audeat affirmare. Sed videat homo religiosus, ac timidus, cuius scilicet aures, sicut olim B. Hieronymi, horribilis illa extremi iudicij tuba circumsonat, ne in tāta re nimium procaciter iocari uideatur, qui haud scio, an tam multis, tamque absurdis mendacijs fidelium aures onerare, pacemque Ecclesiæ perturbare conatus esset, si in nouissimo illo die, etiam de otiosis uerbis reddendam esse DEO rationem crederet. Matth. 12.

Mæstlini scurrilis irrisio de die nouissimo noui Calendarij.

NEC verò nos, Mæstline, (quod tu insimulas) Calendarium in astra tollimus, ut periculum sit, ne Æquinoctium eius, uertigine correptum (uti tu non sine aliqua fortassis vertigine capitis iocaris) hinc inde nutando, tandē ex sedili suo, quod firmum fiximus ei in 21. Martij, delabatur; sed modicis, ueriſque laudibus id ornamus, cum in eo ita Æquinoctium diei 21. Martij affixum sit, ut hoc tempore, & futuris etiam seculis quamplurimis, ab eo nutet reciproce (ut tuo utar testimonio) ad 19. & ad 23. usque Martij diem: adeo ut dies 21. Martij ex hac obseruatione, sit medius terminus inter 19. & 23. Martij, ac proinde merito

Calēdariū nouū meritò laudari, cū statuat æquinoctium in 21. die Martij, qui inter 19. & 23. ad quos usque excurrere potest, medius ē.

ritò retinendus, ut immobilis, in computo Ecclesiastico, in quo non motus inæquales, sed æquales potissimum considerari debent, ut ex superioribus constat. Vide igitur, ne accersendi tibi sint, qui tuæ potius, quàm Calendarij, vertigini succurrant.

NOS quidem Calendarij noui defensores, quàm exquisitum habeamus Calendarium, non poenitet, tale nimirum, vt veluti domitus ac mitis equus, vtcunque res postulat, nullo negotio tum procedat, tum regrediatur. Nam Æquinoctium secundum mediam anni magnitudinem in sede sua, quam ei in 21. Martij assignauimus, ita conseruat, atque custodit, vt multis annorum seculis in medio Æquinoctij veri huc atque illuc, per Prutenicas tabulas, liberè euagantis consistat. Quo quid amplius in Computo Ecclesiastico desiderari potest? Nam conseruationem hanc medij Æquinoctij nihil in Paschali festo turbare, posterius ostendemus. Quare (tuis te alloquor verbis) non amplius dubium tibi esse potest, (si quid in te residet sanitatis) quin videas, te non tantum misere esse deceptum in laudabili hoc opere Calendarij oppugnando, sed etiam, ne solus sis miser, te tuis prauis Consilijs, & improbationibus alios quoque a recipiendo hoc emendato Calendario temere, & inique dehortari. Sed quid interim conscientia tua? Depone, depone odium illud inueteratum in Pontificem Romanum, Calendariumque nouum cum vniuerso orbe Catholico amplectere. Experieris enim, si rem sine amore, sine odio, & sine inuidia iudicare voles, Calendarium Pontificis non esse tam vitiosum, quàm tibi persuades, sed nihilo minus decoris laudatoribus, quàm vituperatoribus dedecoris afferre.

Solutio 4. argumenti Mæstlini.

AD quartum quoque argumentum, quo Mæstlinus Æquationem nostram præteritis annis non congruere, conatur ostendere, facile ex ijs, quæ dicta sunt, responderi potest. Quanquam enim calculus Astronomicus rite institutus ad superiora etiam tempora possit extendi, non tamen propterea æquatio nostra quadringentesimo quoque anno adhibenda in omnes annos præteritos ad amussim quadrare potest, sicut neque in futuros, vt in solutione proximi argumenti diximus, Nostra enim æquatio, cum sit vniformis, & æqualis, progressio autem, & regressio Æquinoctij inæqualis, propter inæqualem Solaris anni magnitudinem, neque in præteritos annos retracta, neque in futuros extensa, penitus cælestibus motibus conuenire potest, vt superiori Cap. declarauimus. Satis est, vt æquatio Æquinoctium non longe a vero Æquinoctio exhibeat, siue præteritis ea annis accommodetur, siue futuris; ita tamen, vt nonnunquam cum præteritis, futurisque annis consentiat: id quod æquatio Calendarij noui omnino præstat. Nam mirifice ea temporibus Ptolemæi respondet, qui circa annum Domini 130. floruit, cum exhibeat tunc Æquinoctium uernum die 22. Martij propter 11. dies, qui ablati fuissent vsque ad correctionis annum in annis 200. 300. 500. 600. 700. 900. 1000. 1100. 1300. 1400. 1500. (reliqui enim anni centesimi 400. 800. 1200. bissextiles permansissent) si tunc æqua-

Aequationẽ noui Calendarij exquisite respõdere nõnullis annis præteritis, ac futuris.

tio

tio noſtra fuiſſet in vſu: quo quidem die fere Ptolemæus id fieri obſeruauit. Rurſus eadem æquatio exquiſitiſſime Æquinoctium nonnullis annis futuris in die 21. Martij conſeruat, nimirum circa annos Domini 1653. 2080. 2296. 2512. 2724. 3156. 3368. 15004. quibus temporibus Æquinoctium circa diem 21. Martij contingere ſuperiore Cap. planum fecimus.

RECTE igitur æquatio noſtra & præteritis, & futuris annis congruere dicenda eſt, cum eius Æquinoctium in medio quodammodo progreſſus, regreſſuſque veri æquinoctij exiſtat, hoc eſt, modo ante verum, modo poſt, modo denique vna cum eo contingat, inſtar mediorum Nouiluniorum cum veris Nouilunijs collatorum. Quæ cum ita ſint, mirum non eſt, Æquinoctium anni 1200. quem aduerſarius loco exempli ponit, ſi noſtra æquatio adhibeatur, non omni ex parte cum vero Æquinoctio conuenire. Fieri enim non poteſt, ut æquatio uniformis, & æquabilis, quæcunque illa ſit, motui uero plane reſpondeat, ut ſuperiori Cap. explicatum eſt. Quanquam ſi rem paulo attentius uolemus conſiderare, reperiemus, eo anno noſtrum Æquinoctium a uero parum diſtare. Nam uernum Æquinoctium uerum incidit tunc, ut tabulæ Prutenicæ docent, in 12. diem Martij hor. 6. poſt. mer. ita ut non immeritò diei 13. adſcribi poſſit. Quare ſi uſus emendati Calendarij eo tempore extitiſſet, dies 13. fuiſſet 20. propterea quod illorum 10. dierum anno 1582. omiſſorum tres poſteriores cedunt tribus centeſimis annis inter annum 1200. & 1600. Mirum autem non eſt, neque nouum apud Aſtronomos, Æquinoctium in anno biſſextili, qualis fuit annus 1200. cadere in 20. diem Martij, ſi in anno communi in 21. incidit; cum Æquinoctium, propter annos biſſextiles, & communes, duos dies depoſcat, ut ſupra diximus.

Solutio quinti argumenti Mæſtlini.

EODEM ferè modo quintum & poſtremum Mæſtlini argumentum refellitur, quo oſtendit, æquationem noſtram temporibus Concilij Nicæni non congruere, eo quod ea, ut ait, ad annos præteritos retracta indicet, Æquinoctium temporibus Nicæni Concilij factum eſſe die 20. Martij, non autem 21. ut aſſerimus: quippe cùm dies tantùm 9. ad id uſque tempus elidendi fuiſſent annis 1500. 1400. 1300. 1100. 1000. 900. 700. 600. 500. reliquis centeſimis annis 1200. 800. 400. biſſextilibus manentibus. Reſpondemus enim, ut ſupra reſpondimus, æquationem noſtram æquabilem, ac regularem non poſſe quibuſque annis ſiue præteritis, ſiue futuris ad unguem conuenire, propter motum Æquinoctij irregularem: ſed ſatis eſſe, ut aliquibus reſpondeat, in alijs autem exhibeat Æquinoctium parum a uero diſtans, ut paulo ante explicauimus.

Æquatio noui Calẽdarij cur nõ nullis annis ptẽritis, & futuris pauciores dies, q̃ res exigit, offerat eximẽdos, nõnullis aũt plures.

QVOD autem noſtra æquatio pauciores interdum dies, quàm oporteat, elidendos offerat, ſi retroactis annis adhibeatur, mirum uideri non debet, cum medio ferè tempore inter Ortum CHRISTI Domini, & annum correctionis 1582. anno uidelicet circiter 880. quo Albategnius uixit, anni magnitudo fuerit omnium minima, ac proin-

de an-

de anticipatio Æquinoctij uelocissima. Hinc enim efficitur, ut paucioribus annis, quàm 134. hoc est, crebrius, quàm æquabilis, ac uniformis nostra æquatio requirit, propter minimam illam anni magnitudinem, omittendus tunc fuisset dies intercalaris: quemadmodum annis proxime futuris, quia annus ferè maximus est, rarius omittendus esset, si æquatio prorsus uero motui deberet respondere. Quod quia non fit, propter æquationem nostram, quam statuimus æqualem semper, & uniformem, consequens est necessario, ut propter nimis crebram diei intercalaris exemptionem annis 1700. 1800. 1900. faciendam, Æquinoctium a 21. Martij uersus finem mensis prolabatur aliquantum, ut supra ostendimus.

Aequatio noui Calendarij quo pacto ad tẽpora Concilij Nicæni retracta exhibeat 10 dies eximendos.

PORRO neque omnino uerum est, quod Mæstlinus ait, Æquinoctium, si nostra æquatio præteritis annis accommodetur, cadere in 20. diem Martij, tempore Concilij Nicæni. Nam si æquatio nostra recte reuocetur ad annos anteactos, inueniemus dies 10. eximendos offerri usque ad tempora Concilij Nicæni. Nam anno 300. a quorum annus illius Concilij abfuit, eximendus fuisset quoque dies unus, si tunc æquatio hæc in usu fuisset, ac proinde Æquinoctium exhibetur circa illud tempus die 21. Martij: adeo ut non solum annis, quibus Ptolemæus uixit, sed temporibus etiam Nicæni Concilij, quod non multo post Ptolemæi tempora celebratum est, nostra congruat æquatio. Malitiose igitur Mæstlinus, aut certe, quod ipse minime uiderit, imperitè fecit, cum æquationem nostram ad annum duntaxat 500. retraxit, cum eam ad annum 300. retrahere debuisset, qui prior fuit illi Concilio, quàm annus 500.

QVOD si urgeat aduersarius, quamuis æquatio ad retroacta tempora reducta eximat 10. dies usque ad annum 300. inclusiue, qui uicinus fuit Concilio Nicæno, tamen si eadem æquatio a tempore Concilij incepisset, & ad nostra usque tempora esset producta, eximeret duntaxat 9. dies, ut ipse in argumento sumebat: Occurrendum est, hoc non esse absurdum, propter causam paulo ante allatam, quia nimirum tempore interiecto annus fuit minimus. Dici quoque potest, tunc omittendum fuisse diem intercalarem anno 400. eo ꝙ procul à Concilio, nimirum annis circiter 80. abfuerit, ut Æquinoctiũ in sua sede deti neretur; atque idcirco usque ad annum 1600. inclusiue eximi oportuisse dies 10. in hisce centesimis 400. 500. 600. 800. 900. 1000. 1200. 1300. 1400. 1600. manente quarto quoque centesimo, quales fuissent, 700. 1100. 1500. bissextili.

Necessariũ fuisse, 10. dierũ exẽptionẽ, ut æquoctiũ ex die 11. in 21. restitueretur, siue æquatio 10. dies, ꝑbeat eximẽdos usq; ad Cõciliũ Nicænũ, siue nõ.

SED utut est, siue nostra æquatio anno Concilij Nicæni respondeat omnino, siue non, certum apud nos sit, & ratum, 10. dies omnino eximendos fuisse, ut Æquinoctium ex die 11. Martij, ad quem progressum fuerat, ad 21. reuocaretur: quemadmodum si ad diem 25. Incarnationis Dominicæ (quod non pauci optabant) reuocandum fuisset, eximi oportuisset dies 14. tametsi ab Incarnatione Domini ad nostra usque tempora Æquinoctium non tot diebus sedem suam anteuer-

teuerterit, quippe cum ex obſeruationibus Ptolemæi liquidò conſtet, tempore Incarnationis VERBI DEI Æquinoctium in 23. diem Martij incidiſſe.

ATQVE hæc dicta ſint aduerſus argumenta Mæſtlini, quæ contra æquationem anni Solaris in nouo Calendario ptæſcriptam malitioſe, ac ueteratorie excogitauit. Ad quæ tamen, & ad omnia alia, quæcunque afferri poſſunt, reſpondere licebit, ſi dicamus, cuncta illius argumenta ſumi ex vero motu, eoque ex tabulis Prutenicis depromptо, qui ualde inæqualis eſt, ac irregularis, & nulli Cyclo accommodari poteſt. Æquationem autem noſtram niti motu medio, qui æqualis eſt, & magnitudine anni medij, qui regularis quoque, & æquabilis eſt. Itaque ſtabilitate ſua, & æqualitate belle, atque concinne compenſat veri Æquinoctij progreſſionem, regreſſionemque inæqualem, atque irregularem, ad plurima annorum millia; vt nunquam Æquinoctium huiuſce æquationis a verò longius, quàm duobus ad ſummum diebus, aut paulo amplius, recedat, modo illud anteuertendo, modo ſubſequendo: quod quidem ſatis eſt ad Paſcha rite celebrandum ex Decreto Eccleſiæ, quæ in temporum ſupputatione motus medios, ac regulares, aut potius Cyclos, veris inæquabilibusque motibus curioſitati, ac diligentiæ Aſtronomorum relictis, ex antiquiſſima conſuetudine adhibet, atque conſiderat.

Reſpõſio generalis ad oſa argumẽta, quæ cõtra æquationẽ Calẽdarij noui afferri poſſunt.

QVOD ſi fortè longo temporis interuallo acciderit, (quod fieri poſſe, ingenue fatemur, propter Aſtronomicarum tabularum inconſtantiam) Æquinoctium noui Calendarij plus æquo a uero diſceſſiſſe, reſtituendum erit verum, vt ſæpe dictum eſt, ad diem 21. Martij, per intercalationem, uel intercalationis omiſſionem extra ordinem adhibendam, & deinceps uel eadem æquandi formula, quæ prius, retinenda, uel certe alia illi tempori aptior, ex Aſtronomorum ſententia, præſcribenda; ita tamen ut in Calendario, quod ad Epactarum diſpoſitionem attinet, nulla mutatio fiat. Qua ratione, etſi Æquinoctium aliquando reſtitutione egeat, aut æquationis ratio mutanda ſit, Calendarium tamen ipſum in Bulla Pontificis perpetuum appellatur, atque eiuſmodi, quod ad quamcunque anni magnitudinem, per interruptam, aut uariatam æquationem accommodari poſſit, cum ipſum interim cum Epactis intactum, atque ſtabile, immutabileque prorſus permaneat, vt planius lib. 11. in æquatione Lunæ explicabitur.

Calendarium nouum cur perpetuum dicatur à Pontifice.

QVOCIRCA, quod tandem argumentum excogitari poterit, quod aduerſus Calendarium eo, quo dictum eſt, modo perpetuum vim vllam habeat? Quanquam enim æquatio Solaris anni longo tempore Æquinoctium in 21. die non ita conſeruet, vt emendatione non indigeat, non tamen propterea Calendarium vitioſum exiſtimari debet, aut imperfectũ, cum nulla re in eo mutata, Æquinoctium nullo negotio, per æquationem aliquo modo variatam, ſi ita viſum fuerit, emẽdari poſſit. Atque alio certe modo, quàm dictum eſt, nullum Calendarium conſtrui poteſt, quod aut perpetuum ſit, aut diuturnum, quippe

Nullum Calẽdarium alio modo conſtrui poſſe, q̃

21

Nullã Calẽdr iã alio mõ constrni posse, quàm quo Gregorianum ẽ constructũ, quod sit perfectũ, ppetuumq; aut diuturnum.

cum omnia, quç Astronomi de anni Solaris magnitudine, & inæqualitate subtiliter, & acute tradiderunt, incerta sint, ac dubia: ut de nulla eius æquatione, siue ea ad motum medium, siue ad uerum instituatur, cõstantẽ, aut perpetuam, diuturnamve nobis ueritatem possimus polliceri.

Quid requiratur ut Calendarium aliquod absolutum, & diuturnũ dici possit.

QVOD si æquatio aliqua Solaris anni, cum Cyclo Lunari per dies Calendarij dispositio, eo artificio instituatur, ut nihil unquam in Calendario sit innouandum, etsi error aliquis in Æquinoctio in sede constituta conseruando deprehendatur, ita ut æquationem anni Solaris oporteat mutari ea ratione, quam supra tradidimus: tum demum Calendarium ipsum perfectum, absolutumque recte, ac meritò censeri possit. Cuiusmodi est Calendarium nouum a GREGORIO XIII. P. M. anno 1582. diuulgatum, ut partim ex ijs, quæ dicta sunt, liquet, partim uerò, & multo quidem euidentius ex ijs, quæ dicentur, apparebit. Hæc si syncero, tranquilloque animo Mæstlinus perpendisset, profecto non tot uerba, & maledicta in nouum Calendarium tam temere euomuisset. Et verò nullo negotio, si summa in Pontificem Romanum ma leuolentia, & liuore non fuisset impeditus, poterat omnia hæc ex Compendio restitutionis Calendarij ad Christianos Principes misso intelligere, ubi apertissime declaratur, Cyclum Epactarum ad quamcunque anni magnitudinem accommodari posse, adeo ut in eo Calendario descripto, intercalationisque ratione quadringentesimo quoque anno, ut diximus, & eius etiam cycli æquatione, de qua infra disseremus, adhibita, ita in posterum anni atque menses consensuri sint cum Solis, ac Lunæ ratione, vt nulla deinceps uarietas, aut dissensio, quæ alicuius momenti sit, possit existere. Quod si quando acciderit, ut discrepantia aliqua oriatur, posse omnia facillima ratione in suum statum restitui, idem Compendium luculenter testatur. Eam namq; ob causam in eo duplex tabella æquationis Epactarum constructa est, una anno Alphonsino, qui medius est, & æqualis, congruens, altera respondens anno Copernici inæquali, atque irregulari: vt nemo iure nobis possit obiicere, nos non præuidisse, quæ contra Calendarium opponi possent, aut non intellexisse, quatenus id posit dici perpetuum, & nulli unquam mutationi obnoxium.

Mæstlinum, si noluisset, ex compẽdio restitutionis Calẽdarij potuisse eius perfectionẽ intelligere.

SED de Calendarij defensione, quod adæquinoctium spectat, satis; supereſt, ut Epactas quoque, literas Dominicales, & festa mobilia eiusdem Calendarij, aduersus eundem Tubingensem Mathematicum defendamus.

PRIMI LIBRI FINIS.

APO-

APOLOGIAE CALENDARII NOVI

ADVERSVS MICHAELEM MAESTLINVM
Mathematicum Tubingenſem

LIBER SECVNDVS.

QVO PACTO CYCLVS DECENNOVENNALIS annos 19. Solares exæquet.

CAPVT I.

EXPEDITIS ſuperiore libro ijs, quæ ad Æquinoctium ſpectãt, reſtat vt hoc altero libro de Nouilunijs, plenilunijsque, ex vſu conſuetudineque Eccleſiæ agamus, omniaque aduerſarij argumenta, quibus & Nouilunia, Quartasdecimas Paſchales, & Cyclum literarum Dominicalium oppugnat, diluamus. Primùm igitur, vt, qua ratione Cyclus decennouennalis aurei numeri annis 19. Solaribus congruat, aperiamus; Annus Lunaris, quemadmodum de Solari Cap. v. proximi libri diximus, duplex eſt, Ciuilis vnus vel Politicus, Aſtronomicus alter. Ciuilis ex diebus integris conſtat, & eſt

Annus Lunaris ciuilis quid, quotuplex, & quantus.

duplex: Communis, atque Emboliſmicus. Communis continet dies modò 354. modo (quod rarò euenit) 353. quorum ille plenus, hic cauus, ſeu deficiens appellari ſolet, atque vterque 12. Lunationes comprehendit. Emboliſmicus autem continet plerunque dies 384. interdū vero (ſed rarius) 383. Et prior quidē plenus, poſterior verò cauus eodem modo dicitur, atque vterque 13. Lunationibus continetur. Neque aliter Lunaris annus Ciuilis, quàm per integros dies, in Calendario diſponi poteſt, aut ſupputari, quemadmodum neque Solaris; cuius rei rationem abunde Cap. v. ſuperioris libri reddidimus. Eadem enim ratio anni Solaris in Lunarem conuenit.

Annus Lunaris Aſtronomicꝰ qd, & quantus.

ANNVS Lunaris Aſtronomicus medius, æqualisve (de vero namque, quòd admodum inæqualis ſit, ac varius, & ad Aſtronomos pertineat, nihil hoc loco dicendum eſt) præter dies integros complectitur horas aliquot, horarumque fragmenta. Vt annus communis 12. Lunationum continet Dies 354. Hor. 8. Min. 48. Sec. 38. Ter. 12. ferè: Emboliſmicus verò 13. Lunationum Dies circiter 383. Hor. 21. Min. 32. Sec 41. Ter. 23. Vna enim Lunatio, ſiue menſis Lunaris, ſecundum medium curſum, hoc eſt, interuallum temporis ab vno Nouilunio medio ad aliud, complectitur Dies 29. Hor. 12. Min. 44. Sec. 3. Ter. 11. fermè, ex tabulis Prutenicis, quæ hodie certiores habentur. Quæ Lunaris menſis magnitudo parum ab ea diſtat, quam Ptolemæus, & Nicolaus Copernicus nobis tradiderunt, & quæ in Alphonſinis tabulis deſcribitur: vt vehementer mirer, vbi Computiſtę inuenerint vnius menſis Lunaris magnitudinem Dierum 29. Hor. 12. Min. 44. Sec. 3. Ter. 3. cum eam omnes Aſtronomi ſtatuant maiorem. Ex magnitudine menſis Lunaris a nobis conſtituta ſequitur, dimidiatum menſem Lunarem comprehendere Dies 14. Hor. 18. Min. 22. Sec. 1. Ter. 36. Quartam verò eiuſdem menſis Lunaris partem, Dies 7. Hor. 9. Min. 11. Sec. 0. Ter. 48. Etſi autem numeratio iſta menſis Lunaris per dies, horas, horarumque fragmenta, in Calendario, quod dies ſolum integros continet, deſcribi non poteſt, eius tamen cognitio perneceſſaria eſt, vt menſes Lunares ciuiles, ſiue Politici ita inſtituantur, vt cum anno Solari poſſint congruere. Quod qua ratione per Cyclum decennouennalem fiat, hoc loco explicandum eſt.

Menſis Lunaris magnitudo ſecūdum meram medium.

Menſis Lunaris magnitudo ſecundum Cōputiſtas iuſto minor.

Lunaris menſis ciuilis magnitudo.

ITAQVE in Cyclo decennouennali conſtituitur menſis Lunaris Ciuilis, Dierum 29. Hor. 12. duntaxat, omiſſis horarum fragmentis. Et quoniam in Calendario horæ deſcribi non poſſunt; diſponuntur numeri Cycli decēnouennalis ad Nouilunia inquirenda eo artificio, vt Lunationes alternis contineant dies 30. & 29. Ita enim fit, vt 12. horas, quæ antecedenti Lunationi plus æquo tribuuntur, inſequens Lunatio auferat, duæque Lunationes complectantur dies 59. duodecim verò Lunationes dies 354. qui annum Lunarem ciuilem conſtituunt; atque idcirco annus Lunaris ciuilis communis differat 11. diebus ab anno Solari communi dierum 365. Ex quo efficitur, vt Nouilunia inſequentis anni contingant plerunque 11. diebus prius, quàm Nouilu-

Lunationes i Calendario cur ſint alternis dierum 30. & 29.

nia

nia anni ſuperioris; ita vt ſi v. g. Nouilunium aliquod ſit die 29. alicuius menſis hoc anno, idem anno inſequenti futurum ſit die 18. eiuſdem menſis; anno tertio, die 7. atque ita deinceps, donec 19. anni compleantur, poſt quos Nouilunium illud iterum in diem 29. incidet: propterea quod omnes menſes Lunares in 19. annis Solaribus comprehenſi tot dies, atque horas ferè complectuntur, ex quot anni 19. Solares conſtituuntur. Nam anni 19. Solares (ſi tribuas cuilibet, ex Iulij Cæſaris inſtitutione, dies 365. hor. 6.) continent dies 6939. hor. 18. in quibus conficiuntur Lunationes 235. & aliquid amplius, ſecundum curſum Lunæ medium; totidemque Lunationes ciuiles in ijſdem annis 19. Solaribus includuntur. Lunationes namque 235. mediæ exigunt Dies 6939. & Horas inſuper 16. duntaxat, Min. 32. Sec. 28. Ter. 5. ita vt anni 19. Solares ſuperent 235 Lunationes medias Hora 1. Min. 27. Sec. 31. Ter. 55. Quò fit, vt Nouilunia media, tranſactis 19. annis Solaribus, contingant quidem eiſdem diebus menſium, quibus ante annos 19. fiebant, non autem eiſdem prorſus horis, ſed aliquanto prius, ea nimirum, quam diximus, ſeruata exceſſus ratione. Tantulum eſt temporis ſpatium, quo Luna ſedes ſibi in Calendario conſtitutas, in 19. annis anteuertit. Ex quo fit, vt in 76. annis, hoc eſt, in 4. Cyclis decennouennalibus easdem ſedes Luna anticipet Hor. 5. Min. 50. Sec. 7. Ter. 40. ac tandem in annis $312\frac{1}{2}$. die fermè toto. Hinc factum eſt, vt Nouilunia a Concilio Nicæno ad noſtram uſque ætatem quatriduo, & eo amplius, ad menſium initia ſint progreſſa.

Nouilunia cur quolibet anno cõtingant pleruſque 11. diebus prius, q̃ proximè antecedente anno.

Anni 19. Solares quot dies contineant.

In 19. annis ſolaribus fiunt Lunatiões mediæ 235.

Quanta ſit differentia inter dies annorum 19. Solariũ, & dies Lunationum 235. mediarum.

Quanta ſit anticipatio mediarum Lunationum in 19. annis, & quãta in 76.

Lunationes mediæ anticipãt unum diem in annis 312. & dimidio.

CONTINERI autem in 19. annis Solaribus Lunationes ciuiles 235. ita planum faciemus. Quoniam in anno quolibet exiſtunt 12. Lunationes dierũ 30. & 29. alternæ, quæ conſtituũt dies 354. habebuntur in 19. annis Lunationes 228. & inſuper dies 209. conflati ex 11. diebus, quibus Solaris annus Lunarẽ, ut ſupra diximus, ſuperat. Ex his 209. diebus conſtituuntur 7. Lunationes extraordinariæ, quæ Emboliſmicæ dicuntur, ſex quidem dierum 30. ſingulæ, & vna dierum 29. ut infra dicemus. Atque hæ ſeptem Lunationes extraordinariæ illis 228. adiectæ conficiunt numerum 235. Lunationum. Rectè ergo Cyclus Lunæ comprehendere dicitur annos Solares 19. cum in hoc ſpatio temporis compleantur 235. Lunationes, quot nimirum in eodem interuallo ſecundum medium Lunæ curſum fieri poſſunt, niſi quod manet illa differentia, quam diximus, Horæ 1. Min. 27. Sec. 31. Ter. 55. Sed doceamus paulo accuratius, quo pacto Lunationes 235. Ciuiles annis 19. Solaribus comprehenſæ expleant tempus totidem Lunationum Aſtronomicarum ſecundum motum medium. Nam cum in Ciuilibus omittantur horarum fragmenta, nimirum Min. 44. Sec. 3. Ter. 11. vnius horæ in qualibet Lunatione, non videntur Aſtronomicis Lunationibus Ciuiles æquari poſſe. Veruntamen fragmenta illa relicta belliſſime compenſari per dies biſſextiles, & ſeptem Lunationes extraordinarias, hinc cognoſces.

In 19. annis Solaribus continẽtur 235. Lunationes ciuiles.

LVNATIONES ciuiles 235. ſi cuilibet tribuantur dies $29\frac{1}{2}$

hoc

Quo pacto 235. Lunationes ciuiles in 19. annis Solaribus contẽtæ expleant tempus totidẽ Lunationũ mediarũ, etsi in qualibet omittantur Min. 44. Sec. 3. Ter. 11

hoc est, si eas alternis constituamus dierum 30. & 29. (quod Cyclum postulare diximus,) conficiunt Dies 6932. & Horas 12. Totidem verò Lunationes Astronomicæ mediæ complectuntur Dies 6939. Horas 16. Min. 32. Sec. 28. Ter. 5. Ad explendum ergo hoc tempus, desunt Lunationibus 235. Ciuilibus dies 7. & horæ $4\frac{1}{2}$. & paulo amplius: qui defectus ita suppletur. In toto Cyclo decenniouennali, præter dies integros annorum Solarium, supersunt horæ 114. collectæ ex 6. horis quolibet anno omissis, quæ constituunt dies 4. intercalares, & horas 18. Dies ergo 4. in 4. annis bissextilibus tribuuntur quatuor Lunationibus Februarij 29. dierum, vt contineant dies 30. Auctæ igitur iam sunt Lunationes ciuiles quatuor diebus, sic, vt desint solummodo dies 3. & horæ $4\frac{1}{2}$ & paulo amplius; quem defectum ita quoque supplemus. Quoniam ex 7. Lunationibus Emboliſmicis, siue extraordinarijs, prioribus sex tribuimus tres dies, cum singulas constituerimus dierum 30. ita vt omnes sex superẽt sex Lunationes ordinarias dierum $29\frac{1}{2}$. sexies duodecim horis, hoc est, tribus diebus; deerunt nobis iam horæ duntaxat $4\frac{1}{2}$. & paulo amplus: Immo quia Lunationi septimæ, & vltimæ extraordinariæ, quæ in Cyclo continet dies tantùm 29. dedimus horas 12. quas non habet. (Eam enim, sicut & alias, constituimus dierum $29\frac{1}{2}$. quando omnes Lunationes 235. ciuiles comprehendere diximus dies 6932. & horas 12.) deerunt horæ $16\frac{1}{2}$. & paulo amplius; quæ restituuntur per horas illas 18. quas in 19. annis, præter 4. dies intercalares, supereſſe diximus, remanebitque eadem illa differentia Horæ 1. Min. 27. Sec. 31. Ter. 55. qua anni 19. Solares superant Lunationes medias 235. Aptè igitur, & concinne Cyclus decennouennalis Lunæ annis 19. Solaribus congruit, cum Lunationes 235. ciuiles in ijs comprehensæ expleant fermè tempus totidem Lunationum Astronomicarum mediocrium, vt exposuimus.

QVOD liquidius fortasse ita percipietur. Lunationes 228. ciuiles in 19. annis Solaribus comprehensæ, si cuilibet anno tribuamus 12. Lunationes alternis dierum 30. & 29. constituunt dies 6726. quibus si addantur dies 209. ex 11. diebus, qui præter 12. Lunationes in quolibet anno Solari supersunt, collecti, fiet summa dierum 6935. quibus rursus si adijciantur 4. dies intercalares, & 18. horæ in 19. annis Solaribus contentæ, efficientur dies 6939. hor. 18. quot in 19. annis Solaribus continentur. Itaque etiamsi 235. Lunationes, vnamquamque statuendo dierum $29\frac{1}{2}$. vltima excepta, quæ solum 29. dies habet, constituant dies tantummodo 6932. inseruntur tamen, atque adduntur extra ordinem in vniuerso ambitu Cycli decennouennalis reliqui dies $7\frac{3}{4}$. qui colliguntur partim ex 4. diebus intercalaribus, & horis 18. partim ex 3. diebus, quos plus æquo sex Lunationibus extraordinarijs tribuimus, vt efficiatur numerus dierum 6939 hor. 18. quot ferè ad 235. Lunationes medias Astronomicas complendas requiruntur. Differt enim hoc tempus 235. Lunationum ab illo annorum 19. Solarium, Hora duntaxat 1. Min. 27. Sec. 31. Ter. 55. ut supra dictum est. Atque

que hi $7\frac{3}{4}$. dies extra ordinem insiti supplent propemodum Minuta illa 44. Sec. 3. Ter. 11. quæ in quaque Lunatione Ciuili omittuntur, & 12. alias horas, quas postremæ Lunationi extraordinariæ detraximus; quippe quam dierum solum 29. constituimus, cum tamen aliæ omnes contineant dies $29\frac{1}{2}$. sex prioribus extraordinarijs exceptis, quarum singulæ 30. diebus constant. Nam Min. 44. Sec. 3. Ter. 11. in 235. Lunationes multiplicata, efficiunt dies 7. Hor. 4. Min. 32. Sec. 28. Ter. 5. quibus si adiungantur 12. illæ horæ in vltima Lunatione extraordinaria omissæ, fit numerus Dierum 7. Hor. 16. Min. 32. Sec. 28. Ter. 5. qui a numero dierum 7. hor. 18. differt tantum Hora 1. Min. 27. Sec. 31. Ter. 55. quantam differentiam supra diximus esse inter 235. Lunationes Astronomicas, secundum cursum Lunæ mediũ, & 19. annos Solares. Hic igitur est calculus Cycli Lunaris 19. annorum, siue Aurei numeri, quem mirabili sanè artificio Meton Athenensis circa Olympiadem 86. excogitasse perhibetur, vt meritò apud omnes ferè Nationes ad Nouilunia indaganda receptus sit.

Vnde in 19. annis suppleatur Min. 44. Sec. 3. Ter. 11. quæ in quaq; Lunatione Ciuili omittuntur, unà cũ 12. horis ultimæ Lunationi extraordinariæ adeptis.

Meton Atheniẽsis inuẽtor aurei numeri circa olympiadem 86.

QVO PACTO AVREI NVMERI IN CALENDARIO DISPONANTVR, & cur, ijs amotis, in eorum locum Epactæ substitutæ sint.

CAP. II.

CVM veteres cognouissent Nouilunia, transactis 19. annis, ad eosdem dies reuerti, descripserunt in Calendario totidem numeros ab 1. vsque ad 19. quos aureos dixerunt, iuxta eos dies, in quibus quolibet annorum 19. spatio Nouilunia contingebant, ita vt 1. ei diei præfixerint, in quo currente aureo numero 1. Nouiluniũ fiebat: Et 2. illi diei, in quem Nouilunium incidebat, currente aureo numero 2. & sic de cæteris. Qua tamen in re diligẽter obseruarunt, vt Lunationes essent alternis 30. & 29. dierum; Et ut Nouilunia vnius anni præuenirent antecedentis anni Nouilunia plerunque 11. diebus, propter illos 11. dies, quibus annus Solaris communis dierum 365. annum communem Lunarem dierum 354. superat. Ex hac descriptione aureorum numerorum emersit inter illos ordo, & series eiusmodi, vt in Calendario non seruent ordinem naturalem numerorum, sed maior ferè numerus anteeat proxime minorem, 11. diebus, propter illos 11. dies, quibus annus Solaris Lunarem excedit: ita vt collocato v. g. aureo numero 1. prope diem aliquem cuiuslibet mensis, proxime maior aureus numerus 2. eum præcurrat versus principium mensis, vndecim diebus, decem diebus interpositis: propterea quod anno insequenti Nouilunium eiusdem mensis vndecim diebus antecedit superioris anni Noui-

Quo ordine aurei numeri a veteribus in Calendario collocati sint.

ni Nouilunium. Ita quoque aureum numerum 19. in Calendario antecedit versus initiũ mensis vndecim diebus aureus numerus 1. qui proxime sequitur aureum numerum 19. in serie numerorum naturali. Eademque ratio est in cæteris aureis numeris. Rarò admodum antecedit maior proxime minorem decem tantùm diebus, & multo rarius duodecim: quod tamen interdum contingit, natura Cycli decennouennalis id ita postulante.

In Calẽdario qui libet aureus numerus gignitur à proxime antecedẽte, per additionem 8. uel p subtractionem 11. A proxime uero in sequenti p additionem 11. uel p subtractionẽ 8.

HINC fit, vt in Calendario quilibet aureus numerus sequens constituatur per additionem octonarij ad antecedẽtem aureum numerum, abiectis tamen 19. si summa maior fuerit, quàm 19. vel (quod idem est) per subtractionem 11. ex antecedenti aureo numero, additis prius 19. si superior aureus numerus maior, quàm 11. non fuerit, vt subtractio fieri possit. Rursus efficitur, vt vicissim antecedens quisque aureus numerus formetur per adiectionem 11. ad sequentem, abiectis tamen 19. si maior fuerit summa, quàm 19. vel (& in idem recidit) per detractionem 8. ex aureo numero sequenti, additis prius 19. si sequens numerus maior non fuerit, quàm 8.

Minor aureus numerus in Calẽdario maiorem antecedẽtem plerũque sequitur proximè: maior uerò minorem non proximè, sed vno relicto die uacuo

EX eadem dispositione aureorum numerorum in Calendario sequitur huiusmodi inter eos colligatio, vt sequens, si minor est, quàm antecedens, antecedentem sequatur proximè, non proxime autem, sed in tertio loco, relicto nimirum vno die vacuo, si maior. Quod tamen quibusdam in locis Calendarij non seruatur, sed interdum, etsi rarò, maior proxime etiam sequitur minorem, Cyclo decennouennali id necessario ita exigente, ut Lunationes videlicet constituantur alternæ 30. & 29. ferme dierum. Itaque cognito aureo numero, qui in principio Ianuarij scribitur, siue primo die id fiat, siue secundo, (tẽpore Concilij Nicæni ponebatur aureus numerus 3. ad primum diem Ianuarij: Nunc autem post Calendarij correctionem, si aurei numeri in Calendario essent describendi, præfigendus esset aureus numerus 9. secundo diei) formabuntur ab eo omnes alij aurei numeri insequentes per additionem 8. uel detractionem 11. vt dictum est, seruato hoc ordine, vt minor maiorem sequatur proxime, maior autem minorem non proxime, paucis locis in Calendario exceptis, de quibus mox nonnihil dicemus. Item cognito aureo numero, qui vltimus est in Decembri, siue postremum diem is occupet, siue penultimum, formabuntur ab eo omnes alij aurei numeri antecedentes per additionem 11. uel subtractionem 8. &c. Sed quoniam vnica regula pro illis locis, in quibus maior numerus minorem sequitur proxime, tradi non potest, propterea quod non semper idẽ aureus numerus in principio Ianuarij, aut fine Decembris ponitur, sed alius alij succedit, quoad omnes aurei numeri Ianuarij principium occupauerint, æquatione Lunæ id ita postulante, vt infra dicemus; facilius eosdem aureos numeros in Calendario digeremus beneficio Epactarum in Calendario descriptarũ, quarum dispositio & facillima est, & immutabilis, vt paulo post docebimus.

Qua ratione ex primo aureo numero Calẽdarij, aut ex postremo, omnes alij Calẽdario inscribantur.

NON videtur tamen prætermittenda aureorum numerorum dispo

sitio

sitio in Calendario, quo ante correctionem Gregorianam vsa est Ecclesia, & quo nunc post correctionem vteretur, si in eo aurei numeri, non autem Epactæ, deberent disponi: vt intelligatur, quibus in locis maior aureus numerus minorem sequatur proximè. Posito ergo numero 3. ad primum diem anni, vt tempore Nicæni Concilij factum est, formabuntur omnes alij per continuam additionem 8. reiectis semper 19. quando summa maior fuerit, quàm 19. & posito minore proxime sub maiore, maiore verò sub minore non proxime, paucis hisce locis exceptis, vt Lunationes fiant alternis 30. & 29. dierum. Die 3. Februarij scribatur numerus 19. proxime sub minore 11. Et die 6. Aprilis; 4. Iunij; & 2. Augusti, numerus 16. proxime sub minore 8. Item die 3. Octobris, & 1. Decembris, numerus 13. proxime sub minore 5. Postremò, dispositis hoc ordine omnibus aureis numeris, promoueatur in Iulio, & omnibus alijs quinque mensibus insequentibus, vsque ad finem anni, aureus numerus 19. ad superiorem diem, vt proxime sub minore numero 11. collocetur: atque in eisdem mensibus numerus minor 8. scribatur non proxime sub 19. sed vno die vacuo relicto. Non me fugit, Campanum, & alios nonnullos, in Decembri non apponere numerum 13. ad primum diem, sed ad secundum, vna cum aureo numero 2. sed quia huic rei alij omnes reclamant, quòd absurdum sit, in vno Cyclo decennouennali duo Nouilunia in eundem diem incidere, qualia sunt ab aureis numeris 13. & 2. indicata, cum hæc, ex Campani dispositione, cadãt in diem 2. Decembris; maluimus cum alijs Cõputistis describere numerum 13. ad diem 1. Decembris proxime post minorẽ 5. vltimo diei Nouembris affixũ. Hoc igitur modo aurei numeri ex sententia Concilij Nicæni in Calendario ante correctionem sunt collocati. Hoc verò tempore post correctionem ita essent collocandi. Descripto aureo numero 9. ad diem 2. Ianuarij, formarentur alij omnes per continuã additionem 8. ut prius, hisce locis, propter Lunationes alternas 30. ac 29. dierum, exceptis. Ad diem 5. Februarij; 5. Aprilis; 3. Iunij; 1. Augusti; 29. Septembris, & 27. Nouembris, scribendus esset aureus numerus 14. proxime post minorem aureum numerũ 6. Item vltimo die Decẽbris statuendus aureus numerus 19. proxime sub minori 11. Sed age, vt hoc discrimen magis appareat, vtrumque Calendarium cum aureis numeris eo, quo diximus, modo per dies anni digestis ante oculos proponamus.

Quibus in locis maior aureus numerus minorem sequatur proxime in Calẽdario vetere, & in nouo huius temporis, si aurei numeri eo forent describendi.

SEQVITVR

CALENDARIVM ECCLESIASTICVM, quo Ecclesia à Concilio Nicæno vsque ad anni correctionem à Gregorio XIII. factam vsa est.

M IANVA-

MAM
22

IANVARIVS			
Aurei numeri	Literę Dñic.		Dies Mensis
iij	A	*CAL.*	1
	b	*iiij*	2
xj	c	*iij*	3
	d	*Prid.*	4
xix	e	*NON.*	5
viij	f	*viij*	6
	g	*vij*	7
xvj	A	*vii*	8
v	b	*v*	9
	c	*iiij*	10
xiij	d	*iij*	11
ij	e	*Prid.*	12
	f	*IDIB.*	13
x	g	*xix*	14
	A	*xviij*	15
xviij	b	*xvij*	16
vij	c	*xvi*	17
	d	*xv*	18
xv	e	*xiiij*	19
iiij	f	*xiij*	20
	g	*xij*	21
xij	A	*xi*	22
j	b	*x*	23
	c	*ix*	24
ix	d	*viij*	25
	e	*vij*	26
xvij	f	*vi*	27
vj	g	*v*	28
	A	*iiij*	29
xiiij	b	*iij*	30
iij	c	*Prid.*	31

FEBRVARIVS			
Aurei numeri	Literę Dñic.		Dies Mensis
	d	*CAL.*	1
xj	e	*iiij*	2
xix	f	*iij*	3
viij	g	*Prid.*	4
	A	*NON.*	5
xvj	b	*viij*	6
v	c	*vij*	7
	d	*vi*	8
xiij	e	*v*	9
ij	f	*iiij*	10
	g	*iij*	11
x	A	*Prid.*	12
	b	*IDIB.*	13
xviij	c	*xvi*	14
vij	d	*xv*	15
	e	*xiiij*	16
xv	f	*xiij*	17
iiij	g	*xij*	18
	A	*xi*	19
xij	b	*x*	20
j	c	*ix*	21
	d	*viij*	22
ix	e	*vij*	23
	f	*vi*	24
xvij	g	*v*	25
vj	A	*iiij*	26
	b	*iij*	27
xiiij	c	*Prid.*	28

MAR-

MARTIVS			
Aurei numeri	Literę Dñic.		Dies Mensis
iij	d	CAL.	1
	e	vi	2
xj	f	v	3
	g	iiij	4
xix	A	iij	5
viij	b	Prid.	6
	c	NON.	7
xvj	d	viij	8
v	e	vij	9
	f	vi	10
xiij	g	v	11
ij	A	iiij	12
	b	iij	13
x	c	Prid.	14
	d	IDIB.	15
xviij	e	xvij	16
vij	f	xvi	17
	g	xv	18
xv	A	xiiij	19
iiij	b	xiij	20
	c	xij	21
xij	d	xi	22
j	e	x	23
	f	ix	24
ix	g	viij	25
	A	vij	26
xvij	b	vi	27
vj	c	v	28
	d	iiij	29
xiiij	e	iij	30
ij	f	Prid.	31

APRILIS			
Aurei numeri	Literę Dñic.		Dies Mensis
	g	CAL.	1
xj	A	iiij	2
	b	ij	3
xix	c	Prid.	4
viij	d	NON.	5
xvj	e	viij	6
v	f	vij	7
	g	vi	8
xiij	A	v	9
ij	b	iiij	10
	c	iij	11
x	d	Prid.	12
	e	IDIB.	13
xviij	f	xviij	14
vij	g	xvij	15
	A	xvi	16
xv	b	xv	17
iiij	c	xiiij	18
	d	xiij	19
xij	e	xij	20
j	f	xi	21
	g	x	22
ix	A	ix	23
	b	viij	24
xvij	c	vij	25
vj	d	vi	26
	e	v	27
xiiij	f	iiij	28
ij	g	iij	29
	A	Prid.	30

MAIVS

Aurei numeri	Literę Dñic.		Dies Mensis
xj	b	*CAL.*	1
	c	*vi*	2
xix	d	*v*	3
viij	e	*iiii*	4
	f	*iii*	5
xvj	g	*Prid.*	6
v.	A	*NON.*	7
	b	*viii*	8
xiij	c	*vii*	9
ij	d	*vi*	10
	e	*v*	11
x	f	*iiii*	12
	g	*iii*	13
xviij	A	*Prid.*	14
vij	b	*IDIB.*	15
	c	*xvii*	16
xv	d	*xvi*	17
iiij	e	*xv*	18
	f	*xiiii*	19
xij	g	*xiii*	20
j	A	*xii*	21
	b	*xi*	22
ix	c	*x*	23
	d	*ix*	24
xvij	e	*viii*	25
vj	f	*vii*	26
	g	*vi*	27
xviij	A	*v*	28
iij	b	*iiii*	29
	c	*iii*	30
xj	d	*Prid.*	31

IVNIVS

Aurei numeri	Literę Dñic.		Dies Mensis
	e	*CAL.*	1
xix	f	*iiii*	2
viij	g	*iii*	3
xvj	A	*Prid.*	4
v	b	*NON.*	5
	c	*viii*	6
xiij	d	*vii*	7
ij	e	*vi*	8
	f	*v*	9
x	g	*iiii*	10
	A	*iii*	11
xviij	b	*Prid.*	12
vij	c	*IDIB.*	13
	d	*xviii*	14
xv	e	*xvii*	15
iiij	f	*xvi*	16
	g	*xv*	17
xij	A	*xiiii*	18
j	b	*xiii*	19
	c	*xii*	20
ix	d	*xi*	21
	e	*x*	22
xvij	f	*ix*	23
vj	g	*viii*	24
	A	*vii*	25
xiij	b	*vi*	26
iij	c	*v*	27
xj	d	*iiii*	28
	e	*iii*	29
	f	*Prid.*	30

IVL-

IVLIVS			
Aurei numeri	Literę Dñic.		Dies Mensis
xix	g	CAL.	1
viij	A	vi	2
	b	v	3
xvj	c	iiij	4
v	d	iij	5
	e	Prid.	6
xiij	f	NON.	7
ij	g	viij	8
	A	vij	9
x	b	vi	10
	c	v	11
xviij	d	iiij	12
vij	e	iij	13
	f	Prid.	14
xv	g	IDIB.	15
iiij	A	xvij	16
	b	xvi	17
xij	c	xv	18
j	d	xiiij	19
	e	xiij	20
ix	f	xij	21
	g	xi	22
xvij	A	x	23
vj	b	ix	24
	c	viij	25
xiiij	d	vij	26
iij	e	vi	27
	f	v	28
xj	g	iiij	29
xix	A	iij	30
	b	Prid.	31

AVGVSTVS			
Aurei numeri	Literę Dñic.		Dies Mensis
viij	c	CAL.	1
xvj	d	iiij	2
v	e	iij	3
	f	Prid.	4
xiij	g	NON.	5
ij	A	viij	6
	b	vij	7
x	c	vi	8
	d	v	9
xviiij	e	iiij	10
vij	f	iij	11
	g	Prid.	12
xv	A	IDIB.	13
iiij	b	xviij	14
	c	xvij	15
xij	d	xvij	16
j	e	xvi	17
	f	xv	18
ix	g	xiiij	19
	A	xiij	20
xvij	b	xij	21
vj	c	xi	22
	d	x	23
xiiij	e	viij	24
ij	f	vij	25
	g	vi	26
xj	A	v	27
xix	b	iiij	28
	c	iij	29
viij	d	Prid.	30
	e		31

SEP-

SEPTEMBER			
Aurei numeri	Literç Dñic.		Dies Menſis
xvj	f	*CAL.*	1
v	g	*iiii*	2
	A	*iii*	3
xiij	b	*Prid.*	4
ij	c	*NON.*	5
	d	*viii*	6
x	e	*vii*	7
	f	*vi*	8
xviij	g	*v*	9
vij	A	*iiii*	10
	b	*iii*	11
xv	c	*Prid.*	12
iiij	d	*IDIB.*	13
	e	*xviii*	14
xii	f	*xvii*	15
j	g	*xvi*	16
	A	*xv*	17
ix	b	*xiiii*	18
	c	*xiii*	19
xvij	d	*xii*	20
vj	e	*xi*	21
	f	*x*	22
xiij	g	*ix*	23
ij	A	*viii*	24
	b	*vii*	25
xj	c	*vi*	26
xix	d	*v*	27
	e	*iiii*	28
viij	f	*iii*	29
	g	*Prid.*	30

OCTOBER			
Aurei numeri	Literç Dñic.		Dies Menſis
xvj	A	*CAL.*	1
v	b	*vi*	2
xiij	c	*v*	3
ij	d	*iiii*	4
	e	*iii*	5
x	f	*Prid.*	6
	g	*NON.*	7
xviij	A	*viii*	8
vij	b	*vii*	9
	c	*vi*	10
xv	d	*v*	11
iiij	e	*iiii*	12
	f	*iii*	13
xij	g	*Prid.*	14
j	A	*IDIB.*	15
	b	*xvii*	16
ix	c	*xvi*	17
	d	*xv*	18
xvij	e	*xiiii*	19
vj	f	*xiii*	20
	g	*xii*	21
xiij	A	*xi*	22
iij	b	*x*	23
	c	*ix*	24
xj	d	*viii*	25
xix	e	*vii*	26
	f	*vi*	27
viij	g	*v*	28
	A	*iiii*	29
xvj	b	*iii*	30
v	c	*Prid.*	31

NOVEM-

NOVEMBER			
Aurei numeri	Literę Dñic.		Dies Mensis
	d	CAL.	1
xiij	e	iiii	2
ij	f	iii	3
	g	Prid.	4
x	A	NON.	5
	b	viii	6
xviii	c	vii	7
vij	d	vi	8
	e	v	9
xv	f	iiii	10
iiij	g	iii	11
	A	Prid.	12
xij	b	IDIB.	13
j	c	xviii	14
	d	xvii	15
ix	e	xvi	16
	f	xv	17
xvij	g	xiiii	18
vj	A	xiii	19
	b	xii	20
xiiij	c	xi	21
iij	d	x	22
	e	ix	23
xj	f	viii	24
xix	g	vii	25
	A	vi	26
viij	b	v	27
	c	iiii	28
xvj	d	iii	29
v	e	Prid.	30

DECEMBER			
Aurei numeri	Literę Dñic.		Dies Mensis
xiij	f	CAL.	1
ij	g	iiii	2
	A	iii	3
x	b	Prid.	4
	c	NON.	5
xviij	d	viii	6
vij	e	vii	7
	f	vi	8
xv	g	v	9
iiij	A	iiii	10
	b	iii	11
xij	c	Prid.	12
j	d	IDIB.	13
	e	xix	14
ix	f	xviii	15
	g	xvii	16
xvij	A	xvi	17
vj	b	xv	18
	c	xiiii	19
xiiij	d	xiii	20
ij	e	xii	21
	f	xi	22
xj	g	x	23
xix	A	ix	24
	b	viii	25
viij	c	vii	26
	d	vi	27
xvj	e	v	28
v	f	iiii	29
	g	iii	30
xiij	A	Prid	31

IN

IN hoc Calendario uides profecto, ſingulos aureos numeros duodecies poſitos eſſe, toties nimirum, quot in anno Lunari communi Lunationes continentur, exceptis ijs ſeptem numeris, qui poſt diem 20. Decembris tertiodecimo loco ſunt repetiti, qui videlicet priores quoque dies Ianuarij occupant. Quod idcirco te monitum uolo, ne putes, aureos numeros inſtar Cycli in Calendario diſponi, vt ſcilicet aureus numerus primi diei Ianuarij formetur ab aureo numero vltimo anni per additionem 8. ſicut cæteri. Hæc enim generatio ſequentium aureorum numerorum per additionem 8. ad ſuperiores aureos numeros ceſſat omnino in fine anni, ac denuò incipit in principio anni ab eodem aureo numero, a quo prius incepit, nulla habita ratione aurei numeri, qui ultimus eſt menſe Decembri. Idem prorſus cernitur in Calendario, quod ſequitur, vbi aurei numeri ita diſpoſiti ſunt, vt Nouilunia indicent ab anno reſtituto vſque ad annum 1700. non ſecus, atque ab Epactis eadem Nouilunia in nouo Calendario monſtantur.

Seriem aurcorũ numcrorũ in Calendario nõ eſſe iſtar cycli, ut primus ab ultimo formetur per additionẽ 8. quemadmodũ aliorum quilibet à ſuperiore gignitur.

SEQVITVR

CALENDARIVM ECCLESIASTICVM
quo poſt anni Correctionem à Gregorio XIII
factam Eccleſia vti deberet vſque ad annum 1700. ſi aurei numeri pro Epactis in eo deſcripti eſſent.

IANVARIVS

Aurei num.	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	A	*CAL.*	1
ix	b	*iiii*	2
	c	*iii*	3
xvij	d	*Prid.*	4
vj	e	*NON.*	5
	f	*viii*	6
xiiij	g	*vii*	7
iij	A	*vi*	8
	b	*v*	9
xj	c	*iiii*	10
	d	*iii*	11
xix	e	*Prid.*	12
viij	f	*IDIB.*	13
	g	*xix*	14
xvj	A	*xviii*	15
v	b	*xvii*	16
	c	*xvi*	17
x iij	d	*xv*	18
ij	e	*xiiii*	19
	f	*xiii*	20
x	g	*xii*	21
	A	*xi*	22
xviij	b	*x*	23
vij	c	*ix*	24
	d	*viii*	25
xv	e	*vii*	26
iiij	f	*vi*	27
	g	*v*	28
xij	A	*iiii*	29
j	b	*iii*	30
	c	*Prid.*	31

FEBRVARIVS

Aurei num.	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
ix	d	*CAL.*	1
	e	*iiii*	2
xvij	f	*iii*	3
vj	g	*Prid.*	4
xiiij	A	*NON.*	5
iij	b	*viii*	6
	c	*vii*	7
xj	d	*vi*	8
	e	*v*	9
xix	f	*iiii*	10
viij	g	*iii*	11
	A	*Prid.*	12
xvj	b	*IDIB.*	13
v	c	*xvi*	14
	d	*xv*	15
xiij	e	*xiiii*	16
ij	f	*xiii*	17
	g	*xii*	18
x	A	*xi*	19
	b	*x*	20
xviij	c	*ix*	21
vij	d	*viii*	22
	e	*vii*	23
xv	f	*vi*	24
iiij	g	*v*	25
	A	*iiii*	26
xij	b	*iii*	27
j	c	*Prid.*	28

Bayerische Staatsbibliothek

MARTIVS

Aurei num.	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	d	*CAL.*	1
ix	e	*vi*	2
	f	*v*	3
xvij	g	*iiij*	4
vj	A	*iij*	5
	b	*Prid.*	6
xiiij	c	*NON.*	7
iij	d	*viij*	8
	e	*vij*	9
xj	f	*vi*	10
	g	*v*	11
xix	A	*iiij*	12
viij	b	*iij*	13
	c	*Prid.*	14
xvj	d	*IDIB.*	15
v	e	*xvij*	16
	f	*xvi*	17
xiij	g	*xv*	18
ij	A	*xiiij*	19
	b	*xiij*	20
x	c	*xij*	21
	d	*xi*	22
xviij	e	*x*	23
vij	f	*ix*	24
	g	*viij*	25
xv	A	*vij*	26
iiij	b	*vi*	27
	c	*v*	28
xij	d	*iiij*	29
j	e	*iij*	30
	f	*Prid.*	31

APRILIS

Aurei num.	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
ix	g	*CAL.*	1
	A	*iiij*	2
xvij	b	*iij*	3
vj	c	*Prid*	4
xiiij	d	*NON.*	5
iij	e	*viij*	6
	f	*vij*	7
xj	g	*vi*	8
	A	*v*	9
xix	b	*iiij*	10
viij	c	*iij*	11
	d	*Prid.*	12
xvj	e	*IDIB.*	13
v	f	*xviij*	14
	g	*xvij*	15
xiij	A	*xvi*	16
ij	b	*xv*	17
	c	*xiiij*	18
x	d	*xiij*	19
	e	*xij*	20
xviij	f	*xi*	21
vij	g	*x*	22
	A	*ix*	23
xv	b	*viij*	24
iiij	c	*vij*	25
	d	*vi*	26
xij	e	*v*	27
j	f	*iiij*	28
	g	*iij*	29
ix	A	*Prid.*	30

MAIVS

Aurei num.	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	b	*CAL.*	1
xvij	c	*vi*	2
vj	d	*v*	3
	e	*iiii*	4
xiij	f	*iii*	5
iij	g	*Prid.*	6
	A	*NON.*	7
xj	b	*viii*	8
	c	*vii*	9
xix	d	*vi*	10
viij	e	*v*	11
	f	*iiii*	12
xvj	g	*iii*	13
v	A	*Prid.*	14
	b	*IDIB.*	15
xiij	c	*xvii*	16
ij	d	*xvi*	17
	e	*xv*	18
x	f	*xiiii*	19
	g	*xiii*	20
xviij	A	*xii*	21
vij	b	*xi*	22
	c	*x*	23
xv	d	*ix*	24
iiij	e	*viii*	25
	f	*vii*	26
xij	g	*vi*	27
j	A	*v*	28
	b	*iiii*	29
ix	c	*iii*	30
	d	*Prid.*	31

IVNIVS

Aurei num.	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
xvij	e	*CAL.*	1
vj	f	*iiii*	2
xiiij	g	*iii*	3
iij	A	*Prid.*	4
	b	*NON.*	5
xj	c	*viii*	6
	d	*vii*	7
xix	e	*vi*	8
viij	f	*v*	9
	g	*iiii*	10
xvj	A	*iii*	11
v	b	*Prid.*	12
	c	*IDIB.*	13
xiij	d	*xviii*	14
ij	e	*xvii*	15
	f	*xvi*	16
x	g	*xv*	17
	A	*xiiii*	18
xviij	b	*xiii*	19
vij	c	*xii*	20
	d	*xi*	21
xv	e	*x*	22
iiij	f	*ix*	23
	g	*viii*	24
xij	A	*vii*	25
j	b	*vi*	26
	c	*v*	27
ix	d	*iiii*	28
	e	*iii*	29
xvij	f	*Prid.*	30

IVLIVS			
Aurei num.	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
vj	g	*CAL.*	1
	A	*vi*	2
xiiij	b	*v*	3
iij	c	*iiij*	4
	d	*iij*	5
xj	e	*Prid*	6
	f	*NON.*	7
xix	g	*viij*	8
viij	A	*vii*	9
	b	*vi*	10
xvj	c	*v*	11
v	d	*iiij*	12
	e	*iij*	13
xiij	f	*Prid.*	14
ij	g	*IDIB.*	15
	A	*xvij*	16
x	b	*xvi*	17
	c	*xv*	18
xviij	d	*xiiij*	19
vij	e	*xiij*	20
	f	*xij*	21
xv	g	*xi*	22
iiij	A	*x*	23
	b	*ix*	24
xij	c	*viij*	25
j	d	*vij*	26
	e	*vi*	27
ix	f	*v*	28
	g	*iiij*	29
xvij	A	*iij*	30
vj	b	*Prid.*	31

AVGVSTVS			
Aurei num.	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
xiiij	c	*CAL.*	1
iij	d	*iiij*	2
	e	*iij*	3
xj	f	*Prid.*	4
	g	*NON.*	5
xix	A	*viij*	6
xviij	b	*vij*	7
	c	*vi*	8
xvj	d	*v*	9
v	e	*iiij*	10
	f	*iij*	11
xiij	g	*Prid.*	12
ij	A	*IDIB.*	13
	b	*xix*	14
x	c	*xviij*	15
	d	*xvij*	16
xviij	e	*xvi*	17
vij	f	*xv*	18
	g	*xiiij*	19
xv	A	*xiij*	20
iiij	b	*xij*	21
	c	*xi*	22
xij	d	*x*	23
j	e	*ix*	24
	f	*viij*	25
ix	g	*vij*	26
	A	*vi*	27
xvij	b	*v*	28
vj	c	*iiij*	29
	d	*iij*	30
xiiij	e	*Prid.*	31

SEP-

SEPTEMBER

Aurei num.	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
iij	f	*CAL.*	1
	g	*iiij*	2
xj	A	*iij*	3
	b	*Prid.*	4
xix	c	NON.	5
viij	d	*viij*	6
	e	*vij*	7
xvj	f	*vi*	8
v	g	*v*	9
	A	*iiij*	10
xiij	b	*iij*	11
ij	c	*Prid.*	12
	d	*IDIB.*	13
x	e	*xviij*	14
	f	*xvij*	15
xviij	g	*xvi*	16
vij	A	*xv*	17
	b	*xiiij*	18
xv	c	*xiij*	19
iiij	d	*xij*	20
	e	*xi*	21
xij	f	*x*	22
j	g	*ix*	23
	A	*viij*	24
ix	b	*vij*	25
	c	*vi*	26
xvij	d	*v*	27
vj	e	*iiij*	28
xiiij	f	*iij*	29
iij	g	*Prid.*	30

OCTOBER

Aurei num.	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	A	*CAL.*	1
xj	b	*vi*	2
	c	*v*	3
xix	d	*iiii*	4
viij	e	*iii*	5
	f	*Prid.*	6
xvj	g	NON.	7
v	A	*viii*	8
	b	*vii*	9
xiij	c	*vi*	10
ij	d	*v*	11
	e	*iiii*	12
x	f	*iii*	13
	g	*Prid.*	14
xviij	A	*IDIB.*	15
vij	b	*xvii*	16
	c	*xvi*	17
xv	d	*xv*	18
iiij	e	*xiiii*	19
	f	*xiii*	20
xij	g	*xii*	21
j	A	*xi*	22
	b	*x*	23
ix	c	*ix*	24
	d	*viii*	25
xvij	e	*vii*	26
vj	f	*vi*	27
	g	*v*	28
xiiij	A	*iiii*	29
iij	b	*iii*	30
	c	*Prid*	31

NOVEM-

NOVEMBER

Aurei num.	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
xj	d	*CAL.*	1
	e	*iiij*	2
xix	f	*iij*	3
viij	g	*Prid.*	4
	A	NON.	5
xvj	b	*viij*	6
v	c	*vij*	7
	d	*vi*	8
xiij	e	*v*	9
ij	f	*iiij*	10
	g	*iij*	11
x	A	*Prid.*	12
	b	*IDIB.*	13
xviij	c	*xviij*	14
vij	d	*xvij*	15
	e	*xvi*	16
xv	f	*xv*	17
iiij	g	*xiiij*	18
	A	*xiij*	19
xij	b	*xij*	20
j	c	*xi*	21
	d	*x*	22
ix	e	*ix*	23
	f	*viij*	24
xviij	g	*vij*	25
vj	A	*vi*	26
xiiij	b	*v*	27
iij	c	*iiij*	28
	d	*iij*	29
xj	e	*Prid.*	30

DECEMBER

Aurei num.	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	f	*CAL.*	1
xix	g	*iiii*	2
viij	A	*iii*	3
	b	*Prid.*	4
xvj	c	NON.	5
v	d	*viii*	6
	e	*vii*	7
xiij	f	*vi*	8
ij	g	*v*	9
	A	*iiii*	10
x	b	*iii*	11
	c	*Prid.*	12
xviij	d	*IDIB.*	13
vij	e	*xix*	14
	f	*xviij*	15
xv	g	*xvii*	16
iiij	A	*xvi*	17
	b	*xv*	18
xij	c	*xiiii*	19
j	d	*xiii*	20
	e	*xii*	21
ix	f	*xi*	22
	g	*x*	23
xvij	A	*ix*	24
vj	b	*viii*	25
	c	*vii*	26
xiiij	d	*vi*	27
iij	e	*v*	28
	f	*iiii*	29
xj	g	*iii*	30
xix	A	*Prid.*	31

CAV-

CAVSA verò, cur sequens aureus numerus formetur ab antecedente per additionem 8. vel detractionem 11. Item antecedens ab insequenti per additionem 11. vel subtractionem 8. Et cur aurei numeri in Calendario non scribantur continuato ordine, sed vt plurimum inter binos singuli dies relinquantur vacui, hæc est. Octo anni Solares, cuilibet tribuendo dies 365. hor. 6. comprehendunt 2922. dies, in quibus fiunt 99. ferè Lunationes. Solùm vltimæ Lunationi deest Dies 1. Horæ 12. Min. 41. Sec. 15. Ter. 9. Nam 99. Lunationes secundum medium Lunæ cursum postulant Dies 2923. Hor. 12. Min. 41. Sec. 15. Ter. 9. Igitur Lunationes post 8. annos elapsos non incipiunt ijsdem diebus, quibus ante 8. annos Nouilunia fiebant, sed vno & dimidiato ferè die tardius. Quare post quemuis aureum numerum scribitur in Calendario aureus numerus octo vnitatibus illo maior, vt significet, post octo annos Nouilunia non in eos dies, quibus antecedens aureus numerus ascriptus est, incidere, sed in illos, quibus sequens aureus numerus ab antecedente per additionem 8. formatus præfigitur. Et quoniam, si sequens aureus numerus antecedentem proxime insequatur, Lunatio sequentis aurei numeri anticipatur 12. horis, scribendus erit alter aureus numerus sequens non proxime post illum, sed vno die vacuo relicto, ne eius Lunatio die integro anticipetur: Ita vt hic aureus numerus tertius a primo, a quo per additionem 16. formatur, tertio post eum loco scribatur, quemadmodum & eius Lunatio tribus diebus tardius, quàm illius, incipit. Hæc est causa, cur sequens aureus numerus componatur ex additione 8. ad antecedentem, ponanturque simul bini, inter binos singulis diebus vacuis relictis, præter paucos quosdam numeros aureos, qui eum ordinem propter æquationem Lunæ necessariam interrumpunt.

Cur sequens aureus numerus ab antecedẽti formetur per additionẽ 8. uel subtractionẽ 11. Antecedẽs uerò a sequenti per additionem 11. uel subtractionem 8. Et cur nõ continuato ordine scribantur aurei numeri in Calendario.

CVR autem maiorem aureum numerum minor proxime sequatur potius, quàm maior minorem, quod tamen æque bene fieri poterat, casu quodam accidisse videtur. Quoniam enim Luna in quolibet die anni maior est 11. diebus, quàm in eodem die anni superioris, propter illos 11. dies, quibus Solaris annus Lunarem superat; fit vt quemuis aureum numerum in Calendario antecedat aureus numerus sequentis anni, 11. diebus, vt nimirum 11. diebus prius contingat tunc Lunam esse primam, quàm anno antecedenti. Hinc factum est, vt minor aureus numerus proxime sub maiore plerunque scriberetur, maior autem sub minore non proxime: quod potius illi dispositioni aurei numeri, & casui cuidam fortuito tribuendum videtur, quam certæ alicui rationi, quæ cogat minorem proxime sub maiori scribi potius, quàm maiorem sub minori, cum vtrouis modo ratio Lunationum constaret. Atque hæc dicta sint de causa, cur sequens aureus numerus a præcedenti formetur per additionẽ 8. & cur aurei numeri nõ seruent cõtinuatũ ordinẽ.

EXPLICEMVS iam etiam rationem, cur antecedens aureus numerus ab insequenti formetur per additionem 11. quæ ita se habet. Vndecim anni Solares continent 4017. dies. & 18. horas, in quibus

per-

perficiuntur Lunationes 136. supereſtque Dies 1. Hor. 14. Min. 8. Sec. 47. Ter. 4. Nam 136. Lunationes exigunt dies tantummodo 4016. Hor. 3. Min. 51. Sec. 12. Ter. 56. Igitur Nouilunia poſt 11. annos tranſactos non cadunt in eoſdem dies, quibus ante 11. annos fiebant, ſed vno die, & dimidiato ferè citius. Quare ante quemlibet aureum numerum ponitur in Calendario numerus aureus vndecim vnitatibus illo maior, vt ſignificet, poſt 11. annos Nouilunia non in eoſdem dies incidere, quibus ante 11. annos contingebant, ſed incipere prius, nimirum illis diebus, quibus antecedens aureus numerus a ſequenti per additionem 11. formatus aſcribitur. Itaque cum iam conſtet, numerum aureum quemcunque ſequentem octo vnitatibus maiorem eſſe antecedente, & antecedentem quemuis maiorem eſſe inſequenti vndecim vnitatibus, manifeſte colligitur, ſequentem ab antecedente formari poſſe vel per additionem 8. vel per ſubtractionem 11. antecedentem verò ab inſequenti tum per additionem 11. tum per detractionem 8. Atque hinc factum eſt, vt antiqui ſcriptores Cyclum decennouennalem, quem ἐννεακαιδεκαετηρίδα, vocarunt, in ὀγδοάδα, & ἐνδεκάδα diſtinxerint, quandoquidem tota eius progreſſio atque ordo in Calendario conſtituitur ex additione, ſubtractioneve 8. vel 11. vt expoſuimus; & ὀγδοὰς quidem cum 11. diebus, quibus Solaris annus Lunarem ſuperat, totum Cyclum decennouennalem, ἑνδεκὰς verò cum decennouennali Cyclo perfectam Lunationem 30. dierum conficit.

Quo modo ex aureis numeris in Calendario diſpoſitis Nouilunia inueſtigentur.

DISPOSITIS 19. aureis numeris in Calendario, ea arte, quam deſcripſimus, non erat difficile cognoſcere tempus Nouilunij cuiuſlibet menſis. Eo namque die Luna pronuntiabatur prima, ſiue Nouilunium dicebatur contingere, cui aureus numerus propoſito anno currens præfixus erat: atque hinc Luna XIIII. Paſchalis, & ex hac Paſcha cum alijs feſtis mobilibus inueſtigabatur.

Defectus aurei numeri ad Nouilunia inueſtigãda.

ATQVE hæc quidem omnia, quæ de aurei numeri diſpoſitione, atque vſu tradidimus, ſubtiliter ualde, & magno ingenio excogitata ſunt à veteribus, ſed ea accuratior Aſtronomorum obſeruatio non vſquequaque vera eſſe deprehendit. Non enim Nouilunia, tranſactis 19. annis Solaribus, ad eaſdem prorſus ſedes reuertuntur, ſed paulo ante 19. annos completos, ita vt quolibet ſpatio 19. annorum ſedes priſtinas præueniant Hora 1. Min. 27. Sec. 31. Ter. 55. Spatio verò quatuor Cyclorum decennouennalium, hoc eſt, 76. annorum, Horis 5. Min. 50. Sec. 7. Ter. 40. ac tandem annis 312 $\frac{1}{2}$. die fermè integro, vt proximo Cap. oſtenſum eſt: atque adeo a Nicæni Concilij temporibus ad noſtram vſque ætatem verſus initia menſium ad quatuor dies, & amplius, progreſſa ſint. Ex quo factum eſt, vt ad Nouilunia inquirenda per aureos numeros Concilij Nicæni (poſito nimirum aureo numero 3. in principio Ianuarij) ante correctionem Calendarij aſcendendum fuerit a loco aurei numeri propoſito anno currentis vſque ad quintum diem incluſiue: quod quidem nonnulli hiſce quinque ſyllabis facere conſueuerant, IN COELIS EST HIC, vel iſtis,

Nouilunia quantum anticiparint à tempore Cõcilij Nicæni uſque ad annum correctionis.

istis, HIC NOVA LVNA, vel his, IN COELO LVNA.

ITAQVE vt aurei numeri ante correctionem Nouilunia recte indicarent, promouendi fuissent omnes per quinque dies, tribus diebus vacuis inter loca antiqua, & noua relictis, ita vt aureus numerus 19. qui ante correctionem quintum diem Ianuarij occupabat, primo diei ascribendus fuisset, seruata tamen ea lege, vt Lunationes alternæ constituerentur 30. & 29. dierum, vti factum est ante Calendarij emendationem in Breuiarijs, ac Missalibus à Pio V. correctis. Atque hoc quidem modo aurei numeri dispositi Nouilunia recte indicassent ijs annis, qui anni restitutionem proximè antecesserunt. Promotis autem hac ratione aureis numeris versus initia mensium, si retineri debuissent in Calendario post correctionem, hoc est, post 10. dierum exemptionem, amouendi rursus fuissent versus mensium fines decem diebus, ita vt 9. dies interponerentur inter aureos numeros ante correctionē anni promotos, & eosdem post correctionem postpositos, seruatis ijsdem Lunationibus alternis 30. & 29. dierum. Hac enim ratione post anni restitutionem recte aurei numeri Nouilunia secundum medium Lunæ cursum monstrarent. Cæterum aurei numeri hoc modo correcti, & in propria loca restituti, quanquam aliquandiu Nouilunia recte indicaturi essent, perpetuo tamen, aut longo tempore id præstare non possent. Nam quotiescunque dies intercalaris ex centesimo aliquo anno auferretur, hoc est, centesimus aliquis annus fieret communis, ne Æquinoctium a 21. die Martij recedat, vt supra dictum est, Nouilunia omnia vno die tardius contingerent, quàm ab aureis numeris indicarentur. Quare quoties ex anno centesimo, qui natura sua est bissextilis, fieret annus communis, toties deorsum mouendi essent omnes aurei numeri per vnum diem, vt recte Nouilunia monstrarent. Rursus quoniam, vt proximo Cap. ostendimus, Nouilunia in 312 $\frac{1}{2}$. annis vno die sedes suas in Calendario anteuertunt, efficitur, vt aurei numeri post quoslibet annos 312 $\frac{1}{2}$. promouendi essent versus initia mensium vno die, vt Nouilunia indicarent, si tamen tunc dies intercalaris non esset omittendus. Atque hac ratione conficienda forent 30. Calendaria, ita vt dispositio aurei numeri 30. varietates haberet, promotō quolibet sursum, deorsumque per 30. dies, quot nimirum in vna Lunatione 30. dierum continentur, vt ex ijs, quæ sequuntur, manifestum erit. Verùm quia perincommodum hoc esset, ac molestum, optimo consilio factum est, vt aureis numeris de Calendario submotis, in eorum locum alij numeri succederent, qui perpetuo in vnico Calendario Nouilunia monstrarent, siue ea uersus initia mensium progrediantur, siue versus fines deuoluantur, nulla in Calendario facta mutatione, vt proximo Cap. dicemus.

Quo pacto aurei numeri in ueteri Calēdario promouendi fuissent, ut Nouilunia indicarent, tam ante correctionē, quā post.

Aureos numeros in Calēdario correctos non posse perpetuò, aut lōgo tempore Nouilunia monstrare; & quarè.

Si aureus numerus retineri deberet in Calēdario, conficiēda essent 30. Caleudaria.

Meritò in locum aureorum numerorum suffectas esse 30. Epactas.

HI autē numeri sunt 30. Epactæ ab 1. vsque ad xxx. siue ad ✳. Nam vltima Epacta xxx. signata est hoc signo ✳. potius, quàm numero xxx. propterea quod, si proprie loqui velimus, nulla Epacta possit esse xxx. cum Epacta quælibet minor esse debeat, quàm tempus integræ Lunationis.

Cur omnis Epacta minor eē debeat, quàm 30.

24

Epactæ qd sint, & cur sint 30.

tionis. Epactæ namque sunt numeri dierum, qui mense Decembri post vltimam Lunationem anni supersunt. Vt si Lunatio vltima anni terminetur postremo die Decembris, ita vt nulla dies supersit, Epacta insequentis anni erit o. si penultimo die claudatur, Epacta erit 1. propter diem, qui supereſt. Si antepenultimo, hoc est, 29. die finiatur, Epacta erit ij. atque ita de reliquis, donec ad Lunationem perueniatur, quæ finem habet Calendis Decembris, ita vt 30. dies supersint. Tunc enim Lunatio illa non est vltima, sed penultima, quia dies illi 30. superflui vltimam constituunt, ac proinde Epacta tunc erit o. vel xxx. quam signo ✳. declaramus. Atque hæc est causa, quod 30. Epactæ possint esse in vniuersum, ab 1. vsque ad xxx. vel o. uel ✳. pp dies 1. 2. 3. &c. vsque ad 30. vel o. qui supereſſe possunt post Lunationem mense Decembri terminatam. Et quanquam cum Lunatio aliqua finitur primo die Decembris, vel vltimo, Epacta insequentis anni sit xxx. vel o. signanda tamen est Epacta illa xxx. vel o. aliquo signo, nimirum hoc, ✳. ut per illud Nouilunia anni insequentis inuestigentur, intelligaturque tunc in Decembri duas Lunationes esse terminatas, vnam postremo die, ac proinde nullum diem superfuisse, alteram verò prima die, atque ideo post illam 30. dies fuisse reliquos. Verùm accidit interdum, ut Epacta alicuius anni sit vnitate maior, quàm numerus dierum, qui post vltimã Lunationẽ antecedentis anni supersunt, quod quando contingat, dicetur, cũ de inuentione Epactæ cuiuslibet anni agemus.

IDEM hic numerus 30. Epactarum colligitur ex 11. diebus, quibus annum Lunarem a Solari superari diximus. Nam si primo anno supersunt xj. dies, supererunt xxij. secundo, & xxxiij. tertio, abiectisque 30. vnam Lunationem constituentibus, reliqua fiet Epacta iij. atque ita deinceps, additis semper 11. & abiectis 30. si summa maior sit, quàm 30. componentur omnes 30. Epactæ, ita vt prima sit xj. & vltima xxx. vel o. vel ✳. post quam iterum per additionem 11. procreatur Epacta xj. vt hic apparet.

xj. xxij. iij. xiiij. xxv. vj. xvij. xxviij. ix. xx. j. xij. xxiij. iiij. xv. xxvj. vij. xviij. xxix. x. xxj. ij. xiij. xxiiij. v. xvj. xxvij. viij. xix. xxx. uel o. uel ✳.

Epactæ cur sic dictæ sint.

Contingit nonnunquam, vt antecedenti Epactæ addenda sint 12 non 11. vt Epacta sequens formetur: quod quando fiat, dicetur infra, cum de inuentione Epactæ cuiusuis anni agemus.

DICVNTVR autem 30. hi numeri, Epactæ, Græca voce, quæ Latine idem sonat, quod dies ascititij, siue addititij, aut interiecti. Adiunguntur enim in fine vltimi mensis Lunaris ad explendum numerum dierum anni Solaris, & ad inchoandam primam Lunationem subsequentis anni. Quo pacto autem huiusmodi Epactæ in Calendario collocatæ perpetuo Nouilunia indicare possint, nulla in Calendario facta mutatione, planum fiet ex ijs, quæ sequuntur: sed primo loco, qua arte ac industria per dies Calendarij disponantur, exponamus.

QVO

QVO ARTIFICIO EPACTAE IN CALENDARIO DESCRIBANTVR.

CAP. III.

QVAMQVAM Epactæ ſecundum ſeriem naturalem numerorum ab 1. vſque ad xxx. vel ad ✳. deſcribi poſſint in Calendario, viſum tamen eſt magis expedire, ſi retrogrado ordine, a xxx. vel ✳. per xxix. xxviij. xxvij. &c. progrediendo vſque ad 1. deſcribantur, vt a dierum numero eiuſdem Calendarij diſtinguantur, & vt magis naturaliter Nouilunia monſtrent, vt ex ſequentibus erit manifeſtum. Initio ergo facto ab Epacta ✳. in principio Iannuarij, ſcribitur Epacta xxix. ad ſecundum diem; xxviij. ad tertium, & ita deinceps, ordine retrogrado, donec ad 1. peruentum fuerit, quæ Epacta diei 30. Ianuarij præfigitur, poſt quam eodem ordine repetuntur omnes triginta Epactæ vſque ad finem Calendarij: Ita vt duodecies tantùm omnes Calendario inſcribantur, præter has vndecim ✳. xxix. xxviij. xxvij. xxvj. xxv. xxiiij. xxiij. xxij. xxj. xx. quæ tertiodecimo loco repetuntur in poſtremis vndecim diebus Decẽbris. Excipitur quoque Epacta 19. alio charactere, vel colore inſignita. Hæc enim etiam vltimę diei ad Epactam xx. apponitur, vt infra dicemus.

Epactę cur in Calẽdario diſpoſitæ ſint ordine retrogrado.

Epactæ quo pacto in Calendario diſponantur.

VT autem Epactæ rectè Nouilunia indicent, adhibenda erit in earum deſcriptione hæc cautio. In ſecunda collocatione triginta Epactarum; Itemque in quarta, ſexta, octaua, decima, ac duodecima, eidem diei, nimirum 5. Februarij; 5. Aprilis; 3. Iunij; 1. Auguſti; 29. Septembris; & 27. Nouembris (in quos dies incidit Epacta xxv. ex ſuperiore diſpoſitione) duæ hæ Epactæ xxv. xxiiij. ſimul aſcribantur. Ex qua re efficitur, vt poſt duodecimam inſcriptionem Epactarum ſuperſint 11. dies in Decembri, quibus iterum hæ Epactæ, ✳. xxix. xxviij. xxvij. xxvj. xxv. xxiiij. xxiij. xxij. xxj. xx. præfiguntur, quæ videlicet prioribus vndecim diebus Ianuarij appoſitæ ſunt; Omnes verò 30. Epactæ duodecies inſcriptæ occupent dies duntaxat 354. quot anno Lunari communi contineri diximus; adeo vt Epactæ in Calendario ſeruare non poſſint rationem Cycli, ſic vt Epacta primi diei Ianuarij ſit proxime minor, quàm ea, quæ vltimo diei Decembris, qui videlicet primum diem Ianuarij antecedit, aſcripta eſt: ſed earum ordo retrogradus ceſſet in fine anni, & denuo incipiat in principio anni ab Epacta ✳. vt prius.

QVOD ſi duæ Epactæ in ſex locis Calendarij eidẽ diei non apponerẽtur, ſed ſingulę ordine retrogrado ſe mutuo cõſequerẽtur, fierẽt oẽs 12. Lunationes cuiuſque Epactę 30. dierũ, oẽsq; Epactæ duodecies repetitæ occuparẽt 360. dies, qui numerus annũ Lunarẽ cõem ſex dieb. ſuperat,

Cur in ſex locis Calendarij eidẽ diei duæ Epactæ aſcribantur.

Lunationes fieri alternas 30. & 29 dierum, ob appositionē duarū Epactarū ad eundem diem in sex locis Calēdarij.

quod est absurdū. Vt igitur Lunationes existant alternis 30. & 29. dierum, necesse est sex locis binas Epactas simul ponere. Ita namque fiet, vt Lunationes constituantur alternæ 30. & 29. dierum. Cum enim Epacta xxiiij. cum alijs eam insequentibus ascenderit in Februario, verbi gratia, vna die supra locum suum naturalem versus mensis initium, propter duarum Epactarum xxv. xxiiij. eidem diei 5. adscriptionem, efficitur, vt Lunationes incipientes à 30. Epactis Epactam xxiiij. vna cum xxv. eidem diei ascriptam antecedentibus, vt ab Epactis xxiiij. xxiij. xxij. & a cæteris mensis Ianuarij, vsque ad Epactam xxv. Februarij, contineant dies tantummodo 29. Quod idem dictum volumus de Lunationibus earundem 30. Epactarum, quæ in alijs quinque locis Calendarij Epactam xxiiij. eidem diei cum Epacta xxv. ascriptam antecedunt.

Cur Epacta 25. alio charactere, coloreve scribenda sit supra aliā Epactam 25. in sex locis Calēdarij

DEINDE quoniam accidit nonnunquam, vt in vno eodemque Cyclo decennouennali vtraque harum Epactarum xxv. xxiiij. in vsu sit, vt infra patebit, scribenda erit Epacta 25. alio charactere, vel colore, ad Epactam xxvj. in sex illis locis, in quibus simul positæ sunt Epactæ xxv. xxiiij. In alijs autem locis ad Epactam xxv. scribenda est eadem Epacta 25. alio etiam charactere, vel colore. Nisi enim hoc fiat, continget, vt in vno & eodem Cyclo decennouennali, in quo vtraque Epacta xxv. xxiiij. est in vsu, duæ Lunationes sexies in anno incidant in vnum eundemque diem, & eidem diei duo aurei numeri ascribantur, ij nimirum, qui in tabula expansa, de qua sequenti Cap. dicturi sumus, duabus illis Epactis suprapositi sunt: quod est absurdum, & contra rationem Cycli decennouennalis: cum Nouilunia, vt supra ostendimus, ad eosdem dies, nisi post 19. annos elapsos, redire non possint.

Propter Epactā 25. diuerso colore, charactereve scriptā nō posse in eodem cyclo decēnouēnali duo Nouilunia in eūdem diem incidere.

HOC autem incommodum vitatur omnino per Epactam xxv. 25. bis in sex locis Calendarij diuersis characteribus, coloribusve inscriptam. Nam quotiescunque in aliquo Cyclo decennouennali Epacta xxv. currit simul cum aureo numero maiore, quàm 11. quales sunt posteriores hi octo aurei numeri 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. erit quidem in eodem tunc Cyclo Epacta xxiiij. etiam in vsu: Sed si tunc assumatur Epacta 25. diuerso charactere, aut colore notata, quæ in sex illis locis è regione Epactæ xxvj. locatur, non poterunt duo aurei numeri, aut duo Nouilunia, in eundem diem incidere; cum Epacta 25. diuerso illo charactere, siue colore notata, & Epacta xxiiij. duos semper dies diuersos in singulis mensibus occupent. Quando autem in Cyclo aliquo decennouennali Epacta xxv. una cum aureo numero non maiore quàm 11. currit, cuiusmodi sunt primi hi undecim aurei numeri 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. nunquā accidet, ut in eodē Cyclo Epacta xxiiij. cum xxv. sit in usu. Quocirca assumenda tunc erit Epacta xxv. quæ in sex illis locis eidem diei cum Epacta xxiiij. ascribitur: quia cum Epacta xxiiij. in eodem tunc Cyclo in vsu non sit, periculum esse non potest, vt intra eundem Cyclum decennouennalem bis eodem die Nouilunium contingat. Eodem pacto, etsi Epacta 25. diuerso colore,

lore, vel charactere insignita ponatur in sex diuersis locis è regione Epactæ xxvj. ad eundem diem, non tamen idcirco duo Nouilunia in eundem illum diem incident ante 19. annos transactos: quia currente Epacta xxv. cum aureo numero maiore quàm 11. (quo solum tempore Epacta illa 25. diuersi coloris, aut characteris vsurpatur, vt diximus) nunquam in eodem Cyclo Epacta xxvj. ad Nouilunia inuestigan da adhibebitur. Atque hæc omnia ex tabula expansa Epactarum, de qua paulo infra agemus, perspicua fient. Ibi enim in octo lineis, quibus literæ maiusculæ N, E, B, & minusculæ r, n, k, e, b, præfixæ sunt, (singulæ autem lineæ illius tabulæ singulos Cyclos decennouennales exhibent, vt postea intelligetur) reperies Epactam 25. diuerso notatam charactere colorevc, sub octo hisce aureis numeris maioribus, 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. Epactam verò xxiiij. sub 11. his minoribus, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. nunquam autem Epactam xxvj. In aliis verò 22. lineis, in quibus Epacta xxv. sub minoribus vndecim aureis numeris scribitur, inuenies quidem aliquando etiam Epactam xxvj. nunquam tamen simul occurrere conspicies Epactam xxiiij. Quamobrem si assumatur modo Epacta xxv. quæ è regione Epactæ xxiiij. locatur, modo Epacta 25. alterius characteris, vel coloris, quæ è regione Epactæ xxvj. collocata est, (habita nimirum ratione minoris, maiorisve aurei numeri, cum quò simul currit, vt paulo ante diximus) fieri nullo modo potest, vt intra eundē Cyclum decennouennalem duo Nouilunia in vnum eundemque diem pariter incidant, licet in sex locis supra enumeratis è regione eiusdem diei Epactæ xxv. & xxiiij. positæ sint, & Epacta 25. alterius coloris, characterisve eidem quoque diei cum Epacta xxvj. ascripta.

VERVM Epactam xxiiij. non posse esse in vsu, quando Epacta xxv. cum aliquo aureo numero minore quā 12. siue non maiore quā 11. currit, sed tunc solum, quando cum aureo numero maiore quàm 11. concurrit. Item Epactam xxvj. non vsurpari, cum Epacta 25. currit simul cum aureo numero maiore quàm 11. clarissime quoque ex collocatione aureorum numerorum, atque Epactarum in Calendario colligitur. Quoniam enim vt supra diximus, minorem aureum numerum sequitur maior in Calendario non proximè, sed vno die interiecto, fit, vt si in Ianuario v. g. è regione diei 6. vbi ponitur Epacta xxv. scribatur aureus numerus quilibet minor quàm 12. cum quo Epacta xxv. simul currere ponatur, aureus numerus maior sequens scribendus sit ad diē 8. Ianuarij, relicto die 7. vacuo; adeò vt in eo Cyclo decennouennali nullum Nouilunium die 7. contingere possit. Quare in eodem Cyclo Epacta xxiiij. quæ proxime sub xxv. posita est, vsui nullo pacto esse potest: alias Nouilunium in 7. diem Ianuarij incidere. Rursus quia maiorem aureum numerum in Calendario proxime insequitur minor, vt supra dictum est, efficitur, vt si è regione eiusdem diei 6. Ianuarij, cui Epacta xxv. præfixa est, adscribatur aureus numerus quilibet maior quàm 11. cum quo Epacta 25. currere ponatur, aureus numerus subsequens

Cur in eodē Cyclo Epact. xxiiij. non usurpetur, quando Epacta xxv. & aureus nō merus nō maior quàm 11. concurrunt. Item cur Epacta xxvj. in usu non sit in eodem cyclo, quando Epacta 25. & aureus numerus maior, quam 11. concurrunt.

sequens scribendus sit ad diem 7. Ianuarij, proxime post illum maiorem, ita vt in eo Cyclo Nouilunium contingere possit die 7. Quapropter in eodem Cyclo Epacta xxiiij. proxime sub 25. posita, Nouilunium indicabit, ac proinde vsui futura erit. Quoniam verò maiorem aureum numerum antecedit minor non proxime, sed vno die relicto vacuo, efficitur, vt aureus numerus antecedens illum maiorem, cum quo Epacta 25. currere ponitur, collocandus sit ad diem 4. ita vt die 5. nullum tunc contingat Nouilunium. Quocirca Epacta xxvj. diei 5. adscripta nulla ratione tunc vsui esse potest, ne Noulunium in eo Cyclo in diem 5. Ianuarij cadat.

Epactam 25. diuersi coloris, characterisve è regione Epactæ xxvj. positam non perturbare Lunationes.

HÆC porrò anticipatio Epactæ 25. alterius coloris, vel characteris in Calendario tantum abest, vt Lunationes perturbet, vt eas potius in rectum ordinem redigat. Quoniam enim vnaquæque Lunatio in aliquo priorum 30. dierum Ianuarij terminata, prima est totius anni, vt postea dicemus, fit, vt currente illa Epacta 25. prima Lunatio anni die 5. Ianuarij terminata, efficiatur dierum 30. secunda verò die 3. Februarij finita, dierum tantùm 29. (quæ fieret dierum etiam 30. si Epacta xxv. infra Epactam xxvj. assumeretur.) tertia deinde fiat iterum dierum 30. & quarta dierum 29. &c. vt ordo alternarum Lunationum 30. & 29. dierum postulat: Lunatio quoque tertiadecima, & extraordinaria illius anni (Nam quando Epacta 25. est in vsu, annus Lunaris est Emboliſmicus, vt postea dicetur) fiat 30. dierum, quæ, currente Epacta xxv. eidem diei cum xxiiij. adscripta, foret dierũ duntaxat 29. Denique totidem sint Lunationes 30. dierum, currente Epacta 25. diuersi coloris, characterisve, quot requiruntur, cum alia Epacta xxv. est in vsu: tam enim ibi sunt 7. quàm hic; quanquam aliter ibi, quàm hic, progrediantur. Huc accedit, quod Lunatio Paschalis per Epactam 25. diuersi coloris, aut characteris inuestigata, magis exquisitè medio motui Lunæ respondet. Id quod perspicuum fiet, si Lunationes per aureos numeros maiores quàm 11. indicatæ diligenter cum calculo medij motus Lunæ conferantur. Plerunque enim eas paulo serius, quàm medius Lunæ motus postulat, ab aureis numeis maioribus, quàm 11. ostensas deprehendemus. Quapropter cum Lunatio Paschalis incipiens die 4. Aprilis, quæ ab Epacta 25. diuerso ab alijs charactere, coloreve notata ostenditur, quam semper cum maiore aliquo aureo numero, quam 11. currere supra diximus, incipiat vna die prius, quam si ab Epacta xxv. diei 5. Aprilis adscripta, indicaretur, liquidò constat, Lunationem paschalem, quam prior illa Epacta 25. inchoat, esse magis consentaneam medio motui Lunæ, quàm eam, quæ indicatur ab Epacta xxv. ad diem 5. Aprilis posita, currente cum eodem aureo numero maiore, quo cum illa currit, quòd hæc vno die serius incipiat.

Aequatio mensiũ Lunariũ cur potius facta sit per Epact. xxv. xxiiij simul positas, & per alias.

SED roget quis, cur in æquatione mensium Lunarium, hoc est, in collocatione duarum Epactarum ad vnum eundemque diem in sex locis Calendarij, vt Lunationes constituantur alternis dierum 30. & 29. assum-

assumptæ sint hæ duæ xxv. & xxiiij. positæ è regione diei 5. Februarij; 5. Aprilis; 3. Iunij, 1. Augusti; 29. Septembris; & 27. Nouembris; potius, quàm aliæ duæ, cum æque bene id fieri potuerit in quibuscunque duabus Epactis, præsertim verò in Epactis ✳.& xxix. quæ in fine Ianuarij, & principio Februarij ponuntur, vt nimirum æquatio hæc institueretur, transacto primo mense Lunari 30. dierum, vt factum esse legimus a Iulio Cæsare in Cyclo aurei numeri, vt testatur Paulus Middelburgensis lib. 2. vbi Calendarium Romanum cum Cyclo Lunari Iulij Cæsaris proponit, in quo videmus, adhibitam esse æquationem ad finem Ianuarij, ac Martij in aureis numeris 1. & 9. factumque idem est ab auctore Calendarij noui, vt patet in Compendio nouæ rationis restituendi Calendarij anno 1577. ad Principes Christianos a GREGORIO XIII. transmisso. Ibi enim æquatio Lunæ facta est vltima die Ianuarij, vltima Martij, & 29. Maij, &c. quibus diebus duæ hæ Epactæ ω. & xxix. simul adscriptæ sunt, quarum ω. significat Epactam xxx. aut 0. quemadmodum in nouo Calendario Epacta ✳. & supra eosdem dies è regione Epactæ 1. posita est Epacta ✳. quæ idem significat in eo compendio, quod ω. habetque solum figuram differentem: quemadmodum in nouo Calendario Epacta 25. diuerso charactere, vel colore formata, scripta est supra Epactas xxv. & xxiiij. quæ ad eandem diem ponuntur, habetque superior Epacta 25. ab inferiori xxv. solum figuram, aut colorem discrepantem. Si inquam, ita roget quis, is sciat, electas fuisse potissimum duas hasce Epactas xxv. & xxiiij. ad æquationem Lunæ, quòd hac ratione Lunationes secundum Cyclum 30. Epactarum, præsertim 30. Lunationes Paschales, magis congruentes efficiantur Lunationibus aureorum numerorum Concilij Nicæni, cuius decreta, sanctionesque in omnibus, quoad eius fieri potuit, & vt par fuit, retinuimus. Iisdem enim propemodum locis factam esse æquationem Lunæ videmus per aureos numeros antiqui Calendarij, quibus facta eadem est in Calendario nouo per Epactas xxv. & xxiiij.

DEINDE quemadmodum in illo Cyclo aurei numeri omnes 19. Lunationes paschales continent tantùm dies 29. & prima quidē octauo die Martij, vltima verò quinto Aprilis incipit, ita quoque in nouo hoc Epactarum Cyclo omnes 30. Lunationes paschales eisdem diebus extremis, hoc est, 8. Martij, & 5. Aprilis clauduntur, continentque singulæ 29. dies, exceptis duabus Lunationibus Epactarum 25. & xxiiij. quando 25. (quod rarò accidit) cum aliquo aureo numero ex posterioribus octo, qui maiores sunt, quàm 11. concurrit. Hæ duæ namque solæ sunt 30. dierum: quod mirum videri non debet. Cum enim Patres Nicæni Concilij Nouilunijs paschalibus dies 29. assignauerint, qui ab 8. Martij vsque ad 5. Aprilis numerantur, facile in illis disponi potuerunt 19. aurei numeri ea lege, vt singuli Lunationem conficerent 29. dierum. At cum sint 30. Epactæ, disponi in eisdem illis 29. diebus nullo modo omnes possunt, nisi in vno aliquo die eodem duæ simul

Cur non oēs Lunationes Paschales in nouo Calēdario sint 29. dierum mut in uete ri

mul collocentur, vt factum est in die 5. Aprilis. Ex quo euenit, vt Lunatio Epactæ xxiiij. ac proinde & Epactæ 25. supra xxiiij. positæ, dierum 30. constitueretur; quod non contigisset, si æquatio Lunæ post 5. Aprilis esset adhibita. Sed tunc, vt singulæ Epactæ singulas constituerent Lunationes Paschales, oportuisset Nouilunijs Paschalibus 30. dies tribuere, ita vt vltimum per Epactam xxiiij. monstratum, post 5. Aprilis inciperet: quod adhuc in Ecclesia inauditum est.

QVOD si Lunæ æquatio institueretur in fine Martij, vt in Compendio nouæ rationis restituendi Calendarij significabatur, efficerentur septem Lunationes Paschales 30. dierum, ut in eo Calendario perspicue apparet. Vt igitur Nouilunia Paschalia noui Calendarij eisdem limitibus, quibus a Concilio Nicæno ad nouum usque Calendarium, concluderentur, & duæ solum Paschales Lunationes 30. dies complecterentur, ac proinde minus a consuetudine antiqua Ecclesiæ recederemus, reiecta æquatione illa in eo Compendio descripta, elegimus hanc, quam exposuimus; quippe cum secundum eam deprehendantur Nouilunia omnia, præsertim uero Paschalia, eisdem prorsus diebus tempore Concilij Nicæni contigisse, quibus eadem aurei numeri antiqui Calendarij facta esse demonstrant: quod secundum aliam æquationem Compendij nulla ratione euenit. Idque manifestum cuiuis erit, si Epactas tam Calendarij noui, quàm illius, quod in eo Compendio describitur, in aureos numeros resoluat: quod qua ratione fieri debeat, paulo infra docebimus.

Cur Epacta 19. alio colore, aut charactere ad vltimum diē Decembris è regione Epactæ xx. posita sit.

AD hæc, in fine Decembris iuxta Epactam xx. apponenda quoque est Epacta 19. diuerso ab alijs charactere, uel colore, quæ Nouilunium ostendat ultimo Decembris, quando Epacta xix. & aureus numerus 19. concurrūt: quod in multis annorum millibus semel tantum continget, in triginta uidelicet Cyclis decennouennalibus tabulæ expansæ semel, quando octaua eius linea, cui litera D, maiuscula præfigitur, ut hoc tēpore accidit, est in usu. In ea. n. sola sub aureo numero 19. Epacta xix, scripta est. Epactā aūt 19. vltimo diei Decembris affixam debere eo tempore Nouilunium necessario indicare, hinc planum fiet. Quoniam ad Epactam cum aureo numero 19. currentem, quæcunque illa sit, adijci debent 12. (cum tamen ad alias addantur solùm 11.) vt sequentis anni Epacta formetur, quemadmodum ante correctionem Calēdarij ad vltimam Epactam xxix. cum aureo numero 19. currentem addebantur etiam 12. vt prima Epacta xj. iterum componeretur, cum Cyclus Lunaris id necessario exigat, vt infra docebimus: fit, ut currente Epacta xix. cum aureo numero 19. sequēti anno Epacta sit 1. propterea quod additis 12. ad 19. fiunt 31. abiectisque 30. reliqua est 1. pro Epacta anni sequentis. Quare cum vsus Epactæ 1. incipiat in Ianuario, vbi diei 30. adscripta est; nisi Epacta 19. in fine Decembris repeteretur, vt ab ea iterum Nouilunium inciperet ante Ianuarium, complecteretur Lunatio incipiens 2. die Decembris, vbi Epacta xix. scripta est, dies 59. quot nimirum numerantur à 2. die Decembris

cembris vsque ad 29. Ianuarij; propterea quod in Decembri nulla alia Epacta xix. præter illam, quam vltimo diei adscribendam esse diximus, reperitur, a qua Nouilunium possit incipere, neque in Ianuario alia Epacta 1. ante diem 30. quæ initium Nouilunij exhibeat. Ratio ergo Lunationum, quæ per Cyclum decennouennalem inuestigantur, necessario exigit, vt vel Epacta 19. vltimo die Decembris repetatur, ita vt Lunatio Epactæ xix. die 2. Decembris inchoata contineat dies duntaxat 29. aliaque incipiat vltimo die ab eadem Epacta 19. ac dies 30. comprehendat, quot videlicet numerantur ab vltimo Decembris vsque ad 29. Ianuarij; vel vt Epacta 1. adscribatur primo diei Ianuarij è regione Epactæ *. ita vt Lunatio Epactæ xix. die 2. Decembris incipiens constituatur dierum 30. aliaque primo die Ianuarij ab Epacta 1. incipiens dies 29. duntaxat complectatur; vel certe, vt Epacta 1. reponatur ad vltimum diem Decembris è regione Epactæ xx. loco Epactæ 19. vt inde Lunatio incipiens contineat dies 30. antecedens verò Lunatio ab Epacta xix. quæ diei 2. Decēb. adscripta est, inchoata, dierū efficiatur 29. duntaxat. Quia verò Epactarum distributionem in Calendario a primo die Ianuarij inchoauimus, non videtur consentaneum, vt statim in principio Lunationum æquatio hæc fiat per duas Epactas *. & 1. eidem diei affixas, reiecta est illa æquatio in antecedentem diem, hoc est, in finem Decembris, vbi naturali ordine reponi deberet Epacta 1. si annus a Ianuario non inciperet, quemadmodum etiã in alijs mensibus Epacta 1. supra *. collocata est. Sed quoniam Epacta 1. reperitur quoque iuxta diem 29. Decembris, non visum est illam tam cito in fine Decembris repetere, præsertim cum ea non sequatur proxime ordine retrogrado Epactam xx. fini Decembris appositam. Epactam igitur 19. iuxta illam xx. scribendam esse censuimus, quòd recto ordine se mutuo consequantur hæ duæ Epactæ xx. & 19. in serie 30. Epactarum.

NEQVE verò ex hac descriptione Epactæ 19. iuxta Epactam xx. sequitur, duo Nouilunia intra spatium 19. annorum in eundem illum diem incidere. Nam in eo Cyclo, in quo Epacta xix. cum aureo numero 19. currit, Epacta xx. non est in vsu, vt patet in linea tabulæ expansæ, quam insequenti Cap. reperies, cui litera D, maiuscula præponitur. In ea enim sub aureo numero 19. scripta quidem est Epacta xix. sed Epacta xx. non reperitur inter nouendecim Epactas illius Cycli.

Propter Epactã 19. diuersi coloris, aut characteris vltimo diei Decembris appositã non posse in eodẽ cyclo decennouẽnali duo Nouilunia in eundẽ diem incidere.

ATQVE hæc est dispositio naturalis Cycli triginta Epactarum per dies mensium in Calendario, & quidẽ vnica, demonstrans Nouilunia, Pleniluniaque, atque ætatem Lunæ quotidie quouis tempore proposito, quanquam Nouilunia cogãtur nonnunquam ascendere, aut descendere in Calendario propter Lunæ æquationem necessariò adhibendã, aut propter diem intercalarem ter quolibet spatio quadringentorũ annorum omittẽdũ. Hic enim Cyclus Epactarum ita in Calendario digestus, ppetuus est, & ad quãcunq. anni magnitudinẽ accõmodari põt, si suis tẽporib. debita adhibeatur æquatio, vt proximo Cap. declarabitur.

SED ecce Calendarium nouum cum Epactis per dies menſium ea, quam explicauimus, ratione digeſtis: cui adiunximus Calendarium Compendij, vt omnes intelligant, in noſtro Calendario duas tantum Lunationes Paſchales eſſe dierum 30. illas nimirum, quæ ab Epacta 25. diuerſi characteris, colorisve, & ab Epacta xxiiij. monſtrantur; in Calendario vero Compendij ſeptem Lunationes Paſchales continere dies 30. videlicet illas, quæ ab Epactis *. xxix. xxviij. xxvij. xxvj. xxv. xxiiij. indicantur.

SEQVITVR

CALENDARIVM GREGORIANVM
cum Epactis loco aureorum numerorum per dies menſium digeſtis.

IANVA-

IANVARIVS

	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	*	A	CAL.	1
	xxix	b	iiij	2
	xxviij	c	iij	3
	xxvij	d	Prid.	4
	xxvj	e	NON.	5
25	xxv	f	viij	6
	xiiij	g	vij	7
	xxiij	A	vi	8
	xxij	b	v	9
	xxj	c	iiij	10
	xx	d	iij	11
	xix	e	Prid.	12
	xviij	f	IDIB.	13
	xvij	g	xix	14
	xvj	A	xviij	15
	xv	b	xvij	16
	xiiij	c	xvi	17
	xiij	d	xv	18
	xij	e	xiiij	19
	xj	f	xiij	20
	x	g	xij	21
	ix	A	xi	22
	viij	b	x	23
	vij	c	ix	24
	vj	d	viij	25
	v	e	vij	26
	iiij	f	vi	27
	iij	g	v	28
	ij	A	iiij	29
	j	b	iij	30
	*	c	Prid.	31

FEBRVARIVS

	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	xxix	d	CAL.	1
	xxviij	e	iiii	2
	xxvij	f	iii	3
25	xxvj	g	Prid.	4
xxv	xxiiij	A	NON.	5
	xxiij	b	viii	6
	xxij	c	vii	7
	xxj	d	vi	8
	xx	e	v	9
	xix	f	iiii	10
	xviij	g	iii	11
	xvij	A	Prid.	12
	xvj	b	IDIB.	13
	xv	c	xvi	14
	xiiij	d	xv	15
	xiij	e	xiiii	16
	xij	f	xiii	17
	xj	g	xii	18
	x	A	xi	19
	ix	b	x	20
	viij	c	ix	21
	vij	d	viii	22
	vj	e	vii	23
	v	f	vi	24
	iiij	g	v	25
	iij	A	iiii	26
	ij	b	iii	27
	j	c	Prid.	28

MARTIVS

Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
*	d	CAL.	1
xxix	e	vi	2
xxviij	f	v	3
xxvij	g	iiij	4
xxvj	A	iij	5
25 xxv	b	Prid	6
xxiiij	c	NON.	7
xxiij	d	viij	8
xxij	e	vij	9
xxj	f	vi	10
xx	g	v	11
xix	A	iiij	12
xviij	b	iij	13
xvij	c	Prid.	14
xvj	d	IDIB.	15
xv	e	xvij	16
xiiij	f	xvi	17
xiij	g	xv	18
xij	A	xiiij	19
xi	b	xiij	20
x	c	xij	21
ix	d	xi	22
viij	e	x	23
vij	f	ix	24
vj	g	viij	25
v	A	vij	26
iiij	b	vi	27
iij	c	v	28
ij	d	iiij	29
j	e	iij	30
*	f	Prid.	31

APRILIS

Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
xxix	g	CAL.	1
xxviij	A	iiij	2
xxvij	b	iij	3
25 xxvj	c	Prid.	4
xxv xxiiij	d	NON.	5
xxiij	e	viij	6
xxij	f	vij	7
xxj	g	vi	8
xx	A	v	9
xix	b	iiij	10
xviij	c	iij	11
xvij	d	Prid.	12
xvj	e	IDIB.	13
xv	f	xviij	14
xiiij	g	xvj	15
xiij	A	xvi	16
xij	b	xv	17
xj	c	xiiij	18
x	d	xiij	19
ix	e	xij	20
viij	f	xi	21
vij	g	x	22
vj	A	ix	23
v	b	viij	24
iiij	c	vij	25
iij	d	vi	26
ij	e	v	27
j	f	iiij	28
*	g	iij	29
xxix	A	Prid.	30

MA-

MAIVS

	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	xxviij	b	*CAL.*	1
	xxvij	c	*vi*	2
	xxvj	d	*v*	3
25	xxv	e	*iiii*	4
	xxiiij	f	*iii*	5
	xxiij	g	*Prid.*	6
	xxij	A	*NON.*	7
	xxj	b	*viii*	8
	xx	c	*vii*	9
	xix	d	*vi*	10
	xviij	e	*v*	11
	xvij	f	*iiii*	12
	xvj	g	*iii*	13
	xv	A	*Prid.*	14
	xiiij	b	*IDIB.*	15
	xiij	c	*xvij*	16
	xij	d	*xvi*	17
	xj	e	*xv*	18
	x	f	*xiiii*	19
	ix	g	*xiii*	20
	viij	A	*xii*	21
	vij	b	*xi*	22
	vj	c	*x*	23
	v	d	*ix*	24
	iiij	e	*viii*	25
	iij	f	*vii*	26
	ij	g	*vi*	27
	j	A	*v*	28
	*	b	*iiii*	29
xxix		c	*iii*	30
xxviij		d	*Prid.*	31

IVNIVS

	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	xxvij	e	*CAL.*	1
25	xxvj	f	*iiii*	2
xxv	xxiiij	g	*iii*	3
	xxiiij	A	*Prid.*	4
	xxij	b	*NON.*	5
	xxj	c	*viii*	6
	xx	d	*vii*	7
	xix	e	*vi*	8
	xviiij	f	*v*	9
	xvij	g	*iiii*	10
	xvj	A	*iii*	11
	xv	b	*Prid.*	12
	xiiij	c	*IDIB.*	13
	xiij	d	*xvii*	14
	xij	e	*xvij*	15
	xj	f	*xvi*	16
	x	g	*xv*	17
	ix	A	*xiiii*	18
	viij	b	*xiii*	19
	vij	c	*xii*	20
	vj	d	*xi*	21
	v	e	*x*	22
	iiij	f	*ix*	23
	iij	g	*viii*	24
	ij	A	*vii*	25
	j	b	*vi*	26
	*	c	*v*	27
xxix		d	*iiii*	28
xxviij		e	*iii*	29
xxvij		f	*Prid.*	30

	IVLIVS			
	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	xxvj	g	*CAL.*	1
25	xxv	A	*vi*	2
	xxiiij	b	*v*	3
	xxiij	c	*iiij*	4
	xxij	d	*iij*	5
	xxj	e	*Prid*	6
	xx	f	NON.	7
	xix	g	*viij*	8
	xviij	A	*vii*	9
	xvij	b	*vi*	10
	xvj	c	*v*	11
	xv	d	*iiij*	12
	xiiij	e	*ij*	13
	xiij	f	*Prid.*	14
	xij	g	*IDIB.*	15
	xj	A	*xvij*	16
	x	b	*xvi*	17
	ix	c	*xv*	18
	viij	d	*xiiij*	19
	vij	e	*xij*	20
	vj	f	*x ij*	21
	v	g	*xi*	22
	iiij	A	*x*	23
	iij	b	*ix*	24
	ij	c	*viij*	25
	j	d	*vij*	26
	*	e	*vi*	27
	xxix	f	*v*	28
	xxviij	g	*iiij*	29
	xxvij	A	*iij*	30
25	xxvj	b	*Prid.*	31

	AVGVSTVS			
	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
xxv	xxiiij.	c	*CAL.*	1
	xxiij	d	*iiij*	2
	xxij	e	*ij*	3
	xxj	f	*Prid*	4
	xx	g	NON.	5
	xix	A	*viij*	6
	xviij	b	*vij*	7
	xvij	c	*vi*	8
	xvj	d	*v*	9
	xv	e	*iiij*	10
	xiiij	f	*ij*	11
	xiij	g	*Prid.*	12
	xij	A	*IDIB.*	13
	xi	b	*xix*	14
	x	c	*xviij*	15
	ix	d	*xvij*	16
	viij	e	*xvi*	17
	vij	f	*xv*	18
	vj	g	*xiiij*	19
	v	A	*xij*	20
	iiij	b	*x ij*	21
	iij	c	*xi*	22
	ij	d	*x*	23
	j	e	*ix*	24
	*	f	*viij*	25
	xxix	g	*vij*	26
	xxviij	A	*vi*	27
	xxvij	b	*v*	28
	xxvj	c	*iiij*	29
25	xxv	d	*ij*	30
	xxiiij	e	*Prid.*	31

SEP-

SEPTEMBER

	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	xxiij	f	*CAL.*	1
	xxij	g	*iiij*	2
	xxj	A	*iij*	3
	xx	b	*Prid.*	4
	xix	c	NON.	5
	xviij	d	*viij*	6
	xvij	e	*vij*	7
	xvj	f	*vi*	8
	xv	g	*v*	9
	xiiij	A	*iiij*	10
	xiij	b	*iij*	11
	xij	c	*Prid.*	12
	xi	d	*IDIB.*	13
	x	e	*xviij*	14
	ix	f	*xvij*	15
	viij	g	*xvi*	16
	vij	A	*xv*	17
	vj	b	*xiiij*	18
	v	c	*xij*	19
	iiij	d	*xij*	20
	iij	e	*xi*	21
	ij	f	*x*	22
	j	g	*ix*	23
	*	A	*viij*	24
	xxix	b	*vij*	25
	xxviij	c	*vi*	26
	xxvij	d	*v*	27
25	xxvj	e	*iiij*	28
xxv	xxiiij	f	*iij*	29
	xxiij	g	*Prid.*	30

OCTOBER

	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	xxij	A	*CAL.*	1
	xxj	b	*vi*	2
	xx	c	*v*	3
	xix	d	*iiii*	4
	xviij	e	*iii*	5
	xvij	f	*Prid.*	6
	xvj	g	NON.	7
	xv	A	*viii*	8
	xiiij	b	*vii*	9
	xiij	c	*vi*	10
	xij	d	*v*	11
	xj	e	*iiii*	12
	x	f	*iii*	13
	ix	g	*Prid.*	14
	viij	A	*IDIB.*	15
	vij	b	*xvii*	16
	vj	c	*xvi*	17
	v	d	*xv*	18
	iiij	e	*xiiii*	19
	iij	f	*xiii*	20
	ij	g	*xii*	21
	j	A	*xi*	22
	*	b	*x*	23
	xxix	c	*ix*	24
	xxviij	d	*viii*	25
	xxvij	e	*vii*	26
	xxvj	f	*vi*	27
25	xxv	g	*v*	28
	xxiiij	A	*iiii*	29
	xxiij	b	*iii*	30
	xxij	c	*Prid.*	31

NOVEM-

NOVEMBER

Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
xxj	d	*CAL.*	1
xx	e	*iiii*	2
xix	f	*iii*	3
xviij	g	*Prid.*	4
xvij	A	*NON.*	5
xvj	b	*viii*	6
xv	c	*vii*	7
xiiij	d	*vi*	8
xiij	e	*v*	9
xij	f	*iiii*	10
xj	g	*iii*	11
x	A	*Prid.*	12
ix	b	*IDIB.*	13
viij	c	*xviii*	14
vij	d	*xvii*	15
vj	e	*xvi*	16
v	f	*xv*	17
iiij	g	*xiiii*	18
iij	A	*xiii*	19
ij	b	*xii*	20
j	c	*xi*	21
✱	d	*x*	22
xxix	e	*ix*	23
xxviij	f	*viii*	24
xxvij	g	*vii*	25
xxvj	A	*vi*	26
xxv	b	*v*	27
xxiij	c	*iiii*	28
xxij	d	*iii*	29
xxj	e	*Prid.*	30

DECEMBER

Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
xx	f	*CAL.*	1
xix	g	*iiii*	2
xviij	A	*iii*	3
xvij	b	*Prid.*	4
xvj	c	*NON.*	5
xv	d	*viii*	6
xiiij	e	*vii*	7
xiij	f	*vi*	8
xij	g	*v*	9
xj	A	*iiii*	10
x	b	*iii*	11
ix	c	*Prid.*	12
viij	d	*IDIB.*	13
vij	e	*xix*	14
vj	f	*xviii*	15
v	g	*xvii*	16
iiij	A	*xvi*	17
iij	b	*xv*	18
ij	c	*xiiii*	19
j	d	*xiii*	20
✱	e	*xii*	21
xxix	f	*xi*	22
vxviij	g	*x*	23
xxvij	A	*ix*	24
xxvj	b	*viii*	25
xxv	c	*vii*	26
xxiiij	d	*vi*	27
xxiij	e	*v*	28
xxij	f	*iiii*	29
xxj	g	*iii*	30
xx	A	*Prid.*	31

SE-

SEQVITVR

CALENDARIVM COMPENDII NOVAE rationis restituendi Calendarij ad Principes Christianos a Gregorio xiij transmissi.

MARTIVS

Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
*	d	CAL.	1
xxix	e	vi	2
xxviij	f	v	3
xxvij	g	iiij	4
xxvj	A	iij	5
25 xxv	b	Prid	6
xxiiij	c	NON.	7
xxiij	d	viij	8
xxij	e	vij	9
xxj	f	vi	10
xx	g	v	11
xix	A	iiij	12
xviij	b	iij	13
xvij	c	Prid.	14
xvj	d	IDIB.	15
xv	e	xvij	16
xiiij	f	xvi	17
xiij	g	xv	18
xij	A	xiiij	19
xi	b	xiij	20
x	c	xij	21
ix	d	xi	22
viij	e	x	23
vij	f	ix	24
vj	g	viij	25
v	A	vij	26
iiij	b	vi	27
iij	c	v	28
ij	d	iiij	29
j	e	iij	30
*	f	Prid.	31

APRILIS

Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
xxix	g	CAL.	1
xxviij	A	iiij	2
xxvij	b	iij	3
25 xxvj	c	Prid.	4
xxv xxiiij	d	NON.	5
xxiij	e	viij	6
xxij	f	vij	7
xxj	g	vi	8
xx	A	v	9
xix	b	iiij	10
xviij	c	iij	11
xvij	d	Prid.	12
xvj	e	IDIB.	13
xv	f	xviij	14
xiiij	g	xvj	15
xiij	A	xvi	16
xij	b	xv	17
xj	c	xiiij	18
x	d	xiij	19
ix	e	xij	20
viij	f	xi	21
vij	g	x	22
vj	A	ix	23
v	b	viij	24
iiij	c	vij	25
iij	d	vi	26
ij	e	v	27
j	f	iiij	28
*	g	iij	29
xxix	A	Prid.	30
		*	

MA-

MAIVS

	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	xxviij	b	*CAL.*	1
	xxvij	c	*vi*	2
	xxvj	d	*v*	3
25	xxv	e	*iiii*	4
	xxiiij	f	*iii*	5
	xxiij	g	*Prid.*	6
	xxij	A	*NON.*	7
	xxj	b	*viii*	8
	xx	c	*vii*	9
	xix	d	*vi*	10
	xviij	e	*v*	11
	xvij	f	*iiii*	12
	xvj	g	*iii*	13
	xv	A	*Prid.*	14
	xiiij	b	*IDIB.*	15
	xiij	c	*xvij*	16
	xij	d	*xvi*	17
	xj	e	*xv*	18
	x	f	*xiiii*	19
	ix	g	*xiii*	20
	viij	A	*xii*	21
	vij	b	*xi*	22
	vj	c	*x*	23
	v	d	*ix*	24
	iiij	e	*viii*	25
	iij	f	*vii*	26
	ij	g	*vi*	27
	j	A	*v*	28
	✱	b	*iiii*	29
	xxix	c	*iii*	30
	xxviij	d	*Prid.*	31

IVNIVS

	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	xxvij	e	*CAL.*	1
25	xxvj	f	*iiii*	2
xxv	xxiiij	g	*iii*	3
	xxiiij	A	*Prid.*	4
	xxij	b	*NON.*	5
	xxj	c	*viii*	6
	xx	d	*vii*	7
	xix	e	*vi*	8
	xviij	f	*v*	9
	xvij	g	*iiii*	10
	xvj	A	*iii*	11
	xv	b	*Prid.*	12
	xiiij	c	*IDIB.*	13
	xiij	d	*xvii*	14
	xij	e	*xvij*	15
	xj	f	*xvi*	16
	x	g	*xv*	17
	ix	A	*xiiii*	18
	viij	b	*xiii*	19
	vij	c	*xii*	20
	vj	d	*xi*	21
	v	e	*x*	22
	iiij	f	*ix*	23
	iij	g	*viii*	24
	ij	A	*vii*	25
	j	b	*vi*	26
	✱	c	*v*	27
	xxix	d	*iiii*	28
	xxviij	e	*iii*	29
	xxvij	f	*Prid.*	30

IVLIVS

	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	xxvj	g	*CAL.*	1
25	xxv	A	*vi*	2
	xxiiij	b	*v*	3
	xxiij	c	*iiij*	4
	xxij	d	*ij*	5
	xxj	e	*Prid*	6
	xx	f	NON.	7
	xix	g	*viij*	8
	xviij	A	*vii*	9
	xvij	b	*vi*	10
	xvj	c	*v*	11
	xv	d	*iiij*	12
	xiiij	e	*ij*	13
	xiij	f	*Prid.*	14
	xij	g	*IDIB.*	15
	xj	A	*xvij*	16
	x	b	*xvi*	17
	ix	c	*xv*	18
	viij	d	*xiiij*	19
	vij	e	*xiij*	20
	vj	f	*xij*	21
	v	g	*xi*	22
	iiij	A	*x*	23
	iij	b	*ix*	24
	ij	c	*viij*	25
	j	d	*vij*	26
	*	e	*vi*	27
	xxix	f	*v*	28
	xxviij	g	*iiij*	29
	xxvij	A	*ij*	30
25	xxvj	b	*Prid.*	31

AVGVSTVS

	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
xxv	xxiiij.	c	*CAL.*	1
	xxiij	d	*iiij*	2
	xxij	e	*ij*	3
	xxj	f	*Prid*	4
	xx	g	NON.	5
	xix	A	*viij*	6
	xviij	b	*vij*	7
	xvij	c	*vi*	8
	xvj	d	*v*	9
	xv	e	*iiij*	10
	xiiij	f	*ij*	11
	xiij	g	*Prid.*	12
	xij	A	*IDIB.*	13
	xi	b	*xix*	14
	x	c	*xviij*	15
	ix	d	*xvij*	16
	viij	e	*xvi*	17
	vij	f	*xv*	18
	vj	g	*xiiij*	19
	v	A	*xiij*	20
	iiij	b	*xij*	21
	iij	c	*xi*	22
	ij	d	*x*	23
	j	e	*ix*	24
	*	f	*viij*	25
	xxix	g	*vij*	26
	xxviij	A	*vi*	27
	xxvij	b	*v*	28
	xxvj	c	*iiij*	29
25	xxv	d	*ij*	30
	xxiiij	e	*Prid.*	31

SEP-

SEPTEMBER				OCTOBER			
Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
xxiiij	f	*CAL.*	1	xxij	A	*CAL.*	1
xxij	g	*iiij*	2	xxj	b	*vi*	2
xxj	A	*iij*	3	xx	c	*v*	3
xx	b	*Prid.*	4	xix	d	*iiii*	4
xix	c	*NON.*	5	xviiij	e	*iii*	5
xviiij	d	*viij*	6	xvij	f	*Prid.*	6
xvij	e	*vij*	7	xvj	g	*NON.*	7
xvj	f	*vi*	8	xv	A	*viii*	8
xv	g	*v*	9	xiiij	b	*vii*	9
xiiij	A	*iiij*	10	xiij	c	*vi*	10
xiij	b	*iij*	11	xij	d	*v*	11
xij	c	*Prid.*	12	xj	e	*iiii*	12
xi	d	*IDIB.*	13	x	f	*iii*	13
x	e	*xviij*	14	ix	g	*Prid.*	14
ix	f	*xvij*	15	viij	A	*IDIB.*	15
viij	g	*xvi*	16	vij	b	*xvii*	16
vij	A	*xv*	17	vj	c	*xvi*	17
vj	b	*xiiij*	18	v	d	*xv*	18
v	c	*xiij*	19	iiij	e	*xiiii*	19
iiij	d	*xij*	20	iij	f	*xiii*	20
iij	e	*xi*	21	ij	g	*xii*	21
ij	f	*x*	22	j	A	*xi*	22
j	g	*ix*	23	*	b	*x*	23
*	A	*viij*	24	xxix	c	*ix*	24
xxix	b	*vij*	25	xxviij	d	*viii*	25
xxviij	c	*vi*	26	xxvij	e	*vii*	26
xxvij	d	*v*	27	xxvj	f	*vi*	27
25 xxvj	e	*iiij*	28	25 xxv	g	*v*	28
xxv xxiiij	f	*iij*	29	xxiiij	A	*iiii*	29
xxiij	g	*Prid.*	30	xxiij	b	*iii*	30
				xxij	c	*Prid.*	31

NOVEM-

NOVEMBER

	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	xxj	d	*CAL.*	1
	xx	e	*iiii*	2
	xix	f	*iii*	3
	xviij	g	*Prid.*	4
	xvij	A	NON.	5
	xvj	b	*viii*	6
	xv	c	*vii*	7
	xiiij	d	*vi*	8
	xiij	e	*v*	9
	xij	f	*iiii*	10
	xj	g	*iii*	11
	x	A	*Prid.*	12
	ix	b	*IDIB.*	13
	viij	c	*xviii*	14
	vij	d	*xvii*	15
	vj	e	*xvi*	16
	v	f	*xv*	17
	iiij	g	*xiiii*	18
	iij	A	*xiii*	19
	ij	b	*xii*	20
	j	c	*xi*	21
	✱	d	*x*	22
	xxix	e	*ix*	23
	xxviij	f	*viii*	24
	xxvij	g	*vii*	25
25	xxvj	A	*vi*	26
xxv	xxiiij	b	*v*	27
	xxiij	c	*iiii*	28
	xxij	d	*iii*	29
	xxj	e	*Prid.*	30

DECEMBER

	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	xx	f	*CAL.*	1
	xix	g	*iiii*	2
	xviij	A	*iii*	3
	xvij	b	*Prid.*	4
	xvj	c	NON.	5
	xv	d	*viii*	6
	xiiij	e	*vii*	7
	xiij	f	*vi*	8
	xij	g	*v*	9
	xj	A	*iiii*	10
	x	b	*iii*	11
	ix	c	*Prid.*	12
	viij	d	*IDIB.*	13
	vij	e	*xix*	14
	vj	f	*xviii*	15
	v	g	*xvii*	16
	iiij	A	*xvi*	17
	iij	b	*xv*	18
	ij	c	*xiiii*	19
	j	d	*xiii*	20
	✱	e	*xii*	21
	xxix	f	*xi*	22
	vxviij	g	*x*	23
	xxvij	A	*ix*	24
	xxvj	b	*viii*	25
25	xxv	c	*vii*	26
	xxiiij	d	*vi*	27
	xxiij	e	*v*	28
	xxij	f	*iiii*	29
	xxj	g	*iii*	30
19	xx	A	*Prid.*	31

SE-

SEQVITVR

CALENDARIVM COMPENDII NOVAE rationis restituendi Calendarij ad Principes Christianos a Gregorio xiij transmissi.

	IANVARIVS			
	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
*	ω	A	*CAL.*	1
	xxix	b	*iiij*	2
	xxviij	c	*ij*	3
	xxvij	d	*Prid.*	4
	xxvj	e	NON.	5
	xxv	f	*viij*	6
	xxiiij	g	*vii*	7
	xxiij	A	*vi*	8
	xxij	b	*v*	9
	xxj	c	*iiij*	10
	xx	d	*iij*	11
	xix	e	*Prid.*	12
	xviij	f	*IDIB.*	13
	xvij	g	*xix*	14
	xvj	A	*xviii*	15
	xv	b	*xvii*	16
	xiiij	c	*xvi*	17
	xiij	d	*xv*	18
	xij	e	*xiiij*	19
	xi	f	*xiij*	20
	x	g	*xij*	21
	ix	A	*xi*	22
	viij	b	*x*	23
	vij	c	*ix*	24
	vj	d	*viij*	25
	v	e	*vij*	26
	iiij	f	*vi*	27
	iij	g	*v*	28
	ij	A	*iiij*	29
	j	b	*iij*	30
*	xxix	c	*Prid.*	31
ω				

	FEBRVARIVS			
	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	xxviij	d	*CAL.*	1
	xxvij	e	*iiij*	2
	xxvj	f	*ij*	3
	xxv	g	*Prid.*	4
	xxiiij	A	NON.	5
	xxiij	b	*viij*	6
	xxij	c	*vij*	7
	xxj	d	*vi*	8
	xx	e	*v*	9
	xix	f	*iiij*	10
	xviij	g	*ij*	11
	xvij	A	*Prid.*	12
	xvj	b	*IDIB.*	13
	xv	c	*xvi*	14
	xiiij	d	*xv*	15
	xiij	e	*xiiij*	16
	xij	f	*xiij*	17
	xi	g	*xij*	18
	x	A	*xi*	19
	ix	b	*x*	20
	viij	c	*ix*	21
	vii	d	*viij*	22
	vj	e	*vij*	23
	v	f	*vi*	24
	iiij	g	*v*	25
	iij	A	*iiij*	26
	ij	b	*iij*	27
	j	c	*Prid.*	28

MARTIVS

	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
*	ω	d	CAL.	1
	xxix	e	vi	2
	xxviij	f	v	3
	xxvij	g	iiij	4
	xxvj	A	iij	5
	xxv	b	Prid	6
	xxiiij	c	NON.	7
	xxiij	d	viij	8
	xxij	e	vij	9
	xxj	f	vi	10
	xx	g	v	11
	xix	A	iiij	12
	xviij	b	iij	13
	xvij	c	Prid.	14
	xvj	d	IDIB.	15
	xv	e	xvij	16
	xiiij	f	xvi	17
	xiij	g	xv	18
	xij	A	xiiij	19
	xi	b	xiij	20
	x	c	xij	21
	ix	d	xi	22
	viij	e	x	23
	vij	f	ix	24
	vj	g	viij	25
	v	A	vij	26
	iiij	b	vi	27
	iij	c	v	28
	ij	d	iiij	29
*	j	e	iij	30
ω	xxix	f	Prid.	31

APRILIS

Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
xxviij	g	CAL.	1
xxvij	A	iiij	2
xxvj	b	iij	3
xxv	c	Prid.	4
xxiiij	d	NON.	5
xxiij	e	viij	6
xxij	f	vij	7
xxj	g	vi	8
xx	A	v	9
xix	b	iiij	10
xviij	c	iij	11
xvij	d	Prid.	12
xvj	e	IDIB.	13
xv	f	xviij	14
xiiij	g	xvij	15
xiij	A	xvi	16
xij	b	xv	17
xj	c	xiiij	18
x	d	xiij	19
ix	e	xij	20
viij	f	xi	21
vij	g	x	22
vj	A	ix	23
v	b	viij	24
iiij	c	vij	25
iij	d	vi	26
ij	e	v	27
j	f	iiij	28
* ω	g	iij	29
xxix	A	Prid.	30

MAIVS			
Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
xxviij	b	*CAL.*	1
xxvij	c	*vi*	2
xxvj	d	*v*	3
xxv	e	*iiij*	4
xxiiij	f	*iij*	5
xxiij	g	*Prid.*	6
xxij	A	NON.	7
xxj	b	*viij*	8
xx	c	*vij*	9
xix	d	*vi*	10
xviij	e	*v*	11
xvij	f	*iiij*	12
xvj	g	*iij*	13
xv	A	*Prid.*	14
xiiij	b	*IDIB.*	15
xiij	c	*xvij*	16
xij	d	*xvi*	17
xi	e	*xv*	18
x	f	*xiiij*	19
ix	g	*xiij*	20
viij	A	*xij*	21
vij	b	*xi*	22
vj	c	*x*	23
v	d	*ix*	24
iiij	e	*viij*	25
iij	f	*vij*	26
ij	g	*vi*	27
* j	A	*v*	28
ꝏ xxix	b	*iiij*	29
xxviij	c	*iij*	30
xxvij	d	*Prid.*	31

IVNIVS			
Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
xxvj	e	*CAL.*	1
xxv	f	*iiij*	2
xxiiij	g	*iij*	3
xxiiij	A	*Prid.*	4
xxij	b	NON.	5
xxj	c	*viij*	6
xx	d	*vij*	7
xix	e	*vi*	8
xviii	f	*v*	9
xvij	g	*iiij*	10
xvj	A	*iij*	11
xv	b	*Prid.*	12
xiiij	c	*IDIB.*	13
xiij	d	*xviij*	14
xij	e	*xvii*	15
xi	f	*xvi*	16
x	g	*xv*	17
ix	A	*xiiij*	18
viij	b	*xiij*	19
vii	c	*xij*	20
vj	d	*xi*	21
v	e	*x*	22
iiij	f	*ix*	23
iij	g	*viij*	24
ij	A	*vij*	25
j	b	*vi*	26
* ꝏ	c	*v*	27
xxix	d	*iiii*	28
xxviij	e	*iii*	29
xxvij	f	*Prid.*	30

IVLIVS			
Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
xxvj	g	CAL.	1
xxv	A	vi	2
xxiiij	b	v	3
xxiij	c	iiii	4
xxij	d	iii	5
xxj	e	Prid.	6
xx	f	NON.	7
xix	g	viii	8
xviij	A	vii	9
xvij	b	vi	10
xvj	c	v	11
xv	d	iiii	12
xiiij	e	iii	13
xiij	f	Prid.	14
xij	g	IDIB.	15
xj	A	xvij	16
x	b	xvi	17
ix	c	xv	18
viij	d	xiiii	19
vij	e	xiii	20
vj	f	xii	21
v	g	xi	22
iiij	A	x	23
iij	b	ix	24
ij	c	viii	25
* j	d	vii	26
ω xxix	e	vi	27
xxviij	f	v	28
xxvij	g	iiii	29
xxvj	A	iii	30
xxv	b	Prid.	31

AVGVSTVS			
Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
xxiiij	c	CAL.	1
xxiij	d	iiii	2
xxij	e	iii	3
xxj	f	Prid.	4
xx	g	NON.	5
xix	A	viii	6
xviij	b	vii	7
xvij	c	vi	8
xvj	d	v	9
xv	e	iiii	10
xiiij	f	iii	11
xiij	g	Prid.	12
xij	A	IDIB.	13
xj	b	xix	14
x	c	xviii	15
ix	d	xvii	16
viij	e	xvi	17
vij	f	xv	18
vj	g	xiiii	19
v	A	xiii	20
iiij	b	xii	21
iij	c	xi	22
ij	d	x	23
j	e	ix	24
* ω	f	viii	25
xxix	g	vii	26
xxviij	A	vi	27
xxvij	b	v	28
xxvj	c	iiii	29
xxv	d	iii	30
xx iiii	e	Prid.	31

SEP-

SEPTEMBER

Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
xxiij	f	*CAL.*	1
xxij	g	*iiii*	2
xxj	A	*iii*	3
xx	b	*Prid.*	4
xix	c	*NON.*	5
xviij	d	*viii*	6
xvij	e	*vii*	7
xvj	f	*vi*	8
xv	g	*v*	9
xiiij	A	*iiii*	10
xiij	b	*iii*	11
xij	c	*Prid.*	12
xj	d	*IDIB.*	13
x	e	*xviii*	14
ix	f	*xvij*	15
viij	g	*xvi*	16
vij	A	*xv*	17
vj	b	*xiiii*	18
v	c	*xiii*	19
iiij	d	*xii*	20
iij	e	*xi*	21
ij	f	*x*	22
✱ j	g	*ix*	23
∞ xxix	A	*viii*	24
xxviij	b	*vii*	25
xxvij	c	*vi*	26
xxvj	d	*v*	27
xxv	e	*iiii*	28
xxiiij	f	*iii*	29
xxiij	g	*Prid.*	30

OCTOBER

Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
xxij	A	*CAL.*	1
xxj	b	*vi*	2
xx	c	*v*	3
xix	d	*iiii*	4
xviij	e	*iii*	5
xvij	f	*Prid.*	6
xvj	g	*NON.*	7
xv	A	*viii*	8
xiiij	b	*vii*	9
xiij	c	*vi*	10
xij	d	*v*	11
xj	e	*iiii*	12
x	f	*iii*	13
ix	g	*Prid.*	14
viij	A	*IDIB.*	15
vij	b	*xvii*	16
vj	c	*xvi*	17
v	d	*xv*	18
iiij	e	*xiiii*	19
iij	f	*xiii*	20
ij	g	*xii*	21
j	A	*xi*	22
✱ ∞	b	*x*	23
xxix	c	*ix*	24
xxviij	d	*viii*	25
xxvij	e	*vii*	26
xxvj	f	*vi*	27
xxv	g	*v*	28
xxiiij	A	*iiii*	29
xxiij	b	*iii*	30
xxij	c	*Prid.*	31

NO-

NOVEMBER

Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
xxj	d	*CAL.*	1
xx	e	*iiii*	2
xix	f	*iii*	3
xviij	g	*Prid.*	4
xvij	A	NON.	5
xvj	b	*viii*	6
xv	c	*vii*	7
xiiij	d	*vi*	8
xiij	e	*v*	9
xij	f	*iiii*	10
xj	g	*iii*	11
x	A	*Prid.*	12
ix	b	*IDIB.*	13
viij	c	*xviii*	14
vij	d	*xvii*	15
vj	e	*xvi*	16
v	f	*xv*	17
iiij	g	*xiiii*	18
iij	A	*xiii*	19
ij	b	*xii*	20
* j	c	*xi*	21
ω xxix	d	*x*	22
xxviij	e	*ix*	23
xxvij	f	*viii*	24
xxvj	g	*vii*	25
xxv	A	*vi*	26
xxiiij	b	*v*	27
xxiij	c	*iiii*	28
xxij	d	*iii*	29
xxj	e	*Prid.*	30

DECEMBER

Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
xx	f	*CAL.*	1
xix	g	*iiii*	2
xviij	A	*iii*	3
xvij	b	*Prid.*	4
xvj	c	NON.	5
xv	d	*viii*	6
xiiij	e	*vii*	7
xiij	f	*vi*	8
xij	g	*v*	9
xj	A	*iiii*	10
x	b	*iii*	11
ix	c	*Prid.*	12
viij	d	*IDIB.*	13
vij	e	*xix*	14
vj	f	*xviii*	15
v	g	*xvii*	16
iiij	A	*xvi*	17
iij	b	*xv*	18
ij	c	*xiiii*	19
j	d	*xiii*	20
* ω	e	*xii*	21
xxix	f	*xi*	22
vxviij	g	*x*	23
xxvij	A	*ix*	24
xxvj	b	*viii*	25
xxv	c	*vii*	26
xxiiij	d	*vi*	27
xxiij	e	*v*	28
xxij	f	*iiii*	29
xxj	g	*iii*	30
19 xx	A	*Prid.*	31

DESCRI-

Quo nũ ex Epactis in Calendario dispositis Nouilunia ex usu Ecclesiæ inuestigentur.

DESCRIPTIS 30. Epactis in Calendario eo ordine, quem exposuimus, pronunciabitur Luna prima, hoc est, Nouilunium ex vsu Ecclesia accidet illis diebus in quolibet anno proposito, quibus Epacta illius anni adscripta est, quemadmodum ante correctionem Nouilunium ab Ecclesia fieri dicebatur illis diebus in quouis anno, quibus appositus erat aureus numerus illius anni.

ATQVE hæ 30. Epactæ Nouilunia indicabunt in perpetuum, nulla prorsus facta earum mutatione in Calendario, licet propter omissionem diei intercalaris in centesimis annis Nouilunia deorsum, hoc est, versus fines mensium deuoluantur, siue sursum, id est, versus mensium initia post quoslibet annos $312\frac{1}{2}$. progrediantur: quod aurei numeri præstare non possunt, nisi varijs modis in Calendario disponantur, hoc est, modo deorsum, modo sursum promoueantur, vt supra diximus. Nam quotiescunque Nouilunia versus fines mensium descendunt vnum diem, indicabuntur per Epactam inferiorem, quæ proxime minor est, quàm superior. Vt si anno quopiam Nouilunia indicentur v. g. p Epactã xx. & accidat diem tunc intercalarem omitti, indicabuntur eadem per Epactam xix. quæ vno die infra Epactam xx. posita est in Calendario. Si verò Nouilunia ascendant vnum diem, inuestigabuntur per Epactam superiorem, quæ proxime maior est, quàm inferior. Vt si Nouilunia inuenienda sint anno quopiam per eandem illam Epactam xx. & contingat tunc ea sursum progressa esse vno die, propter annos $312\frac{1}{2}$. elapsos, inquirenda erunt eadem per Epactam xxi. quæ vno die supra Epactam xx. in Calendario scripta est. Sed quando minor, aut maior Epacta ad Nouiluniorum inuestigationem assumenda sit, abunde infra exponemus, cum, quo modo Epacta cuiuslibet anni inquirenda sit, docebimus.

Epactæ quatenus perpetuò Nouilunia indicare possint.

Rectè Epactas loco aureorũ numerorũ succedere, aptèq. ordine retrogrado in Calendario esse dispositas.

OPTIMO autem consilio 30. Epactas in locum aureorum numerorum in Calendario substitutas esse, rectéque per dies totius anni ordine retrogrado distributas, hinc facile quiuis poterit cognoscere; quòd si diligenter omnes dies mensis Decembris, qui post finem Lunationis in eodem mense cuiuslibet anni terminatæ numerentur, numerus ille dierum non solum exhibet Epactam insequentis anni, hoc est, dies, quibus annus Solaris Lunarem antecedentem superat, vt supra dictum est, verum etiam Lunationes totius anni insequentis ijs diebus incipiunt, iuxta quos Epacta illa tot vnitatum reposita est, quot dies in Decembri post finem Lunationis in eo mense terminatæ superfuerunt: ita vt dies illi superflui offerant Epactam Nouiluniorum insequentis anni indicem. Verbi gratia, si finis alicuius Lunationis quouis anno incidat in 26. diem Decembris; quod fit, currente Epacta xxiiii. (cum a die 27. cui Epacta xxiiii. adscripta est, noua Lunatio initium sumat) supererunt quinque dies Decembris, qui exhibent Epactam v. anni insequentis, quæ secundum superiorem dispositionem Epactarum iuxta diem 26. Ianuarij posita est, in quem Nouilunium eo anno cadet; propterea quod 25. dies Ianuarij Epactam v. anteceden-

Dies Decembris, q post ultimam Lunationẽ anni superfunt, exhibẽt plerunque Epactam anni insequentis.

tecedentes, cum illis quinque diebus, qui menſe Decembri ſuperfuerunt, conſtituunt integram Lunationem 30. dierum, quot dies plerunque Lunatio quęlibet in Ianuario menſe terminata ſolet continere. Sic etiam, quando Lunatio terminatur die octauo Decembris, quod accidit, cum Epacta XII. in vſu eſt, ſuperſunt 23. dies Decembris, qui pro anno inſequenti exhibent Epactam XXIII. diei octauo Ianuarij adſcriptam, in quem Nouilunium eo anno incidet. Eademque ratio eſt de cæteris.

VERVNTAMEN cum aureus numerus alicuius anni eſt 19. addenda eſt vnitas ad dies, qui poſt Lunationem menſe Decembri terminatam ſupeiſunt, vt habeatur Epacta inſequentis anni; dummodo tunc in vſu non ſit Epacta XVIIJ. vel XIX. Currente namque Epacta XVIIJ. cum aureo numero 19. finitur Lunatio vltima anni poſtremo Decembris die, nullusque dies ſupereſt, propterea quod illa Lunatio fit 29. dierum tantùm, quæ deberet eſſe 30. dierum, & terminari primo die Ianuarij, quemadmodum accidit, quando Epacta XVIIJ. nō cum aureo numero 19. ſed cum alijs concurrit. Quare cum ſequens Lunatio incipiat tunc ab Epacta ✳. diei primo Ianuarij appoſita, erit Epacta ſequentis anni ✳. vel 0. ita vt non ſit addenda vnitas diei 0. Decembris, qui poſt vltimam Lunationem ſuperfuit. Ita quoque Epacta XIX. & aureo numero 19. concurrentibus, terminatur vltima Lunatio anni penultimo diei Decembris, ſupereſtque vnus dies, cum altera Lunatio inſequens incipiat vltimo die ab Epacta 19. ad marginem adſcripta, vt ſupra diximus: atque dies ille vnus ſuperfluus dabit Epactam 1. ſequentis anni ſine additione vnitatis: quia tunc ea Lunatio continet ſolum dies 29. cum tamen alijs annis, quando Epacta XIX. & aureus numerus 19. non cōcurrunt, complectatur dies 30. claudaturque vltimo Decembris die. Cur autem duæ hæ Lunationes efficiantur tunc dierum duntaxat 29. infra Cap. V. de Emboliſmis explicabitur: Quam ob cauſam verò alijs diebus, qui poſt Lunationem quamlibet in Decembri terminatam ſuperſunt, adijciatur vnitas, currente aureo numero 19. Capite proximo exponemus.

DE CONSTRVCTIONE TABVLAE EXpanſæ Epactarum, eiuſque æquatione, & de inuentione Epactę quolibet anno propoſito. Cap. IIII.

QVONIAM Nouilunia poſt 19. annos Solares ttanſactos ad eoſdem dies menſium reuertuntur, etſi non ad eaſdem omnino horas, vt Cap. 1. huius libri dictum eſt; efficitur vt ex 30. Epactis Calendario inſcriptis aſſumendæ ſint tantummodo 19. in vno vel in pluribus annorum centenarijs, reſpondentes 19. aureis numeris,

Ex 30. Epactis ſurpantur ſolū 19. in uno, aut pluribus ſpatijs centum annorū, ad Nouilunia mō ſtranda.

27

ris, ſingulæ ſingulis, per quas Nouilunia eorundem annorum inueſtigentur. Hæ etenim Epactæ tamdiu Nouilunia indicabunt, (quemadmodum olim 19. numeri) quamdiu poſt completos 19. annos Luminarium coniunctiones ad eoſdem ſemper dies redire comperientur. Cùm primum autem Nouilunia per vnum diem ſiue verſus initium menſis, ſiue verſus finem deuoluta fuerint, (quod quidem neceſſario continget tum propter centeſimos annos communes, tum propter annos $312\frac{1}{2}$. quibus Lunationes vnum diem anticipant in Calendario) aſciſcendæ erunt aliæ 19. Epactæ eiſdem 19. aureis numeris reſpondentes, quarum aliæ in antecedentibus 19. Epactis non reperiuntur, aliæ verò iam in illis etiam vſurpatæ ſunt. Ita vt quando Nouilunia vno die verſus menſium initia aſcenderint, accipiendæ ſint 19. Epactæ, quæ alias 19. quæ ad illud vſque tempus fuerunt in vſu, excedant vnitate, ſingulæ ſingulas; ſi verò verſus fines menſium vnum diem deſcenderint, eligendæ ſint 19. Epactæ, quæ vnitate minores ſint proxime antecedentibus 19. Epactis, ſingulæ ſingulis. Hac enim ratione fiet, vt illæ 19. Epactæ indicent in Calendario Nouilunia vno die citius contingere, quàm priores, hæ verò vno die ſerius. Quocirca tradenda iam ratio eſt, qua cognoſcamus, quæ 19. Epactæ ex omnibus 30. reſpondeant 19. aureis numeris quocunque tempore, & quando aliæ 19. accerſendæ ſint, ac denique qua arte quolibet anno propoſito Epacta, per quam Nouilunia monſtrentur, ex cognito aureo numero eiuſdem anni eliciatur. Pro quare conſtruenda eſt tabula Epactarum, quam Expanſam vocamus, propterea quod 30. lineas continet, quarum ſingulæ 19. Epactas, 19. aureis numeris reſpondentes complectuntur, vt omnis varietas conſtet, quæ inter varias 19. Epactas, & 19. aureos numeros eoſdem reperiri poteſt. Deinde conficienda eſt alia tabula æquationis Epactarum, per quam cognoſcamus, quænam linea Epactarum ex illis 30. in hoc, vel illo tempore ſit aſſumenda. Conſtructio igitur tabulæ expanſæ Epactarum ita ſe habet.

Quando aſſumendæ ſint 19. Epactæ una unitate maiores, quàm antecedentes 19. & quando minores.

Tabula Epactarũ expanſa quo pacto conſtruatur

IN vertice tabulæ deſcribantur omnes 19. aurei numeri, initio ſumpto ab aureo numero 3. qui tempore Concilij Nicæni Calendis Ianuarij, id eſt, primo diei anni in Calendario præfixus erat. Deinde in linea infima ex omnibus 30. infra aureos numeros collocentur 19. Epactæ ab 1. incipientes, & ſe mutuo vndecim vnitatibus excedentes, abiectis ſemper 30. quãdo vndecim vnitates antecedenti Epactæ additæ conficiunt maiorem ſummam quàm 30. ita tamen, vt Epactam xxvij. ſub aureo numero 19. poſitam, ſubſequens Epacta excedat non vndecim, ſed duodecim vnitatibus, ac proinde ſub aureo numero 1. Epacta ſit ix. non autem viij. quòd additis 12. ad 27. fiant 39. & abiectis 30. relinquantur ix. Quòd ſi à ſingulis Epactis huius lineæ infimæ ſurſum aſcendatur per naturalem numerorum ſeriem, ſcribendo ſignum hoc ✳. pro xxx. ſupra quod rurſum 1. ſcribatur, deinde ij. iij. iiij. &c. compoſita erit tota tabula Epactarum expanſa, in qua Epactæ cuiuſlibet lineæ ſe mutuo ſuperant vndecim vnitatibus, exceptis Epactis

ctis sub aureo numero 1. descriptis. Hæ enim superant antecedentes sub aureo numero 19. positas, duodecim vnitatibus, quemadmodum in infima linea. Epacta 25. sub his octo aureis numeris maioribus 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. scribenda est diuerso ab alijs colore, aut figura. Ad sinistrum denique latus tabulæ apponendæ sunt literæ alphabeti minusculæ ordine naturali, ponendo literam a, è regione infimæ lineæ, & b, è regione secundæ, &c. vsque ad u, omissa litera o. ne ob similitudinem, quam cum characterе numerali o. habet, confusionem pariat. Post u, deinde scribendæ quoque sunt literæ alphabeti maiusculæ, omissis literis I, K, L, O, ob eandem causam. Nam I, L, O, literæ sunt numerorum, cum I, significet vnum; & L, 50; & o, nihil: At K, maiuscula parum à k, minuscula differt, facileque idcirco vna pro altera assumi posset. Hæ autem literæ indicant, quænam linea Epactarum proposito quouis tempore in vsum sit recipienda, vt ex tabula æquationis Epactarum perspicuum erit. Eædem quoq; literæ vsurpãtur in Martyrologio ad Lunæ ætatẽ quolibet die pronunciandã, ut ex Martyrologio ad nouã Calendarij rationẽ restituto manifestũ est.

Cur lineis Epactarum in tabula expansa ascriptæ potius sint literæ alphabeti, quàm anni Domini.

ADSCRIPSIMVS autem hisce triginta lineis Epactarum tabulæ expansæ literas potius alphabeti, quàm annos Domini, quibus singulæ lineæ respondent, quia volumus tabulam hanc expansam & perpetuam esse, & ad quamcunque anni Solaris magnitudinem posse accommodari: quod non fieret, si anni Domini apponerentur, tum quia in tam exiguo spatio omnes anni comprehendi non possunt, tum verò maxime, quoniam cum incerta adhuc sit, & nondum satis explorata anni Solaris magnitudo, incertum quoque sit, necesse est, num anni Domini semper lineis illis Epactarum sint respõsuri, quibus præfixi sunt. Quare vt posteris liberum sit, aliam rationem æquandi annum Solarem instituere, si fortè hæc nostra æquandi ratio post aliquot annos ab Astronomis a vero aberrare deprehendatur, apposuimus literas alphabeti, vt quælibet earum cuiuis anno Domini respondere possit. Ita enim fit, vt tabula hæc Epactarum & perpetua sit, & cuicunque anni magnitudini accommodetur, si ex tabula æquationis, quam mox constituemus, diligenter discatur, quænam litera alphabeti huic, vel illi anno Domini respondeat. Sola tabula æquationis mutanda erit, si defectus aliquis, vt diximus, in nostra æquatione fuerit deprehensus, vt paulo infra docebimus.

COMPOSITIO verò tabulæ æquationis Epactarum, quæ per centesimos annos progreditur, ita instituetur. Concilij Nicæni temporibus aureus numerus 3. primo diei anni præfixus erat, vt ex Calendario antiquo perspicuum est; eo quod tunc temporis, quotiescunque aureus numerus erat 3. Nouilunium fiebat primo die anni, siue Calendis Ianuarij, & illis diebus aliorum mensium, quibus idem aureus numerus 3. præfixus erat. Cum ergo in nouo Calendario Epacta hæc ✳. ad primum quoque diem Ianuarij posita sit, sequitur, vt prima litera Epactarum tabulæ expansæ, in qua Epacta ✳. sub numero aureo 3. col-

TABVLA EPACTA-

AVREI NVMERI.

Literæ indices Epactarum pro varietate temporum, respondentes eisdem literis in tabula æquationis Epactarum.

		iij	iiij	v	vj	vij	viij	ix	x	xj
—	—	—	E	P	A	C	T	Æ	—	—
P	*	xj	xxij	iii	xiiii	xxv	vi	xvii	xxviii
N	xxix	x	xxj	ii	xiii	xxiiii	v	xvi	xxvii
M	xxviij	ix	xx	j	xii	xxiii	iiii	xv	xxvi
H	xxvij	viij	xix	*	xi	xxii	iii	xiiii	xxv
G	xxvj	vij	xviij	xxix	x	xxi	ii	xiii	xxiiii
F	xxv	vj	xvij	xxviii	ix	xx	j	xii	xxiii
E	xxiiij	v	xvj	xxvii	viii	xix	*	xi	xxii
D	xxiij	iiij	xv	xxvi	vii	xviii	xxix	x	xxi
C	xxij	iij	xiiij	xxv	vi	xvii	xxviii	ix	xx
B	xxj	ij	xiij	xxiiii	v	xvi	xxvii	viii	xix
A	xx	j	xij	xxiii	iiii	xv	xxvi	vii	xviii
u	xix	*	xj	xxii	iii	xiiii	xxv	vi	xvii
t	xviij	xxix	x	xxi	ii	xiii	xxiiii	v	xvi
s	xvij	xxviij	ix	xx	j	xii	xxiii	iiii	xv
r	xvj	xxvij	viij	xix	*	xi	xxii	iii	xiiii
q	xv	xxvj	vij	xviii	xxix	x	xxi	ii	xiii
p	xiiij	xxv	vj	xvii	xxviii	ix	xx	j	xii
n	xiij	xxiiij	v	xvi	xxvii	viii	xix	*	xi
m	xij	xxiij	iiij	xv	xxvi	vii	xviii	xxix	x
l	xj	xxij	iij	xiiii	xxv	vi	xvii	xxviii	ix
k	x	xxi	ij	xiii	xxiiii	v	xvi	xxvii	viii
i	ix	xx	j	xii	xxiii	iiii	xv	xxvi	vii
h	viij	xix	*	xi	xxii	iii	xiiii	xxv	vi
g	vij	xviij	xxix	x	xxi	ii	xiii	xxiiii	v
f	vj	xvij	xxviij	ix	xx	j	xii	xxiii	iiii
e	v	xvj	xxvij	viij	xix	*	xi	xxii	iii
d	iiij	xv	xxvj	vii	xviii	xxix	x	xxi	ii
c	iij	xiiij	xxv	vi	xvii	xxviii	ix	xx	j
b	ij	xiij	xxiiij	v	xvi	xxvii	viii	xix	*
a	j	xij	xxiij	iiii	xv	xxvi	vii	xviii	xxix

RVM EXPANSA

AVREI NVMERI.

Litera	xij	xiij	xiiij	xv	xvj	xvij	xviij	xix	j	ij
		E	P	A	C	T	Æ			
P	ix	xx	j	xii	xxiii	iiii	xv	xxvi	viii	xix
N	viii	xix	✳	xi	xxii	iii	xiiii	25	vii	xviii
M	vii	xviii	xxix	x	xxi	ii	xiii	xxiiii	vi	xvii
H	vi	xvii	xxviii	ix	xx	j	xii	xxiii	v	xvi
G	v	xvi	xxvii	viii	xix	✳	xi	xxii	iiii	xv
F	iiii	xv	xxvi	vii	xviii	xxix	x	xxi	iii	xiiii
E	iii	xiiii	25	vi	xvii	xxviii	ix	xx	ii	xiii
D	ii	xiii	xxiiii	v	xvi	xxvii	viii	xix	j	xii
C	j	xii	xxiii	iiii	xv	xxvi	vii	xviii	✳	xi
B	✳	xi	xxii	iii	xiiii	25	vi	xvii	xxix	x
A	xxix	x	xxi	ii	xiii	xxiiii	v	xvi	xxviii	ix
u	xxviii	ix	xx	j	xii	xxiii	iiii	xv	xxvii	viii
t	xxvii	viii	xix	✳	xi	xxii	iii	xiiii	xxvi	vii
s	xxvi	vii	xviii	xxix	x	xxi	ii	xiii	xxv	vi
r	25	vi	xvii	xxviii	ix	xx	j	xii	xxiiii	v
q	xxiiii	v	xvi	xxvii	viii	xix	✳	xi	xxiii	iiii
p	xxiii	iiii	xv	xxvi	vii	xviii	xxix	x	xxii	iii
n	xxii	iii	xiiii	25	vi	xvii	xxviii	ix	xxi	ii
m	xxi	ii	xiii	xxiiii	v	xvi	xxvii	viii	xx	j
l	xx	j	xii	xxiii	iiii	xv	xxvi	vii	xix	✳
k	xix	✳	xi	xxii	iii	xiiii	25	vi	xviii	xxix
i	xviii	xxix	x	xxi	ii	xiii	xxiiii	v	xvii	xxviii
h	xvii	xxviii	ix	xx	j	xii	xxiii	iiii	xvi	xxvii
g	xvi	xxvii	viii	xix	✳	xi	xxii	iii	xv	xxvi
f	xv	xxvi	vii	xviii	xxix	x	xxi	ii	xiiii	xxv
e	xiiii	25	vi	xvii	xxviii	ix	xx	j	xiii	xxiiii
d	xiii	xxiiii	v	xvi	xxvii	viii	xix	✳	xii	xxiii
c	xii	xxiii	iiii	xv	xxvi	vii	xviii	xxix	xi	xxii
b	xi	xxii	iii	xiiii	25	vi	xvii	xxviii	x	xxi
a	x	xxi	ii	xiii	xxiiii	v	xvi	xxvii	ix	xx

TABVLA AEQVATIONIS TABVLAE EPACTARVM EXPANSAE.

	Anni Dñi		
N	1		
P	320	Biſſ.	
P	500	Biſſ.	
a	800	Biſſ.	☾
b	1100	Biſſ.	☾
c	1400	Biſſ.	☾
Detractis 10. diebus			
D	1582		
D	1600	Biſſ.	
† C	1700		
C	1800		☾☾
B	1900		
B	2000	Biſſ.	
B	2100		☾
A	2200		
u	2300		
A	2400	Biſſ.	☾
u	2500		
t	2600		
t	2700		☾
t	2800	Biſſ.	
ſ	2900		
ſ	3000		☾
r	3100		
r	3200	Biſſ.	
r	3300		☾
q	3400		
P	3500		
q	3600	Biſſ.	☾
P	3700		
n	3800		
n	3900		☾
n	4000	Biſſ.	
m	4100		
l	4200		
l	4300		☾☾
l	4400	Biſſ.	
k	4500		
k	4600		☾

	Anni Dñi		
i	4700		
i	4800	Biſſ.	
i	4900		☾
h	5000		
g	5100		
h	5200	Biſſ.	☾
g	5300		
f	5400		
f	5500		☾
f	5600	Biſſ.	
e	5700		
e	5800		☾
d	5900		
d	6000	Biſſ.	
d	6100		☾
c	6200		
b	6300		
c	6400	Biſſ.	☾
b	6500		
a	6600		
P	6700		
a	6800	Biſſ.	☾☾
P	6900		
N	7000		
N	7100		☾
N	7200	Biſſ.	
M	7300		
M	7400		☾
H	7500		
H	7600	Biſſ.	
H	7700		☾
G	7800		
F	7900		
G	8000	Biſſ.	☾
F	8100		
E	8200		
E	8300		☾
E	8400	Biſſ.	
D	8500		
D	8600		☾

	Anni Dñi		
C	8700		
C	8800	Biſſ.	
C	8900		ℭ
B	9000		
A	9100		
A	9200	Biſſ.	
A	9300		ℭ ℭ
u	9400		
t	9500		
u	9600	Biſſ.	ℭ
t	9700		
ſ	9800		
ſ	9900		ℭ
ſ	10000	Biſſ.	
r	10100		
r	10200		ℭ
q	10300		
q	10400	Biſſ.	
q	10500		ℭ
p	10600		
n	10700		
p	10800	Biſſ.	ℭ
n	10900		
m	11000		
m	11100		ℭ
m	11200	Biſſ.	
l	11300		
l	11400		ℭ
k	11500		
k	11600	Biſſ.	
† i	11700		
i	11800		ℭ ℭ
h	11900		
h	12000	Biſſ.	
h	12100		ℭ
g	12200		
f	12300		
g	12400	Biſſ.	ℭ
f	12500		
e	12600		
e	12700		ℭ
e	12800	Biſſ.	
d	12900		
d	13000		ℭ

	Anni Dñi		
c	13100		
c	13200	Biſſ.	
c	13300		ℭ
b	13400		
a	13500		
b	13600	Biſſ.	ℭ
a	13700		
P	13800		
P	13900		ℭ
P	14000	Biſſ.	
N	14100		
M	14200		
M	14300		ℭ ℭ
M	14400	Biſſ.	
H	14500		
H	14600		ℭ
G	14700		
G	14800	Biſſ.	
G	14900		ℭ
F	15000		
E	15100		
F	15200	Biſſ.	ℭ
E	15300		
D	15400		
D	15500		ℭ
D	15600	Biſſ.	
C	15700		
C	15800		ℭ
B	15900		
B	16000	Biſſ.	
B	16100		ℭ
A	16200		
u	16300		
A	16400	Biſſ.	ℭ
u	16500		
t	16600		
ſ	16700		
t	16800	Biſſ.	ℭ ℭ
ſ	16900		
r	17000		
r	17100		ℭ
r	17200	Biſſ.	
q	17300		
q	17400		ℭ

	Anni Dñi		
P	17500		
P	17600	Biſſ.	
P	17700		☾
n	17800		
m	17900		
n	18000	Biſſ.	☾
m	18100		
l	18200		
l	18300		☾
l	18400	Biſſ.	
k	18500		
k	18600		☾
i	18700		
i	18800	Biſſ.	
i	18900		☾
h	19000		
g	19100		
g	19200	Biſſ.	
g	19300		☾☾
f	19400		
e	19500		
f	19600	Biſſ.	☾
e	19700		
d	19800		
d	19900		☾
d	20000	Biſſ.	
c	20100		
c	20200		☾
b	20300		
b	20400	Biſſ.	
b	20500		☾
a	20600		
P	20700		
a	20800	Biſſ.	☾
P	20900		
N	21000		
N	21100		☾
N	21200	Biſſ.	
M	21300		
M	21400		☾
H	21500		
H	21600	Biſſ.	
G	21700		
† G	21800		☾☾

	Anni Dñi		
F	21900		
F	22000	Biſſ.	
F	22100		☾
E	22200		
D	22300		
E	22400	Biſſ.	☾
D	22500		
C	22600		
C	22700		☾
C	22800	Biſſ.	
B	22900		
B	23000		☾
A	23100		
A	23200	Biſſ.	
A	23300		☾
u	23400		
t	23500		
u	23600	Biſſ.	☾
t	23700		
ſ	23800		
ſ	23900		☾
ſ	24000	Biſſ.	
r	24100		
q	24200		
q	24300		☾☾
q	24400	Biſſ.	
p	24500		
p	24600		☾
n	24700		
n	24800	Biſſ.	
n	24900		☾
m	25000		
l	25100		
m	25200	Biſſ.	☾
l	25300		
k	25400		
k	25500		☾
k	25600	Biſſ.	
i	25700		
i	25800		☾
h	25900		
h	26000	Biſſ.	
h	26100		☾
g	26200		

	Anni Dñi		
f	26300		
g	26400	Biſſ.	☾
f	26500		
e	26600		
d	26700		
e	26800	Biſſ.	☾☾
d	26900		
c	27000		
c	27100		☾
c	27200	Biſſ.	
b	27300		
b	27400		☾
a	27500		
a	27600	Biſſ.	
a	27700		☾
P	27800		
N	27900		
P	28000	Biſſ.	☾
N	28100		
M	28200		
M	28300		☾
M	28400	Biſſ.	
H	28500		
H	28600		☾
G	28700		
G	28800	Biſſ.	
G	28900		☾
F	29000		
E	29100		
E	29200	Biſſ.	
E	29300		☾☾
D	29400		
C	29500		
D	29600	Biſſ.	☾
C	29700		
B	29800		
B	29900		☾
B	30000	Biſſ.	
A	30100		
A	30200		☾
u	30300		
u	30400	Biſſ.	
u	30500		☾
t	30600		

†

	Anni Dñi		
f	30700		
t	30800	Biſſ.	☾
f	30900		
r	31000		
r	31100		☾
r	31200	Biſſ.	
q	31300		
q	31400		☾
p	31500		
p	31600	Biſſ.	
n	31700		
n	31800		☾☾
m	31900		
m	32000	Biſſ.	
m	32100		☾
l	32200		
k	32300		
l	32400	Biſſ.	☾
k	32500		
i	32600		
i	32700		☾
i	32800	Biſſ.	
h	32900		
h	33000		☾
g	33100		
g	33200	Biſſ.	
g	33300		☾
f	33400		
e	33500		
f	33600	Biſſ.	☾
e	33700		
d	33800		
d	33900		☾
d	34000	Biſſ.	
c	34100		
b	34200		
b	34300		☾☾
b	34400	Biſſ.	
a	34500		
a	34600		☾
P	34700		
P	34800	Biſſ.	
P	34900		☾
N	35000		

28

	Anni Dñi		
M	35100		
N	35200	Biſſ.	◎
M	35300		
H	35400		
H	35500.		◎
H	35600	Biſſ.	
G	35700		
G	35800		◎
F	35900		
F	36000	Biſſ.	
F	36100		◎
E	36200		
D	36300		
E	36400	Biſſ.	◎
D	36500		
C	36600		
B	36700		
C	36800	Biſſ.	◎◎
B	36900		
A	37000		
A	37100		◎
A	37200	Biſſ.	
u	37300		
u	37400		◎
t	37500		
t	37600	Biſſ.	
t	37700		◎
ſ	37800		
r	37900		
ſ	38000	Biſſ.	◎
r	38100		
q	38200		
q	38300		◎
q	38400	Biſſ.	
P	38500		
P	38600		◎
n	38700		
n	38800	Biſſ.	
n	38900		◎
m	39000		
l	39100		
l	39200	Biſſ.	
l	39300		◎◎
k	39400		

	Anni Dñi		
i	39500		
k	39600	Biſſ.	◎
i	39700		
h	39800		
h	39900		◎
h	40000	Biſſ.	
g	40100		
g	40200		◎
f	40300		
f	40400	Biſſ.	
f	40500		◎
e	40600		
d	40700		
e	40800	Biſſ.	◎
d	40900		
c	41000		
c	41100		◎
c	41200	Biſſ.	
b	41300		
b	41400		◎
a	41500		
a	41600	Biſſ.	
P	41700		
P	41800		◎◎
N	41900		
N	42000	Biſſ.	
N	42100		◎
M	42200		
H	42300		
M	42400	Biſſ.	◎
H	42500		
G	42600		
G	42700		◎
G	42800	Biſſ.	
F	42900		
F	43000		◎
E	43100		
E	43200	Biſſ.	
E	43300		◎
D	43400		
C	43500		
D	43600	Biſſ.	◎
C	43700		
B	43800		

†

locatur, reſpondeat aureis numeris tempore Concilij Nicæni, & in alijs quoque annis inſequentibus, donec Luna æquatione indigeat, hoc eſt, quouſque Nouilunia in alios dies incidant: quia vbicunque Epacta ✳. in nouo Calendario exiſtit, ibi poſitus erat tempore Nicæni Concilij aureus numerus 3. vbi verò Epacta xi. Epactam ✳. in prima linea tabulæ expanſæ inſequens ponitur, ibi collocatus erat aureus numerus 4. qui aureum numerum 3. in vertice tabulæ inſequitur: Et vbi ſcripta eſt Epacta xxii. Epactam xi. inſequens, ibi locum habebat aureus numerus 5. eodemque modo cęteræ Epactæ omnes in prima linea tabulæ expanſæ collocatæ, in ijs locis Calendarij noui ſedes habent, quorum è regione aurei numeri eis in vertice eiuſdem tabulæ expanſæ reſpondentes poſiti erant in veteri Calendario. Id quod perſpicuum fiet, ſi diligenter dies menſium nouæ Calendarij è regione omnium 19. Epactarum in prima linea tabulæ expanſæ poſitarum, cum diebus menſium veteris Calendarij è regione omnium 19. aureorum numerorum conferamus. Excipiuntur pauca quædam loca in Calendario: in quibus differentia aliqua reperitur: quod mirum non eſt, propterea quod in Februario, & alijs nonnullis menſibus veteris Calendarij non in eiſdem diebus omnino facta eſt æquatio Lunationum, vt alternis eſſent 30. & 29. dierum, quibus ea facta eſt a nobis per Epactas xxiiij. & xxv. eidem diei adſcriptas in ſex menſibus, vt paulo ante diximus. Neque verò idcirco Cyclus aurei numeri non recte diſpoſitus eſſe dici poteſt in veteri Calendario, aut Cyclus Epactarũ in nouo; cum vterq; habeat Lunationes alternis 30. dierum, & 29. vt ratio poſtulat. Quanquam. n. hoc fiat non in eiſdem locis omnino, parum tamen id refert, cum nullus Cyclus omni ex parte poſſit Lunationibus cæleſtibus reſpondere, vt infra docebimus. Lunationes tamen Paſchales Martij, & Aprilis (quod magis ad rem facit) in Calendario veteri ab ijsdem in nouo nulla in re diſcrepant. Quare cum Concilium Nicænum circa annum Domini 325. celebratum ſit, ponenda erit litera P, maiuſcula, quæ primæ lineæ Epactarum tabulæ expanſæ præfixa eſt, ad ſiniſtram anni 320. in tabula æquationis. Hunc enim annum maluimus aſſumere, quàm annum 325. quod vicinus ſit temporibus Nicæni Concilij, illuſtriorque, quam annus 325. cum ſit biſſextilis, quemadmodum & anni centeſimi, per quos tabula æquationis progreditur.

DEINDE quia a CHRISTO nato vſque ad Concilium Nicænum effluxere anni 300. & eò amplius, neceſſe eſt, temporibus CHRISTI Nouilunia vno die ſerius contigiſſe, quàm Concilij Nicæni tempore, propterea quod ſpatio 300. annorum diem fermè integrum ſedes ſuas anteuertunt in Calendario, vt ſupra diximus. Ex quo ſequitur, tempore CHRISTI eiſdem 19. aureis numeris reſponſuras fuiſſe alias 19. Epactas, ſi tunc Cyclus hic Epactarum, & nouum Calendarium fuiſſent in vſu; illas nimirum, quæ in ſecunda linea tabulæ expanſæ continentur, & quæ Epactis primæ lineæ vna vnitate minores ſunt, ſingulæ ſingulis. Omnes enim Epactæ ſecundæ li-

neæ collocantur in Calendario nouo infra Epactas in prima linea contentas: ac proinde Nouilunia indicabuntur vno die tardius per Epactas secundæ lineæ, quàm per Epactas in prima linea descriptas, quasque tempore Nicæni Concilij in vsu fuisse diximus. Quod si loco Epactarum secundæ lineæ ponerentur in Calendario aurei numeri, prout in vertice tabulæ expansæ illis Epactis secundæ lineæ respondent, cernerentur omnes aurei numeri vno die inferiores, quàm aurei numeri tempore Concilij Nicæni. Quamobrem in tabula æquationis iuxta annum Domini 1. scribenda est litera N, maiuscula, quæ in tabula expansa secundæ lineæ Epactarum præfigitur.

AD hæc, vt recte ordo æquationis Lunæ, qua vnum diem Nouilunia anticipare diximus spatio annorum 312 $\frac{1}{2}$. pro annis post Concilium Nicænum instituatur, stabilienda primum est radix, a qua principium sumat huiusmodi æquatio. Etsi enim, vt diximus, prima linea Epactarum tabulæ expansæ congruit Cyclo aurei numeri temporibus Concilij Nicæni edito, radicem tamen æquationis non esse ad ea tempora referenda, sed ad multos annos post illud Concilium, ita planum faciemus. Ecclesia DEI, vt rite mobilia festa celebret, non valde laborat, vt Nouilunia per Cyclum inuenta cum Nouilunijs per tabulas mediorum motuum erutis prorsus conueniant, immo dedita opera Cyclum in Calendario ita disponit, vt eius Nouilunia subsequantur fermè ea, quæ ex tabulis eliciuntur, ne videlicet accidat aliquando, Lunam XIIII. Paschalem, quam Cyclus offert, tanto spatio plenilunium medium præcurrere, vt Pascha ante ipsum, contra Patrum, ac Conciliorum decreta, celebretur, vt paulo infra fusius docebimus. Cum igitur Cyclus aurei numeri, vt a Patribus Nicæni Concilij dispositus est, monstret Nouilunia circa annum Domini 325. ijsdem diebus plerunque contigisse, quibus ea per tabulas mediorum motuum facta esse cognoscuntur in cælo, non poterit dispositio illa aurei numeri temporibus Concilij Nicæni facta ad vsum Ecclesiæ conferi accommodata, quippe quæ coniunctiones Luminarium citius factas esse demonstret, quàm Ecclesiæ consuetudo postulat, ac proinde non rarò Pascha ante medium plenilunium exhibuerit celebrandum, de qua re infra plura scribemus; sed eam vsui esse coepisse necesse est (quod ad festa mobilia rite celebranda attinet) aliquot annis post Nicænũ Concilium elapsis, tot videlicet, quot necessarij sunt ad tantam Nouiluniorum anticipationem in Calendario, vt iam aurei numeri eadem exhibeant tanto tempore post Astronomica Nouilunia media, vt periculum non sit, Pascha celebrari posse ante medium plenilunium, nisi rarò admodum. Hoc autem contigit anno Domini 550. videlicet 200. annis, & eò amplius, post Concilium Nicænum, quo tempore Iustinianus primus imperium Romanum obtinebat. Tunc enim aurei numeri Nouilunia sexdecim fermè horis tardius indicabant, quàm Concilij Nicæni tempore, vt ex tabulis Astronomicis constat. Eodem etiam tempore sopitæ sunt omnes discordiæ inter Græcos, & Latinos,

Nouilunia cycli debere ex vsu Ecclesiæ subsequi vt plurimum cõiũctiones ex tabulis inuentas.

Nouilunia aurei numeri circa tẽpora Concilii Nicæni eadem ferè erant, quæ in cælo fiebant.

Nouilunia aurei numeri circa an. Dom. 550. serius contingebãt, quã in cælo, ac proinde ad usũ Ecclesiæ magis accommodata erant.

inque

Inque vsum receptus est Cyclus aurei numeri, prout a Dionysio Abbate circa annum Domini 532. eodem Iustiniano primo imperante, in Calendario fuit digestus.

Radix æquationis Epactarū referenda est ad annum Dom. 550. & quare.

ITAQVE radix æquationis statuitur a nobis in anno 550. propterea quod tunc aurei numeri Cyclus rectius Nouilunia monstrabat, & ad festa mobilia celebranda magis accommodatè, vt ex ijs, quæ dicturi sumus, perspicuum fiet. Neque obstat, quòd hac ratione interdum Luna XIIII. Paschalis serius, quàm oportet, per Cyclum indicetur. Minus enim in Pascha celebrando peccatum committitur, si Luna XV. pro XIIII. quàm si XIIII. pro XV. assumatur, vt recte admonet Theophilus Episcopus Alexandrinus in Epistola ad Imperatorem Theodosium seniorem; propterea quod maior numerus minorem cōtinet, minor maiorem non item. Quoniam verò in tabula æquationis solos annos centesimos describimus, tanquam celebriores notioresque, statuemus Lunam vno die anteuertere sedes suas trecentorum annorum spatio, quanquam re ipsa eius æquatio annos 312 $\frac{1}{2}$. postulet; ita vt veram æquationem præueniamus annis 12 $\frac{1}{2}$. quorum tamen ratio habenda sit, quando summa ex illis collecta annos 100. confecerit. Quemadmodum enim supra in æquatione anni Solaris decreuimus, diem intercalarem omittendum esse centesimo quoque anno, præuenientes veram æquationem, secundum Alphonsinas tabulas, annis 34. quorum tamen ratio quarto quoque centesimo habetur; (Cum enim ad summam 136. annorum tunc excreuerint; nisi quarto quoque anno centesimo fieret consueto more vnius diei intercalatio, æquinoctia die integro versus fines mensium prolaberentur) ita quoq; in æquatione Lunę ratio habenda est illorum annorum 12 $\frac{1}{2}$. trecentesimo quoquē anno omissorum; adeò vt quando summa ex illis collecta ad 100. annos peruenerit, non adhibeatur tunc æquatio Lunę trecentesimo anno post vltimam æquationem, sed quadringentesimo, propterea quod Luna tunc non trecentesimo anno, sed quadringentesimo vnum diem anticipet in Calendario. Nam cum in 300. annis ponamus Lunā vno die sedes suas anteuertere annis 12 $\frac{1}{2}$. prius quam oportet, fit, vt eandem in 600. annis anteuertere suas sedes ponamus annis 25. prius quàm res exigit, & in 1200. annis, annis 50. prius, & in annis 2400. 100. annis prius, quàm res postulat. Cum ergo Luna in 100. annorum spatio anteuertat sedes suas octo fermè horis, quòd in 300. annis diem integrum, hoc est, horas 24. eam anticipare sedes suas statuamus, sequitur eam, si æquatio 100. annis prius quàm oportet, adhibeatur, ascendisse sursum in Calendario versus initia mensium, horas 16. duntaxat. Quare æquatio tunc adhibenda non est, sed expectandi sunt adhuc 100. anni, in quibus Luna alias 8. horas sursum ascendet, quæ cum prioribus 16. conficiunt 24. id est, diem integrum naturalem, propter quem necessario Luna tunc æquationem exigit, ne Nouilunia per diem integrum serius quàm decet, in Calendario monstrentur. Quibus autem centesimis annis summa annorum 12 $\frac{1}{2}$. omissorum vs-

Aequatio Lunæ trecentesimo quoque anno præuenitur ann. 12. cū dimidio, quorum tamen ratio habenda sit, quādo summam 100. annorū cōfecerint.

que ad

que ad 100. excreſcat, ac proinde æquatio Lunæ in ſequentem centeſimum differenda ſit, ex ijs, quæ mox ſubijciemus, planum fiet.

Continuatio tabulæ æquationis Epactarú p annos centeſimos vſque ad correctionis annum.

HIS poſitis, cum æquationis tabula per centeſimos, vt diximus, annos progrediatur, præfigemus anno 500. eandem literam P, maiuſculam, ad denotandum, eandem tunc lineam primam Epactarum aſſumendam eſſe, quæ temporibus Concilij Nicæni in vſu fuerat, quandoquidē Cyclus aurei numeri circa annum Domini 500. iam ad vſum Eccleſiæ magis idoneus factus fuerat, quàm ipſis Concilij Nicæni temporibus, vt ſupra expoſuimus, Quanquam autem hac ratione 50. annis radicem æquationis, quam in anno 550. ſtatuimus, præueniamus, eorum tamen ſuo loco rationem etiam habebimus. Deinde quia poſt 300. annos Luna anticipat vnum diem in Calendario, aſſumenda erit tunc vltima linea Epactarum, quæ continet Epactas, quarum ſingulæ in Calendario per vnum diem antecedunt verſus menſium principium ſingulas Epactas primę lineæ, ſuntque ſingulæ illius lineæ ſingulis huius vnitate maiores; quippe cum illæ ex his componantur per adiectionem vnitatis, reiectis tamen 30. quando ſumma maior eſt, quàm 30. & ſcribendo ſignum ✳. cum ea ſumma eſt 30. quemadmodum & Epactæ cuiuſlibet lineæ ſuperioris ex proximè inferioris lineæ Epactis conflantur; cuiuſmodi eſt infima linea tabulæ expanſæ in comparatione ſupremæ. Illa enim eſt hac ſuperior. Intelligenda namque eſt tabula expanſa, veluti circulus quidam continens 30. ordines, qui in orbem redeant, ita vt hæ literæ, P, maiuſcula, & a, minuſcula, atque adeo prima linea, & infima contiguæ ſint. Quæ cum ita ſe habeant, adſcribenda erit litera a, minuſcula anno 800. in tabula æquationis, cum hic annus ſit trecenteſimus poſt annum 500. Pari ratione, quia poſt alios 300. annos Luna anticipat alterum diem, adſcribenda erit anno 1100. litera b, minuſcula in tabula æquationis. Eodemque pacto litera c, minuſcula anno 1400. præfigenda erit.

Æquatio Epactarum quo pacto inſtituatur anno correctiōis 1582

PRÆTEREA quoniam anno 1582. decem dies menſi Octobri ſunt adempti, vt Æquinoctium vernum ad diem 21. Martij reſtitueretur; neceſſe eſt, poſt hanc detractionem omnia Nouilunia decem diebus tardius contigiſſe, quàm Epacta illius anni, quæ ante correctionem fuit vj. indicabat in Calendario. Quare aſſumenda tunc fuit linea Epactarum in tabula expanſa, iuxta quam litera D, maiuſcula poſita eſt, quæ nimirum decimum locum obtinet à linea literæ c, minuſculæ excluſiuè, deſcendendo verſus literas b, & a, minuſculas, & hinc verſus literas P, N, M, &c. maiuſculas. Nam omnes Epactæ illius lineæ, quæ annexam habet literam D, maiuſculam, decem vnitatibus minores ſunt, quàm Epactæ alterius lineæ, cui præfixa eſt litera c, minuſcula; quippe cum hæ ex illis componantur per additionem 10. vnitatum, reijciendo 30. quando ſumma maior eſt, quàm 30. & ſcribendo ſignum ✳. quando ſumma eſt 30. Item Epactæ illius lineæ, cui litera D, maiuſcula apponitur, ſcriptæ ſunt in Calendario 10. diebus infra Epactas lineæ, cui appoſita eſt litera c, minuſcula, excluſiuè. Ita-

Litera æquationis anni correctionis 1582i q.

que

que in tabula æquationis anno 1582. post 10. dierum exemptionem ex mense Octobri præponenda est litera D, maiuscula.

QVIA verò post exemptionem 10. dierum æquandus etiam est annus Solaris, omittendo tres dies intercalares in 400. quibusque annis, in singulis nimirum prioribus tribus centesimis singulos, retento die intercalari in quarto centesimo, vt superiore libro explicauimus; scribendi posthac erunt in tabula æquationis omnes anni centesimi, initio facto ab anno 1600. qui bissextilis est, & iuxta quartum quemque ab eo, voce *Bissextilis*, hoc modo Biss. appositа, quales sunt 2000. 2400. 2800. 3200, &c. Ita enim facilius æquationis tabula, quæ post anni correctionem ex vtroque anno, Lunari, & Solari pendet, instituetur. Et quia ab anno 1400. vbi Lunæ æquatio vltimo adhibita est in tabula æquationis, vsque ad annum 1600. nō effluxerunt 300. anni, non indigebit Luna æquatione. Cum ergo nec Solaris annus æquationem tunc desideret, quod annus 1600. de more bissextilis sit; præponenda erit eadem litera D, maiuscula anno 1600. in tabula æquationis, quæ anno 1582. fuit præfixa. Quoniam verò ab anno 1400. vsque ad annum 1700. elapsi sunt anni 300. indigeret tunc Luna æquatione, si verum esset, ipsam anticipare diem vnum totum in 300. annis. Sed quia verius ipsa in annis $312\frac{1}{2}$. vnum diem anticipat, atque anni illi $12\frac{1}{2}$. quater omissi ab anno 500. vsque ad annum 1700. efficiunt annos 50. anteuertimusque Lunæ æquationem totidem annis, (debebamus enim æquare Lunā anno 850. non autem anno 800. propterea quod ab anno 550. in quo radix æquationis a nobis collocata est, vsque ad annum 850. interponuntur 300. anni) qui cum prioribus 50. annis conficiunt 100. annos, non adhibenda erit æquatio Lunæ anno 1700. sed in sequentem centesimum 1800. differenda, vt supra dictum est. Verùm quia anno 1700. dies intercalaris, ob anni Solaris æquationem, omittitur, ne scilicet vernum Æquinoctium longius a die 21. Martij euagetur, efficitur, vt tunc Nouilunia vno die contingant tardius. Quam ob rem assumenda tunc erit linea Epactarum, quæ in fronte habet literam C, maiusculam, & cuius Epactæ vna vnitate minores sunt Epactis prope literam D, maiusculam, propterea que Nouilunia in Calendario vno die tardius ostendunt. Quo fit, vt anno 1700. in tabula æquationis litera C, maiuscula præfigenda sit.

Æquationis Epactarū tabula quo pacto post correctionem instituatur, habita etiam ratione æquationis anni solaris.

Litera æquationis anni 1600. quæ.

Litera æquationis an. 1700. quæ

RVRSVS quia anno 1800. iterum dies intercalaris omittitur, deberent Nouilunia iterum tardius vna die contingere: sed quoniam tunc, vt diximus, Luna æquatione indiget, (In hunc enim centesimum reiecta est æquatio Lunæ ex anno 1700.) efficitur, Nouilunia neq; ascēdere, neque descendere, sed in eisdem diebus permanere. Dies enim ille, quo Nouilunia propter æquationem Solaris anni descendere coguntur versus mensium fines, restituitur versus initia mensium per æquationem Lunæ. Quocirca eadem litera C, maiuscula præponenda erit in tabula æquationis anno 1800. Anno verò 1900. quo rursum intercalaris dies omittitur, descendent Nouilunia per vnum diem, ac

Litera æquationis an. 1800. quæ

propterea

Litera æquationis annor. 1900. 1909. 2100. quæ.

propterea illi anno litera B, maiuſcula in tabula æquationis præponitur. Atque eadem litera anno 2000. præfigitur, quia tunc neque dies intercalaris omittitur, neque 300. anni ab vltima Lunæ æquatione anno 1800. facta effluxerunt, ita vt neuter annus æquatione indigeat. Ité quia anno 2100. & dies intercalaris omittitur,& Luna æquatione indiget, quod 300. anni elapſi ſint ab anno 1800. quo vltima Lunæ facta eſt æquatio, vſque ad annum 2100. fit, vt Nouilunia tunc neque deſcendant, neque aſcendant in Calendario, ſed ijſdem in diebus permaneant, vt ſupra de anno 1800. diximus. Quapropter eadem litera B, maiuſcula anno 2100. affigitur in æquationis tabula. Porrò cum anno 2200. dies intercalaris omittatur, Lunaque non egeat æquatione, deſcendent Nouilunia per diem vnum, atque idcirco in tabula æquationis anno 2200. litera A, maiuſcula adſcribenda: Eademque ratione anno 2300. litera u, minuſcula præfigenda. Sed quia anno poſtea 2400. qui tertius centeſimus eſt poſt annum 2100. quo Luna fuit æquata, Luna æquationem expetit,& annus Solaris æquationem non deſiderat, quòd is centeſimus annus ſit biſſextilis, aſcendent neceſſario Nouilunia per vnum diem ſurſum in Calendario. Quocirca iterum tunc reſumenda erit linea Epactarum, cui litera A, maiuſcula præfigitur, ac proinde eadem litera A, maiuſcula anno 2400. in tabula æquationis apponenda. Anno verò 2500. propter Solaris anni æquationem, quæ tunc fit, Nouilunia rurſus deſcendere coguntur per diem vnum, propterea eidem anno litera rurſus u, minuſcula affigenda erit, quemadmodum anno 2300.

Litera æquationis annorũ 2200. 2300. quæ.

Litera æquationis annor. 2400. 2500. quæ.

Cõtinuatio tabulæ æquationis Epactarũ poſt correctionem per cẽtenos annos, in infinitum.

ATQVE hoc modo continuabitur tabula æquationis in infinitum, ſi ratio habeatur tam diei intercalaris ſiue omiſſi, ſiue retenti, quàm æquationis Lunæ, quæ ei 300. quibuſque annis debetur; dummodo anni illi, 12 $\frac{1}{2}$. quolibet ſpatio 300. annorum omiſſi nõ negligantur, ſed cum primum ſumma 100. annorum ex ijs fuerit collecta, æquatio Lunæ in proximum annum centeſimum differatur, vt factum eſt a nobis anno 1700. ex quo æquationem in annum 1800. reiecimus. Quod quidem iterum faciendum erit anno 4200. annis nimirum 2400. poſt annum 1800. in quem dilata fuit Lunæ æquatio, propter 100. illos annos, qui ex omiſſione 12 $\frac{1}{2}$. annorum excreuerant. Nam æquatio Lunæ, quæ fieri deberet anno 4200. propter 300. annos ab ultima æquatione elapſos, facienda eſt inſequenti anno centeſimo 4300. Eodemque modo poſt alios 2400. annos Lunæ æquatio in ſequentem centeſimum annum reijcienda erit, &c.

EX omnibus his elici poteſt regula triplex ad tabulam æquationis ad quotuis annos extendendam, quæ eſt eiuſmodi.

Regula triplex continuandi tabulam æquationis Epactarum in infinitum.

1 *QVANDO centeſimo aliquo anno dies intercalaris omittitur, & Luna æquatione non indiget, id eſt, quando ſolus annus Solaris æquatione indiget, deſcendendum eſt in tabula expanſa ad lineam Epactarum proximè inferiorẽ, eiuſq; litera illi centeſimo anno apponẽda.*

2 QVAN-

2 *QVANDO verò anno aliquo centesimo dies intercalaris non omittitur, sed Luna indiget æquatione, hoc est, quando solus Lunaris annus eget æquatione, ascendendum est in tabula expansa ad lineam Epactarum proximè superiorem, eiusq; litera illi anno centesimo adscribenda.*

3 *QVANDO denique & dies intercalaris centesimo aliquo anno omittitur, & Luna æquatione indiget; vel neque dies intercalaris omittitur, neque Luna eget æquatione, hoc est, quando vterque annus, vel neuter æquandus est, consistendum est in eadem linea Epactarum tabulæ expansæ, eademq; litera illi centesimo præfigenda, quæ antecedenti anno centesimo apposita fuit.*

QVÆ omnia obseruata esse vides in tabula æquationis. Semper enim cuilibet centesimo anno ea litera præfixa est, quæ illam lineam Epactarum in tabula expansa refert, quæ tunc assumenda est, pro vt videlicet descendendum est, vel ascendendum, vel in eadem linea consistendum, vt hæ ipsæ regulæ docent. Porrò vt facilior reddatur æquationis ratio, apposuimus signum hoc, ⊙, illis centesimis annis, quibus Luna æquationem postulat, simplex quidem tertio cuique centesimo, duplex verò quarto cuique centesimo, in quem æquatio ab antecedenti trecentesimo anno differtur: quod quidem fit, vt diximus, annis 2400. post 1800. annum, quo primum facta est eiusmodi æquationis dilatio. Tunc enim æquatio differtur in annum 4300. ab anno 4200. quamquã annus 4200. sit tertius centesimus ab vltima Lunæ æquatione anno 3900. facta. Idem faciendum est annis 2400. post annum 4300. hoc est, anno 6700. a quo æquatio differtur in annum 6800. Item annis 2400. post annum 6800. id est, anno 9200. Tunc enim æquatio adhibenda est non anno 9200. sed 9300. atque ita de cæteris.

Qua arte tabella cycli Epactarum perpetua in Calẽdario Gregoriano, una cũ tabula æquationis, constructa sit.

EODEM prorsus artificio constructa est tabula æquationis Cycli Epactarum perpetui in Calendario Gregoriano, cum ab hac non differat. Tabella verò Cycli Epactarum perpetua in eodem Calendario initium sumit ab Epacta ✱. & progreditur per omnes 30. Epactas, quarum quælibet componitur per additionem 11. ad proxime antecedentem Epactam, reiectis 30. ex summa, quando abijci possunt. Cuilibet deinde Epactæ eiusdem tabellæ suprascripta est ea litera alphabeti, quæ in tabula expansa prope eandem Epactam sub aureo numero 3. descripta est. Epacta denique XXV. 25. geminata est sub litera F, maiuscula, & diuersis characteribus, coloribusve notata, rubro vna, altera nigro, propter rationem supra expositam. Id quod cuilibet perspicuum erit, si tabellam illam Cycli Epactarum perpetuam, quam hic repetiuimus, cum tabula Epactarum expansa diligenter conferat.

99

TABELLA CYCLI EPACTARVM PERPETVA.

P	l	C	c	p	F	f	ſ	M	i	A
*	xj	xxij	iij	xiiij	xxv.25	vj	xvij	xxviij	ix	xx

a	m	D	d	q	G	g	t	N	k	B
j	xij	xxiij	iiij	xv	xxvj	vij	xviij	xxix	x	xxj

b	n	E	e	r	H	h	u			
ij	xiij	xxiiij	v	xvj	xxvij	viij	xix			

Maluimus autem literas Indices tabulæ expãſæ in hac tabella illis potius Epactis ſupraſcribere, quæ in tabula expanſa ſub aureo numero 3. prope eaſdem Epactas collocantur, quàm illis, quę aureo numero 1. iuxta eaſdem literas reſpondent; vt facilius intelligeretur, tabellam hanc ex tabula expanſa depromptam eſſe. Neque alia cauſa huius conſtructionis fuit.

ETSI autem literæ alphabeti in tabula æquationis nullum uidẽtur ſeruare ordinem, redeunt tamen in orbem inſtar cycli ſpatio 300000. annorum, ita vt tabula ęquationis Epactarum extẽſa per annos 300000. initio facto ab anno 1700. quo primum pro litera D. maiuſcula, litera C, maiuſcula vſurpabitur, perpetua ſit futura, ſi mundus perpetuò duraret, & ratio ęquandi utrumque annum, Solarem ac Lunarem, à nobis præſcripta, emendatione nunquàm egeret. Hoc autem ita faciemus perſpicuum. Poſt annos 10000. hoc eſt, poſt 100. centeſimos ab anno 1700. elapſos, anno nimirum 11700. redit prorſus eadem varietas literarum, ſed non eędem literę. Nam ſicut poſt annum 1600. duob. annis 1700. 1800. apponitur eadem litera C; tribus vero annis 1900. 2000. 2100. eadem litera B; & anno 2200. litera A; & anno 2300. litera u; Anno autem 2400. repetitur litera A; & anno 2500. litera u; tribus uerò annis 2600. 2700. 2300. eadem litera t, aſcribitur, &c. ita prorſus fit poſt annos 10000. elapſos. Poſt annum. n. 11600. duobus annis 11700. 11800. aſcribitur eadẽ litera i; trib. vero annis 11900. 12000. 12100. eadẽ litera h; & anno 12200. litera g; & anno 12300. litera f, Anno autem 12400. litera g, repetitur; & anno 12500. litera f; tribus vero annis 12600. 12700. 12800. eadem litera e, præfigitur, &c. Idem prorſus cernitur poſt annos 10000. elapſos ab anno 11700. Anno. n. 21700. eadẽ varietas reuertitur. Item anno 31700. hoc eſt, poſt 10000. annos ab anno 21700. elapſos. Item anno 41700. id eſt, poſt annos 10000. quoque elapſos ab anno 31700. Eademque eſt ratio de cæteris. Id quod in ſubiectis annis ex ſuperiore ęquationis tabula excerptis apparet: quã

Literæ æquationis Epactarum poſt ann. 10000. progredi eadem omnino proportione, & quare.

quam

quam idem verum quoque sit in omni spatio 10000. annorum, a quocunque anno centesimo quis incipiat. In tabula porrò æquationis, annis, à quibus ordines 10000. annorum incipiunt, præposuimus signum hoc †.

	Anni Dñi		Anni Dñi		Anni Dñi		Anni Dñi		Anni Dñi		
C	1700	i	11700	G	21700	n	31700	P	41700		
C	1800	i	11800	G	21800	n	31800	P	41800		☉☉
B	1900	h	11900	F	21900	m	31900	N	41900		
B	2000	h	12000	F	22000	m	32000	N	42000	Biſſ.	
B	2100	h	12100	F	22100	m	32100	N	42100		☉
A	2200	g	12200	E	22200	l	32200	M	42200		
u	2300	f	12300	D	22300	k	32300	H	42300		
A	2400	g	12400	E	22400	l	32400	M	42400	Biſſ.	☉
u	2500	f	12500	D	22500	k	32500	H	42500		
t	2600	e	12600	C	22600	i	32600	G	42600		
t	2700	e	12700	C	22700	i	32700	G	42700		☉
t	2800	e	12800	C	22800	i	32800	G	42800	Biſi.	

Ratio huiusce rei est, quòd in 10000. annis continentur 25. centenarij, in quos æquatio Lunæ antecedenti centesimo debita reijcitur, quater ad vnguem; atque idcirco Lunæ æquationes in uno spatio 10000. annorum progrediuntur, vt in quouis alio. Cum ergo & bissextiles centesimi in omnibus huiusmodi spatijs eodem modo se habeant; (Id quod in apposita tabella patet, in qua notas tam æquationis Lunæ, quã annorum bissextilium apposuimus, ex eadem superiore tabula æquationis excerptas.) necesse est, ut literæ æquationis quolibet spatio 10000. annorum eadem proportione progrediantur.

Totus labor in condenda tabula æquationis consistit in primo spatio 10000. annorum.

ITAQVE totus labor in condenda tabula æquationis in primo spatio 10000. annorum positus est. Si enim ab anno 11700. hoc est, post 10000. annos ab anno 1700. elapsos, repetatur eadem varietas literarũ, (initio tamen facto à litera i,) & notarum æquationis Lunæ, centesimorumque bissextilium, quæ seruata est ab anno 1700. usque ad annum 11600. inclusiuè; idemque post alios, atque alios annos 10000. fiat, donec 300000. anni post annum 1700. compleantur, constructa erit tota tabula æquationis, omnes varietates complectens.

Tabulam æquationis Epactarũ contineri cyclo 300000. annorũ, & quare.

AT uero post 300000. annos non solum eandem varietatem literarum æquationis seruari, sed easdem numero literas omnino redire in orbem, hinc planum fiet. Quoniam post 10000. annos ab anno 1700. elapsos facta est mutatio 43. literarum, hoc est, (abiecto toto cyclo 30. literarum tabulæ expansæ) 13. literarum, initio facto à litera C, maiuscula anno 1700. præfixa, vsque ad literam k, minusculam inclusiue, anno 11600. appositam; facta erit in secundo spatio annorum 10000. mutatio 26. literarum, à litera eadem C, maiuscula, nimirum aliarum 13. literarum

terarum à litera i: in tertio ſpatio, 39. hoc eſt, (abiectis 30.) 9. in quarto, 22. in quinto 35. hoc eſt, (abiectis 30.) 5. in ſexto, 18. in ſeptimo, 31. id eſt, (abiectis 30.) 1. in octauo, 14. in nono, 27. in decimo, 40. hoc eſt, (abiectis 30.) 10. in undecimo, 23. in duodecimo, 36. ſiue 6. in tertiodecimo, 19. in quartodecimo, 32. vel 2. in quintodecimo, 15. in ſextodecimo, 28. in decimoſeptimo, 41. vel 11. in decimooctauo, 24. in decimonono, 37. ſiue 7. in viceſimo, 20. in viceſimoprimo, 33. vel 3. in viceſimoſecundo, 16. in viceſimotertio, 29. in viceſimoquarto, 42. vel 12. in viceſimoquinto, 25. in viceſimoſexto, 38. ſiue 8. in viceſimoſeptimo, 21. in viceſimooctauo, 34. ſiue 4. in viceſimonono, 17. & in triceſimo, 30. Quoniam, inquam, in quolibet ſpatio 10000. annorum mutatio fit 13. literarum, ita vt in triceſimo ſpatio fiat mutatio omnium 30. literarum tabulæ expanſæ; efficitur, vt tranſactis 30. ſpatijs 10000. annorum, hoc eſt, elapſis annis 300000. reuertantur omnino eædem literæ, quæ prius, eodemque ordine. Quare tabula æquationis Epactarum continetur Cyclo 300000. annorum: quod non paucis incredibile prorſus videri poſſit.

Vſus tabulæ expanſæ, & æquationis Epactarum.

VSVS verò vtriuſque tabulæ, expanſæ & æquationis, in eo conſiſtit, vt cognoſcamus, quænam 19. Epactæ 19. aureis numeris quouis tempore reſpondeant; atque idcirco, cognito aureo numero cuiuſlibet anni, quænam Epacta ei in tabula expanſa reſpondens accipienda ſit ad Nouilunia indaganda in Calendario: quod hunc in modum fiet. Quæratur in tabula æquationis annus propoſitus, ſi is centeſimorum aliquis eſt, vel ſi non eſt vnus ex centeſimis, ſumatur centeſimus annus proxime minor anno propoſito, vel certe annus 1582. ſi datus annus eſt poſt correctionem, & ante annum 1600. noteturque diligenter litera ei centeſimo præfixa. Linea namque Epactarum, quæ eandem literam in tabula expanſa præfixam habet, in vſum adhibenda eſt non ſolum anno propoſito, ſed omnibus alijs annis ab eo centeſimo, vſque ad eum annum centeſimum, qui aliam literam affixam habet. Igitur ſi Epactam, quæ in ea linea aureo numero illius anni in vertice tabulæ poſito reſpondet, acceperis, ea indicabit in Calendario omnia Nouilunia illius anni.

EXEMPLI gratia. Propoſito anno 1593. ſumendus eſt in tabula æquationis annus 1582. qui eo proxime minor eſt, vnà cum litera D, maiuſcula. Deinde in tabula expanſa aſſumenda erit linea Epactarum, cui eadem litera D, maiuſcula præfigitur. Hæc enim in vſu erit ab anno 1582. poſt correctionem vſque ad annum 1700. excluſiue, qui aliam iam literam præfixam habet. Et quia anno 1593. aureus numerus eſt 17. cui in aſſumpta linea Epactarum literę D, maiuſculæ reſpondet Epacta xxvii. quæ eo ipſo anno 1593. vſurpabitur, fiętq; Nouilunia eo anno illis diebus, quibus in Calendario Epacta xxvii. pręponitur.

RVRSVS oblato anno 1916. acipiendus eſt in æquationis tabula annus 1900. vnà cum litera B, maiuſcula: In tabula verò expanſa ſumenda

menda est linea Epactarum, quæ eandem literam B, præfixam habet. Hæc namque in vsu erit ab anno 1900. vsque ad annum 2200. excluſiuè, cui litera alia præponitur. Quia vero aureus numerus anni 1916. est 17. cui in accepta linea Epactarum literæ B, maiuſculæ reſpondet Epacta 25. diuerſo charactere ab alijs denotata, indicabit ea Epacta Nouilunia totius illius anni in Calendario.

DENIQVE (vt exemplum quoque ante anni correctionem proponamus) ſi offeratur annus 415. capiendus est in tabula æquationis annus 320. eo proxime minor, vnà cum litera P, maiuſcula: Linea verò Epactarum in tabula expanſa, cui eadem litera P, maiuſcula adſcripta est. Hac.n. tunc vtendum erit. Cum ergo anno 415. aureus numerus fuerit 17. cui in ea linea Epactarum reſpondet Epacta iiij. inciderunt eo anno omnia Nouilunia in illos dies, quibus Epacta iiij. adſcribitur. Eademque est ratio in cæteris.

EODEM modo ex tabella Cycli Epactarum perpetua, vt in Calendario Gregoriano explicatum est, Epacta inuenietur. Si enim ex tabula æquationis ſumatur litera propoſito tempori congruens, ſimilisque accipiatur in tabella perpetua, reſpondebit Epacta illius literæ aureo numero 3. inſequens Epacta aureo numero 4. atque ita deinceps vſque ad aureum numerum 19. redeũdo ab vltima Epacta xix. ad primam *. ſi opus fuerit. Est enim ea tabella inſtar circuli cuiuſdam, vt de tabula expanſa diximus. Epacta autem antecedens literam in tabella perpetua acceptam, reſpondebit aureo numero 2. & hanc antecedens, aureo numero 1. vt in Calendario, Canone 2. traditum est, vbi plura exempla huius rei inuenies. Exempli gratia. Anno 3239. reſpondet in tabula æquationis litera r, minuſcula, estque aureus numerus 10. Si igitur literæ r, minuſculæ in tabella Cycli perpetua tribues aureum numerum 3. & inſequenti, 4. & proximè ſequenti, 5. atque ita deinceps, redeundo ad principium tabellæ, incidet aureus numerus 10. propoſiti anni in cellulam quartam literæ c, minuſculæ, vbi Epacta iij. ponitur, quæ propoſito anno debetur. Anno vero 3211. cui eadem litera r, minuſcula reſpondet, aureus numerus est 1. Tribuendo ergo aureum numerum 3. cellulæ eidem literæ r, minuſculæ, & aureum numerum 2. antecedenti cellulæ, & j. cellulæ literæ E, maiuſculæ, reperies ibi Epactam xxiiij. quæ anno 3211. vſurpanda erit ad Nouilunia inueſtiganda. Atque ita de cæteris.

Vſus tabellæ cycli Epactarũ perpetuæ, quæ in Calendario propoſita est.

CÆTERVM inuenta Epacta cuiuſlibet anni, formabitur facili negotio ſequentis anni Epacta, ſi ad illam adijciantur 11. & ex ſumma, ſi maior quàm 30. fuerit, abijciantur 30. vel ſi fuerit 30. pro Epacta ſumatur ſignum *. Cuius rei cauſa ex ijs, quæ diximus, est manifeſta. Cum enim annus Solaris Lunarem ſuperet 11. diebus, fient Nouilunia quolibet anno 11. diebus prius, quàm anno ſuperiore, ac propterea ad Epactam antecedentis anni addenda ſunt 11. vt componatur Epacta anni inſequentis, quæ nimirum 11. diebus illam in Calendario

Epacta cuiuslibet anni formatur ab Epacta antecedentis anni per additionẽ 11. nõ ſemper tamen per additionem 12.

lendario antecedat. Solum ad Epactam illius anni, in quo aureus numerus est 19. addenda sunt 12. non autem 11. ut sequentis anni Epacta componatur, in quo aureus numerus est 1. vt mox dicemus. Obseruandum tamen est, vt quando Epacta ita composita fuerit xxv. aureusque numerus illius anni, in quo Epacta illa est in vsu, extiterit maior, quàm 11. assumatur Epacta illa 25. quæ diuerso ab alijs colore, vel charactere est insignita.

Quare addantur 12. ad Epactã cũ aureo numero 19 concurrẽrem, ad efficiendã sequẽtis anni Epactã.

CVR autem ex additione 12. potius, quàm 11. ad Epactam illius anni, in quo aureus numerus est 19. formanda sit Epacta insequentis anni, causa hæc est. Quoniam ex diebus 209. qui in 19. annis Solaribus conflantur ex 11. diebus, quibus singuli anni Solares singulos Lunares superant, constituuntur septem Lunationes Emboliſmicæ, sex quidem dierum 30. at vna dierum 29. vt Cap. 1. huius libri diximus; non essent semper abijcienda 30. ex summa conflata per additionem 11. ad Epactam antecedentem, quando ea summa maior est quàm 30. ac proinde quando annus ille Lunaris Emboliſmicus est, continens 13. Lunationes, vt ex proximo Cap. intelligetur; sed in septimo Emboliſmo atque vltimo, cuius Lunatio dies tantum 29. complectitur, auferri deberent tantummodo 29. Cum igitur regula vsitata abijciat semper 30. vt omnes Emboliſmi similes sint, necesse est post vltimum Emboliſmum addere 12. ad Epactam, vt insequentis anni Epacta conficiatur: vt nimirum vnitas illa, quæ antecedenti Epactæ adempta est, sequenti Epactæ restituatur. Quòd si a superiore Epacta ablata essent solum 29. vt par esset, satis foret, si adijcerentur 11. ad insequentis anni Epactam colligendã, sicut in alijs fit. Ita enim procrearetur eadem numero Epacta, quæ ante 19. annos in vsu fuit, Nouiluniaque ad eosdem dies redirent, vt Cycli decennouennalis ratio postulat: quemadmodum accidit, si vltimæ Epactæ addantur 12. quando exempta sunt 30. in vltimo Emboliſmo. Quanquam autem annus, in quo aureus numerus est 19. non fuerit ante Calendarij correctionem septimus, siue ultimus Emboliſmicus, sed penultimus, siue sextus, vt proximo Capite ostendemus: quia tamen annus ille semper fuit Emboliſmicus, & numerus 19. est omnium aureorum numerorum maximus, ac postremus, placuit Computiſtis, additionem numeri 12. fieri tunc, cum aureus numerus 19. vsurpatur. Nullus enim error notabilis ea ex re in Lunationibus accidere potest. Eadem de causa voluimus & nos illam additionem fieri, quando aureus numerus est 19. quæcunque tunc Epacta ei respondeat, vt antiquorum vestigijs, quoad eius fieri potest, insistamus; etsi annus ille neque sit vltimus Emboliſmicus semper, neque verò semper Emboliſmicus. Verùm hæc planius, atque apertius proximo Capite percipientur.

Cur, aureo num. 19. currente, ad dies, q̃ Decẽbri post ultimã Lunationẽ supsũt, addenda sit unitas, at Epacta sequẽtis anni cõstituat

HINC patet ratio, cur quando aureus numerus 19. in vsu est, ad dies, qui post vltimam Lunationem Decembris supersunt, adijciatur vnitas, vt sequentis anni Epacta formetur, ueluti ad finem antecedentis Capitis dictum est: quia nimirum ad Epactam cum aureo numero

mero 19. currentem apponenda ſunt 12. cum ad alias tantùm 11. addantur, ad procreandam Epactam inſequentis anni, vt proxime oſtendimus. Quòd ſi vnitas tunc non adderetur, offerrent ſuperflui illi dies Epactam vna vnitate minorem, eam videlicet, quæ ex additione 11. ad ſuperiorẽ Epactã efficeretur, quemadmodũ fit in alijs, nõ autẽ eam, quæ gignitur ex additione 12. quod abſurdum eſt. Excipiuntur tamẽ hę duæ Epactæ xviij. & xix. quæ ſi vnà cũ aureo numero 19. in vſu ſunt, nõ addenda eſt vnitas diebus illis ſuperfluis, ſed ipſi dies ſuperflui Epactã inſequentis anni exhibent: quia tunc Lunationibus duarum harum Epactarum in Decembri adimitur vnus dies, ita vt fiant dierum duntaxat 29. cum alias ſemper complectantur dies 30. Quo fit, ut uno die citius tunc Lunatio utriuſque Epactæ in Decembri terminetur, quàm oporteret, ac proinde ſuperſit ille dies in fine Decembris, qui alioquin deberet alijs diebus ſupertluis adijci. Cur autem, currente aureo numero 19. cum duabus illis Epactis, earum Lunationes menſe Decembri contineant tantùm 29. dies, proximo Capite, in quo de Emboliſmis agetur, explicabimus.

Qua ratione inſtauranda ſit tabula æquationis Epactarũ, ſi fortè alia anni magnitudo inueniatur.

IAM verò ſi poſt aliquot ſecula elapſa ab Aſtronomis alia diuerſa ab ea, quam nunc ſequimur, anni magnitudo inueniatur, ita ut annus Alphonſinus non amplius medius ſit inter maximum annum, ac minimum, ac proinde omiſſio trium dierum intercalarium quolibet 400. annorum ſpatio Æquinoctium vernum longius à die 21. Martij cogat recedere, ita vt ad eum reuerti nequeat; reſtituendum erit Æquinoctium ad diem 21. Martij per intercalationem, ſiue omiſſionem tot dierum extra ordinem in aliquo anno, quot diebus ipſum verſus finem menſis, vel verſus principium a 21. die diſceſſerit, vt Capite v. ſuperioris libri docuimus. Reſtituto autem hac ratione Æquinoctio, reſumenda iterum erit æquatio noſtra anni Solaris, quæ ſpatio quouis 400. annorum ternos dies intercalares iubet omitti, vel alia magis commoda inſtituenda, pro anni Solaris noua magnitudine inuenta. Deinde innouanda erit Æquationis tabula hoc modo. Si, ut æquinoctium ad diem 21. Martij reduceretur, intercalati fuerint aliquot dies, aſcendendum erit in tabula expanſa ab ea linea Epactarum, quæ tum in vſu eſt, per tot lineas, quot dies intercalares interpoſiti fuerint, ita vt in vſum adhibeatur ea linea, cuius Epactæ tot vnitatibus maiores ſint Epactis alterius lineæ, quæ ante intercalationem illam extraordinariam vſurpabatur, quot dies fuerint intercalati; quia videlicet totidem diebus Nouilunia citius contingent, quàm antea, propter aſcititios illos dies anno extra ordinem adiectos. Si verò ad reſtituendum Æquinoctium in diem 21. Martij, exempti fuerint aliquot dies ex anno, deſcendendum erit in tabula expanſa per tot lineas ab ea linea Epactarum, quæ tunc vſum habet, quot dies ex anno fuerint exempti, ita vt ad Nouilunia inueſtiganda recipiatur ea linea, quæ Epactas contineat tot vnitatibus minores Epactis alterius lineæ, quæ ante hanc dierum exemptionem in vſu erat, quot dies exempti fuerint: propterea quod totidem diebus Nouilunia

nilunia tardius contingunt, quàm antea, ob dies illos ex anno extra ordinem detractos. Litera postea huic lineæ Epactarum adscripta, ad quam usque factus est ascensus, descensusve, præfigenda est in tabula æquationis illi anno, in quo extraordinaria illa dierum intercalatio, uel exemptio facta fuerit. Postremo vltra eum annum continuanda erit æquationis tabula ex præceptis ante traditis, initio facto à centesimo anno, qui illi anno, in quo æquinoctium restitutum fuerit, si non sit centesimus, proximus erit: ita vt quando Solaris annus æquatione eget, non autem Lunaris, descensus fiat in tabula expansa ad proxime inferiorem lineam: quando autem Lunaris annus æquationem desiderat, Solaris non item, ascendatur ad lineam proxime superiorem: quando denique neuter annus, vel vterque æquandus est, in eadem linea Epactarum persistatur, vt supra in triplici illa regula dictum est.

Qua rõne instauranda sit tabula æquationis Epactarũ, si forte Luna non in annis 312 ci dimidio, sed uel in pauciorib pluribusve anticipare unum diẽ deprehendatur.

QVOD si fortè defectus aliquis tabulæ in æquatione Lunæ deprehensus fuerit, ita vt Luna non annis $312\frac{1}{2}$. per diem vnum sedes suas anteuertat in Calendario, sed paucioribus, pluribusve, mutari poterit facile ratio æquationis Lunæ in tabula, obseruando diligenter, quando anni in centesimis omissi summam 100. annorum conficiant, ut tunc æquatio Lunæ in proximum centesimum differatur.

Epactas in Calẽdario loca nõ mutare, etiãsi tabula æquationis Epactarũ ꝓpter aliã fortassis anni magnitudinẽ inuentã, uel ꝓpter aliã Lunationũ periodum innouetur.

ETSI autem post aliquot seculorum lapsum necessario tabula æquationis eo, quem diximus, modo, ex auctoritate Romani Pontificis per Astronomos peritos corrigenda sit, nulla tamen in ipso Calendario propterea mutatio facienda erit, sed dispositio Epactarum, quam supra descripsimus, intacta prorsus, atque illæsa est permansura. Nam cum Epactæ ita in dies anni digestæ sint, vt nulla dies relinquatur vacua, fit vt, siue Nouilunia in Calendario descendant, siue ascendant, aliæ Epactæ eisdem semper aureis numeris respondentes, ad eorum inuestigationem, assumi possint, prout æquationis tabula præcipiet, absque vlla earum in Calendario mutatione. Quæ res neque in aureum numerum, neque in vllum alium Cyclum, qui in Calendario dispositus non omnia eius loca expleat, quadrare potest. Nam si Nouilunia propter æquationem ascendere debent, aut descendere, ad ea loca Calendarij, quæ vacua sunt, & numeris Cycli destituta, carebimus necessario numeris Nouiluniorum indicibus, nisi aliter Cyclus disponatur, ita nimirum, vt numerus Nouiluniorum tunc index in loca illa vacua, ad quæ delapsa sunt Nouilunia, incidat: qua ratione conficienda forent 30. Calendaria, tot nimirum, quot diebus Nouilunia ascendere possunt, ac descendere: de quibus 30. Calendarijs mox hoc eodem Cap. differemus. Quod si dicat quis, necesse non esse, vt Cyclus aliter in Calendario digeratur, sed satis esse, vt numerus illis locis vacuis proximus assumatur ad Nouilunia indaganda; neque enim ex hac re notabilis error committi potest, cum Cyclus non possit exquisite, ac subtiliter monstrare Nouilunia, quocunque ille modo in Calendario collocetur, sed necesse sit eum interdum Nouilunia citius, aut tardius indicare. Quòd si, inquam, ita quis dicat, quis non

Cur aureus numerus, uel alius quius cyclus omnia loca Calendarij non replens, non possit esse in Calendario immutabilis.

videt,

videt, Nouilunia non posse hac ratione tot diebus ascendere, aut descendere, quot eis æquationis tabula præscribit? Quis etiam non animaduertit, alium tunc numerum Cycli Nouilunia indicare, quàm quem regula vsitata inueniendi aureum numerum, aut numerum alterius cuiuspiam Cycli exhibet, ac proinde singulis temporibus, quibus Nouilunia mutantur, singulos nouos canones ad eum numerum inquirendum esse condendos? Quæ res quantum perturbationis rebus tum Ecclesiasticis, tum politicis esset allatura, nemo non videt.

Calendariũ Gregorianũ cur dicatur perpetuum.

PROPTER hanc autem stabilitatem solam Cycli Epactarum in Calendario, videlicet quòd nihil in eo immutandum sit, etsi alia magnitudo anni, vel periodus alia Lunæ a posteris reperiatur, ac proinde tabula æquationis immutari debeat; dictum est a nobis Calendarium hoc Gregorianum Perpetuum, ac perenne, & nulli vnquam mutationi obnoxium: & meritò id quidem, quandoquidem in eo Cyclus Epactarum omnia loca replet, & ad vsitatum aureum numerum directus ad quamcumque anni Solaris, atque etiam Lunaris magnitudinem accommodatur, si modo rite æquationis tabula constructur, vt proxime declarauimus. Neque verò vlli nostrum, qui a summo Pontifice ad hoc correctionis numerus euocati fuimus, vnquam in mentem venit, vt putaremus Calendarium dicendum esse perpetuum, propter restitutionem Æquinoctij, & anni Solaris æquationem in eo præscriptam, vt perperam, ac petulanter a Mæstlino obijcitur. Nam cum a peritioribus Astronomis obseruatum sit, annum modo esse maiorem, modo minorem, & eius magnitudo nondum sit certò explorata, vt tanta tabularum varietas testatur, quis tam impudens, ac temerarius fuerit, vt affirmare, ac recipere audeat, æquinoctium perpetuo permansurum in ea sede, ad quam reuocatum sit, etiamsi æquatio anni Solaris, omni adhibita cautione, instituatur? Et certe hoc nos non asseruisse, testis est locupletissimus libellus ille Compendij de restituendo Calendario ad Principes Christianus transmissus, in quo duplex anni Solaris æquandi ratio fuit proposita, vna ex anno Alphonsino, altera ex Coperniano: quod sanè nunquam fecissemus, si nostram æquationem, quæ ex sententia Alphonsinorum instituta est, tam certam esse arbitrati essemus, vt nulli vnquam mutationi fieri posset obnoxia. Testantur idem apertissime hæc verba penè extrema eiusdem Compendij. *Restituto itaque verno æquinoctio in eum locum, ex quo deciderat, atque hoc Epactarum Cyclo, qui ad quamcunque anni magnitudinem accommodari potest, Calendario appositio, intercalationisq; ratione, quam diximus, & eius Cycli æquatione adhibita, ita in posterum anni, atque mensis congruent cum Solis, ac Lunæ ratione, vt nulla deinde varietas, aut dissensio possit existere: quod si quando acciderit, eadem hac via bellissime in suum statum possunt restitui. Quòd si alicui Alphonsi calculi incertiores esse videbuntur, quàm vt illis fidendum putet, potiusq; recentioribus adherendum existimet, is profecto intelliget, eam esse huius artificiosi Cycli, tabulæq; Epactarum a Lilio excogitatæ dispositionem, ac digestio-*

Cyclus Epactarũ noui Calendarij qua ratione dicatur ad quamcunque anni magnitudinẽ posse accõmodari.

Calendarium nouũ non dici ꝑpetuum, ꝑpter restitutionẽ æquinoctij factã, einsq; æquationem præscriptam.

Quare duplex æquandi Solaris anni ratio in cõpendio ad Principes Christianos trãsmisso proposita sit.

nem, vt nullo negotio siue Copernici, siue cuiusuis alterius calculis possit aptari, si tabella æquationis ex illis confecta pro ea, quam ad marginem scripsimus, substituatur. En quã clare, & aperte profiteamur, æquationem nostram anni Solaris non esse vsque adeo firmam, ac ratam, vt aliquando restauratione non possit indigere.

Restitutio æquinoctij quàm sit facilis per omissionem, uel intercalationem aliquot dierum.

ET sanè, quòd ad Æquinoctium attinet, facile in pristinam sedem, si quando eam deseruerit, reuocari poterit per omissionem, vel intercalationem aliquot dierum, ex edicto summi Pontificis, vt in hac ipsa correctione anni factum est per decem dierum exemptionem.

AT in Calendario Cyclum ad Nouilunia monstranda disponere, qui ad omnẽ anni magnitudinem accõmodari possit, & perpetuus sit, ita vt nihil vnquam in eius dispositione in Calendario sit immutandum, hoc visum semper est antiquis Patribus, & Astronomis perdifficile, ne dicam impossibile; propterea quod cum Sol, vt die integro sedem suam anteuertat in Calendario, pauciores dies desideret, quàm Luna, non videbatur fieri posse, vt longo tempore idem Cyclus Calendario inscriptus Nouilunia monstraret. Nam quando pro æquatione Solis dies vnus anno eximitur, necesse est, Nouilunia per diem in Calendario descendere, cum Luna nondum æquatione indigeat, vt supra diximus. Nisi ergo tunc Cyclus aliter in Calendario disponatur, nullo modo fieri poterit, vt idem numerus Cycli, qui prius, Nouilunia indicet. Eadem ratione, quando Luna æquationem requirit, non autem Sol, ascendent necessariò Nouilunia in Calendario per diem. Quare neque tunc idem numerus Cycli, qui prius, Nouilunia recte monstrabit, nisi sursum promoueatur in ea loca, ad quæ Nouilunia fuerint progressa. Quod si quis tali in re, ac tempore eximendum esse vnum diem ex anno existimaret, vt Nouilunia eisdem diebus retinerentur, is Æquinoctium de sede propria exturbaret, cogeretque ipsum versus finem mensis prolabi. Atque ita si anno Solari æquationem quis adhibebit, non paruam Nouiluniorum iacturam faciet: si verò Lunarem annum æquare instituet, necessario æquinoctium ex propria sede deijciet. Vt recte in eum quadret illud, quod vulgo dici solet.

Incidit in Scyllam, cupiens vitare Charybdim.

Calendarium nouum laude esse dignum, quòd in eo discordes Solis ac Lunæ motus ad cõcordiam sunt reducti, etiãsi æquinoctium ob inæqualitatẽ anni Solaris egeat interdũ alia æqua-

At si æquinoctium, ac Nouilunia eodem temporis spatio per vnum diem in Calendario versus initia mensium progrederentur, tota hæc difficultas sublata esset omnino. Quæ cum ita sint, non parum effectum esse in Calendarij correctione existimandum est, quod discordes Solis, ac Lunę motus ad talem sint adducti concordiam, vt vnius æquatio æquationem alterius, qualiscunque ea sit, non impediat; vt non iniuria propterea Calendarium dici possit perpetuum, etsi æquinoctium præter æquationem præscriptam egeat interdum alio remedio, ne longius a die 21. Martij euagetur. Maxima ergo gratia, & laus

ALOY-

ALOYSIO LILIO tribuenda est, qui tam artificiosum Epactarum Cyclum excogitauerit, qui Calendario inscriptus perpetuo Nouilunia commonstret, & ad quamcumque anni magnitudinem tam facile possit accommodari.

tione, præter eã, quæ 400. quibusque annis adhibetur.

AC ne quis existimet, perpetuam hanc nostram Nouiluniorum ex Epactis inuentionem, quę per tabulam expansam, æquatione suo tempore adhibita, explicata est, alienam esse ab vsitata forma, quæ per aureos numeros in Calendario descriptos Nouilunia inuestigat, excerpsimus ex hoc nostro Cyclo Epactarum triginta Cyclos decennouennales aureorum numerorum, in quibus totus anni Lunaris calculus ex vsu Ecclesiæ consistit: ita vt sint instar 30. Calendariorum, quæ conficienda fore diximus, si aureus numerus in Calendario retinendus esset. In singulis igitur mensibus anni descripti sunt aurei numeri triginta modis inter se omnino diuersis, occupãte quolibet aureo numero alium atque alium diem, vt æquatio Lunæ postulat: in quem finem positæ sunt in vertice mensium eædem literæ alphabeti, quas in tabula expansa descripsimus, vt sciatur, quænam aureorum numerorum dispositio hoc, vel illo tempore assumenda sit. In sinistro latere dispositę quoque sunt Epactæ, vt in nouo Calendario easdem digessimus, vnà cum literis Dominicalibus, Calendis, Nonis, Idibus, atque diebus mensium. Sed ecce iam 30. Calendaria cum 30. dispositionibus varijs aureorum numerorum.

Rõnem inuenien dorũ Nouilunio rũ ex Epactis di uersam non esse ab ea, quæ per aureos numeros fit.

Explicatio 30. Calendariorum, quæ sequuntur.

SEQVVNTVR
TRIGINTA CALENDARIA AVREORVM numerorum triginta lineis tabulæ Epactarum expansæ respondentia.

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

IANVARIVS.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis	Literæ triginta linearum P	N	M	H	G	F	E	AVREI NVMERI
*	A	CAL.	iij	xiiij	vj	xvii	ix
xxix	b	iiij		iij	xiiii		vi	xvii	
xxviij	c	iij	xj		iij	xiiij		vi	xvii
xxvij	d	Prid.		xj		iii	xiiii		vi
xxvj	e	NON.	xix		xi		iii	xiiii	
xxv	f	viij	viij	xix		xj		iii	xiiii
xxiiij	g	vij		viij	xix		xi		iii
xxiij	A	vi	xvj		viij	xix		xi	
xxij	b	v	v	xvi		viij	xix		xi
xxj	c	iiij		v	xvj		viii	xix	
xx	d	iij	xiii		v	xvi		viii	xix
xix	e	Prid.	ij	xiij		v	xvi		viii
xviij	f	IDIB.		ii	xiij		v	xvi	
xvij	g	xix	x		ij	xiij		v	xvi
xvj	A	xviij		x		ii	xiii		v
xv	b	xvij	xviij		x		ii	xiii	
xiiij	c	xvi	vij	xviij		x		ii	xiii
xiij	d	xv		vij	xviij		x		ii
xij	e	xiiij	xv		vij	xviij		x	
xj	f	xiij	iiij	xv		vij	xviii		x
x	g	xij		iiij	xv		vii	xviii	
ix	A	xi	xij		iiij	xv		vii	xviii
viij	b	x	j	xii		iiij	xv		vii
vij	c	ix		j	xii		iiii	xv	
vj	d	viij	ix		j	xii		iiii	xv
v	e	vij		ix		i	xii		iiii
iiij	f	vi	xvij		ix		j	xii	
iij	g	v	vj	xvij		ix		i	xii
ij	A	iiij		vi	xvij		ix		j
j	b	iij	xiiij		vi	xvij		ix	
*	c	Prid.	iii	xiiii		vi	xvii		ix

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expansæ respondentia.

IANVARIVS.

	Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Menſis	tabulę Epactarum expansæ. D	C	B	A	u	t	ſ	r
				AVREI NVMERI							
	*	A	1		j	xii		iiii	xv		vii
	xxix	b	2	ix		i	xii		iiii	xv	
	xxviii	c	3		ix		i	xii		iiii	xv
	xxvii	d	4	xvii		ix		i	xi		iiii
	xxvi	e	5	vi	xvii		ix		i	xii	
25	xxv	f	6		vi	xvii		ix		i	xii
	xxiiii	g	7	xiiii		vi	xvii		ix		i
	xxiii	A	8	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	xxii	b	9		iii	xiiii		vi	xvii		ix
	xxi	c	10	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	xx	d	11		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xix	e	12	xix		xj		iii	xiiii		vi
	xviii	f	13	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	xvii	g	14		viii	xix		xi		iii	xiiii
	xvi	A	15	xvi		viii	xix		xi		iii
	xv	b	16	v	xvi		viii	xix		xi	
	xiiii	c	17		v	xvi		viii	xix		xi
	xiii	d	18	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xii	e	19	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
	xi	f	20		ii	xiii		v	xvi		viii
	x	g	21	x		ii	xiii		v	xvi	
	ix	A	22		x		ii	xiii		v	xvi
	viii	b	23	xviii		x		ii	xiii		v
	vii	c	24	vii	xviii		x		ii	xiii	
	vi	d	25		vii	xviii		x		ii	xiii
	v	e	26	xv		vii	xviii		x		ii
	iiii	f	27	iiii	xv		vii	xviii		x	
	iii	g	28		iiii	xv		vii	xviii		x
	ii	A	29	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	j	b	30	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	*	c	31		i	xii		iiii	xv		vii

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

IANVARIVS.

	Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum q	p	n	m	l	k	i
					AVREI NVMERI						
	*	A	CAL.	1	xviii		x		ii	xiii	
	xxix	b	ij	2	vii	xviii		x		ii	xiii
	xxviii	c	iij	3		vii	xviii		x		ii
	xxvii	d	Prid.	4	xv		vii	xviii		x	
	xxvi	e	NON.	5	iiii	xv		vii	xviii		x
25	xxv	f	viij	6		iiii	xv		vii	xviii	
	xxiiii	g	vij	7	xii		iiii	xv		vii	xviii
	xxiii	A	vi	8	j	xii		iiii	xv		vii
	xxii	b	v	9		j	xii		iiii	xv	
	xxi	c	iiij	10	ix		j	xii		iiii	xv
	xx	d	ij	11		ix		j	xii		iiii
	xix	c	Prid.	12	xvii		ix		j	xii	
	xviii	f	IDIB.	13	vi	xvii		ix		j	xii
	xvii	g	xix	14		vi	xvii		ix		j
	xvi	A	xviij	15	xiiii		vi	xvii		ix	
	xv	b	xvij	16	iii	xiiii		vi	xvii		ix
	xiiii	c	xvi	17		iii	xiiii		vi	xvii	
	xiii	d	xv	18	xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xii	c	xiiij	19		xi		iii	xiiii		vi
	xi	f	xiij	20	xix		xi		iii	xiiii	
	x	g	xij	21	viii	xix		xi		iii	xiiii
	ix	A	xi	22		viii	xix		xi		iii
	viii	b	x	23	xvi		viii	xix		xi	
	vii	c	ix	24	v	xvi		viii	xix		xi
	vi	d	viij	25		v	xvi		viii	xix	
	v	e	vij	26	xiii		v	xvi		viii	xix
	iiii	f	vi	27	ii	xiii		v	xvi		viii
	iii	g	v	28		ii	xiii		v	xvi	
	ii	A	iiij	29	x		ii	xiii		v	xvi
	i	b	ij	30		x		ii	xiii		v
	*	c	Prid.	31	xviii		x		ii	xiii	

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expanſæ reſpondentia.

IANVARIVS.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Menſis	tabulę Epactarum expanſæ. h	g	f	e	d	c	b	a
			AVREI NVMERI							
*	A	1	v	xvi		viii	xix		xi	
xxix	b	2		v	xvi		viii	xix		xi
xxviii	c	3	xiii		v	xvi		viii	xix	
xxvii	d	4	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
xxvi	e	5		ii	xiii		v	xvi		v iii
25 xxv	f	6	x		ii	xiii		v	xvi	
xxiiii	g	7		x		ii	xiii		v	xvi
xxiii	A	8	xviii		x		ii	xiii		v
xxii	b	9	vii	xviii		x		ii	xiii	
xxi	c	10		vii	xviii		x		ii	xiii
xx	d	11	xv		vii	xviii		x		ii
xix	e	12	iiii	xv		vii	xviii		x	
xviii	f	13		iiii	xv		vii	xviii		x
xvii	g	14	xii		iiii	xv		vii	xviii	
xvi	A	15	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
xv	b	16		j	xii		iiii	xv		vii
xiiii	c	17	ix		i	xii		iiii	xv	
xiii	d	18		ix		i	xii		iiii	xv
xii	e	19	xvii		ix		i	xii		iiii
xi	f	20	vi	xvii		ix		i	xii	
x	g	21		vi	xvii		ix		i	xii
ix	A	22	xiiii		vi	xvii		vi	ix	
viii	b	23	iii	xiiii		vi	xvii		vi	ix
vii	c	24		iii	xiiii		vi	xvii		vi
vi	d	25	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
v	c	26		xi		iii	xiiii		vi	xvii
iiii	f	27	xix		xj		iii	xiiii		vi
iii	g	28	viii	xix		xi		iii	xiiii	
ii	A	29		viii	xix		xi		iii	xiiii
j	b	30	xvi		viii	xix		xi		iii
*	c	31	v	xvi		viii	xix		xi	

TRIGINTA CALEN-

triginta lineis tabulæ Epacta-

FEBRVARIVS.

Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum P	N	M	H	G	F	E
				AVREI NVMERI						
xxix	d	CAL.	1		iii	xiiii		vi	xv	
xxviii	e	iiij	2	xi		iii	xiiii		vi	xvii
xxvii	f	iij	3		xi		iii	xiiii		vi
25 xxvi	g	Prid.	4	xix	xix	xi		iii	xiiii	xiiii
xxv xxviii	A	NON.	5	viii	viii	xix	xi	xi	iii	iii
xxiii	b	viij	6	xvi		viii	xix		xi	
xxii	c	vij	7	v	xvi		viii	xix		xi
xxi	d	vi	8		v	xvi		viii	xix	
xx	e	v	9	xiii		v	xvi		viii	xix
xix	f	iiij	10	ii	xiii		v	xvi		viii
xviii	g	iij	11		ii	xiii		v	xvi	
xvii	A	Prid.	12	x		ii	xiii		v	xvi
xvi	b	IDIB.	13		x		ii	xiii		v
xv	c	xvi	14	xviii		x		ii	xiii	
xiiii	d	xv	15	vii	xviii		x		ii	xiii
xiii	e	xiiij	16		vii	xviii		x		ii
xii	f	xij	17	xv		vii	xviii		x	
xi	g	xj	18	iiii	xv		vii	xviii		x
x	A	xi	19		iiii	xv		vii	xviii	
ix	b	x	20	xii		iiii	xv		vii	xviii
viii	c	ix	21	j	xii		iiii	xv		vii
vii	d	viij	22		j	xii		iiii	xv	
vi	e	vij	23	ix		j	xii		iiii	xv
v	f	vi	24		ix		j	xii		iiii
iiii	g	v	25	xvii		ix		j	xii	
iii	A	iiij	26	vi	xvii		ix		j	xii
ii	b	ij	27		vi	xvii		ix		j
i	c	Prid.	28	xiiii		vi	xvii		ix	

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expansæ respondentia.

FEBRVARIVS.

Epactæ	Lit. Dnic.	Dies Mensis	tabulæ Epactarum expansæ. D	C	B	A	u	t	s	r
			AVREI NVMERI							
	xxi x	d	1	ix		i	xii		iiii	xv	
	xxviii	e	2		ix		i	xii		iiii	xv
	xxvii	f	3	xvii		ix		i	xii		iiii
25	xxvi	g	4	vi	xvii	xvii	ix		i	xii	xii
xxv	xxiiii	A	5	xiiii	vi	vi	xvii	ix	ix	i	i
	xxiii	b	6	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	xxii	c	7		iii	xiiii		vi	xvii		ix
	xxi	d	8	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	xx	e	9		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xix	f	10	xix		xi		iii	xiiii		vi
	xviii	g	11	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	xvii	A	12		viii	xix		xi		iii	xiiii
	xvi	b	13	xvi		viii	xix		xi		iii
	xv	c	14	v	xvi		viii	xix		xi	
	xiiii	d	15		v	xvi		viii	xix		xi
	xiii	e	16	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xii	f	17	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
	xi	g	18		ii	xiii		v	xvi		viii
	x	A	19	x		ii	xiii		v	xvi	
	ix	b	20		x		ii	xiii		v	xvi
	viii	c	21	xviii		x		ii	xiii		v
	vii	d	22	vii	xviii		x		ii	xiii	
	vi	e	23		vii	xviii		x		ii	xiii
	v	f	24	xv		vii	xviii		x		ii
	iiii	g	25	iiii	xv		vii	xviii		x	
	iii	A	26		iiii	xv		vii	xviii		x
	ii	b	27	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	j	c	28	j	xii		iiii	xv		vii	xviii

31

TRIGINTA CALEN-

triginta lineis tabulæ Epacta-

FEBRVARIVS.

Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum q	p	n	m	l	k	i
				AVREI NVMERI						
	xxix	d	CAL	1	vij	xviij		x		ii	xiii
	xxviii	e	iiij	2	xv	vij	xviij		x		ii
	xxvij	f	iij	3	iiij		vij	xviij		x	
25	xxvj	g	Prid	4		xv	xv	vij	xviii	xviii	x
xxv	xxiiij	A	NON	5	xij	iiij	iiij	xv	vii	vii	xviii
	xxiij	b	viij	6	j	xii		iiij	xv		vii
	xxij	c	vij	7		j	xii		iiii	xv	
	xxj	d	vi	8	ix		j	xii		iiii	xv
	xx	e	v	9		ix		i	xii		iiii
	xix	f	iiij	10	xvij		ix		j	xii	
	xviij	g	iij	11	vj	xvij		ix		i	xii
	xvii	A	Prid.	12		vi	xvij		ix		
	xvj	b	IDIB.	13	xiiij		vi	xvij		ix	
	xv	c	xvi	14	iii	xiiij		vi	xvii		ix
	xiiij	d	xv	15		iij	xiiii		vi	xvii	
	xiij	e	xiiij	16	xj		iij	xiiij		vi	xvii
	xij	f	xiij	17		xj		iii	xiiii		vi
	xj	g	xij	18	xix		xi		iii	xiiii	
	x	A	xi	19	viij	xix		xj		iii	xiiii
	ix	b	x	20		viij	xix		xi		iii
	viij	c	ix	21	xvj		viij	xix		xi	
	vij	d	viij	22	v	xvi		viij	xix		xi
	vj	e	vij	23		v	xvj		viii	xix	
	v	f	vi	24	xiii		v	xvj		viii	xix
	iiij	g	v	25	ij	xiij		v	xvi		viii
	iij	A	iiij	26		ii	xiij		v	xvi	
	ij	b	iij	27	x		ij	xiij		v	xv
	j	c	Prid.	28		x		ii	xiii		v

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expansæ respondentia.

FEBRVARIVS.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis	tabulæ Epactarum expansæ. h	g	f	e	d	c	b	a
			AVREI NVMERI							
	xxix	d	1		v	xvi		viii	xix		xi
	xxviii	e	2	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xxvii	f	3	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
25	xxvi	g	4		ii	xiii	xiii	v	xvi	xvi	viii
xxv	xxiiii	A	5	x	x	ii	ii	xiii	v	v	xvi
	xxiii	b	6	xviii		x		ii	xiii		v
	xxii	c	7	vii	xviii		x		ii	xiii	
	xxi	d	8		vii	xviii		x		ii	xiii
	xx	e	9	xv		vii	xviii		x		ii
	xix	f	10	iiii	xv		vii	xviii		x	
	xviii	g	11		iiii	xv		vii	xviii		x
	xvii	A	12	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	xvi	b	13	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	xv	c	14		i	xii		iiii	xv		vii
	xiiii	d	15	ix		i	xii		iiii	xv	
	xiii	e	16		ix		i	xii		iiii	xv
	xii	f	17	xvii		ix		i	xii		iiii
	xi	g	18	vi	xvii		ix		i	xii	
	x	A	19		vi	xvii		ix		i	xii
	ix	b	20	xiiii		vi	xvii		ix		i
	viii	c	21	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	vii	d	22		iii	xiiii		vi	xvii		ix
	vi	e	23	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	v	f	24		xi		iii	xiiii		vi	xvii
vi	iiii	g	25	xix		xi		iii	xiiii		vi
	iii	A	26	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	ii	b	27		viii	xix		xi		iii	xiiii
	j	c	28	xvi		viii	xix		xi		iii

TRIGINTA CALEN-

triginta lineis tabulæ Epacta-

MARTIVS.

	Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum P N M H G F E / AVREI NVMERI								
	*	d	CAL.	1	iii	xiiij		vi	xvii		ix
	xxix	e	vi	2		iij	xiiii		vi	xvii	
	xxviii	f	v	3	xj		iij	xiiij		vi	xvii
	xxvij	g	iiij	4		xj		iii	xiiii		vi
	xxvj	A	iij	5	xix		xi		iii	xiiii	
25	xxv	b	Prid.	6	viij	xix		xj		iii	xiiii
	xxiiij	c	NON.	7		viij	xix		xi		iii
	xxiij	d	viij	8	xvj		viij	xix		xi	
	xxij	e	vij	9	v	xvi		viij	xix		xi
	xxj	f	vi	10		v	xvj		viii	xix	
	xx	g	v	11	xiii		v	xvj		viii	xix
	xix	A	iiij	12	ij	xiij		v	xvi		viii
	xviij	b	iij	13		ii	xiij		v	xvi	
	xvii	c	Prid.	14	x		ij	xiij		v	xvi
	xvj	d	IDIB.	15		x		ii	xiii		v
	xv	e	xvij	16	xviii		x		ii	xiii	
	xiiij	f	xvi	17	vij	xviij		x		ii	xiii
	xiij	g	xv	18		vij	xviij		x		ii
	xij	A	xiiij	19	xv		vij	xviij		x	
	xj	b	xiij	20	iiij	xv		vij	xviii		x
	x	c	xij	21		iiij	xv		vii	xviii	
	ix	d	xi	22	xij		iiij	xv		vii	xviii
	viij	e	x	23	j	xii		iiij	xv		vii
	vij	f	ix	24		j	xii		iiii	xv	
	vj	g	viij	25	ix		j	xii		iiii	xv
	v	A	vij	26		ix		i	xii		iiii
	iiij	b	vi	27	xvij		ix		j	xii	
	iij	c	v	28	vj	xvij		ix		i	xii
	ij	d	iiij	29		vi	xvij		ix		i
	j	e	iij	30	xiiij		vi	xvij		ix	
	*	f	Prid.	31	iii	xiiii		vi	xvii		ix

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expansæ respondentia.

MARTIVS.

tabulę Epactarum expansæ.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis	D	C	B	A	u	t	ſ	r
			AVREI NVMERI							
*	d	1		j	xii		iiii	xv		vi i
xxix	e	2	ix		i	xii		iiii	xv	
xxviii	f	3		ix		i	xii		iiii	xv
xxvii	g	4	xvii		ix		i	xii		iiii
xxvi	A	5	vi	xvii		ix		i	xii	
25 xxv	b	6		vi	xvii		ix		i	xii
xxiiii	c	7	xiiii		vi	xvii		ix		i
xxiii	d	8	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
xxii	e	9		iii	xiiii		vi	xvii		ix
xxi	f	10	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
xx	g	11		xi		iii	xiiii		vi	xvii
xix	A	12	xix		xj		iii	xiiii		vi
xviii	b	13	viii	xix		xi		iii	xiiii	
xvii	c	14		viii	xix		xi		iii	xiiii
xvi	d	15	xvi		viii	xix		xi		iii
xv	e	16	v	xvi		viii	xix		xi	
xiiii	f	17		v	xvi		viii	xix		xi
xiii	g	18	xiii		v	xvi		viii	xix	
xii	A	19	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
xi	b	20		ii	xiii		v	xvi		viii
x	c	21	x		ii	xiii		v	xvi	
ix	d	22		x		ii	xiii		v	xvi
viii	e	23	xviii		x		ii	xiii		v
vii	f	24	vii	xviii		x		ii	xiii	
vi	g	25		vii	xviii		x		ii	xiii
v	A	26	xv		vii	xviii		x		ii
iiii	b	27	iiii	xv		vii	xviii		x	
iii	c	28		iiii	xv		vii	xviii		x
ii	d	29	xii		iiii	xv		vii	xviii	
j	e	30	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
*	f	31		i	xii		iiii	xv		vii

TRIGINTA CALEN-

triginta lineis tabulæ Epacta-

MARTIVS.

Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta lin earum q	p	n	m	l	k	i
				AVREI NVMERI						
*	d	CAL.	1	xviii		x		ii	xiii	
xxix	e	vi	2	vii	xviii		x		ii	xiii
xxviii	f	v	3		vii	xviii		x		ii
xxvii	g	iiij	4	xv		vii	xviii		x	
xxvi	A	iij	5	iiii	xv		vii	xviii		x
25 xxv	b	Prid	6		iiij	xv		vii	xviii	
xxiiii	c	NON.	7	xii		iiii	xv		vii	xviii
xxiii	d	viij	8	j	xii		iiii	xv		vii
xxii	e	vij	9		j	xii		iiii	xv	
xxi	f	vi	10	ix		j	xii		iiii	xv
xx	g	v	11		ix		j	xii		iiii
xix	A	iiij	12	xvii		ix		j	xii	
xviii	b	iij	13	vi	xvii		ix		j	xii
xvii	c	Prid.	14		vi	xvii		ix		j
xvi	d	IDIB.	15	xiiii		vi	xvii		ix	
xv	e	xvij	16	iii	xiiii		vi	xvii		ix
xiiii	f	xvi	17		iii	xiiii		vi	xvii	
xiii	g	xv	18	xi		iii	xiiii		vi	xvii
xii	A	xiiij	19		xi		iii	xiiii		vi
xi	b	xiij	20	xix		xi		iii	xiiii	
x	c	xij	21	viii	xix		xi		iii	xiiii
ix	d	xi	22		viii	xix		xi		iii
viii	e	x	23	xvi		v iii	xix		xi	
vii	f	ix	24	v	xvi		viii	xix		xi
vi	g	viij	25		v	xvi		viii	xix	
v	A	vij	26	xiii		v	xvi		viii	xix
iiii	b	vi	27	ii	xiii		v	xvi		viii
iii	c	v	28		ii	xiii		v	xvi	
ii	d	iiij	29	x		ii	xiii		v	xvi
i	c	iij	30		x		ii	xiii		v
*	f	Prid.	31	xviii		x		ii	xiii	

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expanſæ reſpondentia.

MARTIVS.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Menſis	tabulę Epactarum expanſæ. h	g	f	e	d	c	b	a
			AVREI NVMERI							
	*	d	1	v	xvi	iii	viii	xix	xi	
	xxix	e	2		v	xvi		viii	xix	xi
	xxviii	f	3	xiii		v	xvi		viii	xix
	xxvii	g	4	ii	xiii		v	xvi	viii	xix
	xxvi	A	5		ii	xiii		v	xvi	viii
25	xxv	b	6	x		ii	xiii		v	xvi
	xxiiii	c	7		x		ii	xiii	v	xvi
	xxiii	d	8	xviii		x		ii	xiii	v
	xxii	e	9	vii	xviii		x		ii	xiii
	xxi	f	10		vii	xviii		x	ii	xiii
	xx	g	11	xv		vii	xviii		x	ii
	xix	A	12	iiii	xv		vii	xviii		x
	xviii	b	13		iiii	xv		vii	xviii	
	xvii	c	14	xii		iiii	xv		vii	xviii
	xvi	d	15	j	xii		iiii	xv		vii
	xv	e	16		j	xii		iiii	xv	
	xiiii	f	17	ix		i	xii		iiii	xv
	xiii	g	18		ix		i	xii		iiii
	xii	A	19	xvii		ix		i	xii	
	xi	b	20	vi	xvii		ix		i	xii
	x	c	21		vi	xvii		ix		i
	ix	d	22	xiiii		vi	xvii		ix	
	viii	e	23	iii	xiiii		vi	xvii		ix
	vii	f	24		i	xiiii		vi	xvii	
	vi	g	25	xi		iii	xiiii		vi	xvii
	v	A	26		xi		iii	xiiii		vi
	iiii	b	27	xix		xj		iii	xiiii	
	iii	c	28	viii	xix		xi		iii	xiiii
	ii	d	29		viii	xix		xi		iii
	j	e	30	xvi		viii	xix		xi	
	*	f	31	v	xvi		viii	xix		xi

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

APRILIS.

Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum P	N	M	H	G	F	E
				AVREI NVMERI						
	xxix	g	CAL.	1		iii	xiiii		vi	xvii	
	xxviii	A	iiij	2	xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xxvii	b	iij	3		xi		iii	xiiii		vi
25	xxvi	c	Prid	4	xix	xix	xi		iii	xiiii	xiiii
xxv	xxiiii	d	NON.	5	viii	viii	xix	xi	xi	iii	iii
	xxiii	e	viij	6	xvi		viii	xix		xi	
	xxii	f	vij	7	v	xvi		viii	xix		xi
	xxi	g	vi	8		v	xvi		viii	xix	
	xx	A	v	9	xiii		v	xvi		viii	xix
	xix	b	iiij	10	ii	xiii		v	xvi		viii
	xviii	c	iij	11		ii	xiii		v	xvi	
	xvii	d	Prid.	12	x		ii	xiii		v	xvi
	xvi	e	IDIB.	13		x		ii	xiii		v
	xv	f	xviij	14	xviii		x		ii	xiii	
	xiiii	g	xvij	15	vii	xviii		x		ii	xiii
	xiii	A	xvi	16		vii	xvi ii		x		ii
	xii	b	xv	17	xv		vii	xviii		x	
	xi	c	xiiij	18	iiii	xv		vii	xviii		x
	x	d	xiij	19		iiii	xv		vii	xviii	
	ix	e	xij	20	xii		iiii	xv		vii	xviii
	viii	f	xi	21	j	xii		iiii	xv		vii
	vii	g	x	22		j	xii		iiii	xv	
	vi	A	ix	23	ix		j	xii		iiii	xv
	v	b	viij	24		ix		j	xii		iiii
	iiii	c	vij	25	xvii		ix		j	xii	
	iii	d	vi	26	vi	xvii		ix		j	xii
	ii	e	v	27		vi	xvii		ix		j
	i	f	iiij	28	xiiii		vi	xvii		ix	
	*	g	ij	29	iii	xiiii		vi	xvii		ix
	xxix	A	Prid.	30		iii	xiiii		vi	xvii	

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expansæ respondentia.

APRILIS.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis	tabulæ Epactarum expansæ. D	C	B	A	u	t	ſ	r
			AVREI NVMERI							
			xxix		ix		i	xii		iiii	xv	
	g	1	xxviii			ix		i	xii		iiii	xv
	A	2	xxvii		xvii		ix		i	xii		iiii
	b	3	xxvi		vi	xvii	xvii	ix		i	xii	xii
25	c	4	xxiiii		xiiii	vi	vi	xvii	ix	ix	i	i
xxv	d	5	xxiii		iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	e	6	xxii			iii	xiiii		vi	xvii		ix
	f	7	xxi		xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	g	8	xx			xi		iii	xiiii		vi	xvii
	A	9	xix		xix		xi		iii	xiiii		vi
	b	10	xviii		viii	xix		xi		iii	xiiii	
	c	11	xvii			viii	xix		xi		iii	xiiii
	d	12	xvi		xvi		viii	xix		xi		iii
	e	13	xv		v	xvi		viii	xix		xi	
	f	14	xiiii			v	xvi		viii	xix		xi
	g	15	xiii		xiii		v	xvi		viii	xix	
	A	16	xii		ii	xiii		v	xvi		viii	xix
	b	17	xi			ii	xiii		v	xvi		viii
	c	18	x		x		ii	xiii		v	xvi	
	d	19	ix			x		ii	xiii		v	xvi
	e	20	viii		xviii		x		ii	xiii		v
	f	21	vii		vii	xviii		x		ii	xiii	
	g	22	vi			vii	xviii		x		ii	xiii
	A	23	v		xv		vii	xviii		x		ii
	b	24	iiii		iiii	xv		vii	xviii		x	
	c	25	iii			iiii	xv		vii	xviii		x
	d	26	ii		xii		iiii	xv		vii	xviii	
	e	27	j		j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	f	28	*			i	xii		iiii	xv		vii
	g	29	xxix		ix		i	xii		iiii	xv	
	A	30										

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

APRILIS.

Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum q p n m l k i	AVREI NVMERI						
	xxix	g	CAL.	1	vij	xviij		x		ij	xiij
	xxviij	A	iiij	2		vij	xviij		x		ij
	xxvij	b	iij	3	xv		vij	xviij		x	
25	xxvj	c	Prid	4	iiij	xv	xv	vij	xviij	xviij	x
xxv	xxiiij	d	NON	5	xij	iiij	iiij	xv	vii	vii	xviij
	xxiij	e	viij	6	j	xij		iiij	xv		vij
	xxij	f	vij	7		j	xij		iiij	xv	
	xxj	g	vi	8	ix		j	xij		iiij	xv
	xx	A	v	9		ix		i	xij		iiij
	xix	b	iiij	10	xvij		ix		j	xij	
	xviij	c	iij	11	vj	xvij		ix		i	xij
	xvii	d	Prid.	12		vj	xvij		ix		i
	xvj	e	IDIB.	13	xiiij		vi	xvij		ix	
	xv	f	xviij	14	iij	xiiij		vi	xvij		ix
	xiiij	g	xvij	15		iij	xiiij		vi	xvij	
	xiij	A	xvi	16	xj		iij	xiiij		vi	xvij
	xij	b	xv	17		xj		iij	xiiij		vi
	xj	c	xiiij	18	xix		xj		iij	xiiij	
	x	d	xiij	19	viij	xix		xj		iij	xiiij
	ix	e	xij	20		viij	xix		xj		iij
	viij	f	xi	21	xvj		viij	xix		xi	
	vij	g	x	22	v	xvj		viij	xix		xi
	vj	A	ix	23		v	xvj		viij	xix	
	v	b	viij	24	xiij		v	xvj		viij	xix
	iiij	c	vij	25	ij	xiij		v	xvj		viij
	iij	d	vi	26		ij	xiij		v	xvj	
	ij	e	v	27	x		ij	xiij		v	x i
	j	f	iiij	28		x		ij	xiij		v
	*	g	iij	29	xviij		x		ij	xiij	
	xxix	A	Prid	30	vij	xviij		x		ij	xiij

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expansæ respondentia.

APRILIS.

	Epactæ	Lit. Dnic.	Dies Mensis	tabulæ Epactarum expansæ.							
				h	g	f	e	d	c	b	a
				AVREI NVMERI							
	xxix	g	1	v	xvi		viii	xix		xi	
	xxviii	A	2	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xxvii	b	3	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
25	xxvi	c	4		ii	xiii	xiii	v	xvi	xvi	viii
xxv	xxiiii	d	5	x	x	ii	ii	xiii	v	v	xvi
	xxiii	e	6	xviii		x		ii	xiii		v
	xxii	f	7	vii	xviii		x		ii	xiii	
	xxi	g	8		vii	xviii		x		ii	xiii
	xx	A	9	xv		vii	xviii		x		ii
	xix	b	10	iiii	xv		vii	xviii		x	
	xviii	c	11		iiii	xv		vii	xviii		x
	xvii	d	12	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	xvi	e	13	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	xv	f	14		i	xii		iiii	xv		vii
	xiiii	g	15	ix		i	xii		iiii	xv	
	xiii	A	16		ix		i	xii		iiii	xv
	xii	b	17	xvii		ix		i	xii		iiii
	xi	c	18	vi	xvii		ix		i	xii	
	x	d	19		vi	xvii		ix		i	xii
	ix	e	20	xiiii		vi	xvii		ix		i
	viii	f	21	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	vii	g	22		iii	xiiii		vi	xvii		ix
	vi	A	23	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	v	b	24		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	iiii	c	25	xix		xi		iii	xiiii		vi
	iii	d	26	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	ii	e	27		viii	xix		xi		iii	xiiii
	j	f	28	xvi		viii	xix		xi		iii
	*	g	29	v	xvi		viii	xix		xi	
	xxix	A	30		v	xvi		viii	xix		xi

TRIGINTA CALEN-

triginta lineis tabulæ Epacta-

MAIVS.

	Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum P N M H G F E						
					AVREI NVMERI						
	xxviiii	b	CAL.	1	xj		iij	xiiij		vi	xvii
	xxvij	c	vi	2		xj		iii	xiiii		vi
	xxvj	d	v	3	xix		xi		iii	xiiii	
25	xxv	e	iiij	4	viij	xix		x j		iii	xiiii
	xxiiij	f	iij	5		viij	xix		xi		iii
	xxiij	g	Prid.	6	xvj		viij	xix		xi	
	xxij	A	NON.	7	v	xvi		viij	xix		xi
	xxj	b	viij	8		v	xvj		viii	xix	
	xx	c	vij	9	xiii		v	xvj		viii	xix
	xix	d	vi	10	ij	xiij		v	xvi		viii
	xviij	e	v	11		ij	xiij		v	xvi	
	xvii	f	iiij	12	x		ij	xiij		vi	xvi
	xvj	g	iij	13		x		ij	xiii		v
ij	xv	A	Prid.	14	xviii		x		ij	xiij	
	xiiij	b	IDIB.	15	vii	xviij		x		ii	xiii
	xiij	c	xvij	16		vij	xviij		x		ii
	xij	d	xvi	17	xv		vij	xvij		x	
	xj	e	xv	18	iiij	xv		vij	xviii		x
	x	f	xiiij	19		iiij	xv		vii	xviii	
	ix	g	xiij	20	xij		iiij	xv		vii	xviii
	viij	A	xij	21	j	xii		iij	xv		vii
	vij	b	xi	22		j	xii		iiii	xv	
	vj	c	x	23	ix		j	xii		iiii	xv
	v	d	ix	24		ix		i	xii		iiii
	iiij	e	viii	25	xvij		ix		j	xii	
	iij	f	vij	26	vj	xvij		ix		i	xii
	ij	g	vi	27		vi	xvij		ix		i
	j	A	v	28	xiiij		vi	xvij		ix	
	*	b	iiij	29	iii	xiiij		vi	xvii		ix
	xxix	c	iij	30		iij	xiiii		vi	xvii	
	xxviii	d	Prid.	31	xj		iii	xiiii		vi	xvii

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expanſæ reſpondentia.

MAIVS.

tabulę Epactarum expanſæ.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Menſis	D	C	B	A	u	t	ſ	r
			AVREI NVMERI							
	xxviii	b	1		ix		i	xii		iiii	xv
	xxvii	c	2	xvii		ix		i	xii		iiii
	xxvi	d	3	vi	xvii		ix		i	xii	
25	xxv	c	4		vi	xvii		ix		i	xii
	xxiiii	f	5	xiiii		vi	xvii		ix		i
	xxiii	g	6	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	xxii	A	7		iii	xiiii		vi	xvii		ix
	xxi	b	8	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	xx	c	9		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xix	d	10	xix		xj		iii	xiiii		vi
	xviii	c	11	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	xvii	f	12		viii	xix		xi		iii	xiiii
	xvi	g	13	xvi		viii	xix		xi		iii
	xv	A	14	v	xvi		viii	xix		xi	
	xiiii	b	15		v	xvi		viii	xix		xi
	xiii	c	16	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xii	d	17	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
	xi	e	18		ii	xiii		v	xvi		viii
	x	f	19	x		ii	xiii		v	xvi	
	ix	g	20		x		ii	xiii		v	xvi
	viii	A	21	xviii		x		ii	xiii		v
	vii	b	22	vii	xviii		x		ii	xiii	
	vi	c	23		vii	xviii		x		ii	xiii
	v	d	24	xv		vii	xviii		x		ii
	iiii	e	25	iiii	xv		vii	xviii		x	
	iii	f	26		iiii	xv		vii	xviii		x
	ii	g	27	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	j	A	28	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	*	b	29		j	xii		iiii	xv		vii
	xxix	c	30	ix		i	xii		iiii	xv	
	xxviii	d	31		ix		i	xii		iiii	xv

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

MAIVS.

Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum q	p	n	m	l	k	i
				AVREI NVMERI						
xxviii	b	CAL.	1		vii	xviii		x		ii
xxvii	c	vi	2	xv		vii	xviii		x	
xxvi	d	v	3	iiii	xv		vii	xviii		x
25 xxv	e	iiij	4		iiii	xv		vii	xviii	
xxiiii	f	iij	5	xii		iiii	xv		vii	xviii
xxiii	g	Prid.	6	j	xii		iiij	xv		vii
xxii	A	NON.	7		j	xii		iiii	xv	
xxi	b	viij	8	ix		j	xii		iiii	xv
xx	c	vij	9		ix		i	xii		iiii
xix	d	vi	10	xvii		ix		j	xii	
xviii	e	v	11	vi	xvii		ix		j	xii
xvii	f	iiij	12		vi	xvii		ix		j
xvi	g	iij	13	xiiii		vi	xvii		ix	
xv	A	Prid.	14	iii	xiiii		vi	xvii		ix
xiiii	b	IDIB.	15		iii	xiiii		vi	xvii	
xiii	c	xvij	16	xi		iii	xiiii		vi	xvii
xii	d	xvi	17		xi		iii	xiiii		vi
xi	e	xv	18	xix		xi		iii	xiiii	
x	f	xiiij	19	viii	xix		xi		iii	xiiii
ix	g	xiij	20		viii	xix		xi		iii
viii	A	xij	21	xvi		viii	xix		xi	
vii	b	xi	22	v	xvi		viii	xix		xi
vi	c	x	23		v	xvi		viii	xix	
v	d	ix	24	xiii		v	xvi		viii	xix
iiii	e	viii	25	ii	xiii		v	xvi		viii
iii	f	vij	26		ii	xiii		v	xvi	
ii	g	vi	27	x		ii	xiii		v	xvi
i	A	v	28		x		ii	xiii		v
*	b	iiij	29	xviii		x		ii	xiii	
xxix	c	iij	30	vii	xviii		x		ii	xiii
xxviii	d	Prid.	31		vii	xviii		x		ii

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expansæ respondentia.

MAIVS.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis	tabulę Epactarum expansæ. h	g	f	e	d	c	b	a
			AVREI NVMERI							
			xxviii	b	1	xiii		v	xvi		viii	xix	
			xxvii	c	2	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
			xxvi	d	3		ii	xiii		v	xvi		viii
25			xxv	c	4	x		ii	xiii		v	xvi	
			xxiiii	f	5		x		ii	xiii		v	xvi
			xxiii	g	6	xviii		x		ii	xiii		v
			xxii	A	7	vii	xviii		x		ii	xiii	
			xxi	b	8		vii	xviii		x		ii	xiii
			xx	c	9	xv		vii	xviii		x		ii
			xix	d	10	iiii	xv		vii	xviii		x	
			xviii	e	11		iiii	xv		vii	xviii		x
			xvii	f	12	xii		iiii	xv		vii	xviii	
			xvi	g	13	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
			xv	A	14		j	xii		iiii	xv		vii
			xiiii	b	15	ix		i	xii		iiii	xv	
			xiii	c	16		ix		i	xii		iiii	xv
			xii	d	17	xvii		ix		i	xii		iiii
			xi	e	18	vi	xvii		ix		i	xii	
			x	f	19		vi	xvii		ix		i	xii
			ix	g	20	xiiii		vi	xvii		ix		i
			viii	A	21	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
			vii	b	22		iii	xiiii		vi	xvii		ix
			vi	c	23	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
			v	d	24		xi		iii	xiiii		vi	xvii
			iiii	e	25	xix		xj		iii	xiiii		vi
			iii	f	26	viii	xix		xi		iii	xiiii	
			ii	g	27		viii	xix		xi		iii	xiiii
			j	A	28	xvi		viii	xix		xi		iii
			*	b	29	v	xvi		viii	xix		xi	
			xxix	c	30		v	xvi		viii	xix		xi
			xxviii	d	31	xiii		v	xvi		viii	xix	

TRIGINTA CALEN-

triginta lineis tabulæ Epacta-

IVNIVS.

Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum P	N	M	H	G	F	E
				AVREI NVMERI						
	xxvii	e	CAL.	1		xi		iii	xiiii		vi
25	xxvi	f	iiij	2	xix	xix	xi		iii	xiiii	xiiii
xxv	xxiiii	g	ij	3	viii	viii	xix	xi	xi	iii	iii
	xxiii	A	Prid.	4	xvi		viii	xix		xi	
	xxii	b	NON.	5	v	xvi		viii	xix		xi
	xxi	c	viij	6		v	xvi		viii	xix	
	xx	d	vij	7	xiii		v	xvi		viii	xix
	xix	e	vi	8	ii	xiii		v	xvi		viii
	xviii	f	v	9		ii	xiii		v	xvi	
	xvii	g	iiij	10	x		ii	xiii		v	xvi
	xvi	A	iij	11		x		ii	xiii		v
	xv	b	Prid.	12	xviii		x		ii	xiii	
	xiiii	c	IDIB.	13	vii	xviii		x		ii	xiii
	xiii	d	xviij	14		vii	xviii		x		ii
	xii	e	xvij	15	xv		vii	xviii		x	
	xi	f	xvi	16	iiii	xv		vii	xviii		x
	x	g	xv	17		iiii	xv		vii	xviii	
	ix	A	xiiij	18	xii		iiii	xv		vii	xviii
	viii	b	xiij	19	j	xii		iiij	xv		vii
	vii	c	xij	20		j	xii		iiii	xv	
	vi	d	xi	21	ix		j	xii		iiii	xv
	v	e	x	22		ix		i	xii		iiii
	iiii	f	ix	23	xvii		ix		j	xii	
	iii	g	viij	24	vi	xvii		ix		j	xii
	ii	A	vij	25		vi	xvii		ix		j
	i	b	vi	26	xiiii		vi	xvii		ix	
	*	c	v	27	iii	xiiii		vi	xvii		ix
	xxix	d	iiij	28		iii	xiiii		vi	xvii	
	xxviii	e	ij	29	xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xxvii	f	Prid.	30		xi		iii	xiiii		

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expansæ respondentia.

IVNIVS.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis	tabulæ Epactarum expansæ. D	C	B	A	u	t	ſ	r
			AVREI NVMERI							
xxvii	c	1	xvii		ix		i	xii		iiii
xxvi	f	2	vi	xvii	xvii	ix		i	xii	xii
xxiiii	g	3	xiiii	vi	vi	xvii	ix	ix	i	i
xxiii	A	4	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
xxii	b	5		iii	xiiii		vi	xvii		ix
xxi	c	6	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
xx	d	7		xi		iii	xiiii		vi	xvii
xix	e	8	xix		xi		iii	xiiii		vi
xviii	f	9	viii	xix		xi		iii	xiiii	
xvii	g	10		viii	xix		xi		iii	xiiii
xvi	A	11	xvi		viii	xix		xi		iii
xv	b	12	v	xvi		viii	xix		xi	
xiiii	c	13		v	xvi		viii	xix		xi
xiii	d	14	xiii		v	xvi		viii	xix	
xii	e	15	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
xi	f	16		ii	xiii		v	xvi		viii
x	g	17	x		ii	xiii		v	xvi	
ix	A	18		x		ii	xiii		v	xvi
viii	b	19	xviii		x		ii	xiii		v
vii	c	20	vii	xviii		x		ii	xiii	
vi	d	21		vii	xviii		x		ii	xiii
v	e	22	xv		vii	xviii		x		ii
iiii	f	23	iiii	xv		vii	xviii		x	
iii	g	24		iiii	xv		vii	xviii		x
ii	A	25	xii		iiii	xv		vii	xviii	
j	b	26	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
*	c	27		i	xii		iiii	xv		vii
xxix	d	28	ix			xii		iiii	xv	
xxviii	e	29		ix		i	xii		iiii	xv
xxvii	f	30	xvii		ix		i	xii		iiii

33

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

IVNIVS.

Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum q	p	n	m	l	k	i
				AVREI NVMERI						
	xxvij	e	CAL.	1	xv		vij	xviij		x	
25	xxvj	f	iiij	2	iiij	xv	xv	vij	xviii	xviii	x
xxv	xxiiij	g	iij	3	xij	iiij	iiij	xv	vii	vii	xviii
	xxiij	A	Prid	4	j	xii		iiij	xv		vii
	xxij	b	NON	5		j	xii		iiii	xv	
	xxj	c	viij	6	ix		j	xii		iiii	xv
	xx	d	vij	7		ix		i	xii		iiii
	xix	e	vi	8	xvij		ix		j	xii	
	xviij	f	v	9	vj	xvij		ix		i	xii
	xvii	g	iiij	10		vi	xvij		ix		i
	xvj	A	iij	11	xiiij		vi	xvij		ix	
	xv	b	Prid.	12	iii	xiiij		vi	xvii		ix
	xiiij	c	IDIB.	13		iij	xiiii		vi	xvii	
	xiij	d	xviij	14	xj		iij	xiiij		vi	xvii
	xij	e	xvij	15		xj		iii	xiiii		vi
	xj	f	xvi	16	xix		xi		iii	xiiii	
	x	g	xv	17	viij	xix		xj		iii	xiiii
	ix	A	xiiij	18		viij	xix		xi		iii
	viij	b	xiij	19	xvj		viij	xix		xi	
	vij	c	xij	20	v	xvi		viij	xix		xi
	vj	d	xi	21		v	xvj		viii	xix	
	v	e	x	22	xiii		v	xvj		viii	xix
	iiij	f	ix	23	ij	xiij		v	xvi		viii
	iij	g	viij	24		ii	xiij		v	xvi	
	ij	A	vij	25	x		ij	xiij		v	xvi
	j	b	vi	26		x		ii	xiii		v
	*	c	v	27	xviii		x		ii	xiii	
	xxix	d	iiij	28	vii	xviij		x		ii	xiii
	xxviii	e	iij	29		vij	xviij		x		ii
	xxvii	f	Prid.	30	xv		vii	xviii		x	

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expanſæ reſpondentia.

IVNIVS.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Menſis	tabulæ Epactarum expanſæ.							
			h	g	f	e	d	c	b	a
			AVREI NVMERI							
xxvii	e	1	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
xxvi	f	2		ii	xiii	xiii	v	xvi	xvi	viii
xxiiii	g	3	x	x	ii	ii	xiii	v	v	xvi
xxiii	A	4	xviii		x		ii	xiii		v
xxii	b	5	vii	xviii		x		ii	xiii	
xxi	c	6		vii	xviii		x		ii	xiii
xx	d	7	xv		vii	xviii		x		ii
xix	e	8	iiii	xv		vii	xviii		x	
xviii	f	9		iiii	xv		vii	xviii		x
xvii	g	10	xii		iiii	xv		vii	xviii	
xvi	A	11	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
xv	b	12		i	xii		iiii	xv		vii
xiiii	c	13	ix		i	xii		iiii	xv	
xiii	d	14		ix		i	xii		iiii	xv
xii	e	15	xvii		ix		i	xii		iiii
xi	f	16	vi	xvii		ix		i	xii	
x	g	17		vi	xvii		ix		i	xii
ix	A	18	xiiii		vi	xvii		ix		i
viii	b	19	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
vii	c	20		iii	xiiii		vi	xvii		ix
vi	d	21	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
v	e	22		xi		iii	xiiii		vi	xvii
iiii	f	23	xix		xi		iii	xiiii		vi
iii	g	24	viii	xix		xi		iii	xiiii	
ii	A	25		viii	xix		xi		iii	xiiii
j	b	26	xvi		viii	xix		xi		iii
*	c	27	v	xvi		viii	xix		xi	
xxix	d	28		v	xvi		viii	xix		xi
xxviii	e	29	xiii		v	xvi		viii	xix	
xxvii	f	30	ii	xiii		v	xvi		viii	xix

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

IVLIVS.

	Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum P	N	M	G	G	F	E
					AVREI NVMERI						
	xxvj	g	CAL.	1	xix		xi		iii	xiiii	
25	xxv	A	vi	2	viij	xix		xj		iii	xiiii
	xxiiij	b	v	3		viij	xix		xi		iii
	xxiij	c	iiij	4	xvj		viij	xix		xi	
	xxij	d	iij	5	xv	xvi		viij	xix		xi
	xxj	e	Prid.	6		v	xvj		viii	xix	
	xx	f	NON.	7	xiii		v	xvj		viii	xix
	xix	g	viij	8	ij	xiij		v	xvi		viii
	xviij	A	vij	9		ii	xiij		v	xvi	
	xvii	b	vi	10	x		ij	xiij		v	xvi
	xvj	c	v	11		x		ij	xiii		v
	xv	d	iiij	12	xviii		x		ii	xiii	
	xiiij	e	iij	13	vii	xviij		x		ii	xiii
	xiij	f	Prid.	14		vij	xviij		x		ii
	xij	g	IDIB.	15	xv		vij	xviij		x	
	xj	A	xvij	16	iiij	xv		vij	xviii		x
	x	b	xvi	17		iiij	xv		vii	xviii	
	ix	c	xv	18	xij		iiij	xv		vii	xviii
	viij	d	xiiij	19	j	xii		iiij	xv		vii
	vij	e	xiij	20		j	xii		iiii	xv	
	vj	f	xij	21	ix		j	xii		iiii	xv
	v	g	xi	22		ix		i	xii		iiii
	iiij	A	x	23	xvij		ix		j	xii	
	iij	b	ix	24	vj	xvij		ix		i	xii
	ij	c	viij	25		vi	xvij		ix		i
	j	d	vij	26	xiiij		vi	xvij		ix	
	*	e	vi	27	iii	xiiij		vi	xvii		ix
	xxix	f	v	28		iij	xiiii		vi	xvii	
	xxviii	g	iiij	29	xj		iij	xiiij		vi	xvii
	xxvii	A	iij	30		xj		iii	xiiii		vi
25	xxvj	b	Prid.	31	xix	xix	xi		iii	xiiii	xiiii

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expanſæ reſpondentia.

IVLIVS.

tabulę Epactarum expanſæ.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Menſis.	D	C	B	A	u	t	ſ	r
			AVREI NVMERI							
	xxvi	g	1	vi	xvii		ix		i	xii	
25	xxv	A	2		vi	xvii		ix		i	xii
	xxiiii	b	3	xiiii		vi	xvii		ix		i
	xxiii	c	4	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	xxii	d	5		iij	xiiii		vi	xvii		ix
	xxi	e	6	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	xx	f	7		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xix	g	8	xix		xj		iii	xiiii		vi
	xviii	A	9	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	xvii	b	10		viii	xix		xi		iii	xiiii
	xvi	c	11	xvi		viii	xix		xi		iii
	xv	d	12	v	xvi		viii	xix		xi	
	xiiii	e	13		v	xvi		viii	xix		xi
	xiii	f	14	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xii	g	15	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
	xi	A	16		ii	xiii		v	xvi		viii
	x	b	17	x		ii	xiii		v	xvi	
	ix	c	18		x		ii	xiii		v	xvi
	viii	d	19	xviii		x		ii	xiii		v
	vii	e	20	vii	xviii		x		ii	xiii	
	vi	f	21		vii	xviii		x		ii	xiii
	v	g	22	xv		vii	xviii		x		ii
	iiii	A	23	iiii	xv		vii	xviii		x	
	iii	b	24		iiii	xv		vii	xviii		x
	ii	c	25	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	j	d	26	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	*	e	27		j	xii		iiii	xv		vii
	xxix	f	28	ix		i	xii		iiii	xv	
	xxviii	g	29		ix		i	xii		iiii	xv
	xxvii	A	30	xvii		ix		i	xii		iiii
25	xxvi	b	31	vi	xvii	xvii	ix		i	xii	xii

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

IVLIVS.

Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum q	p	n	m	l	k	i
				AVREI NVMERI						
	xxvi	g	CAL.	1	iiii	xv		vii	xviii		x
25	xxv	A	vi	2		iiii	xv		vii	xviii	
	xxiiii	b	v	3	xii		iiii	xv		vii	xviii
	xxiii	c	iiij	4	j	xii		iiij	xv		vii
	xxii	d	ij	5		j	xii		iiii	xv	
	xxi	e	Prid	6	ix		j	xii		iiii	xv
	xx	f	NON	7		ix		i	xii		iiii
	xix	g	viij	8	xvii		ix		j	xii	
	xviii	A	vij	9	vi	xvii		ix		j	xii
	xvii	b	vi	10		vi	xvii		ix		j
	xvi	c	v	11	xiiii		vi	xvii		ix	
	xv	d	iiij	12	iii	xiiii		vi	xvii		ix
	xiiii	e	iii	13		iii	xiiii		vi	xvii	
	xiii	f	Pri	14	xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xii	g	I	15		xi		iii	xiiii		vi
	xi	A	xvij	16	xix		xi		iii	xiiii	
	x	b	xvi	17	viii	xix		xi		iii	xiiii
	ix	c	xv	18		viii	xix		xi		iii
	viii	d	xiiij	19	xvi		viii	xix		xi	
	vii	e	xiij	20	v	xvi		viii	xix		xi
	vi	f	xij	21		v	xvi		viii	xix	
	v	g	xi	22	xiii		v	xvi		viii	xix
	iiii	A	x	23	ii	xiii		v	xvi		viii
	iii	b	ix	24		ii	xiii		v	xvi	
	ii	c	viij	25	x		ii	xiii		v	xvi
	i	d	vij	26		x		ii	xiii		v
	*	e	vi	27	xviii		x		ii	xiii	
	xxix	f	v	28	vii	xviii		x		ii	xiii
	xxviii	g	iiii	29		vii	xviij		x		ii
	xxvij	A	iij	30	xv		vii	xviij		x	
25	xxvi	b	Prid.	31	iiii	xv	xv	vii	xvi ii	xv iii	x

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expansæ respondentia.

IVLIVS.

tabulę Epactarum expansæ.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis	h	g	f	e	d	c	b	a
			AVREI NVMERI							
	xxvi	g	1		ii	xiii		v	xvi		viii
25	xxv	A	2	x		ii	xiii		v	xvi	
	xxiiii	b	3		x		ii	xiii		v	xvi
	xxiii	c	4	xviii		x		ii	xiii		v
	xxii	d	5	vii	xviii		x		ii	xiii	
	xxi	e	6		vii	xviii		x		ii	xiii
	xx	f	7	xv		vii	xviii		x		ii
	xix	g	8	iiii	xv		vii	xviii		x	
	xviii	A	9		iiii	xv		vii	xviii		x
	xvii	b	10	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	xvi	c	11	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	xv	d	12		j	xii		iiii	xv		vii
	xiiii	e	13	ix		i	xii		iiii	xv	
	xiii	f	14		ix		i	xii		iiii	xv
	xii	g	15	xvii		ix		i	xii		iiii
	xi	A	16	vi	xvii		ix		i	xii	
	x	b	17		vi	xvii		ix		i	xii
	ix	c	18	xiiii		vi	xvii		ix		i
	viii	d	19	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	vii	e	20		iij	xiiii		vi	xvii		ix
	vi	f	21	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	v	g	22		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	iiii	A	23	xix		xj		iii	xiiii		vi
	iii	b	24	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	ii	c	25		viii	xix		xi		iii	xiiii
	j	d	26	xvi		viii	xix		xi		iii
	*	e	27	v	xvi		viii	xix		xi	
	xxix	f	28		v	xvi		viii	xix		xi
	xxviii	g	29	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xxvii	A	30	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
25	xxvi	b	31		ii	xiii	xiii	v	xvi	xvi	v iii

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

IVLIVS.

Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum q	p	n	m	l	k	i
				AVREI NVMERI						
	xxvi	g	CAL.	1	iiii	xv		vii	xviii		x
25	xxv	A	vi	2		iiii	xv		vii	xviii	
	xxiiii	b	v	3	xii		iiii	xv		vii	xviii
	xxiii	c	iiij	4	j	xii		iiij	xv		vii
	xxii	d	iij	5		j	xii		iiii	xv	
	xxi	e	prid	6	ix		j	xii		iiii	xv
	xx	f	NON	7		ix		i	xii		iiii
	xix	g	viij	8	xvii		ix		j	xii	
	xviii	A	vij	9	vi	xvii		ix		j	xii
	xvii	b	vi	10		vi	xvii		ix		j
	xvi	c	v	11	xiiii		vi	xvii		ix	
	xv	d	iiij	12	iii	xiiii		vi	xvii		ix
	xiiii	e	iij	13		iii	xiiii		vi	xvii	
	xiii	f	prid	14	xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xii	g	I[illegible]	15		xi		iii	xiiii		vi
	xi	A	xvij	16	xix		xi		iii	xiiii	
	x	b	xvi	17	viii	xix		xi		iii	xiiii
	ix	c	xv	18		viii	xix		xi		iii
	viii	d	xiiij	19	xvi		viii	xix		xi	
	vii	e	xi	20	v	xvi		viii	xix		xi
	vi	f	xij	21		v	xvi		viii	xix	
	v	g	x	22	xiii		v	xvi		viii	xix
	iiii	A	x	23	ii	xiii		v	xvi		viii
	iii	b	ix	24		ii	xiii		v	xvi	
	ii	c	viij	25	x		ii	xiii		v	xvi
	i	d	vij	26		x		ii	xiii		v
	*	e	vi	27	xviii		x		ii	xiii	
	xxix	f	v	28	vii	xviii		x		ii	xiii
	xxviii	g	iiij	29		vii	xviii		x		ii
	xxvij	A	iij	30	xv		vii	xviii		x	
25	xxvi	b	Prid.	31	iiii	xv	xv	vii	xvi ii	xv iii	x

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expanſæ reſpondentia.

IVLIVS.

tabulę Epactarum expanſæ.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Menſis	h	g	f	e	d	c	b	a
			AVREI NVMERI							
	xxvi	g	1		ii	xiii		v	xvi		viii
25	xxv	A	2	x		ii	xiii		v	xvi	
	xxiiii	b	3		x		ii	xiii		v	xvi
	xxiii	c	4	xviii		x		ii	xiii		v
	xxii	d	5	vii	xviii		x		ii	xiii	
	xxi	e	6		vii	xviii		x		ii	xiii
	xx	f	7	xv		vii	xviii		x		ii
	xix	g	8	iiii	xv		vii	xviii		x	
	xviii	A	9		iiii	xv		vii	xviii		x
	xvii	b	10	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	xvi	c	11	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	xv	d	12		j	xii		iiii	xv		vii
	xiiii	e	13	ix		i	xii		iiii	xv	
	xiii	f	14		ix		i	xii		iiii	xv
	xii	g	15	xvii		ix		i	xii		iiii
	xi	A	16	vi	xvii		ix		i	xii	
	x	b	17		vi	xvii		ix		i	xii
	ix	c	18	xiiii		vi	xvii		ix		i
	viii	d	19	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	vii	e	20		iij	xiiii		vi	xvii		ix
	vi	f	21	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	v	g	22		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	iiii	A	23	xix		xj		iii	xiiii		vi
	iii	b	24	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	ii	c	25		viii	xix		xi		iii	xiiii
	j	d	26	xvi		viii	xix		xi		iii
	*	e	27	v	xvi		viii	xix		xi	
	xxix	f	28		v	xvi		viii	xix		xi
	xxviii	g	29	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xxvii	A	30	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
25	xxvi	b	31		ii	xiii	xiii	v	xvi	xvi	v iiii

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

AVGVSTVS.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis	Literæ triginta linearum P	N	M	H	G	F	E
			AVREI NVMERI						
xxv	xxiiii	c	CAL.	i	viii	viii	xix	xi	xi	iii	iii
	xxiii	d	iiij	2	xvi		viii	xix		xi	
	xxii	e	ij	3	v	xvi		viii	xix		xi
	xxi	f	Prid	4		v	xvi		viii	xix	
	xx	g	NON.	5	xiii		v	xvi		viii	xix
	xix	A	viij	6	ii	xiii		v	xvi		viii
	xviii	b	vij	7		ii	xiii		v	xvi	
	xvii	c	vi	8	x		ii	xiii		v	xvi
	xvi	d	v	9		x		ii	xiii		v
	xv	e	iiij	10	xviii		x		ii	xiii	
	xiiii	f	ij	11	vii	xviii		x		ii	xiii
	xiii	g	Prid.	12		vii	xviii		x		ii
	xii	A	IDIB.	13	xv		vii	xviii		x	
	xi	b	xix	14	iiii	xv		vii	xviii		x
	x	c	xviij	15		iiii	xv		vii	xviii	
	ix	d	xvij	16	xii		iiii	xv		vii	xviii
	viii	e	xvi	17	j	xii		iiij	xv		vii
	vii	f	xv	18		j	xii		iiii	xv	
	vi	g	xiiij	19	ix		j	xii		iiii	xv
	v	A	xiij	20		ix		i	xii		iiii
	iiii	b	xij	21	xvii		ix		j	xii	
	iii	c	xi	22	vi	xvii		ix		j	xii
	ii	d	x	23		vi	xvii		ix		j
	i	e	ix	24	xiiii		vi	xvii		ix	
	*	f	viij	25	iii	xiiji		vi	xvii		ix
	xxix	g	vij	26		iii	xiiii		vi	xvii	
	xxviii	A	vi	27	xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xxvii	b	v	28		xi		iii	xiiii		vi
	xxvi	c	iiij	29	xix		xi		iii	xiiii	
25	xxv	d	ij	30	viii	xix		xi		iii	xiiii
	xxiiii	e	Prid.	31		viii	xix		xi		iii

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expansæ respondentia.

AVGVSTVS.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis	tabulæ Epactarum expansæ. D	C	B	A	u	t	s	r
			AVREI NVMERI							
xxv	xxiiii	c	1	xiiii	vi	vi	xvii	ix	ix	i	i
	xxiii	d	2	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	xxii	e	3		iii	xiiii		vi	xvii		ix
	xxi	f	4	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	xx	g	5		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xix	A	6	xix		xi		iii	xiiii		vi
	xviii	b	7	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	xvii	c	8		viii	xix		xi		iii	xiiii
	x vi	d	9	xvi		viii	xix		xi		iii
	x v	e	10	v	xvi		viii	xix		xi	
	xiiii	f	11		v	xvi		viii	xix		xi
	xiii	g	12	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xii	A	13	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
	xi	b	14		ii	xiii		v	xvi		viii
	x	c	15	x		ii	xiii		v	xvi	
	ix	d	16		x		ii	xiii		v	xvi
	viii	e	17	xviii		x		ii	xiii		v
	vii	f	18	vii	xviii		x		ii	xiii	
	vi	g	19		vii	xviii		x		ii	xiii
	v	A	20	xv		vii	xviii		x		ii
	iiii	b	21	iiii	xv		vii	xviii		x	
	iii	c	22		iiii	xv		vii	xviii		x
	ii	d	23	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	j	e	24	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	*	f	25		i	xii		iiii	xv		vii
	xxix	g	26	ix		i	xii		iiii	xv	
	xxviii	A	27		ix		i	xii		iiii	xv
	xxvii	b	28	xvii		ix		i	xii		iiii
	xxvi	c	29	vi	xvii		ix		i	xii	
25	xxv	d	30		vi	xvii		ix		i	xii
	xxiiii	e	31	xiiii		vi	xvii		ix		i

84

TRIGINTA CALEN-

triginta lineis tabulæ Epacta-

AVGVSTVS.

Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum q	p	n	m	l	k	i
				AVREI NVMERI						
xxv	xxiiij	c	CAL.	xij	iiij	iiij	xv	vii	vii	xviii
	xxiij	d	iiij	j	xii		iiij	xv		vii
	xxij	e	iij		j	xii		iiii	xv	
	xxj	f	Prid.	ix		j	xii		iiii	xv
	xx	g	NON.		ix		i	xii		iiii
	xix	A	viij	xvij		ix		j	xii	
	xviij	b	vij	vj	xvij		ix		i	xii
	xvii	c	vi		vi	xvij		ix		i
	xvj	d	v	xiiij		vi	xvij		ix	
	xv	e	iiij	iii	xiiij		vi	xvii		ix
	xiiij	t	iij		iij	xiiii		vi	xvii	
	xiij	g	Prid.	xj		iij	xiiij		vi	xvii
	xij	A	IDIB.		xj		iii	xiiii		vi
	xj	b	xix	xix		xi		iii	xiiii	
	x	c	xviij	viij	xix		xj		iii	xiiii
	ix	d	xvij		viij	xix		xi		iii
	viij	e	xvi	xvj		viij	xix		xi	
	vij	f	xv	v	xvi		viij	xix		xi
	vj	g	xiiij		v	xvj		viii	xix	
	v	A	xiij	xiiij		v	xvj		viii	xix
	iiij	b	xij	ij	xiij		v	xvii		viii
	iij	c	xi		ii	xiij		v	xvi	
	ij	d	x	x		ij	xiij		v	xvi
	j	e	ix		x		iii	xiii		v
	*	f	viij	xviii		x		ii	xiii	
	xxix	g	vij	vii	xviij		x		ii	xiii
	xxviii	A	vi		vij	xviij		x		ii
	xxvii	b	v	xv		vij	xviij		x	
	xxvj	c	iiij	iiij	xv		vij	xviii		x
25	xxv	d	iij		iiii	xv		vii	xviii	
	xxiiii	e	Prid.	xii		iiii	xv		vii	xviii

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expansæ respondentia.

AVGVSTVS.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis	tabulæ Epactarum expansæ. h	g	f	e	d	c	b	a
			AVREI NVMERI							
xxv	xxiiii	c	1	x	x	ii	ii	xiii	v	v	xvi
	xxiii	d	2	xviii		x		ii	xiii		v
	xxii	e	3	vii	xviii		x		ii	xiii	
	xxi	f	4		vii	xviii		x		ii	xiii
	xx	g	5	xv		vii	xviii		x		ii
	xix	A	6	iiii	xv		vii	xviii		x	
	xviii	b	7		iiii	xv		vii	xviii		x
	xvii	c	8	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	xvi	d	9	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	xv	e	10		i	xii		iiii	xv		vii
	xiiii	f	11	ix		i	xii		iiii	xv	
	xiii	g	12		ix		i	xii		iiii	xv
	xii	A	13	xvii		ix		i	xii		iiii
	xi	b	14	vi	xvii		ix		i	xii	
	x	c	15		vi	xvii		ix		i	xii
	ix	d	16	xiiii		vi	xvii		ix		i
	viii	e	17	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	vii	f	18		iii	xiiii		vi	xvii		ix
	vi	g	19	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	v	A	20		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	iiii	b	21	xix		xi		iii	xiiii		vi
	iii	c	22	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	ii	d	23		viii	xix		xi		iii	xiiii
	j	e	24	xvi		viii	xix		xi		iii
	*	f	25	v	xvi		viii	xix		xi	
	xxix	g	26		v	xvi		viii	xix		xi
	xxviii		27	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xxvii		28	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
	xxvi	c	29		ii	xiii		v	xvi		viii
25	xxv	d	30	x		ii	xiii		v	xvi	
	xxiiii	e	31		x		ii	xiii		v	xvi

TRIGINTA CALEN-

triginta lineis tabulæ Epacta-

SEPTEMBER.

Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum P	N	M	H	G	F	E	AVREI NVMERI						
xxiij.	f	CAL.	1	xvj		viij	xix		xi								
xxij	g	iiij	2	v	xvi		viij	xix		xi							
xxi	A	iij	3		v	xvj		viii	xix								
xx	b	Prid	4	xiii		v	xvj		viii	xix							
xix	c	NON	5	ij	xiij		v	xvi		viii							
xviij	d	viij	6		ii	xiij		v	xvi								
xvii	e	vij	7	x		ij	xiij		v	xvi							
xvj	f	vi	8		x		ii	xiii		v							
xv	g	v	9	xviii		x		ii	xiii								
xiiij	A	iiij	10	vii	xviij		x		ii	xiii							
xiij	b	iij	11		vij	xviij		x		ii							
xij	c	Prid.	12	xv		vij	xviij		x								
xj	d	IDIB.	13	iiij	xv		vij	xviii		x							
x	e	xviij	14		iiij	xv		vii	xviii								
ix	f	xvij	15	xij		iiij	xv		vii	xviii							
viij	g	xvi	16	j	xij		iiij	xv		vii							
vij	A	xv	17		j	xij		iiii	xv								
vj	b	x iiij	18	ix		j	xij		iiii	xv							
v	c	xiij	19		ix		i	xii		iiii							
iiij	d	xij	20	xij		ix		j	xii								
iij	e	xi	21	vj	xvij		ix		i	xii							
ij	f	x	22		vi	xvij		ix		i							
j	g	ix	23	xiiij		vi	xvij		ix								
*	A	viij	24	iij	xiiij		vi	xvii		ix							
xxix	b	vij	25		iij	xiiii		vi	xvii								
xxviii	c	vi	26	xj		iij	xiiij		vi	xvii							
xxvii	d	v	27		xj		iii	xiiii		vi							
xxvj	e	iiij	28	xix	xix	xi		iii	xiiii	xiiii							
xxv	f	iij	29	viij	viij	xix	xj	xi	iii	iii							
xxiiij	g	Prid.	30	xvi		viii	xix		xi								

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expansæ respondentia.

SEPTEMBER.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis.	tabulę Epactarum expansæ. D	C	B	A	u	t	ſ	r
			AVREI NVMERI							
xxiii	f	1	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
xxii	g	2		iij	xiiii		vi	xvii		ix
xxi	A	3	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
xx	b	4		xi		iii	xiiii		vi	xvii
xix	c	5	xix		xj		iii	xiiii		vi
xviii	d	6	viii	xix		xi		iii	xiiii	
xvii	e	7		viii	xix		xi		iii	xiiii
xvi	f	8	xvi		viii	xix		xi		iii
xv	g	9	v	xvi		viii	xix		xi	
xiiii	A	10		v	xvi		viii	xix		xi
xiii	b	11	xiii		v	xvi		viii	xix	
xii	c	12	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
xi	d	13		ii	xiii		v	xvi		viii
x	e	14	x		ii	xiii		v	xvi	
ix	f	15		x		ii	xiii		v	xvi
viii	g	16	xviii		x		ii	xiii		v
vii	A	17	vii	xviii		x		ii	xiii	
vi	b	18		vii	xviii		x		ii	xiii
v	c	19	xv		vii	xviii		x		ii
iiii	d	20	iiii	xv		vii	xviii		x	
iii	e	21		iiii	xv		vii	xviii		x
ii	f	22	xii		iiii	xv		vii	xviii	
j	g	23	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
*	A	24		j	xii		iiii	xv		vii
xxix	b	25	ix		i	xii		iiii	xv	
xxviii	c	26		ix		i	xii		iiii	xv
xxvii	d	27	xvii		ix		i	xii		iiii
xxvi	e	28	vi	xvii		ix		i	xii	xii
xxiiii	f	29	xiiii	vi		xvii	ix		i	i
xxiii	g	30	iii	xiiii		vi	xvii		ix	

TRIGINTA CALEN-

triginta lineis tabulæ Epacta-

SEPTEMBER.

Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum						
				q	p	n	m	l	k	i
				AVREI NVMERI						
xxiii	f	CAL.	1	j	xii		iiij	xv		vii
xxii	g	iiij	2		j	xii		iiii	xv	
xxi	A	iij	3	ix		j	x ii		iiii	xv
xx	b	Prid.	4		ix		i	xii		iiii
xix	c	NON.	5	xvii		ix		j	xii	
xviii	d	viij	6	vi	xvii		ix		j	xii
xvii	e	vij	7		vi	xvii		ix		j
xvi	f	vi	8	xiiii		vi	xvii		ix	
xv	g	v	9	iii	xiiii		vi	xvii		ix
xiiii	A	iiij	10		iii	xiiii		vi	xvii	
xiii	b	iij	11	xi		iii	xiiii		vi	xvii
xii	c	Prid.	12		xi		iii	xiiii		vi
xi	d	IDIB.	13	xix		xi		iii	xiiii	
x	e	xviij	14	viii	xix		x ii		iii	xiiii
ix	f	xvij	15		viii	xix		xi		iii
viii	g	xvi	16	xvi		viii	xix		xi	
vii	A	xv	17	v	xvi		viii	xix		xi
vi	b	xiiij	18		v	xvi		viii	xix	
v	c	xij	19	xiii		v	xvi		viii	xix
iiii	d	xij	20	ii	xiii		v	xvi		viii
iii	e	xi	21		ii	xiii		v	xvi	
ii	f	x	22	x		ii	xiii		v	xvi
i	g	ix	23		x		ii	xiii		v
*	A	viij	24	xviii		x		ii	xiii	
xxix	b	vij	25	vii	xviii		x		ii	xiii
xxviii	c	vi	26		vii	xviii		x		ii
xxvii	d	v	27	xv		vii	xviii		x	
xxvi	e	iiij	28	iiii	xv	xv	vii	xviii	xviii	x
xxiiii	f	iij	29	xii	iiii	iiii	xv	vii	vii	xviii
xxiii	g	Prid.	30	i	xii		iiii	xv		vii

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expansæ respondentia.

SEPTEMBER.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis.	tabulę Epactarum expansæ. h	g	f	e	d	c	b	a
			AVREI NVMERI							
xxiii	f	1	xviii		x		ii	xiii		v
xxii	g	2	vii	xviii		x		ii	xiii	
xxi	A	3		vii	xviii		x		ii	xiii
xx	b	4	xv		vii	xviii		x		ii
xix	c	5	iiii	xv		vii	xviii		x	
xviii	d	6		iiii	xv		vii	xv iii		x
xvii	e	7	xii		iiii	xv		vii	xviii	
xvi	f	8	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
xv	g	9		j	xii		iiii	xv		vii
xiiii	A	10	ix		i	x ii		iiii	xv	
xiii	b	11		ix		i	xii		iiii	xv
xii	c	12	xvii		ix		i	xii		iiii
xi	d	13	vi	xvii		ix		i	xii	
x	e	14		vi	xvii		ix		i	xii
ix	f	15	xiiii		vi	xvii		ix		i
viii	g	16	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
vii	A	17		iii	xiiii		vi	xvii		ix
vi	b	18	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
v	c	19		xi		iii	xiiii		vi	xvii
iiii	d	20	xix		xj		iii	xiiii		vi
iii	e	21	viii	xix		xi		iii	xiiii	
ii	f	22		viii	xix		xi		iii	xiiii
j	g	23	xvi		viii	xix		xi		iii
*	A	24	v	xvi		viii	xix		xi	
xxix	b	25		v	xvi		viii	xix		xi
xxviii	c	26	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xxvii	d	27	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
25	xxvi	e	28		ii	xiii	xiii	v	xvi	xvi	viii
xxv	xxiiii	f	29	x	x	ii	ii	xiii	v	v	xvi
	xxiii	g	30	xviii		x		ii	xiii		v

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

OCTOBER.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis	Literæ triginta linearum P	N	M	H	G	F	E
			AVREI NVMERI						
xxii	A	CAL.	I	v	xvi		viii	xix		xi
xxi	b	vi	2		v	xvi		viii	xix	
xx	c	v	3	xiii		v	xvi		viii	xix
xix	d	iiij	4	ii	xiii		v	xvi		viii
xviii	e	iij	5		ii	xiii		v	xvi	
xvii	f	Prid	6	x		ii	xiii		v	xvi
xvi	g	NON	7		x		ii	xiii		v
xv	A	viij	8	xviii		x		ii	xiii	
xiiii	b	vij	9	vii	xviii		x		ii	xiii
xiii	c	vi	10		vii	xviii		x		ii
xii	d	v	11	xv		vii	xviii		x	
xi	e	iiij	12	iiii	xv		vii	xviii		x
x	f	iij	13		iiii	xv		vii	xviii	
ix	g	Prid.	14	xii		iiii	xv		vii	xviii
viii	A	IDVS.	15	j	xii		iiij	xv		vii
vii	b	xvij	16		j	xii		iiii	xv	
vi	c	xvi	17	ix		j	x ii		iiii	xv
v	d	xv	18		ix		i	xii		iiii
iiii	e	xiiij	19	xvii		ix		j	xii	
iii	f	xiij	20	vi	xvii		ix		j	xii
ii	g	xij	21		vi	xvii		ix		j
i	A	xi	22	xiiii		vi	xvii		ix	
*	b	x	23	iii	xiiii		vi	xvii		ix
xxix	c	ix	24		iii	xiiii		vi	xvii	
xxviii	d	viij	25	xi		iii	xiiii		vi	xvii
xxvii	e	vij	26		xi		iii	xiiii		vi
xxvi	f	vi	27	xix		xi		iii	xiiii	
xxv	g	v	28	viii	xix		xi		iii	xiiii
xx iiii	A	iiij	29		viii	xix		xi		iii
xxiii	b	iij	30	xvi		viii	xix		xi	
xxii	c	Prid.	31	v	xvi		viii	xix		xi

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expansæ respondentia.

OCTOBER.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis	tabulæ Epactarum expansæ. D	C	B	A	u	t	ſ	r
			AVREI NVMERI							
xxii	A	1		iii	xiiii		vi	xvii		ix
xxi	b	2	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
xx	c	3		xi		iii	xiiii		vi	xvii
xix	d	4	xix		xi		iii	xiiii		vi
xviii	e	5	v iii	xix		xi		iii	xiiii	
xvii	f	6		viii	xix		xi		iii	xiiii
x vi	g	7	xvi		viii	xix		xi		iii
x v	A	8	v	xvi		viii	xix		xi	
xiiii	b	9		v	xvi		viii	xix		xi
xiii	c	10	xiii		v	xvi		viii	xix	
xii	d	11	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
xi	e	12		ii	xiii		v	xvi		viii
x	f	13	x		ii	xiii		v	xvi	
ix	g	14		x		ii	xiii		v	xvi
viii	A	15	xviii		x		ii	xiii		v
vii	b	16	vii	xviii		x		ii	xiii	
vi	c	17		vii	xviii		x		ii	xiii
v	d	18	xv		vii	xviii		x		ii
iiii	e	19	iiii	xv		vii	xviii		x	
iii	f	20		iiii	xv		vii	xvi ii		x
ii	g	21	xii		iiii	xv		vii	xviii	
j	A	22	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
*	b	23		i	xii		iiii	xv		vii
xxix	c	24	ix		i	xii		iiii	xv	
xxviii	d	25		ix		i	xii		iiii	xv
xxvii	c	26	xvii		ix		i	xii		iiii
xxvi	f	27	vi	xvii		ix		i	xii	
xxv	g	28		vi	xvii		ix		i	xii
xxiiii	A	29	xiiii		vi	xvii		ix		i
xxiii	b	30	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
xxii	c	31		iii	xiiii		vi	xvii		ix

35

TRIGINTA CALEN-

triginta lineis tabulæ Epacta-

OCTOBER.

Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum q p n m l k i — AVREI NVMERI													
xxij	A	CAL.	1		j	xii		iiii	xv								
xxi	b	vi	2	ix		j	xii		iiii	xv							
xx	c	v	3		ix		i	xii		iiii							
xix	d	iiij	4	xvij		ix		j	xii								
xviij	e	iij	5	vj	xvij		ix		i	xii							
xvii	f	Prid.	6		vi	xvij		ix		i							
xvj	g	NON.	7	xiiij		vi	xvij		ix								
xv	A	viij	8	iii	xiiij		vi	xvii		ix							
xiiij	b	vij	9		iij	xiiii		vi	xvii								
xiij	c	vi	10	xj		iij	xiiij		vi	xvii							
xij	d	v	11		xj		iii	xiiii		vi							
xj	e	iiij	12	xix		xi		iii	xiiii								
x	f	iij	13	viij	xix		xj		iii	xiiii							
ix	g	Prid.	14		viij	xix		xi		iii							
viij	A	IDIB.	15	xvj		viij	xix		xi								
vij	b	xvij	16	v	xvi		viij	xix		xi							
vj	c	xvi	17		v	xvj		viii	xix								
v	d	xv	18	xiii		v	xvj		viii	xix							
iiij	e	x iiij	19	ij	xiij		v	xvi		viii							
iij	f	xiij	20		ii	xiij		v	xvi								
ij	g	xij	21	x		ij	xiij		v	xvi							
j	A	xi	22		x		ii	xiii		v							
*	b	x	23	xviii		x		ii	xiii								
xxix	c	ix	24	vii	xviij		x		ii	xiii							
xxviii	d	viij	25		vij	xviij		x		ii							
xxvii	e	vij	26	xv		vij	xviij		x								
xxvj	f	vi	27	iiij	xv		vij	xviij		x							
25 xxv	g	v	28		iiij	xv		vii	xviii								
xxiiii	A	iiij	29	xij		iiij	xv		vii	xviii							
xxiii	b	iij	30	j	xii		iiij	xv		vii							
xxii	c	Prid.	31		i	xii		iiii	xv								

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expansæ respondentia.

OCTOBER.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis	tabulæ Epactarum expansæ. h	g	f	e	d	c	b	a
			AVREI NVMERI							
xxii	A	1	vii	xviii		x		ii	xiii	
xxi	b	2		vii	xviii		x		ii	xiii
xx	c	3	xv		vii	xviii		x		ii
xix	d	4	iiii	xv		vii	xviii		x	
xviii	e	5		iiii	xv		vii	xviii		x
xvii	f	6	xii		iiii	xv		vii	xviii	
xvi	g	7	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
xv	A	8		i	xii		iiii	xv		vii
xiiii	b	9	ix		i	xii		iiii	xv	
xiii	c	10		ix		i	xii		iiii	xv
xii	d	11	xvii		ix		i	xii		iiii
xi	e	12	vi	xvii		ix		i	xii	
x	f	13		vi	xvii		ix		i	xii
ix	g	14	xiiii		vi	xvii		ix		i
viii	A	15	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
vii	b	16		iii	xiiii		vi	xvii		ix
vi	c	17	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
v	d	18		xi		iii	xiiii		vi	xvii
iiii	e	19	xix		xi		iii	xiiii		vi
iii	f	20	viii	xix		xi		iii	xiiii	
ii	g	21		viii	xix		xi		iii	xiiii
j	A	22	xvi		viii	xix		xi		iii
*	b	23	v	xvi		viii	xix		xi	
xxix	c	24		v	xvi		viii	xix		xi
xxviii	d	25	xiii		v	xvi		viii	xix	
xxvii	c	26	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
xxvi	f	27		ii	xiii		v	xvi		viii
xxv	g	28	x		ii	xiii		v	xvi	
xxiiii	A	29		x		ii	xiii		v	xvi
xxiii	b	30	xviii		x		ii	xiii		v
xxii	c	31	vii	xviii		x		ii	xiii	

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

NOVEMBER.

Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum P	N	M	H	G	F	E	AVREI NVMERI							
xxi	d	CAL.	1		v	xvj		viii	xix									
xx	c	iiij	2	xiii		v	xvj		viii	xix								
xix	f	iij	3	ij	xiij		v	xvi		viii								
xviij	g	Prid	4		ii	xiij		v	xvi									
xvii	A	NON.	5	x		ij	xiij		v	xvi								
xvj	b	viij	6		x		ii	xiii		v								
xv	c	vij	7	xviii		x		ii	xiii									
xiij	d	vi	8	vii	xviij		x		ii	xiii								
xiij	c	v	9		vij	xviij		x		ii								
xij	f	iiij	10	xv		vij	xviij		x									
xj	g	iij	11	iiij	xv		vij	xviij		x								
x	A	Prid.	12		iiij	xv		vii	xviii									
ix	b	IDIB.	13	xij		iiij	xv		vii	xviii								
viij	c	xviij	14	j	xii		iiij	xv		vii								
vij	d	xvij	15		j	xii		iiii	xv									
vj	e	xvi	16	ix		j	xii		iiii	xv								
v	f	xv	17		ix		i	xii		iiii								
iiij	g	x iiij	18	xvij		ix		j	xii									
iij	A	xiij	19	vj	xvij		ix		i	xii								
ij	b	xij	20		vi	xvij		ix		i								
j	c	xi	21	xiiij		vi	xvij		ix									
*	d	x	22	iii	xiiij		vi	xvii		ix								
xxix	e	ix	23		iij	xiiij		vi	xvii									
xxviii	f	viij	24	xj		iij	xiiij		vi	xvii								
xxvii	g	vij	25		xj		iii	xiiii		vi								
25 xxvj	A	vi	26	xix	xix	xi		iii	xiiii		xiiiii							
xxv xxiiii	b	v	27	viij	viij	xix	xj	xi	iii		iiii							
xxiii	c	iiij	28	xvj		viij	xix		xi									
xxii	d	iij	29	v	xvi		viij	xix		xi								
xxj	c	Prid.	30		v	xvi		viii	xix									

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expanſæ reſpondentia.

NOVEMBER.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Menſis	tabulę Epactarum expanſæ. D	C	B	A	u	t	ſ	r
			AVREI NVMERI							
xxi	d	1	xi			iii	xiiii		vi	xvii	
xx	c	2		xi			iii	xiiii		vi	xvii
xix	f	3	xix		xj			iii	xiiii		vi
xviiii	g	4	viii	xix			xi		iii	xiiii	
xvii	A	5		viii	xix			xi		iii	xiiii
xvi	b	6	xvi		viii	xix			xi		iii
xv	c	7	v	xvi		viii	xix			xi	
xiiii	d	8		v	xvi		viii	xix			xi
xiii	c	9	xiii		v	xvi		viii	xix		
xii	f	10	ii	xiii		v	xvi		viii	xix	
xi	g	11		ii	xiii		v	xvi		viii	
x	A	12	x		ii	xiii		v	xvi		
ix	b	13		x		ii	xiii		v	xvi	
viii	c	14	xviii		x		ii	xiii		v	
vii	d	15	vii	xviii		x		ii	xiii		
vi	e	16		vii	xviii		x		ii	xiii	
v	f	17	xv		vii	xviii		x		ii	
iiii	g	18	iiii	xv		vii	xviii		x		
iii	A	19		iiii	xv		vii	xviii		x	
ii	b	20	xii		iiii	xv		vii	xviii		
j	c	21	j	xii		iiii	xv		vii	xviii	
*	d	22		j	xii		iiii	xv		vii	
xxix	e	23	ix		j	xii		iiii	xv		
xxviii	f	24		ix		j	xii		iiii	xv	
xxvii	g	25	xvii		ix		i	xii		iiii	
xxvi	A	26	vi	xvii		ix		i	xii		xfi
25 xxv	xxiiii	b	27	xiiii	vi	xvii		ix		i	xii	i
xxiii	c	28	iii	xiiii		vi	xvii		ix		i
xxii	d	29		iij	xiiii		vi	xvii		ix	
xxi	e	30	xi		iii	xiiii		vi	xvii		

TRIGINTA CALEN-

triginta lineis tabulæ Epacta-

NOVEMBER.

Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum q	p	n	m	l	k	i
				AVREI NVMERI						
xxi	d	CAL.	1	ix		j	x ii		iiii	xv
xx	e	iiij	2		ix		i	xii		iiii
xix	f	iij	3	xvii		ix		j	xii	
xviii	g	Prid	4	vi	xvii		ix		j	xii
xvii	A	NON.	5		vi	xvii		ix		j
xvi	b	viij	6	xiiii		vi	xvii		ix	
xv	c	vij	7	iii	xiiii		vi	xvii		ix
xiiii	d	vi	8		iii	xiiii		vi	xvii	
xiii	e	v	9	xi		iii	xiiii		vi	xvii
xii	f	iiij	10		xi		iii	xiiii		vi
xi	g	iij	11	xix		xi		iii	xiiii	
x	A	Prid.	12	viii	xix		xi		iii	xiiii
ix	b	IDIB.	13		viii	xix		xi		iii
viii	c	xviij	14	xvi		viii	xix		xi	
vii	d	xvij	15	v	xvi		viii	xix		xi
vi	e	xvi	16		v	xvi		viii	xix	
v	f	xv	17	xiii		v	xvi		viii	xix
iiii	g	xiiij	18	ii	xiii		v	xvi		viii
iii	A	xiij	19		ii	xiii		v	xvi	
ii	b	xij	20	x		ii	xiii		v	xvi
i	c	xi	21		x		ii	xiii		v
*	d	x	22	xviii		x		ii	xiii	
xxix	e	ix	23	vii	xviii		x		ii	xiii
xxviii	f	viij	24		vii	xviii		x		ii
xxvii	g	vij	25	xv		vii	xviii		x	
xxvi	A	vi	26	iiii	xv		vii	xviii		x
xx iiii	b	v	27	xii	iiii	iiii		vii	xviii	
xxiii	c	iiij	28	j	xii		iiij	xv		vii
xxii	d	iij	29		j	xii		iiii	xv	
xxi	e	Prid	30	ix		i	xii		iiii	xv

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expansæ respondentia.

NOVEMBER.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis	tabulę Epactarum expansæ. h	g	f	e	d	c	b	a
			AVREI NVMERI							
xxi	d	1		vii	xviii		x		ii	xiii
xx	e	2	xv		vii	xviii		x		ii
xix	f	3	iiii	xv		vii	xviii		x	
xviii	g	4		iiii	xv		vii	xviii		x
xvii	A	5	xii		iiii	xv		vii	xviii	
xvi	b	6	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
xv	c	7		j	xii		iiii	xv		vii
xiiii	d	8	ix		i	xii		iiii	xv	
xiii	e	9		ix		i	xii		iiii	xv
xii	f	10	xvii		ix		i	xii		iiii
xi	g	11	vi	xvii		ix		i	xii	
x	A	12		vi	xvi		ix		i	xii
ix	b	13	xiiii		vi	xvii		ix		i
viii	c	14	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
vii	d	15		iij	xiiii		vi	xvii		ix
vi	e	16	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
v	f	17		xi		iii	xiiii		vi	xvii
iiii	g	18	xix		xj		iii	xiiii		vi
iii	A	19	viii	xix		xi		iii	xiiii	
ii	b	20		viii	xix		xi		iii	xiiii
j	c	21	xvi		viii	xix		xi		iii
*	d	22	v	xvi		viii	xix		xi	
xxix	e	23		v	xvi		viii	xix		xi
xxviii	f	24	xiii		v	xvi		viii	xix	
xxvii	g	25	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
xxvi	A	26		ii	xiii	xiii	v	xvi	xvi	viii
xxiiii	b	27	x	x	ii	ii	xiii	v	v	xvi
xxiii	c	28	xviii		x		ii	xiij		v
xxii	d	29	vii	xviii		x		ii	xiii	
xxi	c	30		vii	xviii		x		ii	xiii

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

DECEMBER.

Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum P	N	M	H	G	F	E	AVREI NVMERI																				
xx	f	CAL.	1	xiii		v	xvi		viii	xix																					
xix	g	iiij	2	ii	xiii		v	xvi		viii																					
xviii	A	iij	3		ii	xiii		v	xvi																						
xvii	b	Prid.	4	x		ii	xiii		v	xvi																					
xvi	c	NON.	5		x		ii	xiii			v																				
xv	d	viij	6	xviii		x		ii	xiii			xiii																			
xiiii	e	vij	7	vii	xviii		x		ii	xiii		ii																			
xiii	f	vi	8		vii	xviii		x		ii	xiii		ii																		
xii	g	v	9	xv		xviii	vii		x		ii	xiii		x																	
xi	A	iiij	10	iiii	xv		vii	xviii		x			x																		
x	b	iij	11		iiii	xv		vii	xviii		x			x																	
ix	c	Prid.	12	xii		iiii	xv		vii	xviii		x			x																
viii	d	IDIB.	13	j	xii		iiij	xv		vii	xviii		x			x															
vii	e	xix	14		j	xii		iiii	xv		vii	xviii		x			x														
vi	f	xviij	15	ix		j	xii		iiii	xv		vii	xviii		x			x													
v	g	xvij	16		ix		i	xii		iiii	xv		vii	xviii		x			x												
iiii	A	xvi	17	xvii		ix		xii		iiii	xv		vii	xviii		x			x												
iii	b	xv	18	vi	xvii		ix		xii		iiii	xv		vii	xviii		x			x											
ii	c	xiiij	19		vi	xvii		ix		xii		iiii	xv		vii	xviii		x			x										
i	d	xiij	20	xiiii		vi	xvii		ix		xii		iiii	xv		vii	xviii		x			x									
*	c	xij	21	iii	xiiii		vi	xvii		ix		xii		iiii	xv		vii	xviii		x			x								
xxix	f	xi	22		iii	xiiii		vi	xvii		ix		xii		iiii	xv		vii	xviii		x			x							
xxviii	g	x	23	xi		iii	xiiii		vi	xvii		ix		xii		iiii	xv		vii	xviii		x			x						
xxvii	A	ix	24		xi		iii	xiiii		vi	xvii		ix		xii		iiii	xv		vii	xviii		x			x					
xxvi	b	viij	25	xix		xi		iii	xiiii		vi	xvii		ix		xii		iiii	xv		vii	xviii		x			x				
25 xxv	c	vij	26	viii	xix		xi		iii	xiiii		vi	xvii		ix		xii		iiii	xv		vii	xviii		x			x			
xxiiii	d	vi	27		viii	xix		xi		iii	xiiii		vi	xvii		ix		xii		iiii	xv		vii	xviii		x			x		
xxiii	e	v	28	xvi		viii	xix		xi		iii	xiiii		vi	xvii		ix		xii		iiii	xv		vii	xviii		x			x	
xxii	f	iiij	29	v	xvi		viii	xix		xi		iii	xiiii		vi	xvii		ix		xii		iiii	xv		vii	xviii		x			x
xxi	g	iij	30		v	xvi		viii	xix		xi		iii	xiiii		vi	xvii		ix		xii		iiii	xv		vii	xviii		x		
19 xx	A	Prid.	31	xiii		v	xvi		viii	xix		xi		iii	xiiii		vi	xvii		ix		xii		iiii	xv		vii	xviii		x	

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expansæ respondentia.

DECEMBER.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis	tabulæ Epactarum expansæ. D	C	B	A	u	t	ſ	r
			AVREI NVMERI							
xx	f	1		xi		iii	xiiii		vi	xvii
xix	g	2	xix		xi		iii	xiiii		vi
xviii	A	3	viii	xix		xi		iii	xiiii	
xvii	b	4		viii	xix		xi		iii	xiiii
xvi	c	5	xvi		viii	xix		xi		iii
xv	d	6	v	xvi		viii	xix		xi	
xiiii	e	7		v	xvi		viii	xix		xi
xiii	f	8	xiii		v	xvi		viii	xix	
xii	g	9	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
xi	A	10		ii	xiii		v	xvi		viii
x	b	11	x		ii	xiii		v	xvi	
ix	c	12		x		ii	xiii		v	xvi
viii	d	13	xviii		x		ii	xiii		v
vii	e	14	vii	xviii		x		ii	xiii	
vi	f	15		vii	xviii		x		ii	xiii
v	g	16	xv		vii	xviii		x		ii
iiii	A	17	iiii	xv		vii	xviii		x	
iii	b	18		iiii	xv		vii	xviii		x
ii	c	19	xii		iiii	xv		vii	xviii	
j	d	20	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
*	e	21		i	xii		iiii	xv		vii
xxix	f	22	ix		i	xii		iiii	xv	
xxviii	g	23		ix		i	xii		iiii	xv
xxvii	A	24	xvii		ix		i	xii		iiii
xxvi	b	25	vi	xvii		ix		i	xii	
xxv	c	26		vi	xvii		ix		i	xii
xxiiii	d	27	xiiii		vi	xvii		ix		i
xxiii	e	28	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
xxii	f	29		iii	xiiii		vi	xvii		ix
xxi	g	30	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
xx	A	31	xix	xi		iii	xiiii		vi	xvii

TRIGINTA CALEN- triginta lineis tabulæ Epacta-

DECEMBER.

Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum q	p	n	m	l	k	i
				AVREI NVMERI						
xx	f	CAL.	1		ix		i	xii		iiii
xix	g	iiij	2	xvij		ix		j	xii	
xvii	A	iij	3	vj	xvij		ix		i	xii
xvij	b	Prid.	4		vi	xvij		ix		
xvj	c	NON.	5	xiiij		vi	xvij		ix	
xv	d	viij	6	iii	xiiij		vi	xvii		ix
xiiij	e	vij	7		iij	xiiii		vi	xvii	
xiij	f	vi	8	xj		iij	xiiij		vi	xvii
xij	g	v	9		xj		iii	xiiii		vi
xj	A	iiij	10	xix		xi		iii	xiiii	
x	b	iij	11	viij	xix		xj		iii	xiiii
ix	c	Prid.	12		viij	xix		xi		iii
viij	d	IDIB.	13	xvj		viij	xix		xi	
vij	e	xix	14	v	xvi		viij	xix		xi
vj	f	xviij	15		v	xvj		viii	xix	
v	g	xvij	16	xiii		v	xvj		viii	xix
iiij	A	xvi	17	ij	xiij		v	xvi		viii
iij	b	xv	18		ii	xiij		v	xvi	
ij	c	xiiij	19	x		ij	xiij		v	xvi
j	d	xiij	20		x		ii	xiii		v
*	e	xij	21	xviij		x		ii	xiii	
xxix	f	xi	22	vij	xviij		x		ii	xiii
xxviij	g	x	23		vij	xviij		x		ii
xxvij	A	ix	24	xv		vij	xviij		x	
xxvj	b	viij	25	iiij	xv		vij	xviii		x
xxv	c	vij	26		iiij	xv		vii	xviii	
xxiiij	d	vi	27	xij		iiij	xv		vii	xviii
xxiij	e	v	28	j	xii		iiij	xv		vii
xxij	f	iiij	29		j	xii		iiii	xv	
xxj	g	iij	30	ix		j	xii		iiii	xv
xx	A	Prid.	31		ix		j	xii		iiii

25

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expansæ respondentia.

DECEMBER.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis	tabulę Epactarum expansæ. h	g	f	e	d	c	b	a
			AVREI NVMERI							
xx	f	1	xv	vii	xviii	x		ii
xix	g	2	iiii	xv	vii	xviii	x	
xviii	A	3		iiii	xv	vii	xviii	x
xvii	b	4	xii		iiii	xv	vii	xviii
xvi	c	5	j	xii		iiii	xv	vii	xviii
xv	d	6		j	xii		iiii	xv	vii
xiiii	e	7	ix		i	xii		iiii	xv
xiii	f	8		ix		i	xii		iiii	xv
xii	g	9	xvii		ix		i	xii		iiii
xi	A	10	vi	xvii		ix		i	xii	
x	b	11		vi	xvii		ix		i	xii
ix	c	12	xiiii		vi	xvii		ix		i
viii	d	13	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
vii	e	14		iii	xiiii		vi	xvii		ix
vi	f	15	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
v	g	16		xi		iii	xiiii		vi	xvii
iiii	A	17	xix		xj		iii	xiiii		vi
iii	b	18	viii	xix		xi		iii	xiiii	
ii	c	19		viii	xix		xi		iii	xiiii
j	d	20	xvi		viii	xix		xi		iii
*	e	21	v	xvi		viii	xix		xi	
xxix	f	22		v	xvi		viii	xix		xi
xxviii	g	23	xiii		v	xvi		viii	xix	
xxvii	A	24	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
xxvi	b	25		ii	xiii		v	xvi		viii
25 xxv	c	26	x		ii	xiii		v	xvi	
xxiiii	d	27		x		ii	xiii		v	xvi
xxiii	e	28	xviii		x		ii	xiii		v
xxii	f	29	vii	xviii		x		ii	xiii	
xxi	g	30		vii	xviii		x		ii	xiii
xx	A	31	xv		vii	xviii		x		ii

Qua ratione aurei numeri ex Epactis excerpantur in Calendario.

HAC autem ratione aurei numeri ex Epactis excerpuntur. Sumè quamcunque lineam Epactarum tabulæ expansæ, & nota literam alphabeti ei præfixam, & dies mẽsium in Calendario nouo, quib. 19. Epactæ lineæ assumptæ sũt adscriptæ. Nã è regione eorũdẽ dierũ mẽsiũ sub eadẽ litera alphabeti in 30. Calẽdarijs describendi sunt 19. aurei numeri, qui in vertice tabulæ expãsæ illis 19. Epactis respõdẽt. Exẽpli gratia. Sub litera P, maiuscula, ad primũ diẽ Ianuarij, vbi posita est Epacta ✳. scribendus est aureus numerus 3. respondens Epactę ✳. in prima linea tabulæ expansæ, cui eadem litera P, maiuscula apposita est. Ad diem verò 20. eiusdem mensis, vbi scripta est Epacta xj. collocandus est aureus numerus 4. respondens in tabula expansa Epactæ xj. in eadem prima linea literæ P, maiusculæ: & sic de cæteris. Quæ omnia ex superioribus 30. Calendarijs perspicuè percipi possunt, si eorum aurei numeri cum Epactis in finistro latere descriptis conferantur in tabula Epactarum expansa.

Quo modo Nouilunia ex aureis numeris 30. Calẽdariorum repetiantur.

ITAQVE inuenturus Nouilunia per aureos numeros horum 30. Calendariorum, considera, quæ litera alphabeti in tabula superiori æquationis Epactarum proposito anno respondeat. Si namque vtaris aureis numeris, qui in 30. Calendarijs sub eadem litera descripti sunt, reperies Nouilunia ijsdem prorsus diebus, quibus per Epactas indicantur: ita vt nullum sit discrimen in Nouiluniorum inuestigatione, inter Epactas, & aureos numeros. Ex hisce porrò triginta Calendarijs aureorum numerorum ex Cyclo Epactarum erutis perspicue apparet, nunquam duos aureos numeros in eundem diem mensis incidere, quanquam duæ Epactæ nonnunquam, vt xxv. xxiiij. & 25. xxvj. & 19. xx. è regione eiusdem diei in Calendario positæ sunt, vt supra monstrauimus. Etsi verò ratio inuestigandorum Nouiluniorum per Epactas, & per aureos numeros in 30. Calendarijs digestos est eadem, & vna alteri omni ex parte congruit, quia tamen multitudo 30. Calendariorum est incommoda, tum quòd ex ijs facile confusio oriri posset in varijs regionibus, vna hoc Calendarium, alia illud eodem tempore vsurpante, tum vt ex eis tabulæ Paschales construantur, ætasque Lunæ in Martyrologio recte pronuncietur, cum 30. tabulæ Paschales, ac 30. Martyrologia confici deberent; tutius est, & rebus Ecclesiasticis magis consentaneum, tam in Calendario, quàm in tabulis Paschalibus, ac Martyrologio, vti numeris Epactarum; quandoquidem vnica linea Epactarum in Calendario distributarum hæc omnia commodissimè perficit, vt ex Calendario nouo, & Martyrologio ad restitutionem anni accommodato, liquidò apparet.

Incommoditas 30. Calendariorũ

DENIQVE vt omnes nõ solum intelligant, sed oculis etiam ipsis perspiciant, quàm apte, conuenienterque tum Epactæ in nouo Calendario, tum aurei numeri in 30. Calendarijs ex Epactis excerpti, ad Nouilunia indicanda sint collocati, & quàm distincte, ordinateque Lunationes in Calendario progrediantur alternis dierum 30. & 29. visum est hîc subijcere alias triginta tabulas Lunationum respondentes

tes ordine triginta Cyclis Epactarum tabulæ expansæ, vel triginta Calendarijs aureorum numerorum. Mirifice autem hæ tabulæ, inter cætera, ad annos Lunares Emboliſmicos a communibus ſecernendos deſeruient, vt ex Capite inſequenti patebit. Primo igitur loco in hiſce tabulis, ad ſiniſtram ponuntur omnes 19. aurei numeri, initio facto ab eo, qui Epactæ ✳. in qualibet linea tabulæ expansæ reſpondet, vel Epactæ 1, quando in eo Cyclo Epacta ✳. non reperitur. Ab alterutra enim harũ Epactarum Cyclus quiſque decennouennalis inchoandus eſt, vt proximo Cap. docebimus. Deinde ſequuntur 19. Epactæ, prout ſe mutuo conſequuntur in quolibet Cyclo tabulæ expansæ; ita vt prima ſit ✳. vel 1. ſi fortè Cyclus non habeat Epactam ✳. aliæ verò componantur per continuam additionem 11. ad proximam Epactam, excepta ea Epacta, quæ è regione aurei numeri 1. ponitur. Hæc enim ab antecedẽte Epacta è regione aurei numeri 19. poſita conficitur per additionem 12. vt ſupra oſtenſum eſt. Tertio ſcribuntur dies menſis Ianuarij, vel Decembris, quibus primæ Lunationes incipiunt. Quarto notantur dies Decembris, ſeu Nouembris, quibus duodecimæ Lunationes terminantur. Quinto, dies Decembris deſignantur, quibus tertiædecimæ Lunationes, ſi annus eſt Emboliſmicus, finiuntur. Sexto numerus dierum totius anni Lunaris annotatus eſt. Poſtremò omnes Lunationes anni ordine deſcribuntur, prout quęque dierum 30. vel 29. conſtituitur. Illud autem ſciendum eſt, primam Lunationem anni, cuius principium in Decembri eſt, non incipere ab ea Epacta, quę è regione diei Decembris, quo incipere dicitur, in hiſce tabulis ponitur, ſed ab ea, quę in eiſdem tabulis ſuperior eſt, nimirum ab ea Epacta, quæ menſe Decembri proxime antecedentis anni adhuc in vſu eſt; quippe cum vſus Epactę propoſiti anni incipiat menſe Ianuario. Exempli gratia. Etſi in prima tabula, currente Epacta xiiii. prima Lunatio illius anni incipiat die 18. Decembris, non tamen Epacta xiiii. è regione diei 18. in eodem menſe reperitur, ſed Epacta iij. quę ſuperiori anno Nouilunia demõſtrauit, mutaturque menſe Ianuario in Epactam xiiii. Atque eadem in cęteris ratio ſeruanda eſt. Sed inſpice iam tabulas ipſas.

Explicatio 30. tabularum omnes Lunationes 30. cyclorum decennouennaliũ, complectentium.

SEQVVNTVR LVNATIONES TRIGINTA CYCLORVM tabulæ Epactarum expansæ.

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in primo Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera P, maiuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum primum ſub eadem litera P, maiuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.																							
		Initium primi mensis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi mensis Lunaris tá in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertijdecimi mensis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis quàm Emboliſmici.	Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.							
3	*	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
4	xi	21. D	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
5	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30							
6	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
7	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
8	xxv	7	26 Nou.	25 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
9	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
10	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
11	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
12	ix	23	11		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
13	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30							
14	j	31	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
15	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
16	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30							
17	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
18	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
19	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
1	viii	25	12 Dec.		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
2	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30							

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in ſecundo Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigi tur litera N, maiuſcula, & cui ex trigi nta Calendarijs aureorum numerorum ſecundum ſub eadem litera N, ma iuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.																									
		Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.									
14	*	1 Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
15	xi	21 Dec	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
16	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30								
17	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
18	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
19	25	7	26 Nou.	25 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30								
1	vii	26	13 Dec.		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
2	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
3	xxix	3	21 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
4	x	22	10		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
5	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30								
6	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	28	30	29									
7	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
8	xxiiii	8	16 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30								
9	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
10	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
11	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
12	viii	24	12		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
13	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30								

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in tertio Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigi tur litera M, maiuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum tertium ſub eadem litera M, ma iuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.												
						Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
6	i	31 Dec.	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
9	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
12	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
15	x	22	10 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
17	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
1	vi	27	14 Dec.		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
4	ix	23	11		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAE LIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in quarto Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera H, maiuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum quartum ſub eadem litera H, maiuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI EPACTAE.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.																									
Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.													
6	*	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
7	xi	21 Dec	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
8	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30						
9	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
10	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
11	xx v	7	26 Nou.	25 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29						
12	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
13	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
14	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29						
15	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
16	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30						
17	i	31	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
18	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
19	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30						
1	v	28	15 Dec.		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
2	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
3	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29						
4	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
5	ix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30						

37

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in primo Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera P, maiuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum primum ſub eadem litera P, maiuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.																							
3	*	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
4	xi	21.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
5	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30							
6	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
7	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
8	xxv	7	26 Nou.	25 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
9	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
10	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
11	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
12	ix	23	11		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
13	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30							
14	j	31	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
15	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
16	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30							
17	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
18	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
19	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
1	viii	25	12 Dec.		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
2	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30							

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in ſecundo Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigi tur litera N, maiuſcula, & cui ex trigi nta Calendarijs aureorum numerorum ſecundum ſub eadem litera N, ma iuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.												
		Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
14	*	1 Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xi	21 Dec	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
17	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	25	7	26 Nou.	25 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
1	vii	26	13 Dec.		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xxix	3	21 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
4	x	22	10		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
6	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	28	30	29	
7	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xxiiii	8	16 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
9	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
12	viii	24	12		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in tertio Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigi tur litera M, maiuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum tertium ſub eadem litera M, ma iuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.																									
		Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tá in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.									
6	i	31 Dec.	19 Dec.			354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
7	xii	20	8			354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
8	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.		384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30								
9	iiii	28	16 Dec.			354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
10	xv	17	5			354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
11	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.		384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
12	vii	25	13 Dec.			354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
13	xviii	14	2			354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
14	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.		384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
15	x	22	10 Dec.			354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
16	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.		384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30								
17	ii	30	18 Dec.			354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
18	xiii	19	7			354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
19	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.		384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30								
1	vi	27	14 Dec.			353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
2	xvii	15	3			354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
3	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.		384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
4	ix	23	11			354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
5	xx	12	30 Nou.	30 Dec.		384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30								

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in quarto Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera H, maiuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum quartum ſub eadem litera H, maiuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.																	
	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.					
6	*	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29		
7	xi	21 Dec	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29		
8	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	
9	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29		
10	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29		
11	xx v	7	26 Nou.	25 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29		
13	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29		
14	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29		
16	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	
17	i	31	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29		
18	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29		
19	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	
1	v	28	15 Dec.		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29		
2	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29		
3	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29		
5	ix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	

QVOTDIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contine at in quinto Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera G, maiuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum quintum ſub eadem litera G, maiuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tá in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.																			
					Prima Lunatio.	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
					Secunda Lunatio.	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
					Tertia Lunatio.	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
					Quarta Lunatio.	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
					Quinta Lunatio,	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
					Sexta Lunatio,	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
					Septima Lunatio.	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
					Octaua Lunatio.	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
					Nona Lunatio.	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
					Decima Lunatio.	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
					Vndecima Lunatio.	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
					Duodecima Lunatio.	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
					Tertiadecima Lunatio.	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
17	✳	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
18	xi	21 Dec.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
19	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30						
1	iiii	29	16 Dec.		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
2	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
3	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29						
4	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
5	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
6	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29						
7	x	22	10 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
8	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30						
9	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
10	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
11	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30						
12	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
13	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
14	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29						
15	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
16	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30						

QVOTDIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in ſexto Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera F, maiuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum ſextum ſub eadem litera F, maiuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.											
						Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
9	i	31 Dec.	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
12	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
15	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
18	x	22	10		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
1	iii	30	17 Dec.		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xxv	7	26 Nou.	25 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
4	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
7	ix	23	11		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in ſeptimo Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera E, maiuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum ſeptimum ſub eadem litera E, maiuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.					NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.												
	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.																	
	Finis duodecimi menſis Lunaris tá in anno communi, quàm in Emboliſmico.																	
	Finis te-ti jdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.																	
	Magnitudo anni Lunaris tam communis quàm Emboliſmici.																	
						Prima Lunatio.												
						Secunda Lunatio.												
						Tertia Lunatio.												
						Quarta Lunatio.												
						Quinta Lunatio.												
						Sexta Lunatio.												
						Septima Lunatio.												
						Octaua Lunatio.												
						Nona Lunatio.												
						Decima Lunatio.												
						Vndecima Lunatio.												
						Duodecima Lunatio.												
						Tertiadecima Lunatio.												
9	*	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xi	21 Dec.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
12	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	25	7	25 Nou.	25 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
15	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
18	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
1	ii	31	18 Dec.		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xxiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
4	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
7	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quam in Emboliſmico contineat in octauo Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera D, maiuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum octauum ſub eadem litera D, maiuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.																	
							Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
1	i	31 Dec.	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29		
2	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29		
3	xxiii	9	27 Nou	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	
4	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29		
5	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29		
6	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29		
8	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29		
9	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	x	22	10		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29		
11	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	
12	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29		
13	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29		
14	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	
15	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29		
16	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29		
17	xxvii	5	24 Nou	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	viii	24	12		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29		
19	xix	13	1 Dec	30 Dec.	383	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	29	

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBETTAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in nono Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera C, maiuſcula, & cui extriginta Calendarijs aureorum numerorum nonum ſub eadem litera C, maiuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tàm in anno communi, quam in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, qnàm in Emboliſmico.	Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.												
						Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
1	*	1. Ian.	20 Dec		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xi	21 Dec.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
4	iii	29	17 Dec		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xxv	7	26 Nou.	25 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
7	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
10	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
12	j	31	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
15	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
18	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xviii	14	2	31 Dec.	383	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	29

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quam in Emboliſmico contineat in decimo Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera B, maiuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum decimum ſub eadem litera B, maiuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertiidecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.	Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
12	*	1. Ian	20 Dec.		354		30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xi	21 Dec.	9		354		30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384		30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
15	iii	29	17 Dec.		354		30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xiiii	18	6		354		30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	25	7	25 Nou.	25 Dec.	384		30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
18	vi	26	14 Dec.		354		30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xvii	15	3		354		30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xxix	4	22 Nou.	21 Dec.	383		29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
2	x	22	10 Dec.		354		30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384		30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
4	ii	30	18 Dec.		354		30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xiii	19	7		354		30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384		30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
7	v	27	15 Dec.		354		30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xvi	16	4		354		30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384		30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
10	viii	24	12 Dec.		354		30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384		30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in undecimo Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera A, maiuſcula, & cui extriginta Calendarijs aureorum numerorum undecimum ſub eadem litera A, maiuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quam in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, qnàm in Emboliſmico.	Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.												
						Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
4	j	31 Dec.	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
7	iiii	28	16 Dec		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
10	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
13	x	22	10 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
15	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
18	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xxviii	5	23 Nou.	22 Dec.	383	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
2	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in duodecimo Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera u, minuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum duodecimum ſub eadem litera u, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.																									
		Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.									
4	*	1 Ian	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
5	xi	21 Dec.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
6	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30								
7	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
8	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
9	xxv	7	26 Nou.	25 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
10	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
11	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
12	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
13	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
14	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30								
15	i	31	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
16	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
17	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30								
18	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
19	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
1	xxvii	6	24 Nou.	23 Dec.	383	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
2	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
3	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30								

38

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in tertiodecimo Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera t, minuſcula, & cui ex triginta Calẽdarijs aureorum numerorum tertiumdecimum ſub eadem litera t, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.												
		Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertiidecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
15	*	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xi	21 Dec.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
18	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xxvi	7	25 Nou.	24 Dec.	383	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
2	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
5	x	22	10 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
7	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xxiiij	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
10	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
13	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAEL IBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in quartodecimo Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera ſ, minuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum quartumdecimũ ſub eadem litera ſ, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI EPACTAE.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.													
Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Prima Lunatio.	7	i	31 Dec.	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
	Secunda Lunatio.	8	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Tertia Lunatio.	9	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
	Quarta Lunatio.	10	iiii	28	16 Dec		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Quinta Lunatio.	11	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
	Sexta Lunatio.	12	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	Septima Lunatio.	13	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
	Octaua Lunatio.	14	xv iii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
	Nona Lunatio.	15	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
	Decima Lunatio.	16	x	22	10 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
	Vndecima Lunatio.	17	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
	Duodecima Lunatio.	18	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
	Tertiadecima Lunatio.	19	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
		1	xxv	8	26 Nou.	25 Dec.	383	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
		2	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
		3	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
		4	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
		5	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
		6	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in quintodecimo Cyclo tabulæ expanſæ, cui prę figitur litera r, minuſcula, & cui ex triginta Calẽdarijs aureorum numerorum quin tumdecimum ſub eadem litera r, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.												
						Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
7	*	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xi	21 Dec	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
10	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	25	7	25 Nou.	25 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
13	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
16	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
18	i	31	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xxiiii	9	26 Nou.	26 Dec.	383	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
2	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
5	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quam in Emboliſmico contineat in decimoſexto Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera q, minuſcula, & cui extriginta Calendarijs aureorum numerorum decimũſextum ſub eadem litera q, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.												
		Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertiidecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
18	*	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xi	21 Dec.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xxiii	10	27 Nou.	27 Dec.	383	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
2	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
5	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xxix	3	22 Nou	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
8	x	22	10		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xxi	11	29 Nou	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
10	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xxiiii	8	26 Nou	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
13	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xxvii	5	24 Nou	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
16	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBETTAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in decimoſeptimo Cyclo tabulæ expanſæ, cui prefigitur litera p, minuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum decimūſeptimū ſub eadem litera p, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.												
			Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio
10	j	31 Dec.	19 Dec.			354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xii	20	8			354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.		384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
13	iiii	28	16 Dec.			354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xv	17	5			354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.		384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
16	vii	25	13 Dec.			354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xviii	14	2			354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.		384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
19	x	22	10 Dec.			354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xxii	11	28 Nou.	28 Dec.		383	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
2	iij	29	17 Dec.			354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xiiii	18	6			354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xxv	7	26 Nou.	25 Dec.		384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
5	vi	26	14 Dec			354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xvii	15	3			354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xxviij	4	23 Nou.	22 Dec.		384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
8	ix	23	11 Dec.			354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xx	12	30 Nou.	30 Dec.		384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quam in Emboliſmico contineat in decimooctauo Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera n, minuſcula, & cui extri ginta Calendarijs aureorum numero- rum decimũoctauum ſub eadem li tera n, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.												
10	*	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xi	21 Dec	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
13	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xiiii	18			354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	25	7	25 Nou.	25 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
16	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
19	ix	23	11		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xxi	12	29 Nou.	29 Dec.	383	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
2	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
5	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xxvii	5	24 Nou	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
8	viii	24	12		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xix	17	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBETTAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in decimonono Cyclo tabulæ expanſæ, cui prefigitur litera m, minuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum decimũnonum ſub eadem litera m, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quam in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.													
						Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.	
2	j	31 Dec.	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29		
3	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29		
4	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	
5	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29		
6	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29		
7	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29		
9	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29		
10	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	x	22	10 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29		
12	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	
13	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29		
14	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29		
15	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	
16	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29		
17	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29		
18	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29		
1	xx	13	30 Nou.	30 Dec.	383	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in vigeſimo Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera l, minuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum vigeſimum ſub eadem litera l, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.																								
2	*	1 Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
3	xi	21 Dec.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
4	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30								
5	iii'	29	17 Dec		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
6	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
7	xxv	7	26 Nou.	25 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
8	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
9	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
10	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
11	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
12	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30								
13	ii	31	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
14	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
15	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30								
16	iiii	28	16 Dec		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
17	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
18	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
19	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
1	xix	14	1 Dec.	31 Dec.	383	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30								

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in vigeſimoprimo Cyclo tabulæ expãſæ, cui prę figitur litera k, minuſcula, & cui ex triginta Calẽdarijs aureorum numerorum uige ſimumprimum ſub eadem litera k, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.																			
						Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.							
13	*	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
14	xi	21 Dec.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
15	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30						
16	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
17	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
18	25	7	25 Nou.	25 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30						
19	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
1	xviii	15	2		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
2	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29						
3	x	22	10 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
4	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30						
5	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
6	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
7	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30						
8	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
9	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
10	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29						
11	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
12	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30						

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in vigeſimoſecundo Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera i, minuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorũ vigeſimumſecundũ ſub eadem litera i, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.																									
		Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.									
5	i	31 Dec.	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
6	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
7	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30									
8	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29										
9	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29										
10	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
11	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29										
12	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29										
13	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
14	x	22	10 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29										
15	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30									
16	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29										
17	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29										
18	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30									
19	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29										
1	xvii	16	3		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29										
2	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
3	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29										
4	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30									

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in vigeſimotertio Cyclo tabulæ expãſæ, cui prę figitur litera h, minuſcula, & cui ex triginta Calẽdarijs aureorum numerorum uige ſimumtertium ſub eadem litera h, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.													
Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.		Prima Lunatio.													
Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico		Secunda Lunatio.													
Finis tertiidecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.		Tertia Lunatio.													
Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.		Quarta Lunatio.													
		Quinta Lunatio.													
		Sexta Lunatio.													
		Septima Lunatio.													
		Octaua Lunatio.													
		Nona Lunatio.													
		Decima Lunatio.													
		Vndecima Lunatio.													
		Duodecima Lunatio.													
		Tertiadecima Lunatio.													
5	*	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xi	21 Dec.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
8	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xxv	7	26 Nou.	25 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
11	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
14	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
16	i	31	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
19	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xvi	17	4		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
3	viii	24	12		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quam in Emboliſmico contineat in uigeſimoquarto Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera g, minuſcula, & cui extriginta Calendarijs aureorum numerorum vigeſimũquartũ ſub eadem litera g, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.																								
16	*	1 Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
17	xi	21 Dec.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
18	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30								
19	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
1	xv	18	5		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
2	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
3	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
4	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
5	xxix	13	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
6	x	22	10 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
7	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30								
8	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
9	xii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
10	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30								
11	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
12	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
13	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
14	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29									
15	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30								

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBETTAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in uigeſimoquinto Cyclo tabulæ expanſæ, cui pręfigitur litera f, minuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorũ uigeſimũquintum ſub eadem litera f, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.																							
		Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quam in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.							
8	j	31 Dec.	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
9	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
10	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30							
11	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
12	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
13	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
14	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
15	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
16	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
17	x	22	10 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
18	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30							
19	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
1	xiiii	19	6		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
2	xxv	7	26 Nou.	25 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
3	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
4	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
5	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29							
6	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29								
7	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30							

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quam in Emboliſmico contineat in uigeſimoſexto Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera e, minuſcula, & cui extriginta Calendarijs aureorum numerorum vigeſimũſextum ſub eadem litera e, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.												
		Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertiidecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
8	*	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xi	21 Dec.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
11	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	25	7	25 Nou.	25 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
14	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xxviii	4	23 Nou	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
17	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
19	i	31	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xiii	20	7		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
3	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xxvii	5	24 Nou	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
6	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in uigeſimoſeptimo Cyclo tabulæ expãſæ, cui pręfigitur litera d, minuſcula, & cui extriginta Calendarijs aureorum numerorũ uigeſimũſeptimũ ſub eadem litera d, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.												
19	*	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xii	21 Dec.	8		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
3	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
6	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xviii	14	2 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
9	x	22	10		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
11	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
14	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
17	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xix	13	1. Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM IN anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in vigeſimooctauo Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera c, minuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum vigeſimumoctauum ſub eadem litera c, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.												
11	j	31 Dec.	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	20	30	29	30	29	
12	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
14	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
17	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
1	xi	22	9 Dec.		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
3	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xxv	7	26 Nou.	25 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
6	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
9	ix	23	11		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

40

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in vigeſimonono Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera b, minuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum vigeſimũnonũ ſub eadem litera b, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.												
		Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
11	*	1 Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xi	21 Dec.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
14	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	25	7	25 Nou.	25 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
17	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
1	x	23	10 Dec.		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
3	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
6	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
9	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in trigeſimo Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera a, minuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum trigeſimum ſub eadem litera a, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.	Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.															
Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.															
Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.															
Magnitudo anni Lunaris tam communis quàm Emboliſmici.															
3	i	31 Dec.	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
6	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
9	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
12	x	22	10 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
14	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
17	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
1	ix	24	11 Dec.		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

VIDES igitur, in quolibet Cyclo decennouennali contineri 7. annos tredecim Lunationum, qui Emboliſmici dicuntur, de quibus proximo Cap. diſſeremus. Item nonnunquam annum Lunarem duodecim Lunationum complecti dies duntaxat 353. quem cauum ſupra appellauimus. Emboliſmicum quoque annum interdum continere dies tantummodo 383. quem ſimiliter cauum diximus. Tum autem cauus efficitur annus Lunaris tam communis, quàm Emboliſmicus, cum tranſitus fit ab aureo numero 19. ad aureum numerum 1. Quia enim tunc ad Epactam, quæ vnà cum aureo numero 19. in uſu eſt, adduntur 12. vt componatur Epacta ſubſequens, quæ aureo numero 1. reſpondet, vt ſupra diximus, fit, ut Lunatio prima anni dies complectatur duntaxat 29. cum tamen in alijs annis contineat dies 30. Præterea Emboliſmicus annus fit cauus, quando Cyclus decennouennalis ab aureo numero 1. incipit, & Epacta xix. vel xviii. cum aureo numero 19. concurrit, vt in tabula 8. & 9. videre licet.

Quãdo annus Lunaris tam cõmunis, quam Emboliſmicus, fiat cauus, dierum uidelicet 353. uel 384.

DE EMBOLISMIS, AC SALTV, quem dicunt, Lunæ.

CAP. V.

CVM iã oẽs Epactas 30. Calẽdario inſcripſerimus, tabulãque earundem expanſam vnà cum æquationis tabula condiderimus, vt quolibet ſeculo cognoſcatur, quænam 19. Epactæ ex 30. aſſumendæ ſint, nouendecim aureis numeris reſpondentes, ad Nouilunia demonſtranda, non abs re erit pauca etiam de Emboliſmis, ac ſaltu Lunæ hoc loco diſſerere. Hinc enim magis elucebit, Epactas recte in Calendario eſſe collocatas, earumque Cyclum idem omnino prçſtare, quod Cyclus aurei numeri, aut quicunque alius Cyclus olim præſtabat. Sed duo prius explicanda ſunt. Primùm, Lunationem quamlibet illi menſi tribui a Computiſtis, in quo finitur, etſi alio menſe principium habuerit. De qua re extat hic verſiculus.

Lunatio cuilli menſi tribuatur, in quo finitur.

In quo completur, menſi Lunatio detur.

Si quis autem huius rei cauſam deſideret, hæc afferri poterit. Currente Epacta *. dubium non eſt, quin prima Lunatio totius anni ipſis Calendis Ianuarij incipiat, vnà cum ipſo anno, eidemque Ianuario tribuenda ſit, finem habens die 30. Ianuarij. Quare ſecunda Lunatio, cuius finis in vltimum diem Februarij cadit, Februario adſcribenda erit, quanquam principium habeat die vltimo Ianuarij: Tertia verò Calendis Martij incipiens, terminataque die 30. danda erit Martio: Quarta deinde Aprili, cuius finis incidit in 28. diem Aprilis, etiamſi princi-

principium eius fiat vltimo die Martij. Quinta autem Maio, quæ terminatur die 28. Maij, licet die 29. Aprilis incipiat: Atque ita deinceps toto eo anno tribuendæ erunt Lunationes illis mensibus, in quibus finiuntur, quanquam in alijs incipiant: adeo vt duodecima tunc Lunatio, cuius finis in 20. diem Decẽbris cadit, adscribenda sit Decembri, etsi die 22. Nouembris incipiat. Et quoniam in anno communi Lunari continentur tantum 12. Lunationes, dicenda erit sequens Lunatio die 21. Decembris incipiens, & die 19. Ianuarij desinens, prima insequentis anni, ac proinde Ianuario, primo mensi anni, attribuenda; quandoquidem die 20. Decembris finitus iam est annus Lunaris communis 12. Lunationum. Ex quo efficitur, insequentem Lunationem, quæ 20. die Ianuarij inchoatur, assignandã esse Februario, in cuius die 17. finitur; atque idcirco alias quoque Lunationes eiusdem anni concedendas esse illis mensibus, quibus finiuntur, quamuis ab alijs initium ducant. Non aliter in anno Lunari Emboliſmico vltima ac tertiadecima Lunatio finem suum habebit in Decembri, & proxime insequens, siue in aliquo die Decembris ea incipiat, siue in principio Ianuarij, prima insequentis anni dicenda erit. Hæc omnino videtur esse causa, cur Computistæ omnes tribuant Lunationes illis mensibus, in quibus terminantur, vt nimirum prima Lunatio anni initium ferè semper habens in Decembri, & finem in Ianuario, adscriberetur primo mensi Solari totius anni, nimirum Ianuario, ratione id ita postulante.

SECVNDO loco declarandum est, a qua Epacta initium sumat quilibet Cyclus nouendecim annorum, in quo nimirum continentur 19. Epactæ alicuius lineæ ex illis 30. in tabula expansa descriptis, respondentes nouendecim aureis numeris. Neque enim triginta illi Cycli tabulæ expansæ incipiunt ab illis Epactis, quæ in eis primum locum obtinent, ac sub aureo numero 3. ponuntur, vt fortasse quispiam rem non satis attente considerans arbitrari posset, sed quilibet Cyclus decennouennalis tabulæ expansæ initium sumit ab Epacta *. & a primo die Ianuarij, si ea in illo Cyclo contineatur; vel ab Epacta 1. & ab vltimo die Decembris, si in Cyclo Epacta *. non reperiatur. Continetur autem Epacta *. in 19. Cyclis tabulæ expansæ, vt in 1. 2. 4. 5. 7. 9. 10. 12. 13. 15. 16. 18. 20. 21. 23. 24. 26. 27. & 29. ac propterea ab ea quilibet horum Cyclorum principium sumit, sub quocunque aureo numero collocetur. In alijs autem 11. Cyclis, vt in 3. 6. 8. 11. 14. 17. 19. 22. 25. 28. & 30. non reperitur *. Quare initium sument ij Cycli ab Epacta j. sub quocunque illa aureo numero posita reperiatur. Etsi enim in omni Cyclo liberum sit initium facere, vbicunque libuerit, quia tamen anni 19. Lunares totidem Solaribus annis æquantur, quanquam non omni ex parte, vt supra dictum est, consentaneum est, vt ibi principium Cycli 19. annorum in Epactis sumatur, vbi Ecclesiæ consuetudo anni Solaris in Calendario initium statuit, nimirum Calendis Ianuarij, aut certe prope Calendas; adeo vt

Quemlibet cyclũ 19. Epactarũ incipere uel a * si ei proposito cyclo cõtinetur, uel ab j. si * in dato cyclo nõ reperitur.

Quinã cycli decẽnouennales tabulæ expansæ incipiant a *. & quinã ab Epacta j.

quo-

quotiescunque in Cyclo decennouennali Epacta ✳. Calendis Ianuarij ascripta in vsu est, principium Cycli ab ea sumatur, Nouiluniumque illud in primum Ianuarij diem cadens sit primum in toto eo Cyclo decennouennali. Sed quoniam non rarò accidit, vt in toto spatio 19. annorum nullum Nouilunium in Calendas Ianuarij incidat, propterea quod toto eo temporis spatio Epacta ✳. in vsu non est, vt ex superioribus 11. Cyclis tabulæ expansæ manifestum est, vt ex 3. 6. 8. 11. 14. 17. 19. 22. 25. 28. & 30. non poterit tunc initium nostri Cycli a Calendis Ianuarij sumi, aut ab Epacta ✳. cum ea in illo Cyclo non contineatur, sed ab ea Epacta Cyclus inchoandus erit, quæ Calendis Ianuarij proxima est, vt uel ab Epacta xxix. diei secũdo Ianuarij præfixa, vel ab ea, quæ postremo diei Decembris adscribi deberet, si inde annus inchoaretur: ita vt Nouilunium principio anni Solaris proximum, cuiusmodi est illud, quod vel in secundum diem Ianuarij, vel in vltimum Decembris cadit, dicatur in toto eo Cyclo primum. Quia verò Nouilunium in secundum Ianuarij diem incidens, non est primum totius anni, sed secundum, (quòd Lunatio antecedens, quæ finem habet ipsis Calendis Ianuarij, Ianuario tribuatur, dicaturque totius anni prima, vt paulo ante scripsimus) assumendum est Nouilunium in vltimũ Decembris diem incidens. Hoc enim primum tunc est totius anni, & Ianuario tribuitur, estque initio anni Solaris in toto eo Cyclo decennouennali proximum; quippe cum omnia alia Nouilunia Ianuario assignata in eo Cyclo cadant in alios dies Decembris, qui vltimum antecedunt. Itaque duo sunt dies principio nostri Cycli deputandi, nimirum Calendæ Ianuarij, vbi posita est Epacta ✳. & pridie Cal. Ianuarij, vbi collocari deberet Epacta 1. si ibi annus Solaris inciperet, quemadmodum alijs in locis Calendarij Epacta 1. supra Epactam ✳. proxime est collocata. Quoniam verò Solaris annus incipit à primo die Ianuarij, ac finitur vltimo Decembris, & Epactæ in Calendario rationem Cycli seruare non possunt, vt Capite 2. huius libri declarauimus, præfixa est vltimo Decembris diei non Epacta 1. quæ ordine naturali Epactam ✳. in Calendario antecedit, sed Epacta xx. vna cum Epacta 19. alio colore, charactereve denotata. Hæ namque duæ Epactæ ordine naturali cadunt infra Epactam xxi. diei penultimo Decembris appositam, suntque adhuc in vsu mense Decembri, in illis annis, in quibus per eas Nouilunia demonstrantur, cum nostræ Epactæ mutentur mense Ianuario, sicut & aurei numeri. Ex quibus colligitur, initium cuiusuis Cycli decẽnouennalis nostrarum Epactarum sumendum esse vel a primo die Ianuarij, & ab Epacta ✳. quando ea in Cyclo decennouennali est in vsu, vel ab vltimo die Decembris, & ab Epacta 1. quando ✳. in eo Cyclo non reperitur.

Cyclum quemcũque decennouennalem incipere uel à primo die Ianuarij, uel ab ultimo die Decẽbris.

ATQVE hæc est causa, cur in superioribus 30. tabulis Lunationum Cyclum quemlibet decennouennalem inchoauerimus vel ab Epacta ✳. vel ab Epacta 1. primaque Lunatio totius Cycli principium ducat vel a Calendis Ianuarij, vel ab vltimo Decembris; cum interim

omnes

omnes aurei numeri Cyclo decennouennali principium dederint.

CÆTERVM vt videas, necessario duos illos dies destinandos esse initio nostri Cycli decennouennalis cuiusque, ostendemus, idem faciendum fore in Cyclo aurei numeri, si is in Calendario describeretur, & vtraque æquatio, Solaris nimirum anni, atque Lunaris, seruaretur. Sumamus ergo in manus Calendarium Romanum antiquum, in quo aureus numerus 3. positus est ad primum diem Ianuarij, & a quo ad nostram vsque correctionem initium Cycli semper sumptum est, propterea quod nunquam adhibita fuit æquatio Solis, ac Lunæ. Sumptum autem semper esse principium Cycli ab aureo numero 3. ex eo manifeste colligitur, quòd ab aureo numero 3. anni Emboliſmici sint numerati, vt apertissime constabit ex ijs; quæ paulo infra de Emboliſmis hoc eodem Capite trademus.

Cyclum decennouennalem aurei numeri incipere vel ab aureo numero ad Calẽdas Ianuarij scripto, vel ab eo, qui vltimo diei Decembris adscribendus esset, si inde annus Solaris inciperet.

Cyclũ aurei numeri ante correctionem semper incepisse ab aureo numero 3.

ITAQVE si propter æquationem anni Solaris, Luna nondum æquationem desiderante; singuli aurei numeri deorsum promouendi sint per vnum diem, scribetur aureus numerus 3. ad secundum diem Ianuarij, & primo diei præfigetur aureus numerus 14. cum hic semper in alijs locis proxime supra illum collocatus sit in Calendario. Quare ab aureo numero 14. tunc Cycli initium fiet, & ab eodem die primo Ianuarij. Quod si rursus per alterum diem aurei numeri mouendi sint deorsum, cadet aureus numerus 3 in tertiũ diem Ianuarij, & aureus numerus 14. in secundum, primus autem dies vacuus apparebit, quòd supra aureum numerum 14. ponatur aureus numerus 6. non proximè, sed relicto vno die vacuo, vt ex Capite 2. huius libri patet. Quare non poterit tunc fieri Cycli initium a primo die Ianuarij, cum ibi nullus aureus numerus positus sit; neque verò amplius aureus numerus 14. secundo diei Iannarij tunc adscriptus initium dabit: propterea quod Lunatio secundo die incipiens, currente aureo numero 14. est secunda illius anni, non autem prima, vt ante docuimus. Incipiendus igitur Cyclus tunc est ab eo aureo numero, qui adscribendus esset diei vltimo Decembris, si inde Solaris annus inchoaretur, hoc est, ab aureo numero 6. qui in Calendario duobus diebus semper superior est, quàm 14. Nam Lunatio tunc in vltimum diem Decembris incidens prima est totius anni insequentis, quam quidem indicat aureus numerus 5. qui in præcedenti anno Nouilunia demonstrat, estque diei vltimo Decẽbris tunc adscriptus, cũ eum per duos dies a 29. die Decembris, vbi in antiquo Calendario descriptus est, ponamus descendisse. Quòd autem tum ad vltimum Decembris diem apponendus sit aureus numerus 5. non autem 6. qui in Calendario semper supra 14. scriptus reperitur, causa est, quia aurei numeri in Calendario rationem Cycli non possunt seruare, vt Capite 2. huius libri dictum est: patetque hoc ex tertio Calendario aureorum numerorum; cuius litera Index est M, maiuscula.

IDEM prorsus fieret, si propter æquationem Lunæ (Solari anno tum æquationem non desiderante) aurei numeri in antiquo Calendario

rio

rio ſurſum per vnum diem promouendi eſſent. Nam aureus numerus 11. tertio diei Ianuarij adſcriptus, ad diem ſecundum aſcenderet, aureus verò numerus 3. in primo die poſitus, tranſiret ad diem vltimum Decemb. relicto primo die Ianuarij vacuo. Non igitur tunc incipere poſſet Cyclus a primo die Ianuarij, cum ibi nullus ſit aureus numerus; neque verò a ſecundo die Ianuarij, propter rationem ſupra allatam, ſed ab vltimo die Decẽbris, & ab aureo numero 3. qui ibi tunc collocãdus eſſet, ſi annum Solarem inde exordiremur: quanquam quia annum a principio Ianuarij inchoamus, atque aurei numeri Cycli rationem in Calendario non ſeruant, vt diximus, poſitus ibi tum cerneretur aureus numerus 2. ſub aureo numero 13. qui tunc penultimo diei Decembris adſcriptus eſſet, vt conſtat ex trigeſimo Calendario aureorum numerorum, cuius litera index eſt a, minuſcula.

Initium cycli aurei numeri ſumi ſucceſsiue ab omnibus aureis numeris, ſi æquatio Solaris anni, ac Lunaris adhibeatur.

VIDES igitur, initium Cycli aureorum numerorum deinceps, ac ſucceſſiue ſumi ab omnibus aureis numeris, modò a primo die Ianuarij, ſi ibi poſitus fuerit aureus aliquis numerus, modò ab vltimo Decẽbris die, ſi primus dies Ianuarij nullum habeat aureum numerum: quod quidem accidit propter æquationem anni Solaris, ac Lunaris, cum omnes aurei numeri propter eam æquationem poſſint deinceps deſcribi in primo die Ianuarij, atque vltimo Decembris, vt liquidò apparet ex ſuperioribus 30. Calendarijs aureorum numerorum, in quibus varios dies ijdem aurei numeri occupant, prout videlicet 30. lineis Epactarum in tabula expanſa reſpondent.

Cyclus quilibet decennouennalis Epactarũ quare ſemper incipiat a*uel ab Epac. j.

AT verò quoniam Cyclus noſter Epactarum in Calendario immobilis eſt, ſemperque Epacta *. Calendis Ianuarij adhæret, ita vt Epacta j. ad vltimum diem Decembris ponenda eſſet, ſi inde annus Solaris inciperet, fit, vt initium Cycli decennouennalis noſtrarum Epactarum perpetuò ſumendum ſit vel ab Epacta *. vel ab Epacta j. vt declaratum eſt.

Cyclũ aurei numeri apud Alexãdrinos ſemper incepiſſe ab vltimo die anni ipſorũ, & ab aureonumero j.

ALEXANDRINI porrò ſemper ab vltimo die anni, qui diei 28. noſtri Auguſti reſpondet, Cyclum ſuum exordiebantur; quia ad primum diem anni, ſiue menſis Thoth, qui reſpondet diei 29. Auguſti, nullum aureum numerum collocabant, quòd eo tempore nullum Nouilunium in primum diem eorum anni incideret, ſed in vltimum, id eſt, in diem 35. menſis Meſores, quem diei 28. Auguſti reſpondere diximus, vbi aureus numerus 19. poſitus erat, qui tunc inſtar erat aurei numeri 1. quippe cum ſtatim proximo die, qui inſequenti anno initium dabat, aureus numerus 1. aſſumeretur pro aureo numero 19. atque ita ab aureo numero 1. eorum Cyclus incipiebat. In Calendario autem Eccleſiaſtico antiquo, currente aureo numero 3. incidebat Nouilunium, ex vſu Eccleſiæ, in primum diem Ianuarij, vbi ponebatur aureus ille numerus 3. ac proinde ab eo ſemper principium ſumebat Cyclus aurei numeri ante anni correctionem, vt ſupra diximus.

HIS poſitis, ad explicationem Emboliſmorum aggrediamur. Emboliſmus igitur eſt annus Lunaris, in quo 13. Lunationes continentur

ſiue

siue dies 384. aut 383. vt mox dicemus. Neque verò mirum alicui videri debet, in vno anno, qui in Calendario continet dies tantummodo 365. fieri posse 13. Lunationes, quæ conficiant dies 384. aut 383. Nam cum supra dictum sit, Lunationes illis mensibus tribui, in quibus finiuntur, ita vt omnis Lunatio mense Decembri incipiens, terminataque quocunque die Ianuarij, etiam primo, adscribenda sit Ianuario, dicendaque totius anni prima; fieri potest, vt quibusdam in annis post primam illam Lunationem existant adhuc 12. integræ Lunationes, antequam ad primam Lunationem alterius insequentis anni veniamus; si nimirum post primam Lunationem alicuius anni supersint adhuc 354. aut 353. dies, quot nimirum 12. Lunationibus comprehenduntur. Quando ergo hoc contingit, existunt 13. Lunationes in eo anno Lunari, diciturque annus Emboliſmicus, complectens dies 384. vel 383. quanquam Solaris annus ex diebus duntaxat 365. in Calendario constet. Quando verò post primam illam anni Lunationem supersunt solum 11. Lunationes integræ, continentur 12. tantum Lunationes in eo anno Lunari, & appellatur communis, continens dies 354. vel 353. licet Solaris annus dies 365. in Calendario complectatur.

Qua ratione in uno ãno possint 13. Lunationes contineri.

ET quoniam annus Solaris in Calendario descriptus dierum 365. annum Lunarem communem complectentem plerunque dies 354. superat diebus 11. facile cognoscemus, quinam anni, & quot in quolibet Cyclo decennouennali sint Emboliſinici, siue 13. Lunationum. Quotiescunque enim ex diebus illis 11. qui in quolibet anno Solari, exactis 12. Lunationibus, supersunt, summa collecta fuerit 30. aut maior, aut etiam minor, hoc est, 29. vt fit in vltimo, siue decimonono anno Cycli, complebuntur eo anno 13. Lunationes, atque annus ipse Emboliſmicus erit: quia ex summa illa dierum conficitur vna Lunatio 30. dierum, vltimo anno Cycli excepto, in quo summa 29. dierum conflata exhibet vnam Lunationem 29. dierum, quæ alijs 12. Lunationibus ante illam expletis adiecta efficit 13. Lunationes. Contingit autem hoc in quolibet Cyclo septies tantùm, videlicet in annis 3. 6. 9. 11. 14. 17. & 19. cuiusque Cycli, qui omnes, ac soli sunt Emboliſmici, vt ex superioribus 30. tabulis Lunationum manifestum est. In qualibet enim reperiuntur 7. anni 13. Lunationum, cuius rei hæc est ratio.

In quolibet cyclo decennouennali esse 7. annos Emboliſinicos, unde cognoscatur, & quinam illi sint.

IN primis tribus annis Cycli ter supersunt 11. dies, qui efficiunt 33. dies, quorum 30. dantur Lunationi tertiædecimæ, siue Emboliſmicæ tertij anni, supersuntque adhuc 3. dies: qui adiuncti ter 11. diebus residuis in annis 4. 5. & 6. constituunt dies 36. quorum 30. rursus dantur Lunationi Emboliſmicæ, siue decimætertiæ sexti anni, & adhuc 6. dies supersunt. Hi cum residuis ter 11. diebus in annis 7. 8. ac 9. efficiunt 39. dies. Ex 30. igitur completur Lunatio Emboliſmica noni anni: reliqui vero 9. dies cum residuis bis 11. in annis 10. & 11. componunt 31. dies, quorum 30. Lunationi Emboliſmicæ

Cur in omni cyclo decennouennali, anni 3. 6. 9. 11. 14. 17. & 19. sint Emboliſmici.

vndecimi anni tribuuntur; dies autem 1. reliquus cum residuis ter 11. diebus in annis 12. 13. & 14. efficit dies 34. ex quibus 30. cedunt Emboliſmicæ Lunationi anni quartidecimi, & reliqui 4. dies cum ter 11. diebus ſuperfluis in annis 15. 16. ac 17. conficiunt dies 37. quorum 30. Lunationem Emboliſmicam ſeptimidecimi anni explent; at reliqui 7. dies cum bis 11. ſuperfluis diebus in annis 18. & 19. efficiunt dies 29. pro Lunatione Emboliſmica deciminoni anni, atque vltimi. Neceſſe enim eſt, vnam ex 7. Lunationibus extraordinarijs dies tantum 29. complecti, cum in 19. annis ex 11. diebus, qui in quolibet anno ſuperſunt, conſtituantur 209. dies, qui conficiunt ſex Lunationes 30. dierum ſingulas, & vnam dierum 29. quòd ei dies vnus deſit ad complendum numerum 30. dierum. Dies enim 210. conſtituunt 7. Lunationes dierum 30.

Quando annus Emboliſmicus cõtineat dies 384 & quando 383.

ITAQVE annus Emboliſmicus, cuius Lunatio dies 30. continet, complectetur dies 384. Qui verò Lunationem Emboliſmicam habet dierum 29. dies continebit 383. propterea quod dies 354. duodecim Lunationum cum 30. diebus Lunationis Emboliſmicæ conficiunt dies 384. cum diebus autem 29. Lunationis Emboliſmicæ conſtituunt dies tantummodo 383.

ATQVE hic eſt ordo naturalis 7. Emboliſmorum in quouis Cyclo decennouennali contentorum, vt nimirum priores ſex Lunationes Emboliſmicæ contineant dies 30. ſingulæ, ſeptima vero ac poſtrema dies 29. duntaxat: qui tamen ordo plerunque mutatur, ita vt non ſemper ſeptima Lunatio Emboliſmica ſit dierum 29. ſed interdum aliqua alia, Lunationibus alternis 30. & 29. dierum id ita exigentibus, propterea quod Cyclus decennouennalis non ſemper ab aureo numero 1. incipit, ſed ab aliquo alio. Duo enim tantùm Cycli decennouennales Epactarum ex omnibus 30. tabulæ expanſæ, quos referunt 8. & 9. lineæ eiuſdem tabulæ, quibus præfiguntur literæ D, & C, maiuſculæ, initium ſumunt ab aureo numero 1. Quare in illis tantùm nonusdecimus annus, qui ſeptimus Emboliſmicus eſt, continebit Lunationem Emboliſmicam 29. dierum: In alijs autem Cyclis ſeptimus Emboliſmus habebit Lunationem Emboliſmicam dierum 30. & Lunatio Emboliſmica 29. dierum alicui alij Emboliſmo tribuetur, vt ex ijs, quæ aliquanto poſt dicturi ſumus, fiet perſpicuum; ſi prius paulo vberius explicauerimus, quo pacto ſe habeant hi 7. Emboliſmi in quolibet Cyclo decennouennali noſtrarum Epactarum, qui quidem ſemper vel ab Epacta *. vel ab j. incipit, vt ſupra traditum eſt.

Duo tantũ cycli decennouennales ex omnibus 30. tabulæ expãſæ, habent ſeptimã Lunationem Emboliſmicam 29. dierum.

QVANDOCVNQVE igitur prima Lunatio alicuius anni terminatur aliquo primorum 11. dierum Ianuarij, (Omnem autem Lunationem menſe Ianuario terminatam, etiam primo eius die, Ianuario tribui, eſſeque totius anni primam, ſupra oſtendimus.) annus ille neceſſario Emboliſmicus eſt. Nam ſi prima Lunatio deſinat die 11. Ianuarij, ſupererunt eo anno vſque ad finem Decembris dies 354. in quibus 12. Lunationes adhuc fieri poſſunt. Quare annus ille complecte-

Primam Lunationem anni Emboliſmici terminari in aliquo primorum 11. dierũ Ianuarij, & quare.

plectetur 13. Lunationes, ac proinde Embolismicus erit. Si verò prima Lunatio ante diem 11. Ianuarij terminetur, supererunt plures dies quàm 354. eo anno vsque ad finem Decembris. Quamobrem fieri in illis poterunt adhuc 12. Lunationes, ac supererunt præterea aliquot dies, vel saltem vnus; ac proinde is quoque annus Embolismicus erit, cum 13. Lunationes comprehendat.

EX quo efficitur, vt vndecim hæ Epactæ, xix.xx.xxi.xxii.xxiii.xxiiii. xxv.25.xxvi.xxvii.xxviii.xxix. (Numeramus autem xxv.25. pro vna Epacta) positæ in proximis 11. diebus post Calendas Ianuarij, sint sẽper Embolismicæ, ita ut annus, cuius Epacta est aliqua ex illis 11. quicumq; tunc aureus numerus currat, sit Embolismicus, propterea quod Lunatio ab aliqua illarum Epactarum mense Ianuario incipiens est secunda illius anni, prima verò eam antecedens incepit mense Decembri, completaque est in aliquo primorum 11. dierum Ianuarij.

Vndecim Epactas semper esse Embolismicas, hoc est, annum illum esse Embolismicum, in quo una ex illis cum quocunq; aureo numero currat, & quæ illæ sint.

HINC rursus colligitur, in quouis anno Embolismico Lunationẽ tertiamdecimã, siue postremã, necessario terminari aliquo postremorũ 11. dierũ Decembris, quibus adscriptæ sunt hæ Epactæ, ✳. xxix. xxviii. xxvii.xxvi.xxv.25.xxiiii.xxiii.xxii.xxi.xx.19. Propterea quod, si Lunatio aliqua desinat in quocunque illorum 11. dierum, insequens Lunatio, quæ prima est proximi anni post Embolismum, incipit ab aliqua ex illis 11. Epactis, quæ proximis 11. diebus post primum diem Ianuarij præfixæ sunt, quasque diximus esse Embolismicas. Quæ res argumento est, toto eo anno, cuius vltima Lunatio in aliquo postremorum 11. dierum Decembris finitur, in vsu fuisse Epactam illam Embolismicam, à qua sequens prima alterius insequentis anni Lunatio incipit, atque idcirco annum illum fuisse Embolismicum. Solum quando ultima Lunatio anni Embolismici, currente Epacta xix. finitur ultimo die Decembris, quod fit, non concurrentibus Epacta xix. & aureo numero 19. incipit prima Lunatio insequentis anni prima die Ianuarij, & ab Epacta ✳. non Embolismica, non autem ab Epacta xix. Embolismica. Ratio huius rei est, quòd annus ultimo Decembris die finiatur, & Epacta xix. mutetur tunc anno insequenti in Epactam ✳. Quòd si annus postremo die Decembris non clauderetur, scribenda esset Epacta xix. iuxta eũ diem, qui nunc primo diei Ianuarij respondet, naturali scilicet ordine sub Epacta xx. ultimo diei Decembris affixa: atque ita Lunatio prima post annum Embolismicum inciperet tunc etiam ab Epacta xix. quæ Embolismica est.

Lunationẽ 13. in anno Embolismico terminari in aliquo postremorum 11. dierum Decembris, & quare.

Primam Lunationem anni Embolismũ insequẽtis semper incipere ab aliqua Epacta Embolismica, excepto Embolismo, in quo Epacta xix. non cum aureo numero 19 currit, & quare.

ATQVE vt planius appareat, undecim has Epactas xix.xx.xxi.xxii. xxiii.xxiiii.xxv.25.xxvi.xxvii.xxviii.xxix. esse omnes Embolismicas, & solas, considerandæ diligenter sunt omnes 30. lineæ Epactarum tabulæ expansæ. Nam in qualibet earum semper reperies septem Epactas illarum 11. positas loco tertio, sexto, nono, undecimo, quartodecimo, decimoseptimo, ac decimonono, ab Epacta ✳. si ea in assumpta linea continetur, vel ab Epacta j. si in accepta linea non reperitur Epacta ✳. Cum ergo omnis cyclus decennouennalis nostrarum Epactarum initium

Enumeratas 11. Epactas, omnes ac solas esse Embolismicas, & enumeratos 7. annos in quolibet cyclo decennouẽnali, omnes ac solos esse Embolismicos, quo pacto ex tabula expansa, & ex 30. tabulis Lunationũ cognoscatur.

tium ſumat vel ab Epacta ✳. vel ab j. atque in omni Cyclo hi ſolum ſeptem anni, tertius, ſextus, nonus, vndecimus, quartuſdecimus, decimuſſeptimus, & nonusdecimus, ſint Emboliſmici, ut dictum eſt, manifeſte concluditur, illas 11. quas diximus, Epactas proximis 11. diebus Ianuarij primum diem ſubſequentibus adſcriptas, eſſe Emboliſmicas. Euidentius idem colligitur ex ſuperioribus 30. tabulis Lunationum, in quibus omnes eæ 11. Epactæ habent 13. Lunationes, ac proinde Emboliſmicæ ſunt: Aliæ verò Epactæ complectuntur duntaxat 12. Lunationes.

Annum, in quo Epacta xviij. & aureus numerus 19. concurrunt, Emboliſmicum quoque eſſe, & quare.

HISCE vndecim Epactis Emboliſmicis addenda eſt nonnunquã Epacta xviii. Hæc enim Emboliſmica quoque eſt eo anno, in quo aureus numerus eſt 19. quod quidem in vno ſolo cyclo ex omnibus 30. cyclis tabulæ expanſæ contingit, nimirum in nono, cui præfixa eſt litera C, maiuſcula. In eo namqũe ſolo Epacta xviii. occupat decimumnonum locum ab Epacta ✳. a qua cyclus ille incipit, demonſtratumque ſupra eſt, annum decimumnonum cuiuſuis cycli eſſe Emboliſmicum. In nullo alio cyclo reperitur Epacta xviii. in loco Emboliſmico, hoc eſt, in tertio, ſexto, nono, vndecimo, quartodecimo, decimoſeptimo, vel decimonono, ab Epacta ✳. uel j. quæ cycli principium eſt.

RATIO autem, cur tunc Epacta xviii. Emboliſmica ſit, duplex eſt. Prima ſit hæc. Quando Epacta xviii. & aureus numerus 19. concurrunt, addenda ei ſunt 12. vt confletur Epacta xxx. vel ✳. inſequentis anni, vt proximo Capite oſtendimus. Quare vltima Lunatio illius anni, in quo Epacta xviii. vnà cum aureo numero 19. in vſu eſt, finitur vltimo die Decembris, proindeque Decembri tribuenda eſt. Ex quo ſequitur, eodem illo anno contineri 13. Lunationes, quarum prima terminatur die 12. Ianuarij, principium habens die 14. Decembris, ab Epacta vii. quæ ſuperiori anno in vſu fuit. Duodecima autem Lunatio eiuſdem illius anni clauditur die 2. Decembris, atque tertiadecima die poſtrema eiuſdem menſis. Secunda ratio hæc ſit. Quoniam annus, quo Epacta xviii. & aureus numerus 19. concurrunt, eſt vltimus cycli decennouennalis, ut conſtat ex linea illa nona tabulæ expanſæ, quæ literam C, maiuſculam habet; continebit in eo Lunatio ultima, & Emboliſmica dies duntaxat 29. vt ſupra diximus. Quocirca cum prima eius Lunatio finiatur die 12. Ianuarii, ſupererunt adhuc dies 353. qui ſatis ſunt ad explendas 12. Lunationes, quarum vltima dies tantum 29. complectatur; atque ideo annus ille continens 13. Lunationes, Emboliſmicus erit, comprehendetque dies duntaxat 383.

Annus, in quo Epacta xviij. nõ cũ aureo numero 19. concurrit, quare nõ ſit Emboliſmicus.

QVANDO autem Epacta xviii. non cum aureo numero 19. ſed cum quouis alio concurrit, non adduntur ei 12. ſed tantum 11. ut colligatur Epacta xxix. inſequentis anni. Quapropter finita Lunatione duodecima anni die 2. Decembris, quando Epacta xviii. eſt in vſu, incipiet prima Lunatio inſequentis anni die 3. Decembris, & terminabitur Calendis Ianuarij; ac propterea annus ille prior communis erit, cum 12. tantum Lunationes comprehendat: poſterior verò annus, Emboliſmicus erit 13. Lunationum; quippe cum eius Epacta ſit xxix. quam ſupra

dixi-

diximus esse Emboliſmicam. Itaque illæ 11. Epactę xix. xx. xxi. xxii. xxiii. xxiiii. xxv. 25. xxvi. xxvii. xxviii. xxix. iuxta proximos 11. dies, qui primum diem Ianuarij consequuntur, descriptæ, semper sunt Emboliſmicæ, cum quocunque illæ aureo numero concurrant: at verò Epacta xviii. diei 13. Ianuarij appoſita nunquam Emboliſmica est, nisi quando unà cum ea aureus numerus 19. usurpatur. Patent omnia hæc clariſsime in superioribus 30. tabulis Lunationum. Nam in sola nona tabula vides Epactam xviii. cum aureo numero 19. currentem habere 13. Lunationes; In alijs autem tantum 12. Quocirca Epacta xviii. dici poterit anceps, siue indifferens, cum modo sit Emboliſmica, modo nõ Emboliſmica, cum tamen omnes aliæ Epactæ perpetuò sint uel Emboliſmicæ, uel communes.

IN veteri Calendario erant hi septem aurei numeri 2. 5. 8. 11. 13. 16. 19. Emboliſmici, vt recte Campanus docet, etsi alij Computiſtæ nõnihil ab eo discrepent. Nam cum omnes descripti sint prope aliquos ex 11. proximis diebus Calendas Ianuarias insequentibus, hoc est, inter primum diem, & tertiumdecimam Ianuarij collocati sint in Calendario, quemadmodum noſtræ Epactæ Emboliſmicæ; erit Lunatio ante quemcunque illorum menſe Ianuario proximè terminata, (videlicet secundo, quarto, quinto, septimo, octauo, decimo, uel undecimo die) prima totius anni, poſt quam cum minimum supererunt in anno 354. dies, qui satis sunt ad alias 12. Lunationes explendas, vt annus ille 13. Lunationes comprehendat, quarum secunda ab aliquo illorum septem aureorum numerorum initium sumit in Ianuario. Quare annus, cuius aureus numerus fuerit ex illis septem aliquis, Emboliſmicus erit.

Qui septem aurei numeri in ueteri Calendario fuerint Emboliſmici.

ET quoniam septem anni solum in quouis cyclo decennouennali, nimirum 3. 6. 9. 11. 14. 17. & 19. Emboliſmici sunt, quod in illis solis superflui illi dies, quos in quolibet anno solari supereſse diximus, constituere posſint unam Lunationem extraordinariam, ut ante diximus; manifestò colligitur, cyclum aurei numeri in ueteri Calendario initium semper duxiſse ab aureo numero 3. quod supra diximus; propterea ꝙ septem illi aurei numeri Emboliſmici a solo aureo numero 3. locum tertium, sextum, nonum, undecimum, quartumdecimum, decimumseptimum, ac decimumnonum occupant, ut in hac tabella apparet.

Necessario in ueteri Calendario cyclum aurei numeri a 3. initium sumpsiſse.

Ordo annorum Cycli	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Cyclus aur. num.	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Aur. num. Emboliſ.			5			8			11	

Ordo annorum Cycli	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Cyclus aur. num.	13	14	15	16	17	18	19	1	2
Aur. num. Emboliſ.	13			16			19		2

POR-

Cyclũ aurei numeri in ueteri Calendario à nullo alio numero, q̃ à 3. potuisse habere initium.

PORRO Cyclum aurei numeri a nullo alio numero, quàm a 3. in veteri Calendario initium habere potuisse, ita quoque planum fiet. Si ponatur numerus 3. primus in cyclo, supererunt eo anno 11. dies post duodecimam Lunationem; & 22. secundo anno, currente aureo numero 4. & 33. tertio anno, currente aureo numero 5. atque idcirco aureus numerus 5. Embolismicus erit. Eademque ratione Embolismici erunt hi aurei numeri, 8. 11. 13. 16. 19. 2. ut Campanus uoluit, & ratio ipsa postulat, cum, hisce aureis numeris currentibus, prima Lunatio anni terminetur semper aliquo primorum 11. dierum Ianuarij, quod necessario requiritur, ut annus possit esse Embolismicus, vt supra diximus. Hoc utique non eueniret, si alius aureus numerus statueretur primus in cyclo. Nam si v.g. numerus 1. diceretur primus, superessent tunc 11 dies; & currente aureo numero 2. superessent 22; & 33. current aureo numero 3. Quare aureus numerus 3. esset Embolismicus. Eademque ratione aurei numeri 6. 9. 11. 14. 17 19. Embolismici forent, quod falsum est, & contra Campanum, & rationem; cum nullus horum 7. aureorum numerorum, præter 11. & 19. contineat 13. Lunationes. Non ergo numerus 1. potest esse primus in cyclo. Eandemque ob causã nullus alius, præter 3. primus esse potest.

Quæ ex 13. Lunationib. anni Embolismici dicẽda sit Embolismica.

IAM verò non magni interest, quænam ex 13. Lunationibus anni Embolismici dicenda sit extraordinaria, siue Embolismica, dummodo non sit Paschalis, & aliarum 12. Lunationum magnitudines, prout cyclus exigit, intactæ atque illæsæ, quoad eius fieri potest, permaneant: nimirum vt alternæ constituantur dierum 30. & 29. Quod ut rectius fiat, tenenda erit hæc regula. Quoties in anno Embolismico ultima, siue 13. Lunatio continet dies 30. appellabimus eã Embolismicam, siue extraordinariam, propterea quod tunc antecedentes 12. Lunationes alternis cõtinẽt dies 30. & 29. vt Cycli ratio postulat. Hoc autem accidit, cum aliqua harũ Epactarum Embolismicarũ xix. xx. xxi. xxii. xxiii. xxiiii. in usu est, quibus addenda est Epacta 25. diuerso charactere, coloreve notata, ut ex 30. tabulis Lunationũ manifestũ est; dummõ Epacta xix. & aureus numerus 19. nõ cõcurrant. Tunc. n. Lunatio 13. anni dies tantũ 29. cõpletitur, ut in 8. linea tabulæ expãsæ, cui adscripta est litera D, maiuscula, contingit, cui quidem respondet 8. tabula ex 30. tabulis Lunationum.

Quæ Epactæ Embolismicæ habeãt 13. Lunationem dierum 30. & Embolismicã.

Quando Epactæ Embolismicæ, quarum 13. Lunatio est 30. dierum, habeãt primã Lunationem anni dierum 29.

QVOD si quando illæ Epactæ unà cum aureo numero 1. usurpentur, ut fit in 15. 16. 17. 18 19. & 20. lineis tabulæ expansæ, quæ annotantur literis minusculis r, q, p, n, m, l, nec non in 6. tabulis Lunationum respondentibus, (excepta Epacta 25. diuerso charactere, uel colore scripta, quæ nunquam concurrere potest cum aureo numero 1. quippe quæ solum cum aureis numeris maioribus, quàm 11. possit concurrere) continebit tam prima Lunatio anni, quàm secunda, dies duntaxat 29. Cum enim tunc Epactæ superioris anni cum aureo numero 19. concurrenti addantur 12. ut Epacta alterius anni cum aureo numero 1. concurrens gignatur, ut supra ostendimus, fit necessario prima Lunatio anni dierũ tantum 29. acciditque, ut tres Lunationes continuæ dierum 29. constituantur

tuantur, uidelicet duæ illæ primæ anni Emboliſmici, & ultima anni antecedentis. Quare poſſet quidem tunc prima Lunatio dierum 29. dici Emboliſmica, cum media ſit inter alias duas totidem dierum, meritoque Lunationi Emboliſmicæ illius anni tribui poſſint dies tantùm 29. quippe cum aliæ ſex Lunationes Emboliſmicæ illius Cycli dies 30. comprehendant, & annus ille Emboliſmicus conplectatur dies tantum 383. tamen ne cæteræ Lunationes illius anni ordinem 30. dierum, & 29. perturbent, & ne vltima Lunatio ordinaria, quæ ſemper ſolet eſſe dierum 29. contineat 30. dies, placuit vltimam Lunationem 30. dierum ſtatuere Emboliſmicam, non ſecus ac ſi more veterum Computiſtarum Lunationi Emboliſmicæ illius anni, quæ deberet eſſe dierum ſolum 29. addatur vnus dies, qui a prima Lunatione anni ſubtrahitur, propter additionem 12. ad Epactam cum aureo numero 19. currentem; quam ſubtractionem Computiſtæ ſaltum Lunæ dixerunt, de quo paulo infra nonnihil dicemus. Liberum tamen ſit per nos vnicuique, ſi mauult, primam Lunationem 29. dierum vocare Emboliſmicam, cum nihil abſurdi hinc ſequatur.

QVANDO autem tertiadecima Lunatio anni Emboliſmici continet dies tantummodo 29. annusque ille Emboliſmicus eſt vltimus in Cyclo, quod vſu venit, cum tam Epacta xix. & aureus numerus 19. quàm Epacta xviij. & aureus numerus 19. concurrunt (quod bis tantùm toto eo tempore, quo omnes 30. Cycli tabulæ expanſæ vſurpantur, accidit, nimirum quando lineæ 8. & 9. eiuſdem tabulæ, quæ literis D, C, maiuſculis notantur, & quibus tabulæ 8. & 9. Lunationum reſpondent, in vſu ſunt) dicetur Lunatio illa vltima anni Emboliſmica; propterea quod antecedentes 12. Lunationes alternæ ſunt dierum 30, & 29. vltimaque Lunatio Emboliſmica in eo Cyclo continere debet dies duntaxat 29. vtex ijs, quæ ſupra diximus, conſtat; cum aliæ ſex Lunationes Emboliſmicæ illius Cycli complectantur dies 30.

Epactæ xviij. & xix. cũ aureo numero 19 concurrentes, habẽt 13. Lunationem Emboliſmicam, & dierum 29.

QVOTIES autem Lunatio tertiadecima cõplectitur dies tantùm 29. ſed annus ille Emboliſmicus in Cyclo non eſt vltimus; ſi quidem prima Lunatio dierum etiam 29. conſtituatur, (quod accidit, quoties quælibet harum Epactarum xxv. xxvj. xxvij. xxviij. xxix. & aureus numerus 1. concurrunt, vt patet in lineis 10. 11. 12. 13. 14. tabulæ expanſæ, quæ appoſitas habent literas B, A, maiuſculas, & u, t, ſ, minuſculas, nec non in quinque tabulis Lunationum reſpondentibus) non cenſebitur vltima illa Lunatio dierum 29. Emboliſmica, ſed prima illius anni dierum etiam 29. Quoniam enim tunc vltima quoque Lunatio anni antecedentis conſtat diebus tantùm 29. non iniuria inſequentis anni prima Lunatio dierum 29. dicetur extraordinaria, atque Emboliſmica, cum aliæ 12. ſubſequentes alternis progrediantur per 30. & 29. dies; præſertim cum Lunatio illa Emboliſmica continere debeat dies ſolum 29. quod aliæ ſex eiuſdem Cycli dies 30. contineant.

Quæ Epactę Emboliſmicæ hẽant primam Lunationem anni Emboliſmicam, & dierum 29.

SI verò

Quando eædem Epactæ Emboliſmicæ, de quibus ꝓximè diximus, habeãt ſecũdam Lunationẽ, Emboliſmicã, & dierum 30.

SI verò prima Lunatio non ſit dierum tantum 29. ſed tam prima, quàm ſecunda complectatur dies 30. ut contingit, currente qualibet earum, quas diximus, Epactarum xxv. xxvi. xxvii. xxviii. xxix. cum alio aureo numero, quàm 1. vt ex 30. tabulis ſuperioribus Lunationum perſpicuum eſt, uocabitur iure optimo ſecunda Lunatio 30. dierum, Emboliſmica, atque extraordinaria, cum aliæ 12. alternum ordinẽ 30. & 29. dierum ſeruent. Neque uerò mirum cuipiam uideri debet, quod non ſemper in eodem loco, ac menſe Emboliſmicas Lunationes collocemus: quia hæ naturaliter ſecundum cycli rationem ita cadunt, ut explicauimus, & à ueteribus Computiſtis uaria etiam loca, ac menſes ſortitæ ſunt.

Saltus Lunæ apud Cõputiſtas quid in annis Lunaribus cõibus.

PORRO quotieſcunque, propter additionem 12. ad Epactam cũ aureo numero 19. currentem, una dies à prima Lunatione anni Lunaris communis ſubducitur, ita ut annus ille dies tantum 353. complectatur, ut accidit in cyclis 1.2.3.4.5.6.21.22.23.24.25.26.27.28.29. & 30. tabulæ expanſæ, quibus prępoſitæ ſunt literæ maiuſculæ P, N, M, H, G, F, E, & minuſculæ k, l, h, g, f, e, d, c, b, a, ut uidere licet in tabulis Lunationum, quæ hiſce cyclis reſpondent, (In his enim omnibus, ac ſolis annus, in quo aureus numerus eſt 1, communis eſt, & Lunatio prima illius anni dies 29. continet) dici ſolet à Computiſtis ſubtractio illa SALTVS LVNÆ: quia cum re uera annus Lunaris conſtet ex diebus 354. aufertur illi una dies, & ultimo anno Emboliſmico tribuitur, ut contineat dies 384. & ſingulæ 7. Lunationes Emboliſmicæ conſtituantur 30. dierum; cum ultimus annus Emboliſmicus natura ſua deberet dies complecti tantum 383. & vltima eius Lunatio Emboliſmica dies duntaxat 29. adeo vt propter hanc ſubtractionem Luna in Calendario quodammodo per unum diem ſaltare videatur, cum Lunatio illa prima dierum tantum 29. conſtituatur, quæ per ſe complecti deberet dies 30.

Quãdo in Emboliſmico anno dici poſsit, fieri ſaltum Lunæ.

EADEM ratione quando in anno Emboliſmico prima Lunatio 29. dierum eſt Emboliſmica, & aliæ duodecim alternis conſtituuntur dierum 30. & 29. ut accidit in cyclis 10. 11. 12. 13. & 14. tabulæ expanſæ, quibus præfiguntur literæ B, A, maiuſculæ, & u, t, ſ, minuſculæ, ut in tabulis Lunationum reſpondentibus manifeſtum eſt, rectè quis dixerit, in ea Lunatione fieri ſaltum Lunæ: quia cum ultima Lunatio antecedentis anni ſit 29. dierum, deberet prima inſequentis anni Emboliſmici Lunatio conſtitui dierum 30. Quare cum ab ea dies unus ſubtrahatur, fiatque Emboliſmica, dies autem ille ſublatus adijciatur ultimæ eiuſdem cycli Lunationi Emboliſmicæ, ut fiat dierum 30. quæ alioquin ſolum 29. dies complecti deberet, uidetur quodammodo etiam tunc Luna per unum diem ſaltare in Calendario.

DENIQVE quando in anno Emboliſmico duæ primæ Lunationes dies tantum 29. comprehendunt, ut fit in cyclis 15. 16. 17. 18. & 20. tabulæ expanſæ, ut uidere licet in tabulis Lunationum reſpondentibus; dicere quoque poterimus, fieri tunc in prima Lunatione ſaltum Lunæ, pro-

propterea quod ab ea, quæ 30. dies deberet habere, aufertur vnus dies, qui adiungitur vltimæ cycli illius Lunationi Emboliſmicæ, vt contineat 30. dies, cum tamen dies tantum 29. deberet complecti.

QVIN etiam, cum in vltimo anno Emboliſmico alicuius cycli tertiadecima Lunatio Emboliſmica eſt, dieſque tantum 29. continet, vt contingit in cyclis 8. & 9. tabulæ expanſæ literarum D, C, maiuſcularum, & in tabulis 8. & 9. Lunationum; non inepte exiſtimauerit quis, tunc etiam fieri quodammodo ſaltum Lunæ: quia cum duodecima Lunatio illius anni conſtet ex 29. diebus, deberet ſequens tertiadecima ſecundum rationem cycli conſtitui 30. dierum, & ſubſequens prima alterius anni dierum 29. Cum ergo contineat illa dies duntaxat 29. aufertur ab ea unus dies, qui primæ Lunationi inſequentis anni communis additur, vt efficiatur dierum 30. quæ alioquin, ut dictum eſt, deberet eſſe tantum dierum 29.

ATQVE hi omnes anni Emboliſmici, in quibus ſaltum Lunæ fieri diximus, continent dies duntaxat 383. cum alij omnes dies 384. comprehendant: Anni verò communes, in quibus ſaltus Lunæ fit, ex diebus tantummodo 353. conſtituuntur, alij verò omnes ex 354. ut ex ſuperioribus 30. tabulis Lunationum manifeſtum eſt.

Qui anni Emboliſmici dies tãtũ 383. & qui Lunares cõmunes dies duntaxat 353. cõtineant.

EX his, quæ diximus, planum eſſe poteſt, tum demum fieri ſaltum Lunæ, cum duæ, uel tres Lunationes continuantur 29. dierum in Calendario, aliàs nunquam: quod quidem ſemper contingit, quando aureus numerus eſt 1. ſiue annus ille ſit communis, ſiue Emboliſmicus, propterea quod Epactæ antecedentis anni concurrenti cum aureo numero 19. adduntur 12. ut fiat Epacta inſequentis anni cum aureo numero 1. concurrens, ut ſupra dictum eſt. Excipiuntur duo anni Emboliſmici Epactarum xix. & xviii. cũ aureo numero 19. concurrentium. In illis enim ſaltus Lunæ fit, currente aureo numero 19. non autem 1. ut ex 8. & 9. tabula Lunationum perſpicuum eſt.

Saltũ Lunæ ſemper fieri, cum aureus numerus eſt 1. alias nunquã, ſiue annus ſit cõmunis, ſiue Emboliſmicus.

NON ſum neſcius, pleriſque minus probari hunc ſaltum Lunæ, quòd in cælo ſaltus iſte nequaquam fiat: veruntamen cum cuiuſque cycli ratio exigat, ut interdum ab una Lunatione dematur unus dies, qui alteri Lunationi adijciatur, noluimus ab vſitato more loquendi Computiſtarum recedere. Liberum tamen eſto cuique hoc in negocio loqui, ut uult, dummodo res ipſa recte intelligatur, atque explicetur.

Cur pleriſque diſpliceat Saltus Lunæ.

HINC quoque colligitur, propter Emboliſmos, ac ſaltum Lunæ, non ſemper progredi Lunationes alternis per 30. & 29. dies, ut earum conditio, naturaque poſtulare videtur, ſed contingere nonnunquam duas Lunationes continuas modo dierum 30. modò 29. immo interdum tres dierum 29. & quod magis mirum videatur, fieri poſſe in anno biſſextili, propter diem intercalarem, ut quatuor continuæ Lunationes comprehendant dies 30. quod quidem nouum, aut abſurdum

Propter Emboliſmos, ac ſaltũ Lunæ cõtingere nõnunquã, ut duæ uel tres Lunationes cõtinuæ ſint dierũ 29. et duæ uel quatuor dierum 30.

42

non est, cum id ratio cuiuscunque cycli postulet, factumque idem fuerit apud ueteres Computistas in cyclo aurei numeri Concilij Nicæni, qui vsque ad correctionem hanc Gregorianam uiguit, ut patet in hac subiecta tabula, in qua omnes Lunationes aureorum numerorum veteris Calendarij descriptæ sunt, sicut in superioribus 30. tabulis expressæ fuerunt Lunationes Epactarum, prout in 30. cyclis decennouenalibus contingunt. Atque ex hac tabula liquet, septem Emboliſmos totius Cycli, qui ab aureo numero 3. incipit, cadere in eos cycli annos, in quos secundum Epactas nostras incidere supra docuimus. Constat quoque, aureum numerum 19. efficere tres continuas Lunationes, nimirum septimam, octauam, ac nonam, dierum 29. Aureum vero numerum 11. si annus sit bissextilis, ideoque Lunatio mensis Februarij uno die augeatur, quatuor primas Lunationes anni exhibere dierum 30.

SEQVITVR

TABVLA LVNATIONVM AVREORUM numerorum in veteri Calendario descriptorum.

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET aureorum numerorum contineat in Calendario veteri tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.

AVREI NVMERI.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.																
Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quam in Emboliſmico.	Prima Lunatio.	3	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
	Secunda Lunatio.	4	21 Dec.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, qnàm in Emboliſmico.	Tertia Lunatio.	5	10	29 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	30	29	30	29
	Quarta Lunatio.	6	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
	Quinta Lunatio.	7	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Sexta Lunatio.	8	7	26 Nou.	25 Dec.	384	30	29	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
	Septima Lunatio.	9	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	20	
	Octaua Lunatio.	10	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
	Nona Lunatio.	11	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
	Decima Lunatio.	12	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
	Vndecima Lunatio.	13	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
	Duodecima Lunatio.	14	31	19		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
	Tertiadecima Lunatio.	15	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
		16	9	28 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	30	29	30	29
		17	28	16		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
		18	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
		19	6	24 Nou.	23 Dec.	383	30	29	30	30	29	30	29	29	29	30	29	30	29
		1	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
		2	13	1. Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

Explicatio tabulæ perpetuæ Noniluniorũ totius anni.

AD vberiorem autem cognitionem Emboliſmorum, placuit ſubiicere & hanc tabulam Nouiluniorũ totius anni perpetuam, in qua vno aſpectu cernitur, quibus diebus menſium Nouilunia contingant, quacunque Epacta currente: ita vt tabula hæc ſit Calendarium diminutũ, & ad compendium quodammodo redactum, continens ſolum principia omnium Lunationum, tam in anno communi, quàm in Emboliſmico: vt vel hinc quoque appareat præſtantia Calendarij Gregoriani, in quo, reiectis aureis numeris, Epactæ ſunt collocatæ: quippe cũ per Epactas tam exigua tabula omnia Nouilunia perpetuò complectens cõſtruatur; quod neque per aureos numeros, neque per ullum alium cyclum, cuius numeri non omnia loca Calendarij repleant, effici poteſt. Et quoniam annus, in quo 13. Lunationes comprehenduntur, Emboliſmicus eſt, liquidò conſtat, has vndecim Epactas xxix. xxviii. xxvii. xxvi. xxv. 25. xxiiii. xxiii. xxii. xxi. xx. xix. eſſe Emboliſmicas, ut diximus: quippe cum ſingulæ contineant 13. Lunationes in propoſita hac tabula. Lunationes enim harum Epactarum menſe Ianuario incipientes, ſunt ſecundæ, & quæ menſe Decembri incipiunt, ſunt primæ inſequentis anni, excepta Epacta xix. cuius Lunatio die 2. Decembris incipiens eſt ultima totius anni. Quando autem currente Epacta xviii. Lunatio die 3. Decembris incipiens eſt vltima totius anni, (quod quidem fit, cum ſimul in vſu eſt aureus numerus 19.) annus ille Emboliſmicus quoque eſt, ut dictum eſt. Currente denique Epacta *. annus communis eſt, cum tantùm 12. Lunationes contineat, quippe cum ea Lunatio, quæ Calendis Ianuarij incipit, ſit prima totius anni, non autem ſecunda.

Præſtantia Calendarij noui cũ Epactis.

SEQVITVR

TABVLA NOVILVNIORVM totius anni perpetua.

TABVLA NOVILVNIORVM
totius anni perpetua.

Quibus diebus mensium Nouilunia contingant, quacunque Epacta currente.

Epactæ	Dies Ian.	Dies Feb.	Dies Mar.	Dies Apr.	Dies Maij	Dies Iun.	Dies Iul.	Dies Aug.	Dies Sep.	Dies Oct.	Dies Nou	Dies Dec.	
*	1.31		1.31	29	29	27	27	25	24	23	22	21	Cõis.
xxix	2	1	2	1.30	30	28	28	26	25	24	23	22	Embol.
xxviii	3	2	3	2	1.31	29	29	27	26	25	24	23	Embol.
xxvii	4	3	4	3	2	1.30	30	28	27	26	25	24	Embol.
xxvi	5	4	5	4	3	2	1.31	29	28	27	26	25	Embol.
xxv	6	5	6	5	4	3	2	1.30	29	28	27	26	Embol.
25	6	4	6	4	4	2	2	30	28	28	26	26	Embol.
xxiiii	7	5	7	5	5	3	3	1.31	29	29	27	27	Embol.
xxiii	8	6	8	6	6	4	4	2	1.30	30	28	28	Embol.
xxii	9	7	9	7	7	5	5	3	2	1.31	29	29	Embol.
xxi	10	8	10	8	8	6	6	4	3	2	1.30	30	Embol.
xx	11	9	11	9	9	7	7	5	4	3	2	1.31	Embol.
xix	12	10	12	10	10	8	8	6	5	4	3	2	Embol.
xviii	13	11	13	11	11	9	9	7	6	5	4	3	Indiff.
xvii	14	12	14	12	12	10	10	8	7	6	5	4	
xvi	15	13	15	13	13	11	11	9	8	7	6	5	
xv	16	14	16	14	14	12	12	10	9	8	7	6	
xiiii	17	15	17	15	15	13	13	11	10	9	8	7	
xiii	18	16	18	16	16	14	14	12	11	10	9	8	
xii	19	17	19	17	17	15	15	13	12	11	10	9	
xi	20	18	20	18	18	16	16	14	13	12	11	10	
x	21	19	21	19	19	17	17	15	14	13	12	11	
ix	22	20	22	20	20	18	18	16	15	14	13	12	
viii	23	21	23	21	21	19	19	17	26	15	14	13	
vii	24	22	24	22	22	20	20	18	17	16	15	14	
vi	25	23	25	23	23	21	21	19	18	17	16	15	
v	26	24	26	24	24	22	22	20	19	18	17	16	
iiii	27	25	27	25	25	23	23	21	20	19	18	17	
iii	28	26	28	26	26	24	24	22	21	20	19	18	
ii	29	27	29	27	27	25	25	23	22	21	20	19	
j	30	28	30	28	28	26	26	24	23	22	21	20	

ANNI COMMVNIS

Quando Epacta xix. & aureus numerus 19. concurrunt, incidit aliud Nouilunium in diem 31. Decembris.

QVÆ

QVAE APPELLETVR LVNA QVARTADE cima Paſchalis, & quare Epactæ ita Calendario inſcriptæ ſint, vt earum Nouilunia medias ac veras coniunctiones Luminarium, vt plurimum, ſubſequantur.

CAP. VI.

IAM verò quoniam vehementer a Mæſtlino Nouilunia oppugnantur, & quartædecimæ Paſchales, quę in nouo noſtro Calendario per Epactas eo, quo diximus, modo diſpoſitas indicãtur; ꝙ (vt ait) neq; Nouilunia motibus cæleſtibus reſpondeant, neque quartædecimę Paſchales legitimè Paſchę ſolennitatem exhibeant celebrandam; explicandum hoc loco erit, quęnam appelletur Luna XIIII. Paſchalis, poſt quam Eccleſia, proximo die Dominico adueniente, Paſcha, ex Patrum Conciliorumque decretis ſemper celebrare conſueuit; & quare ad huiuſmodi XIIII. Paſchalem quolibet anno rite inueſtigandam, dedita opera Cyclum Epactarum Calendario inſcriptum ita in tabula expanſa ęquauerimus, ut Nouilunia ex eo inuenta coniunctiones Luminarium ueras, ac medias plerunque ſubſequantur. Hac enim in re Męſtlinus, niſi de induſtria, & ex malitia, rem per ſe claram, omnibuſque notam, neſcire ſe ſimulat, quid in hoc genere ſciat, non uideo. Prorſus enim ignarus uidetur conſuetudinis, quam in Paſchæ celebratione iam inde ab exordio fere naſcentis Eccleſię ad noſtram uſque ętatem uniuerſus orbis Chriſtianus ſeruauit, vt poſterius oſtendemus.

ANTE omnia autem, Paſcha celebrandum eſſe poſt XIIII. Lunam primi menſis vſque ad Lunam XXI. ac proinde rite poſſe celebrari Lunam XV. ſi ea in Dominicum diem inciderit, copioſè Cap. 1. & 3. ſuperioris libri tum ex decretis Summorum Pontificum Conciliorumque, tũ ex uariis teſtimoniis ſcriptorum, perpetuoque uſu Eccleſię, comprobauimus: ut mirum ſit, nonnullos ex recentioribus, quo in numero eſt Mæſtlinus, qui plus ſibi ſapere videntur, quàm antiqui illi Patres, Concilia, & continuus uſus Eccleſię tum Orientalis, tum Occidentalis, tam pertinaciter aſſerere non uereri, Paſcha non eſſe celebrandum Luna XV. ſiue in plenilunio, etſi ea in diem Dominicum incidat; propterea quod falſo putant, nos tunc Paſcha unà cum Iudæis celebrare. Neque enim interdictum eſt unquam Chriſtianis, ne in plenilunio medio, ſiue Luna XV. Paſcha celebrent, etiamſi Iudęi tunc ſolennitatem Paſchę legalis peragant, ſed ſolum ne Luna XIIII. Paſcha celebretur, quando Iudæi ad ueſperam agnum immolant: alioquin cadente Luna XV. ſiue plenilunio medio, in Dominicum diem, ſi alius dies Dominicus expectandus eſſet, celebraretur Paſchale feſtum Luna XXII. hoc eſt, in quarta

Error Mæſtlini, et aliorum, exiſtimãtiũ, Paſcha celebrari non debere Luna XV.

Nunquã prohibitũ fuiſſe, ne Luna XV. Paſchã celebretur: alioquin Paſcha ſæpe ĩ Lunam XXIJ. incideret, cõtra Patrũ, ac Conciliorũ sãctiones.

tà hebdomada Lunæ: quod ſanctionibus Conciliorumque Pontificum repugnat, quibus ſæpe cautum eſt, ut Paſcha poſt XIIII. Lunam primi menſis uſque ad xxi. eiuſdem incluſiue celebretur, ut Cap. I. & III. libri I. ſcripſimus. Certe noſtro ſeculo, quo uiuimus, non ſemel uidimus, Paſcha celebratum eſſe, ex decreto Concilij Nicæni, die 22. Martij, hoc eſt, Luna xv. quam cyclus offerebat, cum Luna XIIII. cycli neceſſario tunc in diem 21. inciderit, ante quem diem nulla Luna XIIII. Paſchalis eſſe poteſt, ut ſuperiori libro ſcripſimus. Quinimmo quotieſcunque Luna XIIII. primi menſis in diem Sabbati incidit, celebratum eſt Paſcha ſequenti ſtatim die Dominico, id eſt, Luna xv. quam cyclus indicabat.

Eccleſiã frequenter Paſcha celebraſſe Lunã xv.

QVOD ſi dicat quis, Lunam xv. ex cyclo inuentam hiſce temporibus ante correctionem anni ſubſecutam ſemper eſſe Plenilunium medium toto quatriduo, & eo amplius, propterea quod Nouilunia tanto ſpatio a priſtinis ſedibus uerſus initia menſium progreſſa fuerint, atque ideo non celebratum fuiſſe Paſcha Luna xv. ſed poſt plenilunium medium: Reſpondendum eſt, id caſu eueniſſe, & (vt cum Philoſophis loquamur) per accidens, propter illam nimirum Nouiluniorum anticipationem, per ſe tamen, & natura ſua Paſcha illud in oppoſitionem mediam incidiſſe, ſi videlicet Nouilunia in propria loca fuiſſent tunc reſtituta. Sed eſto, Paſcha nunquam celebratum eſſe noſtra ætate in plenilunio medio, ſed poſt, ob illam anticipationem Nouiluniorum, certe prope tempora Concilij Nicæni, id eſt, anno 326. ex decreto eiuſdem Concilij celebratum eſt Luna xv. ſecundum cyclum die 3. Aprilis, quanquam ea Luna xv. præuenerit tunc plenilunium medium, cum aureus numerus eo anno fuerit 4. reponens terminum Paſchalem, ſeu Lunam XIIII. in ſecundum diem Aprilis; littera verò Dominicalis extiterit B, diei 3. Aprilis adſcripta: oppoſitio denique media contigerit die 3. Aprilis hora 13. Min. 54. poſt meridiem. Cur autem Paſcha tunc anteuerterit oppoſitionem mediam, cauſa fuit aureus numerus, qui nimis citò eo tempore Nouilunia indicabat. Hinc enim factum eſt, ut Luna xv. quam cyclus offert, & quam Eccleſia, poſthabito calculo Aſtronomico, in Paſchæ celebritate obſeruat, mediam oppoſitionem, quam tabulæ Aſtronomicæ exhibent, præuenerit, ut infra dicemus. Idem euenit annis 330. 346. 350. 370. 394. 441. 475. 495. & alijs, quos longum eſſet hoc loco recenſere, in quibus omnibus Paſcha in Lunam xv. incidit, & quidem ante oppoſitionem mediam, ob rationem, quam diximus, vt ex ijs, quæ ſequuntur, patebit.

Paſcha prope tẽpus Concilii Nicæni celebratũ eẽ nonnunquam Luna xv. quæ pleni luniũ mediũ præuenerit, et quare.

ITAQVE cum Paſcha celebrari debeat neceſſario die Dominico, qui proxime Lunam XIIII. primi menſis inſequitur, atque adeo in ipſa Luna xv. ſi tunc ſit Dominicus dies, exponamus iam, quænam ſit illa XIIII. Luna, & quo pacto ſecundum antiquiſſimum Eccleſiæ vſum inueſtiganda ſit in Calendario, ne in tanta celebritate error, aut diſſenſio ulla oriatur. Opinantur nonnulli

Lu-

Opinio Mæstlini, et aliorũ erronea de Luna xiiii. Paschali.

Lunam XIIII. esse ipsum diem oppositionis Solis, ac Lunæ: qua in sententia Mæstlinus in hoc suo Examine etiam esse videtur, quippe qui Calendario nouo semper obijciat, Lunam xiiij. oppositionem Luminarium sæpe antecedere, atque adeo Pascha frequenter celebrari in ipso plenilunio, si tunc dies sit Dominicus, quod ipse putat absurdum esse, & contra leges, atque vsum Ecclesiæ. Vult ergo Lunam xiiij. debere in ipsam oppositionem mediam incidere, nunquam autem antecedere, ne sequenti die, si sit Dominicus, Pascha celebretur Luna xv. Verùm cum his Mæstlinus maxime decipitur. Nam cum Pascha celebrari possit in plenilunio, vt vsus Ecclesiæ docuit, & Patrum, Conciliorumque decreta, quod supra ostendimus, cautum verò sit ab ijsdem, ne vnquam Pascha die Lunæ xiiij. sed semper post eam celebretur, quis tam cæcus est, qui non videat, præter Mæstlinum, qui tamen hoc in negotio vult haberi Lynceus, in Dei Ecclesia idem non esse Lunam XIIII. & Plenilunium?

Opinio alia falsa de Luna xiiii. Paschali.

ALII concedentes Pascha posse celebrari Luna xv. siue in Plenilunio, propter vsum Ecclesiæ, & testimonia a nobis libro I. prolata, existimant Lunam XIIII. esse diem, qui oppositionem ueram proxime antecedit. Sed ne hoc quidem uerum est, cum Ecclesia veros motus nunquam consideret, immo neque medios, sed cyclos tantùm, vt Capite IIII. superioris libri abunde demonstrauimus.

Luna xiiii. Paschalis ex usu Ecclesiæ, quæ.

LVNA igitur XIIII. sumitur ab Ecclesia pro die quartadecima Lunationis Paschalis, numerando eam inclusiue a Neomenia, siue principio mẽsis Lunaris Paschalis, hoc est, ab eo die, cui præfixus est numerus cycli decennouennalis, qui in proposito anno Nouilunia indicat in Calendario, siue is dies congruat cum coniunctione Solis, ac Lunæ vera, aut media, siue ab ea discrepet. Confirmatur hoc ex omnibus, qui de festorum celebritate scripserunt, clarissimeque ex antiqua tabula Paschæ, aliorumque festorum mobilium, qua perpetuo Ecclesia ante anni correctionem vsa est, apparet, in qua quilibet aureus numerus ei diei mensis Martij, aut Aprilis præfigitur, qui quartusdecimus est inclusiuè a Nouilunio per eundem aureum numerum ostenso, & post quem proxime adueniens Dominicus dies Sacrosanctum Pascha exhibet. Atque hoc non solum in Ecclesia Occidentali, verumetiam in Orientali semper obseruatum est, quod probari potest ex eo, quòd nulla vnquam ante Calendarij restitutionem dissensio, aut varietas in Paschæ celebratione inter Orientales, atque Occidentales extitit, quod non contigisset, nisi eodem modo Luna XIIII. fuisset accepta.

Tabulas medij motus Lunæ utiles esse ad examinandum cyclum quemcunque propositum.

QVANQVAM autem Ecclesia in Nouilunio, & Luna XIIII. ex eo inquirenda neque ueros motus consideret, neque medios, sed eos secundum cycli ordinem duntaxat metiatur; negandum tamen nõ est, medias oppositiones ex tabulis Astronomicis inuentas maxime esse utiles ad perpendendum, & dijudicandum, quinam cyclus è pluribus eligendus sit, ut eius numeri, adhibita suis temporibus æquatione,

ne , perpetuò in Calendario ita Neomenias , siue Nouilunia , atque ex his Lunas XIIII. primi mensis ad Sacrosanctum Pascha rite celebrandum ostendant , vt nulla vnquam Luna XIIII. Paschalis a Nouilunio numerata inclusiue , duobus aut pluribus diebus oppositionem mediam præcurrat , sed vel vno tantùm , uel certe in ipsum plenilunium medium incidat , uel saltem non multo post consequatur. Id quod in cyclo Epactarum , quanta maxima potuimus , cura ac diligentia præstare conati sumus. Nam eum per dies in Calendario ita distribuimus , ut Nouilunia ex eo inuenta subsequantur fermè coniunctiones Luminarium veras ac medias tanto spatio , ut Lunæ XIIII. Paschales uel uno tantum die medias oppositiones præueniant , uel in easdem omnino incidant , uel denique non longe post illas contingant. Neque hoc temerè , aut casu factum est a nobis , sed de industria , ac magno consilio. Si namque prima dies mensis Lunaris ex cyclo foret ea , in qua verè Nouilunium tabulæ Astronomicæ præbent , quod Computistæ Accensionem Lunæ dicunt , non autem ea , quæ Nouilunium Astronomicum uno die , plus minus , subsequitur , accideret sæpenumero, vt Sanctum Pascha celebraremus non solum Luna XIIII. hoc est, vno die ante plenilunium unà cum Iudæis , & Quartadecimanis hæreticis, quod absurdum foret, uerum etiam interdum, quod esset absurdius , ante huiusmodi Lunam XIIII. Quod ita planum fieri potest.

Cur cyclus Epactarũ in Calendario nouo ita dispositus sit, vt Nouilunia eius plerunque sequãtur coniunctiones veras ac medias tanto spatio, ut Lunæ xiiij. uel antecedant uno tantũ die medias oppositiones, uel in easdem incidant, uel certè non longè post illas eueniãt

Nouilunium , & Accensio Lunæ apud Computistas idem.

AÇCIDAT verbi gratia Nouilunium medium in aliquo anno , ipso meridie octaui diei Martij , vbi cyclus primum Nouilunium Paschale statuit. Hoc posito, continget plenilunium medium die 23. Martij circa ortum Solis , nimirum Diebus 14. Hor. 18. Min. 22. Sec. 2. post mediam coniunctionem. Tot enim dies, horæ , horarumque fragmenta inter mediam coniunctionem , oppositionemque intercidunt necessario , ut ad initium huius libri scripsimus. Cum ergo Luna XIIII. illius Nouilunij ex cyclo cadat in diem 21. Martij , celebrabitur tunc Pascha die 22. Martij , si ea sit Dominica , die videlicet integro ante oppositionem mediam. Idem fermè absurdum eueniret, si Nouilunium medium , quod horis 12. ante meridiem eiusdem diei 8. Martij contingit , sumatur pro prima die Lunæ Paschalis. Nam illius plenilunium incidet in diem 22. Martij sub Solis occasum, ac propterea sequenti diei 23. adscribendum erit. Quare si tunc dies 22. esset Dominica, celebraretur iterum Pascha ante medium plenilunium. Neque verò incommodum hoc magis euitabitur , si dies Nouilunij veri dicatur prima dies Lunæ secundum cyclum. Cum enim ex calculo Astronomico constet , plenilunium uerum à uero Nouilunio posse distare diebus 15 $\frac{1}{2}$. eoque amplius, (Exemplum sit Nouilunium uerum mense Februario anni 1588. quod incidit in meridiem ferè diei 26. Februarij , Plenilunium autem uerum in Diem 12. Martij Hor. 14. Min. 14. post meridiem. Manifestum autem est,

Si Nouiluniũ cycli nõ sequeretur coniunctionem, quæ in cælo fit, sæpe Pascha celebrari ante plenilunium.

43

interuallum utriusque complecti dies $15\frac{1}{2}$. & eò amplius, quòd tunc ob bissextum Februario tribuantur 29. dies:) quis non uidet, si tum Nouilunium uerum in meridiem diei 8. Martij incideret, Plenilunium uerum contingere Die 23. Hora 14. Min. 14. post meridiem, ac proinde, si tunc Dominicus dies caderet in 22. Martij, Pascha celebrari ante uerum plenilunium?

ALTERO hoc exemplo, quòd addam, eadem res magis illustrabitur. Anno 1588. Nouilunium uerum accidit Die 26. Martij, Hor. 14. Min. 49. post mer. hoc est, die 27. horis ferè 9. ante meridiem, Plenilunium autem uerum die 11. Aprilis, hor. 1. post merid. Si igitur Epacta ij. illius anni apposita esset diei 27. Martij, quod nonnulli contendunt, ut nimirum prima dies Nouilunij Paschalis ex cyclo inuenti a die ueri Nouilunij non discreparet, incideret Luna XIIII. in diem 9. Aprilis, atque ideo sequenti die 10. cum is Dominicus sit, Pascha ex decretis Ecclesiasticis celebratum esset, hoc est, ante plenilunium verum, quod absurdum foret. Solerti igitur ac prudenti consilio Epacta ij. non ad diem 27. Martij, sed ad diem 29. adscripta est à nobis, nimirum vt prima eius Lunationis dies subsequatur diem 27. veri Nouilunij.

Cur Epactæ i Calendario non promotæ sint sursũ uno die, ut citius Nouilunia indicarent, quam nunc indicant.

QVOD si obijcias, Epactam illam diei 28. debuisse præfigi, non autem 29. diei, ut eius Nouilunium non duobus diebus, sed uno tantum a uero abesset: Respondeo, nulla ratione debuisse id fieri. Nam si ea Epacta de 29. die Martij in 28. migraret, promouendæ etiã essent omnes aliæ Epactæ sursum per unum diem, cum alio ordine describi nequeant in Calendario, quàm descriptæ a nobis sunt, ut Lunationes constituantur alternis dierum 30. & 29. ut ratio postulat: quæ promotio si institueretur, præcurrerent multarum Epactarum Nouilunia ueras coniunctiones per integrum diem, ut in sequenti tabula apparet.

Explicatio tabulæ sequentis.

IN eius tabulæ prima columna descripti sunt anni Domini; in secunda, menses; in tertia, dies, horæ, & Minuta post meridiem, quibus Ephemerides Io. Antonij Magini Nouilunia vera exhibent; in quarta, Epactæ; in quinta denique Nouilunia ab illis Epactis, si per diem vnum promotæ essent, ostensa. Vbi liquidò constat, posteriora hæc Nouilunia prius indicari ab Epactis, quàm illa priora in cælo contingant: Et quidem in annis quibusdam, ut 1598. mense Nouembri; 1599. Decembri; 1603. Aprili; 1603. Iunio; 1615. Octobri; 1619. Februario; & 1619. mẽse Iunio, anticipationem hanc maiorem esse die integro: quod esset perabsurdum. Omisimus autem Nouilunia illa vera, quæ ipso meridie, vel vna, aut altera hora post meridiem fiunt ijsdem diebus, quibus ab Epactis ostenderentur, & ea duntaxat annotauimus, quæ pluribus horis sequuntur Nouilunia Epactarum; & tamen, vt vides, in minori spatio, quàm 40. annorum, fierent 128. Nouilunia Epactarum, si per vnum diem promotæ essent, prius, quàm ueræ Luminarium coniunctiones in cælo existerent, quod esset contra vsum omnium nationum,

Anni Dñi.	Mẽses	Nouilunia vera ex Ephemeridi bⁱ Magini. D. H. M	Epact.	Nouilunia ex Epactis per unum diẽ sursũ promotis
1582	Dec.	24.15.55	xxvi	24
1583	Ian.	23. 8. 0	vii	23
1583	Feb.	21.21.18	vii	21
1583	Mar.	23. 8.16	vii	23
1583	Apr.	21.17.15	vii	21
1583	Iun.	19. 6.24	vii	19
1583	Oct.	15. 4.53	vii	15
1583	Dec.	13.17.15	vii	13
1584	Ian.	12.12. 8	xviii	12
1584	Feb.	11. 5.31	xviii	10
1584	Apr.	10. 8.20	xviii	10
1585	Apr.	29. 6.33	xxix	29
1586	Apr.	18.12.13	x	18
1586	Iun.	16.14.31	x	16
1586	Aug.	14. 9. 9	x	14
1587	Apr.	7.12.56	xxi	7
1587	Mai.	7. 5.24	xxi	7
1587	Iun.	5.20.29	xxi	5
1587	Iul.	5.10. 1	xxi	5
1587	Aug.	3.21.55	xxi	3
1587	Sept.	2. 8.31	xxi	2
1587	Oct.	1.18.23	xxi	1
1587	Oct.	31. 4. 0	xxi	31
1587	Nou	29.13.38	xxi	29
1589	Oct.	9. 3.26	xiii	9
1589	Dec.	7. 6.33	xiii	7
1590	Feb.	4. 4.11	xxiiii	4
1590	Sept.	28. 5.36	xxiiii	28
1590	Nou.	26.15.28	xxiiii	26
1590	Dec.	26. 6.20	xxiiii	26
1591	Feb.	23. 6.15	v	23
1591	Dec.	15.11.40	v	15

Anni Dñi.	Mẽses	Nouilunia vera ex Ephemeridi bⁱ Magini. D. H. M	Epact.	Nouilunia ex Epactis per unum diẽ sursũ promotis.
1592	Ian.	14. 4.34	xvi	14
1592	Feb.	12.19.11	xvi	12
1594	Apr.	20. 4. 3	viii	20
1595	Apr.	9. 7.44	xix	9
1595	Iun.	7.12.21	xix	7
1595	Aug.	5. 8.36	xix	5
1596	Feb.	27.15. 0	j	27
1596	Iun.	25. 6.49	j	25
1596	Aug.	23. 7. 5	j	23
1596	Oct.	21. 3.26	j	21
1597	Iun.	14. 8.40	xii	14
1597	Aug.	12.14.19	xii	12
1597.	Sept.	11. 4. 0	xii	11
1597	Oct.	10.16.46	xii	10
1597	Nou.	9. 4.25	xii	9
1597	Dec.	8.15. 7	xii	8
1598	Feb.	5.11.19	xxiii	5
1598	Apr.	5. 9.10	xxiii	5
1598	Iun.	3.10.28	xxiii	3
1598	Aug.	1.15.55	xxiii	1
1598	Aug.	31. 7.39	xxiii	31
1598	Sept.	29.23.33	xxiii	29
1598	Oct.	29.14.39	xxiii	29
1598	Nou.	28. 4.29	xxiii	27
1598	Dec.	27.16.39	xxiii	27
1599	Ian.	26. 3.27	iiii	26
1599	Feb.	24.13.24	iiii	24
1599	Apr.	24. 8.14	iiii	24
1599	Iun.	22. 5. 8	iiii	22
1599	Aug.	20. 8.15	iiii	20
1599	Oct.	18.17.59	iiii	18
1599	Nou.	17.11.15	iiii	17

Anni Dñi.	Mẽses	Nouilunia vera ex Ephemeridi bº Magini.	Epact.	Nouilunia ex Epactis per unum diẽ sursũ promotis.
		D. H. M		
1599	Dec.	17. 3.16	iiii	16
1600	Ian.	15.17.18	xv	15
1600	Feb.	14. 5. 9	xv	13
1600	Dec.	5. 6.33	xv	5
1601	Mar.	4. 5.35	xxvi	4
1602	Feb.	21.13.30	vii	21
1602	Mar.	23. 4.19	vii	23
1602	Apr.	21. 6. 9	vii	21
1602	Iun.	19. 9. 8	vii	19
1603	Feb.	10.14.43	xviii	10
1603	Mar.	12. 8.51	xviii	12
1603	Apr.	11. 0.52	xviii	10
1603	Mai.	10.13.56	xviii	10
1603	Iun.	9. 0.45	xviii	8
1603	Iul.	8. 9. 3	xviii	8
1603	Aug.	6.16.44	xviii	6
1603	Oct.	4. 9. 1	xviii	4
1603	Dec.	2. 7.14	xviii	2
1605	Iun.	16. 3.10	x	16
1606	Iun.	5. 4.18	xxi	5
1606	Aug.	3.10.30	xxi	3
1606	Oct.	1.14.25	xxi	1
1606	Nou.	29.14. 7	xxi	29
1607	Aug.	22. 3. 7	ii	22
1607	Oct.	20.11. 6	ii	20
1607	Dec.	18.15. 9	ii	18
1608	Feb.	15.12.51	xiii	15
1609	Feb.	4. 3. 42	xxiiii	4
1610	Feb.	23. 3.30	v	23
1611	Feb.	12. 9. 2	xvi	12
1611	Apr.	12.14.29	xvi	12
1611	Iun.	10. 9.14	xvi	10

Anni Dñi.	Mẽses	Nouilunia vera ex Ephemeridi bº Magini.	Epact.	Nouilunia ex Epactis per unum diẽ sursũ promotis.
		D. H. M		
1615	Feb.	27. 6. 9	j	27
1615	Apr.	27. 9.14	j	27
1615	Iun.	25.15. 7	j	25
1615	Iul.	25. 6.17	j	25
1615	Aug.	23.21.14	j	23
1615	Sept.	22.11.32	j	22
1615	Oct.	22. 0.49	j	21
1615	Nou.	20.12.52	j	20
1615	Dec.	19.23.47	j	19
1616	Ian.	18. 9.56	xii	18
1616	Feb.	16.19.57	xii	16
1616	Oct.	10. 7. 0	xii	10
1616	Dec.	8.12.50	xii	8
1617	Feb.	5.12.10	xxiii	5
1617	Apr.	5. 7. 2	xxiii	5
1617	Sept.	29. 7.45	xxiii	29
1617	Nou.	27.19. 8	xxiii	27
1617	Dec.	27.11.27	xxiii	27
1618	Feb.	24.16. 3	iiii	24
1618	Apr.	24. 8.10	iiii	24
1618	Dec.	16.14.22	iiii	16
1619	Ian.	15. 8.27	xv	15
1619	Feb.	14. 0.34	xv	13
1619	Mar.	15.13.50	xv	15
1619	Apr.	14. 0.30	xv	13
1619	Mai.	13. 9. 0	xv	13
1619	Iun.	11.16.22	xv	11
1619	Aug.	9. 7.24	xv	9
1619	Oct.	7. 5.14	xv	7
1619	Dec.	5.13.56	xv	5
1620	Ian.	4. 8.57	xxvi	4
1620	Feb.	3. 4. 1	xxvi	3

num, apud quas Cyclus Lunaris fuit in usu. Non igitur Epactæ promouendæ sunt per vnum diem sursum, ac proinde Epacta ij. recte ad diem 29. Martij, non autem ad 28. adscripta est.

EADEM absurda consequerentur, si quis, relictis Epactis in Calendario, vt eas descripsimus, tabulam æquationis aliter institueret, nimirum præfigendo anno 1582. post correctionem, literam E, maiusculam, ut in tabula expansa aureo numero 12. anni 1588. responderet Epacta iij. in linea, cui litera E, maiuscula adscripta est, quæ quidem Epacta in Calendario superior est vno die, quàm Epacta ij. Eadem, inquàm, absurda consequerentur, quia tunc Nouilunia ab Epactis uno item die citius monstrarentur, non secus, ac si promotæ essent Epactæ per vnum diem. Rectè igitur in æquationis tabula literam D, maiusculam anno 1582. post decem dierum exemptionem apposuimus, non autem litera E, maiusculam, ne Nouilunia in Calendario prius, quàm oportet, ab Epactis indicentur. Eodem modo confirmabimus, alias literas alijs annis in tabula æquationis congruenter esse præfixas, ne, si aliter æquatio institueretur, Nouilunia Epactarum in Nouilunia uera incidant, uel ea antecedant, sed potius subsequantur, ut Lunæ XIIII. Paschales semper, quoad eius fieri potest, plenilunia media præueniant uno tantùm die.

In tabula æquationis Epactarũ literam D, maiusculã recte appositam esse anno 1582. post correctionem, non autem literã E, maiusculam.

RVRSVS non expedire, ut Nouilunia, cycli coniunctionibus medijs, aut ueris congruant, sed magis ex vsu Ecclesiastico esse, ut eas subsequantur, planè docere nos potest cyclus aurei numeri olim Calendario inscriptus. Hic enim cum circa tempora Concilij Nicæni Nouilunia indicaret ijsdem prope diebus, quibus in cælo fiebant, factum est, ut frequentissime tunc Pascha in XIIII. Lunam inciderit, hoc est, ante mediam oppositionem celebratum fuerit, contra eiusdem Concilij decreta. Id quod ex tabella subiecta manifestum est.

Pascha circa tempora Concilij Nicæni frequẽter in cidisse in Lunam xiiij. propterea q Nouilunia nimis cito ab aureis numeris monstrabãtur.

Anni Dñi.	Aurei num.	Literę Dñic.	Pascha	Oppositiones medię Paschales D. H. M
323	1	E	6. Apr.	6.22.45
326	4	B	3. Apr.	3.13.54
330	8	D	19. Apr.	19. 2.37
346	5	E	23. Mar.	23.15.16
350	9	G	8. Apr.	8. 3.58
370	10	C	28. Mar.	28. 5.19
394	15	A	2. Apr.	2.5.23
441	5	E	23. Mar.	23. 1.58
475	1	E	6. Apr.	6.11. 4
495	2	A	26. Mar.	26.12.25

IN

Explicatio tabellæ superioris.

IN prima columna notati sunt anni, quibus Pascha ante pleniluniũ medium celebratum est, aut certe non post, sed ijs diebus, quæ plenilunia habent aliquot horis post meridiem: In secunda columna continentur aurei numeri illis annis currentes: In tertia, literę Dominicales: In quarta, dies Paschæ: In quinta denique oppositiones mediæ Paschales. Vbi vides errorem hunc spatio 173. annorum in 10. annis admissum esse; vt mirandum non sit, tot adhuc discordias in Paschæ celebratione post Concilium Nicænum extitisse inter Orientalem, & Occidentalem Ecclesiam, vsque ad Iustiniani Imperatoris tempora, quã do Calendario inscriptus est Cyclus aurei numeri à Dionysio Abbate; quo tempore iam aurei numeri rectius Nouilunia, & XIIII. Paschales monstrabant, quàm Nicæni Concilij temporibus, hoc est, tardius quàm in cælo fiebant.

Cur in Paschæ celebrando tot dissensiones, fuerint inter Orientalem Ecclesiam, & Occidentalem.

HVC accedit, quod nisi Nouilunia Epactarum subsequerentur coniunctiones Luminarium eo modo, quo ab Epactis, adhibita æquationis tabula, in Calendario ostenduntur, insignes, & intolerabiles errores sæpissimè contingerent in celebratione Paschæ. Cuius rei euidentissimum exemplum est annus 1598. quem Mæstlinus, & nonnulli alij in medium adducunt, vt ostendant, Epactas non exhibere legitimas XIIII. Paschales. Nam si ex sententia eorum, qui putant, Nouilunia per Epactas tardius, quàm res ferat, indicari, Epactæ singulæ per singulos dies sursum promouerentur, uel (quod idem est) æquationis tabula ita institueretur, ut pro linea literæ D, maiusculæ in tabula expansa assumi iuberetur linea literæ E, maiusculæ, incideret Nouiluniũ Paschale illius anni in diem 5. Aprilis, vbi collocata tunc esset Epacta XXIII. eiusdem anni, si illa Epactarum promotio fieret, vel vbi Epacta XXIIII. ponitur, quæ eodem anno Nouilunia indicaret, si æquationis tabula aliter constrtueretur, ita vt annus 1582. post correctionẽ, præfixam haberet literam E, maiusculam, non autem D, maiusculam. Antecedens enim Nouilunium, quod incideret tum in 7. diem Martij, Paschale non esset, cum extra terminos Paschales cadat, vt ex ijs constat, quæ Capite 1. superioris libri scripsimus. Hoc concesso, celebraretur Pascha die 19. Aprilis, hoc est, Dominica prima post XIIII. Lunam, quæ tunc in diem 18. incideret. Cum ergo eo anno oppositio media fiat Die 20. Hor. 9. Mĩn. 20. post merid. verum autem plenilunium Die 20. Hor. 22. Min. 39. post merid. præiret solennitas Paschæ plenilunium tum uerum, tum medium, duobus fermè diebus, quod sacris Canonibus, & Concilijs aduersatur. Idemque demonstrari potest, alijs nonnullis annis accidere.

Multos errores i Pascha fieri, si Epactæ citius Nouilunia indicarẽt, quàm ex præscripto noui Calendarii indicãt, præsertim an. 1598.

NE igitur tam fœdi, ac turpes errores in tanta celebritate admittantur, optimo consilio sic dispositæ sunt Epactæ in Calendario, sicq; earum æquatio instituta, ut Epacta anni 1598. sit XXIII. ad diem 8. Martij posita. Ita enim Nouilunium Paschale tunc incidet in 8. diem Martij, eiusque dies XIIII. in diem 21. ac proinde Pascha sequenti die 22. quę Dominica est, celebrabitur, nimirum Luna XV. quæ in oppo-

Pascha ann 1598. ritè celebrari ex præscripto noui Calẽdarij, cõtra Mæstlinũ. Io. Anton. Maginũ, & alios nonnullos.

sitionem

fitionem mediam tum incidit, cum ea fiat Die 21.Hor.20.Min.36.post mer.hoc est, Die 22.Hor.4.ferè ante mer. Neque uerò obstat,quo minus rite tunc Pascha celebretur, quòd plenilunium uerum contingat Die 22. Hor. 9. post mer. Ecclesia enim in hoc negotio ueros motus mediis postponit, ut Cap. 1111. libri primi ostendimus : Vt mirer quidnam in mentem uenerit Io. Antonio Magino Mathematico nostræ ætatis alioquin præstantissimo, eo anno in suis Ephemeridibus reijcere Pascha in 29. diem Martij, propter illam oppositionem uerã. Si enim Nouilunium illud Martij est Paschale, vt vere est, etiam ipso teste, quod quidem Epacta xxiij. die 8. Martij exhibet, eiusque diem xiiij. die 21. non potest Ecclesia, si Conciliorum, Patrumque decretis stare uelit, & diuturnæ consuetudini, non celebrare Pascha die 22. cũ is sit Dominicus dies proxime Lunam xiiii. quam Cyclus exhibet, insequens. Neque enim unquam legimus, eam Pascha post Lunam xv. si ea in Dominicam incidat, in aliam hebdomadam, videlicet in quartam,atque adeo in Lunam xxii. distuliſſe,cum hoc decretis Ecclesiæ repugnet. Neque uero in sui defensionem dicere potest, Ecclesiam debere Nouiluniumillud in diem 9. Martij reiicere, ut eius dies xiiii. in 22.Martii incideret, hoc est, in diem Dominicum, ac proinde Pascha in Dominicum diem insequentem, id est, in diem 29. transferretur. Hoc, inquàm, dicere non potest, quia tunc uel Epacta xxiii. cum omnibus aliis, per unum diem deorsum promouendæ essent, uel (quod idem est) pro Epacta xxiii. assumenda Epacta xxii. atque idcircò anno 1582. in tabula æquationis litera C, maiuscula præfigenda. quod absurdum est, cum hac ratione Nouilunia Cycli nimis serò coniunctiones cæleſtes subsequerentur : quippe cum pleriſque uideantur ab Epactis, ut in Calendario nouo digestæ sunt,serius, quàm oporteat, monstrari. Quid ergo dicerent, si per diem integrum adhuc'postponerentur ? Constat ergo, Pascha anno 1598. ex usu Ecclesiæ,rite celebrari die 22. Martij, & nulla ratione, vt vult Maginus, differendum esse in diem 29. Hunc ego sanè lapsum doctissimi uiri libentissime dissimulassem, præsertim cum ab Ecclesiæ præscripto per imprudentiam magis, quàm per contumaciam nonnihil recesserit ; nisi eius auctoritas tum alios multos, tum verò ipsum Mæstlinum, in fraudem impulisset.

Maginũ nõ recte Pascha anu. 1598 in suis Ephemeridibus reiicere ex die 22. Martij in diem 29.

QVÆ cum ita sint, quis iure incusare nos, aut reprehendere audebit, nisi qui consuetudinis Ecclesiasticæ in Cyclorum usu prorsus sit ignarus, quòd Nouilunia per Epactas inquirenda Nouiluniis per Astronomicas tabulas inuentis postposuimus; ne uidelicet in eum, quem diximus,errorem, toties incurreremus, hoc est, tam sæpe Pascha ante oppositionem mediam celebraremus, ut temporibus Concilij Nicæni usu ueniebat ? præsertim cum nec sic effugere omnino potuerimus, quin & Cyclus noster Epactarum Pascha interdum ante oppositionem penè mediam(licet raro admodum id fiat,& ad summũ in spatio 3000.

an-

annorum semel, aut bis) offerat celebrandum, & plurima Nouilunia per eundem Cyclum in Calendario monstrata cum cælestibus Nouilunijs consentiant, videlicet omnia illa, quæ supra ante coniunctiones veras futura esse diximus, si Epactæ singulæ per singulos dies versus mensium initia promoueantur. Certe si quis tam seuerus iudex Epactarum esse velit, reputare secum debet, nullum Cyclum in Calendario descriptum omnia posse incommoda uitare, ut nimirum eius Nouilunia neque à Nouiluniis cælestibus dissentiant, neque eius Lunæ xv. oppositiones veras, aut medias interdum antecedant. Testis est aurei numeri Cyclus a Concilio Nicæno approbatus, qui dum circa eius Concilij tempora Nouilunia monstrabat ijsdem fermè diebus, quibus in cælo fierent, sæpenumero eius Luna xiiii. biduo oppositionem mediam præibat, ac propterea non rarò Pascha ante oppositionem mediam celebrabatur, ut paulò ante diximus. Testis etiam est noster Cyclus Epactarum, qui dum cauere vult, ne eius Lunæ xiiii. biduo medias oppositiones præueniant, indicat plerunque Noulunia coniunctionibus cælestibus posteriora.

Etiamsi Nouilunia Epactarũ in Calẽdario ut plurimũ postponantur, multa tamen cælestibus Nouilunijs cõsentiunt.

MVLTÆ autem causæ sunt, cur nullus Cyclus motibus cælestibus penitus respondere possit. Primum quia in Lunationibus cycli, quæ dierum 30. & 29. alternis constituuntur, non paucæ horæ negliguntur, cum media Lunatio quælibet non contineat dies ipsos 30. aut 29. sed Dies 29. & Horas fermè 12. Min. 44. Sec. 3. Ter. 11. Deinde, quoniam cum in Lunationibus Cycli nulla habeatur ratio dierum intercalarium in annis bissextilibus, fit, ut interdum Lunatio, quæ deberet esse dierum tantum 29. contineat dies 30. immo quod maius est, Lunatio, quæ dies complecti deberet 30. efficiatur dierum 31. Tertio, quia cum propter utriusque anni, Solaris ac Lunaris, æquationem, de vna linea Epactarum tabulæ expansæ ad aliam transeundum sit, fit, ut non parum magnitudines Lunationum Ianuarij, Februarijque immutentur. Quarto, quia media coniunctio Luminarium, cui Cyclus magis congruere debet, quàm veræ, antecedere potest veram, & subsequi, horis propemodum 14. vt mirum videri non debeat, si Nouilunia Cycli a ueris coniunctionibus discrepent. Augetur hæc uarietas ex Meridianorum uarietate, propter quam eadem coniunctio, quæ Romæ verbi gratia ipso meridie fit, Orientalibus populis, pluribus horis post meridiem, Occidentalibus verò, ante meridiem eueniat, necesse est.

Nullũ cyclũ posse cælestib. motibus planè respondere, ob uarias causas.

In anno bissextili Lunationẽ interdũ cõplecti dies 31.

QVANQVAM autem accidat interdum, ut diximus, Lunam xiiii. Paschalem secundum Epactas biduo fermè oppositionem mediam præcurrere, non tamen idcirco Nouilunia magis postponenda sunt uisa, tum quia nimis a cælestibus Nouiluniis distarent, & serius, quàm par est, monstrarentur in Calendario, tum etiam,

quia

quia admodum rarò illa anticipatio Lunæ XIIII. contingit, eamque sæpenumero litera Dominicalis emendat; ita ut non semper eo in casu Pascha ante oppositionem mediam celebretur, propterea quòd Dominica in illam oppositionem non incidit, sed eam sequitur. Huc accedit, quòd Pascha, si magis postponerentur Nouilunia, non rarò ultimo, siue duodecimo mense celebraretur. Fieri enim posset tunc, ut Plenilunium aliquod medium incideret in diem ipsum Æquinoctij, uel eum præiret, ac propterea Lunatio illa pertineret ad ultimum mensem, non autem ad primum, (quòd Plenilunium primi mensis subsequi debeat diem æquinoctij: quippe cum Luna XIIII. eiusdem primi mensis, Plenilunium vno die antecedens, nunquàm anteire debeat æquinoctij diem, ut supra docuimus.) quam tamen Cyclus ita postpositus exhiberet Paschalem, nimirum quando eius Nouilunium contingeret die 8. Martij, & Luna XIIII. die 21. in ipso æquinoctio. Quod quidem ex sola postpositione Nouiluniorum euenit. Hinc enim fit, ut Nouilunium medium, duobus diebus, & eò amplius, præueniens Neomæniam Cycli Paschalem, habere possit suum Plenilunium in ipso die æquinoctij, uel ante, ac proinde ultimo mensi tribuendum sit, quanquam Cyclus Neomæniam illam primo mensi aseribat.

Nouilunia nimis postposita efficere, ut Pascha vltimo mẽse celebretur.

IAM verò Nouilunia ex Cyclo inuenta debere potius subsequi coniunctiones Solis, ac Lunæ, quæ in cælo fiunt, quam eadem comitari, confirmari quoque possumus auctoritate grauissimorum scriptorum. Nam Beda venerabilis, vir hac in re exercitatissimus, in libro De Ratione temporum Cap. 41. asserit, Lunam non esse dicendam primam eo die, quo cum Sole coniungitur, sed die insequenti, quanquam 23. horis ante Solis occasum, quo apud ipsum dies incipit, coniunctio fiat. Vides ergo, Lunam dici posse primam secundum Cyclum, ex sententia Bedæ scriptoris de recta Paschæ celebratione diligentissimi, etiamsi prius Sol cum Luna coniunctus fuerit per diem integrum, & eo amplius. Idem præcipit Campanus in Computo Maiori Cap. XXVIII. his uerbis. *Lunam oportet dici primam non in ipso die coniunctionis eius cum Sole, sed in die proxime sequenti, cum iam principium incipit apparere.* Vbi perspicuè docet, Nouilunium Cycli per diem integrum subsequi debere coniunctionem Solis cum Luna. In eadem sententia plerique ueterum Patrum fuerunt, præcipue verò Theophilus Alexandrinus Episcopus, cuius tantùm in hoc negotio Paschæ apud Pontifices Romanos auctoritas ualuit, ut ex eius supputatione, ac præscripto, Ecclesia pluribus annis Pascha celebrarit, ut constat ex epistolis Magni illius Leonis Papæ ad Martianum Imperatorem, & Eudoxiam Augustam. Hic autem Theophilus, ut refert S. Cyrillus, eius in Episcopatu successor, (ut testantur Paulus Middelburgensis, Ioann. Stoflerinus, & alij Computistæ) censuit Lunam

Bedæ Lunam nõ dicendam esse primã eo die, quo cum Sole coniungitur, etiamsi 23. horis ante occasum Solis, quo dies incipit, coniunctio fiat.

Campano Lunã non esse dicendã primam ipso die coniũctionis, sed sequenti die.

Theophilo Alexãdrino, & S. Cyrillo Lunam xiiij. cycli esse eã, quæ ex tabulis Astronomicis est xvj. a coniunctione.

44

eam ex Cyclo, & vſu Eccleſiæ, appellandam eſſe XIIII. quam alij ex tabulis Aſtronomicis XVI. à coniunctione vocabant: quam quidem ſententiam totis viribus idem S. Cyrillus comprobare nititur. Ex quo ſatis apparet, eum non accepiſſe Lunam primam, ad celebrationem Paſchæ, eo die, quo cum Luna Sol coniungitur, ſed duobus fermè diebus poſt. Itaque non infeliciter cum noſtris Epactis actum eſt, cum ita diſtributę ſint in Calendario, vt earum Nouilunia, ut plurimum, medias coniunctiones conſequantur modò paucioribus horis, modo pluribus, ut natura Cycli fert, & conſtitutio illa alternarum Lunationum 30. & 29. dierum patitur: quandoquidem hac in re & ueteres illos Patres imitati ſumus, & ea diſpoſitione Epactarum ſeruata, Paſcha congruo magis tempore celebratur, ut conſtat ex iis, quæ diximus.

Meritò Epactas noui Calendarij indicare Nouilunia poſt coniunctiones medias.

AD extremum, non eſſe abſurdum, neque nouum, aut inuſitatum in Eccleſia DEI, primam dici Lunam, hoc eſt, primum diem menſis Lunaris, quando iam per diem integrum, & eo amplius, coniunctio Luminarium præceſſit in cælo, ita vt iam ſecunda eſſet dicenda illa Luna, uel ſecundus dies menſis Lunaris; facile ſibi perſuadebit, qui paulo accuratius conſiderauerit, in anno etiam Politico Solari diem illum interdum appellari primum, qui uerius ultimus dicendus eſſet in anno: Item in menſibus anni Solaris diem illum nonnunquam vocari vltimum menſis alicuius, qui re ipſa primus alterius inſequentis menſis eſſe deberet: quod ita planum erit. Si ponamus Solem die primo verbi gratia Ianuarij, anno poſt biſſextum primo, ipſo meridie eſſe in puncto quopiam certo Zodiaci, conſtat, poſt expletos 365. dies eum meridie eiuſdem diei primi redire non poſſe ad idem punctum, ſed poſt 6. ferè horas, quæ in annis communibus negliguntur, ad illud reuerſurum, ſub occaſum Solis: ſecundo uerò anno, poſt 12. fermè horas, circa mediam noctem ſequentem: & tertio, poſt 18. horas, hoc eſt, ſub ortum Solis ſecundi diei Ianuarij. Dies ergo iſte ſecundus, rectius appellandus eſſet primus dies Ianuarij, quòd Sol tunc periodum ſui curſus abſoluerit; cum tamen adhuc eum nominemus primum diem anni, qui uerius ultimus antecedentis anni cenſeri deberet. Rurſus, ſi ſtatuamus, Solem primo die verbi gratia Martij, anno tertio poſt biſſextum, hora 6. ante meridiem, hoc eſt, circa Solis ortum, tenere punctum aliquod certum in cælo, efficitur, ut inſequenti anno biſſextili, propter diem intercalarem additum, ad idem punctum redeat die ultimo Februarii, qui tunc 29. dies continet, non in ortu, ſed 6. horis fermè poſt, id eſt, circa meridiem. Hic ergo ultimus dies Februarij meritò tunc diceretur primus dies Martij, quòd in eo Sol ad idem cæli punctum redierit, in quo eum primo die Martii antecedentis anni collocaueramus; cum tamen adhuc eundem diem dicamus primum Martii, qui uerius ſecundus dicendus eſſet. Itaque,

In anno Politico Solari diem illũ interdũ appellari primum, qui uerius eſſet ultimus dicẽdus: & diem illũ nonnũquã dici ultimũ alicuius menſis, qui uerius dicendus eſſet primus inſequẽtis mẽſis.

ut

ut uides, cogimur interdum diem aliquem in anno Solari politico appellare primum, uel secundum, qui tamen a primo, uel secundo abest modo 6. horis, modo 12. modo 18. toleramusque huiusmodi errorem, donec expletis quatuor annis, per intercalationem unius diei corrigatur. Pari ergo ratione in anno Lunari Politico, propter horas, & horarum minutias in una Lunatione omissas, & propter additicium diem in anno bissextili, denique propter alias causas, cogitur Ecclesia pronunciare interdum Lunam primam, quæ verius secunda esset, toleratq; hunc errorem, donec per Emboliſmos, & alias Lunæ æquationes compensetur.

VERVM antequam ad postremum caput huius libri ueniamus, in quo Mæstlini argumenta soluenda sunt, operæ pretium me facturum arbitror, si hoc loco rationem quandam simplicem, ac facilem proposuero, qua sine magno labore quiuis per Epactas Nouilunia, atque Plenilunia media possit inuestigare. Quæ quidem ratio, etsi non sit tam accurata, ut ea, quæ ex tabulis mediorum motuum depromitur, parum tamen a uero abest, atque in tabulis Prutenicis, & in tabulis Ioan. Antonij Magini traditur, diligenterque a Paulo Middelburgensi in sua Paulina describitur: ita ut ei tutò in hoc negocio Paschæ fidere possimus. Hac enim ratione fiet, ut in promptu habeamus mediam oppositionem Paschalem, quando opus erit, aut quando Cyclus Epactarum erit examinandus, recténe Lunam XIIII. Paschalem exhibeat, an non: Præsertim verò, quia proximo Capite plurimas oppositiones Paschales medias supputare cogemur, ad calumnias, cauillationesq; Mæstlini depellendas: quod & paulo ante in aureo numero Concilij Nicæni examinando factum est a nobis.

PRÆTER Epactas igitur, quæ adhuc declaratæ sunt, oriunturque ex diebus, quibus Lunaris annus a Solari superatur, utroque anno per dies integros computato, neglectisque horis, earumque fragmentis, considerantur ab Astronomis aliæ Epactæ exquisitiores, in quibus nimirum horæ quoque, atque horarum fragmenta obseruantur, suntque dies, horæ, minutiæque horarum, quæ in quolibet anno, uel etiam mense, ultra integras Lunationes medias supersunt, non explentes unam Lunationem mediam integram: quę quidem Epactæ annorum, ac mensium dicuntur.

Epactæ annorũ, ac mensiũ, quæ.

ITAQVE si annum Lunarem, hoc est, Dies 354. Hor. 8. Min. 48. Sec. 38. Ter. 12. ex anno Solari dierum 365. detrahas, reliquæ fient Epactæ unius anni communis, Dies 10. Hor. 15. Min. 11. Sec. 21. Ter. 48. Anni uerò bissextilis Epactæ erunt, Dies 11. Hor. 15. Min. 11. Sec. 21. Ter. 48. Hinc facile Epactas duorum annorum communium, trium, uel quatuor, &c. vsque ad 100. conficies, per continuam additionem Epactarum unius anni, abiiciendo tamen semper Lunationem integram, hoc est, Dies 29. Hor. 12. Min. 44. Sec. 3. Ter. 11. quando summa confecta maior est, & adden-

Epactæ annorũ ac mensiũ quo pacto colligãtur & in tabulas redigãtur, ad Nouilunia, pleniluniaque inuestigãda.

do insuper diem 1. annis bissextilibus, cuiusmodi sunt anni 4. 8. 12. 16. & reliqui, quos quaternarius numerat, vt vides in sequenti tabula 100. annorum expansorum esse factum.

EADEM ratione compones ex continua additione Epactarum 100. annorum Epactas 200. 300. 400. & consequentium annorum centenariorum, reijciendo semper, quando fieri potest, integram Lunationem: quod cernitur in altera tabula annorum per 100. collectorum vsque ad 4000. Verum singulis hisce Epactis annorum collectorum per 100. addita est Epoche CHRISTI, (vulgo Radix CHRISTI uocatur) quæ Magino auctore, continet Dies 16. Hor. 18. Min. 12. Sec. 30. Elegimus autem hanc potius radicem, quàm eam, quæ in tabulis Prutenicis continet Dies 17. Hor. 5. Min. 27. Sec. 30. aut illam, quã Paulus Middelburgensis ponit Dier. 16. Hor. 16. Min. 41. Sec. 9. quoniam inter has duas media quodammodo est. Quod si quis extendere velit vlterius hanc tabulam, adiiciat continue Dies 25. Hor. 4. Min. 30. Sec. 33. reiiciendo semper Lunationem Dierum 29. Hor. 12. Min. 44. Sec. 3. Ter. 11. quando abiici potest.

RVRSVS si ex 31. diebus mensis Ianuarij demas Lunationem integram Dierum 29. Hor. 12. Min. 44. Sec. 3. Ter. 11. reliquæ fient Epactæ Ianuarij, Dies 1. Hor. 11. Min. 15. Sec. 56. Ter. 49. Quibus si addas dies insequentium mensium, abiiciendo item, quando fieri potest, integram Lunationem, & in anno bissextili tribuendo dies 29. Februario, conflabis Epactas omnium mensium tam anni communis, quàm bissextilis, quemadmodum factum esse uides in duplici tabula mensium.

POSTREMO si a dimidiato mense Lunari Dierum 14. Hor. 18. Min. 22. Sec. 1. Ter. 36. per continuam additionem dimidiati mẽsis progrediaris, nihil abiiciendo, donec ad quartam coniunctionem peruenias Dierum 118. Hor. 2. Min. 56. Sec. 13. ut in apposita tabella cernere licet, quam Astronomi Tabulam reuolutionum Nouiluniorum, Pleniluniorumque appellant, compositę erunt tabulæ, quibus facili negotio & Nouilunia, & Plenilunia media supputabuntur, ut mox dicemus. Satis est autem peruenire ad quartam cõiunctionem, quia summa subtrahenda ex his reuolutionibus nunquam maior esse potest, quàm numerus huius quartæ coniunctionis. In omnibus porrò istis tabulis, quas ex Ioann. Antonio Magino huc transtulimus, neglecta sunt Minuta Tertia, ita tamen, ut in compositione tabularum, quando plura Tertia in summa fuerunt quam 30. assumptum sit 1. Secundum.

SEQVVNTVR

TABVLAE AD NOVILVNIA, pleniluniaque calculanda.

Anni 100. Expáti.	Epactæ D	H	M	S
1	10	15	11	22
2	21	6	22	44
3	2	8	50	2
4	14	0	1	24
5	24	15	12	46
6	5	17	40	5
7	16	8	51	27
8	28	0	2	49
9	9	2	30	7
10	19	17	41	29
11	0	20	8	48
12	12	11	20	10
13	23	2	31	32
14	4	4	58	50
15	14	20	10	12
16	26	11	21	34
17	7	13	48	53
18	18	5	0	15
19	8	20	11	37
20	10	22	38	55
21	21	13	50	17
22	2	16	17	36
23	13	7	28	58
24	24	22	40	20
25	6	1	7	38
26	16	16	19	0
27	27	7	30	22
28	9	9	57	41
29	20	1	9	2
30	1	3	36	21
31	11	18	47	43
32	23	9	59	5
33	4	12	26	24
34	15	3	37	45
35	25	18	49	7
36	7	21	16	26
37	18	12	27	48
38	29	3	39	10
39	10	6	6	28
40	21	21	17	50
41	2	23	45	9
42	13	14	56	31

Anni 100. Expáti.	Epactæ D	H	M	S
43	24	6	7	53
44	6	8	35	12
45	16	23	46	33
46	27	14	57	55
47	8	17	25	14
48	20	8	36	36
49	1	11	3	55
50	12	2	15	16
51	22	17	26	38
52	4	19	53	57
53	15	11	5	19
54	26	2	16	41
55	7	4	43	59
56	18	19	55	21
57	29	11	6	43
58	10	13	34	2
59	21	4	45	24
60	3	7	12	42
61	13	22	24	4
62	24	13	35	26
63	5	16	2	45
64	17	7	14	7
65	27	22	25	29
66	9	0	52	47
67	19	16	4	9
68	1	18	31	28
69	12	9	42	50
70	23	0	54	12
71	4	3	21	30
72	15	18	32	52
73	26	9	44	14
74	7	12	11	33
75	18	3	22	55
76	0	5	50	13
77	10	21	1	35
78	21	12	12	57
79	2	14	40	1
80	14	5	51	38
81	24	21	3	0
82	5	23	30	18
83	16	14	41	40
84	28	5	53	2

Anni 100. Expás	Epactæ D	H	M	S
85	9	8	20	20
86	19	23	31	43
87	1	1	59	1
88	12	17	10	23
89	23	8	21	45
90	4	10	49	4
91	15	2	0	26
92	26	17	11	47
93	7	19	39	6
94	18	10	50	28
95	29	2	1	50
96	11	4	29	9
97	21	19	40	30
98	2	22	7	49
99	13	13	19	11
100	25	4	30	33

Reuolutiones Nouiluniorum, Pleniluniorũq;

	D	H	M	S
opp.	14	18	22	2
con.	29	12	44	3
opp.	44	7	6	5
con.	59	1	28	6
opp.	73	19	50	8
con.	88	14	12	10
opp.	103	8	34	11
con.	118	2	56	13

SEQVVNTVR

TABVLAE AD NOVILVNIA, pleniluniaque calculanda.

Qua ratione Nouilunia, Plenilunia que media ex tabulis Epactarũ inquirantur.

VSVS autem propositarum tabularum ad Nouilunia media, Pleniluniaque inquirenda est eiusmodi. Colligantur in unam summam Epactę annorum per 100. collectorum, qui elapsi sunt, & Epactę annorũ expansorum, qui etiam completi sunt, ac denique Epactæ mensis, qui illum, cuius Nouilunium medium, aut plenilunium queritur, antecedit, ut in tabulis Astronomicis fieri solet. Summa deinde hęc ex numero Coniunctionum, prope syllabam Con. aut Oppositionum, iuxta syllabam Opp. proxime maiore in tabula reuolutionum, reiiciatur, prout media coniunctio uel oppositio inquiritur. Reliquus enim numerus dabit tempus coniunctionis, oppositionisve quæsitæ.

EXEMPLI causa. Sit inuestigandum Nouilunium mensis Septembris anno 1723. Epactæ annorum 1700. sunt Dies 1. Hor. 23. Min. 51. Sec. 2. Epactæ uerò annorum 22. completorum sunt Dies 2. Hor. 16. Min. 17. Sec. 36. Epactæ denique mensis Augusti completi anni communis sunt Dies 6. Hor. 18. Min. 7. Sec. 35. ut ex superioribus tabulis patet. Quæ efficiunt summam Dierum 11. Hor. 10. Min. 16. Sec. 13. Hęc sũma ablata ex proxime minore numero coniunctionum hoc est, ex Dieb. 29. Hor. 12. Min. 44. Sec. 3. relinquit Dies 18. Hor. 2. Min. 27. Sec. 50. & additis diebus 11. qui exempti erunt vsque ad illud tempus ex anno, (semper enim adijciẽdi sunt dies exempti propter æquationem çquinoctij) fiunt Dies 29. Hor. 2. Min. 27. Sec. 50. Medium ergo Nouiluniũ incidet in Diem 29. Septembris, Hor. 2. Min. 27. Sec. 50. post mer. ut in hisce formulis apparet.

D.	H.	M.	S.
1	23	51	2
2	16	17	36
6	18	7	35
11	10	16	13

D.	H.	M.	S.
29	12	44	3
11	10	16	13
18	2	27	50
11			
29	2	27	50

QVOD si ex hoc tempore auferas tempus unius Lunationis medię, adiectis prius diebus 31. antecedentis mensis Augusti, quia abiectio fieri nequit, reliquum erit tempus antecedentis Nouilunij medij, quod fiet mense Augusto, Die 30. Hor. 13. Min. 43. Sec. 47. Si autem eidem illi tempori inuento adiicias tempus Lunationis unius mediæ, & ex summa auferas dies 30. mensis Septembris, reperies Nouilunium insequens fieri mense Octobri, Die 28. Hor. 15. Min. 11. Sec. 53. At uerò si ex tempore cuiuslibet Nouilunij demas semissem mensis Lunaris, id est, Dies 14. Hor. 18. Min. 22. Sec. 2. uel eidem addas, reperies tẽpus

pus plenilunij medij antecedentis, vel insequentis. Ita reperies plenilunium mense Septembri fieri Die 14. Hor. 8. Min. 5. Sec. 48. Octobri uerò, Die 13. Hor. 20. Min. 49. Sec. 52. Verùm memento, semper adiiciendos esse dies antecedentis mensis, quando subtractio fieri nequit: Item auferendos esse dies mensis propositi, si summa collecta excedat dies illius mensis.

SIT rursus inueniendum plenilunium medium Paschale mense Martio, uel Aprili anni 2673. Dico mense Martio, uel Aprili, quia nondum constat, quo mense Plenilunium Paschale futurum sit. Cum annis 2600. accipe Epactas Dier. 21. Hor. 23. Min. 17. Sec. 36. At cum annis 72. completis, Epactas Dier. 15. Hor. 18. Min. 32. Sec. 52. Et cum Februario elapso anni communis Epactas Dier. 29. Hor. 11. Min. 15. Sec. 57. quarum summa est Dier. 67. Hor. 5. Min 6. Sec. 25. qua summa ablata ex numero oppositionũ proxime maiore, nimirũ ex Dieb. 73. Hor. 19. Min. 50. Sec. 8. remanent Dies 6. Hor. 14. Min. 43. Sec. 43. Et additis diebus 18. qui ad illud tempus usque ablati erunt, fiet oppositio media Paschalis mense Martio, Die 24. Hor. 14. Min. 43. Sec. 43. quæ insequenti diei 25. adscribenda erit, in quem cadet tunc Luna xiiij. Epactæ xix. quæ cum aureo numero 14. concurrit.

QVOD si loco Februarij, cum Martio anni communis accepisses Epactas Diei 1. Hor. 9. Min. 47. Sec. 50. effecisses summam Dier. 39. Hor. 3. Min. 38. Sec. 18. quæ dempta ex Dieb. 44. Hor. 7. Min. 6. Sec. 5. (qui numerus oppositionum proximè maior est) relinquit Dies 5. Hor. 3. Min. 27. Sec. 47. Et additis diebus 18. qui detracti erunt ex anno, fiet Plenilunium mense Aprili, Die 23. Hor. 3. Min. 27. Sec. 47. quod Paschale non est, cum consequatur diem 19. Aprilis, quo clauduntur plenilunia media Paschalia. Aufer ergo ab illo (adiectis prius diebus 31. mensis Martij antecedentis) Lunationem integram, inuenieſque Plenilunium Paschale mense Martio fieri Die 24. Hor. 14. Min. 43. Sec. 44. fermè, ut prius.

PRAETEREA quærendum sit Plenilunium medium Paschale mense Martio, uel Aprili anni 1592. Cum annis 1500. sume Epactas Dier. 10. Hor. 16. Min. 18. Sec. 2. Cum annis uerò 91. completis Epactas Dier. 15. Hor. 2. Min. 0. Sec. 26. Et cum Februario elapso anni bissextilis, Epactas Dier. 0. Hor. 22. Min. 31. Sec. 54. quæ summam conficiunt Dier. 26. Hor. 16. Min. 50. Sec. 22. Hac summa subtracta ex proxime maiori numero oppositionum, hoc est, ex Dieb. 44. Hor. 7. Min. 6. Sec. 5. & additis decem diebus ex anno demptis, fiet Plenilunium medium Paschale mense Martio Die 27. Hor. 14. Min. 15. Sec. 43. hoc est, die 28. in quem etiam incidit Luna xiiij. Epactę xvj. cum aureo numero 16. concurrentis.

QVOD si pro Februario, sumpsisses cum Martio anni bissextilis Epactas Dier. 2 Hor. 9. Min. 47. Sec. 50. inueniſſes Plenilunium mense Aprili Die 26. Hor. 2. Min. 59. Sec. 47. quod Paschale non est. Ablata igitur Lunatione integra, (adiectis prius diebus 31. mensis Martij an-

45

tecedentis, offeretur Plenilunium Paſchale menſe Martio Die 27. Hor. 14. Min. 15. Sec. 44. fermè, vt antea.

POSTREMO ſi velis ſcire Plenilunium medium Paſchale menſe Martio, uel Aprili anni 383. Cum annis 300 cape Epactas Dier. 3. Hor. 17. Min. 31. Sec. 59. At cum annis cõpletis 87. ſume Epactas Dier. 1. Hor. 1. Min. 59. Sec. 1. Ac denique cum Februario anni biſſextilis tranſacto Epactas Dier. 0. Hor. 22. Min. 31. Sec. 54. Summam omnium Dierum 5. Hor. 18. Min. 2. Sec. 54. detrahe ex proxime maiore numero Oppoſitionum, nimirum ex Dieb. 14. Hor. 18. Min. 22. Sec. 2. inuenieſq; plenilunium quæſitum fieri menſe Martio, Die 9 Hor. 0. Min. 19. Sec. 8. quod non poteſt eſſe Paſchale, cum non ſequatur diem 21. æquinoctio deſtinatum. Addita ergo integra Lunatione, fient Dies 38. Hor. 13. Min. 3. Sec. 11. & ablatis diebus 31. menſis Martij, continget illud Plenilunium menſe Aprili, Die 7. Hor. 13. Min. 3. Sec. 11. hoc eſt, die 8. Cadit autem tunc Luna xiiij. aurei numeri 9. in diem 7. Aprilis, ut ratio poſtulat.

IAM verò ſi loco Februarij accepiſſes cum Martio anni biſſextilis, Epactas Dier. 2. Hor. 9. Min. 47. Sec. 50. inueniſſes ſtatim Plenilunium in Aprili, Die 7. Hor. 13. Min. 3. Sec. 12. idem ferè, quod prius.

Cur ad calculum Lunationũ addẽdi ſint dies oĩs exempti, ut media Nouilunia, pleniluniaq; uerè inueniantur, quanquam in tabula expanſa non ſit factus deſceſſus per tot lineas Epactarum.

CÆTERVM ſi quæras, cur ad calculum adiiciendi ſint omnes dies exempti, ſiue omiſſi, cum tamen non ſemper per tot lineas Epactarum factus ſit deſcenſus in tabula expanſa, ſcito hanc eſſe cauſam. Calculus Aſtronomicus exhibet Lunationes, ſi nullus dies eſſet ablatus, ut uerè in cælo contingunt, nulla habita ratione æquationis Lunæ: quippe cum calculus ipſe Lunam per ſe æquet, & æquatio Lunæ ſolum ad corrigendum Cyclum decennouennalem adhibeatur. Quare ſi uſque ad tempus, quo calculus inſtituitur, aliquot dies, ob æquinoctij æquationẽ, exempti ſint, accident Lunationes totidem diebus ſerius: quandoquidẽ in calculo illi ijdem dies aſſumpti fuerunt. Neceſſario ergo addendi sũt omnes dies exempti, ut Lunationes in proprios dies incidant.

ARGVMENTA MAESTLINI ADVERSVS Nouilunia, Quartasdecimas Paſchales, & æquationem tam Epactarum, quàm Cycli Solaris noui Calendarij, eorumq; confutationes.

CAP. VII.

Solutio argumentorum Mæſtlini, & aliorum cõtra Nouilunia cycli Epactarum noui Calendarij.

EX ijs, quæ proximo Capite ſcripſimus, nullo omnino negotio omnia argumenta non ſolùm Mæſtlini, uerùm etiam aliorum, quæ contra Nouilunia Calendarij noui excogitata ſunt, uel excogitari poſſunt, diſſoluuntur. Omnia enim id ſolum efficiunt, Nouilunia ex Epactis noſtris inuenta, veris aut medijs Nouilunijs non omnino

no congruere, sed hæc, ut plurimum, ante illa contingere : quod nos sponte, atque vltro damus, causamq; cur id necessario ita fieri debeat, superiori Capite aperuimus : ut non opus sit, (ut inepte, atque insulsè iocans uociferatur Mçstlinus) nos Mathematicos Calendarij huius Patres, uel Patronos accurrere, & huic languido nostro clienti ferre suppetitias. Calendarium enim hoc nouum rectissime se habere in Nouilunijs ex vsu Ecclesiæ demonstrandis, clarissimè superiori Capite ostendimus. Neque in hac Calendarij restauratione opus impossibile, ut falso putat, moliti sumus, eò quod, nobis ipsis auctoribus, nullus cyclus possit omni ex parte motibus cælestibus respondere: nisi fortè dicere velit, & a Iulio Cæsare, Alexandrinis, Concilio Nicæno, & ab omni antiquitate inanem laborem in cyclis Calendario inscribendis susceptum esse : quod esset summæ dementiæ. Quamquam enim Cyclus Nouilunia de industria propter rectam Paschæ celebrationem, postponit, nõ tamen a ueris ea longe abesse permittit; ut operæ pretium sit ea, etiam sic postposita, cognoscere: præsertim cum ex cyclo discamus, quot dies Luna plerunque habeat post coniunctionem ueram; ita ut quando Luna dicitur prima, secunda, tertia, quartadecima, &c. intelligamus diem fermè primum esse, secundum, tertium, quartumdecimum, &c. à coniunctione elapsum.

Cyclũ Epactarũ in Calẽdario mõstrare, quot dies plerunq; post cõiunctionem uerã elapsi sint.

QVOD verò attinet ad Lunas xiiij. Paschales, ostendit se Mçstlinus tam inscium, & ignarum consuetudinis Ecclesiasticæ, in summa arrogantia, & impudentia, ut pudeat me, qualiscumque sum, cum huiusmodi homine disputare. Nam ut demonstret, nostras xiiij. Paschales erroneas esse ac falsas, & motibus cælestibus non congruere, coaceruat pag. 24. & 25. annos 70. ab anno 1500 usque ad annum 1700. quibus termini nostri Paschales vel vno die tantum medias oppositiones antecedunt, uel eas subsequuntur, ipso etiam teste: quæ quidem res cyclũ nostrum non modo non labefactat; verumetiam vsque eo confirmat, ut magnam ei gratiam, quocunque animo fecerit, debere fateamur; quandoquidem Cap. antecedenti abunde demonstrauimus, in Cyclo quolibet, ut recte terminos Paschales, siue Lunas xiiij. indicet, satis esse, ut eius numeri nunquam Lunam xiiij. Paschalem exhibeant biduo ante oppositionem mediam, sed uel uno die tantum, uel certe in ipsa media oppositione, aut paulo post. Id quod in annis ab aduersario probatis prorsus seruatum cernitur.

Insciti a Mæstlini, atq; arrogãtia in xiiij. Paschalibus oppugnãdis.

Argumẽta Mæstlini aduersus xiiij. Paschales confirmare cyclũ Epactarũ potiũ, quã infirmare.

CAETERVM in ea ipsa re turpiter lapsus est, & penè puériliter, cum putat, Lunam xiiij. Paschalem a media oppositione non differre, ac proinde quotiescunque illa cum hac non congruit, errorem ex eius sententia in termino Paschali committi : quod inauditum est, ac nouum in DEI ecclesia, ut ex superiori Capite manifestum est. Sed quid mirum, si homo non modo rerum Ecclesiasticarum ignarus, sed etiam contradicendi studio prouectus tam fœdè ruit, ac tam sæpe? Nihilo enim peritiorem se præbet in hisce 7. annis, 1576. 1578. 1579. 1580. 1581. 1582. 1583. in quibus ita debacchatur, ut exclamet, nosmetipsos deridendos

Error Mæstlini putantis, idẽ esse oppositionem mediam, & Lunam xiiij.

nos proſtituiſſe toti mundo, quòd etiam in his annis, quibus hunc fętũ enixi ſumus, & in lucem produximus, ualde enormiter errauimus. Sed videat ipſe, ne tanquam inſanus ſanos irridens omnibus deridendum ſeſe proſtituat, cum ſuæ ſtultitiæ teſtes colligens plane declaret, ſe ne primoribus quidem labris, quod dicitur, ea attigiſſe, quæ Patres, & Concilia de recta Paſchæ celebratione decreuerunt. Nam in his 7. annis Lunæ xiiij. Paſchales ſecundum noſtras Epactas à Conciliorum decretis non diſſentiunt, cum ſemper uel uno die medias oppoſitiones antecedant, uel cum illis congruant, uel denique paulo poſt eas occurrant, ut in hac tabella perſpicuum eſt.

Anni Domini	Aurei numeri	Epactæ	xiiii Paſchales	Oppoſitiones mediæ
				D H M
1576	19	xxix	14 Apr.	13. 1.37
1578	2	xxii	22 Mar.	22.19.15
1579	3	iii	10 Apr.	10.16.47
1580	4	xiiii	30 Mar.	30. 1.36
1581	5	xxv	18 Apr.	17.23. 9
1582	6	vi	7 Apr.	7. 7.57
1583	7	vii	6 Apr.	6.16.46

Inconſiderantia Mæſtlini, dum annos ante correctionem examinat, ac ſi ex illis fuiſſent 10. dies exempti.

NEC ſatis conſideratus fuit (ut leuiſſime dicam) in 4. hiſce annis, 1511. 1527. 1571. 1579. in quibus, ut oſtenderet, Lunas xiiij. Paſchales Epactarum longius a pleniluniis ueris diſtare, hoc eſt, biduo ea anteuertere, (quod tamen ad rem non facit, cum in hoc negotio motus medij ſpectandi ſint, non ueri.) ita intentum animum habuit ad nouum Calẽdarium euertendum, ut inſtituti ſui penè oblitus, & quidnam ageret, non conſiderans, plenilunia illorum ſupputauerit, perinde ac ſi ex illis 10. iam dies fuiſſent ſublati, cum tamen annum correctionis antecedant: quod perridiculum eſt. Nam cum initium, ſeu radix exemptionis 10. dierum, conſtituatur in anno 1600. a quo in poſterum æquatio quadringenteſimo quoque anno adhibenda progreditur, non ſunt auferendi 10. dies ex annis, qui correctionem noſtram antecedunt, ſed aliquid minus, præſertim ex annis, qui remotiores ſunt ab anno 1600. cuiuſmodi eſt annus 1511. Vnde mirum non eſſet, ſi xiiij. Paſchalis huius anni non ſatis medio, aut vero Plenilunio reſponderet. Excerpi autem a Mæſtlino ex illis annis dies 10. ex eo apparet, quòd eius calculus locum non habet, niſi, quos dixi, dies pro exemptis habeantur; Id quod in hac tabella cernitur.

Vbi

Anni Domini	Aurei numeri	Epactæ si exẽpti fuiſſẽt 10. dies ex his annis	xiiii Paſchales	Plenilunia media	Nouilunia vera ſecundum Mæſtlinum.
				D H M	DIES
1511	11	xxi	23 Mar.	23.22.35	25 Mar.
1527	8	xviii	26 Mar.	26.23.57	28 Mar.
1571	14	xxiiii	18 Apr.	19.4.6	20 Apr.
1579	3	xxiii	21 Mar.	22.4.3	23 Mar.

Vbi vides, xiiij. Paſchales die tantùm vnico anteire media plenilunia, quod ſatis eſt ad rectam Paſchæ celebrationem, vt ſæpè diximus. Itaque etiamſi malitioſe 10. dies ex illis annis detraxerit, nihil tamen effecit, ſed noſtras xiiij. Paſchales potius confirmauit. Quòd ſi anni illi accipiantur ante correctionem Calendarij, hoc eſt, ſine detractione 10. dierum, vt par eſt, haberent ſeſe eorum Epactæ, Lunæ xiiij. Paſchales, & media plenilunia in nouo Calendario, vt in hac altera tabella continentur, in qua rurſus cernis, legitimas eſſe xiiij. Paſchales, ex præſcripto concilij Nicæni: & quidem xiiij Paſchalem anni 1571. magis legitimam, quàm ſi 10. dies eximantur.

Anni Domini	Aurei numeri	Epactę ante anni correctionem	xiiii Paſchales	Plenilunia media
				D H M
1511	11	j	12 Apr.	12.11.19
1527	8	xxviii	15 Apr.	15.12.41
1571	14	iiii	9 Apr.	9. 4. 6
1579	3	iii	10 Apr.	10.16.48

DEINDE conatur oſtendere, in nouo Calendario plurimorum annorum plenilunia Paſchalia eſſe ſecundi menſis, cum tamen ea primo menſi adſcribantur. Exemplum ponit in his annis, 1571. 1590. 1609. 1628. 1647. 1666. 1685. in quibus omnibus aureus numerus eſt 14. & Epacta xxiiij. quæ terminum Paſchalem habet 18. Aprilis, ſi tamen ex anno 1571. cogitentur 10. dies exempti, (quod & ſupra fecit Mæſtlinus) etſi ante correctionem ſit ille annus, ac proinde terminum Paſchalem, ſeu Lunam xiij. habuerit non 18. ſed 9. Aprilis. In his enim omnibus annis ait, calculum ex recentiſſimis obſeruationibus

Argumentū Mæſtlini, q propter eliſionem 3. dierū intercalarium ex 400. quibuſq; annis, pleraq. plenilunia Paſchalia noui Calendarij pertineant ad ſecundū menſem.

do insuper diem 1. annis bissextilibus, cuiusmodi sunt anni 4. 8. 12. 16. & reliqui, quos quaternarius numerat, vt vides in sequenti tabula 100. annorum expansorum esse factum.

EADEM ratione compones ex continua additione Epactarum 100. annorum Epactas 200. 300. 400. & consequentium annorum centenariorum, reijciendo semper, quando fieri potest, integram Lunationem: quod cernitur in altera tabula annorum per 100. collectorum vsque ad 4000. Verum singulis hisce Epactis annorum collectorum per 100. addita est Epoche CHRISTI, (vulgo Radix CHRISTI uocatur) quæ Magino auctore, continet Dies 16. Hor. 18. Min. 12. Sec. 30. Elegimus autem hanc potius radicem, quàm eam, quæ in tabulis Prutenicis continet Dies 17. Hor. 5. Min. 27. Sec. 30. aut illam, quã Paulus Middelburgensis ponit Dier. 16. Hor. 16. Min. 41. Sec. 9. quoniam inter has duas media quodammodo est. Quod si quis extendere velit vlterius hanc tabulam, adiiciat continue Dies 25. Hor. 4. Min. 30. Sec. 33. reiiciendo semper Lunationem Dierum 29. Hor. 12. Min. 44. Sec. 3. Ter. 11. quando abiici potest.

RVRSVS si ex 31. diebus mensis Ianuarij demas Lunationem integram Dierum 29. Hor. 12. Min. 44. Sec. 3. Ter. 11. reliquæ fient Epactæ Ianuarij, Dies 1. Hor. 11. Min. 15. Sec. 56. Ter. 49. Quibus si addas dies insequentium mensium, abiiciendo item, quando fieri potest, integram Lunationem, & in anno bissextili tribuendo dies 29. Februario, conflabis Epactas omnium mensium tam anni communis, quàm bissextilis, quemadmodum factum esse uides in duplici tabula mensium.

POSTREMO si a dimidiato mense Lunari Dierum 14. Hor. 18. Min. 22. Sec. 1. Ter. 36. per continuam additionem dimidiati mẽsis progrediaris, nihil abiiciendo, donec ad quartam coniunctionem peruenias Dierum 118. Hor. 2. Min. 56. Sec. 13. ut in apposita tabella cernere licet, quam Astronomi Tabulam reuolutionum Nouiluniorum, Pleniluniorumque appellant, compositę erunt tabulæ, quibus facili negotio & Nouilunia, & Plenilunia media supputabuntur, ut mox dicemus. Satis est autem peruenire ad quartam cõiunctionem, quia summa subtrahenda ex his reuolutionibus nunquam maior esse potest, quàm numerus huius quartæ coniunctionis. In omnibus porrò istis tabulis, quas ex Ioann. Antonio Magino huc transtulimus, neglecta sunt Minuta Tertia, ita tamen, ut in compositione tabularum, quando plura Tertia in summa fuerunt quam 30. assumptum sit 1. Secundum.

SEQVVNTVR

TABVLAE AD NOVILVNIA, pleniluniaque calculanda.

Anni 100. Expáti.	Epactæ D	H	M	S
1	10	15	11	22
2	21	6	22	44
3	2	8	50	2
4	14	0	1	24
5	24	15	12	46
6	5	17	40	5
7	16	8	51	27
8	28	0	2	49
9	9	2	30	7
10	19	17	41	29
11	0	20	8	48
12	12	11	20	10
13	23	2	31	32
14	4	4	58	50
15	14	20	10	12
16	26	11	21	34
17	7	13	48	53
18	18	5	0	15
19	28	20	11	37
20	10	22	38	55
21	21	13	50	17
22	2	16	17	36
23	13	7	28	58
24	24	22	40	20
25	6	1	7	38
26	16	16	19	0
27	27	7	30	22
28	9	9	57	41
29	20	1	9	2
30	1	3	36	21
31	11	18	47	43
32	23	9	59	5
33	4	12	26	24
34	15	3	37	45
35	25	18	49	7
36	7	24	16	26
37	18	12	27	48
38	29	3	39	10
39	10	6	6	28
40	21	21	17	50
41	2	23	45	9
42	13	14	56	31

Anni 100. Expáti.	Epactæ D	H	M	S
43	24	6	7	53
44	6	8	35	12
45	16	23	46	33
46	27	14	57	55
47	8	17	25	14
48	20	8	36	36
49	1	11	3	55
50	12	2	15	16
51	22	17	26	38
52	4	19	53	57
53	15	11	5	19
54	26	2	16	41
55	7	4	43	59
56	18	19	55	21
57	29	11	6	43
58	10	13	34	2
59	21	4	45	24
60	3	7	12	42
61	13	22	24	4
62	24	13	35	26
63	5	16	2	45
64	17	7	14	7
65	27	22	25	29
66	9	0	52	47
67	19	16	4	9
68	1	18	31	28
69	12	9	42	50
70	23	0	54	12
71	4	3	21	30
72	15	18	32	52
73	26	9	44	14
74	7	12	11	33
75	18	3	22	55
76	0	5	50	13
77	10	21	1	35
78	21	12	12	57
79	2	14	40	16
80	14	5	51	38
81	24	21	3	0
82	5	23	30	18
83	16	14	41	40
84	28	5	53	2

Anni 100. Expás.	Epactæ D	H	M	S
85	9	8	20	20
86	19	23	31	43
87	1	1	59	1
88	12	17	10	23
89	23	8	21	45
90	4	10	49	4
91	15	2	0	26
92	26	17	11	47
93	7	19	39	6
94	18	10	50	28
95	29	2	1	50
96	11	4	29	9
97	21	19	40	30
98	2	22	7	49
99	13	13	19	11
100	25	4	30	33

Reuolutiones Nouiluniorum, Pleniluniorũq;	D	H	M	S
opp.	14	18	22	2
con.	29	12	44	3
opp.	44	7	6	5
con.	59	1	28	6
opp.	73	19	50	8
con.	88	14	12	10
opp.	103	8	34	11
con.	118	2	56	13

Anni collecti per 100.	Radix Christi D	H	M	S
	16	18	12	30

Anni collecti per 100.	Epactæ D	H	M	S
100	12	0	59	0
200	8	1	45	30
300	3	17	31	59
400	28	22	2	32
500	24	13	49	2
600	20	5	35	32
700	15	21	22	1
800	11	13	8	31
900	7	4	55	0
1000	2	20	41	31
1100	28	1	12	3
1200	23	16	58	33
1300	19	8	45	3
1400	15	0	31	33
1500	10	16	18	2
1600	6	8	4	32
1700	1	23	51	2
1800	27	4	21	35
1900	22	20	8	4
2000	18	11	54	34
2100	14	3	41	4
2200	9	19	27	34
2300	5	11	14	3
2400	1	3	0	33

Anni collecti per 100.	Epactæ D	H	M	S
2500	26	7	31	6
2600	21	23	17	36
2700	17	15	4	5
2800	13	6	50	35
2900	8	22	37	5
3000	4	14	23	35
3100	0	6	10	5
3200	25	10	40	38
3300	21	2	27	8
3400	16	18	13	37
3500	12	10	0	7
3600	8	1	46	37
3700	3	17	32	7
3800	28	22	2	40
3900	24	13	49	10
4000	20	5	35	40

Anni cõmunis

Menses	Epactæ D	H	M	S
Ian.	1	11	15	57
Feb.	29	11	15	57
Mar.	1	9	47	50
Apr.	1	21	3	47
Mai.	3	8	19	44
Iun.	3	19	35	41
Iul.	5	6	51	38
Aug.	6	18	7	35
Sept.	7	5	23	31
Oct.	8	16	39	28
Nou.	9	3	55	25
Dec.	10	15	11	22

Anni Bissext.

Menses	Epactæ D	H	M	S
Ian.	1	11	15	57
Feb.	0	22	31	54
Mar.	2	9	47	50
Apr.	2	21	3	47
Mai.	4	8	19	44
Iun.	4	19	35	41
Iul.	6	6	51	38
Aug.	7	18	7	35
Sept.	8	5	23	31
Oct.	9	16	39	28
Nou.	10	3	55	25
Dec.	11	15	11	22

Qua ratione Nouilunia, Pleniluniaque media ex tabulis Epactarũ inquirantur.

VSVS autem propositarum tabularum ad Nouilunia media, Pleniluniaque inquirenda est eiusmodi. Colligantur in unam summam Epactę annorum per 100. collectorum, qui elapsi sunt, & Epactę annorũ expansorum, qui etiam completi sunt, ac denique Epactæ mensis, qui illum, cuius Nouilunium medium, aut plenilunium quęritur, antecedit, ut in tabulis Astronomicis fieri solet. Summa deinde hęc ex numero Coniunctionum, prope syllabam Con. aut Oppositionum, iuxta syllabam Opp. proxime maiore in tabula reuolutionum, reiiciatur, prout media coniunctio uel oppositio inquiritur. Reliquus enim numerus dabit tempus coniunctionis, oppositionisve quæsitæ.

EXEMPLI causa. Sit inuestigandum Nouilunium mensis Septembris anno 1723. Epactæ annorum 1700. sunt Dies 1. Hor. 23. Min. 51. Sec. 2. Epactæ uerò annorum 22. completorum sunt Dies 2. Hor. 16. Min. 17. Sec. 36. Epactæ denique mensis Augusti completi anni communis sunt Dies 6. Hor. 18. Min. 7. Sec. 35. ut ex superioribus tabulis patet. Quæ efficiunt summam Dierum 11. Hor. 10. Min. 16. Sec. 13. Hęc sũma ablata ex proxime minore numero coniunctionum hoc est, ex Dieb. 29. Hor. 12. Min. 44. Sec. 3. relinquit Dies 18. Hor. 2. Min. 27. Sec. 50. & additis diebus 11. qui exempti erunt vsque ad illud tempus ex anno, (semper enim adijciẽdi sunt dies exempti propter æquationem çquinoctij) fiunt Dies 29. Hor. 2. Min. 27. Sec. 50. Medium ergo Nouiluniũ incidet in Diem 29. Septembris, Hor. 2. Min. 27. Sec. 50. post mer. ut in hisce formulis apparet.

D.	H.	M.	S.
1	23	51	2
2	16	17	36
6	18	7	35
11	10	16	13

D.	H.	M.	S.
29	12	44	3
11	10	16	13
18	2	27	50
11			
29	2	27	50

QVOD si ex hoc tempore auferas tempus unius Lunationis medię, adiectis prius diebus 31. antecedentis mensis Augusti, quia abiectio fieri nequit, reliquum erit tempus antecedentis Nouilunij medij, quod fiet mense Augusto, Die 30. Hor. 13. Min. 43. Sec. 47. Si autem eidem illi tempori inuento adiicias tempus Lunationis unius mediæ, & ex summa auferas dies 30. mensis Septembris, reperies Nouilunium insequens fieri mense Octobri, Die 28. Hor. 15. Min. 11. Sec. 53. At uerò si ex tempore cuiuslibet Nouilunij demas semissem mensis Lunaris, id est, Dies 14. Hor. 18. Min. 22. Sec. 2. uel eidem addas, reperies tẽpus

pus plenilunij medij antecedentis,vel insequentis. Ita reperies plenilunium mense Septembri fieri Die 14.Hor.8.Min.5.Sec.48. Octobri uerò,Die 13.Hor.20.Min.49.Sec.52. Verùm memento, semper adiiciendos esse dies antecedentis mensis,quando subtractio fieri nequit: Item auferendos esse dies mensis propositi, si summa collecta excedat dies illius mensis.

SIT rursus inueniendum plenilunium medium Paschale mense Martio,uel Aprili anni 2673. Dico mense Martio, uel Aprili, quia nondum constat,quo mense Plenilunium Paschale futurum sit. Cum annis 2600. accipe Epactas Dier.21.Hor.23.Min.17.Sec.36. At cum annis 72.completis, Epactas Dier.15.Hor.18.Min.32.Sec.52. Et cum Februario elapso anni communis Epactas Dier.29.Hor.11.Min.15.Sec. 57.quarum summa est Dier.67.Hor.5.Min 6.Sec.25. qua summa ablata ex numero oppositionũ proxime maiore,nimirũ ex Dieb.73.Hor.19. Min.50.Sec.8.remanent Dies 6.Hor.14.Min.43.Sec.43. Et additis diebus 18.qui ad illud tempus usque ablati erunt,fiet oppositio media Paschalis mense Martio,Die 24.Hor.14.Min.43.Sec.43. quæ insequenti diei 25. adscribenda erit, in quem cadet tunc Luna xiiij. Epactæ xix. quæ cum aureo numero 14.concurrit.

QVOD si loco Februarij, cum Martio anni communis accepisses Epactas Diei 1.Hor.9.Min.47.Sec.50. effecisses summam Dier.39. Hor.3.Min.38.Sec.18.quæ dempta ex Dieb.44.Hor.7. Min.6.Sec.5. (qui numerus oppositionum proximè maior est) relinquit Dies 5.Hor. 3.Min.27.Sec.47. Et additis diebus 18. qui detracti erunt ex anno, fiet Plenilunium mense Aprili,Die 23.Hor.3.Min.27.Sec.47. quod Paschale non est,cum consequatur diem 19. Aprilis, quo clauduntur plenilunia media Paschalia. Aufer ergo ab illo (adiectis prius diebus 31.mensis Martij antecedentis) Lunationem integram, inuenieſque Plenilunium Paschale mense Martio fieri Die 24.Hor.14.Min.43.Sec. 44.fermè, ut prius.

PRAETEREA quærendum sit Plenilunium medium Paschale mense Martio,uel Aprili anni 1592. Cum annis 1500. sume Epactas Dier.10.Hor.16.Min.18.Sec.2. Cum annis uerò 91. completis Epactas Dier.15.Hor.2.Min.0.Sec.26. Et cum Februario elapso anni bissextilis, Epactas Dier. 0. Hor.22. Min.31.Sec.54.quæ summam conficiunt Dier.26.Hor.16.Min.50.Sec. 22. Hac summa subtracta ex proxime maiori numero oppositionum,hoc est, ex Dieb.44.Hor.7.Min.6.Sec.5. & additis decem diebus ex anno demptis, fiet Plenilunium medium Paschale mense Martio Die 27.Hor.14.Min.15.Sec.43.hoc est, die 28. in quem etiam incidit Luna xiiij. Epactę xvj. cum aureo numero 16. concurrentis.

QVOD si pro Februario, sumpsisses cum Martio anni bissextilis Epactas Dier.2 Hor.9.Min.47.Sec.50. inueniſses Plenilunium mense Aprili Die 26.Hor.2.Min.59.Sec.47.quod Paschale non est. Ablata igitur Lunatione integra, (adiectis prius diebus 31. mensis Martij an-

45

tecedentis, offeretur Plenilunium Paschale mense Martio Die 27. Hor. 14. Min. 15. Sec. 44. fermè, vt antea.

POSTREMO si velis scire Plenilunium medium Paschale mense Martio, uel Aprili anni 383. Cum annis 300 cape Epactas Dier. 3. Hor. 17. Min. 31. Sec. 59. At cum annis cõpletis 87. sume Epactas Dier. 1. Hor. 1. Min. 59. Sec. 1. Ac denique cum Februario anni bissextilis transacto Epactas Dier. 0. Hor. 22. Min. 31. Sec. 54. Summam omnium Dierum 5. Hor. 18. Min. 2. Sec. 54. detrahe ex proxime maiore numero Oppositionum, nimirum ex Dieb. 14. Hor. 18. Min. 22. Sec. 2. inuenieſq; plenilunium quæsitum fieri mense Martio, Die 9 Hor. 0. Min. 19. Sec. 8. quod non potest esse Paschale, cum non sequatur diem 21. æquinoctio destinatum. Addita ergo integra Lunatione, fient Dies 38. Hor. 13. Min. 3. Sec. 11. & ablatis diebus 31. mensis Martij, continget illud Plenilunium mense Aprili, Die 7. Hor. 13. Min. 3. Sec. 11. hoc est, die 8. Cadit autem tunc Luna xiiij. aurei numeri 9. in diem 7. Aprilis, ut ratio postulat.

IAM verò si loco Februarij accepisses cum Martio anni bissextilis, Epactas Dier. 2. Hor. 9. Min. 47. Sec. 50. inuenisses statim Plenilunium in Aprili, Die 7. Hor. 13. Min. 3. Sec. 12. idem ferè, quod prius.

Cur ad calculum Lunationũ addẽdi sint dies oẽs exempti, ut media Nouilunia, pleniluniaq; uerè inueniantur, quanquam in tabula expansa non fiat factus desessus per tot lineas Epactarum.

CÆTERVM si quæras, cur ad calculum adiiciendi sint omnes dies exempti, siue omissi, cum tamen non semper per tot lineas Epactarum factus sit descensus in tabula expansa, scito hanc esse causam. Calculus Astronomicus exhibet Lunationes, si nullus dies esset ablatus, ut uerè in cælo contingunt, nulla habita ratione æquationis Lunæ: quippe cum calculus ipse Lunam per se æquet, & æquatio Lunæ solum ad corrigendum Cyclum decennouennalem adhibeatur. Quare si usque ad tempus, quo calculus instituitur, aliquot dies, ob æquinoctij æquationẽ, exempti sint, accident Lunationes totidem diebus serius: quandoquidẽ in calculo illi ijdem dies assumpti fuerunt. Necessario ergo addendi sũt omnes dies exempti, ut Lunationes in proprios dies incidant.

ARGVMENTA MAESTLINI ADVERSVS Nouilunia, Quartas decimas Paschales, & æquationem tam Epactarum, quàm Cycli Solaris noui Calendarij, eorumq; confutationes.

CAP. VII.

Solutio argumentorum Mæstlini, & aliorum cõtra Nouilunia cycli Epactarum noui Calendarij.

EX ijs, quæ proximo Capite scripsimus, nullo omnino negotio omnia argumenta non solùm Mæstlini, uerùm etiam aliorum, quæ contra Nouilunia Calendarij noui excogitata sunt, uel excogitari possunt, dissoluuntur. Omnia enim id solum efficiunt, Nouilunia ex Epactis nostris inuenta, veris aut medijs Nouilunijs non omnino

no congruere, ſed hæc, ut plurimum, ante illa contingere : quod nos ſponte, atque vltro damus, cauſamq; cur id neceſſario ita fieri debeat, ſuperiori Capite aperuimus : ut non opus ſit, (ut inepte, atque inſulsè iocans uociferatur Męſtlinus) nos Mathematicos Calendarij huius Patres, uel Patronos accurrere, & huic languido noſtro clienti ferre ſuppetitias. Calendarium enim hoc nouum rectiſſime ſe habere in Nouilunijs ex vſu Eccleſiæ demonſtrandis, clariſſimè ſuperiori Capite oſtendimus. Neque in hac Calendarij reſtauratione opus impoſſibile, ut falſo putat, moliti ſumus, eò quod, nobis ipſis auctoribus, nullus cyclus poſſit omni ex parte motibus cæleſtibus reſpondere: niſi fortè dicere velit, & a Iulio Cæſare, Alexandrinis, Concilio Nicæno, & ab omni antiquitate inanem laborem in cyclis Calendario inſcribendis ſuſceptum eſſe : quod eſſet ſummæ dementiæ. Quanquam enim Cyclus Nouilunia de induſtria propter rectam Paſchæ celebrationem, poſtponit, nõ tamen a ueris ea longe abeſſe permittit; ut operæ pretium ſit ea, etiam ſic poſtpoſita, cognoſcere: præſertim cum ex cyclo diſcamus, quot dies Luna plerunque habeat poſt coniunctionem ueram; ita ut quando Luna dicitur prima, ſecunda, tertia, quartadecima, &c. intelligamus diem fermè primum eſſe, ſecundum, tertium, quartumdecimum, &c. à coniunctione elapſum.

Cyclũ Epactarũ in Calẽdario mõſtrare, quot dies plerunq; poſt cõiunctionem ueram elapſi ſint.

QVOD verò attinet ad Lunas xiiij. Paſchales, oſtendit ſe Męſtlinus tam inſcium, & ignarum conſuetudinis Eccleſiaſticæ, in ſumma arrogantia, & impudentia, ut pudeat me, qualiſcumque ſum, cum huiuſmodi homine diſputare. Nam ut demonſtret, noſtras xiiij. Paſchales erroneas eſſe ac falſas, & motibus cæleſtibus non congruere, coaceruat pag. 24. & 25. annos 70. ab anno 1500 uſque ad anunm 1700. quibus termini noſtri Paſchales vel vno die tantum medias oppoſitiones antecedunt, uel eas ſubſequuntur, ipſo etiam teſte: quæ quidem res cyclũ noſtrum non modo non labefactat, verumetiam vſque eo confirmat, ut magnam ei gratiam, quocunque animo fecerit, debere fateamur; quandoquidem Cap. antecedenti abunde demonſtrauimus, in Cyclo quolibet, ut recte terminos Paſchales, ſiue Lunas xiiij. indicet, ſatis eſſe, ut eius numeri nunquam Lunam xiiij. Paſchalem exhibeant biduo ante oppoſitionem mediam, ſed uel uno die tantum, uel certe in ipſa media oppoſitione, aut paulo poſt. Id quod in annis ab aduerſario probatis prorſus ſeruatum cernitur.

Inſcitia Mæſtlini, atq; arrogãtia in xiiij. Paſchalibus oppugnãdis.

Argumẽta Mæſtlini aduerſus xiiij. Paſchales confirmare cyclũ Epactarũ potiũ, quã infirmare.

CAETERVM in ea ipſa re turpiter lapſus eſt, & penè pueriliter, cum putat, Lunam xiiij. Paſchalem a media oppoſitione non differre, ac proinde quotieſcunque illa cum hac non congruit, errorem ex eius ſententia in termino Paſchali committi : quod inauditum eſt, ac nouum in DEI eccleſia, ut ex ſuperiori Capite manifeſtum eſt. Sed quid mirum, ſi homo non modo rerum Eccleſiaſticarum ignarus, ſed etiam contradicendi ſtudio prouectus tam fœdè ruit, ac tam ſæpe? Nihilo enim peritiorem ſe præbet in hiſce 7. annis, 1576. 1578. 1579. 1580. 1581. 1582. 1583. in quibus ita debacchatur, ut exclamet, noſmetipſos deridendos

Error Mæſtlini putantis, idẽ eſſe oppoſitionem mediam, & Lunam xiiij.

nos proſtituiſſe toti mundo, quòd etiam in his annis, quibus hunc fętũ enixi ſumus, & in lucem produximus, ualde enormiter errauimus. Sed videat ipſe, ne tanquam inſanus ſanos irridens omnibus deridendum ſeſe proſtituat, cum ſuæ ſtultitiæ teſtes colligens plane declaret, ſe ne primoribus quidem labris, quod dicitur, ea attigiſſe, quæ Patres, & Concilia de recta Paſc hæ celebratione decreuerunt. Nam in his 7. annis Lunæ xiiij. Paſchales ſecundum noſtras Epactas à Conciliorum decretis non diſſentiunt, cum ſemper uel uno die medias oppoſitiones antecedant, uel cum illis congruant, uel denique paulo poſt eas occurrant, ut in hac tabella perſpicuum eſt.

Anni Domini	Aurei numeri	Epactæ	XIIII Paſchales	Oppoſitiones mediæ
				D H M
1576	19	xxix	14 Apr.	13. 1.37
1578	2	xxii	22 Mar.	22.19.15
1579	3	iii	10 Apr.	10.16.47
1580	4	xiiii	30 Mar.	20. 1.36
1581	5	xxv	18 Apr.	17.23. 9
1582	6	vi	7 Apr.	7. 7.57
1583	7	vii	6 Apr.	6.16.46

Inconſiderantia Mæſtlini, dum annos ante correctionem examinat, ac ſi ex illis fuiſſent 10. dies exempti.

NEC ſatis conſideratus fuit (ut leuiſſime dicam) in 4. hiſce annis, 1511. 1527. 1571. 1579. in quibus, ut oſtenderet, Lunas xiiij. Paſchales Epactarum longius a pleniluniis ueris diſtare, hoc eſt, biduo ea anteuertere, (quod tamen ad rem non facit, cum in hoc negotio motus medij ſpectandi ſint, non ueri.) ita intentum animum habuit ad nouum Calẽdarium euertendum, ut inſtituti ſui penè oblitus, & quidnam ageret, non conſiderans, plenilunia illorum ſupputauerit, perinde ac ſi ex illis 10 iam dies fuiſſent ſublati, cum tamen annum correctionis antecedant: quod perridiculum eſt. Nam cum initium, ſeu radix exemptionis 10. dierum, conſtituatur in anno 1600. a quo in poſterum æquatio quadringenteſimo quoque anno adhibenda progreditur, non ſunt auferendi 10. dies ex annis, qui correctionem noſtram antecedunt, ſed aliquid minus, præſertim ex annis, qui remotiores ſunt ab anno 1600. cuiuſmodi eſt annus 1511. Vnde mirum non eſſet, ſi xiiij. Paſchalis huius anni non ſatis medio, aut vero Plenilunio reſponderet. Excerpi autem a Mæſtlino ex illis annis dies 10. ex eo apparet, quòd eius calculus locum non habet, niſi, quos dixi, dies pro exemptis habeantur; Id quod in hac tabella cernitur.

Vbi

Anni Domini	Aurei numeri	Epactæ si exẽpti fuiſſẽt 10. dies ex his annis	xiiii Paſchales	Plenilunia media	Nouilunia vera ſecundum Mæſtlinum.
				D H M	DIES
1511	11	xxi	23 Mar.	23.22.35	25 Mar.
1527	8	xviii	26 Mar.	26.23.57	28 Mar.
1571	14	xxiiii	18 Apr.	9.4.6	20 Apr.
1579	3	xxiii	21 Mar.	22. 4. 3	23 Mar.

Vbi vides, xiiij. Paſchales die tantùm vnico anteire media plenilunia, quod ſatis eſt ad rectam Paſchæ celebrationem, vt ſæpè diximus. Itaque etiamſi malitioſe 10. dies ex illis annis detraxerit, nihil tamen effecit, ſed noſtras xiiij. Paſchales potius confirmauit. Quòd ſi anni illi accipiantur ante correctionem Calendarij, hoc eſt, ſine detractione 10. dierum, vt par eſt, haberent ſeſe eorum Epactæ, Lunæ xiiij. Paſchales, & media plenilunia in nouo Calendario, vt in hac altera tabella continentur, in qua rurſus cernis, legitimas eſſe xiiij. Paſchales, ex præſcripto concilij Nicæni: & quidem xiiij Paſchalem anni 1571. magis legitimam, quàm ſi 10. dies eximantur.

Anni Domini	Aurei numeri	Epactę ante anni correctionem	xiiii Paſchales	Plenilunia media
				D H M
1511.	11	j	12 Apr.	12.11.19
1527	8	xxviii	15 Apr.	15.12.41
1571	14	iiii	9 Apr.	9. 4. 6
1579	3	iii	10 Apr.	10.16.48

DEINDE conatur oſtendere, in nouo Calendario plurimorum annorum plenilunia Paſchalia eſſe ſecundi menſis, cum tamen ea primo menſi adſcribantur. Exemplum ponit in his annis, 1571. 1590. 1609. 1628. 1647. 1666. 1685. in quibus omnibus aureus numerus eſt 14. & Epacta xxiiij. quæ terminum Paſchalem habet 18. Aprilis, ſi tamen ex anno 1571. cogitentur 10. dies exempti, (quod & ſupra fecit Mæſtlinus) etſi ante correctionem ſit ille annus, ac proinde terminum Paſchalem, ſeu Lunam xiij. habuerit non 18. ſed 9. Aprilis. In his enim omnibus annis ait, calculum ex recentiſſimis obſeruationibus

Argumentũ Mæſtlini, q propter eliſionem 3. dierũ intercalarium ex 400. quibuſq; annis, pleraq. plenilunia Paſchalia noui Calendarij pertineant ad ſecundũ menſem.

bus erutum docere, Lunam xiiij. Paſchalem ad menſem ſecundum pertinere: vbi nos omnes, qui huic correctioni interfuimus, non leuiter perſtringit, quòd, vt falſo putat, in nouis obſeruationibus non fuerimus occupati, cum tamen, vt ait, diligens opera per nouas obſeruationes examinata hic requiratur, propterea quod facillimus lapſus toto menſe errare facit. Cauſam erroris reijcit in tabulam æquationis Epactarum, & in Lunationum, & æquinoctiorum inæqualem anticipationem, cum hæc citius vnum diem anticipent, quàm illæ. Non enim intelligit, qui poſſit fieri, vt ab anno 1500. vſque ad 1700. excluſiuè, aureus numerus 14. exhibens ſecundum tabulam æquationis Epactam xxiiij. reponat xiiij. Paſchalem in 18. Aprilis, ſtatuens eam ad primum menſem pertinere: (In definiendo autem primo menſe, incidit in priſtinum errorem, appellans primum menſem eum, cuius Nouilunium æquinoctio verno proximum eſt, ſiue in præcedentes, ſiue ſequentes dies numeretur: quod Cap. 1. ſuperioris libri refutauimus) Ab anno verò 1700. vſque ad 1900. excluſiue idem aureus numerus 14. exhibens Epactam xxiij. promoueat xiiij. Paſchalem ex 18. Aprilis in 21. Martij, perinde ac ſi illa prior iam non amplius ad primum menſem pertineat, ſed ad ſecundum. Et multo craſſiora abſurda ſequi affirmat annis inſequentibus. Nam eodem modo ab anno 2200. vſque ad 2300. excluſiuè, aureus numerus 17. exhibet ſecundum tabulam æquationis Epactam xxiiij. & xiiij. Paſchalem in 18. Aprilis reiicit. Sed ab anno 2300. vſque ad 2400. excluſiuè, aureus idem numerus 17. Epactam indicat xxiij. ideoque terminum Paſchæ die 21. Martij. Deinde ab anno 2400. ad 2500. uſque excluſiue, idem aureus numerus 17. denuo exhibet Epactam xxiiij. terminumque Paſchalem die 18. Aprilis, ut ante ab anno 2200. Itaque Calendarium nouum (inquit) ijs annis, quibus aureus numerus eſt 17. ab ann. 2200. uſque ad 2300. excluſiue, cenſet mediam oppoſitionem in Martio factam (Lunam xiiij. dicere debuit, in quo ſemper errat) ſemper præceſſuram eſſe æquinoctium, ac proinde eam Paſchalem eſſe non poſſe: ſed ab anno 2300. ad 2400. excluſiue futurum, ut eadem oppoſitio media (id eſt, Luna xiiij.) cadat uel in æquinoctium, vel illud ſequatur, atque idcirco non poſſe eam non eſſe Paſchalem. Ab anno denique 2400. uſque ad 2500. excluſiue, eandem rurſus oppoſitionem mediam, (hoc eſt, Lunam xiiij.) anteceſſuram ingreſſum Solis in Arietē, atque adeo deſinere eam eſſe Paſchalem, quod ipſi uidetur falſum. Nam *Quomodo*, inquit, *poſſibile eſt, vt æquinoctium, cuius anticipatio ſemper eſt velocior anticipatione Lunationum, faciat plenilunium, (hoc eſt, Lunam xiiij.) quod terminus Paſchalis eſſe cœpit, mox iterum hoc officio priuetur? Hæc res eſt profecto longe abſurdiſſima, vt pote prorſus inaudita, & toti Aſtronomicæ certitudini, & veritati è diametro contraria, &c.*

Error Maſtlini in primo menſe definiendo.

SIMILI ratione demonſtrare nititur, multos terminos Paſchales in nouo Calendario pertinere ad ultimum menſem, non autem ad pri-

Argumentum Maſtlini, q multi termini Paſchales

primum, his uerbis: *Demonstratum est supra (si DEO placet) quod æquinoctium vernum verum possit à 21. Martij vsque ad 27. recedere. Futurum ergo est, vt omne plenilunium (id est, omnis Luna xiiii.) quod inter 21. & verum diem veri æquinoctij post 21. sequentis incidit, à Calendario nouo pro termino Paschali habeatur. Verùm talis oppositio, (id est, talis Luna xiiii.) tum non est primi mensis anni sequentis, sed vltimi præcedentis anni.*

nouí Calẽdarij p tinent ad vltimum mensẽ.

HIC sanè non satis admirari possum Mæstlini arrogantiam, ne dicam, malitiam, qui dum maleuolo animo Calendarium nouum tollere vult de medio, accusat simul omnes totius orbis Mathematicos, qui uno ore fatentur, (quod etiam res ipsa loquitur) æquinoctium ad pristinam sedem non posse restitui, nisi per ablationem tot dierum ex anno aliquo, quot diebus versus initium mensis progressum esse compertum fuerit. At Mæstlinus ex nouo quodam genere Astronomorum reprehendit nouum Calendarium hoc etiam nomine, quod per omissionem diei intercalaris in quibusdam centesimis annis (quod est diem unum ex anno eximere) æquinoctium ad eum diem restituit, à quo recesserat. Cur tandem? Quia, inquit, ex hac diei ablatione sequitur, plenilunium, quod ante fuit Paschale, desinere mox esse Paschale; & quod ante non potuit esse Paschale, mox non posse non esse Paschale. Magnum verò peccatum, quod ne committatur, nunquam æquinoctium in suam est sedem reuocandum, (quantumuis ab ea versus mensis initium prolapsum sit) cum aliter reuocari nequeat. Egregium sanè Mathematicum, qui vt Calendarium nouum omnibus reddat suspectum, vel potius odiosum, tanquàm innumeris absurditatibus, atque multiplici falsitate refertum, omnem prorsus anni correctionem, quæcunque tandem excogitari potest, reijciendam arbitretur, quippe cum in qualibet emendatione anni eximi oporteat aliquot dies, vt æquinoctium ad eum diem redeat, à quo discesserat: quod illi absurdum videtur, & nulla ratione concedendum. Si enim hanc detractionem admitteret, profecto eam ob rem tãto impetu non ferretur in nouum Calendarium, quandoquidem ea concessa, sequatur necesse est, velit nolit, (quod ipsi videtur scelus inexpiabile) Lunam xiiij. quæ nunc, currente certo aliquo Cycli numero, Paschalis est, mox post elisionem vnius diei non amplius Paschalem futuram, & contrà. Quod qua ratione fieri possit, docere eum hoc loco, si discere vult, quandoquidem se id ignorare fatetur, non grauabor. Audi igitur Mæstline.

Duo argumenta proxima, si quicquam valerẽt, tollere è medio omnem æquinoctij restitutionem, aut niq. correctionẽ.

QVOTIESCVNQVE de linea aliqua Epactarum tabulæ expansæ fit transitus ad lineam inferiorem, vt accidit necessario in centesimis annis non bissextilibus, quibus Luna tamen æquanda non sit, tunc si aureo alicui numero respondebat in priori linea Epacta xxiiij. erat Nouiluniũ illius aurei numeri Paschale 5. die Aprilis, ubi est vltimum Nouilunium Paschale: sed eiusdem aurei numeri Nouiluniũ 7. die Martij Paschale non erat. In posteriori autem linea Nouiluniũ eiusdem aurei numeri mensis Aprilis non erit amplius Paschale, cum

Solutio proximorum duorũ argumentorũ Mæstlini.

Quando fit transitus de superiori linea tabulæ expansæ ad inferiorem, Nouiluniũ Paschale quinti diei Aprilis de-

nit esse Paschale, & Nouilunium nō Paschale septimi diei Martij incipit esse Paschale.

cum idem ille aureus numerus respondeat tunc Epactæ xxiij. quæ Lunam xiiij. habet die 19. Aprilis, & Nouilunium die 6. Aprilis, extra terminos nimirum Paschales. Idem tamen aureus numerus habebit tunc Nouilunium Paschale mense Martio, quod Epacta xxiij. ei respondens collocata sit ad diem 8. Martij, ubi initium est Paschalium Nouiluniorum. Vides igitur, nisi fortè cæcus esse vis, Nouilunium illius aurei numeri Paschale esse mense Aprili, dum superior linea Epactarum est in vsu, desinere autem Paschale, quando inferior linea Epactarum vsurpatur? Item Nouilunium eiusdem aurei numeri mense Martio, dum prior linea Epactarum in vsu est, non esse Paschale, incipere autem Paschale esse, quando posterior linea Epactarum inseruit. Ratio quoque huius rei Astronomica perspicua est. Nam quando dies intercalaris in centesimo aliquo anno omittitur, si Luna non egeat tunc æquatione, descendunt omnia Nouilunia uno die in Calendario versus fines mensium. Quare Nouilunium, quod prius cadebat in 5. Aprilis, Paschale est, sed postea incidens in 6. Aprilis, Paschale esse desinit. E contrario Nouilunium cadens prius in 7. Martij, Paschale nō est, postea autem in 8. Martij incidens, Paschale fit.

Quād sit transitus de inferiori linea tabulæ expāsæ ad superiorē, Nouilunium Paschale octaui dici Martij desinit esse Paschale, & Nouilunium non Paschale sexti diei Aprilis incipit esse Paschale.

RVRSVS quotiescunque de aliqua linea Epactarum tabulę expansæ ad superiorem lineam gradus fit, vt accidit necessario in annis centesimis bissextilibus, quibus Luna æquanda est, tunc si alicui aureo numero respondebat Epacta xxiij. in linea superiori, erat Nouilunium illius aurei numeri Paschale die 8. Martij, ubi Nouilunia Paschalia incipiunt: sed eiusdem aurei numeri Nouilunium die 6. Aprilis Paschale non erat. In superiori autem linea, cum iam idem aureus numerus Epactam xxiiij. indicet, Nouilunium illius aurei numeri in 7. Martij incidens desinit esse Paschale, aliud uerò cadens in 5. Aprilis Paschale efficitur. Vbi rursum cernis, Nouilunium illius aurei numeri mense Martio esse Paschale, dum inferior linea in usu est; desinere autem ab hoc officio, quando superior linea assumitur. Item Nouilunium eiusdem aurei numeri mense Aprili non esse Paschale, quamdiu inferior linea vsurpatur, fieri autem Paschale, cum primum linea superior in vsū recipitur. Huius quoque rei ratio Astronomica, si quæris, hæc est. Quando dies intercalaris in centesimo aliquo anno retinetur, & Luna æquanda est, ascendunt omnia Nouilunia vno die versus initia mensiū in Calendario. Quamobrem Nouilunium cadens ante æquationem Lunæ in 8. Martij, Paschale est, & post æquationem in 7. Martij incidens, Paschale amplius esse non potest. Pari ratione Nouilunium ante eam æquationem cadens in 6. Aprilis, nullo modo Paschale est, & post æquationem eandem incidens in 5. Aprilis, Paschale efficitur. Non est ergo hæc res longè absurdissima, utpote prorsus inaudita, & toti Astronomicæ certitudini, & ueritati è diametro cōtraria, ut falsò fremis, sed Astronomiæ præceptis ualde consentanea; ut tua inscitia hac in re nullo modo excusari possit, quòd rem per se clarissimam intelligere te non posse fatearis.

POR-

PORRO verum non esse, in his 7. annis, 1571. 1590. 1609. 1628. 1647. 1666. 1685. a Mæstlino prolatis, Plenilunia, quæ in nouo Calendario Paschalia sunt mense Aprili, esse secundi mensis, & non primi, vt ille asserit, liquidò constat ex sequenti tabella, in qua perspicue cernitur, eorum Plenilunia media Martij non esse primi mensis, vt ipse perperam uult, sed ultimi, siue duodecimi; quippe quæ non subsequantur diem 21. Martij, in quo æquinoctium constituitur ab Ecclesia, sed eum potius antecedant; cum tamen plenilunia media Paschalia, siue primi mensis debeant æquinoctium subsequi, & Lunæ xiiij. Paschales ipsum diem æquinoctij nunquam præcurrere, ut ex iis, quę ante diximus, manifestum est.

Plenilunia Paschalia in Aprili quorundam annorum à Mæstlino citatorũ non esse secundi mensis, vt ipse falsò putat, sed ad primum pertinere.

Anni Domini	Aurei numeri	Epactæ	Oppositiones medię Martij
			D H M
1571	14	xxiiij	20.15.22
1590	14	xxiiij	20. 7.54
1609	14	xxiiij	20. 0.27
1628	14	xxiiij	19.16.59
1547	14	xxiiij	20. 9.32
1666	14	xxiiij	20. 2. 4
1685	14	xxiiij	19.18.37

NEQVE verò obstat, quod hæc Plenilunia ex Alphonsino calculo, æquinoctio sint posteriora, quia ex Prutenicis tabulis eadem priora sunt, vt Mæstlinus ipse fatetur. Immo verò quicquid sit de æquinoctio, siue ex Alphonsino calculo, siue Prutenico, nihil nostra interest, cum Ecclesia, posthabitis tabulis, æquinoctium uni diei affigat, nimirum 21. Martij, etsi quandoque in utramque partem nutet æquinoctiũ, dummodo non longius ab eo discedat. Et sanè sæpenumero Ecclesiam respuere Lunationes nonnullas, tanquam non Paschales, eo solo nomine, quod earum Lunæ xiiij. diem 21. Martij ęquinoctio assignatũ præueniant, etsi re ipsa in ęquinoctium incidant: Nonnullas item pro Paschalibus recipere, propterea quod eorum Lunæ xiiij. in diem 21. ęquinoctij incidant, quanquam verè æquinoctium ipsum præcurrant, liquidò cernitur in annis bissextilibus, & ijs, qui a bissexto tertij sunt. In illis enim, quanquam æquinoctium diem 20. Martij attingat, reijcit tamen omnes Lunationes, quarum dies xiiij. in 20. Martij, hoc est, in æquinoctium cadunt; In his autem omnes Lunationes approbat, quarum Lunæ xiiij. incidunt in diem 21. licet in iis æquinoctium post diem 21. contingat. Id quod superiore etiam libro Cap. v. docuimus.

Lunas xiiij. primi mẽsis ab Ecclesia referri ad diem 21. Martij æquinoctio destinatum, etsi interdum ab eo die ęquinoctiũ distet.

Refutatio aliarū calumniarum Meſſini aduersus Lunationes Paſchales.

VERVM vt illud quoque appareat, aureum numerum 14. ab anno 1700. ad 1900. recte Lunationem Paſchalem ex Aprili in Martium reijcere, (quod ipſe concoquere non poteſt) atque aureum numerum 17. ab anno 2200. ad 2300. congruè eandem exhibere menſe Aprili; ab anno verò 2300. ad 2400. menſe Martio; & denique ab anno 2400. vſque ad 2500. eandem aptiſſime Aprili tribuere, calculauimus ſequentes oppoſitiones medias: vbi apparet, media plenilunia aurei numeri 14. ſiue Epactæ xxiij. menſe Aprili ab anno 1700. ad 1900. non eſſe Paſchalia, cum ſequantur diem 19. poſt quem nullum plenilunium medium Paſchale eſt, ne Paſcha, quod interdum in diem 19. Aprilis cadit, ante plenilunium medium celebretur. Ab anno verò 2200. ad 2300. medias oppoſitiones menſis Martij, quando

Anni Domini	Aurei numeri	Epactæ	Plenilunia media D H M	Menſes	
1723	14	xxiii	19.16.26	Apr.	
1742	14	xxiii	19. 8.58	Apr.	
1799	14	xxiii	19.10.35	Apr.	
1818	14	xxiii	20. 3. 8	Apr.	
1837	14	xxiii	19.19.40	Apr.	
1875	14	xxiii	20. 4.45	Apr.	
1894	14	xxiii	19.21.18	Apr.	
2201	17	xxiiii	20. 0.23	Mar.	
2220	17	xxiiii	19.16.55	Mar.	
2239	17	xxiiii	20. 9.37	Mar.	
2258	17	xxiiii	20. 2. 0	Mar.	
2277	17	xxiiii	19.18.32	Mar.	
2296	17	xxiiii	19.11. 5	Mar.	
2315	17	xxiii	19.16.21	Apr.	
2334	17	xxiii	19. 8.54	Apr.	
2372	17	xxiii	20. 5.15	Apr.	
2391	17	xxiii	19.10.31	Apr.	
2410	17	xxiiii	20.14.19	~~Apr.~~	Mar.
2429	17	xxiiii	20. 6.52	~~Apr.~~	Mar.
2448	17	xxiiii	19.23.24	~~Apr.~~	Mar.
3467	17	xxiiii	20.15.57	~~Apr.~~	Mar.
2486	17	xxiiii	20. 8.29	~~Apr.~~	Mar.

do aureus numerus est 17. & Epacta xxiiij non esse Paschales, quòd non subsequantur diem 21. æquinoctio destinatum: Similiter oppositiones medias Aprilis ab anno 2300.ad 2400. quando aureus numerus 17. & Epacta xxiij. concurrunt, Paschales non esse, quod diem 19. Aprilis subsequantur,quemadmodum ab anno 1700. ad 1900. Easdem denique mense Martio ab anno 2400.ad 2500.quãdo aureus numerus 17. &Epacta xxiiij.concurrũt rursus non esse Paschales, quemadmodũ neq, ab anno 2200.ad 2300. ob eam, quam ibi exposuimus, causam. Vt uel hinc colligi possit, Mæstlinum studio maledicendi potius, quã veritatis amore inductum tam impudenter nouum Calendarium calumniari,quandoquidem in nostro Calendario nouo omnia prorsus seruantur, quæ à sacris Conciliis,& Patribus de Paschæ celebratione sancita sunt.

Constat igitur, falsò asserere Mæstlinum, in nouo Calendario multa plenilunia adscribi primo mensi in Aprili, quæ ad secundum verius pertineant.

QVOD autem dicit,æquinoctium à die 21. Martij usque ad 27. progressurum esse, ac proinde tunc temporis omnia plenilunia post diẽ 21. sed ante 27. contingentia,spectare ad vltimum, seu duodecimum anni mensem,quæ tamen in nouo Calẽdario mensi primo tribuuntur, plane diuinat,sed toto,ut dicitur,errat cælo. Neque enim secundum tabulas Prutenicas, quibus maximam ille fidem habet, æquinoctium ultra duos,aut tres dies,& paulo amplius,à 21.Martij recedere potest, etiam spatio 20000. annorum, vt Capite vj. superioris libri ostendimus. Quod si contingat,æquinoctium diem 21. Martij subsequi, atque idcirco Lunationem aliquam sumi pro Paschali, quæ suam xiiij. ante æquinoctium habeat; uel si accidat,æquinoctium præire diem 21. Martij,ac proinde Lunationem aliquam, cuius xiiij. in æquinoctium incidat,uel ipsum sequatur,non censeri Paschalem, cum tamen ad primum mensem pertineat; id vitio vertendum non est Ecclesiæ, quæ in hoc negotio, posthabitis veris motibus, & mediis, æquabile quiddam sequitur, & uniforme, quod a uero non longe absit,ita ut incõmodũ illud nulla ratione vitari possit,vt fusius libro 1.explicauimus.

Falsum esse,æquinoctium a 21.die Martij ad 27. posse recedere, ut Mæstlinus ault.

INDE Mæstlinus arma conuertit in tabulam æquationis Epactarum, quam tamen, ueritate cogente, aliqua ex parte laudat, atque commendat, ueluti, quæ magno labore constiterit, & nonnullo artificio sit constructa, & satis pulchra, ut ait, phantasia condita: & quidem non immeritò, cum in ea omissio tridui quolibet spatio 400. annorũm, propter æquinoctiorum anticipationem,cum æquatione Lunæ trecentesimo quoque anno adhibenda, propter Lunationum ascensum, ita consentiat, ut perpetuò inter se congruere cernantur annus Solaris, ac Lunaris, ipsaque ratio æquationis cuicunque anni Solaris magnitudini possit accommodari, ut diximus. Et sanè non dubito, quin maiore laude eam dignam iudicaturus esset,si eius radicem,quam nos non temerè,nec casu, sed re maturè considerata,

siderata,anno Domini 550.affiximus,cognouisset.Neque vero si eam intellexisset,aut tam audacter reprehendere, aut tam fęde corrigere , uel corrumpere potius, æquationem pro annis ante correctionem rectisime institutam,ausus esset,cum aliter tabula ęquationis cõstrui nequeat, quàm a nobis constructa est,vt ex Cap.4.manifestum est .

SED vt temeritas,atq; inscitia Mæstlini in hoc æquationis Epactarũ negotio omnibus pateat,examinabimus paulò diligẽtius ea,quæ hac de re scripsit in suo Examine.Postquam ergo tabellam Cycli Epactarũ perpetuam proposuit,in qua tamen fatetur se nõ posse intelligere,quid mysterij lateat in Epacta 25.diuersi coloris, characterisve , & cur literæ alphabeti non scriptæ sint supra Epactas aureo numero 1.respõdentes,sed potius supra Epactas, quę aureo numero 3.respondent; (Vtriusque rei causam nos supra Cap.3.& 4.attulimus.) conatur construere tabulã æquationis,eandemq; corrigere,vel potius corrumpere,ut sequitur, proposita prius ea tabula ęquationis,vt in Calendario nouo describitur: in qua tamen,& in aliis ab eo confectis,posuimus signum hoc ◎. quando Luna æquatione indiget,quemadmodum & supra in tabula ęquationis Epactarum tabulæ expansæ fecimus.

TABVLA AEQVATIONIS CYCLI PERpetui in Calendario nouo posita.

	Anni Dñi				Anni Dñi				Anni Dñi		
N	1			A	2200			q	3600	Bisſ.	◎
P	320	Bisſ.		u	2300			p	3700		
P	500	Bisſ.		A	2400	Bisſ.	◎	n	3800		
a	800	Bisſ.	◎	u	2500			n	3900		◎
b	1100	Bisſ.	◎	t	2600			n.	4000	Bisſ.	
c	1400	Bisſ.	◎	t	2700		◎	m	4100		
Detractis 10. Diebus				t	2800	Bisſ.		l	4200		
D	1582			ſ	2900			l	4300		◎◎
D	1600	Bisſ.		ſ	3000		◎	l	4400	Bisſ.	
C	1700			r	3100			k	4500		
C	1800		◎◎	r	3200	Bisſ.		k	4600		◎
B	1900			r	3300		◎	i	4700		
B	2000	Bisſ.		q	3400			i	4800	Bisſ.	
B	2100		◎	p	3500			i	4900		◎

QVONIAM ergo (inquit Mæstlinus) *ex auctoris sententia illæ Epactæ,quarum index est D, congruunt annis à 1600. ad 1700. vt supra dictum est, ideò anno 1600. præfigitur Epactarum index litera D. Verum anno 1700. dies intercalaris abijcitur , quiescente Lunatione , ipsius enim*

enim anticipatio diem nondum compleuit: idcirco omnes Lunationes vno die fiunt posteriores; vt cum intra 1600. & 1700. omnes anni, quorum aureus numerus est 3. haberent Epactam xxiij. hoc est, cum in Calendario nouo, vbicunque est Epacta xxiij. Luna in illis annis eo die fieret noua, seu cum in tabula Paschali, quæ paulo post sequetur, Epacta xxiij. ostenderet in illis annis terminum Paschalem in 21. Martij: hoc idem post reiectum bissextilem diem anni 1700. continget die mox sequente, qua Epacta est xxij. Idcirco aureus numerus 3. habebit tum Epactam xxij. Huius autem index in tabula Epactarum est C. Igitur C, litera præfigitur anno 1700. Quod de annis, quorum aureus numerus est 3. dicitur, hoc idem de reliquis omnibus est accipiendum. Placuit autem loco omnium reliquorum exempli loco eligere aureum numerum 3. propterea quòd auctor huic superimposuit literam indicem, ut antea monui.

DEINDE anno 1800. eliditur vnus intercalaris dies, & ibidem simul Lunationis anticipatio diem absoluit. Igitur facta mutua compensatione, Cyclus Epactarum hoc centenario non interrumpitur, sed index C, hic etiam permanet.

PRAETEREA anno 1900. idem accidit, quod anno 1700. Vnde aureus numerus 3. transit ad Epactam xxi. cuius index est B.

ITERVM anno 2000. & 2100. Cyclus hic non interrumpitur. In illo enim quiescit & Lunatio, & dies intercalaris, in hoc autem similis ratio est, quæ anno 1800. Quare index B, per 300. annos in officio monstrandæ æquationis Epactarum retinetur.

RVRSVS annus 2200. & 2300. conuenit cum anno 1700. quare aureus numerus 3. descendit in illo anno ad Epactam xx. in hoc ad xix. literã indicem ibi habens A, hic u.

AT anno 2400. postquàm Lunatio denuò diem anticipando consumasset, intercalaris diei nulla fit omissio; ideo Lunatio in aureo numero ex xix. denuò ascendit in xx. Epactam, & indicem A, denuò consequitur. Sic etiam de reliquis est sentiendum. Simili enim via inuentæ sunt singulæ literæ indices post annum 1582. correctionis. Nec etiam aliud subtilius tabulæ huius fundamentum est, quanquàm auctor id studiosè (ne dicam malitiosè) occultauit.

QVID vero de reliquis annis sit sentiendum, qui annum 1582. correctionis præcedunt, auctor sanè satis intricatè proposuit: siquis tamen paulò diligentius examinet, facile colligere poterit, quibus vsus fuerit fundamentis, & quo in loco haberi mereantur.

EX literis indicantibus æquationem Epactarum, quas auctor in tabula proxima præposuit annis præcedentibus annum 1582. animaduertere licet, quòd à principio annorum Christi, usque ad annum 320. ascripserit aureo numero 3. Epactam xxix. litera enim index est N: sed ab anno 320. usque ad 800. attribuerit eidem Epactam xxx. quam ipse asteriſco ✳. notat. Item quòd annis ab 800. vsque ad 1100. eidem aureo numero 3. concesserit Epactam j. & inde ad 1400. Epactam ij. & rursus a 1400. ad 1582. Epactam iij. quam post correctionem permutauit in xxiij. Et quod

do

de hoc aureo numero 3. moneo, idem de reliquis correſpondentibus intelligitur, quemadmodum paulò ante dixi. Igitur hoc toto tempore Lunationes paulatim anticipare ſtatuuntur. Ergo Cyclum Epactarum huic tempori correctum adhibet, æquinoctiorum verò anticipationem omittit, ſicut ſequens tabella indicat.

TABVLA AEQVATIONIS EPACTARVM expanſa, quam noui Calendarij auctor in annis ante correctionem contraxit.

	Anni Dñi				Anni Dñi				Anni Dñi			
N	0	Biſſ.	☉	P	700	Biſſ.		c	1400	Biſſ.	☉
N	100	Biſſ.		a	800	Biſſ.	☉	c	1500	Biſſ.	
N	200	Biſſ.		a	900	Biſſ.		Detractis 10. Diebus			
P	300	Biſſ.	☉	a	1000	Biſſ.		D	1582		
P	400	Biſſ.		b	1100	Biſſ.	☉	D	1600	Biſſ.	
P	500	Biſſ.		b	1200	Biſſ.		C	1700		
P	600	Biſſ.		b	1300	Biſſ.		C	1800		☉

HAC tabula, quæ iuxta ſententiam auctoris ex proximè præcedente tabula producta eſt, videre licet, in quo pretio totum hoc opus habendum ſit. Nam primò quidem, quo modo computus auctoris congruat cum calculo Aſtronomico, docent Lunationum æquationes inter annum 1400. & 1800. & in præcedente tabula inter annum 3900. & 4300. Dictum eſt paulò ante, quòd Lunationum anticipatio pro vno die poſtulet 304. annos, quorum grata æquationes, diſtribuendæ tantum per centenarios annos, exigant aliquando non ſolummodo 300. ſed 400. annos. Verum huiuſmodi periodus exigit vicies quinquies trecentenos annos: Nam 4. illi anni accedentes annis 300. non complent quartum centeſimum annum, niſi vicies quinquies coaceruentur. Sed auctor huiuſmodi æquationem partitur tantum per vicies quinquies centenos annos, videlicet ab anno 1600. ad 4100. quod profecto calculo Aſtronomico planè contrarium eſt, nec vllam excuſationem, aut à falſitate abſolutionem ferre poteſt.

DEINDE hunc vitioſum calculum, ne ex imprudentia commiſſus putetur, auctorem non pudet alio magis vitioſo compenſare, & in veritatem Aſtronomicam data opera grauius impingere. Ipſe enim pro æquatione Lunationum ab anno 300. (vel 320) vſque ad 800. hoc eſt, annis 500. reponit vnicum tantum diem anticipationis. Quæ res longè omnium abſurdiſſimæ

sima, & in Astronomia falsissima est. Nam contingere quidem interdum potest, sicut modo dictum est, vt propter 4. annos adhærentes annis 300. Lunationum anticipatio ad vnum diem absoluendum postulet annos 400. sed ad 500. annos talis numeratio nunquàm extendi potest. Et præsertim eius loci non est, huiusmodi æquationem vltra 300. annos interserere. Annus enim 800. ab anno 1400. ubi quarti huius centenarij æquatio interposita est, abest tantummodo 600. annis: quod spatium nimis procul à periodo huius æquationis, quæ est, vicies quinquies trecenteni anni, distat. Nec possibile est, errorem hunc fuisse auctori incognitum: nimis crassus enim & palpabilis est. Causa autem, quare à manifesta veritate discedere voluit auctor, haud dubio, hæc est, quòd nimirum ipse singulari studio attendit ad aureum numerum vsitatum, ideoq; Epactas suas omni modo reluctantes, capillis attrahendo adegit, vt cum aureo numero tempore Nicæni Concilij concordarent. Hoc autem fieri non potuit, nisi enormi hoc solæcismo commisso. Maluit ergo suos numeros aureo numero (quem non animaduertit, Lunationibus illius seculi nequaquam satisfacere) esse congruos, quàm cum calculo Astronomico consentire. Ecce hæc sunt fundamenta tabulæ, quæ præ reliquis omnibus numeris, & tabulis totius nouæ reformationis, est maxime artificiosa.

QVOD si vero auctor hanc Lunationum anticipationem continuasset eodem stylo, quo antea, per annos 300. aliam profectò literam æquationis Epactarum indicem sub tempore Nicæni Concilij inuenisset, sicut hac tabula sequente patet.

TABVLA AEQVATIONIS EPACTARVM, QVAlis ab auctore noui Calendarij conficienda fuisset ad annos correctionem præcedentes.

	Anni Dñi				Anni Dñi				Anni Dñi			
M	0	Bissext.		P	700	Bissext.		c	1400	Bissext.	☉
M	100	Bissext.		a	800	Bissext.	☉	c	1500	Bissext.	
N	200	Bissext.	☉	a	900	Bissext.		Detractis 10. diebus			
N	300	Bissext.		a	1000	Bissext.		D	1582		
N	400	Bissext.		b	1100	Bissext.	☉	D	1600	Bissext.	
P	500	Bissext.	☉	b	1200	Bissext.		C	1700		
P	600	Bissext.		b	1300	Bissext.		C	1800		☉☉

HAC tabula annis Concilij Nicæni congruit litera index Epactarũ, non P, sed N.

ET

ET vt nugatorius, & inanis calculus totius tabulæ huius ab auctore noui Calendarij confectæ melius pateat, considerabimus eam, adhibita correctione etiam æquinoctiorum, quemadmodum Cap. 1. factum: siquidem huius correctionis, seu noui Calendarij fundamentum omne, atque adeo prima origo, à Concilio Nicæno dependet. Indicem igitur literam illius seculi sequens tabula ostendit.

TABVLA AEQVATIONIS CYCLI EPACTARUM ad annos præteritos, qua correctio tam Lunationum, quàm æquinoctiorum eodem modo obseruatur, quo in futuro tempore obseruanda ab auctore noui Calendarij traditur.

	Anni Dñi				Anni Dñi				Anni Dñi		
P	0	Biss.		G	700			E	1400		☾
N	100			H	800	Biss.	☾	D	1500		
N	200		☾	G	900			D	1600	Biss.	
M	300			F	1000			C	1700		
M	400	Biss.		F	1100		☾	C	1800		☾ ☾
M	500		☾	F	1200	Biss.		B	1900		
H	600			E	1300			B	2000	Biss.	

HIC rursus animaduertere potestis vos Mathematici, noui Calendarij Patroni, quid certitudinis subsit vestro Calendario. Seculo Nicæni Concilij videtis ex hac postrema tabula, iuxta correctionem noui Calendarij obseruatam tam in æquinoctiorum, quàm Lunationum anticipatione, congruere indicem Epactarum literam M. Sed ex proximè præcedente tabula, qua Lunationum correctio tantum retinetur, videtis eidem seculo deberi literam indicem N. At auctor Calendarij, vt vobis falsò imponat, contra proprium suum calculum & intentum, vobis obtrudit literam P. Habetis ergo ad eosdem annos, verbi gratia, quorum aureus numerus est 3. tres Epactas, videlicet propter literam indicem æquationis M, Epactam xxviij. Propter literam N, Epactam xxix. & propter literam P, Epactam xxx. quæ ✳. asterisco notatur. Sed cur hoc reprehendo? Gratulabor potius vobis de abundantia Calendarij vestri. Si enim triplici calculo hoc vnica tantum litera index offerretur, (quod alioqui in calculo Astronomico, quin & omni Arithmetico fieri solet. Is enim utcunque varietur, nunquam tamen à seipso diuersus deprehenditur) forsan non tam certi esse possetis de Nouiluniorum, vel de Pleniluniorum Paschalium diebus determinandis.

Nunc

Nunc autem cum pro vno die ternos habeatis, vix fieri potest, vt à vero aberretis. Attamen interim hinc patet, quòd noui Calendarij auctor in calculo Astronomico exquisitè examinando, & cum suis numeris conferendo, non admodum desudarit. Vos ergo ipsi indicate, si auctor hæc non intellexit, dignusne sit, cuius auctoritati in reliquis quicquàm tribuatur, idque propter pudendam, seu affectatam ignorantiam: sin conscius fuit horum, an nõ Diris sit deuouendus, quia & Pontifici uestro, et vobis omnibus suis asseclis, & vniuerso Christianorum orbi, malitiosè fucum fecit?

Mæstlinum non penitus intellexisse tabulã æquationis Epactarũ.

HÆC sunt, quæ aduersarius ad euertendam funditus tabulam æquationis Epactarum affert. Quod ergo ad eius explicationem tabulæ æquationis Epactarum attinet, quanquàm sibi videatur rem penitus intellexisse, non tamen omnia assecutus est. Nam ob radicem nostræ æquationis ignoratam, quæ in anno Domini 550. constituta est à nobis, reddere causam nesciuit, cur æquatio Lunæ tum ex anno 1700. qui trecentis annis ab anno 1400. abest, quo proximè antecedens æquatio Lunæ facta est, in sequentem annum centesimum 1800. tum iterum ex anno 4200. qui etiam trecentis annis abest ab anno 3900. ubi proximè æquata fuit Luna, in centesimum annum sequentem 4300. a nobis reiecta sit. Cuius tamen rei causam Cap. 4. pluribus verbis exposuimus. Quòd autem dicit, auctorem æquationem in annis correctionem antecedentibus satis intricate proposuisse, & si quis paulo diligentius rem examinet, facile colligi posse, quibus auctor fundamentis vsus fuerit, & quo in loco haberi mereantur; nemo mirari debet, cum ipse fundamenta auctoris penitus ignorauerit, ac propterea calculo Astronomico repugnare existimauerit æquationem tum ex anno 1700. in annum 1800. tum ex anno 4200. in annum 4300. reiectam; in quo planè fallitur. Exemplum sit annus 1723. inter annum 1700. & 1800. cuius Epacta, ex nostra æquatione, est xxiij. reiiciens xiiij. Paschalem in diem 21. Martij, paulo ante oppositionem mediam, quæ incidit in diem 21. horam fere 4. post mer. vt ratio postulat. At si Luna æquaretur anno 1700. vt vult Mæstlinus, & hæc æquatio non differretur in sequentem centesimum, vt a nobis fit, esset eo anno Epacta xxiiij. reponens suam xiiij. in 20. Martij, ante terminos a Patribus constitutos: Accipienda ergo esset Epacta xxiiij. in Aprili, quæ xiiij. suam in 18. Aprilis reiicit; atque idcirco, si sequens dies 19. esset Dominicus, celebraretur Pascha ante plenilunium medium, quod eo anno in diem 19. Aprilis, & horam 16. post mer. incidit, nimirum paulo ante ortum Solis diei 20. quod absurdum foret. Eadem incommoda in pluribus aliis annis consequerentur æquationem Mæstlini, quę nostra æquatio facile uitat. Videat ergo Mæstlinus, quo ore, qua fronte dixerit, illam nostram æquationem calculo Astronomico repugnare, cum ipsius potius æquatio, quam institui vellet, & Astronomiæ, & S. Patrum decretis, (quod maius est) aduersetur, nostra uero cum utrisque mirificè congruat.

Æquationẽ Calẽdarij noui iter annũ 1700. & 1800. Astronomico calculo cõgruere, cõtra Mæstlinum.

MIROR autem uehementer hoc loco, Mæstlinum adeò in Prutenicis tabulis, atque Alphonsinis, vt videri vult, uersatum, quippe qui

47

Mæstlini error i anticipatione Lunæ deprehenda.

non modo diligenter, sed etiam curiosè omnia per tabulas examinare studeat, tam facile (nimirum solum, vt haberet, quo nostram illam æquationem carperet) in errorem inductum esse, vt cum uulgo crederet, Lunationes vnum diem anticipare spatio 304. annorum, atque ideò uicies quinquies trecentenis annis completis, hoc est, post 7500. annos, in quibus 4. anni quibusuis 300. anni omissi numerum 100. annorum explent, æquationem Lunę non faciendam esse anno trecentesimo, sed quadringentesimo. Qua quidem in re Męstlinus turpiter admodum lapsus est. Hoc enim manifestè omnibus tabulis Astronomicis, quas tantopere iactat, repugnat, in quibus vna Lunatio media statuitur Dierum 29. Hor. 12. Min. 44. Sec. 3. Ter. 11. fermè. Ex quo sequitur, Lunationes anticipare vnum diem annis ferè $312\frac{1}{2}$. vt Cap. 1. huius lib. ostendimus: ita ut octies trecentenis annis finitis, id est, post annos 2400. æquatio trecentesimo anno facienda in sequentem centesimum annum differatur; adeo vt tunc anno quadringentesimo fiat, quemadmodum à nobis in tabula æquationis factitatum est. Itaque quod ille falsò de nobis affirmat, verissimè de illo dici potest: nimirum ea, quæ hoc loco de Lunationibus docet, calculo Astronomico planè contraria esse, nec vllam excusationem, aut à falsitate absolutionem ferrè posse. Rectè enim computus noster (quicquid ille dicat) cum calculo Astronomico congruit; appositeque instituta est à nobis æquatio inter annum 1400 & 1800. vt ex superiori exemplo anni 1723. patuit; itemque inter annum 3900. & 4300. cum Lunationum æquatione exigente, vtrobique æquatio ex anno trecentesimo in quadringentesimum reiiciatur: quandoquidem anni $12\frac{1}{2}$. trecentis quibusque annis omissi in summâ 100. annorum tum excreuerunt, vt Cap. 4. huius lib. demonstrauimus.

Deceptio puerilis Mæstlini, q putauit, in Calendario nouo ab anno 320. ad 800. tribui anticipat o ni Lunæ unú diẽ spatio 500. annorum.

IN eo quoque penè pueriliter deceptus est aduersarius noster, quòd putauit nos existimasse, Lunationes ab anno 320. vsque ad annum 800. hoc est, spatio fermè 500. annorum, vnicum tantum diem anticipasse; propterea quòd vidit in tabula æquationis literam P, maiusculam indicem Epactarum ab anno 320. non mutari in literam a, minusculam, ante annum 800. ubi ait nos data opera in veritatem Astronomicam grauius impingere, essęque rem hanc longè omnium absurdissimam, & in Astronomia falsissimam. Deceptus, inquam, est ille, nos autem hoc loco neque in Astronomiam quidquam commisimus, neque aliquid absurdi, aut falsi in Astronomiam inuexímus. Rectè enim & necessario facta est hæc mutatio literæ P, maiusculæ in literam a, minusculam, anno 800. & non prius; cum ab anno 500. vbi ferè radicem æquationis figimus, (quod Mæstlinum omnino latuit) cum litera P, maiusculà, ob causam supra allatam, vsque ad annum 800. numerentur trecenti anni. Pudeat igitur Mæstlinum tam impudenter reprehendere, quod non intelligit, desinatque tandem conuitiis nos, & irrisionibus lacessere, quibus omnes paginæ libri ipsius respersæ sunt, & quæ in eum magis, quam in nos conueniunt.

QVOD

QVOD verò ait, si tabula æquationis ad anteriores annos continuetur per 300.annos,annis Concilij Nicæni congruere literam N, maiusculam,non autem P, ut ex penultima eius tabella æquationis appareret,uerum quidem est,cum Epactæ literæ N, maiusculę rectius ex vsu Ecclesiæ Nouilunia,Pleniluniaque indicent,quàm Epactæ literę P, maiusculæ,illis temporibus: sed ad rem non facit. Neque.n. in animo habuimus Nouilùnia Concilij Nicæni emendare, sed indicare solum, quibus diebus eo tempore per aureos numeros monstrabantur: quod quidem per Epactas literæ P,maiusculæ accuratè pręstatur, vt ex superioribus liquet. Rectius autem, quod ad usum Ecclesiæ spectat,Plenilunia Paschalia indicari per Epactas literę N, maiusculæ, quàm per Epactas literę P, maiusculæ annis Nicæni Concilij, liquidò constabit ex tabella 19.annorum circa tempora Concilij Nicęni,quæ mox sequetur. Cum enim in ea Epactę literę P, maiusculę exhibeant xiiij. Paschales toto ferè biduo ante oppositiones medias,quis dubitabit, Epactas literę N,maiusculæ, quæ in Calendario uno die inferiores sunt, conuenientius easdem xiiij. Paschales demonstrare? Verum, vt diximus, hoc non euertit nostram ęquationem,quam aureo numero Concilij Nicęni respondere,vt par erat, uoluimus, sed solum confirmat id, quod non semel professi sumus,aureos numeros Concilij Nicęni citius,quàm oporteret,Nouiluuia,& ex his Lunas xiiij. Paschales indicasse: ac propterea radicem ęquationis rectè ad annum 550. constitutam esse potius,quàm ad annos Concilij Nicæni. Quare iure optimo literam P, maiusculam anno 320. pręfiximus, non autem N,maiusculam: ut nimirum Nouilunia Epactarum a Nouilunijs aureorum numerorum illius temporis non differrent. Sed videlicet Męstlinus,melior Grammaticus hoc loco,quàm Astronomus, cum hanc radicem nostrę ęquationis prorsus ignorauerit,existimauit nos enormi hoc solęcismo, (Sic enim loquitur) quo videlicet 500.annos anticipationi Lunę vnius diei tribuimus,literam P,maiusculam ab anno 320. usque ad annum 800. non commutasse in literam a, minusculam: in quo tamen ipsemet enormẽ in Computo Ecclesiastico solęcismum commisit,non intelligẽs concordiam inter literam P,maiusculam,& annum tam 300. quã 500. quippe cum,ut Cap.4.ostendimus,utrique anno litera P,pręfigenda sit, vt Nouilunia eadem habeantur, quibus Ecclesia Nicęni Concilij temporibus vsa est: quam tamen ipse concordiam perperam abrumpere uult,dum literam P,ab anno 300.amouet,eiusque loco literam N, maiusculam subrogat, ut in penultima eius tabella ęquationis cernere licet.

Mæstlinũ frustra uelle, annis Concilij Nicæni præfigendam fuisse literam N, maiusculam, non autẽ P, maiusculam.

POSTREMO falsissimum est,quod asserit, literam P, maiusculã neq; anno 500. neq; 300.rectè pręfigi in Calendario nouo,sed utrique anno prefigendam esse literam M,maiusculam. Hoc enim solum sequitur ex Solaris anni ęquatione annis correctionem antecedentibus importunè,ac temerè ab eo adhibita,quæ ante annum 1582.quo Calendarium restitutum est,nunquam fuit usurpata,neque vero adhiberi po-

Mæstlinũ ppterã adhibere ęquationẽ anni Solaris ad annos praeteritos, quæ nunq; in usu fuit, ut literã æquationis Epactarũ tẽporibus Concilij Nicæni inquirat.

test,si Lunationes annorum pręteritorũ eo modo relinqui debeãt,quo contigerunt,vt res ipsa exigit: propterea quòd æquatio nostra anni Solaris,sicut neque vlla alia,omni ex parte præteritis annis vsque ad tempora Concilij Nicæni,respondere potest,vt superiori libro ostendimus: vt importunè admodum adhibita sit à Mæstlino æquatio anni Solaris annis præteritis,vt Nouilunia tempore Concilij Nicæni inquirat.Nam vt intelligamus,quo in statu Lunationes ante correctionem fuerint, satis est,vt habeatur ratio æquationis, quam Luna desiderat, nulla facta prorsus mentione æquationis æquinoctiorum, cum nondum vllus dies ex anno exemptus sit,sed Lunationes tantum sua loca in Calendario anticipauerint, retenta semper eadem anni magnitudine dierum 365. & horarum 6.quam ante anni restitutionem Ecclesiam semper obseruasse cernimus,quanquàm vere annus tantus non sit. Itaque etsi æquinoctiũ in præteritis annis sedem suam continuè mutauit, quia tamen per tabulam æquationis Epactarum eius locum non quærimus, sed solum dies Nouiluniorum inuestigamus,satis est æquationem Lunæ diligenter obseruare,vt a nobis factum est. Neque mouere nos debet, (quod frequenter in ore habet Mæstlinus) calculum quemcunque Astronomicũ perinde in tempora præterita,atque in futura quadrare, si rectè institutus sit. Nam cur nostra ęquatio anni Solaris quadringentesimo quoque anno vsurpanda,non quadret omni ex parte pręteritis annis vsque ad Concilij Niceni tempora, hoc est, cur non exhibeat nobis decem omnino dies eximendos,quot ex anno 1582. simul exempti sunt, sed 9.duntaxat,satis supra expositum est à nobis Cap. 7.lib. 1. Et uero si omnino congrueret,inueniretur tamen per ęquinoctiorum ęquationẽ adhibitam,dies duntaxat æquinoctij quolibet anno pręterito, sed Lunationes interim,etiam ipsarum æquatione adhibita, mirum in modũ perturbarentur, ita vt Epactę eas non indicare possent ijsdem diebus, quibus factę sunt,sed quibus factę fuissent,si vtriusque anni, Solaris ac Lunaris, æquatio fuisset adhibita,si tamen radix utriusque ęquationis in anno aliquo certo sigatur: quod etiam annis futuris accidit. Siue enim ęquatio anni Solaris æquinoctium ad diem 21. Martij conseruet omnino, siue non conseruet,ęquatio tamen Lunæ simul adhibita offert Nouilunia illis diebus,quibus vere,quod ad Ecclesiæ vsum attinet,contingunt. Huc accedit, quòd cum anno 1582. decem dies simul exempti sint,descensus factus est in tabula expansa per decem lineas Epactarũ, quòd totidem diebus Nouilunia,ob illam exemptionem, serius contingant. At si æquatio anni Solaris accommodetur annis pręteritis, vt decem illi dies non simul,sed paulatim deuorentur, non ptopterea decem linearum mutatio fiet in Epactis, cum non semper litera index mutetur, quando dies intetcalaris omittitur, sed interdum eadem litera index retineatur, vt in vltima tabella æquationis ipsius Męstlini contingit anno 500. 1100. 1400. quin etiam ad superiorem interdum literam fiat regressus,ob diei intercalaris retentionem, & Lunæ æquationẽ tãc adhibendam,vt in eadem tabella accidit anno 800.

Cur impossibile sit, per vtriusque anni æquationem adhibitam inuenire easdẽ Epactas, quæ verè tẽpore Concilij Nicæni Nouilunia monstrabant.

SED

SED vt experiamur,quo pacto Lunationes, etsi per vtriusque anni æquationem præteritis annis adhibitam perturbentur, respondeant calculo Astronomico,figamus utriusque æquationis radicem in anno 500. quando iam litera maiuscula P,rectius Nouilunia,ex vsu Ecclesiæ,exhibebat,quam tempore Concilij Nicæni,vt diximus.Quo posito,ita se habebit tabella æquationis.

	Anni Dñi				Anni Dñi				Anni Dñi		
P	500	Biss.		M	900	Biss.		G	1300	Biss.	
N	600			H	1000			G	1400		
M	700			H	1100			F	1500		
M	800			G	1200			E	1600		

Propositus ergo sit annus 1589. cuius aureus numerus est 13. Epacta ex hac tabella, xv statuens suam xiiij. Paschalem in 29.Martij: quo die media oppositio fit circa meridiem,si ratio 8. dierum intercalarium tunc omissorum,ex præscripto huius tabellæ, habeatur. Vbi manifestum est,Lunam xiiij. Paschalem cum Astronomico calculo congruere, siue æquatio anni Solaris æquinoctium ad diem 21. Martij conseruet, siue in alium reijciat diem, si modo æquatio Lunæ ritè instituatur. Demonstratio huiusce rei est hæc. Calculus ex tabulis Astronomicis offert oppositionem mediam,vt verè in cælo fit,si nullus dies intercalaris omissus sit. Si ergo ei calculo adijciantur dies ablati, per quos nimirum Lunationes versus fines mensium descenderunt, comperietur media oppositio, congruens cum æquatione anni Solaris adhibita,siue vera,& exquisita,siue non vera. Quare si tunc Lunæ æquatio adhibeatur,(quæ rectè adhiberi nequit,nisi simul æquatio Solaris anni obseruetur,vt ex constructione tabulæ æquationis Capitis 4.liquet.)vt cyclus decennouennalis æquetur,respondebit necessario Cyclus calculo Astronomico,si prius respondebat,antequam utraque æquatio in vsu erat. Vides ergo,Mæstline,fieri nullo modo posse,vt adhibita vtriusque anni æquatione annis præteritis,eadem illa litera index offeratur, quæ verè temporibus Nicæni Concilij Epactas Nouiluniorum indices exhibebat. Rectè igitur tabula æquationis Epactarum à nobis instituta est. Hanc si funditus conuellere uis,alijs profecto armis, quàm quibus adhuc depugnasti,opus est. Illa enim,vt vides,nimis infirma sunt, ac prorsus plumbea. *Hic Rhodus, hic Saltus*. Non est ergo, quòd obiicias, auctorem noui Calendarij in calculo Astronomico exquisitè examinando non admodum desudasse; cum eius calculus ab Astronomico,vt ostẽdimus, non dissentiat. Hæc igitur (vt tuis te verbis alloquar), si

non

non intellexisti, tu ipse iudica, dignus ne sis, cuius auctoritati in reliquis quicquàm tribuatur, idque propter pudendam, seu affectatam tuã ignorantiam: Sin conscius fuisti horum, an non exibilandus sis, (neque.n. dicam te Diris deuouendum, quod tu auctori imprecaris) quia & Germaniæ vniuersæ, & toti Christianorum orbi, malitiosè fucum facis?

Mæstlinũ frustra oppugnare xiiij. Paschates noui Calendarij, circa tempora Cõcilij Nicæni, cum a xiiij. Paschalibus aureorũ numerorũ illius tẽporis non differant.

VERVM sit hoc tuæ, in æquationis Epactarum negotio, impudentiæ, ac temeritatis, illud cuius siue malitiæ, siue insciticæ est, quod obiicis, Epactas nostras iuxta literam P, maiusculam tabulæ expansę non rectè indicare terminos Paschales tempore Concilij Nicæni; cum nostræ Epactę eosdem prorsus terminos, quos aurei numeri veteris Calenda-

Anni Domini	Aurei numeri	Epactæ secundũ literã in dicem P	Lunæ xiiii Paschales	Plenilunia media D H M
323	1	viii	5 Apr.	6.22.45
324	2	xix	25 Mar.	26. 7.33
325	3	*	13 Apr.	14. 5. 6
326	4	xj	2 Apr.	3.13.54
327	5	xxii	22 Mar.	23.22.43
328	6	iii	10 Apr.	11.20.16
329	7	xiiii	30 Mar.	31. 5. 5
330	8	xxv	18 Apr.	19. 2.38
331	9	vi	7 Apr.	8.11.26
332	10	xvii	27 Mar.	27.20.14
333	11	xxviii	15 Apr.	15.17.47
334	12	ix	4 Apr.	5. 2.36
335	13	xx	24 Mar.	25.11.24
336	14	j	12 Apr.	12. 8.57
337	15	xii	1 Apr.	1.17.46
338	16	xxiii	21 Mar.	22. 2.34
339	17	iiij	9 Apr.	10. 0.17
340	18	xv	29 Mar.	29. 8.56
341	19	xxvj	17 Apr.	17. 6.28

rij, offerant? Vt iam non nouum hoc nostrum Calendarium, sed vetus à Patribus Concilij Nicęni approbatum insectaris, contra propriam tuam sententiam, qua vbique vetus Calendarium nouo præferre conaris. Huc accedit, quod iterum accipis Plenilunium pro xiiij. Luna, seu

seu termino Paschali, atque idcirco iniuria omnes terminos Paschales, qui per vnicum diem medias oppositiones antecedunt, falsos vocas, cum tu ipse fallaris. Huius enim contrarium nos supra ex recepto vsu Ecclesiæ, & scriptoribus grauissimis demonstrauimus. Sed vt omnes videant, quo pacto termini Paschales Concilij Nicæni temporibus se habuerint, eosdemque terminos ab aureis numeris eiusdem Concilij, & Epactis nostris indicari, proposuimus tabulam 19. annorum circa illa tempora, quos tu in medium etiam profers. Omisimus autem Epactas, & terminos Paschales iuxta tuas literas indices N, & M, maiusculas, quòd hæ ad rem non faciant; quippe quæ falsò illis annis à te tribuantur, vt paulo ante monstrauimus.

Ex hac tabella patet, Epactas literę indicis N, tempore Concilij Nicæni rectius indicare xiiij. Paschales, quàm Epactas literæ P, cum illarum Lunæ xiiij. Paschales sint vno die posteriores harum Lunis xiiij. Id quod paulò ante monuimus.

ESSE autem Lunas xiiij. Paschales Epactarum easdem, quas aureorum numerorum tempore Concilij Nicæni, ex eo patet, quòd Epactæ ad eosdem dies noui Calendarij scribuntur, quos aurei numeri in Calendario veteri occupabant, vt ex superioribus 30. Calendariis aureorum numerorum in Calendario sub litera P, maiuscula manifestum est. Ex quo liquet, non modo falsò, sed etiam impudenter te nobis obiicere, cum asseris, ex his 19. terminis Paschalibus, qui a terminis numerorum aureorum Niceni Concilij non differunt, solum unum uerum esse, & 18. erroneos. Nam solum 12. termini horum 12. annorum, 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 334. 335. 338. plus, quàm par est, hoc est, ferè biduo, medias oppositiones anteuertunt, alij verò 7. vno duntaxat die, vt ratio postulat. Causam verò huius anticipationis supra diximus esse, quòd Nouilunia aureorum numerorum Concilij Niceni in eos fermè dies incidant, quibus secundum medium motum contingunt in cęlo: quod nos in omni Cyclo, ad vsum Ecclesię, vitandum esse docuimus, & re ipsa in nostro Cyclo Epactarum uitauimus, vt ex his, quę dicta sunt, intelligi potest. Sed vt ut est, hoc saltem constare debet apud omnes, Mæstlinum hoc loco non pugnare contra Calendarium nouum, sed aduersus dispositionem aureorum numerorum in Calendario tempore Concilij Nicæni. Calendarium enim nouum, ut suo munere recte fungatur, solum indicat, quo in statu Nouilunia, & xiiij. Paschales secundum aureos numeros tempore Nicæni Concilij fuerint, non autem ea approbat: nec uerò approbare potuit, cum citius, quàm par est, aurei numeri Nouilunia tunc ostenderent, ut suo loco docuimus.

SED illa est Mæstlini malitia palmaris, quòd noui Calendarij velut caput veteratoriè calumniatur, identidem vociferans, temerè æquinoctium à nobis ad 21. diem Martij reuocatum esse, vbi à Concilio Nicęno constitutum fuerat: perinde quasi velimus (vt ipse more suo cauillatur

Mæstlinũ falsò nobis imponere, q diem 21. Martij ita æquinoctio assignauerimus, ut arbitremur, eũ solũ esse propriũ ipsius sedem.

latur) hunc ſolum diem eſſe propriam ſedem verni æquinoctii. Atque hoc loco, vt quàm bene, ac pie de religione, Eccleſiaque ſentiat, intelligere poſsimus, dubitat, an Eccleſia Chriſtiana obedire debeat decreto illi Concilij Niceni. Sed quia hic de Fide non agimus, aut de religione, omiſſa hac eius dubitatione, quę hęreſim olet, nouum Calendarium, quod ad res Aſtronomicas attinet, defendamus. Igitur non reſtitutum a nobis æquinoctium eſt ad 21. Martij, quòd neceſſario eum diem ſolum propriam eſſe ſedem Verni æquinoctij arbitrati ſimus, ſed ut omnes termini Paſchales, quos Sacroſanctum illud, & œcumenicum Concilium Nicænum, ſtabilito æquinoctio die 21. Martij, præfiniuit, retinerentur illæſi, atque intacti, & ne nouitas in orbem Chriſtianum in feſto Paſchali introduceretur, ut fusè libro 1. Cap. 111. declaratum eſt.

AD hęc conatur Calendarium nouum reddere orbi vniuerſo odioſum, quòd in celebratione Paſchę non euitauerit quinque inſignes errores, quos maxime tamen volumus fugiendos eſſe, tanquam immanes aliquos ſcopulos, atque adeo in hac correctione eſſe uitatos, mirifice gloriamur. Errores autem, qui in Paſchali feſto cauendi ſunt, ad hos quinque reuocari poſſunt. I. ne celebretur Luna XIIII. cum hæreticis Quartadecimanis: II. ne ante Lunam XIIII. peragatur, quòd foret abſurdius: III. ne Lunam XXI. conſequatur, hoc eſt, ne in quartam hebdomadam menſis Lunaris incidat: IIII. ne in ultimo menſe inueniatur, cuius nimirum Luna XIIII. æquinoctium Vernum antecedat: V. ne in menſem ſecundum reijciatur,

Quinq; errores i Paſchę celebratio ne uitandos eſſe.

PRIMVM ergo ait Męſtlinus in Calendario nouo non rarò Dominicam Paſchalem cadere in ipſum plenilunium, hoc eſt, ut nos loquimur, in Lunam XIIII. Nam ſemper in eo errore perſeuerat, quòd non liceat celebrare Paſcha in Plenilunio. Sed hoc antè ſatis abundè confutauimus. Profert autem hos annos, 1503. 1507. 1514. 1531. 1551. 1555. 1558. 1578. 1582. 1598. 1609. 1622. 1693. in quibus omnibus affirmat, Dominicam Paſchalem in Lunam XIIII. incidere, quod falſum eſt. Omnes enim in oppoſitionem mediam cadunt, ac proinde legitimę ſunt, ex Patrum decretis, ita ut in eis primus error locum non poſſit habere, ut in ſubiecta tabella conſpicuum eſt. Sed ex annis ante correctionem Męſtlinus 10. dies eximit, quod quidem pręter rem eſt, ut & ſupra diximus, cum Paſcha in illis nõ ſit celebratũ poſt 10. dierum exemptionem, prout uidelicet in hac tabella deſcribuntur. Sed tamen, ut ei gratificemur, fac 10. dies exemptos eſſe, & uideamus, an uerum dicat. Duobus duntaxat annis 1503. 1514. Paſcha paulo citius, quàm par eſt, eſſet celebratum, ſi 10. dies forent ablati. Cauſa huius anticipationis eſt, quòd illi anni non poſtulent 10. dierum ſubtractionem. Nam cum radix huius ſubtractionis 10. dierum congruat anno 1600.

Paſcha in quibuſdam annis, quos Mæſtlinus pfert, non cadere in Lunam xiiij. vt ialsò exiſtimat, ſed in oppoſitionem mediã, duobus annis exceptis.

ut

vt ex tabula æquationis patet, quòd hinc numerentur 400. semper anni, deberent ex illis annis, qui remotiores sunt ab anno 1600. & anno

Anni Dñi	Aurei num.	Epactę	Lit. Dñic.	Termini Paschales	Pascha	Plenilunia media D H M
1503	3	xxiii	D	21 Mar.	22 Mar.	22. 9.53
1507	7	vii	F	6 Apr.	7 Apr.	6.22.32
1514	14	xxiiii	D	18 Apr.	19 Apr.	19. 2.29
1531	12	ij	D	11 Apr.	12 Apr.	11.12.40
1551	13	xiij	G	31 Mar.	1 Apr.	0.14. 1
1555	17	xxvii	B	16 Apr.	17 Apr.	16. 2.44
1558	1	j	E	12 Apr.	13 Apr.	12.17.53
1578	2	xij	A	1 Apr.	2 Apr.	1.19.15
1582	6	xxvj	C	17 Apr.	18 Apr.	17. 7.57
1598	3	xxiij	D	21 Mar.	22 Mar.	21.20.36
1609	14	xxiiij	D	18 Apr.	19 Apr.	18.13.11
1622	8	xviij	B	26 Mar.	27 Mar.	26.10.39
1693	3	xxiij	D	21 Mar.	22 Mar.	21. 7.18

1500. uiciniores, eximi 9. dies duntaxat, & paulo amplius, ut supra diximus; atque ita caderet tunc Pascha vel in ipsam oppositionem, uel paulo post, vt in aliis annis huius tabellæ accidit. Quòd si exempti non cogitentur 10. dies ex duobus illis annis, cadet vtriusque Dominica Paschalis in 16. Aprilis, quibus re ipsa Pascha illis annis ante correctionem Calendarij celebratum est. Terminus autem Paschalis prioris anni cadet in 10. Aprilis, die fermè toto ante oppositionem mediam, & proximè post literam Dominicalem, quæ est A: terminus verò Paschalis posterioris anni in ipsam Dominicalem literam, quæ etiam est A, & in oppositionem ipsam ferè mediam incidit: ac propterea Pascha in vtro

In ijsdem annis 1503. 1514. ante correctionē rectè etiam celebratū esse Pascha, si non cogitétur 10. dies exēpti, ut conuenit.

Anni Dñi	Aurei num.	Epactæ	Lit. Dñic.	Termini Paschales	Pascha	Plenilunia media D H M
1503	3	iii	A	10 Apr.	16 Apr.	10.22.37
1514	14	iiii	A	9 Aps.	16 Apr.	9. 2.29

48

que poſt oppoſitionem mediam celebratum eſt,ſed tamen,vt conuenit, in tertia hebdomada menſis Lunaris, hoc eſt, ante ultimum quadratum aſpectũ Lunæ,vt in tabella propoſita duorũ annorũ 1503.1514.apparet. Vbinã ergò vides Mæſtline in aliquo tuorum 13.annorum Paſcha Luna XIIII.celebrari ? Indignus ſanè es,cui reſpondeatur,cum tam infigniter mentiaris in tuo hoc examine,vt toti orbi imponas , Calendariumque nouum , tanquàm mille erroribus refertum importunis clamoribus,vociferationibuſque extrudas. Sed fortis eſt veritas , quæ nullis terroribus cedit.Et ſatis conſtat,fermè eos,qui cauſa minus valeant, clamore pugnare. Iam verò ſi accidat nonnunquam,ut Paſcha ex præſcripto noui Calendarij in Lunam XIIII. hoc eſt, in diem ante mediam oppoſitionem incidat, (quod in noſtro cyclo contingere poſſe,licet perrarò, ſupra diximus) non id vitio vertendum eſt huic noſtro Cyclo nouo Epactarum,ſed omnibus Cyclis,cum nullus qualicunque arte in Calendario diſpoſitus motibus cæleſtibus ita exquiſite poſſit congruere, ut quandoque a uero non aberret. Certò tamen hoc de noſtro Calendario affirmare non dubitamus,in eo multo pauciora contineri errata, quàm in veteri a Patribus Concilij Nicæni approbato,ut ex iis,quę ante docuimus,ſatis apparet,vbi in paucorum annorum ſpatio ſępius Sacroſanctum Paſcha Luna XIIII. celebratum eſt. Certum etiam eſt, in iis 13. annis proxime in medium allatis , quos maximo ſtudio Mæſtlinus inquiſiuit,ut Calendarium nouum falſitatis argueret , nullum , præterquam ipſius Męſtlini , qui temetè oppoſitionem mediam uocat Lunam XIIII.errorem reperiri.

Cyclũ reprehẽdi non poſſe,etiamſi nonnunquam Paſcha in Lunã xiiij incidat.

Pauciora errata in Cyclo Epactarũ noui Calendarij contineri, quã in cyclo aurei numeri,etiam circa tẽpora Concilij Nicæni.

Cauillatio Męſtlini , quòd Paſcha cadere poſſit in Luna xiij. in nouo Calendario.

DEINDE ait aduerſarius,non rarò Paſcha noſtrum in Lunã XIII. cadere,hoc eſt, ante plenilunium , quod ipſe perperam Lunam XIIII. appellat,vt ſupra dictum eſt. Hoc autem meram eſſe calumniam,quis non videat ? Si enim vix,aut certè admodum rarò, Paſcha in XIIII. Lunam incidat,vt proxime dictum eſt,qui fieri poteſt, vt in XIII. Luna poſsit reperiri ? Certe nunquam hoc oſtendet , ne ſi omnes quidem non modo ingenii,verum etiam calliditatis neruos intenderit. Et verò ſi aliquem annum reperiret, (quod non credo) in quo hoc accideret , reſponſum iam eſt paulo antè,id naturæ Cyclorum adſcribendum eſſe, quę talis eſt,ut in nullo omnia incommoda uitari poſſint. Nam quod attinet ad hos duos annos 1527.1598. quibus aſſerit, hunc errorem cõmiſſum eſſe,egregie more ſuo cauillatur. In poſteriori enim Paſcha ex decreto Concilij Nicęni legitime eſſe celebratum, quod ad motum medium attinet,liquet ex antecedenti tabella 13.annorum . In priori autem,in quo aureus numerus eſt 8. Epactę (ablatis prius 10. diebus,quos aduerſarius ad libidinem ſuam exemit,etiamſi is annus ante correctionem fuerit,) XVIII.litera Dominicalis B; terminus Paſchalis 26.Martij,& Paſcha ipſum 27.Martij; ſeruatur quoque Niceni Concilij decretum,cum Paſcha celebretur in ipſo plenilunio medio,quod fit Die 26. Martij,Hor.23.Min.57.poſt mer. Sed multo exquiſitius eiuſdem anni Paſcha exhibetur a nouo Calendario ſecundum Eccleſiaſticas leges ,

ſi 10. dies non auferantur, vt ratio poſtulat, quandoquidem correctionē antecedit. Fuit enim tunc aureus numerus 8. Epactæ xxvi i i. Litera Dominicalis F. Luna xiiii. die 15. Aprilis; Paſcha 21. Aprilis, & oppoſitio Die 15 Aprilis, Hor. 12. Min. 41. poſt mer. ita vt Paſcha tū celebratū ſit poſt plenilunium medium, ante tamen ſecundum quadratum Lunæ aſpectum, vt Patres, atq; Concilia præcipiunt.

QVOD ad tertium errorem attinet, ſi error dicendus eſt, (cum in nullo Cyclo vitari queat) ingenue confitemur Canone 2. Calendarij noui, propter poſtpoſitionem Nouiluniorum neceſſariam accidere interdum, vt Paſcha in principium quartæ hebdomadæ, hoc eſt, in Lunā xxi i. ſiue in poſteriorem quadratum Lunæ aſpectum incidat. Sed hic error non tanti momenti eſt, vt propter eum Nouilunia debeāt vno die citius in Calendario ab Epactis monſtrari; cum ex hac anticipatione innumerabilia penè abſurda multo maiora ſequantur. Nam ſæpiſſime Nouilunia Cycli antecederent coniunctiones tum veras, tum medias, & frequenter Paſchæ ſolennitas in Lunam xiiii. incideret, vt ex ijs, quæ diximus, ꝑſpicuū eſt. Nihil ergo noui obijcit nobis hoc loco Mæſtlinus, cū ꝓp abſurda enumerata coacti ſimus ita Epactas diſponere, vt Nouilunia earū ſequāturvt plurimū Nouilunia cęleſtia; fateamurq. ꝓpterea nōnunquā Paſcha per vnā hebdomadā, licet rarò, prorogari. In quo ſanè parum ęquū ſe præbet Męſtlinus noſter, qui hunc qualęcunq; neceſſariū errorem, eumque confeſſum, tantopere exagitat, cum ipſe orbi terrarū tot, ac tam fędos obtrudat errores. Verùm prætereundum non eſt, Mæſtlinum ſibi non conſtare hoc loco. Nam cum in ſuperioribus ſemper ſit vociferatus, licet falsò, (non intelligens Eccleſiæ de Paſcha celebrando ſanctiones, ac conſuetudinem,) Paſcha non debere celebrari in plenilunio medio, hic tamē in hiſce tribus annis, 1629. 1680. 1700. ſeu memoriæ vitio, ſeu potius mendacij inconſtantia, contendit, illud celebrandū eſſe in medio plenilunio; ſolum ut oſtēdat, nos ijs annis Paſcha in alterā hebdomadam differre. Hoc autem ex hac tabella conſtat, ubi Paſcha Mæſtlini in plenilunium medium cadit, quod ante nolebat.

Paſcha ob imperfectam cyclorum naturam neceſſariò interdū incidere in principium quartæ hebdomadæ.

Incōſtantia Mæſtlini, & correctio.

Anni Dñi	Aurei num.	Epactæ	Lit. Dñic.	xiiii Paſchales	Paſcha Męſtlini	Plenilunia media D H M
1629	15	v	G	8 Apr.	8 Apr.	7.14.32
1680	9	xxix	G.F	14 Apr.	14 Apr.	13. 9.49
1700	10	ix	C	4 Apr.	4 Apr.	3.11.10

Omnia enim hæc Plenilunia proxime insequentibus diebus, vt primum octauo, secundum quartodecimo, & tertium quarto, tribuenda sunt, cũ post Solis occasum contingant. Ex quo fit, vt festi illi dies in ipsa incidant plenilunia per Mæstlinum, quod tamen hactenus semper absurdum esse clamauit, vt modo diximus. Si ergo sibi constare uellet, laudaret vtique Calendarium nouum, quòd illos Paschæ dies ex Plenilunijs medijs in sequentem Dominicam differat; quanquam re ipsa nos Pascha tunc non prorogemus, eò quod in oppositionem mediam incidat, sed propterea quòd Luna XIIII. per Epactas inuenta in Dominicã incurrit. Sed mirum non est Męstlinum sibi non constare. Tantum.n. fuit eius in reprehendendo studium, vt oppugnandi impetu cæcus, pugnantia à se afferri non viderit.

Mæstlinũ non recte Calẽdario nouo imponere, ꝙ sæpe Pascha reiiciat in ultimũ mẽsem, & in secũdũ.

NOVVM porrò Calendarium sæpè Paschæ celebritatem reijcere modo in vltimum mensem, modo in secundum, (qui sunt postremi duo errores) non alia ratione confirmat Mæstlinus, quàm superiorib. exemplis, quibus putabat, cum de vna linea Epactarum tabulæ expanse ad aliam fit gradus, Pascha non rarò in vltimum mensem ex secundo, & ex primo in secundum transferri. Ad quod etiam addit, non solum propter eam causam Pascha interdum vltimo, vel secundo mense celebrari posse, sed etiam ante ęquinoctium vernum; quando nimirum æquinoctium ad 27. Martij, ut ipse falsò existimat, delapsum fuerit, & Luna XIIII. reperiatur die 21. qui æquinoctio destinatus est, vel 4. aut 5. diebus post diem 21. ac demum Dominica dies inter illam XIIII. Lunam, & diem 27. Martij existat. Verum ad hoc iam supra responsum est. Nam vt Pascha non dicatur cadere in duodecimum mensem, quod ad vsum Ecclesiæ antiquissimum spectat, satis est, vt eius terminus Paschalis, siue Luna XIIII. non prȩcurrat diem 21. Martij ęquinoctio assignatum, etsi æquinoctinm verum subsequatur interdum diem 21. & Lunã illam XIIII. Item vt Pascha dici non possit in secundum mensem incidere, satis est, si proxime antecedens Luna XIIII. in Martio præueniat eundem diem 21. æquinoctij, licet æquinoctium verum quandoq; contingat ante illam Lunam XIIII. & ante diem 21. quod quidem euenire posse, supra non semel concesimus. Neque enim Ecclesia hisce Astronomorum subtilitatibus adstricta vnquam fuit, sed satis est, si diẽ aliquem certum, qualis est 21. Martij, æquinoctio præfigat, ultra aut citra quem æquinoctium non longe euagetur. Quin etiam velit nolit Mæstlinus, necessario admittere debet, in anno bissextili posse Pascha celebrari secundo mense, in duodecimum verò idem cadere posse tertio anno post bissextum, vt supra demonstrauimus, etiamsi nunquam lõgius a die 21. Martij æquinoctium recederet, nisi quãtum 6. horæ in anno communi omissę requirunt.

Pascha secundnm Ecclesiæ vsũ celebrari posse nõnũquã vltimo mense, & secundo propter annos bissextiles, ac communes, etiamsi annus Iulianus uerus esset.

ATQVE vt nunquam finem reprehendendi, & calumniandi inueniat, repetit eosdem 19. annos circa tempora Nicæni Concilij, in quibus non solum Lunas XIIII. siue terminos Paschales, putat falsos esse, vt plurimum, vt supra dictum est, verum etiam Pascha ipsum sæpenumero

Mæstlinũ iterum per calumniã reprehendere Epactas noui Calẽdarij ad tẽpora Concilij Nicæni reductas.

mero contra Patrum decreta proponi celebranda, nimirum in plenilunio ipso,uel ante. Quia uerò & hoc libro, & superiore abunde satis demonstratnm est, legitime Pascha in plenilunio celebrari posse : Et quòd nonnunquam Pascha ante plenilunium eo tempore sit celebratũ, non esse vitio vertendum Cyclo huic nostro Epactarum, aut earum æquationi,sed id prouenire ex eo,quòd aurei numeri tunc citius, quàm conueniebat, Nouilunia monstrabant, quorum quidem aureorum numerorum dispositioni conati sumus congruam efficere nostrarum Epactarumæquationem,vt par erat, (Hanc enim ob causam literam P,maiusculam anno 320. præfiximus) non est, quod amplius hac in re frustra tempus teramus. Atque ex his erroribus, quos temerè Calendario nouo Mæstlinus obiecit,facile apparet, quàm prudens, quàm consideratus sit iste corrector atque emendator orbis terræ, qui toties suam in rebus Ecclesiasticis insciti am prodidit,toties ipse errauit, quories nouũ aliquid parere moliens,nobis obiecit errores.

POSTREMO vt nihil relinquat intactum Mæstlinus acerrimus aduersarius,& obtrectator noui Calendarij,hostiliter etiam inuadit Cyclum antiquum literarum Dominicalium 28. annorum, qui perpetuus factus est in Calendario nouo, si quouis spatio 400. annorum tres dies intarcalares omittantur. Huius enim Cycli æquationem carpit Capite 1. sui examinis, (quanquam responsionem ad hunc vsque locum distulerimus) affirmans,ex ea in annis correctionem antecedentibus falsam literam Dominicalem erui, si nimirum ad retroactos annos accommodetur æquatio æquinoctij, (quod & supra in æquatione Epactarum conatus est facere) & æquatio Cycli Solaris instituatur similis ei,quę in Calendario post correctionem adhibita est. Sed quis hic non rideat, quis non admiretur hominis ineptias, ne dicam malitiam ? Nam cum per æquationem anni Solaris in Calendario præscriptam reperiatur litera Dominicalis cuilibet anno ante correctionẽ congruens, ut ipse etiam testatur, qua de causa nouam ęquationem ad suum arbitrium, ac libidinem moliatur, qua litera Dominicales mirum in modum perturbentur,non satis video, nisi quod modis omnibus vult, si possit,Calendarium nouum falsum,& inutile prorsus efficere. Quòd enim existimat,nostrę ęquationis calculum debere in pręteritos annos æque bene retrahi,atque in futuros,vehementer decipitur. Quoniam enim æquatio anni Solaris,qua spatio quolibet 400. annorum tres dies intercalares omittuntur,non penitus quadrat in annos Concilio Nicęno vicinos,propter inæqualem Solaris anni magnitudinem, ut libro 1. Cap. VII. declaratum est,frustra laborat Męstlinus,hac ęquatione adhibita, ęquationem Cycli Solaris ad Concilium vsque Nicænum extendere,ut per eam inueniat literam Dominicalem,quæ tunc quouis anno fuit in vsu, quandoquidem ab ortu CHRISTI ad annum correctionis vsque nunquam interruptus est literarum Dominicalium ordo. In posterum autem,cum adhibenda sit æquatio ęquinoctij,locum inuenit hęc ęquatio, propterea quod in omni omissione diei intercalaris

Mæstlinum malitiosè cyclũ Solarem in Calẽdario nouo æquatũ reprehendere.

Aequatio cycli Solaris quare in preteritos annos penitus quadrare non possit.

ris series atque ordo literarum Dominicalium interrumpendus est, etiamsi ęquatio illa ęquinoctij exquisitè omnino non respondeat motibus cęlestibus, ut Cap. v. vi. & vii. libri primi tradidimus. Hoc igitur conuincat, si quid efficere uult, quod tamen nunquam perficiet; videlicet ęquationem Cycli Solaris non recte indicare literam Dominicalem futuris annis, quibus verè dies intercalares omittuntur, ac proinde ordo literarum Dominicalium necessariò interrumpitur. Itaque quod supra de ęquatione Epactarum dictum est, si ea vnà cum æquatione ęquinoctij in annos præteritos retrahatur, idem hic de ęquatione Cycli Solaris, si ea vnà cum ęquinoctij ęquatione pręteritis annis accommodetur, dicendum est: nimirum eam ordinem literarum Dominicalium mirum in modum perturbare, ita vt nullo modo illas literas Dominicales exhibeat, quę verè pręteritis annis in usu fuerunt, (nisi fortè ęquatio ęquinoctij offerat tot dies eximendos, quot exempti sunt vsque ad illud tempus, à quo ęquinoctij ęquatio incepit) sed quę usurpandę fuissent, si adhibita fuisset ęquatio illa anni Solaris, si modò radix ęquationis ad certum aliquem annum affigatur.

QVOD si Solaris anni ęquatio a nobis instituta quadraret omni ex parte in tempora Concilij Niceni, hoc est, exhiberet omnino 10. dies eximendos, haud dubie litera numeralis index ibi posita, quę tunc esset V, recte literas Dominicales ostenderet. Hoc autem ut planum faciamus, declarandum erit, quanam ratione Cyclus antiquus Dominicalium literarum æquatus sit in Calendario nouo. Ita autem ęquatio se habet.

CYCLI SOLARIS, SIVE LITERARUM Dominicalium antiquus 28. annorum perpetuus.

V						VII						II						IIII					
g f	e	d	c	b A	g	f	e	d c	b	A	g	f e	d	c	b								

VI				I				III					
A g	f	e	d	c b	A	g	f	e d	c	b	A		

TA-

TABVLA AEQVATIONIS CYCLI Solaris antiqui.

	Anni Dñi			Anni Dñi			Anni Dñi	
V	1		V	2100		V	3000	
V	1582		VI	2200		VI	3100	
Detractis 10 diebus			VII	2300		VI	3200	Biſſ.
I	1582		VII	2400	Biſſ.	VII	3300	
I	1600	Biſſ.	I	2500		I	3400	
II	1700		II	2600		II	3500	
III	1800		III	2700		II	3600	Biſſ.
IIII	1900		I I	2800	Biſſ.	III	3700	
IIII	2000	Biſſ.	IIII	2900		IIII	3800	

Conſtructio tabulæ æquationis literarũ Dominicaliũ perpetuæ.

QVONIAM ordo literarum Dominicalium in centeſimis annis communibus neceſſariò interrumpitur, quòd tunc non duplex litera, ſed ſimplex currat, non poterit Cyclus antiquus literarum ſemper incipere a cellula literarum g, f, vt ante correctionem fiebat, ſed modo à b, A; modo à d, c; vel f, e; vel A, g; uel c, b, uel e, d: hoc ordine. Ante Calendarium reſtitutum Cyclus initium ſemper ducebat a prima cellula literarum g, f; ita vt quando Cyclus Solaris erat 1. Dominicales literæ eſſent g, f: quando Cyclus erat 2. litera Dominicalis eſſet e: & Cyclo 3. reſponderet litera d: & cyclo 4. litera c, atque ita deinceps. At poſt correctionem anni, propter 10. dies exemptos, incipiendus erit Cyclus ab alia cellula duarum literarum, ab illa nimirum, quæ poſt literas g, f, decimum locum obtinent, vtpote a literis c, b, cellulę 21. cum tam litera c, decima ſit poſt g, vt hic appareat, g, A, b, c, d, e, f, g, A, b, c: quàm litera b, poſt f; ut hic patet, f, g, A, b, c, d, e, f, g, A, b. Eius rei cauſa hæc eſt, quòd cum literæ Dominicales in Calendario ordine naturali literarum ſe mutuò conſequãtur, fit ut correctionis anno poſt diem B. Franciſco ſacrum, hoc eſt, poſt 4. diem Octobris, cui aſcripta eſt litera d, pro litera inſequenti e, diei quinto aſcripta, aſſumpta ſit decima litera poſt eam, nimirum litera A, quintidecimi diei, ut hic apparet; cum decem literæ e, f, g, A, b, c, d, e, f, g, decem diebus exemptis reſpondentes eo anno omiſſæ ſint. Atque eandem ob cauſam, poſt quamlibet literam Dominicalem in Calendario aſſumendã accipienda eſt ea, quæ tot literis ab illa diſtat, quot dies eximuntur. Vt ſi verbi gratia unus dies eximatur,

matur, assumenda erit post literam A, litera c, loco literæ b, quæ post A, assumenda esset, si dies ille non eximeretur. Si vero duo eximan-

Dies Octob.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Lit. Domin.	A	b	c	d	e	f	g	A	b	c	d	e	f	g	A

tur dies, accipienda erit litera d, pro litera b, quæ post A, accipienda foret, nisi duo illi dies eximerentur. Litera enim d, secundum occupat locum post b. Eademque ratio est in cæteris. Cellulæ igitur literarum c, b, quam post 10. dierum exemptionem diximus esse assumendam, superimponemus literam numeralem indicem I. eamque anno 1582. post detractos 10. dies præfigemus, vt significet, Cyclum principiũ tunc habere a cellula 21. hoc est, primo anno Cycli Solaris literas Dominicales esse c, b; anno secundo, literam Dominicalem esse A, &c. Eandem literam numeralem indicem I, anno 1600. apponemus, quòd in eo, cum bissextilis sit, Cyclus initium non mutet, nullaque fiat literarum Dominicalium interruptio. Deinde quia anno 1700. dies intercalaris omittitur, incipiet Cyclus a literis d, c, cellulę nonæ, quòd utraque iterum proximè vtramque c, b, cellulę 21. sequatur in alphabeto, nimirum d, literam c, & c, literam b. Huic ergo cellulę nonæ superimponemus numerum indicem II. eundemque anno 1700. præfigemus, vt indicet, anno 1700. Cyclum sumere initium a cellula nona literarum d, c. Rursus anno 1800. communi inchoandus erit Cyclus a cellula 25. literarum e, d, quæ in alphabeto proximè insequuntur literas cellulę nonæ literarum d, c. ac proindè numerum indicem III. ascribemus tam cellulæ 25. quàm anno 1800. Eadem ratione anno 1900. non bissextili Cyclus incipiet à cellula tertiadecima literarum f, e, quæ literas cellulę 25. literarum e, d, proximè insequuntur: propterea que numerus index IIII. & cellulæ 13. & anno 1900. apponendus erit. Qui numerus index anno 2000. bissextili non mutabitur. Deinde anno 2100. non bissextili capiet Cyclus principium a prima cellula literarum g, f, quæ literas f, e, proximè sequuntur, à quibus Cyclus anno 2000. incipiebat; atque idcirco numerus index V. primæ cellulæ, & anno 2100. præfigendus erit. Anno autem 2200. qui etiam communis est, ascribemus numerum indicem VI, eundemque decimęseptimæ cellulæ literarum A, g, superimponemus: quòd hę literę sequantur proximè literas g, f, primæ cellulæ. Anno vero 2300. non bissextili, & cellulę quintę literarum b, A, quæ literas A, g, proximè insequuntur, numerum indicem VII. apponemus; qui anno 2400. bissextili tribuendus quoque erit. Anno postea 2500. non bissextili iterum ascribenda est litera numeralis I. index, quòd tunc Cyclus rursum incipiat a cellula 21. literarum c, b, quæ literas b, A, proximè insequuntur. Atque hoc modo repetentur annis futuris semper iidem numeri indices, tribuendo

do tamen centesimis annis bissextilibus eosdem numeros indices, qui proximè antecedentibus centesimis non bissextilibus ascripti sunt. Postremo annis ante correctionem ascripsimus numerum indicem V. qui primæ cellulæ, à qua Cyclus semper initium sumpsit ante anni restitutionem, superimpositus est. Vsus huius tabulæ est, vt primus annus Cycli Solaris tribuatur ei cellulę, cui suprapositus est numerus index idem, qui centesimo anno proposito præfixus est: Secundus verò annus Cycli detur sequenti cellulę, & ita deinceps. Cellula enim, in quam cadit Cyclus Solaris propositi anni, dabit literam Dominicalem. In centesimis tamen annis communibus assumenda est inferior tantum litera. Veluti, anno 1589. Cyclus Solaris est 2. Cum ergo numerus index I. anno 1582. post correctionem appositus, locetur supra cellulam 21. cadet Cyclus 2. in cellulam 22. literæ A, quæ Dominicalis erit eo anno. Rursus anno 1900. Cyclus Solaris est 5. & numerus index 4. superimpositus tertiædecimæ cellulæ. Igitur Cyclus 5. cadet in cellulam 17. quæ est quinta à tertiadecima inclusiuè: ac propterea litera Dominicalis anni 1900. erit g, inferior. Postremo anno 325. Cyclus Solaris est 26. & numerus index V. supra primam cellulam. Et quoniam Cyclus 26. cadit in cellulam 26. vbi est litera c, erit c, litera Dominicalis anni 325.

Quo pacto litera Dominicalis ex cyclo perpetuo inueniatur quouis anno proposito.

IAM vt appareat Mæstlinum temere, ne dicam malitiosè, hanc tabulam æquationis ad annos præteritos reuocasse, ita vt non simul eximantur 10. dies, sed paulatim consumantur, proponemus eius tabulam æquationis, quę est eiusmodi.

TABVLA AEQVATIONIS CYCLI Solaris antiqui, tanquàm ea iam olim fuisset usitata.

	Anni Dñi			Anni Dñi			Anni Dñi	
III	1		I	600		V	1200	Biss.
IIII	100		II	700		VI	1300	
V	200		II	800	Biss	VII	1400	
VI	300		III	900		I	1500	
VI	400	Biss.	IIII	1000		I	1600	Biss.
VII	500		V	1100		II	1700	

Vbi sanè vides, ante numerum indicem I, anno 1500. appositum, procedendo versus principium annorum Christi, fuisse factam nouem dunta

49

rat numerorum indicum mutationem, nimirum horum, VII. VI. V. IIII. III. II. I. VII. VI. quorum VI, anno 300. præfigitur. Cum igitur non tantum 9. sed 10. dies sint exempti, quid mirum est, numerum indicem VI. tempore Concilii Nicæni veram literam Dominicalem non exhibere? Oportuisset vtique fieri mutationem vsque ad decimum numerum indicem V. vt ea literas Dominicales, quæ tunc in vsu fuerunt, offerret. Quòd si æquatio hæc Mæstlini fuisset a Concilio Nicæno ad nostram vsque ætatem in vsu, figenda fuisset radix in anno 300. hoc est, anno 300. præponendus numerus index V. qui verè tũc literas Dominicales offerebat. Sed hac ratione in annum 1500. (si ijdem anni centesimi bissextiles relinquantur, qui in nostra æquatione bissextiles sunt.) non numerus index I, sed VII. incideret, vereque iam hoc tempore literas Dominicales monstraret, non tamen eas, quibus nunc vtimur: propterea quòd non 10. dies, sed 9. duntaxat ablati fuissent.

Mæstlinũ non rectè oppugnare æquationẽ Epactarum, aut Cycli Solaris; quippe um solum probet æquationẽ æquinoctij non penitus temporibus Concilij Nicæni congruere.

DENIQVE dum aduersarius æquationem tam Epactarum, quàm Cycli Solaris labefactare, & prorsus conuellere conatur, eò quòd temporibus Concilij Nicæni utraque non penitus conueniat, si ad retroactos annos retrahatur, nihil aliud probat, quàm æquationem æquinoctij primo libro descriptam non exquisitè tempori eius Concilij congruere: quod vltro damus, causamque huius rei satis superque eodem lib. explicauimus. Nihil ergo noui hoc loco affert, neque vero ausus est utriusque æquationis constructionem ipsam improbare: quippe qui planè cognouerit, æquationem Cycli Solaris recte per centesimos annos progredi, ita vt in centesimis quidem annis communibus ordo literarum Dominicalium interrumpatur necessario, Cyclusque aliũdè principium sumat, in annis uero centesimis bissextilibus idem ordo literarũ Dominicalium, idemque principium Cycli retineatur: quemadmodũ probè quoque intellexit, æquationem Epactarum pendere & a 300. annis, quibus Luna fermè vnum diem anticipat, & à 400. annis, quibus æquinoctium per triduum ferè sedem suam anteuertit. In hoc solum errauit, quòd anticipationi Lunæ tribuit cum vulgo annos 304. nõ autem 312 $\frac{1}{2}$. vt Astronomorum tabulæ exigunt. Desinat igitur nobis insultare, quasi per nostram æquationem nesciamus literas Dominicales annorum Concilij Nicæni reperire. Nam numerus index V. quem nostra æquatio ante correctionem nobis offert, ritè literas Dominicales omnibus annis Calendarij restitutionem antecedentibus exhibet, cum nunquam ante annum correctum interruptio literarum Dominicalium facta sit: vt Mæstlinus hoc loco a malitia, & temeritate excusari nullo modo possit, quòd per vim, cõtra ius, fasque æquationem nostram, quasi per capillos (ut ipse loquitur) attrahens, ad annos præteritos transtulerit; cum potius, vt eam falsam esse conuinceret, demonstrare debuisset, illam futuris annis uitiosam fore: quod non solum non effecit, sed nec facere quidem ausus est; neque vero id efficiet, etiamsi omne robur huc conferat, omnesque intendat neruos. Sed videlicet

iste

iſte Tubingenſis Mathematicus Poetis ſimilior, quàm Mathematicis, Poetarum more materiam quęrens, omnia vndique colligit, falſaque veris affingit. Quid enim? an non falſum eſt, & quidem impudens mendacium, nos non poſſe per noſtram æquationem (ſi præteritis annis rectè accommodetur, prætermiſſa videlicet, vt a nobis factum eſt, æquinoctij æquatione, quam tamen ipſe importuniſſimè intrudit.) literam Dominicalem temporibus Concilij Nicæni reperire? An non videri meritò poſſit homo totus ex fraude, & mendacio compoſitus, qui cum probare inſtituerit, æquationem tum Epactarum, tum Cycli Solaris in Calendario nouo præſcriptam, eſſe prorſus vanam, atque vitioſam, nihil minus agit, quàm vt hoc probet, ſed id ſolum moliatur, vt oſtendat, æquationem noſtram anni Solaris, quę ab ea longiſſimè diuerſa eſt, motibus cæleſtibus veris non omnino congruere: quod quidem præter rem eſt, & ultrò a nobis non ſemel conceſſum, cauſamque explicauimus, cur neque noſtra, neque vlla alia æquatio anni Solaris, quæ æquabilis ſit, atque uniformis, vero Solis motui poſſit omni ex parte reſpondere?

VERVM aduerſarius totis viribus contendit, ęquationem noſtrã, ſi uera eſt, ut aſſerimus, annis Concilij Nicęni debere conuenire, his verbis. *An non nouum Calendarium ad Concilij Nicæni decretum iuratum eſt, & ad illud reformatum dicitur? An non ea propter cum illo exquiſitiſſimè congruere debebat? Quòd ſi illa ſub tempore Concilij eius ex veteri computo numeranda ſunt, an non hoc ipſo modo vetus Calendarium probatis, & nouum hoc veſtrum improbatis? Quin potius iſtarum æquationum, atque adeo totius correctionis principium non in anno 1582. ſed in ipſo Concilio Nicæno conſiſtit. Nam nihil aliud ipſum velle poteſt, nec debet, nec aliud ſubinnuunt veſtræ querelæ aduerſus vetus Calendarium, quàm ſi iſtæ æquationes iam olim fuiſſent vſurpatæ, quòd Eccleſia toto hoc tempore, & porrò etiam in perpetuum habuiſſet, & habitura ſit correctiſſimum Calendarium: ſed poſtquam uſque ad annum 1582. fuerint neglectæ, quòd hac reformatione quaſi ab exilio reuocatæ, in integrum reſtituantur, eisq; oẽ id, qđ tpe intermedio deceſſerat, reddatur. Et hoc ipsũ auctor ſuo ꝓprio exẽplo confirmat. Nã in tabula æquationũ cycli Epactarũ ꝓpetui ipſe ſimiliter æquationẽ Lunationũ nõ ad ſequẽtes tantũ, ſed ẽt ad p̃teritos annos vſque ad principium annorum Chriſti adhibet. Quare non immeritò hic quoque ſimili æquatione vtendum erit. Quod cum ſit, cur quæſo in ore ſemper habetis, Concilium Nicænum, Concilium Nicænum? Cur contenditis, quòd Calendarium ad Concilij eius conſtitutionem reformandum fuerit, & iam veſtra opera reformatum ſit? Cum tamen nec diem æquinoctij uerni, nec vllam diem Dominicam, aliamve in Septimana certam, ad tempus Concilij illius monſtrare poſſitis, ſed calculo ueſtro pro 21. ſupponatis 20. diem Martij, & pro die Dominica, diem Lunæ, &c. Si quid frontis eſt vobis, an non pudebit vos ueſtri laboris in hoc Calendario conficiendo ſuſcepti? An non vos, qui confectum recepiſtis, aliiſque ad recipiendum veſtris conſiliis auctores fuiſtis, erubeſcitis, quòd in calculũ eius*

non aliter inquirere potueritis: aut si potuistis, quòd eum melius non examinaueritis, priusquàm auctoritate Papæ moti, eum velut singulari artificio absolutum proclamaretis? Pudeat, inquàm, vos vestræ vel inscitiæ, vel temeritatis. Sed quis in posterum confidet Calendarij huius numeris, cum ipsi tam ridiculè fallant tempora anteacta?

Quo pacto Calẽdariũ dicatur ad tempora Cõcilij Nicæni restitutũ

NOS autem contra, firmissimè asseueramus, nostram æquationem, quanquam uera sit, non necessariò temporibus Concilij Nicæni debere congruere: atque aduersarium non assecutum esse propositum Calendarij noui ad Concilij Nicæni decretum restituti. Idcircò enim Calendarium ad tempora Concilij Nicæni restitutum est, ut termini Paschales prorsus illæsi, atque intacti permanerent: quod quidem factum est per exemptionem 10. dierum, ut æquinoctium ex die 11. Martij; quo ante correctionem fiebat, in 21. restitueretur, quo illud Patres Concilij illius fieri statuerunt, cum ex æquinoctij die termini Paschales omnino pendeant. Non tamen propterea arbitrati sumus, ęquationem nostram, si ab eo Concilio incepisset, conseruaturam fuisse æquinoctiũ in ipso die 21. ita ut ab eo aliquantulum non discederet: quemadmodum nunc post correctionem, eadem æquatio non ita æquinoctium in ipso die 21. conseruare potest, ut ab eo in utramque partem non euagetur interdum: quod quidem accidit propter inçquabilem, irregulareque ęquinoctij progressum, vt superiore lib. ostendimus. Non inficior tamen, si ab illius Concilij tempore æquatio hæc nostra utriusq; anni vsurpata esset, futurũ nõ fuisse, ut tot, ac tãti errores cõmitterẽtur, vt nimirum ęquinoctium 10. diebus a die ei assignato, & Luna quinq; ferme diebus a propria sede abesset; quot uidelicet abesse vidimus hoc tẽpore, anteq̃ annus corrigeretur, propterea quòd æquatio ea adhibita non erat. Et verò non esse necessarium, vt æquatio anni Solaris respondeat numero dierum ob æquinoctij restitutionem exemptorum, hoc exemplo planum faciemus. Fac ęquinoctium fuisse restituendum in diem 25. Martij, ut plerique uoluerunt. Nonne, vt hoc fieret, eximendi fuissent 14. dies? ita sanè. Hac enim ratione translatum fuisset æquinoctium in 25. diem Martij, ex 11. quo id contingebat. Quo posito, quis non uidet, si ęquatio nostra quadringentorum annorum præteritis annis accommodaretur, (qua aptior nũlla institui potest, cum mediæ anni magnitudini congruat, ut etiam Mæstlinus ipse confessus est) non offerri 14. dies eximendos, immò nec debere tot dies offerri, cum ad summum 12. dies æquinoctium sedem suam anteuerterit ab Incarnatione Dominica ad nostram vsque ętatem? Quare non rectè faceret, qui æquationem retroactis annis accommodaret, ut ostẽderet eam falsam esse, eo quòd non exhibeat 14. dies auferendos, quot uerè ex anno fuissent ablati, si ea restitutio æquinoctij facta esset. Ita igitur planè in nostra hac correctione factum cogita. Sunt enim ex anno 1582. exempti 10. dies necessario, ut æquinoctium ex die 11. in 21. reduceretur, post quem statim 19. termini Paschales a Concilio Nicæno constituti haberentur, siue uerè ęquinoctium tempore illius

Con-

Concilij in diem 21. inciderit, siue in alium diem: aut siue æquatio nostra offerat 10. dies uerè eximendos, siue plures, paucioresve; dummodo ea futuris annis ita ad diem 21. æquinoctium conseruet, ut non lõge ab eo id sinat euagari, suaq. sponte, & vltro idem in diem 21. restituat. Quod exquisitè satis nostrã æquationẽ præstare, supra docuimus. Immo etiamsi temporibus Nicæni Concilij æquinoctium uerè die 21. contigerit, non tamen propterea æquatio nostra, quamuis rectè instituta, potest 10. dies exhibere, sed pauciores necessario, propter inæqualitatem anni, atque adeo propter minimam anni magnitudinem inter tempora eius Concilij, & annum correctionis interiectum, vt supra suo loco diximus. Quę cum ita sint, liquidò constat, Mæstlinum non syncere agere, dum æquationem nostram in præteritos annos retrahit, ut literam Dominicalem tempore Concilij Nicæni inueniat: quandoquidem necesse non est, ut æquatio tot dies auferendos præbeat, ac proinde toties Cyclum Solarem interrumpendum demonstret, quot re ipsa exempti simul sunt anno correctionis. Satis est, vt Cyclus antiquus Solaris adhibeatur ad literam Dominicalem eruendam annis præteritis; quippe cum nulla in eo ante correctionem facta sit interruptio. Neque obstat, quòd Lunę æquationem præteritis annis accommodauerimus: quia Lunationes uerè anticiparunt sua loca in Calendario, etsi annus Solaris non sit æquatus unquam. Quare ut status Lunationum annis, qui correctionem antecedunt, cognoscatur, necesse est adhibere Lunationum æquationem. Hoc autem Cyclo Solari non accidit, cum interrumpi non possit, aut mutari, nisi annus Solaris per aliquot dierum exemptionem, aut per diem intercalarem omissum, vel additum æquetur. En cur in ore semper habeamus Concilium Nicænum, quod ille quæritat, quia uidelicet eius æquinoctium restituimus, eosdemque terminos Paschales retinuimus: quod factum non fuisset, nisi 10. dies sustulissemus ex anno, æquationemq. quadringentesimo quoq. anno adhibendã instituissemus. Si quid frontis est tibi, Mæstline, (ut tua oratione tecum agam) an non pudebit te tui laboris in hoc Calendario oppugnandõ suscepti? An non erubescis, ꝙ tam ueteratorie æquationem Cycli Solaris euertere conatus sis? Pudeat, inquam, te tuæ uel inscitię, uel temeritatis. Sed quis in posterum eõfidet tuis calumniis, cum tam ridiculè in re per se clarissima hallucinatus sis, ut nimirum Cycli Solaris æquationem ad annos præteritos transferre tentaueris, cum is tunc nulla eguerit æquatione. Verum hæc satis sint de Nouiluniis, Quartisdecimis Paschalibus, & Cyclo literarum Dominicalium noui Calendarij aduersus Mathematicum istum Tubingensem.

Quare annis ante correctionẽ adhibẽda fit æquatio Lunationum, nõ autem Cycli solaris.

NONNE aperte uides, Mæstline, frustra a te tantum bellum in Calendarium nouum esse susceptum? quippe cum id omnibus numeris esse absolutissimum, quod ad vsum, & consuetudinem Ecclesię spectat, (Nã quod ad motus ueros cęlestes, qui in hoc negotio minime considerãtur, atti-

Conclusio Apologię aduersus Mæstlinum.

attinet,nullum omnino Calendarium excogitari poteſt,quod eis vſque quaque reſpondeat)hoc meo reſponſo ſit demonſtratum , adeo ut non modo meo iudicio, ſed aliorum etiam peritiſſimorum hominum, nullũ exquiſitius,aut magis certum poſſit excogitari,in quo Cycli ratio ſeruetur , quemadmodum in noſtro,quod neceſſarium eſſe omnino in rebus politicis, copioſe ſatis a nobis oſtenſum eſt?Equidẽ non dubito,quin in eadem nobiſcum ſententia fores , niſi inueteratũ illud odiũ in Eccleſiã Romanam,eiuſq; caput,Pontificem Maximum,Petri Apoſtoli primi Põtificis Romani legitimum ſucceſſorem,ac CHRISTI Domini in terris Vicarium,adeo te excęcaret,vt omnia ipſius mandata,atq; decreta,etiã ad Fidem nulla ratione pertinentia,quale eſt hoc noui Calẽdarij præceptum,occaſionem obterendi,calumniandi,& funditus euertendi, ſi poſſes,auidiſſime,vndecunq; potes,arripias.Hæc cum ita ſint,pudeat te neceſſe eſt, (ſi tamen eſt aliquis relictus pudori locus) quòd tam audacter in Examinis tui inſcriptione omnes Mathematicos prouocaris,ut ad illud reſpondeant,niſi Impoſtores , & publicę pacis in S. Romano Imperio turbatores haberi velint:aut ſi reſpondere nequeant , (quod omnino tibi perſuadebas) vt ſe nimis temerario applauſu, & pręcoci conſilio hoc Calendarium collaudaſſe, atq; paſſim ad recipiendum perſuaſiſſe , ingenue pro communis Patriæ ſalute agnoſcant.Ita. n. arbitror tuis ineptijs,& calumnijs hoc reſponſo eſſe ſatisfactũ , vt nouis cauillationibus nullus iam videatur relictus locus,niſi quis è medio tollere velit omnẽ Calendarij vſum,in quo Cyclus decennouennalis adhibetur , & in quo anni,ac menſes per dies integros,neglectis horis,earumq. fragmentis, dinumerantur,vtpote ad captum vulgi,& ad quotidiana hominũ commercia accommodati: quod neminem ſanæ mentis ſibi perſuadere poſſe exiſtimo.Hoc conſtare puto omnino ijs, qui tuum Examen legerint , & meam Apologiam perpenderint diligentius,te nihil nobis obijcere, quod non antea cognouerimus, aut quod Calendarium Gregorianum labefactare poſſit: quippe cum aliud nihil oſtendas,quàm æquinoctium uerum non ſemper in die 21. Martij,ſi noſtra ęquatio adhibeatur , perſiſtere poſſe : quod nunquam negauimus : cum fieri nulla ratione poſſe ſciamus,ut vlla æquatio ęquabilis,& vniformis id pręſtare queat, ob verorum motuum inęqualitatem.

LIBRI SECVNDI FINIS.

APPENDIX

QVA

ANTONIVS POSSEVINVS

E' SOCIETATE IESV

DEFENDITVR,

& summa totius Apologiæ explicatur.

Alius libellus Mæstlini, quo alterũ hoc suũ Examen defendere conatur aduersus Possevinum, & alios, qui eius rationes refellere conãtur.

VIX dum meam hanc Apologiam prælo commiseram, cum de repente è Germania ad me perfertur alter libellus Mæstlini, quem Defensionem inscribit alterius sui Examinis, quod præmanibus habemus, & non omnino indiligenter examinauimus. Occasionem huius Defensionis in vulgus edendæ captauit ex scripto quodam (ut ait) Antonij Possevini Iesuitæ, qui eum hoc ipso nomine, quòd in Calendarium nouum inuectus esset, perstrinxit, multò tamen leuius, quam res postulabat. Quod ita ægrè tulit aduersarius, vt operæ pretium duxerit, (Tantum apud eum potuit iracundia, & vlciscendi libido) proprio libello edito scriptum illud Possevini incredibili sanè maledicentia exagitare, bonumque eius viri nomen, atque existimationem prorsus obterere. Audaciorem quoque eum fecit ad hunc libellum excudendum, diuturnum nostrum silentium. Cum enim toto proxime elapso biennio uiderit neminem, qui eius Examen conuel-

lere,

lere, aut labefactare ausus sit, tanta ei audacia accessit, vt denuò omnes petulantissimè ad respondendum prouocet, planeque sibi persuadeat, neminem fore, quicunque sit, & quantuscunque ipse sibi uideatur Mathematicus, qui eius demonstrationes refutare queat. Quæ omnia ex eius Defensionis initio liquidò constare possunt, quod hic ad verbũ inferere placuit, ut omnes uideant, eum in maledicendo, & in suis commentis ad sidera extollẽdis semper sui similẽ esse. Ita igitur Defensionẽ suam auspicatur.

BIENNIVM est elapsum, quo alterum meum Astronomicum Examen Noui Gregoriani Calendarij publicaui, quo, omissis omnibus alijs Quæstionibus, & Disputationibus receptionem eius impedire ualẽtibus, vnicum illud, & quidem præ reliquis primarium, & fundamentale Pontificiorum argumentum discussi dicentium: Quòd nouum Gregorianum Calendarium tanta perfectione sit reformatum, & absolutum, vt in eo omnes veteris Calendarij, multiplici imperfectione laborantis, errores non modo sint sublati, sed etiam futuro tempori tanta prouidentia prospectum, vt calculus ipsius nullo vnquàm seculo, vsque in PERPETVVM, vlli mutationi obnoxius sit futurus. Illo igitur meo examine ego ex ipsis fontibus, ex quibus tota hæc quæstio desumenda, & decidenda est, demonstraui, Nouum istud Gregorianum Calendarium hac commendatione nequaquam esse dignum. Ipsum enim omnibus, & singulis ijs partibus, quibus quàm rectissimè reformatum uel esse debebat, vel esse putatur, innumeris modis tam vitiosum deprehendi, vt nihil quicquam in vllo Calendario reprehendendum occurrere possit, in quo hoc Gregorianum non etiam deficiat. Quam ob causam ipsum potius COLLVVIES OMNIVM ERRORVM, quàm reformatio dicendum erat, propterea quòd in ipsum, velut in sentinam, omnes omnium Calendariorum errores turmatim confluunt. Inde certitudine Astronomicarum rationum fretus & stipatus, vniuersos Mathematicos, qui vel primùm confecerunt Calendarium istud, vel hactenus defenderunt, audacter ad respondendum prouocare non sum veritus, &c.

Maestlinus non nulli, Calendariũ nouum dici posse perpetuum: sed esse collnuiem omniam errorũ, qui in ullũ Calẽdariũ extare possunt.

QVOD meũ Examen simul atq; in publicũ exijt, sicut Pontificiis, præsertim quibus Nouum Calendarium arridebat, inexpectatissimum fuit: certò enim sibi persuaserant, nouam istam suam creaturam nullius labis insimulari, nedum conuinci posse: ita illi ipsi præcoci censura miris modis me apud sese exagitare ceperunt, quasi ego solus, præ doctissimis, & celeberrimis nescio quibus Mathematicis, noui uestri Calendarij auctoribus, & approbatoribus, mihi ceu solus sapere videri velim. Hinc ipsi sibi omnino promiserunt, mihiq; minati sunt, meas illas demonstrationes pro dignitate acceptas, & ex ipsis fundamentis, ad quæ ego (ipsorum iudicio) indoctè prouocauerim, solidè refutatas iri. Sed quid fit? Tantum inuictæ ueritatis robur est, vt istorum hominum vocibus, ceu imbellium canicularum latratu, non modo non succumbat, sed etiam ultrò aliquem, qui paribus uiribus congrediatur, prouocet, & prodeuntem cum desiderio expectet. Sic ergo dicti mei Examinis refutationem nequaquàm

pauí-

pauidus, sed forti animo expecto. Verum nihil huius toto hoc biennio video, vnico scripto cuiusdam Iesuitæ Antonij Possevini excepto, eoq; (vt mox demonstrabo) ineptissimo. Anni quidem spatium elapsum est, quo ex quorundam relatione accepi, esse alicubi nonnullos, qui refutationem aliquam non modo meditati sint, sed iam tum prælo typis excudendam commiserint: At nec illa, toto hoc tempore, diligenti etiam habita inquisitione, ad me defertur. Isti ergo dum moras moris nectendo prodire in lucem subterfugiunt, tacitè testantur, se in conscientia sua conuictos veritati refragari non posse. Nam nisi malam fouerent causam, cur ex tot ipsorum peritissimis, sapientissimis, & eruditissimis totius orbis Christiani Mathematicis, (sicut Busæus Iesuita Moguntinus thesi 170. Disputationis suæ iactanter refert) vel (si modo Papa Gregorius xiij. in Bulla verum dicit) ex harum rerum peritissimis, quos ipse Papa longè antè ex primarijs Christiani orbis nationibus delegerat, & qui multum temporis, & diligentiæ ad eam lucubrationem corrigendi Calendarij adhibuerunt, ne vnicus prodit, qui noui Calendarij rationes explicet, eiusq; causam seriò agat. Sed tam cæteri, quàm etiam ij, quos ego illo meo scripto vel obliquè vel nominatim prouocando citaui, tacent. Quin immo ex fide dignis hominibus accepi, quòd etiam ille Mathematicus, quem pag. 2. mei Examinis perstrinxi, veritate victus in meam concesserit sententiam. Hoc idem ab alijs quibusdam fieri audio, qui licet Pontificiæ Religioni sint addicti, apertè tamen confitentur, quòd illius mei scripti demonstrationes à nemine, quicunque sit, & quantuscunque ipse sibi videatur Mathematicus, refutari possint. Addo & illud. Per fide dignos itidem mihi nunciatum est: quendam nescio qua magis aduersus meã personã, quàm scriptum, corrasisse, sed ea, vt futilia, & publicatione indignissima, esse Superiorum auctoritate suppressa.

QVARE meiillius Examinis demonstrationes immotæ adhuc stant, nec insultibus istorum langueſcunt. Contrà verò nouum Calendarium in omnibus suis partibus totum manet imperfectum, mendosum, uitiosum. Quod cum sit, quo, quæso, nouitatis amore, seu potius furoris oestro fascinati vel agitati Pontificiorum tam Mathematici, quàm alij, pergunt istud suum vitiosissimum Calendarium toti orbi, sub falsissimo exquisitissimæ & perfectissimæ Reformationis nomine tam magnificè commendare, vrgere, & obtrudere? An hoc non est data opera totum Christianum orbem ludere, & ceu scruum pecus tyrannicè subiugare, atque pessundare?

NONNE videtur miles iste glorioſus iam parta lætus victoria canere triumphum? Miror equidem, vehementerque miror, eum posse tam elato esse animo, ut præ se, non dicam omnes totius orbis Mathematicos contemnat, sed arbitretur, neminem reperiri, qui cum illo paribus uiribus congrediatur. Aut enim necesse est eum superbiæ spiritu inflatum veritatem ipsam nolle aspicere, aut (quod eius Examen declarat) ceremoniarum Ecclesiasticarum, quibus ad hoc usque tempus in toto Christiano orbe Pascha celebratum est, prorsus ignarum

esse, atque expertem; cum contradicendi cupiditate excęcatus ineptias suas, quas contra nouum Calendarium affert, non videat. Sed efficiam fortassis, vt ad suos cognoscendos errores tandem oculos aperiat, aut certè, qui in hoc negotio per se nihil vident, cęcum haudquaquàm sequantur Ducem. Euidenter enim hac mea Apologia ostendi, cur Calendarium nouum Gregorianum dicatur Perpetuum, & nulli unquam mutationi obnoxium, meritoque hoc nomine esse dignum, quicquid interim ipse fremat. Quod si cognoscere desiderat, (eum enim prorsus hoc non intellexisse, clamat eius Examen, & hic libellus.) legat Caput 5. lib. 1. & caput 4. lib. 2. huius Apologiæ. Quòd autem exprobat, Calendarium nouum esse colluuiem omnium errorum, qui in ullum Calendarium cadere possunt, quis non intelligit, id eum odio tum in omnes Catholicos, tum præsertim in Pontificem Romanum Christi Vicarium, dixisse? Si enim vnum aut alterum errorem nouo Calendario obiecisset, suspicari quispiam fortasse posset, non omnes prorsus errores ex eo sublatos esse: Nunc autem, cum omnia in eo uitiosa esse proclamet, quis credat, eum syncero, & candido animo esse locutum? Sed conferamus, quæso, nouum Calendarium cum vetere, ut neminem latere possit, Męstlinum non veritatis amore, sed (quod ipse de nobis prędicat) furoris oestro fascinatum, vel agitatum Calendarium Gregorianum insectari, appellareque omnium errorem colluuiem, perinde ac in id, velut in sentinam, (vt ipse ait) omnes omnium Calendariorum errores turmatim confluant. Quid si omnes ex eo errores, quantum per Cyclum licuit, sublatos esse demonstremus? In uetere certè Calendario æquinoctium continenter sedem sibi præstitutam deserens versus mensis initium progrediebatur, ita vt annis proximis ante correctionem decem totos dies à propria sede abscesserit. Neque hic finem sui progressus statuebat, sed quotidie maiora is capiebat incrementa: Neq; vero vlla spes erat, vt in suã sedem aliquando sponte sua reuerteretur. In nouo aũt Calendario æquinoctiũ die 21. Martij, quæ ei sedes tributa est ab antiquis, contingit. Et si accidat, vt id ab eo die, propter verorum motuum instabilitatem, aliquando recedat, hic recessus non ad 10. dies, vt in antiquo Calendario, sed ad summum ad duos aut tres dies excrescere potest, & vltrò, ac sponte, nullo alio adhibito remedio, ad 21. diem redit, etiam post 20000. ann. ut lib. 1. ostendimus. Deinde in Calendario antiquo aureus numerus Lunas XIIII. Paschales exhibebat multò serius, quàm res ferebat, ita vt oppositio secundum Cyclum, siue Luna xv. plerunque per quatriduũ oppositionem mediam subsequeretur, nunquam autem Luna XIIII. in ipsam mediam oppositionem incideret, nedum ipsam vno die anteiret: quod recta Cycli dispositio in Calendario requirit. At nouum Calendarium hunc errorem non ferendum ita emendauit, ut Luna XIIII. Paschalis fermè semper vno die prięcurrat mediã oppositionem, uel in eandem incidat, uel denique non multò post contingat: quo quid accuratius in Cyclo ullo potest desiderari? Ex duobus veteris

Ca-

Calendariũ nouũ iure diei Perpetuum, & non esse colluuiẽ omniũ errorum, qui in vllo Calẽdario exstare possunt, vt vult Mæstlinus.

Errores Calẽdarij ueteris, qui in nouo, quantũ per cyclũ licet, sublati sunt.

Calendarij erroribus, quos commemorauimus, & in nouo Calendario sustulimus, sequebantur alij duo errores, ijque grauissimi. Primum enim ijs annis, quibus Luna XIIII. secundum aureum numerum incidebat in diem 11. Martij, vel 20. vel in aliquem inter eos interiectũ, (quod quidem accidit, quotiescunque aliquis horum aureorum numerorum, 3.6.8.11.14.19. currebat, nimirum sexies in omni decennouenali annorum spatio) reiectum semper est Pascha ex primo in secundum mensem. Deinde quoties Luna XIIII. aurei numeri in diem Dominicum, vel diem Lunæ, aut Martis, Mercurijve incurrebat, toties Pascha quarta hebdomada, hoc est, Luna xxij. vel xxiij. vel xxiiij. vel xxv. celebratum est: propterea quòd Luna XIIII. veteris Calendarij, in cælo erat Luna fermè xviij. ac proinde quando Pascha quatriduo, aut maiori spatio ab illa XIIII. Luna aberat, incidebat necessario in Lunam xxij. aut post. Qui omnes errores cum ex nouo Calendario, quantum per Cyclum licuit, sublati sint, vt mea hac Apologia demonstraui, quæ est tanta Mæstlini impudentia, ac temeritas, ut demersus ipse in omnium errorum colluuione, ac sentina, Calendarium nouum Colluuiem omnium errorum uocare non uereatur? Ipse certè id nullius erroris conuincere potuit, (quamuis magnificè se hoc effeciisse iactet) nisi errorem dicere velimus, calculum noui Calendarij vero motui Solis, atque æquinoctij non omni ex parte congruere. Præter hoc enim in toto suo Examine prorsus aliud nihil probat. Verum non esse necessarium, immo neque fieri posse, vt ullum Calendarium, in quo regulæ populares proponendæ sint, atque Cyclus describendus, veris respondeat motibus, satis superque ex ijs, quæ a nobis demonstrata sunt superioribus duobus libris, apparere potest. Verius igitur quis Examen eius atque hanc Defensionem aduersus Posseuinum editam non solum colluuiem errorum dixerit, sed etiam officinam omnium mendaciorum, quibus nouum Calendarium Gregorianum peti, & oppugnari potest.

Quan. vetere Pascha uel in secũdario se; vel post Lũ. xxj. contra Patrũ decreta, celebrauit &c.

Mæstlinus quid in suo Examine probet.

Scripta Mæstlini in Calẽdariũ esse colluuiẽ omnium errorem, & officinam omniũ mendaciorum.

PROSEQVITVR deinde aduersarius victoriam suam, atque triumphum, dicitque nobis fuisse inexpectatissimum eius Examẽ: quippe cum responsum ei quidem minemur, nemo uero nostrum id adhuc ediderit. Quasi verò solida aliqua ratione Calendarium nouum euertisset, ita certò victoriam sibi promittit, cum tamen omnia, quæ in Examine suo arma profert, id tantum conuincant, (ut paulo ante diximus) æquinoctium, adhibita noui Calendarij æquatione, vero æquinoctio non omnino respondere: quod nemo unquam negauit. Neque ulla æquatio æquabilis, atque vniformis institui potest, quæ cum veris motibus exquisitè congruat, vt copiosè lib. 1. demonstrauimus. Quòd si fortè eiusmodi æquationem reperiri posse contendat, eam condat ipse Mæstlinus, suo illo laborioso ingenio, vt intelligamus, non sine causa nouum Calendarium ab eo esse reprehensum. Sin autem nullo id modo fieri posse fatetur, fateatur quoque, nouum Calendarium hoc nomine temerè a se oppugnatum, & veteri posthabitum. Quid enim?

Mæstlinũ solum probare, Calendariũ nouũ non omnino veris motib. congruere: quod ad rem non facit, & a nemine negatur.

Num Calendarium uetus, quod tantopere laudas, Mæstline, & huic nouo omnibus nominibus præfers, ita ad verum motum conformatum fuit, vt ab eo nunquàm dissenserit? Certè si per capitale odium, quod in Ecclesiam Romanam habes, verum fateri tibi liceret, nunquàm negares, nouum Calendarium propius ad verum motum accedere, quàm vetus. In veteri enim æquinoctium diem 21. Martij sibi præstitutum ita deseruerat, vt ad eum reuerti nullo modo potuerit, nisi 10. dies ex anno fuissent detracti. In nouo autem, etsi ab eo die aliquantisper euagetur æquinoctium, sponte tamen aliquot elapsis seculis ad eum redit, nullo alio adhibito remedio. Taceo de Lunationibus circa correctionis tempus, quæ in ueteri Calendario a Nouilunijs ueris toto quatriduo, & eò amplius, differebant: quod de Lunationibus Calendarij noui dici non potest. De eo autem, quod asseris, multos, etiam Catholicos, in tuam sententiam cessisse, propterea quòd tacendo testentur, se in conscientia sua conuictos veritati refragari non posse, non multum laboro. Tu videris, quàm verum hoc sit. Ego quidem causam, cur ad tuum Examen nemo adhuc responderit, initio huius Apologiæ exposui quam veram fuisse, non fictam, tute iam satis intelligere potes, cum tuum illud uentosum Examen hac nostra qualicunque Apologia elusum uides. Ac sanè non dubito, quin (quod tu de tuo Examine dicis) nostrum tibi responsum inexpectatissimum fuerit: quod tu saltè, & acutè (vt omnia) Elephantinum partum vocas. Quid agas? Elephas tantum animal parere citò non potest. Tardè Elephas parit, fateor, sed patit Elephantem: At tu cum paris, Culicem paris. Quid enim est aliud in scriptis tuis, Mathematice Tubingensis, præter maledicentiæ aculeum, & iactationis tubam? quanquam non uereor, ne non noster hic Elephantinus partus maturus potius tibi, quam serus videatur: quem si tam auide expectas, vt dicis, habes iam, quod expectas. Tu uide, ne, mutata sententia, iam statuas, causam, cur tantopere expectares, non fuisse. Sed pergamus ad alia, & præcipua adhuc Defensionis Mæstlinianæ capita expendamus.

Calendarium uetus magis a veris motibus discrepare, quàm nouum.

Mæstlinus Culicem parit.

TRIA sunt potissimum in illo scripto Posseuini, quæ mirum in modum Mæstlinum pupugerunt. Primùm, quòd Hæreticum eum nominauerit. Deinde, quòd asseruerit, gloriosam illam sui Examinis inscriptionem satis ostendere hominis ventosum ingenium, ac proinde in eius scripti recessu multò minus esse, quàm fronte promittat, ac pleraq; in eo putida esse. Deniq;, & confirmauerit, Calendariũ nouũ astrui magis à Mæstlino, quàm negari, confirmari, quam infirmari; quippe cum in Examine demonstrauerit, æquinoctium in utramque partem a die 21. Martij recedere, atque adeo ipsum diem 21. quem Calendarium Gregorianum æquinoctio assignauit, medium esse quodammodo inter diem 19. & 24. ad quos usque euagari potest æquinoctium. Verum tria hæc ueriissime a Posseuino dici, nullo prorsus negotio clarissimè ostendemus.

Tria potissimum in scripto Posseuini Mæstlinum pupugisse.

Mæstlinum hæreticum esse.

PRIMVM enim Mæstlinum hæreticum esse, nemo qui illum norit,

rit, nisi forte hæreticus ipse sit, negabit. Nam ut taceam, quod plerique in Germania sciunt, eum, quòd Vbiquetarius esset, pulsum esse Heidelberga, Professio fidei, qua Mæstlinus in sua hac Defensione vsus est, vt hæretici nomen vitaret, profecto est talis, vt si nullum præterea haberemus indicium, sua ipsum confessione iugulare possemus. Nam & Patrum traditiones respuit, & Sanctorum patrocinium contemnit, & soli fidei iustificationem ac beatitudinem tribuit: denique se Vbiquetarium, etsi non uerbo, at re profitetur. Quo igitur ore hæretici nomen recusat, qui tot, tamque apertas hæreses tam studiosè suscipiat?

DEINDE verissimè Posseuinum asseruisse, gloriosam illam Examinis Mæstliniani inscriptionem satis ostendere hominis ventosum ingenium, ac proinde in eius scripti recessu multò minus esse, quam fronte promittat, ac pleraque in eo putida esse, hinc studiosus Lector facile cognoscet. Receperat Mæstlinus, se in suo Examine demonstraturum, atque in hac ipsa Defensione inaniter se demonstrasse iactat, omnia in nouo Calendario Gregoriano ita vitiosa esse, ac deprauata, vt verius Colluuies omnium errorum, qui in ullum Calendarium cadere possunt, appellanda sit, quàm restitutio. Ad singula deinde descendens ait, neque æquinoctium rectè ad 21. diem Martij, per 10. dierum exemptionem, restitutum esse; neque id ad diem 21. conseruari posse, si æquatio in nouo Calendario præscripta adhibeatur; neque Epactas ritè suo fungi munere in Nouilunijs, & terminis Paschalibus monstrandis, tum ob vitiosam earum in Calendario dispositionem, tum ob earum æquationem perperam institutam; neque denique Cyclum antiquum Solarem, siue literarum Dominicalium perfectè esse æquatum ad literas Dominicales tempore Concilij Nicæni indicandas. Verum ex his omnibus quid in verboso illo Examine probauerit, liquidò colligi potest ex iis, quæ hac Apologia aduersus eum scripsimus. Abunde enim in ea omnes eius cauillationes, quas in hac Defensione gloriabundus repetit, refutauimus: vt propterea nihil addendum hoc loco uideatur; cum nec ipse noui aliquid contra Gregorianum Calendarium in sua hac Defensione attulerit. Hoc solum adijciam, quod & supra ostendimus: si totum eius Examen diligentius examinetur, comperiemus nihil aliud in eo probari, quàm æquinoctij ad diem 21. Martij conseruationem per æquationem noui Calendarij, cum vero æquinoctio non congruere. Sed hoc & auctor Calendarij, & nos, qui ad anni restitutionem conuocati fumus, antequam Calendarium a GREGORIO XIII. Pont. Max. publicaretur, præuidimus, vt ex Compendio, quod quinquennio toto ante Calendarij emendationem ad Principes Christianos transmissum fuit, liquidissime constare potest. Cur enim in eo hæc uerba prope finem apponerentur, quod & Cap. 4. huius lib. diximus. *Restituto itaque verno æquinoctio ad eum locum, ex quo deciderat, atque hoc Epactarum Cyclo, qui ad quamcunque anni quantitatem accommodari potest, Calendario apposito, intercala-*

Quid Mæstlinus in suo Examine probare receperit aduersus nouũ Calẽdarium.

Mæstlinum nihil noui contra Calẽdarium in sua Defensione afferre.

Multo minus esse in Examine Mæstliniani recessu, q̃ fronte promittat; cum solũ probet, æquinoctiũ, Calẽdarij noui vero æquinoctio nõ cõgruere, & tamen multò plura probãda receperit.

Auctores Calēdarij præuidisse, æquationem anni Solaris non omni ex parte vero motui respōdere: ut propterea frustra eam Mæstlinus infectetur.

calationisq́ ratione, quam diximus, & eius Cycli æquatione adhibita, ita in posterum annis atque mensēs congruerent cum Solis ac Lunæ ratione, vt nulla deinde varietas, aut dissensio possit existere; quòd si quando acciderit, eadem hac via bellissime in suum statum docet posse restitui. Cur, inq̄, hæc apponerētur, si arbitrati essemus, (quod per calumniā Mæstlinus nobis imponit) nostrā æquationē a uero motu æquinoctij nūquā posse dissentire? Si item putauissemus, annum Alphonsinum, qui inter maximū, ac minimum medius est, perpetuo respōsurum uero æquinoctio, ita vt nunquam alia æquatione, quam quæ a nobis præscripta est, indigeret, quorsum, obsecro, hæc alia uerba ad calcem eiusdem Compendij adiecta essent a nobis? *Quòd si alicui Alphonsi calculi incertiores esse videbuntur, quàm vt illis fidendum putet, potiusq́ recentioribus adhærendum existimet, is profecto intelliget, eam esse huius artificiosi Cycli, tabulæq́ Epactarum à Lilio excogitatæ dispositionem ac digestionem, vt nullo negotio siue Copernici, siue cuiusuis alterius calculis possit aptari, si tabella æquationis ex illis confecta, pro ea, quam ad marginem scripsimus, substituatur: ueluti hæc, quam exempli gratia a Copernici ratione non multum distantem apposuimus.* An uidemur tibi, Mæstline, hisce verbis voluisse, Calendarium nouum ideo Perpetuum dici, quòd æquinoctium ita diei 21. Martij adhæresc̄at, vt ab eo per nostram æquationem dimoueri nequeat? Falleris profecto, si hoc putas; Qui enim hoc existimare potuissemus, cum liberum reliquerimus, vt æquatio siue ad annum Alphonsinum, siue ad annum Copernici, aut alterius cuiusuis institueretur? Sed idcirco Perpetuum diximus Calendarium, quòd Cyclo in eo non mutato, æquatio instituī possit ad quamcunque anni magnitudinem, facileque emendari, si à vero motu longius abesse comperiatur, ut latius Capite 4. libri 2. expositum. Quæ cum ita sint, non te pudet, nobis obiicere id, quod vltrò concedimus, & confitemur? Cur tam impudenter nobis semper obiicis, Nouum nostrum Calendarium polliceri æquinoctij verni reductionem in 21. diem Martij, hac adhibita diligenti cura, ut ipsum ab illa die, velut a propria & fixa sede, nunquam vsque in perpetuum possit recedere; cum hoc nusquam nos dixisse, possis ostendere, nisi in eo sensu, quem de Calendarij perpetuitate exposuimus? Lapidem, Mæstlinè, (ut est in prouerbio) uerberas; tum quia inanem operam consumis, cum nihil aduersus nos proficias, tum quia te ipsum lædis potius, quā nos, cum omnes inde intelligant, te nodum (quod dicitur) in scirpo quærere, & malitiosè per calumniam Calendarium nouum insectari.

Cur Calendariū nouum dictum sit Perpetuū ab eius auctoribus.

An non est hoc in tui Examinis recessu multò minus esse, quàm fronte promittat? An non putidum deinde est, in Calendario nouo a te reprehendi id, quod Ecclesia semper in Paschæ celebritate ex Patrū Cōciliorumque Decretis sanctè obseruauit? nimirum cum dicis, Pascha non esse celebrandum in Plenilunio proximo post æquinoctium, cum tamen hic mos perpetuo in Ecclesia uiguerit, & nullo alio tempore Pascha aptius possit celebrari, ut supra tum ex antiquissima Ecclesiæ con-

Multa in Examine Mæstlini putida esse.

fuetu-

ſuetudine, tum ex grauiſſimis Scriptoribus, qui de recta Paſchæ celebratione ſcripſerunt, comprobauimus: ut hac in re nimis apertè inſcitiam tuam prodas. An non putidum eſt, te cauillari, ideò Calendarium eſſe a nobis reſtitutum circa finem anni 1582. potius, quam circa principium, ne Paſcha, quod in vetere Calendario legitimè celebratum eſſe garris, in nouo non ritè celebraretur? Oſtendis profectò, quàm bene uerſatus ſis in hoc negotio, cum toto (vt dicitur) erres cælo. Paſcha enim eius anni legitimum fuiſſet, ex præſcripto Concilij Nicæni, ſi 10. dies initio anni exempti fuiſſent, quod contra Decreta Patrum, eiuſdemque Concilij in vetere Calendario in quarta hebdomada non ritè celebratum eſt, ut Cap. 3. lib. 1. demonſtrauimus. Verum ita tibi in hac putida doctrina places, ut non te pudeat in iſta tua Defenſione iactare. ueritatem tum de cæteris Calendarij noui erroribus, tum præſertim de hoc, qui in Paſchæ feſto anni 1582. in nouo Calendario commiſſus eſſet, agnitam, ſudem nobis eſſe in oculis.

Reſponſio hæc trabs è Mæſtlino in oculis.

Sed uide ne hęc ipſa reſponſio mea, ne dicam tota Apologia, qua plane te ignarum eſſe harum rerum conuici, trabs tibi ſit in oculis futura. An non putidiſſimum eſt, quòd exiſtimas Lunam XIIII. à plenilunio non differre, cum hoc ſit contra omnium Patrum, Conciliorumque doctrinam? An non putidum eſt, docere contra totam ſcholam Mathematicorum, æquinoctium uerum poſſe a medio diſtare toto quatriduo, atque adeo medium ſibi uendicare diem 23. Martij, uerumque ad diem 27. poſt aliquot annorum ſecula prolapſurum, cum huic rei calculus ad annos 20000. extenſus apertiſſimè repugnet? An denique non putidum eſt, tam audacter Epactarum æquationem oppugnare, cuius fundamentum, radicemque prorſus ignoraſti, ut ex iis, quæ cap. 7. lib. 2. ſcripſimus, liquet? Silentio prætereo, te neque æquationem Epactarum, neque Cycli Solaris ex propriis (ut Philoſophi loquuntur) oppugnare: quippe cum probè intelligas, neutram earum conuenientius potuiſſe inſtitui. Id ſolum conuincis, æquationem æquinoctij non congruere exquiſite cum æquinoctio uero annorum præteritorum: quod contra nos non facit, ut ſupra oſtendimus cap. 7. lib. 1. Certe ut vtramque æquationem conuelleres, oſtendendum tibi eſſet, neutram earum annis futuris reſpondere: quod neque effeciſti, neque vnquàm efficies. Nam id in Cyclo Solari nec tentaſti quidem; in Epactis vero, quã feliciter tibi res ſucceſſerit, iudicabunt ij, qui Cap. 7. lib. 2. meæ Apologiæ attente perlegerint.

POSTREMO Poſſeuinum verè ac recte affirmare, Mæſtlinum, licet inuitum, ac non cogitantem, magis confirmaſſe Gregorianam emẽdationem, quàm infirmaſſe, perſpicue ex ijs apparet, quæ lib. 1. cap. 5. & 6. & 7. a nobis conſcripta ſunt. Cum enim Mæſtlinus oſtendat, æquinoctium noui Calendarij à die 21. ſibi præſtituto euagari modo ad diem 19. modo ad 24. (Nam quòd aſſerit, id ad 27. vſque diem decidere poſſe, calumniam eſſe, & omnino falſum, eodem illo in loco confirmaui

Mæſtlinũ, eũ probat, æquinoctiũ mõ ad diẽ 19. mõ ad 24. recedere a 21. Martii, cõfirmare æquinoctij æquationem Calendarii nouã.

mus

mus) adeo ut dies 21. medium quodammodo locum tueatur inter extremos dies receſſus; quis dubitabit, aptiſſime inſtitutam eſſe æquationem æquinoctij, cum id in medio receſſus in vtramq; partem ita conſerùet, vt poſt 20000. annos adhuc ad diem 21. ſuapte ſponte reuertatur? Qui plura hac de re deſiderat, legat eadem illa cap. 5. 6. & 7. lib. 1. huius Apologię.

Cur ad reliqua capita Defenſionis Mæſtlinianæ non reſpondeatur.

RELIQVA Mæſtlinianæ huiuſce Defenſionis capita perſequi non eſt animus, cum in ijs ſolum ea argumenta repetat', (& quidem innumeris adiectis maledictis, atque irriſionibus, cum non ſemel iactabundus nobis inſultat, neminem noſtrum illi reſpondere auſurum, immo nec poſſe reſpondere. Tantum ſibi inflatus iſte Tubingenſis Mathematicus arrogat.) quæ in Examine propoſuerat: quibus videor plene ac cumulatè ſatisfeciſſe ſuperioribus duobus libris. Ex eius porrò conuitiis, & contumeliis, quibus omnes eius paginæ, ne dicam, periodi, ſunt refertæ, facile coniicere licebit, quo animo Mæſtlinus Calendarium nouum Gregorianum tam iracundo, & impotenti animo inſectatus ſit; num videlicet ſtudio, atque amore veritatis, an potius odio Pontificis Romani, & vniuerſæ Eccleſiæ Catholicæ, atque Orthodoxæ, id fecerit. Equidem in ea ſum ſententia, ut exiſtimem, eum Calendarium eadem rabie exagitaturum fuiſſe, etiamſi in eo veri omnino motus ſpectati fuiſſent', atque obſeruati, aut quocunque tandem modo reſtitutum id foret; hoc ſolo nomine, quòd à Pontifice Romano editum eſſet, & toti orbi Chriſtiano, ut reciperetur, ab eodem propoſitum. Tum enimuerò (nec ſine cauſa) exclamaſſet, Impoſtores nos eſſe, ac publicæ Pacis in S. Romano Imperio turbatores: quippe qui Ciuiles annos, qui æquales eſſe debent, & ad vulgi captum accommodati, quibuſque Eccleſia vniuerſa tam Orientalis, quàm Occidentalis iam inde fermè ab initio ad noſtram uſque ætatem ſemper vſa eſt, uiolenter extrudimus, ac pro eis annos inæquales per uim intrudimus', quos neceſſe eſt mirandum in modum commercia, conuentioneſque humanas conturbare. Quod ſanè illum facturum fuiſſe, ambigi non poteſt. Si enim, quando annum æqualem in Calendario retinuimus, qui omnibus hominibus, ob antiquiſſimum eius uſum, notiſſimus eſt, Impoſtores nos uocat; quid obſecro facturus fuiſſet, ſi in Eccleſiam nouum annum, eumque inſtabilem, maximeque inæqualem inuexiſſemus? Deſinat ergo inſidioſe nobis conſilium dare, atque identidem inculcare, nos debuiſſe per nouas obſeruationes, nouas eaſque perfectiſſimas tabulas prius extruere, quàm Calendarium emendare; vt nimirum (vt ipſe ait) confidentius de perpetuitate noſtri Calendarij gloriari potuiſſemus. Hæc enim res maiorem ei præbuiſſet occaſionem nobis inſultandi, tanquàm qui excellentiſſimorum Aſtronomorum obſeruationibus

Mæſtlinū eo eſſe animo, ut Calēdariū oppugnaret, quocunq; modo reſtitutū eſſet

Mæſtlinū inſidioſe nobis ſuadere, ut perfectas tabulas conſtruamus, ut noſtrū Calēdariū poſſit eſſe perpetuum.

nibus relictis, proprias, nullaque adhuc experientia confirmatas, ad rem grauissimam, cuiusmodi est Calendarii restitutio, adhiberemus. Adde, quòd nulla tunc ratione perpetuum fuisset futurum Calendarium. Vt enim possit esse perpetuum, non debet vllis tabulis Astronomicis ita addici, & astringi, vt ab eis nulla in re vnquam dissentiat. Nullæ enim tabulæ ad hunc usque diem conditæ sunt, uel à peritissimis Astronomis, neque uerò condi possunt, de quarum diuturnitate multum nobis possimus polliceri, propter motuum cælestium periodos nondum planè perspectas, ut Cap. 4. lib. 1. docuimus. Sed tum demum poterit esse Perpetuum, quando cyclus in eo descriptus omnes dies totius anni replet, ut æquatione debita suis temporibus adhibita, ad omnem anni magnitudinem possit accommodari, nulla prorsus in eo mutatione facta: cuiusmodi est nouum Calendarium Gregorianum, superioribus duobus libris perspicuè demonstratum est.

Calendarium nõ posse esse Perpetuũ, si certis quibusdam tabulis Astronomicis niteretur.

HABES igitur, Mæstline, qui tuis ineptiis (quidni enim ineptias dixerim, cum omnia tua argumenta ex mera ignorantia eorum, quæ de recta Paschæ celebratione Patres, Conciliaque sanxerunt, proficiscantur, ac proinde merę nugę sint) tandem aliquando responderit: quod neminem facturum esse, tibi penitus persuadebas; proptereaque responsionem hanc ridibundus Elephantinum partum in tua Defensione vocitabas. Respondi autem unus ego ex omnibus, qui pręclaro huic correctionis operi interfuerunt, non quòd plus in me ingenij esse sentiam, quàm in aliis, sed quia ita illis visum est, quibus non obtemperare nefas puto. Erexit præterea me ad hoc qualecunque certamen libentius ineundũ, bonitas causę, & veritatis amor; vt Calẽdarium nouum quiuis, modo Astronomiæ prorsus ignarus non sit, & computum Ecclesiasticum uel mediocriter calleat, a canino tuo allatratu nullo possit negotio defendere, ac tueri. Atque in hac sane responsione libenter ab illis uerbis abstinuissem, quæ te interdum remordent, atque repungunt, nisi loquacissima, atque adeo impudentissima tua maledicentia, qua nullum conuicium, nullum uerbum contumeliosum prætermittis, quod vel in Summum Pontificem, uel in nos, qui eius iussu Calendarium restituimus, non euomas, me (hominem alioquin & natura, & instituti mei ratione ab hoc genere dicendi alienissimum) ad illud faciendum coegisset. Certè si modestè difficultatem, si quam habebas, proposuisses, tanquam is, qui aliud nihil exoptet, quàm de iis rebus, quas nescit, instrui, modestissimè quoque respondissemus. Nunc autem, quoniam modestię, & verecundię cancellos, ac limites transgressus es, & instar militis cuiusdam glorioſi de nobis per sexcentas contumelias, atque opprobria triumphum agere præ te tulisti, quasi iam victoria tibi parta esset, non potuimus audaciam istam tuam, atque

Cur in hac Apologia a uerbis asperioribus non penitus abstineatur.

si Męstlinus modeste Calendariũ oppugnasset, modestè ei fuisset responsum.

51

arrogantiam pro dignitate non accipere : quanquam tecum maledicentia non certamus , qua omnes abs te facilè ſuperantur ; ſed tantum intolerandam audaciam, uerborum grauitate retundimus : ita tamen, ut modeſtiæ Chriſtianę memores ſemper ſimus.

Maſtlinũ oppugnando Calendario toti orbi Chriſtiano ſe opponere.

QVIS porrò tu es , qui ex angulo orbis terræ , & Tubingæ latebris emerſus , tam inſolenter vniuerſo Chriſtiano orbi te opponis , & euertere conaris id , quod Imperator Romanus , omnes Reges , Principeſque Chriſtiani , qui Eccleſiæ Catholicæ veri filij ſunt , omnes Reſp. celebrioreſque Vniuerſitates , Romanum Pontificem vnanimi conſenſu adhortati ſunt , vt quàm primum conficeret ? Pudeat te (ſi quid pudoris in te reliquum eſt) inſignis tuæ impudentiæ , qua toti terrarum orbi inſcitiam tuam , ne dicam ſtultitiam , prodidiſti . Nonne ſatius fuiſſet , ſilentio Calendarium nouum cum toto orbe Chriſtiano admittere , & amplecti , ne mortales omnes præ te contemnere , perinde ac ſi ſolus ſaperes , videreris ? præſertim cum Calendarium nouum tuæ falſæ Religioni , in qua pertinax uiuis , & propter quam tantum bellum contra nouum Calendarium ſuſcepiſti , nulla in re aduerſetur ? Sed dices , Calendarium hoc innumerabilibus eſſe refertum erroribus , & veritati Aſtronomicæ penitus repugnare : quod ferendum non erat. Quibus autem erroribus ? His opinor , quos non ſemel commemorauimus. Primum, Aequinoctium per æquationem in Calendario præſcriptam non retinetur in die 21. Martij, ad quem reuocatum eſt , ſed ab eo liberè in utramque partem euagatur vſque ad diem 19. & 24. quanquam ad 21. diem interim redeat. Deinde Nouilunia per Epactas ſerius , quàm oportet , monſtrantur , ac proinde contingere poteſt , etſi rarò , ut Paſcha in quartam Lunaris menſis hebdomadam reiiciatur . Tertio Paſcha nonnunquàm ex primo menſe in ſecundum , uel in duodecimum transfertur , licet rarò etiam id fiat , nimirum quando Luna XIIII. Paſchalis diem 21. Martij antecedit , ſubſequitur autem diem , quo æquinoctium contigit , uel in eundem incidit ; ſi fortè æquinoctium verum ante diem 21. accidat: vel quando æquinoctium diem 21. Martij inſequitur , Luna uero XIIII. Paſchalis idem æquinoctium anteuertit , dummodo ante diem 21. non reperiatur . Quarto Paſchę dies agetur interdum , etſi rariſſimè , in ipſa Luna XIIII. ante Plenilunium , ſiue Lunam XV. Ad hos enim quatuor errores omnia , quæ Calendario nouo uerè a te obiiciuntur , uel a quoquam alio obiici poſſunt , reuocare licet : neque ipſum alterius errati unquam conuinces , etiamſi omnes machinas adhibeas . Verum quatuor hi errores (ſi erratum dicendum eſt , quod non temere , ſed neceſſario admitti interdum debet) in nullo Calendario , quod per Cyclos , & regulas captu faciles , atque uniformes (vt par eſt) inſtituitur ,

Quatuor errores Calendarij noui, qui uitari nullo modo poſsũt, quocunque modo iſti tuatur Calẽdariũ

Maſtlinũ, præter 4. illos errores, q̃ uitari nequeunt, nullius erroris Calẽdariũ cõuincit.

eui-

euitari possunt. Quod enim ad primum attinet; si æquinoctium certo cuidam diei affigi debet, ut termini Paschales stati ac certi prefiniantur, quod omnino in anno Ciuili, ac Politico necessarium est, quis est, qui non videat, æquinoctium verum ob eius inæqualem, irregularemque motum posse diem illum æquinoctio præstitutum modo antecedere, modo subsequi? Quin immo, etiamsi motus æquinoctij foret æqualis semper, atque uniformis: incommodum tamen hoc uitari nulla ratione posset, propter annos communes, ac bissextiles, ut supra demonstrauimus. Hunc autem errorem tertius necessariò comitatur, ut manifestum est. Error deinde secundus omnino admittendus est in omni Calendario, in quo Cyclus Lunaris rectè dispositus sit; ne accidat aliquando, Nouilunia Cycli coniunctiones Luminarium in cælo factas anteire, ac proindè crebrius in quartum errorem incidatur; cum nec sic quidem in nostro Calendario effugere possimus, quin aliquando (multò tamen rarius, quàm in antiquo Calendario circa Concilij Niceni tempora) Pascha nostrum in Lunam XIIII. incidat. Itaque nonne longe prudentius fecisses, si hosce errores necessarios, immo & alios, si qui fortè irrepsissent, cum Christiano orbe uniuerso dissimulasses: quandoquidem multò maiores, magisque insignes in ueteri Calendario errores cum Ecclesia toleraſti, neque propterea tamen turbatio aliqua in Imperio, aut Repub. ulla consecuta est. Sed tu tanquam clamosus rabula, tragædias excitas in nugis, ut aliquid agere, ac dicere uidearis.

QVAE cum ita sint, quis erit, Mæstline, tam proiectæ audaciæ, præter unum te, qui nouum Calendarium carpere audeat, eò quòd uitata in eo non sint, quæ nullo modo possunt uitari? Nec uerò dubito, quin ob innatam tibi arrogantiam Calendarium nouum post hoc meum responsum iterum inuasurus sis, ne uictus, & causa cecidisse uidearis: quanquam veritatis auctoritatem apud te tantum ualere fictè, ac simulatè asseras, ut ei lubentissime cessurus sis, si quis ex fontibus huius negotij te aliud docuerit. Sed ut omnia moliaris, vt tenebras veritati vndique offundere coneris, nihil ages, nihil efficies. Ipsa per se ueritatis lux omnes demum tenebras excutiet, quanquam quid dico? Ita discussa est superior illa omnis caligo, quam tu mentibus hominum obiecteras, ut nullus iam sit nouæ caligini locus, diluxit, patet, cernuntur omnia. Nihil admodum uero officere poteris, etsi tanquàm Cæcias nubes trahis. Verum si Calendarium Gregorianum denuò oppugnare uis, atque euertere, demonstrandum tibi erit, aut in eo alios errores, præter quatuor nuper enumeratos, reperiri, cum quatuor illi deuitari nequeant; aut frequentius Ecclesiam in eos incurrere in nouo Calendario, quàm in ueteri;

Quid Mæstlino pbandũ sit, ut Calẽ dariũ nouũ euertat.

aut certè, si neutrum illorum consequi ualeas, ut plane persuasum habeo, conficiendum abs te erit Calendarium, quod omni prorsus careat labe, dummodo in eo annus Ciuilis (quod caput est) usurpetur, & Cycli ab Ecclesia vsitati adhibeantur: quod ad Calendas Græcas te facturum speramus. Forti igitur animo sis, & ad tam præclarum facinus audendum manus admoue.

HIC RHODVS, HIC SALTVS.

FINIS APPENDICIS.

DE COMPVTO ECCLESIASTICO

LIBER TERTIVS.

PRAEFATIO.

QVONIAM *superioribus duobus libris non solum calumnijs Mæstlini satisfecimus quàm cumulatissimè, verum etiam rationes, ac fundamenta restituti Calendarij vberrime exposuimus, non erit à nostro instituto alienum, si tertio hoc libro, ac postremo regulas nonnullas proponamus, quibus omnia, quæ in Calendario Gregoriano continentur, mira facilitate memoriter, & in digitorum articulis, reperiantur. Ita enim fiet, vt nihil amplius desiderari posse videatur, quod ad Calendarij explicationem pertineat. Eo autem libentius hunc librum tertium prioribus duobus adiunxi, quòd multos, qui ante restitutionem Calendarij Computum Ecclesiasticum memoriter per articulos digitorum nouerant, permoleste tulisse accepi, se eisdem nunc regulis in Calendario nouo vti non posse; vt hæc res non possit illis non iucunda accidere, præsertim quando intelligent, nostras basce regulas Calendario perpetuo, vbi centesimo quoque fermè anno dies anno adimitur, accommodatas, longè esse faciliores antiquis Computistarum regulis. Pro rudioribus quoque adiunximus tabellas aliquot, maiori ex parte nouas omnino, & adhuc inusitatas, per quas dicto citius, & sine ulla molestia, ac labore, omnia, quæ in Ecclesiastico Computo possunt desiderari, inueniuntur.*

DE

DE AVREO NVMERO.

CAP. PRIMVM.

Cyclus aurei numeri quid.

CYCLVS decennouennalis aurei numeri est reuolutio annorum 19. ab 1. vsque ad 19. qua reuolutione peracta, iterum ad 1. reditur. Vt anno 1577. numerus cycli decennouennalis, qui aureus dicitur, fuit 1. Anno insequenti 1578. fuit 2. atque ita deinceps annis insequentibus, addita semper vnitate aureo numero proximè antecedentis anni, vsque ad 19. qui aureus numerus in annum 1595. incidit, post quem iterum ad 1. redeundum est, ita vt anno insequenti 1596. aureus numerus rursus sit 1. & anno 1597. qui sequitur, 2. &c. Continet autem hic Cyclus aurei numeri annos 19. quia post 19. annos Solares elapsos Nouilunia ad eosdem dies mensium reuertuntur, quãquã non ad easdem omnino horas, vt lib. 2. cap. 1. docuimus. Quilibet vero annus aurei numeri terminatur in fine mensis Decembris, & in principio Ianuarij anni insequentis initium sumit alius annus aurei numeri: quemadmodum etiam anni Domini mense Decembri semper finiuntur, initiumque sumunt à Ianuario. Vt anno Domini 1588. aureus numerus est 12. terminaturque simul cum ipso anno 1588. mense Decembri; Mense autem Ianuario incipiet alius annus Domini, nimirum 1589. & eodem mense assumitur quoque alius aureus numerus, nimirum 13. Atque ita deinceps agendum erit in alijs annis, donec perficiatur aureus numerus 19. à quo iterum redeundum est ad 1. atque hoc modo in perpetuum. Eadem ratione annus quilibet Epactarum, Cycli Solaris, siue literarum Dominicalium, & Indictionis, de quibus postea dicetur, initium habebit mense Ianuario unà cum anno. Hunc ergo aureum numerum quolibet anno ita in digitorum articulis reperiemus.

Quilibet aureus numerus incipit mense Ianuario, quod etiam de Epacta, cyclo Solari, & Indictione dicendum est.

IN articulis quatuor digitorum sinistræ manus, Pollice omisso, (nomine articulorum intelligimus etiam digitorum extremitates, ita vt in quolibet digito septem articulos numeremus, initio facto à radice interiore cuiusuis digiti, appellando exteriorem proxime sub ungue, quintum, &c.) collocandi sunt anni centesimi ab ortu CHRISTI Domini hoc modo. In radice, siue primo articulo Indicis interioti, collocatur annus 0. In radice digiti Medij ponitur annus 100. In radice digiti Annularis, 200. In radice digiti Auricularis, 300. In secundo deinde articulo Indicis ponitur annus 400. In articulo secundo digiti Medij, 500. In secundo articulo Annularis, 600. In articulo secundo Auricularis, 700. In tertio postea articulo Indicis, 800. In tertio articulo Medij, 900. In tertio articulo Annularis, 1000. In articulo tertio Auricularis, 1100. Post hæc in quarto articulo Indicis, hoc est, in extremitate,

Collocatio annorũ centesimorũ in articulis digitorũ ad aureum numerum cuiusuis anni inueniendum.

mitate, 1200. In extremo Medij, 1300. In extremo Annularis, 1400. In extremo Auricularis 1500. Deinde in quinto articulo Indicis, qui est exterior proxime sub vngue, 1600. In articulo quinto Medij, 1700. In quinto articulo Annularis, 1800. Et quoniam centesimi anni collocati iam sunt in 19. articulis, quot nimirum sunt aurei numeri, redeũdum est ad radicem Indicis interiorem, ibiq́ue ponendus annus 1900. In radice deinde digiti Medij, 2000. & sic deinceps, reuertendo semper post articulum 19. ad radicem interiorem Indicis.

CÆTERVM ne cogamur sæpius illos 19. quos diximus, articulos sinistræ manus percurrere, satis est, si diligenter ediscantur sedes 19. centesimorum ab anno 0. vsque ad annum 1900. vt dictum est. His enim accurate cognitis, facili negotio sedem cuiusuis centesimi, quamuis magni, inueniemus hac ratione. Ex numero annorum centesimorum auferantur 20. quoties fieri potest, & reliquo numero tot vnitates addantur, quoties ablata sunt 20. Nam vbi centesimus huius summæ sedem habet, ibi sedes quoque erit centesimi propositi. Exempli causa. Quærenda sit sedes anni 4900. Ex numero 49. centesimorum (Semper autem numerus centesimorum exprimitur per figuras numeri, demptis duabus vltimis ad dexteram. Vt in annò 34561. numerus centesimorum est 345. expressus per figuras reliquas, si duæ ad dexteram, nimirum 61. abijciantur, &c.) auferuntur 20. bis. Reliquo ergo numero 9. addenda sunt 2. vt fiant 11. Et quia vndecimus centesimus, id est, annus 1100. sedem habet in tertio articulo interiori Auricularis digiti, collocabitur ibidem annus 4900. Item desideret quis sedem anni 9700. Ex numero 97. centesimorum detrahuntur 20 quater, & supersunt 17. quibus si addantur illa 4. fiunt 21. Et ablatis rursum 20. semel, remanet 1. additaq́ue 1. propter vnicam illam ablationem, fiunt 2. Quoniam igitur annus 200. locatur in radice Annularis digiti, ponendus erit ibidẽ annus 9700. propositus. Rursus quia ex 20. centesimis, hoc est, ex anno 2000. detrahi possunt 20. semel, & supereſt 0. Addita ergo 1. propter vnicam illam ablationem, fit 1. Vbi ergo primus centesimus collocatur, videlicet in radice interiori digiti Medij, ibi annus 2000. sedem quoque habebit. Postremo sedes anni 57800. ita reperietur. In 578. centesimis continentur 20. vicies & octies, nimirum vicies, & quinquies in 500. (cum in quolibet centesimo contineantur quinquies) & in 78. ter, & supersunt 18. quibus si adijciantur 28. propter totidem abiectiones numeri 20. efficiuntur 46. in quibus continentur 20. bis, & supersunt 6. quæ cum 2. faciunt 8. Cum ergo octauus centesimus ponatur in tertio articulo Indicis, erit ibidem sedes anni propositi 57800. Atque ita de cęteris.

Inuentio facilis sedis cuiusq; centesimi, quamuis magni, in articulis digitorum.

VT quoque facilè scias sedem centesimi, qui maior non est, quàm 1800. adde 1. ad numerum centenariorum. Articulus enim quem numerus conflatus significat, sedes erit dati centesimi. Vt si detur annus 900. Addita 1. ad 9. numerum centenariorum, fit numerus 10. Ergo annus 900. sedem habet in decimo articulo, hoc est, in articulo

Facilis inuentio centesimi anni, q̃ maior nõ sit, quã 1800.

Collocatio aureorum numerorũ in digitorũ articulis, ad aureum numerum cuiuslibet anni inueniendum.

ticulo tertio Medij. Et sic de cæteris.

DEINDE in eisdem articulis locandi sunt omnes 19. aurei numeri, hoc ordine. Quia proximo anno ante CHRISTVM natum fuit aureus numerus 1. collocandus est hic aureus numerus 1. in radice interiori Indicis, vbi positus fuit annus Domini 0. hoc est, annus, qui CHRISTI ortum proxime anteceſſit. Quoniam uerò Cyclus aurei numeri quinquies in 100. annis continetur, superſuntque 5. si aureo numero 1. in radice Indicis collocato addantur 5. fient 6. pro aureo numero in radice digiti Medij collocando, qui quidem debetur anno 100. post CHRISTVM natum, & omnibus alijs centesimis, qui in eam radicẽ, secundum superiorem disposition em, cadunt. Si rursus ad 6. adiiciantur 5. fient 11. pro aureo numero in radice interiori digiti Annularis ponendo, qui anno 200. & alijs omnibus centesimis ibi collocatis respondet. Eodem modo si ad 11. apponantur iterum 5. fient 16. pro aureo numero in radice interiori digiti Auricularis reponendo, qui debetur anno 300. & alijs centesimis ibi positis. Rursus addendo 5. ad 16. fient 21. abiectis autem 19. (quòd nullus aureus numerus possit esse maior, quàm 19.) remanebunt 2. pro aureo numero in secundo articulo Indicis supra radicem collocando. Atque ita deinceps omnes aureos numeros reperies in 19. articulis reponendos, qui quidem illis centesimis debentur, qui in eosdem articulos incidunt. Inuenies. n. hac ratione in secundo articulo Medij locari 7. In articulo secundo Annularis, 12. In articulo secundo Auricularis, 17. In tertio articulo Indicis, 3. In tertio Medij, 8. In tertio Annularis, 13. In tertio Auricularis, 18. In quarto Indicis, hoc est, in eius extremitate, 4. In extremo Medij, 9. In extremitate Annularis, 14. In extremo Auricularis, 19. In quinto articulo Indicis, qui est exterior proxime sub ungue, 5. In quinto articulo Medij, 10. In quinto denique articulo Annularis, 15. Atque hoc modo collocati sunt omnes 19. aurei numeri in 19. articulis, in quibus centesimos annos reposuimus.

Alia collocatio facilior numerorũ aureorũ in digitorũ articulis, ad aureum numerũ cuiuslibet anni inueniendam.

SED satis est, inuenisse hac arte quatuor aureos numeros 1. 6. 11. 16. in quatuor radicibus digitorum interioribus collocatos. Nam si ab aureo numero cuiusuis radicis progrediaris per seriem naturalem numerorum uersus secundum articulum eiusdem digiti vsque ad quintum, qui exterior est proxime sub ungue, (excepto digito Auriculari, in quo solo ad extremitatem vsque procedendum tantummodo est) habebis aureos numeros in reliquis articulis reponendos. Ita reperies in secundo articulo Auricularis numeri, in cuius radice ponitur aureus numerus 16. collocandum esse aureum numerum 17. in tertio, 18. & in extremitate 19. Item in secundo articulo digiti Medij, in cuius radice ponitur aureus numerus 6. locandum esse aureum numerum 7. In tertio 8. In extremitate 9. & in quinto articulo, qui exterior est proxime sub ungue, 10. & sic de cæteris, vt prius.

Alia dispositio facillima aureorũ

FACILIVS tamen eosdem aureos numeros in digitorum articulis collocabis, si ab aureo numero 1. in radice interiori Indicis posito pro-

progrediaris per seriem naturalem numerorum versus secundum articulum eiusdem, vsque ad quintum articulum, qui est exterior proximè sub vngue; & post hunc ad radicem interiorem digiti Medij regredaris: Deinde versus secundum articulum eiusdem, vsque ad quintum articulum, qui est exterior proxime sub vngue, & sic deinceps. Ita enim collocabitur aureus numerus 2. in secundo articulo interiori Indicis, & 3. in tertio, &c. Ita vt aureus numerus 19. in extremitatem digiti Auricularis cadat, vt prius. Ratio huius rei hæc est. Quoniam quilibet articulus cuiusuis digiti ab articulo proximo eiusdem digiti, vel alterius proxime antecedentis, (si articulos a radice Indicis per secundum articulum, tertium, & quartũ, progrediendo vsq; ad articulũ quintum, numeremus) distat annis 400. ex superiori collocatione centesimorum annorum; continetur autem Cyclus aurei numeri in annis 400. vicies ac semel, superestque vnitas: fit, vt vnitas addita aureo numero cuiusuis articuli faciat aureum numerum proxime insequentis articuli in eodem digito, vel alio proxime insequente, vna vnitate maiorem, ita ut aurei numeri per seriem naturalem numerorum progrediantur a radice Indicis uersus secundum articulum, tertium, quartum, quintum, eiusdem digiti, & hinc uersus radicem Medij, secundum articulum, tertium, & alios, &c.

numerorũ in articulis digitorũ, ad aureũ numerũ cuiusuis anni inuenicndum.

EX his facile aureus numerus cuiusuis anni reperietur. Nam si datus sit annus aliquis centesimus, inuenienda est eius sedes inter superiores 19. articulos, una cum aureo numero ibi collocato. Is enim aureus numerus illi centesimo debetur. Si verò datus sit annus quilibet non centesimus, inuestigandus est aureus numerus illius centesimi, qui proxime antecedit datum annum, vt iam docuimus. Deinde quoniam quolibet anno aureus numerus vnitate augetur, adijciendæ sunt tot vnitates aureo numero illius centesimi inuento, quotus annus datus est post illum centesimum. Conficietur enim hac ratione aureus numerus propositi anni. Quòd si numerus compositus maior fuerit, quàm 19. reijciendus erit numerus 19. toties, quoties reijci potest. Reliquus enim numerus dabit aureum numerum quęsitum. Si autẽ remanserint 19. aut nihil, erit aureus numerus 19.

Inuẽtio aurei numeri cuiuslibet anni.

PORRO vt facilius ex magno numero reijcias 19. reijce 20. quoties fieri potest, & pro singulis abiectionibus singulas vnitates reposce, quas nimirum una cum 19. abiecisti.

RECTIVS quoque feceris, si prius eo modo, quo proximè diximus, reiicias 19. ex numero annorum post centesimum proxime antecedentem, si reijci possunt, & residuum aureo numero illius centesimi adijcias, vt aureum numerum propositi anni componas.

EXEMPLI causa. Anno 2500. aureus numerus est 12. quoniam sedes illius anni est secundus articulus interior digiti Annularis, vbi aureus numerus 12. collocatur; vt patet, si ab 1. numeres, incipiendo a radice Indicis, usque ad illum articulum, qui est duodecimus, eo ordine, quem diximus, nimirum a radice cuiusque digiti progrediendo uersus

extremitatem, vsque ad quintum articulum, hoc est, ad exteriorem sub vngue: Vel certe, si ab aureo numero 11. in radice digiti Annularis collocato progrediaris per seriem naturalem numerorum ascendendo, vsque ad eundem secundum articulum, in quo sedes est anni 2500.

QVÆRATVR rursum aureus numerus anni 2507. Sedes anni 2500. est in secundo articulo digiti Annularis, ibique aureus numerus 12. ei debitus ponitur, vt modo diximus; cui si addas 7. (septimus enim annus post annum 2500. proponitur) efficies 19. pro aureo numero anni 2507.

ITEM inquirendus sit aureus numerus anni 983. Sedes anni 900. est in tertio articulo digiti Medij, ibique collocatur aureus numerus 8. anno 900. debitus. Quoniam verò ex annis 83. quater abijci possunt 20. addemus quatuor vnitates, propter quatuor illas abiectiones, ad 3. annos reliquos, conflatumque numerum 7. ad aureum numerum 8. anno 900. debitum, adijciemus, vt conficiamus aureũ numerum 15. anni 983.

RVRSVS sit inueniendus aureus numerus anni 1604. Sedes anni 1600. est in articulo quinto Indicis, id est, in exteriore sub vngue, vbi aureus numerus 5. ponitur; ad quem si adijciamus annos 4. residuos, efficiemus 9. pro aureo numero anni 1604.

DATVS præterea sit annus 2108. Sedes illius est in radice digiti Annularis, vbi ponitur aureus numerus 11. cui si addamus reliquos 8. annos, conflabimus aureum numerum 19. anni 2108.

POSTREMO detur annus 3003. Sedes anni 3000. est in tertio articulo interiori digiti Auricularis, vbi aureus numerus 18. positus est; cui si apponamus annos 3. reliquos, conflabimus 21. abiectisq; 19. remanebunt 2. pro aureo numero anni 3003.

Inuentio aurei numeri per præcepta Arithmetices.

AVREVS numerus facili quoque negotio per præcepta Arithmetices reperietur quolibet anno, hac ratione. Anno Domini proposito addatur 1. & numerus collectus per 19. diuidatur. Numerus enim qui ex diuisione relinquitur, (nulla habita ratione Quotientis numeri. Hic enim solum ostendit, quot reuolutiones Cycli aureorum numerorum à CHRISTO vsque ad annum propositũ peractæ sint.) erit aureus numerus anni propositi: Et si ex diuisione nihil remanet, aureus numerus erit 19. Verbi gratia. Si quæratur aureus numerus anni 1589. Addo 1. & collectum numerum 1590. diuido per 19. inuenioque ex diuisione relinqui 13. Erit ergo anno 1589. aureus numerus 13. Rursus si anno 1595. quærendus sit aureus numerus: addita 1. fit numerus 1596. quo diuiso per 19. nihil supereft. Anno igitur 1595. aureus numerus erit 19. Atque ita de cæteris.

Obstructio tabellæ triplicis ad aureũ numerũ cuiusuis anni inueniendum.

IAM vero tabellam triplicem ad inueniendum aureum numerum cuiusuis anni, ita constituemus. In prima describantur anni centesimi hoc ordine. In prima cellula infimæ lineæ ponatur annus 0. In secunda, annus 100. In tertia, 200. & ita deinceps vsque ad 1800. annum, post

quem

quem redeundum est ad primam cellulam secundę lineæ, ibiqúe scribẽdus annus 1900. In secunda cellula, annus 2000. atque ita deinceps in infinitum, redeundo semper post 19. cellulam (Tot enim cellulas quęlibet linea complectitur) ad primam cellulam insequentis lineæ. Hæ porrò 19. cellulæ annorum Domini cuiusque lineæ respondent 19. articulis digitorum, in quibus centesimos eosdem annos supra reposuimus.

SECVNDA tabella complectitur 20. lineas aureorum numerorum, sub cellulis annorum Domini descriptas. Suprema linea ordine cõtinet eos aureos numeros, quos supra in digitorum articulis in transuersum numerando collocauimus: qui quidem ab 1. incipientes progrediuntur per continuam additionem 5. abiectis 19. ex summa, si ea maior fuerit, quàm 19. Atque hæc suprema linea aureorum numerorum centesimis annis debetur, ac proinde ab alijs 19. lineis insequentibus separanda est aliquantulum. Hos aureos numeros sequuntur alij deorsum descendendo ordine naturali numerorum, ita vt infimus idẽ semper sit, qui supremus.

TERTIA denique tabella ad sinistram secundæ continet centum annos expansos ab 1. vsque ad 100. posito anno 1. è regione secundæ lineæ aureorum numerum, & anno 2. è regione tertiæ, & sic deinceps, ita vt è regione primæ lineæ, quæ centesimis annis debetur, nullus annus expansus describatur.

VSVS triplicis huius tabellæ, hic est. Proposito quouis anno centesimo, quæratur is in prima tabella. Descendendo enim ab eo vsque ad supremam lineam secundæ tabellæ, incides in aureum numerũ eius centesimi. Ita uides annis 1600. 3500. 5400. 7300. 9200. respondere aureum numerum 5. Annis autem 300. 2200. 4100. 6000. 7900. 9800. aureum numerum 16. & sic de cæteris. Proposito autem anno quopiam non centesimo: Quære centesimum proximè antecedentem in prima tabella, & annum post eum centesimum datum in tertia tabella inter annos expansos. In angulo enim communi secundæ tabellæ reperies aureum numerum anni dati. Vt proposito anno 1589. reperies in angulo communi annorum 1500. & 89. aureũ numerum 13. Anno autẽ dato 9764. inuenies in angulo communi annorum 9700. & 64. aureum numerum 18. atque ita de alijs. Huc porrò referenda sunt illa, quæ supra diximus de inuenienda sede cuiusuis centesimi, quamuis magni, in articulis digitorum. Referunt. n. cellulæ 19. infimæ lineę annorum Domini, 19. articulos digitorum, vt diximus.

Inuẽtio aurei numeri qnolibet anno. ex tabella triplici, quã cõstruximus.

TABVLA AD INVENIENDVM AVREVM NVMERVM QVOTIS ANNO PROPOSITO.

PRIMA TABELLA ANNORVM DOMINI.

9500	7600	5700	3800	1900	0
9600	7700	5800	3900	2000	100
9700	7800	5900	4000	2100	200
9800	7900	6000	4100	2200	300
9900	8000	6100	4200	2300	400
10000	8100	6200	4300	2400	500
10100	8200	6300	4400	2500	600
10200	8300	6400	4500	2600	700
10300	8400	6500	4600	2700	800
10400	8500	6600	4700	2800	900
10500	8600	6700	4800	2900	1000
10600	8700	6800	4900	3000	1100
10700	8800	6900	5000	3100	1200
10800	8900	7000	5100	3200	1300
10900	9000	7100	5200	3300	1400
11000	9100	7200	5300	3400	1500
11100	9200	7300	5400	3500	1600
Et sic in infinitũ	9300	7400	5500	3600	1700
	9400	7500	5600	3700	1800

TERTIA TABELLA annorum expansorum.

1	20	39	58	77	96	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9
2	21	40	59	78	97	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10
3	22	41	60	79	98	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15		6	11
4	23	42	61	80	99	4	9	14	19	5	10	15		6	11	16		7	12
5	24	43	62	81	100	5	10	15		6	11	16		7	12	17		8	13
6	25	44	63	82		6	11	16		7	12	17		8	13	18		9	14
7	26	45	64	83		7	12	17		8	13	18		9	14	19		10	15
8	27	46	65	84		8	13	18		9	14	19		10	15			11	16
9	28	47	66	85		9	14	19		10	15			11	16			12	17
10	29	48	67	86		10	15			11	16			12	17			13	18
11	30	49	68	87		11	16			12	17			13	18			14	19
12	31	50	69	88		12	17			13	18			14	19			15	
13	32	51	70	89		13	18			14	19			15				16	
14	33	52	71	90		14	19			15				16				17	
15	34	53	72	91		15				16				17				18	
16	35	54	73	92		16				17				18				19	
17	36	55	74	93		17				18				19					
18	37	56	75	94		18				19									
19	38	57	76	95		19													

SECVNDA TAB. AVR. NVM.

1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	
2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15		6	11	16	
3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15		6	11	16		7	12	17	
4	9	14	19	5	10	15		6	11	16		7	12	17		8	13	18	
5	10	15		6	11	16		7	12	17		8	13	18		9	14	19	
6	11	16		7	12	17		8	13	18		9	14	19		10	15		
7	12	17		8	13	18		9	14	19		10	15			11	16		
8	13	18		9	14	19		10	15			11	16			12	17		
9	14	19		10	15			11	16			12	17			13	18		
10	15			11	16			12	17			13	18			14	19		
11	16			12	17			13	18			14	19			15			
12	17			13	18			14	19			15				16			
13	18			14	19			15				16				17			
14	19			15				16				17				18			
15				16				17				18				19			
16				17				18				19							
17				18				19											
18				19															
19																			

DE EPACTIS ET NOVILVNIIS.

CAP. II.

EPACTÆ sunt dies, quibus Solaris annus Lunarem superat, vt lib. 2. ostendimus. Primo enim anno supersunt dies 11. Secundo, 22. Tertio, 33. hoc est, 3. (Numerus. n. 30. abijciendus est) Quarto, 14. &c. Respondent autem singulis 19. aureis numeris, variis temporibus, variæ 19. Epactæ, vt eodem lib. 2. docuimus. Epactam igitur cuiuslibet anni, quæ currenti aureo numero respondet, quæque in Calendario Nouilunia demonstrat, hac ratione tum ante correctionem anni, tum post, in Pollice manus sinistræ inuenienus. Epactæ quid.

IN Pollicis sinistri extremitate, articulo medio, & infimo, collocandi sunt aurei numeri hoc ordine. In extremitate ponitur 1. In medio articulo, 2. In imo, 3. Deinde rursus in extremo 4. In articulo medio, 5. In imo 6. In summo item Pollice, 7. & sic deinceps, ita ut vltimus aureus numerus 19. cadat in extremum Pollicis. Quo pacto aurei numeri in Pollice sinistro locentur ad Epactas inuestigandas.

POST hæc aureo numero in Pollicis extremitate collocato addantur 10. Aureo numero verò posito in articulo medio adiungantur 20. Numero denique aureo, qui in imo articulo locatur, nihil apponatur. Numeri enim ita compositi (abiectis 30. si numerus conflatus maior fuerit, quàm 30.) sunt Epactæ, quæ vnà cum illis aureis numeris, à quibus in Pollice formatæ sunt, in vsu fuerunt ante Calendarij correctionem. Quid addẽdũ sit aureis numeris in Pollice collocatis, vt fiant Epactæ ante Calẽdarium restituendum.

SI igitur à singulis Epactis hoc modo inuentis subtrahantur 10. (quoniam propter 10. dies simul exemptos, in tabula Epactarum expansa facta est mutatio per 10. lineas deorsum.) relinquentur Epactæ cum eisdem aureis numeris currentes post emendationem Calendarij, ad annum vsque 1700. exclusiue. Tunc. n. quia per aliam lineam fit descẽsus in Epactis, auferenda sunt 11. vsque ad annum 1900. exclusiue. Nam post hunc detrahenda sunt 12. quòd per aliam lineam in Epactis tunc mutatio deorsum fiat. At anno 1800. quanquam dies intercalaris omittitur, tamen non fit mutatio in Epactis, Lunæ æquatione id ita exigente, vt declaratum est libro superiore Cap. 1111. Quare tunc idẽ numerus 11. detrahendus est, quem anno 1700. demendum esse diximus. Atque in hunc modum semper tot vnitates vltra 10. detrahendæ erunt, per quot lineas facta erit in Epactis mutatio descendendo. Quòd si subtractio fieri nequeat, addenda erunt 30. ad Epactam inuentam, vt fieri possit subtractio. Quid ex Epactis quæ ante correctionẽ usurpabãtur, auferendum sit, vt reliquę fiãt Epactæ post annireformationem.

ITAQVE inuenturus Epactam ab anno Correctionis usque ad annum 1700. exclusiue; quære ex 1. Cap. aureum numerum anni propositi, eumque in Pollice colloca, vt dictum est. Ei deinde adde 10. si est in summo Quo pacto inuestigentur Epactæ ab anno correctionis usque ad annum 1700. exclusiuè.

ſummo Pollice,aut 20.ſi in medio articulo,aut denique 0, hoc eſt, nihil,ſi in imo.Ex numero enim conflato ſi detrahas 10. (additis prius 30.ſi detractio fieri nequeat) dabit reliquus numerus Epactam currentem,quam quæris.

EXEMPLI cauſa. Anno 1589. aureus numerus eſt 13. qui cadit in Pollicis extremitatem. Quare ei addo 10.& facio 23.Ablatis autem 10.relinquuntur 13.pro Epacta anni 1589.

ITEM anno 1609.aureus numerus eſt 14.cadens in articulum Pollicis medium.Additis ergo 20.fiunt 34. & ablatis 10. relinquuntur 24. pro Epacta anni 1609.

RVRSVS anno 1617. aureus numerus eſt 3. ſedem habens in imo articulo Pollicis. Quare ei nihil addendum eſt. Sed quia ex 3. auferri non poſſunt 10.adiungemus 30.vt habeamus 33.à quibus ſi demãtur 10.reliqua fient 23.pro Epacta anni 1617.

PRÆTEREA anno 2314. aureus numerus eſt 16. incidens in extremitatẽ Pollicis. Additis ergo 10.fiũt 26.ablatis autem 14.(quia ad eum annum vſque incluſiue deſcenſus factus erit in Epactis per 4.lineas vltra decem illas,per quas anno correctionis factus eſt deſcenſus.) remanent 12.pro Epacta anni 2314.

POSTREMO anno 3129.aureus numerus eſt 14. cadens in medium articulum Pollicis. Additis ergo 20. fiunt 34. & ablatis 17. (quòd ad eum annum vſque incluſiue ſeptem mutationes factæ ſint in Epactis deſcendendo) relinquuntur 17.pro Epacta anni 3129.

Quãdo Epacta 25.diuerſi characteris, colorisve aſſumenda ſit. Itẽ quando Epacta 19.ultimo die December ſcripta, in uſu ſit.

SCIENDVM tamen eſt,Epactam 25. ſumendam eſſe diuerſo colore,aut charactere notatam,quando procreatur ab aureo numero maiore,quàm 11. Item Epactam 19.diuerſo quoque characteve,aut colore vltimo diei Decembris aſcriptam eſſe quoque in vſu, quando ab aureo numero 19.gignitur,vt continget anno 1595.& nunquam amplius,niſi poſt vſum 30.linearum Epactarum tabulę expanſæ. Cuius rei cauſam ſuperiore libro expoſuimus.

Quo pacto innoteſcigentur Epactę poſt annũ 1700.

VT autem ſcias,quotnam vnitates vltra 10. auferendæ ſint quolibet anno poſt Calendarij reſtitutionem propoſito,vt Epacta quæſita relinquatur: hoc eſt, per quotnam lineas poſt correctionem factus ſit deſcenſus in Epactis tabulæ expanſæ vltra illas decẽ anni Correctionis, & (quod rarò fit) quando iterum factus ſit aſcenſus ab inferiori linea ad ſuperiorem,ediſcendi ſunt ſex hi verſiculi.

Conducit cuiuis breuitas, breuitas beat artem.
Vis artem verbis tradere? trade tribus;
Si ſolidam rerum rationem reddere quibis
Promptè, quam poſſes nominibus nimijs.
Nec memoris ladit Lectoris lumina Karmen:
Kontra, iucunde iuuerit immemorem.

PRIMA vox, *conducit*, horum carminum tribuitur anno 1700. ſecunda

cunda, *cuiuis*, anno 1800. tertia, *breuitas*, anno 1900. & ita deinceps cęteræ insequentibus annis centesimis; ita vt vltimum vocabulum, *immemorem*, quod est tricesimumtertium, respondeat anno 4900. Illa etenim carmina vsum tantum habent vsque ad annum 5000. exclusiuè.

VIDE ergo cui propositus quiuis centesimus annus respondeat. Deindè articulis interioribus manus sinistræ (Pollice omisso) in transuersum omnes voces vsque ad illam inclusiuè, quæ dato centesimo respondet, accommoda hoc ordine, vt voces ab eadem litera incipientes eidem articulo tribuas: & quando proxime antecedens litera initialis (liceat nobis necessitatis causa ita appellare) repetitur, vocem illam proxime antecedenti articulo iterum adscribas. Quot enim articulos hac ratione percurreris, tot vnitates vltra 10. auferendæ erunt, vt Epacta propositi anni relinquatur: hoc est, per tot lineas, vltra illas 10. anni Correctionis, factus erit descensus in lineis Epactarum tabulæ expansæ.

VERBI gratia. Vis scire, quot vnitates vltra 10. auferre debeas anno 2100. & aliis annis insequentibus vsque ad annum 2200. exclusiue? Quoniam ab anno 1700. inclusiue vsque ad annum 2100. inclusiue, sunt quinque centesimi, numerandæ erunt quinque primę voces: *Conducit cuiuis breuitas, breuitas beat*, in articulis sinistræ manus hoc ordine. Hæ duæ, *Conducit cuiuis*, quia ab eadem litera incipiunt, collocandæ sunt in primo articulo: & aliæ tres *breuitas*, *breuitas beat*, in articulo secundo, quòd eandem literam initialem habeant. Quo niã igitur duos tantùm articulos percurrimus, auferendæ erunt ultra 10. vnitates, alię duę, nimirum 12. in vniuersum.

ITEM anno 2300. ad quem inclusiue ab anno 1700. inclusiue sunt septem centesimi, numerandę erunt primæ septem uoces: *Conducit cuiuis breuitas, breuitas beat artem. Vis*, in articulis manus hac ratione, vt primæ duæ, *Conducit cuiuis*, dentur primo articulo; sequentes tres *breuitas, breuitas beat*, secundo; insequens sola, *artem*, tertio; & vltima quoque sola, *Vis*, quarto: ita vt quatuor articuli percurrantur. Quatuor ergo vnitates vltra 10. auferendæ erunt ab anno 2300. inclusiue vsque ad annum 2400. exclusiue. Et quoniam subsequens uox octaua, *Artem*, incipit ab eadem litera A, quæ dedit initium uoci sextæ, *Artem*, quæ uocem, *vis*, antecedit, collocanda est octaua vox, *Artem*, iterum in tertio articulo, in quo prior uox, *Artem*, collocabatur. Atque ita de reliquis.

QVOD si quis velit vltra annum 4900. in quo auferuntur ultra 10. quatuordecim aliæ vnitates, progredi, inspicienda erit tabula æquationis Epactarum Capite 1111. Superioris libri, & ex eius literis Carmina alia condenda, quorum videlicet verba ab illis literis incipiant: quemadmodum superiorum sex Carminum uoces a literis eiusdem tabulæ æquationis initium capiunt. Hanc enim ob causam duas hasce voces, *Carmen*, *Contra*, per K,

scri-

scripsimus, quanquam id contra rectam orthographiam factum sit.

Quid agendum, quando numerus ex Epactis auferendus est 30. uel maior.

IAM verò si numerus vnitatum detrahendarum, quas carmina exhibent, vnà cum 10. diebus anno Correctionis exemptis, fuerit 30. nihil auferendum erit ex Epactis ante correctionem inuentis, sed eædem prorsus tunc Epactæ aureis numeris respondebunt, quæ ante anni restitutionem cum eisdem aureis numeris erant in vsu. Si verò idem numerus fuerit maior, quàm 30. abiiciantur 30. quoties fieri potest, & reliquus numerus ex Epactis ante correctionem inuentis detrahatur. Reliquæ enim fient Epactæ, quæ tempore proposito vsurpandæ erunt.

Nouilunia ubi notata sint in Calendario.

INVENTA Epacta cuiusuis anni, doceamus, qua arte per eam Nouilunia memoriter inquirenda sint, hoc est, quo modo cognoscatur, quibus diebus mensium Epacta dati cuiusuis anni præfigatur. Iis enim diebus fiunt Nouilunia ex vsu Ecclesiæ, quanquam secundum calculum Astronomicum plerunque contingant vno die citius: ita ut rectè feceris, si Nouilunium quodcunque per Epactam inuentum tribuas antecedenti diei, si coniunctionem Luminarium habere velis, non ex vsu Ecclesiæ, sed quando ea in cælo fit. Nam cum Ecclesia maiorem rationem habeat Lunæ quartædecimę, & Plenilunij, quàm Nouilunij, propter solennia Paschę, postposita sunt de industria Nouilunia per Epactas vno ferè semper die in Calendario, vt fusius superiori libro declaratum est.

Quæ Epactæ Calendis mensium adscribantur.

SED ante omnia discendum erit, quęnam Epactę in principiis mensium, siue Calendis, sint positæ: quod facile scies hoc pacto. Ianuarius habet in ipsis Calendis Epactam ✳, seu xxx. Februarius xxix. Martius rursus ✳. seu xxx. Aprilis iterum xxix. Maius xxviii. Iunius xxvii. & sic deinceps alij menses ordine, semper vno minus: Augustus tamen solus habet in principio duas hasce Epactas xxv. xxiiii. ac proinde Calendis Septembris Epacta xxiij. apposita est, & Calendis Octobris, xxij. &c. Quare si duodecim articulis digitorum sinistræ manus (Pollice omisso) tribuas 12. menses ordine, progrediendo à radice Indicis per radices digiti Medij, Annularis, & Auricularis, statuendoque quintum articulum eum, qui in Indice secundus est, & sextum eum, qui secundus est in Medio; &c. adeò ut articulus tertius Auricularis digiti sit duodecimus; & in primo articulo, qui Ianuario respondet, mente reponas Epactam ✳, vel xxx. in secundo autem xxix. & in tertio rursus ✳. vel xxx. in quarto iterum xxix. & in quinto xxviii. atque ita deinceps, semper vno minus, dummodo in octauo, qui Augusto respondet, ponas duas has xxv. & xxiiii. simul: sine magno labore cognosces Epactam Calendis cuiusuis mensis appositam. Quam tamen facilius cognosces, si solum memoria retineas, Epactam xx. collocari in duodecimo articulo, id est, in principio Decembris. Nam si ab hac Epacta progrediaris per seriem naturalem numerorum, tribuendo vndecimo articulo, hoc est, mensi Nouembri xxi. decimo uerò, xxii. nono xxiii. & ita deinceps, (modò des

Augu-

Auguſto in octauo articulo duas has Epactas xxiiij. xxv. atque in Februario, & Ianuario Epactas Aprilis, ac Martij, hoc eſt, xxix. & ✳. repetas) habebis omnes Epactas menſium initijs, hoc eſt, Calendis adſcriptas. Vbi hoc notandum eſt, in omnibus menſibus (Februario excepto) eaſdem Epactas in fine poni, quæ in principio poſitæ ſunt; In Auguſto tamẽ, qui duas has Epactas xxiiij.xxv. in ipſis Calendis habet, ſola Epacta xxiiij. repetitur in fine.

Menſes octo, præter Februarium, eãdem Epactam habent in principio, ac fine.

DEINDE ſciendum quoque eſt, in ſex menſibus, quorum vnus eſt Auguſtus, ut diximus, duas has Epactas xxiiij. xxv. ſimul eidem diei adſcribi: quales ſunt menſes locorum parium uſque ad Auguſtum incluſiue, hoc eſt, ſecundus, quartus, ſextus, & octauus, cuiuſmodi ſunt Februarius, Aprilis, Iunius, Auguſtus: & poſt Auguſtum duo menſes locorum imparium, vt nonus, atque vndecimus, hoc eſt, September, & Nouember. In quibus quidem menſibus ſcribitur Epacta 25. diuerſo colore, vel charactere notata, prope Epactam xxvi. quæ duas illas xxiiij. xxv. antecedit. In ſolo Auguſto Epacta 25. diuerſæ figuræ non ſcribitur prope Epactam xxvi. ſed vltimo die Iulij, vbi poſita eſt Epacta xxvi. duas Epactas xxv. xxiiij. Calendis Auguſti adſcriptas antecedens. In alijs ſex menſibus, videlicet Ianuario, Martio, Maio, Iulio, Octobri, ac Decembri, eadem Epacta 25. diuerſi coloris, aut characteris, prope Epactã xxv. ſcribenda eſt: ita vt Epacta 25. diuerſę figuræ menſe Iulio bis ſcribatur, ſemel die ſecũdo prope Epactam xxv. iterum prope Epactã xxvi. poſtremo diei adſcriptam.

Qui menſes habeant duas Epactas xxiiij. & xxv. ſimul eidem diei aſcriptas.

HI porrò ſex menſes, qui duas Epactas xxv. xxiiij. eidem diei adſcriptas habent, ſunt ij omnes, qui habent tantum dies 30. aut 28. vno Auguſto excepto, qui dies 31. habet. Itaque ſi Indicem, & Annularem digitum manus ſiniſtrę deprimas, cęteros autem tres digitos, Pollicem, Medium, & Auricularem, erigas, & per quinque hos digitos omnes mẽſes enumeres, initio facto à Martio, & Pollice, cadent quinque menſes dierum 30. vel 28. in duos illos digitos depreſſos, Indicem, & Annularem, in quibus ijſdem duę illę Epactæ xxiiij. xxv. eidem diei adſcribuntur, & 25. alterius coloris, aut characteris prope Epactam xxvi. Quibus ſi addas Auguſtum, habebis omnes ſex menſes, quos diximus. Qui ijdẽ ſex menſes hoc etiam verſiculo comprehenduntur.

Quo pacto facile per digitos manus ſiniſtræ ſciatur, qui mẽſes habẽt dies 30. & q. 31. vel 28. ac propterea qui eidem diei aſcriptas habeant Epactas xxv. xxiiij.

Bella decent fortes: humiles ieiunia laudent.

Nam initiales literę ſex vocum huius verſiculi indicant, eos menſes duas Epactas xxiiij. xxv. eodem die ſcriptas continere, qui ea loca in menſibus occupant, quæ ab initialibus illis literis in alphabeto occupantur: quales ſunt menſes 2. 4. 6. 8. 9. 11. Ita enim vides literas initiales b, d, f, h, i, l, eadem loca occupare in alphabeto, nimirum B, ſecundũ; d, quartum; f, ſextum; h, octauum; i, nonum; & l, undecimũ. Verùm quæ Epactæ Calendis menſium adſcribantur, & vbi duę Epactę xxiiij. xxv. ſimul ponantur, &c. hi quoque verſus declarant.

53

Mars, & Ianus habent triginta; ſed minus vno
Februus, Aprilis: Reliquis at menſibus octo,
Deme gradatim vnum: Sextili has iungito binas,
Vigintiquinque, ac vigintiquattuor: Ambas,
Sed non principio, iungunt quoque Februus, atque
Iunius, Aprilis, Septembrq, atque Nouember.
Quinque ac viginti diuerſa ſcribito forma
Supra has Epactas, quas iungi diximus. Inde
Epactæ reliquæ deſcendunt ordine verſo.

Nouilunia quomodo p Epactas memoriter reperiantur, prout in Calendario nouo annotantur.

HIS præmiſſis, ita Nouilunia indagabis. Numera in tranſuerſum per triginta articulos ſiniſtræ manus (ſumendo duos in Pollice: & alios 28. in quatuor reliquis digitis: quorum 12. ſunt interiores; 4. in extremitatibus; & 12. exteriores) ab Epacta currente incluſiue (cuius videlicet Nouilunia inquiris) vſque ad Epactam item incluſiue Calendis propoſiti menſis appoſitam, tribuendo tamen menſe Februario, Aprili, Iunio, Auguſto, Septembri, ac Nouembri, eidem articulo duas haſce Epactas, xxiiij. xxv. & inſequenti articulo duas has, 25. diuerſo colore, aut charactere notatam, & xxvi. Numerus enim articulorum, quos percurreris, dabit diem Nouilunij, hoc eſt, diem, cui adſcripta eſt in Calendario Epacta currens. Perfacilis autem erit hæc numeratio, etiamſi Epacta currens maior ſit, quàm ea, quæ in principio menſis ponitur. Nam quando peruentum erit ad ✳. adijcienda erit Epacta primi diei menſis ad articulos, quos percurreris vſque ad ✳. vt habeatur dies Nouilunij. In menſibus tamen, in quibus duæ Epactæ xxiiij. xxv. eidem diei adſcriptæ ſunt inter ✳. & Epactam primi diei, adijcienda erit Epacta primi diei, dempta prius vnitate.

BREVIVS eundem diem Nouilunij reperies, ſi Epactam currentem ab Epacta primi diei menſis auferas; uel, ſi illa maior eſt, quàm hæc, a xxx. & reliquo numero Epactam primi diei adiicias. Numerus enim reliquus, vel coaceruatus, addita prius unitate, dabit diem Nouilunij. In menſibus tamen, in quibus Epactæ xxiiij. xxv. eidem diei adſcriptæ, exiſtunt inter Epactam currentem, & Epactam primi diei, nihil addendum eſt numero illi reliquo, vel conflato.

EVNDEM diem etiam habebis, ſi ab Epacta incluſiuè, quæ in principio menſis poſita eſt, numeres in articulis retrogrado ordine vſque ad Epactam currentem incluſiue, tribuendo duas Epactas, xxiiij. xxv. Item duas has, 25. diuerſi characteris, aut coloris, & xxvi. eidem diei, ubi in Calendario eundem diem occupant. Sed priores rationes magis expeditæ ſunt.

POTES etiam, ſi placet, præſertim quando Epacta currens maior eſt ea, quæ Calendis propoſiti menſis apponitur, uel minor multò, numerare per articulos ab Epacta ultimi diei menſis, (quæ eadem eſt, ut diximus, quæ primi diei, Februario excepto) uſque ad Epactam currentem, tribuendo duas Epactas xxiiij. xxv. Item 25. xxvi. eidem articulo

lo, quando eidē diei aſcriptę ſunt. Numerus. n, articulorū, quos percurreris, dēpta prius unitate, ex numero dierum mēſis propoſiti detractus relinquet diem Nouilunij, hoc eſt, diem, cui Epacta currens adſcripta eſt.

PORRO quando Epacta xix. & aureus numerus 19. concurrunt, fit menſe Decembri primum inſequētis anni Nouilunium, die ultimo, vt ſupra dictum eſt: quod alioquin in primum diem Ianuarij caderet.

EXEMPLI cauſa. Currente Epacta x. ſi menſe Nouembri, qui in principio habet Epactam xxj. Nouilunium deſideres; numera ab Epacta x. incluſiue, per xi. xii. &c. progrediendo, vſque ad xxi. incluſiue, percurreſque 12. articulos. Die ergo 12. notatum eſt Nouilunium per Epactas menſe Nouembri. Vel aufer x. a xxi. remanentque 11. additaque vnitate, fiunt 12. pro die Nouilunij, ut ante. Vel ab Epacta xxi. incluſiue Calendis adſcripta retrogredere per xx. xix. &c. uſque ad x. in articulis, percurreſque 12. articulos, ut prius. Vel denique numera in articulis ab Epacta xxi. incluſiuè poſtremo diei appoſita naturali ordine uſque ad x. procedendo per xxii. xxiii. &c. tribuendoque Epactas xxiiii. xxv. uni eidemque diei. Percurres enim 19. articulos, quos ſi, dempta prius unitate, detrahas ex 30. diebus menſis Nouembris, reliquus fiet dies 12. Nouembris, quo Nouilunium continget, ut antea.

ITEM menſe Iunio, qui ad Calendas habet Epactam xvii. numera ab Epacta x. vſque ad xxvii. tribuendo uni eidemque articulo Epactas xxiiii. xxv. percurreſque 17. articulos. Die ergo 17. in Iunio notatum eſt Nouilunium. Vel detrahe Epactam x. ex xxvii. relinquetur; dies 17. pro die Nouilunij, vt ante: quia hic nihil additur, propterea quòd Epactæ xxiiii. xxv. uni eidemque diei adſcriptæ interponuntur in Iunio inter propoſitam Epactam x. & Epactam xxvii. Calendis appoſitam. Vel ab Epacta xxvii. primo diei præfixa, numera ordine retrogrado in articulis per xxvi. xxv. xxiiii. &c. uſque ad Epactam x. tribuendo vni eidēq; articulo Epactas xxv. xxiiii. Percurres. n 17. articulos, vt prius. Vel deniq. ab Epacta xxvij. ad extremū Iunij diē poſita numera ī articulis ordine naturali vſq; ad x. progrediēdo p xxviii. xxix. ✳. j. ij. &c. Percurres enim 14. articulos, quos, dempta prius vnitate, ſi auferas ex 30. diebus menſis Iunij, reliquus erit dies 17. Iunij, quo Nouilunium fiet, ut antea.

RVRSVS currente Epacta xxix. in Iunio, percurruntur (tribuendo Epactas xxiiii. xxv. uni eidemque articulo) 28. articuli ab Epacta xxix. per ✳. j. ij. &c. vſque ad xxvii. quæ Epacta Calendis adſcripta eſt. Vel ſi auferatur Epacta xxix. à xxx. & reliquæ unitati addatur Epacta xxvii. primi diei, conficiuntur 28. pro die Nouilunij. Hic enim non additur unitas, propter Epactas xxiiii. xxv. poſitas inter Epactam xxix. currentem, & Epactam xxvii. primi diei. Sic etiamſi numeratio fiat ab Epacta xxvii. primi diei ordine retrogrado per xxvi. xxv. xxiiii. &c. vſque ad Epactam xxix. propoſitam, (tri-

buendo Epactas xxv. xxiiii. vni & eidem articulo) percurremus 28.articulos,ut antea. Denique si numeres ab Epacta xxvii. vltimi diei per xxvii.xxix.&c. vsque ad xxix. Epactam currentem percurrentur 3. articuli, qui, dempta prius unitate, ablati ex diebus 30. mẽsis Iunij,relinquunt 28.pro die Nouilunij.

Aetas Lunæ quo pacto deprehẽdatur.

COGNITO die Nouilunij, facile ętatẽ Lunę quolibet die deprehendemus,si a die proximi elapsi Nouilunij inclusiue numeremus insequentes dies vsque ad diem propositũ inclusiuè elapsos.Vt currente Epacta x. si desideretur ætas Lunæ die 3. Iulij; quoniam Nouilunium antecedens factum est die 17.Iunij, numerabimus a die 17. Iunij inclusiue vsque ad diem 3.Iulij inclusiue,percurremusque 17. articulos. Erit igitur die 3.Iulij, qui propositus est, Luna xvii. Et sic de cęteris. Verum hac,quam exposuimus,ratione inuestigantur dies Nouiluniorũ, atque ætatis Lunæ,ex vsu Ecclesiæ, quę hac in re de veris motibus non admodum laborat,hoc est,prout Epactæ per Calendarij dies digestę ea exhibent; quanquam vt plurimum res aliter se habeat in cęlo. Cuius rei causam lib.2.attulimus.

Quæ Lunationes in Calẽdario sint 30. dierũ,& quæ 29.

QVOD si lubeat cognoscere,quænam Lunationes Epactarum contineant 30.dies,& quænam 29. diligenter memoriæ infigenda sunt sex illa loca,vbi duæ Epactę xxiiii.xxv.eidem diei ascriptæ sunt.Lunationes enim incipientes a 30. Epactis, quę Epactam xxiiii. eidem diei cum Epacta xxv.ascriptam proxime antecedunt, ut a xxiiii. xxiii. xxii.& a cæteris usque ad illam xxiiii. quæ eidem diei cum xxv. ascribitur, continent 29.dies, in quocunque mense id contingat: Aliæ uerò Lunationes dies 30. complectuntur, exceptis Lunationibus Epactę 25.diuersi coloris,characterisve,quando ea antecedit aliam Epactã 25. eidem diei cum Epacta xxvi. ascriptam. Hę enim Lunationes dies tantum 29.continent.

Nouilunia quatione per Epactas, & mẽsium Calendas reperiãtur.

IAM uero si Nouilunia,ętatemque Lunę memoriter inquirere cupias,etiamsi dispositionem Epactarum in Calendario ignores, efficies id,plus minus,per Epactam cuiuslibet anni, adiunctis Calendis mensium, perinde atque ante Calendarij correctionem, hoc modo. In Ianuario subtrahe Epactam currentem ex 30. In Februario item eandem,addita prius vnitate, (propterea quod Ianuarius dies 31. continens superat unam Lunationem 30.dierum,vnitate, quę dici solet Epacta Ianuarij) ex 30. deme. In Martio rursus detrahe ex 30. eandem, non addita unitate. Cum enim Ianuarius,ac Februarius constituant 59. dies, quot videlicet duę Lunationes Cycli plerunque continent; nihil supererit pro Epacta Februarii,propterea que in Martio nihil addendum erit, sicut nec in Ianuario. In mensibus denique insequentibus subtrahe ex 30. eandem Epactam, additis prius tot unitatibus, quot menses post Martium vsque ad mensem propositum inclusiue prętęterierunt. Semper enim reliquus numerus diem Nouilunij indicabit. Quòd si Epacta, vel numerus subtrahendus fuerit minor,

quàm

quàm 15. fiat ſubtractio ex 15. Si uerò maior fuerit, quam 30. ex 45. relinqueturque dies Plenilunij; quòd tunc Plenilunium antecedat Nouilunij diem.

EXEMPLI cauſa. Currente Epacta xiij. detrahe eam ex 30. Reliquus erit dies 17. tam Ianuarij, quam Martij, quo Nouilunium fiet. Eandem Epactam xiij. tum in Februario, tum in Aprili, addita prius unitate, aufer ex 30. remanebitq. dies 16. Nouilunij in utroque menſe. Denique ſi eandem Epactam xiij in Nouembri, additis prius 8. (octo. n. menſes poſt Martium vſque ad Nouembrem incluſiue numerantur) ſubtrahas ex 30. relinquetur dies 9. Nouembris, quo Nouilunium accidet.

Aetas Lunæ, quo pacto p Epactas Calendas méſiũ, & dies inueniatur.

IAM verò ſi ad Epactas, additis prius illis Calendarum unitatibus, quas ad Nouilunia inquirenda adēddas, eſſe diximus, adiicias numerũ diei menſis propoſiti, & ex ſumma abiicias 30. ſi abiici poſſunt, cõflabis, vel reliquam facies, ętatem Lunę, quam propoſito die habet.

EXEMPLI gratia. Currente eadem Epacta xiij. quęrenda ſit ętas Lunæ die 25. Martij. Quoniam in Martio nulla vnitas adiicienda eſt, addantur 25. dies ad Epactam xiij. & ex ſumma 38. abiiciantur 30. Numerus. n. reliquus 8. Lunam tunc 8. dies habere indicabit. Item inueſtiganda ſit Lunæ ętas die 19 Nouembris, eadem Epacta xiij. currẽte. Addantur 8. ad Epactam xiij. propter 8. menſes poſt Martium vſque ad Nouembrẽ incluſiue numeratos, & ad ſummam 21. adiiciantur dies 19. atque ex ſumma 40. reiiciantur 30. Reliquus enim numerus 10. dabit Lunę ętatem, &c.

CÆTERVM hoc modo non ſemper reperies Nouilunia illis diebus fieri, quibus per Epactas in Calendario monſtrãtur: propterea quod ſemper detractio fit ex 30. ac ſi omnes Lunationes dies 30. cõtinerent, cum tamen plerunque alternis conſtituantur dierum 30. & 29. in Calendario. Eadem de cauſa ætas Lunæ hoc modo inuenta diſcrepabit plerunque ab eiuſdem ętate, quam in Calendario oſtendunt Epactę: quia nimirum ſemper abiiciuntur 30. quando abiectio fit; cum tamen non omnes Lunationes contineant 30. dies. Quare prior ratio huic poſteriori pręferenda eſſe videtur, pręſertim ſi Luna xiiij. Paſchalis inuenienda ſit.

Regulares Lunæ, quid ſint, & quo pacto inueniãtur

FACILE quoq; ętatem Lunæ, ac Nouilunia, plus minus, per Regulares Lunæ inueniemus. Sũt aũt Regulares Lunæ, ex Cõputiſtis, certi quidam numeri menſibus anni tributi, qui cum Epacta currente conficiunt ętatem Lunę, quam ipſis Calendis habet. Differunt autem Regulares Lunæ in Calendario nouo a Regularibus Lunę in ueteri Calendario, nulloque negotio, qui ſingulis menſibus reſpondeant, hoc diſticho cognoſci poteſt.

Ars breuitatis amans bona cunctis dicitur eſſe,
Firmius hæc hæret Karmine Kompoſita.

Hic. n. continentur 12. voces, quæ 12. menſibus anni ordine reſpõdẽt, initio facto a menſe Ianuario. Et quota cuiuſuis uocis prima litera eſt in alpha-

alphabeto, tot unitates Regularem illius mensis, cui uox illa respondet, efficiũt. Postrema porrò duo verba, *Karmine Kompoſita*, impropriè per K, scribuntur, vt significent, Regularem tam Nouẽbris, quã Decembris esse 10. quemadmodum litera K, decima est in alphabeto.

Actas Lunæ, ac Nouilunia qua arte per Regulares Lunæ inuesti gentur.

INVENTVRVS igitur ętatem Lunæ, atq; Nouilunia, adde Regularẽ mensis propositi ad Epactã currentẽ, conficieſq; ætatẽ Lunæ, quã Calendis habet: Ad quam si adiicias numerũ diei eiusdem mẽsis, detracta prius unitate, ne primus dies bis accipiatur, & à sũma reiicias 30. si reiici possunt, conflabis Lunæ ætatẽ, quam eo die habet. Ex qua facile diem Nouilunij antecedentis coniicies, si ab ætate Lunæ inclusiue numerationem retrogradam instituas vsque ad diẽ 1. Lunæ inclusiue, hoc est, ad diem Nouilunij. Die enim Nouilunij Luna dicitur prima.

VERBI gratia. Currente Epacta ij. cupio scire ætatem Lunæ die 11. Maij. Quoniam Maius est mensis quintus, vox quinta, *Cunctis*, ei debetur, ac propterea eius Regularis erit 3. cum litera C, sit in alphabeto tertia. Si igitur addas Regularem 3. ad Epactam ij. conficies Lunæ ętatẽ Calendis Maij, quinque dierum. Et si adiicias 10. dies (hoc ẽ, 11. minus vno) conflabis eiusdem ętatem die 11. dierum 15. Die ergo 15. ante diẽ 11. Maij inclusiue (hoc est, die 27. Aprilis) factum est Nouilunium. Rursus quærẽndum sit, quota sit Luna die 27. Augusti, currente eadem Epacta ij. Quoniam Augustus est mensis octauus, tribuemus ei octauã uocẽ, *Firmius*, cuius initialis litera f, sexta in alphabeto dabit Regularem 6. Si igitur addas Regularem 6. ad Epactam ij. inuenies Lunam Calendis Augusti habere dies 8. Et si addas dies 26. (id est, 27. minus vno) atque ex sũma 34. abiicias 30. reliqua fiet ætas Lunæ quatuor dierum, die 27. Augusti. Quare Nouiluniũ proximũ factũ est die 4. ante diẽ 27. Augusti inclusiue, hoc est, die 24. Atq; ita de cęteris. Hæc ratio minus ab Epactis discrepat.

Inuentio Epactarũ per tabellas.

IAM si per tabellas inuestigandæ sint Epactæ, ascisscenda erit tabula Epactarum expansa, vna cum eius tabula ęquationis, cap. 4. superioris lib. constructa. Nulla. n. breuior, aut expeditior, quæ perpetua sit, proponi potest. Tẽporarias tamen duas tabellas hic subiiciam, ex quibus lõgè facillimè ab anno correctionis 1582. usq; ad annum 1900. Epactæ eliciũtur: quippe cum nouemdecim Epactis ij anni subijciantur, quibus illę Epactæ in usu sunt. Vt anno 1590. Epacta erit 24. cum huic Epactæ subiectus sit annus 1590. in priori tabella. Ita quoq; anno 1829. Epacta erit 25 quòd huic Epactæ annus 1829. subiiciatur in tabella posteriori. Annos porrò Domini expansos post centesimos, qui ad sinistram scripti sunt, notauimus, ubi figura 0. significat ipsum annum centesimum. Sunt autẽ duæ hæ tabellæ excerptę ex tabula expansa hoc modo. Quoniam anno correctionis aureus numerus fuit 6. cui respõdet Epacta 26. in linea literæ D, maiusculæ, quę ab eo anno vsque ad annum 1700. usurpanda est; descripsimus in priori tabella nouemdecim Epactas eius lineæ ordine, initio tamen facto ab Epacta 26. quibus subiecimus annos Domini, sumpto initio ab anno 1582. Rursus quia anno 1700. aureus numer² erit 10.

cui

cui respondet Epacta 9.in linea literæ C,maiusculæ,quæ ab eo anno vsque ad annum 1900.exclusiuè in usu erit; descripsimus in posteriori tabella nouemdecim Epactas eius lineæ ordine,principio ducto ab Epacta 9.quibus supposuimus annos Domini,facto initio ab anno 1700. Eadem ratione poterit quis alias tabellas temporarias ex tabula expansa excerpere.

TABELLA EPACTARVM AB IDIBVS OCTOBRIS anni Correctionis 1582. post exemptionem 10. dierum, usque ad annum 1700.

Epactę	26	7	18	29	10	21	2	13	24	5	16	27	8	19	1	12	23	4	15
1500	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	0
1600	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38
	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57
	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76
	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95
	96	97	98	99															

TABELLA EPACTARVM AB ANNO 1700. vsque ad annum 1900.

Epactę	9	20	1	12	23	4	15	26	7	18	*	11	22	3	14	25	6	18	28
1700	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37
	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56
	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75
	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94
1800	95	96	97	98	99	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32
	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51
	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89
	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99									

DE CYCLO SOLARI, SIVE LITERARUM Dominicalium 28. annorum.

CAP. III.

Cyclus Solaris quid.

CYCLVS Solaris, siue literarum Dominicalium, est reuolutio 28. annorum, propterea quòd literæ Dominicales post 28. annos eodem ordine redeunt. Procreatur hic Cyclus 28. annorum ex multiplicatione 7. per 4. cum septem sint literæ Dominicales, propter 7. dies hebdomadæ, & quarto quoque anno unus dies intercaletur, ac proinde ordo ille 7. literarum tunc interrumpatur. Cyclum igitur Solarem cuiusuis anni hac ratione inuestigabimus.

Collocatio annorum centesimorũ in articulis digitorũ, ad cyclũ Solarẽ inueniendũ.

IN Pollicis sinistri tribus articulis, & quatuor radicibus 4. digitorum interioribus collocandi sunt anni centesimi ab ortu CHRISTI Domini, hoc modo. In extremo Pollice ponitur annus 0. In medio articulo interiore, annus 100. In radice, 200. In radice Indicis, 300. In radice digiti Medij, 400. In radice digiti Annularis, 500. In radice digiti Auricularis, 600. Deinde redeundum est ad extremitatem Pollicis, ibiq́ue statuendus annus 700. In medio verò articulo annus 800. Et ita deinceps, reuertendo semper post radicem digiti Auricularis ad extremitatem Pollicis.

Collocatio cycli Solaris in digitorum articulis, ad cyclum Solarem inueniendum.

DEINDE quoniam proximo anno ante CHRISTVM natum fuit numerus Cycli Solaris 9. collocandus est hic numerus in Pollicis extremitate, ubi positus fuit annus Domini 0, hoc est annus CHRISTI ortum proxime antecedens. Et quoniam cyclus Solaris 28. annorum ter in 100. annis continetur, & supersunt 16. si numero 9. in extremitate Pollicis collocato addantur 16. fient 25. pro numero cycli Solaris in medio articulo Pollicis collocando, qui quidem debetur anno 100. post CHRISTVM, & omnibus aliis centesimis, qui in eum articulum ex superiori dispositione incidunt. Si rursus ad 25. adiiciantur 16. fient 41. Abiectis autem 28. (tantus enim est numerus annorum cycli Solaris) remanent 13. pro cyclo ponendo in radice Pollicis. Eadem ratione si ad 13. addantur 16. fient 29. & abiectis 28. relinquetur 1. pro cyclo ponendo in radice Indicis. Et si iterum ad 1. adiiciantur 16. fient 17. pro cyclo in radice digiti Medij collocando. Ad quem si apponantur rursus 16. fient 33. & reiectis 28. remanebunt 5. pro cyclo in radice digiti Annularis ponendo. Tandem si ad 5. iungantur 16. fient 21. pro cyclo in radice digiti Auricularis collocando. Neque altera collocatione opus est, quòd iidem numeri iam collocati iterum redeant eodem ordine, Nam si ad 21. quem numerum in radice digiti Auricularis statuimus, addantur 16. fient 37. & abiectis 28. relinquentur 9. pro cyclo in extremitate Pollicis iamdudum posito, &c. Atque hi septẽ

numeri in ſeptem illis articulis poſiti reſpondent omnibus centeſimis, qui ex diſpoſitione ſuperiore in illos ſeptem articulos incidunt.

QVOD ſi nimis laborioſum videatur, diſponere in ſeptem illis articulis cyclum Solarem, per adiectionem numeri 16. & abiectionem numeri 28. collocabimus eundem per additionem quaternarii, in alternis articulis, hoc ordine. Ad 9. qui numerus in ſũmo Pollice ponitur, ad dãtur 4. fiẽtq; 13. pro cyclo, qui in radice eiuſdẽ digiti (medio articulo omiſſo) locãdus ẽ: q q̃dẽ debetur anno 200. in eadẽ radice poſito. Nã in 200. ann. cõtinet cyclus Solaris 28. annorũ ſepties, & ſupersũt 4. Et ſi ad 13. addãtur 4. fiẽt 17. pro cyclo in radice digiti Medij (omiſſo Indice) ponẽdo, vbi collocatus ẽ annus 400. Si iterũ ad 17. addãtur 4. fiẽt 21. pro cyclo ĩ radice digiti Auricularis (prætermiſſo Annulari) ponẽdo, vbi locatus eſt anno 600. Et ſi denuo adiiciantur 4. ad 21. fient 25. in medio articulo Pollicis, (præterito ſummo Pollice) ubi poſitus eſt annus 800. reponenda. Ad 25. ſi rurſus apponantur 4. fient 29. & abiectis 28. remanebit 1. pro cyclo radicis Indicis, (relicto imo Pollicis articulo) vbi annus 1000. poſitus eſt. Et tandem ſi ad 1. addantur 4. fient 5. pro cyclo radicis digiti Annularis, (Medio prætermiſſo) vbi annum 1200. collocauimus. Vides igitur per additionem 4. eoſdem numeros in eiſdem articulis, alterno tamen ordine, (relicto nimirum ſemper uno articulo in medio) collocari.

Facilior diſpoſitio cycli Solaris in manu, ad cyclũ Solarem inueniendum.

IAM ex his facile numerus cycli Solaris quouis anno elicietur. Nam ſi datus ſit annus aliquis centeſimus, inuenienda eſt eius ſedes inter illos, quos diximus, articulos, vna cum numero cycli Solaris ibi collocato. Is enim erit numerus cycli Solaris illius centeſimi anni. At ſi datus ſit annus quicunque poſt aliquem centeſimum, inueſtigandus eſt cyclus Solaris centeſimi proxime elapſi, vt iam docuimus. Deinde quia ſingulis annis cyclus Solaris ſingulis vnitatibus augetur, addendæ ſunt tot vnitates cyclo Solaris illius centeſimi inuento, quotus annus datus eſt poſt illum centeſimum. Conflabitur enim hoc modo cyclus Solaris propoſiti anni. Verùm ſi numerus conflatus maior fuerit, quàm 28. reiicienda erunt 28. toties, quoties reiici poſſunt. Reliquus enim numerus erit cyclus Solaris quæſitus. Quod ſi remanſerint 28. aut 0. erit cyclus Solaris, 28.

Quo pacto cyclus Solaris cuiuſuis anni inueniatur.

FACILE autem ex quolibet numero, quamuis magno, reiiciẽtur 28. ſi abiiciantur 30. & pro ſingulis abiectionibus binæ vnitates repoſcãtur, quæ nimirum vna cum 28. abiectæ ſunt.

RECTE quoque feceris, ſi prius eo modo, quo diximus, reiicias 28. ex numero annorum poſt centeſimum proxime antecedentem, ſi reiici poſſunt, & reliquum numerũ cyclo Solari illius centeſimi adiicias, ut cyclum Solarem propoſiti anni conficias.

EXEMPLI cauſa. Anno 1598. quærendus ſit cyclus Solaris. Quoniam ſedes anni 1500. eſt in medio articulo Pollicis, vbi collocatur numerus cycli Solaris, 25. erit eius centeſimi cy-

54

clus Solaris, 25. Et quia ex annis 98. qui ultra 1900. dantur, reiici possunt 30. ter, addemus ter duas, hoc est, sex vnitates, propter tres illas abiectiones, ad 8. annos reliquos, conflatumque numerum 14. ad inuentum numerum cycli Solaris 25. anno 1500. debitum, adijciemus, atque ex collecto numero 39. iterum 30. reiiciemus, & pro hac abiectione duas vnitates reliquo numero 9. apponemus, vt constituamus 11. pro cyclo Solari anni 1598. Eademque in cęteris ratio seruanda est.

Constitutio triplicis tabellæ ad cyclũ Solarẽ inueniendum.

HIC etiam tabellam triplicem construemus ad inueniendum cyclum Solarem cuiusque anni, hac ratione. In prima describantur anni centesimi hoc ordine. In prima cellula infimæ lineæ ponatur annus 0. In secunda, annus 100. In tertia, 200. In quarta, 300. In quinta, 400. In sexta, 500. In septima, 600. Deinde rursus in prima cellula insequentis lineæ scribatur annus 700. In secunda, 800. atque ita deinceps in infinitum, redeundo semper post septimam cellulam (Nam 7. cellulas quælibet linea continet) ad primam cellulam lineæ insequentis. Quæ quidem septem cellulæ annorum Domini cuiusque lineæ respondent 7. articulis digitorum, in quibus eosdem centesimos annos reposuimus hoc capite:

SECVNDA tabella complectitur 29. lineas cycli Solaris, sub cellulis annorum Domini descriptas. Suprema linea continet ordine eos 7. cyclos Solares, quos hoc cap. in 7. digitorum articulis constituimus: qui quidem a 9. incipientes progrediuntur, per continuam additionem 16. abiectis 28. ex summa, si ea maior fuerit, quàm 28. Atq; hæc suprema linea cycli Solaris cẽtesimis annis debetur, ac proinde ab aliis 28. lineis insequentibus aliquantulum separanda est. Hos numeros cycli Solaris sequuntur alij deorsum descendendo ordine naturali numerorum, ita ut infimus idem semper sit, qui supremus.

TERTIA denique tabella ad sinistram secundæ continet cẽtum annos expansos ab 1. vsq; ad 100. posito anno 1. è regione secũdæ lineæ, & anno 2. è regione tertiæ, & sic deinceps, ita vt è regione supremæ lineæ, quę annis centesimis debetur, nullus annus expansus describatur.

Inuentio cycli Solaris ex tabella.

ITAQVE si annus quispiam ex centesimis offeratur, si is in tabella prima accipiatur, & ab eo descendatur vsque ad supremam lineam tabellæ secundæ, incidemus in cyclum Solarem oblati centesimi. Sic vides centesimis annis 300. 1000. 1700. 2400. 3100. 3800, &c. cyclum Solarem esse 1. Proposito autem anno non centesimo; si centesimus proximè elapsus sumatur in prima tabella, & annus post eum centesimum datus in tertia, reperietur in secunda in angulo communi cyclus Solaris anni propositi. Vt proposito anno 1687. inuenietur in angulo communi anni 1600. & 87. cyclus Solaris 16. Proposito autem anno Domini 95. reperiemus in angulo cõmuni anni 0. (nullus enim centesimus præteriit) & 95, cyclum Solarem 20. & sic de cæteris.

PRIMA TABELLA ANNORVM DOMINI.

TERTIA TABELLA
annorum expansorum.

7700	7800	7900	8000	Et sic in infinitũ.		
7000	7100	7200	7300	7400	7500	7600
6300	6400	6500	6600	6700	6800	6900
5600	5700	5800	5900	6000	6100	6200
4900	5000	5100	5200	5300	5400	5500
4200	4300	4400	4500	4600	4700	4800
3500	3600	3700	3800	3900	4000	4100
2800	2900	3000	3100	3200	3300	3400
2100	2200	2300	2400	2500	2600	2700
1400	1500	1600	1700	1800	1900	2000
700	800	900	1000	1100	1200	1300
0	100	200	300	400	500	600

SECVNDA TAB. CYCLI SOLARIS.

9	25	13	1	17	5	21
1	10	26	14	2	18	6	22
29	11	27	15	3	19	7	23
57	12	28	16	4	20	8	24
85	13	1	17	5	21	9	25
2	14	2	18	6	22	10	26
30	15	3	19	7	23	11	27
58	16	4	20	8	24	12	28
86	17	5	21	9	25	13	1
3	18	6	22	10	26	14	2
31	19	7	23	11	27	15	3
59	20	8	24	12	28	16	4
87	21	9	25	13	1	17	5
4	22	10	26	14	2	18	6
32	23	11	27	15	3	19	7
60	24	12	28	16	4	20	8
88	25	13	1	17	5	21	9
5	26	14	2	18	6	22	10
33	27	15	3	19	7	23	11
61	28	16	4	20	8	24	12
89	1	17	5	21	9	25	13
6	2	18	6	22	10	26	14
34	3	19	7	23	11	27	15
62	4	20	8	24	12	28	16
90	5	21	9	25	13	1	17
7	6	22	10	26	14	2	18
35	7	23	11	27	15	3	19
63	8	24	12	28	16	4	20
91	9	25	13	1	17	5	21
8	10	26	14	2	18	6	22
36	11	27	15	3	19	7	23
64	12	28	16	4	20	8	24
92	13	1	17	5	21	9	25
9	14	2	18	6	22	10	26
37	15	3	19	7	23	11	27
65	16	4	20	8	24	12	28
93	17	5	21	9	25	13	1
10	18	6	22	10	26	14	2
38	19	7	23	11	27	15	3
66	20	8	24	12	28	16	4
94	21	9	25	13	1	17	5
11	22	10	26	14	2	18	6
39	23	11	27	15	3	19	7
67	24	12	28	16	4	20	8
95	25	13	1	17	5	21	9
12	26	14	2	18	6	22	10
40	27	15	3	19	7	23	11
68	28	16	4	20	8	24	12
96	1	17	5	21	9	25	13
13	2	18	6	22	10	26	14
41	3	19	7	23	11	27	15
69	4	20	8	24	12	28	16
97	5	21	9	25	13	1	17
14	6	22	10	26	14	2	18
42	7	23	11	27	15	3	19
70	8	24	12	28	16	4	20
98	9	25	13	1	17	5	21
15	10	26	14	2	18	6	22
43	11	27	15	3	19	7	23
71	12	28	16	4	20	8	24
99	13	1	17	5	21	9	25
16	14	2	18	6	22	10	26
44	15	3	19	7	23	11	27
72	16	4	20	8	24	12	28
100	17	5	21	9	25	13	1
17	18	6	22	10	26	14	2
45	19	7	23	11	27	15	3
73	20	8	24	12	28	16	4
18	21	9	25	13	1	17	5
46	22	10	26	14	2	18	6
74	23	11	27	15	3	19	7
19	24	12	28	16	4	20	8
47	25	13	1	17	5	21	9
75	26	14	2	18	6	22	10
20	27	15	3	19	7	23	11
48	28	16	4	20	8	24	12
76	1	17	5	21	9	25	13
12	2	18	6	22	10	26	14
49	3	19	7	23	11	27	15
77	4	20	8	24	12	28	16
22	5	21	9	25	13	1	17
50	6	22	10	26	14	2	18
78	7	23	11	27	15	3	19
23	8	24	12	28	16	4	20
51	9	25	13	1	17	5	21
79	10	26	14	2	18	6	22
24	11	27	15	3	19	7	23
52	12	28	16	4	20	8	24
80	13	1	17	5	21	9	25
25	14	2	18	6	22	10	26
53	15	3	19	7	23	11	27
81	16	4	20	8	24	12	28
26	17	5	21	9	25	13	1
54	18	6	22	10	26	14	2
82	19	7	23	11	27	15	3
27	20	8	24	12	28	16	4
55	21	9	25	13	1	17	5
83	22	10	26	14	2	18	6
28	23	11	27	15	3	19	7
56	24	12	28	16	4	20	8
84	25	13	1	17	5	21	9

Inuẽtio cycli Solaris p præcepta Arithmetices.

PER Arithmetices denique pręcepta inuenietur cyclus Solaris cuiusque anni hoc modo. Annis Domini addantur 9. Collectusque numerus per 28. diuidatur. Reliquus enim ex diuisione numerus (nulla habita ratione Quotientis: quippe qui reuolutiones cycli Solaris elapsas duntaxat monstret) erit cyclus Solaris anni propositi. Et si nihil ex diuisione supersit, cyclus erit 28. Vt si quæratur cyclus Solaris anni 1589. Addantur 9. ad 1589. & collectus numerus 1598. diuidatur per 28. Diuisione enim absoluta, reliquus erit numerus 2. pro cyclo Solari anni 1589. Rursus si desideretur cyclus Solaris anni 10967. Additis 9. ad 10967. fit numerus 10976. quo diuiso per 28. supereſt 0. Cyclus ergo Solaris illius anni erit 28. & sic de aliis.

DE LITERA DOMINICALI.

CAP. IIII.

ETSI ad literam Dominicalem cuiusuis anni inueniendam cyclo Solari non indigemus, cum eam sine cyclo Solari multò facilius reperire possimus, vt paulò post docebimus: tamen vt ratio ab Ecclesia ad hoc usque tempus obseruata in Dominicali litera inuenienda aliquo modo retineatur, (eam enim rationem reddidimus etiam aliquanto commodiorem, vt patebit, si quis nostram rationem cum ea, quam Computistæ ante anni restitutionem tradiderunt, contulerit.) trademus primum viam, qua litera Dominicalis cuiusuis anni ex cyclo Solari inuento reperiatur. Ita ergo rem exequemur. In radicibus interioribus quatuor digitorum sinistræ manus (omisso Pollice) collocandæ sunt hæ quinque literæ, C, D, E, F, G, (ex quibus litera Dominicalis cuiusuis anni per cyclum Solarem reperietur) hoc modo. In radice digiti Auricularis ponitur C; In radice Annularis, D; in radice digiti Medij, E; & in radice Indicis duæ, F, G, propter annos bissextiles, qui omnes cadunt in articulos Indicis, vt patebit. Hę autem quinque literæ hoc versiculo comprehenduntur.

Collocatio quinque literarum in manu sinistra, ad literã Dominicalẽ inuestigãdam ex cyclo Solari.

Cordati Dauid Extinxit Funda Gigantem.

Si enim primam vocem, *Cordati*, tribuas digito Auriculari, & secundam, *Dauid*, Annulari, & tertiam, *Extinxit*, Medio, postremas denique duas, *Funda*, , *Gigantem*, Indici, dabunt primæ earum uocum literæ illas, quas in radicibus digitorum collocandas esse diximus.

INVENTVRVS deinde literam Dominicalem quouis anno proposito, quære cyclum Solarẽ illius anni, eũq; numera in 28. articulis eorum quatuor, quos diximus, digitorum sinistræ manus, hoc ordine.

Pri-

Primus annus cycli tribuatur interiori radici Indicis, ſecundus radici digiti Medij, tertius radici Annularis, quartus radici Auricularis, quintus ſecundo articulo interiori Indicis, & ſic deinceps in tranſuerſum; ita tamen, vt quatuor extremitatibus quatuor etiam annos cycli tribuas: qua ratione annus 28. cadet in radicem exteriorem digiti Auricularis. Annus porrò quilibet, cuius cyclus Solaris in Indicem incidit, biſſextilis eſt, alij verò anni, quorum cycli Solares in alios tres digitos cadunt, omnes communes ſunt. Notandus autem erit diligenter articulus, in quem numerus cycli inuentus incidit. Ibi enim litera Dominicalis tũ ante Calendarij correctionem, tum poſt, inuenietur. Ante quidem correctionem, hoc modo.

Collocatio cycli Solaris in manu ſiniſtra, ad inueniendam literam Dominicalem.

Quo pacto anni biſſextiles, & cõmunes ex cyclo Solari cognoſcũtur.

IN digito, in quem cyclus Solaris incidit, numera ſecundum ſeriem naturalem literarum Dominicalium (quæ ſunt hæ ſeptem, A, B, C, D, E, F, G.) initio facto ab ea litera, quæ ex prima regula huius Cap. in eiuſdem digiti radicem interiorem cadit, percurrendo articulos, ſeu nodos, una cum internodiis, tribueque ſingulis tam internodijs, quàm nodis, ſingulas literas, redeundo poſt G, ad A, donec ad articulum propoſiti cycli Solaris peruenias. Litera namque in eum articulum incidens, erit Dominicalis eo anno. In Indice tamen prætereũda ſunt internodia, & ſingulis articulis binę tribuendæ literę; quòd ibi anni biſſextiles collocentur, quibus binæ literæ reſpondent: quarum poſterior Dominicum diem indicabit à principio anni vſque ad Feſtum S. Matthiæ, prior autem ab eodem Feſto ad finem vſque anni. Atque hoc quidem modo litera Dominicalis cuiuſuis anni ante anni reſtitutionem reperitur.

Inuentio literæ Dominicalis ex cyclo Solari ante anni correctionem.

POST correctionem verò Calendarij ita litera Dominicalis inuenietur. Primùm inquirenda eſt litera Dominicalis, perinde ac nondum correctum eſſet Calendarium, eo, quem proxime tradidimus, modo. Deinde numerandæ ſunt a litera inuenta excluſiue tot adhuc literę ſecundum ordinem alphabeti, quot vnitates ſuperſunt, ſi ſeptenarius numerus dierum vnius hebdomadæ toties abiiciatur, quoties abiici poteſt, ex numero dierum, qui vſque ad principium dati anni ablati fuerint; qui quidem dierum numerus ex inſequenti Cap. v. ſine magno labore cognoſcetur: ita tamen, vt tum in annis biſſextilibus, tum in centeſimis non biſſextilibus, hoc eſt, in quibus intercalaris dies omittitur, numeratio literarum ſemper fiat a poſteriori litera inuenta. Vltima enim litera huius numerationis erit Dominicalis poſt correctionem Calendarij, ſi annus eſt communis: ſi autem biſſextilis eſt, poſtrema illa litera, & proxime antecedens, erunt Dominicales. In centeſimis porrò annis non biſſextilibus ſola ultima litera illius numerationis eſt Dominicalis, ita ut cum ea non ſit aſſumenda proxime antecedens litera, quemadmodum in biſſextilibus annis faciendum eſſe diximus.

Inuentio literæ Dominicalis ex cyclo Solari poſt anni correctionẽ

EXEMPLIS rem illuſtremus. Sit inuenienda litera Dominicalis anni 1522. Cyclus Solaris eo anno fuit 19. qui cadit in quintum articulum

lum digiti Annularis, qui exterior est & vngui proximus: ac propterea annus ille communis est, cum eius cyclus in Indicem non incidat. Si ergo a litera D, quæ in radice Annularis digiti posita est, per seriem naturalem literarum progrediaris, ponendo E, in proximo internodio, & F, in secundo articulo, &c. cadet litera E, in quintum illum articulum, atque idcirco litera E, Dominicalis fuit anno 1522.

ITEM quærenda sit litera Dominicalis anni 1520. Cyclus Solaris eius anni fuit 17. qui cadit in quintum articulum Indicis, in exteriorem videlicet sub vngue: ac proinde annus ille bissextilis fuit, quòd eius cyclus in Indicem cadat. Si igitur a literis F, G, quæ in radice Indicis collocatæ sunt, numeres per ordinem alphabeti literas Dominicales, ponendo binas A, B, in secundo articulo. & binas C, D, in tertio &c. cadent binæ G, A, in quintum illum articulum: quę propterea Dominicales fuerunt anno 1520.

RVRSVS inquirenda sit litera Dominicalis anni 1594. Cyclus Solaris eius anni est 7. qui in secundum articulum interiorem digiti Annularis incidit, atque idcirco annus ille communis est. Si igitur a litera D, quæ in radice eiusdem digiti collocatur, numeres literas Dominicales per seriem alphabeti, ponendo E, in proximo internodio, cadet F, in secundum articulum, ubi positus est cyclus Solaris 7. quæ litera Dominicalis esset, nisi Calendarij correctio decem dies abstulisset. Quare si post F, percurras adhuc tres literas G, A, B, quòd post abiectionem 7. ex 10. diebus ablatis, supersint 3. erit B, litera Dominicalis anno 1594.

ANNO quoque 1604. litera Dominicalis reperietur hoc modo. Cyclus Solaris est 17. qui incidit in quintum articulum Indicis, nimirum in exteriorem vngui proximum, in quem cadunt binæ literæ G, A: quæ Dominicalis essent, nisi 10. dies essent exempti. Si numeres ergo a posteriori litera A, adhuc tres literas B, C, D, & cum ultima D, assumas quoque antecedentem literam C, quòd annus datus sit bissextilis, (cum eius cyclus incidat in Indicem,) erunt literæ Dominicales D, C.

POSTREMO ita inquires Dominicalem literam anno 1800. nõ bissextili. Cyclus Solaris iterum est 17. quem in quintum articulum Indicis cadere diximus, ubi ponuntur binæ literæ G, A. Et quoniam vsque ad principium anni 1800. ablati erunt dies 11. (Nam in Festo S. Matthiæ erit primum ablatus dies 12. quòd tunc dies intercalaris omittatur) numerabimus post A, quatuor adhuc literas B, C, D, E, quòd post abiectionem 7. ex 11. remanent 4. erit sola litera E, tunc Dominicalis; cum annus 1800. sit communis, hoc est, sine intercalari die transigatur, ac propterea proxime antecedens litera D, assumenda non sit, quemadmodum in annis bissextilibus faciendum esse præcepimus.

QVOD si nolis post literam inuentam in articulo, in quem cyclus incidit, numerare tot adhuc literas, quot dies supersunt post abiectionem

ctioné 7. ex numero dierũ exẽptorũ, poteris in radicibus interiorib. quatuor digitorum collocare alias quinq; literas, quę tibi inseruient ab illo centesimo exclusiue, pro quo collocatę sunt, vsq; ad alium centesimũ inclusiue, in quo iterum dies intercalaris omittetur. Hoc autem modo collocatio quouis anno centesimo non bissextili proposito fiet. Post literam C, positam in radice Auricularis numera tot literas, quot vnitates supersunt post abiectionem omnium septenariorum ex numero dierum vsq; ad propositum annum centesimum non bissextilem exclusiue exemptorum, quot videlicet supra diximus numerandas esse post inuentam literam. Vltima enim harum locanda erit in radice Auricularis loco C, & aliæ deinceps, quæ sequuntur, positis duabus in Indice, vt supra. Vt quoniam exempti sunt dies 10. vsque ad annum 1700. exclusiue, in quo alius dies mense Februario eximetur, numerandæ sunt post C, tres hę literę, D, E, F, atque F, locanda in Auriculari; G, in Annulari; A, in Medio; B, & C, in Indice: quæ quidem vsum habebunt vsq; ad annũ 1700. inclusiue.

Alia collocatio quinque literarũ in manu sinistra ad inueniendam literam Dominicalem post annũ restitutum.

ITAQVE si litera Dominicalis inuenienda sit, verbi gratia, anno 1594. quo cyclus Solaris est 7. cadens in secundum articulum interiorẽ Annularis; numerabimus a litera G, in radice eiusdem digiti posita, literas ordinatim, ponendo A, in proximo internodio, ita vt B, in secundum articulum incidat. Litera enim B, Dominicalis erit, vt supra patuit.

RVRSVS ad inueniendas literas Dominicales post annum 1700. quando iam dies omnino 11. erunt exempti, vsque ad annum 1800. inclusiue, numerabimus post literam C, in radice Auricularis ante restitutionem anni positam, quatuor hasce literas, D, E, F, G, propter quatuor vnitates, quæ supersunt post abiectionem 7. ex numero 11. dierum exemptorum. Posita ergo litera G, in radice Auricularis, locabitur A, in radice Annularis; B, in radice Medij digiti; & C, D, in radice Indicis.

ITEM post annum 1800. quando exempti erunt 12. dies in vniuersum, vsque ad annum 1900. inclusiue, numerandæ erunt post literam C, (quam ante correctionem in radice Auricularis locauimus) quinq; hę literę, D, E, F, G, A, propterea quod 5. vnitates supersunt post abiectionem 7. ex numero 12. dierum detractorum. Collocata igitur litera A, in radice Auricularis, statuetur B, in radice Annularis; C, in radice Medij, & D, E, in radice Indicis.

SIC si inueniendæ sint literæ Dominicales post annum 1900. vsque ad annum 2100. (quia anno 2000. dies intercalaris non omittitur) quando post annum 1900. detracti erunt dies omnino 13. ex quibus si abiiciãtur 7. remanent 6. numerandæ erunt post C, in radice Auricularis ante annum restitutum positam, sex hæ literæ, D, E, F, G, A, B, atque B, in ea radice locanda pro C, &c.

CONSTRVCTIO duplicis tabellæ ad inueniendas literas Dominicales ex cyclo Solari ita fiet. In prima describantur anni centesimi

post

post correctionem Calendarii hoc ordine. In prima cellula infimę lineę ponatur annus 1582. post detractionem 10. dierum, & in eadem annus 1600. bissextilis scribatur. In secūda cellula, annus 1700. In tertia, 1800. In quarta, 1900. vna cum anno 2000. bissextili. In quinta, 2100. In sexta, 2200. In septima, anni 2300. 2400. Deinde rursus in prima cellula lineæ insequentis, annus 2500. In secunda, 2600. In tertia, anni 2700. 2800. atque ita deinceps in infinitum, redeundo semper a septima cellula cuiusque lineę (Nam 7. cellulas singulę lineæ continent) ad primam insequētis cellulæ: ita vt centesimum quemque annum bissextilem in eadē semper cellula cum proxime antecedente centesimo non bissextili colloces; hoc est, vt post binas cellulas quascunque ponas duos centesimos in eadem cellula insequenti.

SECVNDA tabella continet 7. cyclos 28. literarum Dominicaliū, quorum primus incipit à literis c,b: Secundus a literis d,c: Tertius a literis e,d: Quartus a literis f,e: Quintus a literis g,f: Sextus a literis A,g: Septimus a literis b,A. quorum quilibet per seriem literarū retrogradam descendendo progreditur, descriptis in quarta quaque cellula binis literis. Ad dextram denique horū cyclorum, vel ad sinistram, scribantur 28. anni cycli Solaris.

Inuentio literæ Dominicalis post correctionem ex tabella.

SI igitur ex tabella antecedentis Cap. inueniatur cyclus Solaris quocunque anno post correctionem proposito, reperietur in hac duplici tabella è regione eius cycli, & sub centesimo proxime elapso, vel sub cētesimo proposito, in angulo communi litera Dominicalis dati anni: quæ duplex erit in annis bissextilibus, simplex vero in communibus. In annis autem centesimis non bissextilibus, id est, in quibus dies intercalaris omittitur, sumenda est ex duabus literis vna tantum, ea nimirum, quę ad sinistram sita est, estque prior in alphabeto. Vt anno 1596. cyclus Solaris est 9. è regione cuius, & sub anno 1582. reperiuntur literæ g,f, quæ Dominicales eo anno erunt. Item anno 1900. cyclus Solaris est 5. è regione cuius, & sub anno 1900. reperiuntur literæ A,g. Ergo g, erit tunc Dominicalis. Et sic de cæteris.

Inuentio literæ Dominicalis ante correctionem, ex tabella.

ANTE annum restitutum eodem modo inuenietur litera Dominicalis, si linea quinta descendens literarum Dominicalium, quæ incipit a literis g,f, assumatur. Vt annò 1582. cyclus Solaris fuit 23. è regione cuius in quinta linea descendente literarum Dominicalium descripta est litera g. Hęc ergo Dominicalis fuit anno 1582. ante correctionem anni. Item anno 325. cyclus Solaris fuit 26. cui in eadem quinta linea respondet litera Dominicalis c, & sic de reliquis.

POR-

PRIMA TABELLA ANNORVM DOMINI.

8100	8200	8400 8300	& sic in infinitum.			
7200			7600			8000
7100	7300	7400	7500	7700	7800	7900
	6400			6800		
6200	6300	6500	6600	6700	6900	7000
		5600			6000	
5300	5400	5500	5700	5800	5900	6100
4400			4800			5200
4300	4500	4600	4700	4900	5000	5100
	3600			4000		
3400	3500	3700	3800	3900	4100	4200
		2800			3200	
2500	2600	2700	2900	3000	3100	3300
1600			2000			2400
1582	1700	1800	1900	2100	2200	2300

SECVNDA TABELLA CYCLORVM.

b c	c d	d e	e f	f g	g A	A b	1
A	b	c	d	e	f	g	2
g	A	b	c	d	e	f	3
f	g	A	b	c	d	e	4
d e	e f	f g	g A	A b	b c	c d	5
c	d	e	f	g	A	b	6
b	c	d	e	f	g	A	7
A	b	c	d	e	f	g	8
f g	g A	A b	b c	c d	d e	e f	9
e	f	g	A	b	c	d	10
d	e	f	g	A	b	c	11
c	d	e	f	g	A	b	12
A b	b c	c d	d e	e f	f g	g A	13
g	A	b	c	d	e	f	14
f	g	A	b	c	d	e	15
e	f	g	A	b	c	d	16
c d	d e	e f	f g	g A	A b	b c	17
b	c	d	e	f	g	A	18
A	b	c	d	e	f	g	19
g	A	b	c	d	e	f	20
e f	f g	g A	A b	b c	c d	d e	21
d	e	f	g	A	b	c	22
c	d	e	f	g	A	b	23
b	c	d	e	f	g	A	24
g A	A b	b c	c d	d e	e f	f g	25
f	g	A	b	c	d	e	26
e	f	g	A	b	c	d	27
d	e	f	g	A	b	c	28

ANNI CYCLI SOLARIS.

55

Immutatio cycli Solaris ad inueniendam literam Dominicalē post correctionē, sine numeratione dierū exemptorum, & mutatione literarum in radicibus digitorum.

PORRO commodissime etiam post correctionem, literam Dominicalem reperiemus sine numeratione dierum exemptorum, & mutatione literarum in radicibus digitorum, si cyclum immutemus, hoc videlicet modo, qui facillimus est. Centesimo cuique anno bissextili tribuatur perpetuo articulus secundus interior Indicis, & numerus cycli 5. qui ex superiore numeratione in eū articulum incidit, si nimirum in 28. articulis quatuor digitorum in transuersum omnes 28. anni cycli Solaris disponantur. Primo autem cuique centesimo post centesimum bissextilem tribuatur insequens tertius articulus Indicis, & Cycli numerus 9. qui in eum ex eadem numeratione incidit. Secundo vero cuiq; centesimo post centesimum bissextilem tribuatur subsequens articulus, hoc est, extremitas Indicis, & cycli numerus 13. in eum cadens ex eadē cycli in articulis digitorum dispositione. Tertio denique cuiuis centesimo post centesimum bissextilem tribuatur quintus articulus (qui est primus exterior sub vngue) & cycli numerus 17. in eum incidens, si 28. anni Solaris cycli in articulis numerentur, vt diximus. Itaque cyclus 5. anno cuique centesimo bissextili conuenit: & cyclus 9. anno cuique centesimo post bissextilem primo: Et cyclus 13. anno cuique centesimo post bissextilem secundo: cyclus denique 17. centesimo cuique anno tertio post bissextilem centesimum.

Inuentio literæ Dominicalis post correctionē per cyclum Solarem immutatum, sine numeratione dierum exēptorum, & mutatione literarū in radicibus digitorum.

DEINDE inueniatur cum hisce cyclis centesimorum annorum cyclus anni post quemuis centesimum propositi, vt Capite antecedente dictum est, addendo videlicet annos post centesimum datum ad cyclū eiusdem centesimi immutatum, & reijciendo 28. &c. Si enim hunc cyclum inuentum numeres in articulis digitorum, vt in hac regula dictum est, facto initio a radice Indicis, reperiemus literam Dominicalē post correctionem, vt ante anni restitutionem. In annis tamen centesimis non bissextilibus accipienda est prior litera inuenta ex duabus, quæ nimirum prior est in alphabeto.

VERBI gratia. Sit datus annus 1599. Quoniam annus 1500. post correctionem est instar tertij centesimi post bissextum, quòd proxime sequens centesimus 1600. bissextilis sit, statuemus eum in quinto articulo Indicis, qui exterior est vngui proximus, eidemque numerum cycli 17. tribuemus. Deinde ex reliquis annis 99. abijciemus 28. quoties fieri potest, (quod fiet, si reiicias ter 30. hoc est 90. & pro singulis abiectionibus reposcas 2. nimirum 6. addasque reliquos 9. annos, vt fiant 15.) & annos reliquos 15. numero cycli 17. qui centesimis annis a bissexto tertijs, ac proinde & anno 1500. debetur, adijciemus, vt fiant 32. Ex quibus si abijciantur 28. relinquuntur 4. pro cyclo anni 1599. qui numerus cycli in radicem interiorem digiti Auricularis cadit. Et quia ibi collocatur litera C, vt initio huius capitis diximus, erit C, litera Dominicalis anno 1599.

RVRSVS datus sit annus 1800. a bissexto secundus, sedem habens in extremitate Indicis, vbi est cycli numerus 13. & vbi ponuntur literę E, F, vt constat, si numeremus a literis F, G, quæ in radice Indicis

dicis initio huius capitis collocatæ ſunt, vſque ad Indicis extremum. Cum igitur annus 1800.non ſit biſſextilis, erit prior inuenta litera E, Dominicalis anno 1800.

ITEM datus ſit annus 1724.Sedes anni 1700.cum primus centeſimus ſit a biſſexto, eſt in tertio articulo interiori Indicis, vbi cycli numerus 9.ponitur,quem ad reliquos annos 24.adijcientes faciemus 33. & abiectis 28.remanebunt 5.pro cyclo anni 1724. qui numerus cadit in ſecundum articulum interiorem Indicis,vbi ſunt literæ A, B, quæ anno 1724 Dominicales erunt.

POSTREMO datus ſit annus 2386.Sedes anni 2300.cum ſit tertius centeſimus poſt biſſextum, eſt in articulo exteriori Indicis ſub vngue,vbi eſt numerus cycli 17. Abiectis autem 28. ex reliquis annis 86. remanent 2.quibus additis ad cyclum 17.fiunt 19.pro cyclo anni 2386. qui numerus incidit in quintum articulum Annularis, qui eſt exterior ſub vngue. Si igitur à radice illius digiti,vbi eſt litera D, ex diſpoſitione ad initium huius capitis tradita,numeremus ordine literas, progrediendo per internodia, & nodos, cadet in quintum illum articulũ litera E,quæ anno 2386.Dominicalis erit.

CVR autem eiſdem centeſimis annis tam biſſextilibus, quàm primis, ſecundis,ac tertijs a biſſexto,eoſdem ſemper numeros cycli tribuamus,& eaſdem literas,cauſa hæc eſt.Quia pp æquationem anni Solaris noui Calẽdarij, quę 400. quibuſq; annis tres dies intercalares omittit, poſt quoſuis 400.annos redeũt eædem literæ Dominicales omnino; fit,vt cyclus Solaris poſt correctionem (ſi innouetur) contineat 400. annos. Perſpicuum autem eſt, quemlibet centeſimum biſſextilem a proximo centeſimo biſſextili, & quemlibet centeſimum primum a biſſexto a proxime antecedente centeſimo primo a biſſexto, & ſecundum a ſecundo,atque tertium a tertio, diſtare annis 400. Conſtat quoque ex regula ſuperiore,Dominicales literas anni 1600. qui biſſextilis eſt, eſſe A, B; literam verò Dominicalem anni 1700. qui eſt centeſimus primus poſt biſſextum, eſſe C; & literam Dominicalem anni 1800. qui centeſimus eſt ſecundus poſt biſſextum, eſſe E; literam denique Dominicalem anni 1900. qui centeſimus eſt a biſſexto tertius, eſſe G: quæ quidem literæ in quatuor illos articulos Indicis, in quibus centeſimos annos conſtituimus,incidunt, dummodo in centeſimis non biſſextilibus priorem ex duabus accipias. Quare eodem ordine in ſequentibus quadringentis quibuſuis annis eædem literę redibunt. At in priori ratione inueniendi literam Dominicalem eiſdem centeſimis annis non ijdem numeri cycli tribui poſſunt: quia in ea habetur ratio dierum exemptorum, aſſumiturque cyclus 28.annorum vſitatus, vt ſupra patuit.

Cur anni centeſimi tã biſſextiles, quam primi, ſecundi, ac tertij a biſſexto, eaſdem literas Dominicales habeant, eoſdemq. Cyclos Solares ſimmutatos

SED explicemus iam cauſam huius noſtræ operationis, cur videlicet quinque has literas, C,D,E,F,G, naturali ordine alphabeti in radicibus quatuor digitorum ſtatuerimus,facto initio a digito Auriculari: cur item in digitis literæ Dominicales poſt literas in radicibus conſtitutas naturali etiam ſerie literarum numeremus, idque tum per no-

dos, tum per internodia, Indice excepto: cum tamen in usu literæ Dominicales retrogrado ordine progrediantur, & omnes, quę inuestigantur, in ipsos tantum nodos incidant. Causa igitur hęc est. Cyclus antiquus literarum Dominicalium incipit a binis literis G, F, desinitque in A, hoc modo in 28. cellulas distributus ordine retrogrado.

Cur in literę Dominicalis inuentione serie naturali literarum ponamus in radicibus interioribus sinistræ manus has literas, c, d, e, g, f, initio facto ab Auriculari.

g f	e	d	c	b A	g	f	e	d c	b	A	g	f e	d	

c	b	A g	f	e	d	c b	A	g	f	e d	c	b	A	

Qui quidem cyclus in manu sinistra ita disponitur per articulos in transuersum, sumptis etiam digitorum extremitatibus pro articulis. Prima cellula tribuitur radici interiori Indicis, secunda radici digiti Medij, tertia radici digiti Annularis, quarta radici digiti Auricularis, quinta secundo articulo Indicis, sexta secundo articulo digiti Medij, & ita deinceps: ita vt in radice exteriori digiti Auricularis ponatur vltima cellula. Vbi vides, literam C, quartæ cellulæ cadere in radicem digiti Auricularis; literam D, tertiæ cellulæ, in radicem digiti Annularis; literam E, secundæ cellulæ in radicem digiti Medij, & binas literas F, G, primæ cellulæ in radicem Indicis; vbi nos videlicet easdem literas collocauimus. Quoniam uero facilior est numeratio literarum ordine naturali, quàm retrogrado, maluimus numerare quinque has literas C, D, E, F, G, naturali serie, initio facto a digito Auriculari, quàm ordine inuerso, hoc modo, g, f, e, d, c, initio sumpto ab Indice, positis ibi binis literis g, f. Atque hæc causa est, cur in Auriculari collocemus C; & D, in Annulari; & E, in Medio; atque F, G, in Indice.

CVR autem per internodia in omnibus digitis, præterquam in Indice, progrediamur naturali etiam ordine literarum, hęc causa reddi potest. Sumpta quacunque cellula simplicis literæ in cyclo paulo ante descripto, si quis ab ea inclusiue numeret quinque cellulas inclusiue, reperiet in quinta cellula eam literam, quæ in alphabeto tertia est post literam sumptæ cellulæ. Vt verbi gratia, post literam E, in secunda cellula positam reperitur in sexta cellula, quæ est quinta a secunda inclusiue, litera g, quę tertia in alphabeto est post E, &c. Quare cum in tribus digitis, Auriculari, Annulari, ac Medio, quilibet articulus a proxime antecedenti articulo eiusdem digiti sit quintus, si modo numeratio

Cur in literæ Dominicalis inuentione serie naturali literas numeremus, idq; per internodia, ac nodos.

ratio instituatur in transuersum, progrediendo videlicet ab Indice versus digitum Medium, Annularem, Auricularem, & redeundo ad Indicem: ponetur necessariò in eo articulo litera illa, quæ tertia est in alphabeto ab ea, quæ in antecedenti articulo eiusdem digiti ponitur, nimirum ea, quę in superiori cyclo quintum locum occupat ab illa, quę in antecedenti articulo eiusdem digiti collocatur. Recte igitur facimus, cum ordine naturali progredientes in literis, ponimus in internodijs singulis singulas literas; quia hac ratione ponetur in subsequẽti quouis articulo proximo eiusdem digiti litera illa, quæ in alphabeto tertia est ab ea, quæ in antecedenti articulo posita est.

EADEM ratio est, cur in Indice, omissis internodijs, ponamus in singulis articulis binas literas secundum ordinem naturalem literarũ: quoniam videlicet in eodem cyclo superiore, si quis a qualibet cellula duplicis literę numerare incipiat, reperiet in quinta cellula duas literas, quę in alphabeto sequuntur ordine naturali duas illas, quę in cellula assumpta collocantur. Cum ergo quilibet articulus Indicis ab antecedente articulo eiusdem Indicis sit quintus, si articuli in transuersum numerentur, a radice Indicis principio sumpto, liquidò constat, cur prętermissis internodijs Indicis, tribuamus singulis articulis binas literas secundum ordinem naturalem alphabeti.

Cur in indice, internodiis omissis, binæ literæ in articulis singulis naturali serie collocentur.

VERVM longè facilius reperiemus literam Dominicalem tum ante, tum post correctionem Calendarij, nulla habita ratione cycli Solaris, qui proposito cuiuis anno respondet, idque in septem solis articulis sinistræ manus, quorum primus sit in Pollice summo, secundus in medio, tertius in imo, quartus in radice Indicis, quintus in radice digiti Medij, sextus in digiti Annularis radice, & septimus in radice digiti Auricularis. Primum igitur ante correctionem Calendarij, centesimi anni ita distribuendi sunt in septem illos articulos, de quibus iam dictum est. In extremo pollice ponitur annus 0. In articulo medio eiusdem annus 100. In eiusdem radice annus 200. In radice Indicis 300. In radice Medij annus 400. In radice Annularis annus 500. In radice Auricularis annus 600. Deinde rursus in Pollicis extremo annus 700. atque ita deinceps, ut Capite 3. de cyclo Solari dictum est, donec ad annum 1500. perueneris, qui in medium articulum Pollicis incidit. Alij enim centesimi anni insequentes sunt iam post anni correctionem, ac proinde aliam dispositionem postulant, ut paulò post dicemus.

Dispositio annorũ centesimorũ in 7. articulis man° sinistræ, ad inueniendam literam Dominicalẽ ante correctionẽ, siue cyclo Solari.

POSTEA numerandi sunt omnes anni post quemlibet centesimũ, quos expansos uocant, hoc ordine. In Pollicis extremo ponitur annus 1. In medio articulo annus 2. In radice annus 3. In radice tam Indicis, quam digiti Medij annus 4. 4. quòd quartus annus sit bissextilis, ac proinde duas poscat literas. In radice digiti Annularis annus 5. In radice Auricularis annus 6. Deinde redeundo ad Pollicem, in eius extremo collocatur annus 7. In medio eiusdem, & radice annus 8. 8. quòd octauus quoque annus sit bissextilis. In radice Indicis

Dispositio annorũ post centesimũ quemlibet expansorũ, in 7. articulis sinistrę man°, ad inueniendam literam Dominicalem sine cyclo Solari tam ante correctionẽ, quã post.

cis annus 9. In radice Medij annus 10. In radice Annularis annus 11. In radice tam Auricularis,quàm Indicis,annus 12.12.quòd annus duodecimus sit quoque bissextilis ; atque ita deinceps omnes 100.anni expansi in illis 7. articulis ordine collocabuntur ; dummodo memineris , in binis articulis binos numeros annorum bissextilium reponere; quales sunt anni 4. 8. 12. 16. 20. 24. 28. 32. 36. 40. & reliqui omnes,quos quaternarius metitur,qui quidem binis articulis tribuẽdi sunt,hoc modo : 4.4 : 8.8 : 12.12 : 16.16 : 20.20 : &c.

SED quoniam longum foret,ac difficile, numerare hac arte omnes vsque ad propositum annum post quemlibet centesimum , præsertim si ab insequenti centesimo datus annus non longe absit, vtemur eodem illo artificio , quo supra usi sumus Capite 3. quod eiusmodi fuit .

Qua rõne cyclus 28.annorum ex magno numero annorum expãsorum facile abiiciatur.

Reiectis 30. ex numero anni post centesimum dati , quoties fieri potest, & pro singulis abiectionibus binis vnitatibus resumptis , addemus has vnitates reliquis annis , (qui nimirum post abiectionem 30.supersunt) numerumque collectum , qui nunquam maior est , quàm 28. (si namque maior aliquando fuerit,reijcienda sunt 28.) in 7. illis articulis sinistræ manus supputabimus,initio facto a Pollicis extremo , & numeris bissextilium annorum , puta 4. 8. 12. &c. binis articulis semper attributis,ut supra diximus . Vt si datus sit, verbi gratia , post aliquem centesimum annus 60. quoniam abijci possunt 30. bis , reposcemus 4. vnitates, hoc est, bis duas , easque (quia nullus alius annus post 60. supereſt) numerabimus in articulis , tribuendo 4. 4. radicibus Indicis,& digiti Medij . Atque hæ duæ radices anno 60. post quemlibet centesimum perpetuò tribuentur . Item si datus sit annus 85.post centesimum aliquem : reiectis 30.bis,& 4.vnitatibus,id est, bis duabus , receptis,propter duas illas abiectiones 30. adijciemus eas ad reliquos annos 25. qui post abiectiones 30. ex 85. supersunt, & a numero conflato 29.abijciemus 28. hoc est , numerum Cycli Dominicalium literarum , reliquamque vnitatem in extremo Pollice statuemus , vbi perpetua sedes est anni 85.& omnium aliorum,in quibus post abiectionem 28.vnitas est reliqua.

Compendiũ dispositionis 28. annorũ in articulis sinistræ manus.

RVRSVS quia molestum quoque est percurrere singulos annos vsque ad 28. in 7. illis articulis , facileque labi quis potest in ea numeratione,non tribuendo per incuriam binis articulis binos numeros eosdem annorum bissextilium , vti licebit hoc compendio . Quaternos annos (nimirum 4.8.12.16.20.24.28) binis articulis tribuemus continuato ordine,initio tamen facto a digito Medio , atque Indice , per radicem, & medium articulum Pollicis,deinde per extremum Pollicem,ac radicem Auricularis,itemque per radices Annularis , ac Medij , atque ita deinceps versus Pollicem progrediendo, ordine scilicet contrario ei numerationi , quam annis expansis præscripsimus ; cum annorum expansorum numeratio a Pollicis summo incipiens , per eius medium,atque imum,&c. versus Auricularem progrediatur ; quaterni autem anni contrario ordine per binos articulos distribuantur,prin-

cipio

cipio ſumpto a radicibus digiti Medij, & Indicis, ac verſus Pollicem progrediendo.

NVMERATIO verò hæc quaternorum annorum facile ſic fiet. Poſita extremitate digiti Medij dextræ manus in radice digiti Medij manus ſiniſtræ, & extremitate Indicis manus dextræ in radice Indicis ſiniſtræ manus, ſtatuemus ibi 4. 4. Deinde poſita extremitate Medij dextræ manus in radice Pollicis ſiniſtri, & extremitate Indicis manus dextræ in medio Pollicis ſiniſtri, ibi locabimus 8. 8. Rurſus poſita Indicis dextri ſummitate in Pollice ſummo ſiniſtro, & Medij dextri extremitate in radice Auricularis ſiniſtri, ponemus in his duobus articulis 12. 12. Poſt hæc poſita extremitate Medij dextri in radice Annularis ſiniſtri, & Indicis dextri ſummitate in radice Medij ſiniſtri, conſtituemus in duabus hiſce radicibus 16. 16. Item poſita extremitate Medij dextri in radice Indicis ſiniſtti, & extremitate dextri Indicis in radice Pollicis ſiniſtri, collocabimus in his duabus radicibus 20. 20. Præterea, poſita Medij dextri ſummitate in medio Pollicis ſiniſtri, & Indicis dextri extremitate in ſummo Pollice ſiniſtro, ponemus ibi 24. 24. Denique, poſita extremitate Medij manus dextræ in radice Auricularis ſiniſtræ manus, & extremitate dextri Indicis in radice Annularis ſiniſtræ manus, ſtatuemus in duabus hiſce radicibus 28. 28. Atque in hunc modum collocati erunt omnes numeri annorum biſſextilium in proprijs ſedibus, in ijs nimirum articulis, in quos per ſuperiorem numerationem incidebant. Quòd ſi datus ſit annus quiſpiam ex expanſis non biſſextilis, inquiremus eius ſedem in eiſdem 7. articulis, hoc modo. Inuenta ſede proxime antecedentis anni biſſextilis, eo, quo diximus, artificio, tribuemus primum annum poſt illum biſſextum ei articulo, qui ſedem eius biſſexti inuentam proxime eo ordine inſequitur, quem in numeratione annorum expanſorum ſeruandum eſſe diximus, ordine ſcilicet contrario ei, quem in collocatione quaternorum annorum nuper tenuimus: Item ſecundũ annum poſt eundem biſſextum alteri articulo proxime inſequenti, & tertium alteri adſcribemus. Velut ſi datus ſit annus 19. inueniemus primo loco ſedem anni 16. (qui biſſextilis eſt, proxime antecedens annum 19.) in radicibus Annularis, ac Medij. Annum deinde 17. proximum poſt biſſextilem 16. dabimus radici Auricularis, & annum 18. ſecundum poſt biſſextilem eundem 16. extremitati Pollicis, & annum 19. tertium ab eodem biſſexto 16. medio articulo Pollicis. Atque in medio Pollice dices ſedem eſſe anni 19. Item ſi datus ſit annus 14. reperiemus primum ſedem anni 12. (qui eſt biſſextilis proxime antecedens) in extremo Pollice, & radice Auricularis. Annum deinde 13. qui primus eſt poſt biſſextilem 12. tribuemus medio Pollicis, & annum 14. ſecundum ab eodem biſſexto 12. radici eiuſdem Pollicis, ibique ſedem eſſe dicemus anni 14. atque ita de cæteris.

SED percommode quoque ſic agemus in ſedibus annorum 28. expan-

Aliud compẽdiũ dispositionis 28. annorũ in articulis manus sinistræ.

expansorum inueniendis. Quoties quaternarius in dato numero annorum expansorum (reiecto prius, si fieri potest, cyclo 28. annorum) continetur, tot vnitates eidem annorum numero addantur. Si enim in 7. illis articulis numerum collectum numeremus a summo Pollice per eius medium, radicem, &c. nullo numero binis articulis tributo, finietur numeratio in articulo, qui dati anni sedes est: ita tamen, vt in anno bissextili articulus inuentus sit ex duobus ei debitis posterior, ac propterea eidem tribuendus quoque sit proxime antecedens articulus versus Pollicis summitatem, & ab hac versus radicem Auricularis progrediendo. Vt si datus sit, verbi gratiâ, annus 27. Quoniam in 27. continetur quaternarius sexies, addemus 6. ad eundem numerum 27. annorum, & conflatum numerum 33. ita breuiter numerabimus. Demptis 7. quoties fieri potest, computabimus in articulis reliquas 5. vnitates, à summo Pollicis incipientes; cadetque quinta vnitas in radicem Medij. Ibi ergo sedes erit anni 27. Sic quoque, si datus sit annus 76. post quempiam centesimum; reiectis 30. bis, addemus reliquo numero 16. bis duas vnitates, hoc est, 4. vt numerum 20. compleamus. Quoniam uerò in 20. continentur 4. quinquies, addemus 5. ad 20. vt faciamus 25. atque hunc numerum compositum 25. numerabimus, vt prius: hoc est, reiectis 7. quoties fieri potest, reliquas 4. vnitates in articulis numerabimus, principio ab extremitate Pollicis sumpto, cadetque vltima vnitas in radicem Indicis. Quare annus 20. cum bissextilis sit, sedem habebit in radicibus Indicis, & Pollicis. Radici enim Indicis adiungendus etiam est articulus antecedens, nimirũ radix Pollicis, propter bissextilem annum, vt dictum est.

Inuentio literæ Dominicalis ante anni correctionẽ sine cyclo Solari, longè facillima.

HIS positis, ita literam Dominicalem ante anni restitutionem inuestigabimus. Inuenta in 7. illis articulis sede centesimi, qui annum propositum proxime antecedit, vt paulo ante docuimus, statuemus in ea literam B. Notato quoque articulo, qui sedes est propositi anni expansi post datum centesimum; progrediemur a litera B, quam in sede propositi centesimi statuimus, naturali ordine literarum per C, D, E, F, G, A, versus extremitatem Pollicis, & hinc ad radicem Auricularis procedemus, deinde ad radicem Annularis, & c. donec ad articulum, qui anni post eum centesimum dati sedes est, veniamus. Litera enim in eum articulum incidens, Dominicalis erit eo anno; simplex quidem, si annus est communis; Si verò bissextilis, duplex, duæ nimirum cadentes in duos articulos anno bissextili tributos: quarum posterior in alphabeto, id est, quę posterius occurrit in numeratione per articulos facta, in priori anni parte vsque ad festum S. Matthiæ assumenda est, prior autem in parte anni posteriori.

Literæ Dominicales cẽtesimorũ annorum bissextilium incidũt sẽper in radices Auricularis, & Annularis.

QVOD si anno quopiam centesimo litera Dominicalis inquirenda sit, numerandum erit a litera B, quam in illius centesimi sede collocauimus, eodem naturali ordine per C, D, E, F, G, A, uersus Pollicis extremitatem, vsque ad radices Auricularis, & Annularis. Literæ enim in has radices incidentes, Dominicales erunt eo centesimo anno bissextili.

tili. Cum enim post radices Annularis, atque Auricularis in numeratione annorum expansorum transeatur statim ad summum Pollicis, vbi primus annus eum centesimum insequens locatur; ita vt litera in eum locum incidens per numerationem literarum a B, (quæ in sede eiusdem centesimi posita est) per C, D, E, &c. sit primo illo anno post eum centesimum Dominicalis: consequens est necessario, vt anno centesimo proxime præterito literæ Dominicales fuerint duæ illæ, quæ in radices Auricularis, & Annularis eadem numeratione incidunt, quæ quidem duæ radices in numeratione literarum serie naturali proximè insequuntur Pollicis extremum; at in numeratione annorum expansorum, proximè antecedunt eandem Pollicis extremitatem. Id quod videmus quoque alijs annis accidere. Nam si v. g. litera Dominicalis alicuius anni incidit in radicem digiti Medij, necesse est Dominicalem literam proximè antecedentis anni cadere in radicem Indicis, quę quidem radix in numeratione literarum serie naturali proximè insequitur radicem Medij, in numeratione vero annorum expansorum eandem radicem Medij proximè antecedit. Quæ omnia ex ijs, quæ diximus, perspicua sunt.

EXEMPLI causa. Inuenienda sit litera Dominicalis anni 400. post CHRISTVM natum. Quoniam hic annus sedem habet in radice digiti Medij, collocabimus ibi literam B. à qua si numeremus ordine naturali alias literas, posita litera C, in radice Indicis; & litera D, in radice Pollicis, &c. cadent in radices Auricularis, & Annularis, vbi diximus literas Dominicales annorum centesimorum inueniendas esse, literæ G, A, quarum posterior A, Dominicalis fuit priore anni parte, & prior G, posteriore.

ITEM quærenda sit litera Dominicalis anni 1580. Sedes anni 1500. est in medio Pollice. Ibi ergo collocabimus literam B. Et quoniam annus 80. hoc est (reiectis cyclis 28. annorum) annus 24. bissextilis est, caditque in medium, & extremitatem Pollicis, numerabimus à litera B, in medio Pollice locata, vsque ad extremitatem Pollicis, quæ vna cum medio Pollicis sedes est propositi anni; cadetque in hanc extremitatem litera C. Igitur cum in medio Pollicis constituta sit litera B, fuerunt literæ B, C, Dominicales anno bissextili 1580. quarum posterior C, in principio anni vsum habuit, prior autem B, post festum S. Matthiæ.

POSTREMO inuestiganda sit litera Dominicalis anno 1347. Sedes anni 1300. est in radice Auricularis. Ibi ergo figenda erit litera B, à qua si numeremus vsque ad medium Pollicis, vbi statuitur annus 47. hoc est, (reiecto cyclo 28. annorum) annus 19. reperiemus ibidem literam Dominicalem, G, quæ Dominicum diem anno 1347. indicauit.

EODEM prorsus modo literam Dominicalem post correctionem Calendarij reperiemus: si modo centesimos annos post emendatum annum cum litera B, quæ eos annos semper comitatur, aliter dispona-

56

Dispositio annorum centesimorũ in articulis sinistræ manus, ad inueniendam literam Dominicalẽ sine cyclo Solari, post anni emẽdationem.

mus in Pollice, & radicibus digitorum manus sinistræ. Nam sedes annorum expansorum eædem prorsus permanent. Collocatio autem annorum centesimorum post restitutum Calendarium hæc est. In summo Pollice statuuntur omnes anni centesimi: qui à bissexto centesimo primi sunt: In eiusdem imo (prætermisso articulo medio) collocantur omnes anni centesimi à bissexto secundi: In radice digiti Medij (omissa etiam radice Indicis) ponuntur omnes anni centesimi tertij post bissextum: Denique in radice proxima digiti Annularis sedem habent omnes anni centesimi bissextiles. Vbi vides, sedem centesimorum annorum in summo Pollice, qui à bissexto primi sunt, insequi sedem centesimorũ bissextiliũ, quę est in radice Annularis, non proxime, sed radice Auricularis vacua relicta; quemadmodum alij centesimi nó bissextiles alios item centesimos non bissextiles non proximè sequuntur, sed semper vno articulo præterito. Sola sedes centesimorum bissextilium sedem centesimorum, qui à bissexto tertij sunt, proximè insequitur, nullo articulo inani relicto. Itaque cognito, num centesimus propositus sit bissextilis, an primus, secundus, aut tertius post bissextum, non opus erit sæpius percurrere omnes articulos, vt in centesimis ante correctionem Calendarij faciendum erat, sed eius sedes inter quatuor enumeratos articulos statim in promptu erit. Quo pacto autem centesimos annos bissextiles à non bissextilibus facile secernere possimus, Capite insequenti trademus: Interim quia annus 1600. bissextilis est, erit eius sedes in radice Annularis; ac proinde annus 1500. (quod ad annos expansos post anni correctionem attinet) eum proximè antecedens, erit instar centesimi cuiuspiam à bissexto tertij, cum proximè insequens annus centesimus, nimirum 1600. sit bissextilis. Igitur annus 1500. (quod spectat ad annos expansos post anni restitutionem) sedem habet in radice digiti Medij. At annus 1700. primus post bissextum in Pollicis summo locabitur: Et annus 1800. secundus à bissexto, in Pollicis radice: Annus verò 1900. tertius post bissextum in radice digiti Medij: Annus deinde 2000. bissextilis sedem iterum habebit in Annulari: Et annus 2100. in extremo Pollice: Atque ita deinceps alios centesimos, qui insequuntur, in ijsdem articulis collocabis, relicto semper vno articulo vacuo, exceptis radicibus digiti Medij, & Annularis, inter quas nullus articulus inanis relinquitur.

Inuenire literæ Dominicalis post anni restitutionẽ, sine cyclo Solari, longè etiam facillima.

ITAQVE si post correctionem anni sedes centesimi anni propositi, vnà cum litera B, inueniatur, atque articulus notetur, in quem annus post eum centesimum datus incidit: Ab ea autem litera B, versus Pollicis extremitatem, & hinc versus Auricularem, Annularemque, insequentes literæ recto ordine percurrantur, donec ad articulum anni post centesimum ptopositi perueniatur, reperietur eo in articulo litera Dominicalis, non secus atque ante anni restitutionem. Quòd si litera Dominicalis anni alicuius centesimi quæratur, numerandum erit à litera B, in loco illius centesimi collocata, per insequentes literas vsq;

ad

ad radices Auricularis, atque Annularis. Ibi enim inuenietur litera Dominicalis, vt ante correctionem: duplex quidem in vtraque radice, si centesimus datus sit bissextilis; simplex verò in sola radice Auricularis, si communis fuerit.

Literæ Dominicales annorũ centesimorum bissextilium incidunt semper in radices Auricularis, Annularisq; · Litera autem Dominicalis annorũ centesimorum cõmunium in solã radicẽ Auricularis incidit.

EXEMPLI causa. Sit quærenda litera Dominicalis anni 1590. Quoniam annus 1500. post correctionem sedem habet in radice digiti Medij, quemadmodum & omnes alij centesimi, qui tertij sunt à centesimo bissextili, (subsequens enim centesimus 1600. bissextilis est, ideoque sedem habet in radice Annularis, quam proxime antecedit, vt diximus, sedes centesimorum, qui tertij sunt à bissexto) locabimus literam B, in eadem radice digiti Medij. Deinde quia 30. continentur in annis 90. post centesimum datis, ter, & nihil supereſt, accipiemus ter duas vnitates, id est, 6. quas si numerabimus in septem, quas diximus, articulis manus sinistræ, initio ab extremitate Pollicis facto, ita tamen vt 4. 4. radicibus Iudicis, ac digiti Medij tribuamus, cadet sexta vnitas in radicem Auricularis. Quod etiam ex Compendio supra tradito constat. Si enim 4. 4. in radicibus Medij, & Indicis ponamus, & 5. in radice Annularis, incidet 6. in radicem Auricularis. Quamobrem si à litera B, in radice digiti Medij posita, vbi sedes est anni 1500. numeremus literas Dominicales secundum seriem alphabeti, versus Pollicem progrediendo, reperiemus in radice Auricularis, hoc est, in sede anni expansi 90. literam G, quæ Dominicalis erit anno 1590.

RVRSVS proponatur annus 1800. qui sedem habet vnà cum litera B, in radice Pollicis, cum sit secundus centesimus à Bissexto 1600. Sed quia annus 1800. non est bissextilis, inuenienda erit eius litera Dominicalis in radice Auricularis, vt dictum est. Si igitur numeremus à litera B, in radice Pollicis vnà cum anno 1800. collocata, alias literas ordine naturali versus Pollicis extremum, vsque ad radicem Auricularis, reperiemus literam E, Dominicalem esse anno 1800.

ITEM datus sit annus 2000. qui sedem habet vnà cum litera B, in radice Annularis, cum bissextilis sit, (vt pote quartus à Bissexto 1600) ac proinde eius literæ Dominicales in radicibus Annularis, & Auricularis inueniendæ. Si supputemus igitur à litera B, in radice Annularis (vbi est annus 2000.) posita, alias literas naturali serie versus Pollicem, inueniemus in radicibus Auricularis, & Annularis literas A, B, quæ Dominicales erunt anno 2000. Verum posita litera B, in Annulari, perspicuum est, literam A, ante eam statui in Auriculari. Quare cum annus 2000. sit bissextilis, constat sine alia numeratione, literas A, B, esse Dominicales in quolibet centesimo bissextili.

SIT deinde propositus annus 2143. Quoniam annus 2100. locatur in extremitate Pollicis vnà cum litera B, cum primus centesimus sit post bissextilem 2000. Annus verò 43. hoc est, (reiectis 28.) annus 15. cadit in radicem Indicis; si numerauerimus à litera B, in extremo

Pollice vnà cum anno 2100. posita alias literas ordine alphabeti, transitu statim facto à summo Pollice ad Auricularem, & hinc ad Annularem, vsque ad Indicem, offendemus ibi literam Dominicalem F, pro anno 2143.

DENIQVE detur annus 4752. Quoniam annus 4700 tertius à Bissexto sedem habet cum litera B, in radice digiti Medij, caditque annus expansus 52. hoc est, (abiectis 28.) annus 24. bissextilis, in medium Pollicis, eiusque extremitatem, reperiemus in hisce articulis, (si à litera B, posita in radice digiti Medij, vbi annus est 4700. numeratio literarum instituatur) literas Dominicales E, F, pro anno dato 4752.

Constructio triplicis tabellæ ad inueniendam literam Dominicalem, sine Cyclo Solari.

HANC ratione inueniendę literę Dominicalis tum ante anni restitutionem, tum post, sine cyclo Solari, quæ omnium expeditissima est, ad triplicem tabellam hoc modo redigemus. In prima describuntur anni centesimi, initio facto ab anno 0. per septenas cellulas ascendendo, ita vt quando descriptus erit annus 1500. ante correctionem, relinquantur post eum duæ cellulæ vacuæ, in quibus hæc verba notentur, (*Detractis 10. diebus*,) & in quinta iterum annus 1500. ponatur, & in sexta, annus 1600. Relicta deinde inani septima cellula, annus 1700. scribatur in prima cellula insequentis lineæ. Item omissa cellula secunda, in tertia locetur annus 1800. Et in quinta, omissa quarta, scribatur annus 1900. & in sexta annus 2000. & prætermissa septima, annus 2100. collocetur in prima alterius lineæ cellula: & sic deinceps in infinitum alij centesimi describantur, omissis semper cellulis, secunda, quarta, ac septima, vacuis. Atque hæ septem cellulæ respondent septem articulis sinistræ manus in quibus annos centesimos eodem artificio disposuimus.

IN secunda tabella continentur septem lineæ literarum septem Dominicalium, quas antecedunt literæ ipsis centesimis annis respondentes.

TERTIA denique tabella annos expansos 100. complectitur, posito anno 1. sub primis literis, quæ binas literas annis centesimis debitas sequuntur. Vides igitur annos expansos sic esse descriptos, vt eosdem in septem articulis manus sinistræ collocauimus.

PRIMA

PRIMA TABELLA
Annorum Domini.

Et sic in infinitum.

											1300	600
5200	4800	4400	4000	3600	3200	2800	2400	2000	1600	1200		500
5100	4700	4300	3900	3500	3100	2700	2300	1900	1500	1100		400
											1000	300
5000	4600	4200	3800	3400	3000	2600	2200	1800	Detractis 10. diebus.	900		200
									1500	800		100
5400	4900	4500	4100	3700	3300	2900	2500	2100	1700	1400	700	0
5300												

SECVNDA, TABELLA
literarum Dominicalium.

c. b	A	g	f	e	d	c	b
b. A	g	f	e	d	c	b	A
A, g	f	e	d	c	b	A	g
g. f	e	d	c	b	A	g	f
f. e	d	c	b	A	g	f	e
e. d	c	b	A	g	f	e	d
d. c	b	A	g	f	e	d	c

TERTIA TABELLA
annorum expansorum.

1	2	3	4	4	5	6
7	8	8	9	10	11	12
12	13	14	15	16	16	17
18	19	20	20	21	22	23
24	24	25	26	27	28	28
29	30	31	32	32	33	34
35	36	36	37	38	39	40
40	41	42	43	44	44	45
46	47	48	48	49	50	51
52	52	53	54	55	56	56
57	58	59	60	60	61	62
63	64	64	65	66	67	68
68	69	70	71	72	72	73
74	75	76	76	77	78	79
80	80	81	82	83	84	84
85	86	87	88	88	89	90
91	92	92	93	94	95	96
96	97	98	99	100	100	

Inuenta litera Dominicalis ex tabella triplici, huc cyclo Solari.

LITERAM igitur Dominicalem inuenturus sic ages. Si annus datus est ex centesimis aliquis, quære eum in prima tabella. E regione enim illius reperies binas literas, quæ Dominicales erunt eo anno, si annus ille centesimus bissextilis est, cuiusmodi sunt omnes centesimi ante annum restitutum, post correctionem vero Calendarij, illi soli, qui in sexta cellula descripti sunt, vbi est annus 1600. Si vero centesimus annus propositus est communis, quales sunt post correctionem omnes extra sextam cellulam, litera Dominicalis erit simplex, ea nimirum è duabus, quæ ad dexteram posita est, obtinetque priorem locum in alphabeto. Quòd si annus propositus non sit centesimus, inuenies eius literam Dominicalem in communi angulo anni centesimi proximè antecedentis, & anni expansi, qui post eum centesimum datus est. Et si annus datus post centesimum in tertia tabella fuerit geminatus, annus erit bissextilis, cui respondent duæ literæ Dominicales, quarum prior vsum habebit vsque ad diem S. Matthiæ sacrum, posterior vero, quæ in alphabeto prior est, ab eo die vsque ad anni exitum.

EXEMPLI causa. Anno 300. ab ortu CHRISTI literæ Dominicales fuerunt g, f, quæ è regione anni 300. ponuntur. Anno verò 317. litera Dominicalis fuit f, in angulo communi annorum 300. & 17. Sic anno 1576. literæ Dominicales fuerunt A, g, in angulo communi anni 1500. ante detractionē 10. dierū, & anni 76. 76. geminati.

RVRSVS anno 1589. litera Dominicalis erit A, in angulo communi anni 1500. post detractionem 10. dierum, & anni 89. reperta. Anno autem 1664. Dominicales literæ erunt f, e, positę in angulo communi anni 1600. & anni 64. geminati. Item anno 2400. literę Dominicales erunt b, A, è regione anni 2400. descriptæ. Et anno 4759. inuenietur litera Dominicalis d, in communi angulo annorum 4700. & 59. Denique anno 1900. in vsu erit Dominicalis litera g, posterior è duabus A, g, è regione anni 1900. positis, quæ videlicet in alphabeto prior est, cùm post g, subsequatur litera A.

CAETERVM liquidò ex hac triplici tabella apparet, literas Dominicales annorum centesimorum incidere in postremas duas cellulas cuiusque lineæ literarum Dominicalium, quæ quidem duæ cellulæ articulis Annularis digiti, & Auricularis respondent, ita vt vtraque in centesimis bissextilibus assumenda sit, posterior vero tantum in centesimis non bissextilibus; vt supra diximus. Nam vt vides, duarum postremarum cellularum literæ eędem prorsus sunt, quæ duæ geminatæ pro centesimis annis initio cuiusque lineæ notatę: postrema autem eadem est, quæ posterior è duabus illis geminatis.

DE

DE ANNIS BISSEXTILIBVS, communibusq; tum centesimis, tum non centesimis; & numero dierum ob æquationem anni Solaris vsque ad datum quodcunq; tempus exemptorum.

CAP. V.

ANNOS nõ centesimos, Bissextiles, & Communes ita cognosces. Proposito quouis anno, reijce omnes Millesimos, & centesimos annos: Item ex cęteris numerum 20. quoties potes. Reliquos autem in quatuor digitorum extremitatibus sinistræ manus, initio facto ab Indice, enumera. Nam si annus datus inciderit in digitum quartum, hoc est, in Auricularem, bissextilis erit: Si in Indicem, id est, in primum digitum, primus post Bissextum: Si in digitum Medium, siue secundum, secundus: & si in tertium digitum, hoc est, in Annularem, tertius à Bissexto. Quòd si post abiectionem numeri 20. quoties abijci põt, nihil superfuerit, datus quoq; annus erit bissextilis.

Anni non centesimi bissextiles, & cõmunes qua ratione cognoscantur.

VERBI causa. Proponatur annus 1589. Reiectis annis 1500. (qui centesimi sunt) & 20. ex reliquis 89. quoties fieri potest, residuos annos 9. supputabimus in 4. digitis, quos diximus, cadetq, annus 9. in Indicem. Quare annus 1589. communis est, ac primus post Bissextum.

ITEM datus sit annus 5960. Abiectis 5900. (hoc est annis centesimis) & 20. ex reliquis 60. nihil supereſt. Annus ergo 5960. bissextilis est.

DENIQVE detur annus 6456. Reiectis centesimis annis, hoc est, 6400. & 20. bis ex reliquis 56. percurremus cęteros 16. annos in 4. digitis, incidetque annus 16. in Auricularem. Quare datus annus 6456. bissextilis est.

EADEM ratione centesimos bissextiles, & non bissextiles dignoscemus. Nam proposito quolibet anno centesimo, reijciantur omnes denæ millenarum vnitatum, (vt more Arithmeticorum loquar) hoc est, anni 10000. 20000. 30000. 40000. 50000. 60000. 70000. 80000. 90000. 100000. 200000. & denique omnes anni, quos numerus 10000. metitur, quales sunt omnes illi, qui vltra quartum locum sui numeri (procedendo à dextra sinistram versus) reperiuntur; Nam ij omnes bissextiles sunt. Et cum numero reliquorum centesimorum annorum, qui semper minor erit, quàm 100. (cum 100. centesimi efficiant 10000.) agatur, ac si essent anni simplices, & expansi, non autem centesimi. Centesimus enim annus in Auricularem digitum ex superiore numeratione per digitorum extremitates facta cadens, erit bissextilis: in Indicem verò, primus centesimus à Bissexto: & in Medium digitum, secundus: & in Annularem, tertius. Quòd si, abiectis

Anni centesimi bissextiles, & nõ bissextiles quo facto cognoscantur.

omnibus

omnibus denis millenarum, nihil ſuperſit, annus centeſimus propoſitus erit quoque biſſextilis. Itaque ſi proponatur numerus centenariorum, quamuis magnus, ſuis characteribus deſcriptus, conſiderandus tantùm eſt numerus expreſſus duabus figuris, quę in quarto loco, & tertio reperiuntur, id eſt, in loco millenarum, & centenarum; atque cum eo numero procedendum, vt de annis non centeſimis dictum eſt. Vt ſi detur annus 37000. notandus eſt numerus 70. cum figura 7. locũ millenarum occupet, & figura 0. locum centenarũ. Si verò annus datus ſit 30900. habenda eſt ratio ſolius figuræ centenarum 9. cum figura millenarum 0. nihil addat ei præpoſita. Sic (vt uis huius præcepti etiam in maximis annorum numeris cernatur) in anno 946700000. nihil conſiderandum eſt, cum in loco millenarum, & centenarum figura 0. exiſtat; ſed annus propoſitus biſſextilis eſt. Denique in anno 6789200. ratio habenda eſt numeri 92. &c.

EXEMPLI gratia. Datus ſit annus 1900. qui quoniam minor eſt, quàm 10000. nihil reijciemus, ſed notandus in eo ſolùm eſt numerus figuris millenarum, & centenarum expreſſus, hoc eſt, numerus 19. Quem ſi extremis digitorum numeremus, vt dictum eſt, cadet annus 19. in digitum Annularem, hoc eſt, in tertium. Quare annus 1900. communis eſt, etſi centeſimus eſt, ac tertius poſt Biſſextilem centeſimum.

DETVR quoque annus 30400. Reiectis 30000. hoc eſt, conſiderata ſolum figura centenarum 4. quòd figura millenarum ſit 0. cadet quartus centeſimus in 4. digitum, hoc eſt, in Auricularem. Ergo annus 30400. biſſextilis eſt.

ITEM datus ſit annus 407600. Reiectis 400000. ſuperſunt 76. centeſimi, qui ſoli conſiderandi ſunt. Ex quibus ſi abijciantur 20. ter, ſuperſunt 16. quos ſi numeremus in digitorum extremis, deſinet numeratio in Auriculari, id eſt, in quarto digito. Quamobrem annus 407600. propoſitus biſſextilis eſt.

POSTREMO offeratur annus 580600. Abiectis 580000. ſuperſunt 6. centeſimi, quos ſi percurramus in digitis, cadet annus 6. in digitum Medium, ſiue ſecundum. Quare centeſimus annus datus 580600. communis eſt, & ſecundus poſt centeſimum biſſextilem.

PER COMMODE igitur incidit Calendarij correctio in annũ inter 1500. & 1600 contentum, qualis eſt annus correctionis 1582. cùm hac ratione anni centeſimi biſſextiles, ac communes regulam annorum biſſextilium, ac communium non centeſimorum retineant.

Quot dies intercalares omiſſi ſint, vſq; ad quẽcunq; annum cẽteſimum incluſiue, qua arte cognoſcatur.

IAM verò, quot dies intercalares vltra illos 10. anno correctionis exemptos, vſque ad quemcumque centeſimum annum propoſitum incluſiuè omiſſi ſint, hoc modo cognoſces. Ablatis annis 1600. ex numero centeſimi anni propoſiti, partire reliquos annos centeſimos per 4. Quotientem numerum (vt Arithmetici loquuntur) per 3. multiplica, (propterea quod ſpatio quolibet 400. annorum tres dies intercalares omittuntur) & producto numero reſiduum diuiſionis, ſi quod

eſt, adij-

adijce, (quòd vnitates residui numeri, quæ semper pauciores erunt, quàm 4. sint centesimi anni communes) conficiesq; numerum dierum ad illud vsque tempus exemptorum.

VERBI gratia. Si quis optet scire, quot sint dies exempti à tempore correctionis, vsque ad annum 6790. inclusiuè, detrahat 1600. ex 6790. vt remaneant 5100. hoc est, anni centesimi 51. qui si per 4. diuidantur, erit Quotiens 12. & residuum 3. Si igitur Quotiens 12. multiplicetur per 3. & procreato numero 36. adijciantur 3. anni centesimi ex diuisione residui, conficientur 39. dies vsque ad annum 6790. inclusiuè detracti; quibus si adijciantur dies 10. anno correctionis exempti, fient dies omnino 49.

SIC post correctionis annum ad annum 8800. vsque inclusiuè, ablati erunt dies 54. Nam demptis annis 1600. ex 8800. supersunt anni 7200. hoc est, anni centesimi 72. qui si diuidantur per 4. erit Quotiens 18. nihilque ex diuisione supererit. Multiplicato igitur Quotiente 18. per 3. fiet numerus dierum exemptorum 54. Additis autem 10. diebus anni correctionis, efficientur dies 64. in vniuersum ablati.

COMMODIVS fortasse idem assequemur, si omnes annos centesimos, non subtractis 1600. per 4. partiamur, & ex Quotiente (seruato interim residuo diuisionis, si quod est) demamus 4. propterea quod 4. in 16. centesimis, id est, in annis 1600. quos auferre debueramus, continentur quater. Nam si reliquum numerum per 3. multiplicemus, numeroque producto residuum Diuisionis adiungamus, colligemus numerum dierum, vltra illos 10. dies anni correctionis, exemptorum. Commodior ratio cognoscendi numerum dierũ exemptorum.

EXEMPLI causa. Sit propositus annus 8800. Diuisis 88. centesimis per 4. fiet Quotiens 22. Ablatis 4. supererunt 18. Quibus multiplicatis per 3. gignentur 54. Tot ergo dies, vltra illos 10. anni correctionis, ablati tunc erunt; quos priori etiam via inueneramus.

RVRSVS sit propositus annus 634700. Diuisis centesimis annis 6347. per 4. fiet Quotiens 1586. & remanebunt 3. Ablatis 4. ex Quotiente, & reliquo numero 1582. multiplicato per 3. gignetur numerus 4746. additisque 3. quæ reliqua fuerunt, fiet numerus dierum exemptorum 4749. præter eos 10. qui anno correctionis ablati sunt.

ATQVE cognitio hæc numeri dierum exemptorum omnino necessaria est, si beneficio Cycli Solaris Dominicalem literam inuestigare velimus; vt nimirum intelligamus, quot literæ post inuentam literam Dominicalem sint numerandæ, veluti principio capitis 4. docuimus. Perneccessaria quoque est eorundem dierum cognitio, vt motus cœlestes ex tabulis Astronomicis ad quemcunque annum post correctionem Calendarij datum possint supputari. Cognitio numeri dierum exemptorum ad quid sit necessaria.

DE FESTIS MOBILIBVS

CAP. VI.

Collocatio 7. literarum Dominicalium in digitorum articulis, ad festa mobilia inuenienda.

AD inuenienda festa mobilia tum ante, tum post Calendarij restitutionem, collocandæ sunt primùm omnes 7. literæ Dominicales in quolibet quatuor digitorum manus sinistræ, (Pollice omisso) & rursus in digito Auriculari dextræ manus, hoc modo In radice interiore cuiusq; illorum 5. digitorum ponitur D. in secundo articulo, E. in tertio F. in quarto, hoc est in extremitate, G. in quinto, qui est exterior sub vngue, A. in sexto, B. & in septimo, C. Quæ quidem collocatio hoc versu continetur.

Donec Erat Fortis, Gens Africa Bella Ciebat.

Nam si, initio facto à radice interiori, omnes 7. articulos cuiusque illorum quinque digitorum percurras, singulisque articulis singulas voces illius versiculi tribuas; ostendet prima litera cuiusque vocis eam literam, quæ in respondente articulo collocatur.

Dispositio 30. Epactarum in sinistra manu, ad festa mobilia inuenienda.

DEINDE, vt mobilia festa post anni correctionem reperiantur, (De eorundem enim inuentione ante annum restitutum paulò post agemus) disponendæ sunt 30. Epactæ in manu sinistra, hoc ordine. In vola manus ponitur Epacta xxiii. In radice interiori Indicis, xxii. in secundo eiusdem articulo, xxi. atque ita deinceps, ordine semper retrogrado in Epactis seruato: ita tamen vt à radice exteriori cuiusque digiti confestim ad radicem interiorem insequentis digiti transilias, hoc est, à septimo articulo Indicis ad primum digiti Medij, & à septimo huius ad primum digiti Annularis, ac demum ab huius septimo ad primum Auricularis digiti. Hac seruata ratione, Epacta xv. incidet in radicem interiorem digiti Medij; & viii in radicem Annularis; & 1. in radicem Auricularis. Porrò in penultimo articulo Auricularis ponenda quoque est Epacta 25. diuerso colore, aut charactere notata, vnà cum Epacta xxvi. in vltimo verò duæ Epactæ xxv. xxiiii. vt in Calendario fit.

Dispositio earúdem Epactarũ in manu facilior.

SED facilius fortasse ordine naturali numerorum eædem Epactæ collocabuntur in manu, si ab vltimo articulo Auricularis exteriore initium fiat, ibique colloces Epactas xxiiii. xxv. simul, & progrediaris versus penultimum articulum, & antepenultimum, &c. vsque ad radicem Indicis interiorem, & volam manus; hoc est, in articulo penultimo Auricularis ponas xxvi. 25. In antepenultimo, xxvii. in extremitate xxviii. & ita deinceps. Cadet enim tandem hac ratione Epacta xxiii. in volam manus, vbi antea initium fiebat.

TERTIO diligenter memoriæ mandandæ sunt radices festorum mobi-

mobilium, hoc est, dies mensium, ante quos nunquam festa mobilia celebrari possunt, in ipsis tamen nonnunquam celebrantur. Præcipue autem festa mobilia sunt, Septuagesima, Dies cinerum, Pascha, Ascensio Domini, Pentecoste, festum Corporis CHRISTI. Atque horum festorum distantiæ inter se nunquam mutantur, sed semper idem numerus dierum inter quælibet duo interijcitur. Aduentus autem Domini etsi mobile etiam festum sit, aliam tamen rationem sequitur, vt infra dicetur. Radix igitur Septuagesimæ est dies 18. Ianuarij: Diei cinerum, dies 4. Februarij: Paschæ, dies 22. Martij: Ascensionis Domini, dies 30. Aprilis: Pentecostes, dies 10. Maij: & Corporis CHRISTI, dies 21. Maij. Huiusmodi enim festa in hisce diebus radicum celebrari possunt, ante eos non possunt. Hæ autem radices facilius fortassis memoria retinebuntur hisce carminibus.

Festa mobilia, eorumq; radices quæ sint.

Octodecim Ianus: Februus sed quattuor optat:
Vigintiduo Mars: Triginta poscit Aprilis:
Bis quinque at Maius: ter septem postulat idem.

Nam hæ radices superioribus festis conueniunt ordine enarrato, vt prima radix primo festo mobili, id est, septuagesimæ; secunda secundo, hoc est, Diei Cinerum, &c.

ITAQVE inuenturus quodcunque ex illis Festis mobilibus quolibet anno, vide primùm, in quem articulum Epacta illius anni, ex superiori dispositione, incidat. Deinde in quo articulo post Epactam iam suo loco affixam litera Dominicalis eiusdem anni posita sit, eo ordine, quem principio huius capitis præscripsimus: Ita tamen, vt, si litera Dominicalis in eundem articulum cum Epacta incidit, accipiatur eadem litera in eodem articulo subsequentis digiti. Quod etiam intelligendum est de duabus literis anni bissextilis. Si enim alterutra earum eundem, quem Epacta, articulum occupat, sumendæ sunt eædem duæ literæ in eisdem articulis digiti insequentis. Tertio, ac vltimo à radice festi propositi numera dies mensium, initio à radice Indicis facto, (posito nimirum in articulo primo Indicis, numero radicis diei festi propositi; in secundo, proximè maiori numero, & sic deinceps: dummodo memor sis, Ianuarium habere dies 31; Februarium 28. tam in anno communi, quàm in bissextili, quod ad præsens negotium spectat; Martium 31. Aprilem 30. & Maium 31.) vsque ad articulum, in quo litera Dominicalis post sedem Epactæ currentis collocata est. Dies enim mensis, quo numeratio terminatur, erit is, quo propositum festum celebrandum est. Vbi illud etiam notandum, in Paschæ inquisitione diem mensis, qui in articulum currentis Epactæ incidit, esse eum, quo xiiii. Paschalis, vel Pascha Hebræorum occurrit. Itaque si quis Pascha Hebræorum, vel Lunam xiiii. Paschalem desideret, numerandum erit à radice Paschæ, id est, à 22. die Martij, vsque ad articulum, in quo Epacta currens sedem habet.

Inuentio festorũ mobilium in digitorũ articulis.

Luna xiiij. Paschalis, vel Pascha Hebræorum quo pacto in manu reperiatur.

Per quam literã Dominicalem in anno biſſextili mobilia feſta inquirenda ſint, & qua ratione.

CÆTERVM in anno biſſextili omnia feſta mobilia inuenienda ſunt per literam Dominicalem poſteriorem, quæ nimirum in vſu eſt poſt diem feſtum S. Matthiæ: ea tamen lege, vt ad diem quidem Septuageſimæ inuentum ſemper adijciatur vnus dies, ad diem verò Cinerum tum ſolum vnus quoque dies adiungatur, cum is menſe Februario, non autem menſe Martio, inuentus fuerit. Quia enim ante diem S. Matthiæ ſacrum in vſu eſt prior litera Dominicalis, quæ nimirum in alphabeto poſterior eſt, ac proinde literam Dominicalem poſteriorem, quæ in alphabeto priorem tenet locum, vno die in Calendario ſubſequitur, fit, vt Septuageſima, & dies Cinerum ante eundẽ feſtum diem S. Matthiæ celebretur vno die ſerius, quam à poſteriore litera Dominicali currente, hoc eſt, à priore in alphabeto, indicatur, Quare diei inuento per poſteriorẽ literam addendus tũc eſt vnus dies. Poſt feſtum autem S. Matthiæ, licet poſterior litera ſit iam in vſu, addendus tamen tunc quoque eſt dies alter diei Cinerum menſe Februario inuentæ, propter diem intercalarem Sexto calendas Martias additum, qui in Calendario non deſcriptus eſt. Propter hunc enim diem intercalarem dies 24. Februarij in Calendario dicitur 25. & dies 25. vocatur 26. & dies 26. appellatur 27. hic autem 28. & hic 29. Ex quo efficitur, diem Cinerum inuentum, verbi gratia, die 26. Februarij per poſteriorem literam Dominicalem, re ipſa eſſe diem 27. in dierũ numeratione, & ſic de alijs. Quod ſi dies Cinerum reperiatur menſe Martio in anno biſſextili, nihil addendum eſt diei inuento, ſicut neque in Paſchæ feſto, & alijs ſubſequentibus: quia tunc & litera poſterior Dominicalis iam eſt in vſu, & dies menſis proprijs numeris reſpõdent, cum dies intercalaris Februario ſit additus: ita vt primus dies Martij dicatur primus; & ſecundus, ſecundus, &c.

EXEMPLI cauſa. Sint inueſtiganda omnia feſta mobilia anni 1589. quo ex ſuperioribus regulis Epacta eſt xiii. & litera Dominicalis A. Et quoniam Epacta xiii. ſedem habet in tertio articulo digiti Medij, & litera A, eum articulum proximè inſequens, in articulo quinto eiuſdem digiti collocatur; cadent omnia Feſta mobilia in hunc articulum quintum digiti Medij. Si ergo à radice Septuageſimæ, id eſt, à die 18. Ianuarij incluſiuè numeres, initio à radice Indicis ſumpto, & verſus articulum ſecundum, & alios progrediendo, donec ad quintum articulum Medij peruenias, deprehendes Septuageſimam in diẽ 29. Ianuarij incidere. Si verò eodem modo, initio à radice Cinerum, hoc eſt, à die 4. Februarij facto, numeres, donec ad eundem articulũ quintum Medij peruenias, comperies diem Cinerum 15. die Februarij celebrari, & ſic de alijs.

ITEM anno 1605. quo Epacta eſt x. incidens in penultimum articulum Medij, qui eſt ſextus. Quia verò litera Dominicalis B, illius anni in eundem illum articulum cadit, accipienda eſt litera B, in eodẽ articulo ſexto digiti Annularis. In eum enim articulum omnia illius anni feſta mobilia cadent. Quapropter ſi numeres à radice Paſchæ,

hoc

hoc est,à die 22. Martij, initio facto à primo articulo Indicis, reperies in penultimo articulo Annularis diem 10. Aprilis, quo Pascha anno 1605. celebrabitur.

RVRSVS anno 1588. bissextili (quo ipso anno hæc scribebamus) Epacta est ij. cadens in vltimum articulum Annularis, qui est exterior. Literæ Dominicales sunt C, B, Et quoniam litera B, posterior in vsu, (etsi in alphabeto prior est) per quam omnia festa sunt indaganda, vt diximus, proximè antecedit eum vltimum articulum Annularis, accipienda erit eadem litera B, in penultimo articulo Auricularis. Inuenies autem Septuagesimam cadere in 13. diem Februarij: addito verò vno die, in diem 14. Februarij. Diem autem Cinerum comperies in diem 2. Martij incidere, ac propterea nihil addendum esse, &c.

DEINDE anno bissextili 1596. Epacta est 1. cadens in radicem interiorem Auricularis. Literæ Dominicales G, F, quarum F, posterior in vsu, cadit in articulum tertium eiusdē Auricularis. Si igitur à radice cuiusvis festi numeres vsque ad eum articulum, reperies Septuagesimam incidere in diem 10. Februarij. Addita ergo vnitate, celebrabitur die 11. Diem autem Cinerum deprehendes cadere in diem 27. Februarij. Addita igitur vnitate, celebrabitur die 28. qui quidē in Calendario est 27. dicitur autem 28. ob diem intercalarem Sexto Calendas Martij additum.

PRÆTEREA anno 1935. Epacta est 25. diuerso ab alijs colore, aut charactere notata, sedem habens in penultimo, siue sexto articulo Auricularis. Litera Dominicalis F, quæ post Epactam cadit in tertium articulum Auricularis manus dextræ. Quare incidet Septuagesima in diem 17. Februarij. Dies Cinerū in 6. Martij. Pascha in 21. Aprilis, &c.

INSVPER 1700. non bissextili Epacta est 1x. cuius sedes est in vltimo articulo Medij, hoc est; in radice exteriore. Litera Dominicalis C, in eundem articulum incidens, vt propterea litera C, in vltimo articulo Annularis accipienda sit. Igitur si à radice Ascensionis fiat numeratio, hoc est, à die 30. Aprilis, inuenietur Ascensio Dñi die 20. Maij.

AD hæc anno bissextili 2096 Epacta est v. sedem habens in extremitate Annularis. Literæ Dominicales A, G, per quarum posteriorem G, (quæ videlicet in vsu, non autem in ordine literarum Dominicalium posterior est: cum in eo ordine litera A, proxime sequatur literam G, non autem contrà, litera G, literam A,) omnia festa mobilia sunt inquirenda. Sed quoniam litera G, cadit in eandem extremitatem Annularis, sumenda est eadem litera G, in Auricularis extremo. Quo in loco reperies Septuagesimam cadere in diem 11. hoc est, (addita vnitate) in diem 12. Februarij: Cineres in diem 28. id est, (addita item vnitate) in diem 29. Februarij, qui in Calendario est dies 28. Pascha in diem 15. Aprilis: Ascensionem Domini in diem 24. Maij: Pentecosten in diem 3. Iunij: Festum denique Corporis CHRISTI in diem 14. Iunij.

DENIQVE anno 1612. Epacta est xxvij, cuius sedes est in quinto

articulo

articulo Auricularis, qui exterior est, & vngui proximus. Literæ Dominicales A, G, quarum A, prior in vsu cadit in eundem articulum, & posterior G, ante eum articulum statuitur in extremitate. Quare accipiendæ sunt eædem literæ in digito insequenti, hoc est, in Auricolari manus dextræ, & per posteriorem G, quæ cadit in extremitatẽ Auricularis dextræ manus, inquirenda festa mobilia. Inuenies enim in summo Auricularis Septuagesimam die 18. Februarij, hoc est, (addita vnitate) die 19. celebrandam esse: Cineres die 7. Martij: Pascha die 22. Aprilis: Ascensionem Domini die 31. Maij: Pentecosten die 10. Iunij: & Corpus Domini die 21. Iunij. Eademque ratio in omnibus alijs annis seruanda est.

Luna xiiij. Paschalis siue Pascha Hebræorum quo pacto memoriter inueniatur.

QVONIAM verò sedes cuiusq; Epactæ in digitorũ articulis indicat Lunam xiiij. Paschalem eiusdem Epactæ, vt paulo ante diximus, fit, vt cognito die, in quem xiiij. Paschalis, siue Pascha Hebræorum incidit, (qui dies, qua ratione inueniatur, mox docebimus) si à radice Paschæ, id est, à die 22. Martij, & à radice Indicis numeratio in digitis instituatur, donec perueniatur ad diem inuentæ Lunæ xiiij. Paschalis, desinat numeratio in eo articulo, qui secundum superiorem dispositionem sedes est eiusdem illius Epactæ. Ita vt sedem cuiusque Epactę in digitorum articulis inuenire liceat, beneficio Lunæ xiiij. Paschalis aliunde cognitæ, etiamsi aliæ Epactæ in manu collocatæ non sint, vt paulò post dicemus. Ita autem Lunam xiiij. Paschalem memoriter reperiemus. Subtrahatur Epacta, cuius xiiij. Paschalem scire desideras, ex 30. & reliquo numero addantur 14. Numerus enim coagmentatus dabit diem Lunæ xiiij. mense Martio: qui idem si maior fuerit, quàm 20. (propterea quod xiiij. Paschalis semper post 20. diem Martij occurrere debet) Lunam xiiij. Paschalem exhibebit. Si autem numerus ille coaceruatus maior quàm 20. non fuerit, accidet illa Luna xiiij. Martij inuenta ante diem 21. Martij, hoc est, ante æquinoctij diem, ac proinde Paschalis esse non poterit. Quocirca si ei addantur 30. dies insequentis Lunationis, aut certe 29. si Epactæ 25. diuerso colore, vel charactere notatæ, aut Epactæ xxiiij. (quarum vtraque mense Aprili per vnum diem ascendit, ideoq; Lunationem mẽsẽ Martio inchoatam habet dierum tantùm 29.) Luna xiiij. Paschalis inuestigetur, prodibit dies Lunæ xiiij. Paschalis à Calendis Martij numerandus.

EXEMPLI causa. Data sit Epacta xx. Detraho eam ex 30. & reliquo numero 10. adijcio 14. vt efficiam 24. qui numerus, quoniam maior est, quàm 20. offert xiiij. Paschalem die 24. Martij.

RVRSVS data sit Epacta xxix. Detraho eam ex 30. & reliquæ vnitati addo 14. vt fiant 15. qui numerus maior non est, quàm 20. sed minor. Adiectis ergo 30. fiunt 45. Die ergo 45. à Calendis Martij inclusiuè numerato, hoc est, (abiectis diebus 31. Martij) die 14. Aprilis, erit xiiij. Paschalis.

ITEM si data sit Epacta xxv. Dempta ea ex 30. relinquuntur 5. & additis 14. fiunt 19. qui numerus minor etiam est, quàm 20. Additis

ergo

ergo 30. fiunt 49. Die igitur 49. a Calendis Martij, hoc est (abiectis diebus 31. Martij) die 18. Aprilis, erit xiiij. Paschalis, siue Hebræorum Pascha.

SIT præterea data Epacta xxiiij. Auser eam ex 30. & reliquo numero 6. adde 14. vt facias 20. qui numerus maior non est, quam 20. sed idem. Additis igitur 29. (Lunatio enim Epactæ xxiiij. in Martio inchoata continet dies duntaxat 29.) fiunt 49. Igitur die 49. a Calendis Martij, hoc est, (detractis diebus 31. Martij) die 18. Aprilis, xiiij. Paschalis occurret, vt in proximo quoque exemplo accidit.

DATA denique sit Epacta 25. diuersi coloris, characterisve. Ea detracta ex 30. reliqua fiunt 5. & additis 14. colliguntur 19. cui numero (quia maior non est. quam 20.) si adijciam 29. (quòd Lunatio Epactæ 25. in Martio inchoata sit dierum tantum 29.) efficio 48. Die igitur 48. a Calendis Martij, hoc est, (ablatis diebus 31. Martij) die 17. Aprilis, erit xiiij. Paschalis.

ATQVE etiam alia est reperiendæ xiiij. Paschalis via, quæ perutilis est ad festa mobilia memoriter inuenienda, vt paulo infra dicetur: Epactæ cuius addantur perpetuò 6. Numerus deinde conflatus, si minor est, quam 30. aut certe si minor non est, numerus, quo ille conflatus superat 30. detrahatur ex 30. vel, si Epacta 25. diuersi characteris, coloriſve, aut xxiiij. (quarum vtraque per vnum diem sursum promota est in mense Aprili, propterea que Lunationem efficit dierum duntaxat 29.) in vsu est, ex 29. Reliquo denique numero adiiciantur 20. (hoc est, addatur numerus binario minor radice Paschæ) Collectus enim numerus dabit diem Lunæ xiiij. Paschalis a Calendis Martij numerandum. Alia inuentio Lunæ xiiij. Paschalis memoriter.

VERBI gratia. Epactæ x. addantur 6. vt fiant 16. Hic numerus 16. ex 30. detractus relinquit 14. Cui numero si 20. adijciantur, efficiuntur 34. Die igiiur 34. a Calendis Martij, id est, (diebus 31. Martij abiectis) die 3. Aprilis, occurret xiiij. Paschalis.

RVRSVS Epactæ ✱, siue xxx. si adijciantur 6. fiunt 36. qui numerus superat 30. numero 6. quo ex 30. detracto, relinquuntur 24. additisque 20. ad 24. colligitur summa 44. Die ergo 44. a Calendis Martij, hoc est (diebus 31. Martii ablatis) die 13. Aprilis, erit xiiij. Paschalis.

PRAETEREA Epactæ xxiiii. si addantur 6. efficiuntur 30. qui numerus superat 30. nihilo. Si igitur detrahatur 0. ex 29. (quòd Lunatio Epactæ xxiiii. in Martio incipiens habeat dies 29.) relinquuntur 29. Additis autem 20. fit summa 49. Quare xiiij. Paschalis incurret in diem 49. a Calendis Martii numerandum, hoc est, (detractis 31. diebus Martii) in diem 18. Aprilis.

POSTREMO Epactæ 25. diuersi characteris, coloriſve adiungantur 6. vt summa colligatur 31. quæ superat 30. vna vnitate. Si ergo detrahatur 1. ex 29. (quòd Lunatio Epactæ 25. contineat etiam dies duntaxat 29.) supersunt 28. cui numero si adiiciantur 20. conficiuntur 48. Igi-

48. Igitur xiiij. Paſchalis incidet in diem 48. a Calendis Martii numerandum, nimirum (diebus 31. Martii ſubtractis) in diem 17. Aprilis.

Inuentio ſedis cuiuſuis Epactæ in manu, per eiuſdē Epactæ Lunam xiiii. Paſchalem.

ITAQVE inuento die Lunę xiiii. Paſchalis, ſi a 22. die Martii, hoc eſt, a radice Paſchæ in primo Indicis articulo conſtituta, numeres inſequētes dies Martii, & Aprilis per articulos digitorū, vſq; ad diē Lunæ xiiii. Paſchalis inuentum, deſinet numeratio in eo articulo, qui ſedes eſt Epactæ propoſitæ, cuius videlicet xiiii. Paſchalem inueniſti.

VERBI gratia. Epacta xx. habet xiiii. Paſchalem die 24. Martii. Si igitur a radice Paſchæ, id eſt, a 22. die Martii, fiat numeratio in articulis (initio facto a radice Indicis) vſque ad 24. reperies ſedem Epactæ xx. in tertio Indicis articulo.

RVRSVS quoniam Epacta 25. alterius coloris, aut characteris Lunam xiiii. Paſchalem in 17. Aprilis reponit; ſi eodem modo numeratio inſtituatur, terminabitur ea in penultimo articulo Auricularis manus ſiniſtræ. Quare ibi locus erit Epactæ 25. propoſitæ.

DENIQVE quia Epacta xxiii. conſtituit xiiii. Paſchalem, ex ſuperioribus regulis, in 21. Martii; numerandum erit a radice Paſchæ, hoc eſt, a 22. die Martii retrorſum, verſus volam manus, vſque ad 21. (propterea quod dies 21. Martii antecedit radicem Paſchæ., id eſt, diem 22. in radice Indicis collocatam) qui numerus 21. in volam ipſam manus incidet, ac propterea Epacta xxiii. ibidem ſedem fixam habebit.

Inuentio ſedis cuiuſlibet; Epactæ in manu facilior.

VERVM multo facilius ſedem cuiuſlibet Epactæ cōperiemus hoc modo. Epactę propoſitę adiiciantur 6. & numerus coaceruatus, ſi minor eſt, quam 30. aut certe, ſi minor non eſt, numerus, quo ille coaceruatus ſuperat 30. in imo Pollice ſiniſtro collocetur. Deinde ſi ab hoc numero incluſiuè fiat numeratio, ſecundū ſeriem naturalem numerorū, per volā manus ſiniſtrę, & per articulos tam interiores, quàm exteriores Indicis, & aliorū digitorum, vſq; ad 30. Vel ſi Epacta eſt 25. diuerſi coloris, characteriſve, aut xxiiii. (quarum vtraque per vnum diem in Aprili ſuperius aſcendit, proptereaque Lunationem in Martio inchoatam habet dierum 29.) vſque ad 29. numeratio hæc in ſede Epactæ propoſitæ terminabitur.

VELVTI ſi Epactæ x. addamus 6. fiunt 16. Statuendo ergo 16. in radice Pollicis, & 17. in vola manus, & 18. in radice Indicis, &c. cadet numerus 30. in penultimum articulum digiti Medii, qui eſt exterior. Ibi ergo ſedes eſt Epactæ x.

ITEM ſi Epactæ 25. diuerſo charactere, vel colore notatæ, adiiciantur 6. fiunt 31. qui numerus ſuperat 30. vna vnitate. Si ergo ponamus 1. in radice Pollicis, & 2. in vola manus, & 3. in radice Indicis, &c. cadet numerus 29. (cum enim Epacta eſt 25. diuerſi coloris, vel characteris, numerandum eſt vſque ad 29. duntaxat, quòd eius Lunatio menſe Martio incipiens contineat dies duntaxat 29.) in penultimum articulum, ſiue ſextum Auricularis. Ibi ergo locus eſt Epactę 25. quæ diuerſo colore, vel charactere ſcribi ſolet.

RVR-

RVRSVS si Epactæ xxiii. addantur 6. fiunt 29. Si ponamus igitur 29. in radice Pollicis, cadet numerus 30. in volam manus. Statuetur ergo Epacta xxiii. in vola manus.

SI denique Epactæ xxiiii. addantur 6. fiunt 30. qui numerus superat 30. nihilo. Ergo si statuamus 0. in radice Pollicis, & 1. in vola manus, & 2. in primo articulo Indicis, terminabitur numerus 29. (Nam quando Epacta est xxiiii. numerandum etiam solum est vsque ad 29. quòd eius quoque Lunatio in Martio incipiens sit dierum solum 29.) in vltimo articulo Auricularis. Ibi ergo sedes est Epactæ xxiiii.

Qua arte Paschæ & alia festa mobilia reperiantur memoriter, sine collocatione Epactarum, & literarum Dominicalium in manu.

PORRO si lubet, ex Luna xiiii. Paschali inuenta, vt supra docuimus, reperiemus Pascha, & reliqua Festa mobilia memoriter, & sine vlla collocatione Epactarum literarumque Dominicalium in manu, hoc modo. Cognito die mensis, in quem cadit xiiii. Paschalis, inquiratur ex ijs, quæ proximo capite trademus, (si id aliunde non sciatur) qui dies hebdomadæ is sit. Nam si insequentes dies hebdomadæ ad Dominicam vsque inclusiuè addas eidem diei, in quem xiiii. Paschalis cadit, habebis diem Paschæ. Vt currente, verbi gratia, Epacta x. & litera Dominicali E, cadit xiiij. Paschalis in diem 3. Aprilis, qui est dies Iouis, seu feria v. quam subsequuntur feria vj. Sabbatum, & Dominica, hoc est, tres dies ad Dominicam vsque inclusiuè. Si igitur adijciantur 3. ad diem 3. Aprilis inuentum, habebitur dies 6. Aprilis pro Dominica Paschæ. Quod si cum eadem Epacta x. currat litera Dominicalis B, incidet dies 3. Aprilis, hoc est xiiii. Paschalis, in diem Dominicum. Quare altera Dominica insequenti, hoc est, septem diebus post, nimirum die 10. Aprilis, Pascha celebrabitur.

Quo pacto inueniantur dies mẽsium, qui in festis mobilibus sunt instar xiiii. Paschalis, hoc est, tot diebus ipsa festa antecedunt, quot diebus Luna xiiii. Paschalis diẽ Paschæ præit.

NON secus alia festa mobilia inuenientur, si loco xiiii. Paschalis, inquirantur alij dies, instar xiiii. Paschalis; qui nimirum tanto interuallo ipsa festa antecedant, quanto dies Paschæ Lunam xiiii. Paschalem subsequitur: quales sunt illi, qui in antiqua Calendarij tabula Paschali restituta (de qua paulò post, Cap. 8.) Epactis singulis sub titulo cuiusque festi adscripti sunt. Hi autem dies non aliter inuenientur, atque xiiii. Paschalis posteriori via memoriter paulo ante inuenta est, si pro additione 20. (qui numerus radice Paschæ, quæ est dies 22. Martij, binario minor est) addas numerum binario minorem, radice cuiuslibet festi: nimirum 16. pro Septuagesima: 2. pro die Cinerum 28. pro Ascensione Domini: 8. pro Pentecoste: ac denique 19. pro festo Corporis CHRISTI. Omnes enim hi numeri binario deficiunt à radicibus Festorum. Dies autem inuenti numerandi sunt à Calendis mensium, in quibus festorum mobilium radices continentur: hoc est, pro Septuagesima, à Calendis Ianuarij: pro Cineribus, à Calendis Februarij: pro Ascensione Domini, à Calendis Aprilis: pro Pentecoste denique, ac Corpore CHRISTI; à Calendis Maij.

VERBI gratia. Si currente Epacta x. & litera Dominicali E, Septuagesima quærenda sit, addantur 6. ad Epactam x. & compositus numerus 16. ex 30. auferatur; reliquo autem numero 14. adiiciantur

58

16. (nimirum numerus binario minor radice Septuageſimæ) vt ſumma fiat 30. Dies ergo 30. Ianuarij eſt inſtar Lunæ xiiii. Paſchalis, Septuageſimam præcurrens, qui eſt feria v. ſiue dies Iouis. Sequuntur autem tres dies, nimirum feria vj. Sabbatum, & Dominica. Si igitur 3. adiiciantur ad diem 30. Ianuarii, conficiemus diem 33. a Calendis Ianuarii numerandum, hoc eſt, (demptis diebus 31. Ianuarii) diem 2. Februarii pro Septuageſima.

SI autem currente Epacta 25, diuerſi coloris, characteriſve, & litera Dominicali eadem E, quæratur Aſcenſio Domini, addantur ruſus 6. ad Epactam 25. vt fiant 31. qui numerus ſuperat 30. vna vnitate. Dempta ergo vna vnitate ex 29. (vt illa Epacta 25. poſtulat) ſuperſunt 28. Cui numero reliquo ſi addas 28. (videlicet numerum binario minorem radice Aſcenſionis Domini) colliges ſummam 56. Igitur dies 56. a Calendis Aprilis, qui dies (reiectis diebus 30. Aprilis) eſt 26. Maii, eſt inſtar xiiii. Paſchalis, Aſcenſionem Domini antecedens, qui eſt dies Lunæ, ſeu feria ij. Si ergo tres inſequentes dies vſque ad diem Iouis incluſiuè (ſequuntur enim feriæ, iij. iiij. & v.) adiiciamus ad 26. diem Maii, reperiemus Aſcenſionem Domini celebrari die 29. Maii.

SIT rurſum inueſtigandus dies Cinerum, currente Epacta 25. diuerſo charactere, aut colore notata, & litera Dominicali duplici A, G, in anno aliquo biſſextili. Additis 6. ad Epactam 25. fiunt 31. qui numerus ſuperat 30. vnitate. Si ergo 1. dematur ex 29. (vt Epacta illa 25. requirit) remanent 28. Quibus ſi addantur 2. (numerus ſcilicet binario minor, quam radix Cinerum, quæ eſt dies 4. Februarii) efficitur ſumma 30. Dies igitur 30. à Calendis Februarii, hoc eſt, (detractis diebus 29. quos Februarius habet in anno biſſextili. Hoc enim in negotio tribuendi ſunt dies 29. Februario in anno biſſextili.) dies 1. Martii, erit inſtar xiiii. Paſchalis diem Cinerum præueniens, qui dies eſt Iouis, ſeu feria v. quam ſubſequuntur 6. dies, nimirum feria vj. Sabbatum, Dominica, feria ij. iij. & iiij. Quare additis 6. ad 1. diem Martij, reperietur dies 7. Martij, in quem Cinerum dies incurret.

PRÆTEREA inueſtigandus ſit dies Cinerum, currente Epacta xxiiij. & literis Dominicalibus F, E, in anno aliquo biſſextili. Additis 6. ad Epactam xxiiij. fiunt 30. qui annus ſuperat 30. nihilo. Si ergo dematur 0. ex 29. (vt Epacta xxiiij. flagitat,) & reliquo numero 29. adijciantur 2. (nimirum numerus binario minor, quam Cinerum radix) fit ſumma 31. Dies ergo 31. à Calendis Februarij, hoc eſt, (abiectis diebus 29. qui Februario in anno biſſextili, quod ad hoc negotium ſpectat, tribuendi ſunt) dies 2. Martij, inſtar eſt xiiij. Paſchalis, qui dies eſt Dominicus. Additis ergo tribus diebus ſequentibus, feria ij. iij. & iiij. ad diem 2. Martij inuentum, comperies Diem Cinerum die 5. Martij.

SIT quoque inquirenda Septuageſima, currente eadem Epacta xxiiij. & eiſdem literis Dominicalibus F, E, in anno quopiam biſſextili. Additis 6. ad Epactã xxiiij. fiunt 30. qui numerus ſuperat 30. nihilo.

Si

Si ergo demas 0. ex 29. (vt Epacta xxiiij. postulat) & reliquo numero 29. addas 16. (numerum scilicet binario minorem radice Septuagesimæ, quæ est dies 18. Ianuarij) fit summa 45. Dies ergo 45. a Calendis Ianuarij numerandus, id est, (diebus 31. Ianuarij abiectis) dies 14. Februarij, est instar xiiij. Paschalis, qui est dies Iouis, quem insequuntur feria vj. Sabbatum, & Dominica. Si ergo tres hos dies addas diei 14. Februarij inuento, incidet Septuagesima in diem 17. Februarij.

ITEM inueniendus sit dies Cinerum, currente Epacta 1. & literis Dominicalis G, F, in anno aliquo bissextili. Adiectis 6. ad Epactam 1. fit summa 7. qua detracta ex 30. remanent 23. Cui numero additis 2. (qui numerus binario minor est radice Cinerum, quæ est dies 4. Februarij) fit dies 25. Februarij, qui instar est xiiij. Paschalis. Et quoniam dies 25. Februarij est dies Dominicus, addemus tres insequentes dies, (qui sunt feria ij. iij. iiij.) efficiemusque diem 28. Februarij, quo dies Cinerum occurret.

POSTREMO inuestigandum sit festum Corporis CHRISTI, quando Epacta 25. alterius coloris characterisve vsurpatur, vna cum literis Dominicalibus C, B, in anno quopiam bissextili. Additis 6. ad Epactam 25. fit summa 31. quæ superat 30. vna vnitate, quam si demas ex 29. (vt Epacta 25. requirit) supersunt 28. cui reliquo numero si adijcias 19. (numerum scilicet binario minorem radice illius festi, quæ est dies 21. Maij) efficitur summa 47. Dies ergo 47. à Calendis Maij numeratus, id est, (demptis diebus 31. Maij) dies 16. Iunij, est instar quæsitæ xiiij. Paschalis, qui est dies Iouis, quem consequuntur septem dies vsque ad alterum diem Iouis incluſiuè, quos 7. dies si addas ad 16. diem inuentum, reperies festum Corporis CHRISTI celebrari die 23. Iunij.

IAM verò si loco Epactarum disponantur in manu sinistra aurei numeri, inuenientur eodem modo, vt supra dictum est de Epactis, festa omnia mobilia à Concilio Niceno vsque ad annum restitutionis Calendarij. Ita autem aurei numeri locabuntur in sinistra manu. In vola manus ponitur 16. Additis 8. & ex summa 24. abiectis 19. relinquitur aureus numerus 5. locandus in radice interiore Indicis post volam manus. Additis rursus 8. conficitur aureus numerus 13. tertij articuli Indicis, secundo vacuo relicto. Numerus enim aureus minor in hac dispositione sequitur semper maiorem in proximo articulo, maior autem minorem non in proximo, sed in altero: quod diligenter obseruandum est, vt omnes aurei numeti proprijs in locis reponantur. Additis rursus 8. ad aureum numerum 13. in tertio articulo Indicis positum, & ex summa 21. abiectis 19. reliquus fit aureus numerus 2. in extremitate Indicis ponendus, nullo articulo vacuo relicto, cum numerus 2. minor sit, quàm 13. Rursum additis 8. ad aureum numerum 2. conficitur aureus numerus 10. maior, quàm antecedens, ac proinde in sexto articulo Indicis, (quinto relicto vacuo) collocandus. Ad hunc si iterum adijciantur 8. fit aureus numerus 18. maior item, quàm antece-

Dispositio aureorum numerorum in manu, ad inuenienda festa mobilia ante anni restitutionem.

dens 10. ideóque in radice digiti Medij (omisso vltimo articulo Indicis) reponendus. Adiectis præterea 8. ad aureum numerum 18. in radice Medij constitutum, & ex summa 26. reiectis 19. relinquitur aureus numerus 7. qui. quoniam minor est, quàm antecedens 18. in proximo articulo Medij, id est, in secundo, ponendus est. Atque hoc artificio omnes 19. aurei numeri in sinistra manu collocabuntut, si modo memineris, minorem proximè locandum esse post maiorem, maiorem verò post minorem non proximè, sed vno articulo in medio relicto. Ille porrò aureus numerus antecedente minor est, qui post abiectionem 19. relinquitur: quod fit, quando ex additione 8. ad antecedentem aureum numerum conficitur summa maior, quam 19. Tunc verò aureus numerus maior est, quam antecedens, quando non sunt abijcienda 19. ex summa confecta ex additione 8. ad antecedentem aureum numerum: quod tum demum fit, quando ea summa maior non est, quam 19.

Alia dispositio aureorum numerorum in manu.

IDEM aurei numeri ita quoque in manu sinistra disponentur. Quando antecedens aureus numerus maior est, quam 11. subtrahantur 11. & reliquus numerus ponatur in proximè insequenti articulo: quando autem non est maior, quam 11. addantur 8. & numerus conflatus in articulo non proximo, sed in altero, vno inani relicto, collocetur. Vt quoniam aureus numerus 16. in vola manus positus, maior est, quam 11. ablatis 11. reliquus est aureus numerus 5. minor in proximo articulo, hoc est, in radice Indicis, locandus. Additis 8. ad 5. fit aureus numerus 13. non in secundo articulo Indicis, sed in tertio, secundo vacuo relicto, ponendus. Detractis rursum 11. ex 13. remanet aureus numerus 2. minor ponendus in articulo proximo, id est, in extremitate Indicis: atque ita de cęteris.

Inuentio sedis cuiusque aurei numeri in manu, per Epactam illi aureo numero respondentem ante anni restitutionẽ.

CÆTERVM sedem cuiusque aurei numeri in manu sinistra reperiemus per Epactam, quæ ei aureo numero ante correctionis annum respondebat, etiamsi antecedentes aurei numeri nondum sint locati, hoc modo. Ad Epactam, quæ ex dato aureo numero ante anni restitutionem elicitur, vt ad initium Capitis 2. traditum est, addantur 3. & numerum collectum, si minor est, quàm 30. vel si minor non est, reliquum numerum post abiectionem 30. tribue Pollici: proximè maiorem numerum volę manus: insequentem item proximè maiorem radici Indicis; & sic deinceps, donec ad 30. peruenias. In quem enim articulum numerus 30. incidet, ibi erit locus aurei numeri propositi. Vt si quæratur sedes aurei numeri 8. cui ante correctionem anni respondebat Epacta xxviij. addantur 3. ad Epactã xxviij. vt fiat summa 31. Ablatis 30. remanet vnitas. Si igitur in Pollice statuas 1. in vola manus 2. in radice Indiis 3. & ita deinceps, cadent 30. in extremũ articulum digiti Auricularis. Ibi ergo sedes est aurei numeri 8.

SIC etiam quia ante annum restitutum aureo numero 1. respondebat Epacta xi. si ad hanc Epactam adijcias 3. & numerum collectum 14. ponas in Pollice; 15. in vola manus; 16. in primo articulo Indicis;

17. in

17. in secundo, & sic deinceps, incidet numerus 30. in primum articulum Annularis. Ibi igitur aurei numeri 1. sedes est. atque ita de reliquis.

ITAQVE si à radice cuiusque festi mobilis in primo articulo Indicis posita numeres sequẽtes dies mensis, donec post sedem currentis aurei numeri ad articulum peruenias, vbi litera Dominicalis propositi anni, ex ijs, quę ad initium huius Capitis docuimus, ponitur; reperies in eo articulo diem mensis, quo festum propositum ante correctionem anni celebratum est. Verbi gratia, si scire velis, quo die Pascha celebratum sit anno 1450. cuius litera Dominicalis fuit D, & aureus numerus 7. sedem habens in secundo articulo digiti medij, id efficies hac ratione. Quoniam litera Dominicalis D, articulum secundum Medij consequens ponitur in radice Annularis, si à radice Paschæ in primo articulo Indicis posita, hoc est, à die 22. Martij, numeres vsque ad radicem Annularis, inuenies Pascha anno 1450. celebratum esse die 5. Aprilis. Eademque in cęteris ratio est.

Inuentio festorum mobilium ex aureis numeris, ante restitutionem anni.

DE ADVENTV DOMINI
CAP. VII.

QVO die mensis prima dominica Aduentus celebretur, ita cognoscemus. Quoniam initium Aduentus Domini semper celebratur ea Dominica, quæ festo S. Andreæ proxima est, vel in ipsum festum incidit, manifestum est, Dominicam primam Aduentus celebrari posse tribus diebus ante illud festum, & tribus post; atque idcirco, cum dies S. Andreæ sacer incidat in 30. siue vltimum diem Nouembris, eandem primam dominicam Aduentus à die 27. Nouembris inclusiuè vsque ad diem 3. Decembris inclusiuè celebrandam esse: ita vt in Nouembri necessario incidat vel in diem 27. vel 28. vel 29. vel 30. In Decembri vero vel in diem 1. vel 2. vel 3. Quare si in quouis digito, verbi causa, in Indice, septem hosce dies hoc ordine collocemus, vt dies 29. Nouemb. ponatur in radice; & 30. in secundo articulo: Dies autem 1. Decembris in tertio; secundus in extremitate; tertius in articulo quinto, qui exterior est sub vngue: Dies deinde 27. Nouembris in articulo sexto; & postremo dies 28. in radice exteriore: illico dies mensis in eum articulum incidens, in quo litera Dominicalis posita est, eo ordine seruato, quem principio antecedentis Capitis præscripsimus, indicabit, quo die mensis prima Dominica Aduentus celebretur.

Quo die mensis prima Dominica Aduentus celebretur, quo facto cognoscatur.

VERBI gratia. Anno 1589. litera Dominicalis est A, cadens in quintum articulum Indicis. Et quoniam ibidem positus est dies 3.

Decem-

Decembris, celebrabitur eo anno Dominica prima Aduentus die 3. Decembris. Sic quando litera Dominicalis est B, celebrabitur die 27. Nouembris; quod ea litera incidat in 6. articulum, vbi positus est dies 27. Nouembris.

NE autem memoria excidat, in primo Indicis articulo, hoc est, in radice, ponendum esse diem 29. Nouembris, (Hinc enim alios sex dies, quibus Aduentus celebrari potest, facile in alijs articulis disponemus, vt dictum est) ediscendus erit hic versiculus.

Articulo primo viginti appone nouemq;.

Hoc enim significatur, in radice Indicis, siue primo articulo, diem 29. Nouembris constituendum esse.

Inuctio alia Aduentus facilior.

FACILIVS fortasse eandem Dominicam primam Aduentus reperiemus hac ratione Quoniam Dominica prima Aduentus celebratur à die 27. Nouembris inclusiuè, vbi litera B, in Calendario scripta est, vsque ad diem 3. Decembris inclusiuè, vt diximus, disponemus 7. literas Dominicales in septem articulis Indicis, hoc ordine, vt litera B, in radice statuatur; C, in secundo articulo; D, in tertio; E, in quarto; F, in quinto; G, in sexto; & A, in septimo, siue vltimo; quem scilicet ordinem literæ initiales huius versus monstrant.

Bella ciere dolo, & ferro Germanicus audet.

Deinde in eisdem articulis eodē ordine numerabimus dies, sumpto initio à 27. die Nouembris, ante quem Aduentus nunquam celebratur, donec ad eum articulum, in quo litera Dominicalis currens ordine modo exposito statuitur, perueniamus. Confestim enim ibi diē primæ Dominicæ Aduentus habebimus. Vt currente litera Dominicali F, quæ cadit in quintum articulum, qui exterior est, sub vngue; si in radice Indicis ponamus 27. diem Nouembris; in secundo articulo diem 28. in tertiò, 29. in extremitate 30. incidet dies 1. Decembris in literam Dominicalem F. Quare Aduentus incipiet tunc die 1. Decembris.

ET vt facilius memoria retineas, numerationem in radice incipere à 27. die Nouembris, addidimus hunc versiculum.

Viginti septem sibi radix Indicis aptat.

Inuctio alia Aduentus expeditissima.

SED expeditissime inueniemus eandem Dominicam primam Aduentus, per insequentis Capitis regulam, quæ docebit literam Dominicalem F, Calendis Decembris adscriptam esse. Qua ex re dicto citius discemus, diei secundo præfixam esse literam G, & literam A, tertio diei: At postremo diei Nouembris, qui est 30. apponi literam E, quæ videlicet literam F, primo diei Decembris adscriptam præit;

literam

literam autem D, diei 29. & literam C, diei 28. ac postremo literam B, diei 27. Atq; hinc Aduentum eo die celebrandum esse intelligemus, cui litera Dominicalis propositi anni prefigitur. Vt quoniã anno 1592. literæ Dominicales erunt E, D, quarum posterior D, in diem 29. Nouembris incidit, (quod patebit, si à litera F, Calendis Decembris adscripta retrocedas vsque ad D.) dices Aduentum eo anno incipere die 29. Nouembris, qui diem S. Andreæ sacrum antecedit. Itaque, vt vides, satis est, si teneas memoriter literam F, Calendis Decembris præfigi.

DE NVMERO DOMINICARVM inter Pentecosten, & Aduentum DOMINI.

CAP. VIII.

Numerus Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum quo pacto cognoscatur.

NVMERVM Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum Domini, quæ plures esse non possunt, quàm 28. nec pauciores, quàm 23. ita cognoscemus. Hi numeri, 28. 27. 26. 25. 24. 23. significantes numerum Dominicarum, in eisdem quinque digitis, in quibus festa mobilia indagauimus, ita disponantur, vt priores quinque articuli Indicis à radice vsque ad quintum articulum, qui exterior est, & vngui proximus, habeant 28. Posteriores duo eiusdem Indicis cum prioribus quinque digiti Medij, contineant 27. Duo posteriores eiusdem Medij cum quinque prioribus Annularis, 26. Duo posteriores Annularis cum prioribus quinque Auricularis, 25. Duo posteriores Auricularis cum quinque prioribus Auricularis dextræ manus, 24. Posteriores denique duo huius Auricularis habeant 23. His numeris ita dispositis, vide in quo digito, & articulo litera Dominicalis, in quam omnia festa mobilia inciderunt, collocetur. Numerus enim secundum eam, quam modo exposuimus, dispositionem in eundem cadens articulum, dabit numerum Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum Domini.

CÆTERVM vt scias, quinam numerus in quolibet articulo cuiusuis digiti collocetur, satis est, si noueris duos numeros 28. & 27. in Indice positos; priorem quidem in prioribus quinque articulis, posteriorem verò in posterioribus duobus. Nam si à numero cuiusuis articuli Indicis, ordine retrogrado (hoc est, in quinque prioribus articulis à 28. per 27. 26. 25. & 24. In duobus autem posterioribus à 27. per 26. 25. 24. & 23.) numeres in transuersum per articulos vsque ad articulum, cuius numerum desideras, reperies continuò numerum in

dato

dato articulo positum. Vt si cupias scire, quinam numerus ponatur in quarto articulo, id est, in extremitate, Auricularis dextræ manus: Dic in extremo Indice 28. quia ibi hic numerus ponitur; in extremitate Medij, 27. in Annularis summo 26. in extremo Auricularis, 25. in Auricularis denique extremitate dextræ manus, 24. Atque hic numerus in summo Auricularis dextræ manus locandus est; & sic de alijs.

SIT igitur, exempli causa, propositum indagare, quot Dominicæ inter Pentecosten, & Aduentum includantur anno Domini 1589. Litera Dominicalis A, eius anni, ad festa mobilia inuestiganda, incidit in quintum articulum digiti Medij, qui exterior est, vngui proximus; propterea quod eiusdem anni Epacta xiij. sedem habet in tertio eiusdem digiti articulo. Et quia in eodem illo articulo quinto Medij numerus 27. statuitur, quòd numerus 28. sit in eodem articulo quinto antecedentis digiti, nimirum Indicis; concludes anno 1589. esse 27. Dominicas inter Pentecosten, & Aduentum Domini; atque ita de cęteris

Inuentio alia numeri Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum, facilior.

BREVIVS, & fortassis facilius, eundem numerum Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum hac alia via assequeris. Vide, quot sint Dominicæ post Pascha, vsque ad diem S. Georgij inclusiuè, qui in diem 23. Aprilis incidit; hoc est, quoties hic numerus 7. in diebus post Pascha, vsque ad eum diem B. Georgio sacrum inclusiuè contineatur. Tot enim Dominicæ addendæ erunt ad 24. vt compleatur numerus Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum.

Quando sint tantum 24. Dominicæ inter Pentecosten, & Aduentum, & quando 23.

Quod si nulla Dominica inueniatur post Pascha, vsque ad illud festum S. Georgij inclusiuè, hoc est, si pauciores dies sint post Pascha, vsque ad diem S. Georgij, quam 7. vel Pascha in ipsum diem festum incidat, erunt 24. tantum Dominicæ. Si denique post eundem diem S. Georgij Pascha celebretur, erunt tantum Dominicæ 23. inter Pentecosten, & Aduentum.

VERBI gratia. Cadente die Paschæ in diem 22. Martij, sic inquires numerum Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum. Post Pascha, hoc est, post diem 22. Martij vsque ad diem B. Georgij, siue ad diem 23. Aprilis inclusiuè, numerantur 32. dies; nimirum 9. vsque ad exitum Martij, (Detractis enim 22. ex diebus 31. Martij, supersunt 9.) & alij 23. in Aprili vsque ad diem 23. Quia verò in 32. diebus continetur numerus 7. quater, addendę sunt 4. Dominicæ ad 24. vt totus numerus 28. Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum compleatur.

SIC etiam incidente die Paschæ in 3. diem Aprilis, numerantur 20. dies post Pascha, seu post 3. diem Aprilis, vsque ad 23. diem; quod ablatis 3. ex 23. supersint 20. Et quia in 20. continetur numerus 7. bis, addendę erunt duæ Dominicæ ad 24. erunt ergo tunc 26. Dominicæ, &c. Eadem prorsus ratio est in alijs.

Inuentio festorũ mobilium ex tabula,

HÆC omnia, quæ de mobilium festorum inuentione proximis tribus capitibus tradita sunt, nullo ferè negotio ex hac quoq; subiecta

tabella

tabella eruuntur . In ea enim si post Calendarium restitutum Epacta quocunque anno currens in siniſtro latere accipiatur,ante vero anni correctionem,aureus numerus:inuenientur è regione literæ Dominicalis eodem anno currentis,quæ proximè infra acceptam Epactam , siue aureum numerum occurrit,(ita vt si Dominicalis litera currẽs è regione illius Epactæ,vel aurei numeri scripta sit,non ea,sed eadem litera proximè insequens sumatur) omnia festa mobilia,quibus nimirum diebus celebranda sint,vel celebrata,vnà cum numero Dominicarũ inter Pentecosten,& Aduentum,ac prima Dominica Aduentus . Verbi gratia . Anno 1592. Epacta erit xvj.& literæ Dominicales E, D. Si igitur posterior litera D, (Hic enim etiam per posteriorem literam festa inquirenda sunt in annis bissextilibus.addita vnitate ad diem Septuagesimę inuentum,atque etiam ad diem Cinerum,si in Februariò inuentus sit.) infra Epactam xvj.accipiatur,quæ primo occurrit,reperietur Septuagesima,die 26.Ianuarij: Cineres,die 12. Februarij: Pascha, die 29. Martij:Ascensio, die 7.Maij:Pentecostes,die 17.Maij:Corpus Domini, die 28.Maij:Dominicæ 27.inter Pentecosten,& Aduentum:Dominica denique prima Aduentus , die 29. Nouembris . Rursus anno 1450. aureus numerus fuit 7. & litera Dominicalis D. è regione cuius infra aureum numerum 7. inuenies Septuagesimam celebratam esse die 1. Februarij:Cineres,die 18. Februarij:Pascha,die 5. Aprilis:Ascensionẽ, die 14.Maij: Pentecosten, die 24.Maij : Corpus Domini , die 4. Iunij : Dominicas inter Pentecosten,& Aduentum fuisse 26.atque Aduentum denique incidisse in diem 29.Nouembris: atque ita de reliquis .

Quo modo tabella festorum mobiliũ dispositioni eorundem festorum in manu respondeat.

PORRO tabella hæc congruit omnino dispositioni Epactarum , aureorum numerorum , literarum Dominicalium , dierum mensium , Dominicarum inter Pentecosten & Aduentum , ac primæ Dominicæ Aduentus,quam tribus proximis capitibus tradidimus . Aureus enim numerus 16.& Epacta xxiij. respondent volæ manus siniſtræ. Tota deinde insequens linea primo articulo Indicis respondet,vbi aureum numerum 5. & Epactam xxij. cum radicibus festorum mobilium , & 28. Dominicas inter Pentecosten & Aduentum, ac denique 29. diem Nouembris ad primam Dominicam Aduentus inueniendam , collocauimus . Proxima autem linea subsequens secundo Indicis articulo congruit,& sic de alijs . Itaque in hac tabella tam Epactæ,quã aurei numeri describuntur è regione eorum dierum,in quos incidunt Lunæ xiiij. Paschales,& qui in alijs festis mobilibus instar sunt Lunarum xiiij.quemadmodum in superiori dispositione,tam aurei numeri , quam Epactæ in manu in easdem Lunas xiiij.incidebant, vt diximus . E regione solius Epactæ xxiij.notatæ non sunt Lunæ xiiij.in præcedenti tabula : Eas tamen quilibet intelliget , cum vna vnitate minores sint radicibus festorum mobilium.Vt Luna xiiij.Paschalis Epactæ xxiij.est dies 21.Martij. Septuagesimæ , dies 17. Ianuarij . Cinerum dies 3. Februarij , & sic de cæteris .

59

TABELLA FESTORVM
Mobilium Perpetua.

Aurei numeri Calēdarij veter.		Epactæ.	Literæ Dñicales	Dominica Septuagesimæ.	Dies Cinerum.	Dominica Paschæ.	Dies Ascēsionis.	Dñica Pētecostes.	Corpus Christi.	Dñica post Pētecostē.	Dominica prima Aduentus.
16		xxiij									
5		xxij	d	18. Ian.	4. Feb.	22. Mar.	30. Ap.	10. Ma.	21. Ma.	28	29. No.
		xxj	c	19	5	23	1. Maij	11	22	28	30. No.
13		xx	f	20	6	24	2	12	23	28	1. De.
2		xix	g	21	7	25	3	13	24	28	2. De.
		xviij	A	22	8	26	4	14	25	28	3. De.
10		xvij	b	23	9	27	5	15	26	27	27. No.
		xvj	c	24	10	28	6	16	27	27	28. No.
18		xv	d	25	11	29	7	17	28	27	29 No.
7		xiiij	e	26	12	30	8	18	29	27	30 No.
		xiij	f	27	13	31	9	19	30	27	1. De.
15		xij	g	28	14	1. Apr.	10	20	31	27	2. De.
4		xj	A	29	15	2	11	21	1. Iun.	27	3. De.
		x	b	30	16	3	12	22	2	26	27. No.
12		ix	c	31	17	4	13	23	3	26	28 No.
1		viij	d	1. Feb.	18	5	14	24	4	26	29. No.
		vij	e	2	19	6	15	25	5	26	30. No.
9		vj	f	3	20	7	16	26	6	26	1. De.
		v	g	4	21	8	17	27	7	26	2. De.
17		iiij	A	5	22	9	18	28	8	26	3. De.
6		iij	b	6	23	10	19	29	9	25	27 No.
		ij	c	7	24	11	20	30	10	25	28 No.
14		j	d	8	25	12	21	31	11	25	29. No.
3		*	e	9	26	13	22	1. Iun.	12	25	30. No.
		xxix	f	10	27	14	23	2	13	25	1. De.
11		xxviij	g	11	28	15	24	3	14	25	2. De.
		xxvij	A	12	1. Mar.	16	25	4	15	25	3. De.
19	25	xxvj	b	13	2	17	26	5	16	24	27. No.
8	xxv	xxiiij	c	14	3	18	27	6	17	24	28 No.
			d	15	4	19	28	7	18	24	29. No.
			e	16	5	20	29	8	19	24	30. No.
			f	17	6	21	30	9	20	24	1. De.
			g	18	7	22	31	10	21	24	2. De.
			A	19	8	23	1. Iun	11	22	24	3. De.
			b	20	9	24	2	12	23	23	27 No.
			c	21	10	25	3	13	24	23	28. No

A QVO DIE HEBDOMADAE Quilibet dies menſis anno quouis propoſito denominetur, ſiue primus is ſit, ſiue non.

CAP. IX.

PRIMO loco diſcendum eſt, quæ litera Dominicalis primo diei cuiuſuis menſis in Calendario præfigatur. Quod ex 12. vocibus horum verſuum facile cognoſces.

Aſtra dabit Dominus, gratisq; beabit egenos.
Gratia Chriſticolæ feret aurea dona fideli.

Nam prima vox [*Aſtra*] primo menſi, hoc eſt, Ianuario tribuitur: ſecunda [*dabit*] ſecundo, id eſt, Februario; atque ita deinceps: ita tamen, vt quarta vox [*gratiſq;*] pro vna tantum accipiatur. Prima autem litera cuiuſque vocis eſt ea Dominicalis, quæ in Calendario Calendis eius menſis, quem illa vox refert, apponitur. Veluti Ianuarius Calendis ipſis adſcriptam habet literam A: Februarius, D: Martius item, D: Aprilis, G: Maius, B: Iunius, E: Iulius, G: Auguſtus, C: September, F: October, A: Nouember, D: & December, F.

Quæ litera Dominicalis ad Calendas cuiuſque mẽſis ſcripta ſit.

COGNITA prima litera Dominicali cuiuslibet menſis, facile intelliges, à qua feria quilibet menſis incipiat. Nam ſi in digitorum extremitatibus a litera Dominicali anni propoſiti incluſiuè numeres inſequentes literas ordine alphabeti, vſque ad eam literam, quæ Calendis dati menſis præfixa eſt, (redeundo a litera G, ad literam A, ſi opus eſt) indicabit numerus extremitatum, quas in digitis percurriſti, numerum feriæ, à qua menſis propoſitus initium ducit.

A qua feria menſis quilibet incipiat, quo pacto cognoſcatur.

VERBI gratia. Anno 1592. Biſſextili, quo literæ Dominicales ſunt E, D, quoniam Ianuarij Calendis appoſita eſt litera A, propter primam vocem [*Aſtra*] primo menſi tributam: ſi a litera Dominicali currente E, (hæc enim vſque ad diem S. Matthiæ vſum habet) numeres alias literas ſerie literarum naturali vſque ad A, hoc modo: E, F, G, A, percurres 4. extremitates. Ianuarius igitur à feria iiij. hoc eſt, à die Mercurij, incipit. Nam ſi litera E, Dominicam indicat, ſignificabit litera F. diem Lunæ, ſiue feriam ij. litera G, diem Martis, hoc eſt, feriam iij. & litera A, feriam iiij. ſeu diem Mercurij.

DEINDE quia Calendis Februarij adſcripta eſt litera D, ob ſecundam vocem [*dabit*] quæ Februario debetur; ſi ab eadem currente litera Dominicali E, numeres alias literas vſque ad D, hoc modo, E, F, G, A, B, C, D, percurrentur ſeptem digitorum extremitates, ac propterea menſis Februarius initium ſumit à feria vij. hoc eſt, à die Sabbati. Feria enim vij. Sabbatum appellari ſolet, ſicut feria 1. Dominica.

RVRSVS quia mensis Martius incipit a litera Dominicali D; vt tertia vox [*Dominus*] denotat, estque tunc in vsu posterior litera Dominicalis D; pronunciabis, primum diem mensis Martij esse Dominicam, seu feriam 1.

POSTREMO quoniam Maius à litera B, incipit, quod ei quinta vox [*beabit*] respondeat, estq; in vsu tunc litera posterior D, Dominicalis; numerandum erit à D, vsque ad B, hoc ordine: D,E,F,G,A,B. Cum ergo sex extremitates digitorum percurrantur, erit primus dies Maij, dies Veneris, seu feria vj.

Quæ litera Dominicalis diei cuiusuis mensis proposito ascripta sit, & à qua feria idem ille dies denominandus sit.

IAM verò si à prima litera Dominicali cuiusuis mensis numeres serie naturali literas insequentes in digitorum articulis, (redeundo semper post G, ad A,) donec tot articulos percurreris, quot vnitates in numero cuiuslibet diei eodem mense propositi continentur, collocata erit vltima litera (quæ nimirum in vltimum articulum numeratum incidit) ad diem mensis propositum. Quare si rursus à litera Dominicali currente alias literas sequentes numeres, vsque ad literam diei proposito adscriptam, cognosces eodem modo feriam hebdomadæ, à qua propositus dies mensis nomen habet.

EXEMPLI causa. Eodem anno 1592. cuius literæ Dominicales sunt E, D, desiderat quis scire, quæ litera Dominicalis diei 22. Februarij, quo Cathedra S. Petri Antiochena celebrat' ab Ecclesia, apponatur, & quæ feria tunc sit. Quoniam vox [*dabit*] indicat literam D, Calẽdis Februarij apponi, numerandæ erunt in 22. articulis 22. literæ, sumpto initio à litera D, hoc modo: D,E,F,G, A,B,C,D,E,F,G,A,B,C,D,E, F,G,A,B,C,D. Vltima enim D, diei 22. Februarij adscribitur. Quocirca cum prior adhuc litera Dominicalis E, sit tunc in vsu, si numerabimus ab ea inclusiuè vsque ad D, has 7. literas, E, F, G, A, B, C, D, comperiemus diem propositum 22. Februarij esse feriam vij. hoc est, Sabbatum.

DEINDE sit inquirendum, quæ litera ad anniuersarium diem S. Matthiæ, qui in diem 24. Februarii incidit, ponatur, & quæ feria dies ille sit. Numera à prima litera mensis, nimirum à D, 24. literas, hoc ordine. D,E,F,G,A,B,C,D,E,F,G,A,B,C,D,E,F,G,A,B,C,D,E, F. Nam vltima F, diei 24. adscripta est. Sed quia tunc posterior iam litera D, vsurpanda est; si numeres ab ea vsque ad F, hoc modo, D, E, F, reperies festum diem S. Matthiæ, id est, diem 24. Februarij, qui verè tunc est 25. propter diem intercalarem adiectum, incidere in feriam iij. id est, in diem Martis.

Quo pacto feria inuestigetur mense Februario in anno bissextili post festũ S. Matthiæ.

EADEM ratione si in anno bissextili quocunque proponatur dies post festum S. Matthiæ, quærenda erit litera, quæ ei diei præfigitur, cuius numerus proximè minor est numero diei propositi: atq; per posteriorem literam Dominicalem feria inuestiganda. Vt si propositus sit dies 28. quærenda est litera diei 27. &c. quia dies 28. est in Calendario dies 27. propterea quod dies intercalatus, in Calendario descriptus non est.

AD

AD extremum, sit inquirendum, in quam feriam dies anniuersarius S. Iacobi Apostoli, hoc est, dies 25. Iulij incidat. Quoniam septima vox [*Gratia*] monstrat literam G, Calendis Iulij adscribi, numerandæ erunt inde hę 25. literæ, G, A, B, C, D, E, F, G, A, B, C, D, E, F, G, A, B, C, D, E, F, G, A, B, C, quarum vltima C, diei 25. præfixa est. Si igitur a posteriori Litera Dominicali D, quæ tunc in vsu est, fiat numeratio vsque ad C, inuentam, hoc ordine, D, E, F, G, A, B, C, deprehendes festum diem S. Iacobi, hoc est, diem 25. Iulij, incidere in Sabbatum, siue in feriam vii.

CÆTERVM vt tam longam, ac molestam numerationem literarum vitemus, quando propositus dies procul abest a Calendis, vti licebit hac compendiaria via. Reijciantur 7. ex numero diei propositi, quoties fieri potest, hoc est, omnes hebdomadæ integræ: Et quot vnitates supersunt, tot literas a prima litera mensis numera inclusiuè. Vltimam enim diei proposito adscriptam esse comperies. Ratio huiusce rei est, quòd post diem 7. mensis cuiusuis & post 14. 21. & 28. repetitur eadem litera, quæ Calendis præfigitur. Veluti si datus sit dies 22. Februarij: quoniam abiectis 7. ter, supersit 1. numerabimus solam literam D, Calendis adscriptum. Eadem enim litera apponitur diei 22. Rursus si propositus sit dies 24. Februarij, numerandę erunt hæ tres literæ D, E, F, quod abiectis 7. ter, supersint 3. Atque ita dices literam F, appositam esse diei 24. Sic reperies diei 28. Februarij adscriptam esse literam C, propterea quod abiectis 7. quater, nihil remanet, ac propterea die proximo post diem 28. litera D, repetitur. Quare antecedenti diei 28. præfixa erit litera C. Vel quia ex 28. abiectis 7. ter, supersunt 7. fit vt numeratis a prima litera mẽsis D, septem hisce literis, D, E, F, G, A, B, C, reperias C, diei 28. præfigi. Denique si detur dies 25. Iulij; abiectis ter 7. supersunt 4. Quare si a prima mensis litera G, numerentur hæ 4. literæ, G, A, B, C, inuenies ad diem 25. positam esse literam C.

Compendiũ inuentionis literæ cuicunq; dici mẽsis propositi prę-fixæ.

DE NONIS, IDIBVS, ET CALENDIS
CAP. X.

PRIMVS dies cuiuslibet mensis à Calendis nomen accipit. Nam primo die Ianuarij dicere solemus, Calendis Ianuarij; primo die Februarij, Calendis Februarij, atque ita in cęteris. Alij autem omnes dies à Nonis, vel Idibus eiusdem mensis, vel à Calendis insequentis mensis notari solent: ita ut die, qui quatriduo abest inclusiuè a Nonis, Idibus, vel Calendis, (duobus nimirum diebus interpositis) dicendum sit, Quarto Nonas, Quarto Idus, & Quarto Calendas, hoc est, quarto die ante Nonas, Idus, vel Calendas inclusiuè..

Primum diẽ mẽsis cuiuslibet dici Calendas, alios autem a Nonis, Idibus eiusdem mensis, vel a Calendis mensis insequentis denominari.

V.T.

VT autem quemcumque diem mẽsis propositi rite denominare scias a Nonis, Idibus, vel Calendis, diligenter memoriæ mandandi sunt dies, in quos Nonæ, atque Idus cuiuslibet mensis incidunt. Hi autem facile ex numero Nonarum, atque Iduum cuiusque mensis cõprehendi possunt. Vt quia hi quatuor menses, Martius Maius, Iulius, October, habent sex Nonas, alij autem octo menses, Ianuarius, Februarius, Aprilis, Iunius, Augustus, September, Nouember, December, quatuor duntaxat, cadent Nonæ in prioribus 4. mensibus in diẽ 7. in posterioribus verò 8. in diem 5. Numero enim Nonarum adijciendus est primus dies, qui non a Nonis, sed a Calendis nomen sumit, vt dies habeatur Nonarum. Quia verò singuli menses habent octo Idus; si diei Nonarum addantur 8. incident Idus priorum 4. mensium in 15. diem, posteriorum verò 8. in diem 13. Atque ad memoriam iuuandam hi duo versiculi conditi sunt.

Quot Nonas, ac Idus quilibet mẽsis habeat, & in quem diem incidant Nonæ, atq; Idus quoris mẽsis.

Maius sex Nonas, October, Iulius, & Mars:
Quatuor at reliqui: Dabit Idus quilibet octo.

Hoc est, Martius, Maius, Iulius, & October habent sex Nonas, reliqui verò 8. menses, quatuor tantum: omnes autem menses, Idus continent octo.

ITAQVE antequam diem cuiusuis mensis propositum a Nonis, vel Idibus, Calendisue denomines, vide prius, num mensis ille sit vnus ex 4. prioribus, nec ne. Si enim ex illis est, & dies propositus est septimus, appellabis diem illum, Nonas eius mensis: Si verò datus dies est quintusdecimus, dices eum, Idus eiusdẽ mensis. Quòd si dies oblatus est ante diem septimum, vel post, ante tamen quintumdecimũ diem, detrahe eius numerum, dempta prius vnitate, (numerum videlicet eius diei, qui propositum diem antecedit in Calendario) ex 7. vel 15. & reliquum numerum denomina à Nonis, vel Idibus, prout dies propositus fuerit ante diem 7. vel ante 15. At si datus dies quintumdecimum diem consequitur, subtrahe eius numerũ, dempta prius vnitate, (numerum scilicet eius diei, qui in Calendario diem datum proximè anteit) ex numero dierum totius mensis propositi, si tamen prius vnitatem addideris ad mensis dies, (nimirum primum insequẽtis mensis diem, in quem eius Calendæ incidunt) & numerum reliquum a Calendis mensis insequentis denomina.

Quo pacto dies mensium à Nonis, Idibus, & Calẽdis denominari debeant.

EADEM hæc in posterioribus 8. mensibus seruabis omnino, dummodo pro 7. die Nonarum, & 15. Iduum, sumas diem 5. & 13. in quos videlicet dies, Nonæ atque Idus illorum mensium incidunt.

EXEMPLI gratia. Designandus sit dies 3. Martij, qui Nonas diei 7. antecedit. Deme 2. (numerum videlicet vnitate minorem numero diei 3. propositi) ex 7. remanent 5. Dices ergo die 3. Quinto Nonas Martij, hoc est, quinto die ante Nonas inclusiuè.

RVRSVS detur dies 10. eiusdem mensis. Quia idus cadunt in 15.

diem

diem Martij, & dies 10. propositus est post Nonas; detrahe 9. ex 15. vt reliqua fiant 6. Dices igitur die 10. Sexto Idus Martij.

PRÆTEREA offeratur dies 23. Iunij. Quoniam Idus præterierunt, & Calendæ Iulij insequentis incidunt in diem 31. a Calendis Iunij numeratum, (quod Iunius habeat dies 30.) auferemus 22. ex 31. vt relinquantur 9. Die igitur 23. Iunij dicendum est, Nono Calendas Iulij.

SIT denique datus dies 10. Augusti. Quia Nonæ præterierunt, Idus vero in diem 13. incidunt; si 9. ex 13. demantur, remanebunt 4. Dices ergo tunc, Quarto Idus Augusti.

ADVERTE tamen, quando numerus reliquus est 2. non esse dicendum, Secundo Nonas, vel Idus, vel Calendas, sed Pridie Nonas, vel Idus, vel Calendas.

IAM verò si dies proponatur à Nonis, vel Idibus alicuius mensis, aut à Calendis mensis subsequentis denominatus, velimusque scire, quotus dies mensis is sit; detrahendus erit numerus denominationis, minus vno, ex numero diei, in quem Nonæ cadunt, vel Idus, vel Calendæ insequentis mensis, prout dies denominatus erit à Nonis, vel Idibus, aut Calendis. Reliquus enim numerus dabit diem mensis, qui quæritur. Quo modo ex Nonis, Idibus, & Calēdis, dies mēsium cognoscantur.

VERBI gratia. Scriptæ sint literæ quædam Quinto Idus Ianuarij. Quoniam Idus Ianuarij in diem 13. incidunt, demendus erit numerus 4. (vnitate scilicet minor numero Quinti Idus) ex 13. vt reliqua sint 9. Fuit ergo dies ille, quo literæ scriptæ sunt, dies 9. Ianuarij.

ITEM, datæ sint aliæ literæ Pridie Nonas Octobris. Quoniam Nonæ Octobris cadunt in diem 7. auferemus 1. (numerum scilicet vnitate minorem numero secundi Nonas, qui Pridie profertur) ex 7. relinqueturque dies 6. Octobris.

POSTREMO scriptæ sint aliæ literæ Decimooctauo Calendas Iulij, qui dies in mense Iunio existit. Quia Calendæ Iulij cadunt in diem 31. à Calendis Iunij numeratum, cum Iunius habeat dies 30. si detrahantur 17. ex 31. supersunt 14. Literę ergo illæ scriptæ sunt die 14. Iunij, proximo videlicet die post Idus.

DE INDICTIONE CAP XI.

INDICTIO est reuolutio 15. annorum ab 1. vsque ad 15. qua reuolutione finita, iterum ad 1. redditur. Et quoniam frequens vsus est Indictionis in bullis Pontificijs, ac diplomatibus, alijsque scripturis publicis, non abs re erit, paucis docere, qua via cuiuslibet anni Indictio reperiri possit: quod hac ratione fiet. Indictio. quid.

IN extremitatibus trium digitorum sinistrę manus disponendi sunt primùm

Collocatio annorum centesimorũ in manu, ad Indictionem perueſtigandam.

primũ anni centeſimi hoc modo. In Pollice ponatur 0. In Indice 100. in Medio 200. Rurſus in Pollice 300. in Indice 400. in Medio 500. in Pollice 600. &c. Magno autẽ numero cẽteſimorũ annorũ propoſito, ita ſedẽ eius centeſimi expedite reperies. Reijce 3. ex numero centeſimi propoſiti, quoties fieri poteſt: quod facile fiet, ſi figuras numerum centeſimum exprimentes in vnam ſummam ordine colligas, reiectis ſemper 3. quemadmodum apud Arithmeticos reijci ſolent 9. in probatione nouenaria. Si namque poſt abiectionem 3. reliquo numero adijcias 1. & ex hac ſumma, ſi maior fuerit quam 3. abijcias rurſus 3. collocãdus erit annus centeſimus in eo articulo, quem vltimus numerus procreatus, qui nunquam maior erit, quam 3. indicat. Verbi gratiã, ſi datus ſit annus 4716. Ex 47. numero centeſimorum annorum, reiectis 3. remanent 2. (Reiectio hæc ita fiet. Abiectis 3. ex figura 4. manet 1. qua addita ad figuram 7. ſiunt 8. & abiectis 3. relinquuntur 2.) quibus ſi adijcias 1. fient 3. In tertio igitur digito, id eſt, in Medio locandus erit annus 4700. Item datus ſit annus 1589. abiectis 3. ex 15. numero centeſimorum, remanet 0. Addita 1. fit 1. Igitur in primo digito, videlicet in Indice, annus 1500. ponendus eſt.

Diſpoſitio trium Indictionum in manu, ad Indictionem cuiuſuis anni inquirendã.

DEINDE in eiſdem tribus extremitatibus reponendi ſunt tres numeri trium Indictionum, hac ratione. Quia CHRISTVS Dominus natus eſt poſt annum 3. Indictionis, ponetur Indictio 3. in Pollice, vbi ſcilicet locatus eſt annus 0. id eſt, annus Ortum CHRISTI proxime antecedens. Et quoniam cyclus 15. annorum Indictionis in centum annis ſexies cõtinetur, & ſuperſunt 10. ſi addemus 10. ad 3. conficietur Indictio 13. in ſecundo collocanda digito. Additis rurſus 10. ad proximam Indictionem 13. colligitur ſumma 23. à qua ſi reijcietur cyclus Indictionis, hoc eſt, anni 15. ſupererit Indictio 8. locanda in tertio digito. Atque hæ Indictiones illis annis centeſimis debentur, qui in illis digitorum extremis, ex ſuperiore diſpoſitione, collocantur. Hi autem tres numeri Indictionum, quas in digitorum extremis ſtatuimus, hoc verſiculo comprehenduntur.

Indictiones omnium centeſimorum annorum quæ ſint.

Da tria primo, alij tredecim, deinde octo ſequantur.

Hoc enim carmine indicatur primo digito tribui 3. ſecundo 13. & tertio 8.

Indictio cuiuſuis anni quo pacto reperiatur.

IAM ſi Indictioni cuiuſuis centeſimi anni, quæ collocata eſt in eo articulo, in quo ille centeſimus eſt conſtitutus, adijcias annos expanſos poſt eum centeſimum datos, atque ex ſumma abijcias 15. quoties fieri poteſt, procreabis Indictionem anni propoſiti.

EXEMPLI gratia. Datus ſit annus 1589. Quoniam annus 1500. in Pollicem cadit, ſiue in primum digitum, (quod reiectis 3. ex 15. numero annorum centeſimorum, ſuperſit 0. & addita 1. fiat 1.) conueniet anno 1500. Indictio 3. in eodem Pollice conſtituta. Ad quam ſi adijciantur anni expanſi 89. & ex ſumma 92. reijciantur 15. reliqua

fiet

fiet Indictio 2. anni 1589.

RVRSVS propoſito anno 4716. qui in digitum Medium, ſiue tertium, cadit, (quod reiectis 3. ex 47. numero annorum centeſimorum, reliqua ſint 2. quibus ſi addatur 1. fiunt 3.) vbi collocata eſt Indictio 8. Cui ſi anni 16. expanſi addantur, colligetur ſumma 24. & ex hac reiecto Cyclo 15. annorum Indictionis, ſupereſt Indictio 9. anni 4716. propoſiti. Atque ita de cęteris.

TERTIA TABELLA
annorum expanſorum.

1	16	31	46	61	76	91
2	17	32	47	62	77	92
3	18	33	48	63	78	93
4	19	34	49	64	79	94
5	20	35	50	65	80	95
6	21	36	51	66	81	96
7	22	37	52	67	82	97
8	23	38	53	68	83	98
9	24	39	54	69	84	99
10	25	40	55	70	85	100
11	26	41	56	71	86	
12	27	42	57	72	87	
13	28	43	58	73	88	
14	29	44	59	74	89	
15	30	45	60	75	90	

PRIMA TABELLA
annorum centeſimorum.

4200	Et ſic in infinitum.	
3900	4000	4100
3600	3700	3800
3300	3400	3500
3000	3100	3200
2700	2800	2900
2400	2500	2600
2100	2200	2300
1800	1900	2000
1500	1600	1700
1200	1300	1400
900	1000	1100
600	700	800
300	400	500
0	100	200

SECVNDA TABELLA
Indictionum.

4	14	9
5	15	10
6	1	11
7	2	12
8	3	13
9	4	14
10	5	15
11	6	1
12	7	2
13	8	3
14	9	4
15	10	5
1	11	6
2	12	7
3	13	8

Constructio, & vsus triplicis tabellę ad Indictionem inueniendã.

EX triplici tabella Indictionem expeditissime ita reperiemus. In prima tabella annorum centesimorum, qui ordine se mutuo consequentes terni progrediuntur in infinitum, vt eosdem in trium digitorum extremitatibus dispositimus, sumatur centesimus annus proximè elapsus, & in tertia tabella inter annos expansos, annus propositus. Illico enim in angulo communi secunda tabella Indictionum offeret Indictionẽ propositi anni. Quòd si annus datus sit ex cẽtesimis quispiam, inuenies eius Indictionem in prima linea sub annis centesimis, vbi descriptę sunt tres Indictiones, 3. 13. 8. quas in extremis trium digitorum collocandas esse diximus. Exempli gratia. Anno 2500. erit Indictio 13. cum hæc in prima linea sub anno 2500. existat. Anno vero 1589. inuenies Indictionem 2. in angulo communi annorum 1500. & 89. atque ita de aliis.

Inuentio Indictionis per præcepta Arithmeticæ.

INDICTIONEM quoque per Arithmetices præcepta facile inueniemus, si annis Domini adijciemus 3. numerumque collectum per 15. diuidemus. Numerus enim ex diuisione reliquus erit Indictio quæsita: aut si nihil supersit, Indictio quæsita erit 15. Vt si Indictio quæratur anno 1589. Additis 3. & numero conflato 1592. per 15. diuiso, supereſt numerus 2. pro Indictione anni 1589. Rursus si Indictio anni 3462. desideretur. Additis 3. ad annos 3462. diuidatur collectus numerus 3465. per 15. Supererit enim 0. Igitur Indictio anni 3462. erit 15. Eadem in reliquis ratio seruanda est.

DE LOCO SOLIS IN ZODIACO

CAP. XII.

In quod signum Sol quolibet mẽse ingrediatur.

VT scias, quonam in signo, & gradu Zodiaci, plus minus, Sol quotidie commoretur, nosse primo loco oportet, in quod signum quolibet mense Sol ingrediatur. Pro qua re ediscendi sunt duo hi versus ab Astronomis olim compositi.

Sunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo,
Libraq́, Scorpius, Arcitenens, Caper, Amphora, Pisces.

Hæc enim duodecim signa eodem ordine 12. mensibus anni, sumpto principio à Martio, conueniunt. Primum etenim signum, id est, Arietẽ, ingreditur Sol mense Martio: secundum, quod est Taurus, mense Aprili: atque ita deinceps: ita vt vndecimum, nimirum Amphorá, siue Aquarium, mense Ianuario, qui vndecimus est à Martio, ingrediatur: Et mense Februario Pisces, siue duodecimum signum.

DEINDE discendum est, quo die mensis Sol in signum ei tributum mensi ingrediatur. Quod vt memoria facilius comprehendi possit, hi alij duo versus excogitati sunt.

Inclyta

Inclyta Laus Iuſtis Impenditur : Hæreſis Horret.
Firmatq; Facta Fides Felici Gaudet Honore.

Nam 12. voces horum verſuum 12. menſibus anni eodem ordine reſpondent, initio tamen facto à Ianuario, ita vt prima vox (*Inclyta*) tribuatur Ianuario: ſecunda (*Laus*) Februario, & ſic deinceps.

IGITVR vt diem habeas, quo Sol in ſignum proprij menſis intret, vide, quota ſit in alphabeto prima litera eius vocis, quæ propoſito menſi reſpondet. Si enim tot vnitates, quotum ea litera locum in alphabeto occupat, ex 30. ſubtrahas, reliquus fiet numerus illius diei, quo Sol ſignum eius menſis ingreditur.

Quo pacto dies introitus Solis in ſignum cuiuſlibet menſis cognoſcatur.

VELVTI ſi ſcire cupias, quo die menſis Martij Sol ſignum Arietis introeat: quoniam Martio, tertio méſi, tribuenda eſt vox tertia, (*Iuſtis*) cuius prima litera I, nona eſt in alphabeto; detrahemus 9. ex 30. vt relinquantur 21. Die ergo 21. Martij Sol principium Arietis tenebit.

SIC, ſi velim ſcire, quo die Nouembris Sol intret ſignum Arcitenentis, ſeu Sagittarij: quia Nouembri, vndecimo menſi, reſpondet vndecima vox (*Gaudet*) cuius litera prima G, ſeptima eſt inter alphabeti literas; auferenda erunt 7. ex 30. vt dies 23. Nouembris fiat reliquus, quo Sol Sagittarium ingreditur.

QVOD ſi eaſdem vnitates, quas prima litera vocis cuiuſuis menſis offert, adijcias ad numerum propoſiti diei eiuſdem menſis, colliges numerum, qui indicabit, quo in gradu ſigni Sol exiſtat eo die: ea tamen lege, vt ſi numerus collectus minor fuerit, quàm 30. gradus inuentus referatur ad ſignum antecedentis menſis; quòd tunc Sol nondum ad proprium ſignum propoſiti menſis peruenerit. Si verò idem numerus maior, quàm 30. fuerit, in eo gradu ſigni proprij menſis dicas Solem commorari, qui relinquitur, ſi 30. abiiciantur ex numero conflato: Si denique ſumma confecta fuerit omnino 30. pronuncies Solem tenere vel gradum 30. ſigni antecedentis menſis, vel principium ſigni proprij menſis.

Qua ratione gradus Zodiaci reperiatur, in quo Sol quolibet die exiſtit.

VERBI gratia. Si quis ſcire deſideret, vbi Sol die 10. Aprilis exiſtat: addat 9. propter primam literam I, quartæ vocis (*Impenditur*) quæ quarto menſi, id eſt, Aprili debetur; addat, inquam, 9. ad 10. diem propoſitum: vt efficiat 19. qui numerus minor eſt, quàm 30. Nondum ergo Sol ſignum Tauri, quod Aprili tribuitur, ingreſſus eſt, ſed in Gradu 19. Arietis, ſigni videlicet antecedentis menſis Martij, verſatur.

RVRSVS optet quiſpiam cognoſcere, in quo gradu verſetur Sol die 27. Septembris, qui menſis nonus eſt, ac propterea nona vox (*Fides*) ei tribuenda, cuius prima litera F, ſextum locum inter literas alphabeti occupat. Si igitur addam 6. ad diem 27. propoſitum, efficiam 33. numerum maiorem, quàm 30. Ex quo intelligam, Solem iam ingreſſum eſſe Libram, ſignum ſcilicet menſis Septembris. Ablatis autem 30. ex 33. ſupereſt 3. gradus Libræ, in quo Sol tunc exiſtet.

POSTREMO ſi cupias noſſe, Vbi Sol die 22. Maij moretur:

quoniam Maio, quinto menſi, reſpondet vox. (*Hæreſis*) cuius prima litera H, octaua eſt in alphabeto. Additis 8. ad diem 22. conficitur ſumma 30. Sol ergo die 22. Maij verſabitur in gradu 30. Tauri, hoc eſt, in principio Geminorum.

ETSI autem hac ratione non omnino verus locus Solis cognoſci poteſt, tum propter annos biſſextiles, atque communes, tum quia Sol non prorſus vnum gradum quotidie in Zodiaco peragrat; vix tamen error committetur dimidiati gradus, vel ad ſummum vnius: ita vt, plus minus, verum Solis locum aſſequamur; tam certò videlicet, atque exploratè, vt tutò eo poſſimus vti in vſu eorum horologiorum, in quibus ad horas cognoſcendas neceſſe eſt, locum Solis in Zodiaco habere perſpectum. Quod etiam ad vſum aliorum inſtrumentorum, quibus Aſtronomi vtuntur, requiritur.

DE LOCO LVNAE IN ZODIACO, & quot horis noctu luceat.

CAP. XIII.

Quo in loco Zodiaci Luna exiſtat quolibet die propoſito.

QVEM locum Zodiaci Luna quolibet die propoſito occupet, hoc eſt, in quo ſigno, & gradu exiſtat, plus minus, colligunt Computiſtæ hoc ferè modo. Ætatem Lunæ in Calendario inuentam, addita prius vnitate, (propterea quòd Luna plerunque vno die citius cum Sole coniungitur, quam Epactis monſtratur: ac proinde cum Epacta quælibet indicat Lunam dierum, verbi gratia, 16. meritò eandem in cælo dicemus eſſe dierum 17.) duplicant, numerumq; procreatum per 5. partiuntur. Quotiens enim numerus indicabit, quot ſignis integris Luna à Sole ſecundum ſucceſſionem ſignorum diſtet: Vnitates autem reliquæ, ſi quæ ſunt, dabunt quintas partes vnius ſigni, (ita vt pro ſingulis vnitatibus ſenos gradus accipiant,) quibus vltra ſigna integra Luna à Sole abeſt, ſecundum eandem ſucceſſionem ſignorum.

EXEMPLI gratia, Anno 1588. Die 7. Decembris Luna inuenietur habere dies 18. Verius autem continebit tunc dies 19. Duplica igitur 19. & numerum procreatum 38. partire per 5. Quotiens erit 7. & reliquæ vnitates 3. Aberit ergo tunc Luna à Sole ſeptem ſignis, & inſuper 18. gradibus, id eſt, tribus quintis partibus vnius ſigni. Cum igitur die 7. Decembris Sol teneat gradum 15. Sagittarij, vt ex capite ſuperiori patet; ſi poſt Sagittarium numeremus ſeptem ſigna, Capricornum, Aquarium, Piſces, Arietem, Taurum, Geminos, Cancrum, diſtabit gradus 15. Cancri à loco Solis, hoc eſt, à gradu 15. Sagittarij, ſeptem ſignis: Et ſi adijciamus alios 18. gradus, reperiemus

riemus Lunam tunc ferè occupare gradum 3. Leonis.

HAC regula disces, Lunam in primo aspectu quadrato, cum scilicet est dierum $7\frac{1}{2}$. abesse à Sole tribus signis: in plenilunio autem, cum habet ferme dies 15. distare Lunam sex signis à Sole: In secundo denique quadrato aspectu, cum ferè est dierum $22\frac{1}{2}$. recessisse Lunã à Sole, nouem signis. Nam bis $7\frac{1}{2}$. faciunt 15. quibus diuisis per 5. producuntur 3. signa. Item bis 15. efficiunt 30. quibus diuisis per 5. procreantur 6. signa. Denique bis $22\frac{1}{2}$. sunt 45. quibus diuisis per 5. exeunt 9. signa.

EVNDEM locum Lunæ in Zodiaco ita quoque inuestigare poterimus. Quoniam Luna mouetur ab occasu in ortum motu medio, Grad. 13. ferè, vt ex Theoricis patet; si ætatem Lunæ multiplicemus p 13. procreatumque numerum per 30. partiamur, indicabit Quotiens numerum signorum, quibus Luna secundum succession signorum distat à loco, vbi in Nouilunio erat: Reliquus autem numerus dabit gradus. Inuento ergo loco Solis tempore illius Nouilunij, reperies facile locum Lunæ. Alia inuentio loci Lunæ in Zodiaco.

VT die 7. Decembris anni 1588. Luna habet dies 19. qui multiplicati per 13. efficiunt 247. gradus, hoc est, signa 8. & grad. 7. Cum ergo die 19. Nouembris, quo Nouilunium factum est, Sol, ac proinde & Luna extiterit in grad. 26. Scorpij, existet die 7. Decembris Luna in 3. gradu fermè Leonis, hoc est, distabit signis 8. grad. 7. ferè, à grad. 26. Scorpij.

PER hanc etiam regulam disces Lunam in Plenilunio abesse 6. signis à Sole: In primo autem quadrato aspectu, signis 3. & in secundo, signis 9. Nam multiplicatis 15. per 13. fiunt 195. gradus, hoc est, signa 6. & grad. 15. Cum ergo Sol confecerit grad. 15. à Nouilunio vsque ad Plenilunium, aberit Luna à Sole signis 6. In primo autem quadrato aspectu, si dies $7\frac{1}{2}$. ducantur in 13. fiunt grad. $97\frac{1}{2}$. hoc est, signa 3. & grad. $7\frac{1}{2}$. Cum igitur Sol à Nouilunio ad primum quadratum aspectum vsque confecerit grad. $7\frac{1}{2}$. distabit Luna à Sole signis 3. In secundo denique aspectu quadrato, si ducantur dies $22\frac{1}{2}$ in 13. procreantur gradus $292\frac{1}{2}$. hoc est, signa 9. & grad. $22\frac{1}{2}$. Quare cum Sol à Nouilunio vsque ad secundum aspectum quadratum confecerit ferè grad. $22\frac{1}{2}$. aberit Luna à Sole signis 9.

IAM vero quanto tempore Luna noctu luceat, Computistæ ita ferè cognoscunt. Ætatem Lunæ inuentam, (addita quoque prius vnitate,) si maior non fit, quam 15. dierum; Vel eius complementũ ad 30. si maior fuerit, quam 15. multiplicant per 4. numerumque genitum partiuntur per 5. Quotiens enim indicabit horas inæquales, & reliquæ vnitates, si quæ sint, quintas partes vnius horæ, quibus Luna lucet: quæ quidem horæ post occasum Solis numerandæ sunt, quãdo Plenilunium nondum aduenit: post Plenilunium vero eadem numerãdæ sunt ante Solis exortum: adeo vt Luna crescente, fulsio eius sit vespertina; matutina autem, eadem decrescente. Quanto tempore Luna noctu luceat.

ALIO

ALIO quoque modo idem tempus explorant hac ratione. Ætatem Lunæ, quam diximus, si maior non est, quam 15. vel si maior est, eius complementum ad 30. multiplicant per 5. & productum numerum per 6. partiuntur. Quotiens enim rursus dabit horas inæquales, & reliquæ vnitates, quintas partes vnius horæ. Prior tamen regula dat tẽpus fulsionis Lunæ paulò minus, quam posterior: quia hæc includit motum Lunæ, quo interim ab occasu in ortum progreditur; illa verò eundem excludit: perinde ac si solo primo motu ferretur ab ortu in occasum.

VERBI gratia. Anno 1588. Die 7. Decembris reperietur ætas Lunæ dierum 18. & addita vnitate, dierum 19. Complementum eius ad 30. est 11. quo numero multiplicato per 4. numeroque producto 44. diuiso per 5. fit Quotiens $8\frac{4}{5}$. Tot ergo horis inæqualibus, hoc est, octo duodecimis partibus totius noctis, & insuper $\frac{4}{5}$. vnius partis duodecimæ, Luna ea nocte lucebit ante ortum Solis. Quod si posteriori regula idem quæratur, multiplicabimus 11. per 5. & productum numerum 55. per 6. partiemur. Quotiens enim numerus $9\frac{1}{6}$. indicabit horas inæquales fulsionis Lunæ: quod tempus illo priore paulò maius est, ob eam, quam diximus, causam.

PRIORI porrò regula comperies, Lunã in Plenilunio lucere 12. horis inæqualibus, hoc est, tota nocte. In vtroque quadrato aspectu, 6. horis, id est, dimidiata nocte. Cum Luna dies 5. vel 25. habet, horis 4. id est, tertia parte noctis. Denique cum Luna est 4. aut 26. dierum, horis 3. siue quarta noctis parte.

ITAQVE cognita magnitudine noctis propositæ, si ea in 12. partes æquales distribuatur, cognoscentur quoque horæ æquales, quibus Luna lucet. Vt quoniam die 7. Decembris nox continet Hor. 14. Min. 55. ferè, lucetque tum Luna ex posteriori regula, horis $9\frac{1}{6}$. inæqualibus; complectitur autem pars duodecima noctis Hor. 1. Min. $14\frac{7}{12}$. comprehendent $\frac{9}{12}$ noctis, & $\frac{1}{6}$ vnius partis duodecimę, horas ferme 11. æquales, & paulo amplius, quibus Luna tunc lucebit.

Locus Lunæ in Zodiaco, & tempus eius fulsionis, quare non ad unguem per regulas, quas diximus, reperiatur.

MVLTAS autem ob causas neque locus Lunę in Zodiaco, neq; tempus eius fulsionis, per hasce regulas, ad vnguem reperitur: tum quia Minuta in ijs negliguntur, & Luna non æquabiliter sub Zodiaco fertur; ex quo necessario error aliquis in eius loco inuestigando committitur: tum etiam, quia tempus fulsionis Lunæ augetur, cum ipsa suo motu velox est, & Septentrionalis; diminuitur autem, cum tarda est, ac Meridionalis: vt propterea in eo tempore inquirendo necessario a vero aberretur. Huc accedit, quòd neque ætas Lunæ exquisitè per Epactas reperitur, neque locus Solis in Zodiaco: quæ res aliquot graduum errorem inducat necesse est. Satis est, per has regulas reperiri, plus minus, signum, in quo Luna die proposito existat, etiamsi interdum aliquot gradibus à vero eius loco, ob eas, quas diximus, causas, aberremus.

TERTII LIBRI FINIS.

CANDIDO LECTORI.

HABES Candide lector refutationes Mæstlini cauillationum, cum Computo Ecclesiastico per articulos digitorum. Quibus in rebus si tuæ satisfecimus expectationi, est quod DEO IMMORTALI, ad gloriam cuius hæc omnia referuntur, gratias agas, agnoscas etiam magnam HIERONYMI SPINVLÆ Genuensis, alterius quondam HIERONYMI BRVNORIS filij, in hoc ipso opere edendo liberalitatem; qui cum ex ea sit familia, quæ doctrinarum semper fuit, doctorumq; hominum amantissima, maiorum suorum gloriam pari etiam cum studio, consimiliqúe laude persequitur. VALE.

REGESTVM.

a b c d e f g h i k

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vu Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd.

Omnes sunt duerni.

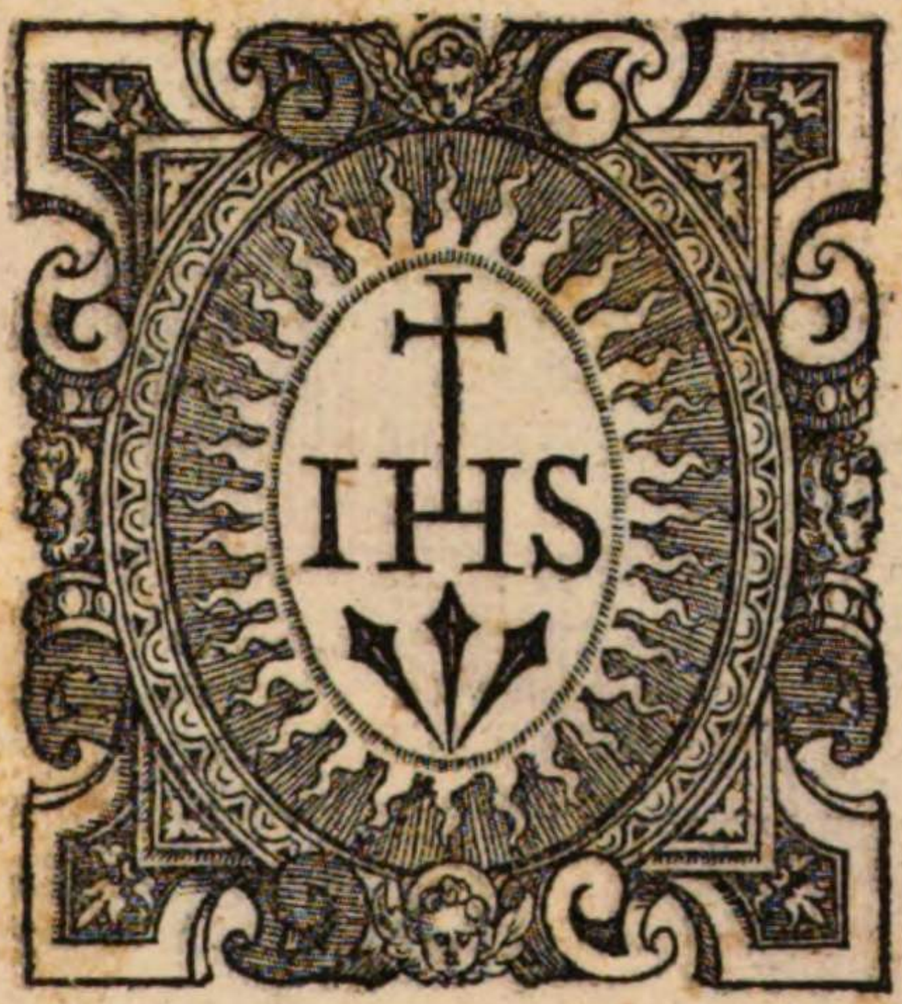

ROMAE, Apud Sanctium, & Soc.

M. D. LXXXVIII.

Bayerische Staatsbibliothek München

Bibliotheca
Universitatis
Wratislaviensis

M. D. LXXXVIII.

RECENSIONUM

10132750

M. D. LXXXIII.

REGESTUM

Buchbinder-Lehrwerkstätte
Nikolausheim
Neuingen bei Günzburg

23/65

10132700

Buchbinder-Lehrwerkstätte
Nikolausheim
Dürrlauingen bei Günzburg

2316

